jaume cabré

UMBRA EUNUCULUI

institut ramon llull

LiterNet.ro
2005

Editor format .pdf Acrobat Reader: Delia Oprea doprea@liternet.ro
Corectură şi control calitate: Geta Rossier grossier@liternet.ro

Coperta: Manuela Andrei mandrei@liternet.ro, Fotografii: Radu Ilarion Munteanu © 2005

Text: © 2005 Enciclopedia Catalană SA
Traducere: © 2005 Jana Balacciu Matei (din catalană)
Toate drepturile rezervate.
Ediţia pe hîrtie a acestui volum a apărut la Editura MERONIA, 2004. Traducerea s-a făcut cu sprijinul Institutului Ramon Llull din Barcelona.

© 2005 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader.
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărţii prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sînt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 973-7893-19-0

Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro
office@liternet.ro

Cu sprijinul:

CUPRINS

Jaume Cabré

Umbra Eunucului

Cuprins

Jana Balacciu Matei: Un mare scriitor 5
PARTEA ÎNTÂI: SECRETUL AORISTULUI 9
MIŞCAREA ÎNTÂI Andante (Praeludium) 9
MIŞCAREA A DOUA Allegretto (Scherzando) 113
PARTEA A DOUA: ÎN MEMORIA UNUI ÎNGER 230
MIŞCAREA A TREIA Allegro (Cadenza) 230
MIŞCAREA A PATRA Adagio (Choral: es ist Genug!) 309
Elisabeta Lăsconi: Un splendid concert romanesc 344

JANA BALACCIU MATEI: UN MARE SCRIITOR

E firesc să devenim atenţi când ne cade în mână o carte a unui premiat Nobel. E firesc să fim mai atenţi când aflăm despre un scriitor francez, englez, spaniol, italian, german că e mare. Şi faimos. E firesc? Pare ironic, reacţia noastră e mai degrabă o reacţie la adjectivele referitoare la etnie, la faimă, nu la arta de a scrie. Mai firesc ar fi ca doar sintagma *scriitor mare* sau *scriitor adevărat* să ne trezească impulsul de a deschide cartea. Dar ce înseamnă *scriitor mare, adevărat*? Pentru unii contează mai ales scriitura rafinată, pentru alţii, mai ales problematica aparte. Pentru mulţi, şi una şi alta, greu de găsit la un singur om. Un asemenea om-scriitor este Jaume Cabré. Nu este (încă) premiat Nobel, nu este şi nici n-o să fie francez, englez sau american. Este catalan. A primit, asta da, numeroase premii în patria lui. Din partea criticii, a cititorilor, chiar şi a confraţilor de breaslă care i-au acordat în 2003 Premiul Scriitorilor Catalani, ca recunoaştere a unei întregi opere „*d'altíssima excellència*" (al treilea, după Quim Monzó şi Jesús Moncada, ambii traduşi în limba română, distins cu acest premiu). A primit Premiul Criticii Spaniole. A primit, chiar anul acesta, în iunie, la Paris, Prix Méditerranée, pentru romanul *Senyoria* (a cărui traducere în limba română, *Excelenţă*, a apărut la Bucureşti, în 2002), atribuit celui mai bun scriitor străin, tradus în limba franceză. „Ţineţi bine minte numele acestui scriitor catalan de 57 de ani – scria, cu puţin timp înainte de anunţarea premiului, cronicarul ziarului elveţian, «*Le Temps*», căci veţi mai auzi de el."

Jaume Cabré aparţine unei lumi şi unei culturi despre al căror rafinament şi despre a căror tradiţie cei mai mulţi români abia încep să afle, în urma călătoriilor la Barcelona sau în alt colţ catalan. Scrie într-o limbă care a dat la iveală mari scriitori, astăzi este o adevărată explozie. Dacă nu sunt cunoscuţi, e fiindcă, limba lor nu este o limbă naţională şi de aceea, din catalană în română, s-a tradus încă puţin. În alte limbi – mai mult. Cabré însuşi a fost tradus, în afară de franceză, de care am amintit deja, în spaniolă, maghiară, galiciană, în curs de apariţie fiind transpuneri în italiană şi slovenă. Marele scriitor începe să devină, iată, şi faimos.

Jaume Cabré s-a născut la 30 aprilie 1947, la Barcelona, a studiat filologia şi trăieşte astăzi la Matadepera, lângă oraşul catalan Terrassa, pe care l-a convertit, sub numele de Feixes, într-un spaţiu ficţional, precum Yoknapatawpha lui Faulkner. Acestui spaţiu îi este consacrată trilogia formată din două romane: *La teranyina* (*Pânza de păianjen*,1984), *Fra Junoy o l'agonia dels sons* (*Fra Junoy sau agonia sunetelor*, 1984) şi o amplă naraţiune *Luvowski o la desraó* (*Luvowski sau sminteala*, 1985). Tot aici se petrece şi o bună parte din acţiunea romanului de faţă, *Umbra eunucului* (1996). A scris proză scurtă - *Viatge d'hivern* (*Călătorie de iarnă,* 2000), eseu, scenarii pentru filme de televiziune, cronici de presă şi şi-a încercat pana şi în teatru.

Nu trebuie să-i citeşti toate cărţile ca să-ţi dai seama că ai în faţă un mare scriitor. Această amprentă o poartă fiecare volum în parte. Jaume Cabré ştie să construiască pe spaţiile întinse ale romanelor sale de mari dimensiuni, să facă rafinate filigrane literare atât în proza scurtă, cât şi în paginile romanelor. Ştie să împletească şi să topească timpurile şi persoanele verbelor, să înfioare sugerând într-o frază ceea ce va fi dezvoltat peste zeci de pagini. Cărţile lui sunt bazate pe o documentare riguroasă, pe care nici un cititor nu o observă, atât de frumos este topit totul în naraţiune. Cărţile lui sunt pline de referinţe culturale, mai ales muzicale, dar se citesc cu sufletul la gură. Cărţile lui mânuiesc o limbă bogată şi diversificată, urechea, sensibilă la sunetele eterate ale muzicii, prinde deopotrivă cele mai sugestive expresii ale limbajului colocvial şi le alătură lor dezinvolt. Şi toată această „tehnică" dezvăluie o personalitate aplecată asupra a tot ceea ce este un om: iubire, ură, prietenie, viaţă şi moarte, bucurie şi lacrimi, individ atras de mecanismul puterii, strivit de el sau revoltat împotriva lui. Un om, oameni situaţi întotdeauna într-un spaţiu şi într-un timp concret, de cele mai multe ori Catalunya şi Barcelona, în epoci zbuciumate, precum războiul civil sau perioada franchistă. Astfel încât, citindu-l, te întrebi, precum personajul cărţii de faţă despre Proust, „cum e posibil să faci să simtă cineva toate astea doar cu nişte cuvinte-nşirate unul după altul"? Răspunsul e unul singur: pentru acest scriitor care scrie 360 de zile pe an, zi de zi, dimineaţa şi noaptea, şi publică, fără grabă, o carte la şase-şapte ani, creaţia literară este modul lui de a trăi.

Margaridei

Lupi vi-s, la anii tăi, bărbaţii,

doar timpu-l purtaţi în priviri.

JOAN MARGARIT

…for we possess nothing certainly

except the past.

EVELYN WAUGH

PARTEA ÎNTÂI: SECRETUL AORISTULUI

MIŞCAREA ÎNTÂI Andante (Praeludium)

La mult, mult timp după ce s-a petrecut tot, la masă, cu ochii negri şi pielea desăvârşită a Júliei în faţa mea, m-am întrebat când anume a-nceput să mi se facă ferfeniţă viaţa. Întrebarea m-a luat pe nepregătite şi imediat mi-a trecut prin gând, ea la ce s-o gândi? Am privit-o cu coada ochiului: era concentrată pe meniu, şovăia încă între antricot şi filé. Îmi fusese de-ajuns o aruncătură de ochi ca să-mi dau seama că decoraţia din restaurant era mai mult decât execrabilă. Când a început să se facă praf toate? Poate totu-ncepuse cu mulţi ani în urmă, deruta mea civică era deja depăşită, în vinerea ploioasă de toamnă când, după masa de prânz, a bătut cineva la uşă şi tata, n-o făcea niciodată, s-a dus să deschidă. De parc-aşteptase bătaia-aia. Pe urmă, noi am tot reconstituit: vorbise cu nu ştiu cine, în picioare, pe scară. Se vede că ne spusese, sau le spusese pereţilor, c-o să iasă o clipă şi dus a fost. Ploua şi ieşise-n stradă-n papuci şi-n cămaşă. Mult timp după aia, am avut prilejul să-mi ies de disperare din minţi că nu mi-am dat seama că bătaia-n uşă era importantă; puţinele momente-cheie din viaţă trec fără să ne dăm seama şi pe urmă, ne pierdem restul existenţei noastre nenorocite încercând zadarnic să le recuperăm. Pe-atunci eram acasă, căci nu de mult mă despărţisem de Gemma.

Mi-e viaţa plină de momente-cheie ce-mi lunecă printre degete ca nişte peşti, cât casc gura la televizor sau dezleg cuvinte încrucişate. De câte ori nu m-a cuprins disperarea că nu-mi pot scoate din cap zâmbetul Teresei în faţă la Ritz. O amintire pe care nu ştiu să mi-o smulg, mă face încă să plâng, ca o febră. Teresa-mi zâmbise în faţa intrării scăldate-n lumini a hotelului; şi eu, câţiva paşi mai încolo, în întuneric, răsuflând greu. Şi ea întorcând spatele, încă

zâmbind, căci eu stam mut, ca o păpuşă de bâlci. Nu, nu voiam să mă gândesc la asta acum. Trebuia să fiu atent la meniu şi la decizia concretă a Júliei: carne, dar de care, şi hotărăşte-te-o dată, mi-e foame. Dar aşa fusese, nu-şi pierduse Teresa zâmbetul, în faţa hotelului Ritz, la Piccadilly. În sfârşit, m-am uitat la meniu: unul din cele dulcege, cu pretenţii de literatură, care nu doar indică felurile, le canonizează. Şi Júlia, şi ochii ei negri, şi vocea-i de catifea care m-atrage ca un hău adânc, dar pe care n-am cum s-o iubesc, prea mă simt obosit.

De fapt, totu-ncepuse în urmă cu câteva ore, când Júlia-mi propusese să mergem la cină, că numai eu puteam s-o ajut, zicea. Sau nu: explodase de dimineaţă, în plină înmormântare, la cimitir. De-atunci, îmi întorc pe toate feţele viaţa. Stăteam ceva mai departe de rude, trăsnite de moartea neaşteptată, şi mă apăram după nişte ochelari fumurii. Rovira m-a recunoscut însă şi-a pus mâna pe mine. Şi-apoi, juma' de pachet de Camel de confidenţe. Acolo, în cimitir, înainte să mă anexeze Rovira, am înţeles, ca-ntr-un fel de iluminare, că n-o să am niciodată curajul să dezmint versiunea oficială care prezenta moartea lui Bolós ca pe-un accident nefericit şi inexplicabil. Doar eu ştiam că am pe robot un enigmatic „Sunt Franklin, Simon: careva ne vânează", înregistrat miercuri seara. Apoi a venit joia cu veştile ei şi vineri, la-ntoarcerea de la cimitir, telefon de la Júlia: îmi propunea să cinăm împreună.

Boarea plăcută din cimitir îmi adusese aminte de-un vânt mai cald, plin ochi de frică, în munţii Qurnat al-Sawda. Şi-acceptasem, aproape fără să lupt, că, în ciuda presupusei mele etape eroice, acum trebuie să-mi găsesc adăpost după nişte ochelari fumurii şi să fac pe prostul, şi să zic da, da, un accident absurd şi nefericit. Şi stânga-mprejur înainte să fiu dezarmat de-o privire întrebătoare-a Mariei. Şi, la telefon, Júlia.

– Ei: ce condiţie?

– Să mă laşi s-aleg locul – zisese Júlia.

Şi-am zis în gând da, slavă Domnului; şi eu sunt singur, nu-s în apele mele, cu Bolós în cap şi spaima-n suflet. Ce laş; n-aş fi rezistat nici privirii Mariei, în cimitir.

– Bine: accept. Unde vrei să mă duci?

– Surpriză... Un restaurant foarte plăcut, deschis nu de mult. Avem de vorbit, mult, Miquel.

– Despre ce?

– Despre tot. Despre Bolós. Am de scris articolul despre el.

– Articolul?

– Nu ţi-a spus Duran? Un număr omagial.

– Lăsaţi-l pe Bolós în pace.

– Ce-i cu tine? Nu crezi că-i bine?

– Fantastic! – Şi punându-mi la bătaie fantezia: – Pe bune.

N-am ştiut niciodată să mă prefac şi Júlia şi-a dat imediat seama:

– Nu crezi că-i bine.

– Ba da, omule. Dar ce ştii tu de Bolós?

Acum tăcea Júlia, o tăcere, mi s-a părut, ciudată; nu prea ştia să se prefacă nici ea.

– Nu, dar răscolesc arhive şi-aşa. Nu? – Pauză incomodă şi pentru ea şi pentru mine. – Dar n-am informaţii de când era mai tânăr; şi tu... – Şi-a dres glasul: – Ei? – Şi ca să mă convingă: E un restaurant foarte drăguţ, fac o friptură minune şi tu trebuie să te relaxezi.

Argumentele erau solide şi-am răspuns, perfect, sunt al tău. Putea fi o soluţie să nu mai stau pe-ntuneric, pe canapea, cu gândul la Teresa, la Bolós, la mine, la Teresa şi la frica stârnită de telefonul glasului răguşit ce m-ameninţa c-o pedeapsă cumplită, de parcă n-ar fi ştiut că pedeapsa cea mai mare e să fiu obligat să-mi aduc aminte o viaţă-ntreagă de prosopul ud şi de becul de douăşcinci. Şi de Teresa.

Júlia venise să mă ia la opt şi-n loc să se urce-n maşină, îmi oprise mâna c-un zâmbet complice: voia cheile. Voia să ducă jocul surprizei până la capăt. Şi, cum un zâmbet de femeie mă dezarmează întotdeaua, i-am încredinţat cheile şi viaţa; tot c-un zâmbet, de neîncredere însă, căci sunt un copilot realmente dezastruos. Şi-n plus, ştiu că Júlia

e o şoferiţă nostalgică şi pasionată, vorbeşte-ntruna, gesticulează, uită de volan, scrâşneşte vitezele şi, doar foarte din când în când, fără chef parcă, ţine seama de circulaţie. Aşa că m-am pregătit să suport puţin, un puţin care-a fost foarte mult, căci s-a dovedit că restaurantul atât de plăcut nu era-n Barcelona. La ieşirea dinspre Meridiana circulaţia era acceptabilă şi schimbările de bandă bruşte şi gratuite, aproape poetice, specifice Júliei, făceau să mi se zgârcească buricul. Dacă nu altceva, cel puţin fata asta o să-mi pună gândurile negre pe fugă.

– Nu vrei să-mi spui unde mergem?

– Nu. Tu rezumă-te să plăteşti.

– Dacă-i treabă de slujbă, o să-l pun pe Duran să plătească.

– Nici n-o să vrea s-audă.

– Mai vedem noi.

Şi-a pus mâna pe genunchiul meu şi-acolo-a uitat-o. Eu, cu Júlia?

Ne-am strecurat, cu chiu cu vai, pe autostrada spre Feixes, în trâmba de maşini care părăseau Barcelona. Bănuiesc c-aveam o figură de tâmp, înmuiat de gestul tandru al Júliei, cu ochii la linia discontinuă pe care o călca-ntruna ca să se simtă mai sigură.

– Nu-s în apele mele.

– Nici eu.

– Halal cuplu!

– Cina e un omagiu lui Josep Maria.

– Care Josep Maria?

– Bolós. – Şi, c-o schimbare de ton învăluitoare:– E incredibil cum conduc oamenii! Ai observat?

– Bolós era prietenul meu de suflet – am insistat. Ce-ar fi să treci pe banda ta?

– Ah, Miquel… Nu-ncepe, da?

Am tăcut şi-am privit spre albia râului Ripoll, peisajul care-mi sta la-ndemână şi pentru câteva clipe am vrut să uit că Júlia are obiceiul să conducă în piezişul şoselei.

– Ştii că mă duci spre casa mea? – Am zis-o mai mult să rup tăcerea care dura de patru kilometri şi jumătate.

– Ei! Cum, nu eşti din Barcelona?

– Nu. În Barcelona trăiesc. Dar, de când mă ştiu, sunt din Feixes.

– Ce chestie!

Alţi opt sute de metri tăcere.

– Ca să vezi!

Am ciupit-o de obraz, ceea ce-a provocat o bruscă schimbare de bandă.

– Nu-i nici o nenorocire să nu fii din Barcelona, omule!

– O fi! Dar n-are cum fi nici uşor.

– Se depăşeşte de obicei cu succes.

Sabadell era-n dreapta şi noi, tot oblu.

– Din Feixes eşti dinspre tată sau dinspre mamă?

– Dinspre tată, bunic, străbunic şi străstrăbunic. Familia mea din partea tatei se pierde prin veacuri în istoria cea mai îndepărtată a locului.

– Ooo!

– Ce?

– Ooo!

– Da. Dacă eşti în stare s-asimilezi, pot să-ţi arăt într-o zi arborele genealogic. Am unul, foarte bine făcut. Eram o familie cu trecut şi cu conştiinţa c-avem trecut.

– Eraţi?

– Eram.

– Ca noi. Abia am cunoscut un bunic.

– Eu, pân-acum patru ani, aveam unul: mă rog, un unchi-bunic. Unchiul Maurici. Era cu totul aparte.

– Prin?

– Aşa, pur şi simplu. Avea o sută de mii de ani, o memorie de elefant şi-i fila o lampă. – Am privit-o cu coada ochiului să văd dac-o interesează ce-i spun. – Unchiul era-n familie oaia neagră.

– Fusese-n America şi toate cele, nu?

– Nu. Îl urau toţi.

– Şi tu?

– Nu. Eu, nu.

Júlia mi-a aruncat o privire furişă, cât trecea fără semnalizare pe banda de ieşire de pe autostradă.

– O să mi-l prezinţi? – a zis, fără să observe că maşina din faţă frâna.

– E mort. – Am frânat şi noi la timp, chiar când începea să-mi îngheţe sângele-n vine. – Nu goni aşa.

– Ce?

– Ştiu tot ce ştiu despre familie fiindcă el păstrase toate hârtiile de pe mapamond. Ştia tot.

– Tot?

– Da, omule. Orice familie are pe cineva pe post de memorie, nu?

– A mea nu. Nici nu ştiu dacă suntem o familie. – Şi, când era deja pe drumul lateral, a riscat: – Bănuiesc că pe-aici se putea gira.

– Omule… E semn de interzis, dar pentru tine asta n-are cum fi o piedică, nu?

– Mamăăă, unde-i semnul?

– Am trecut de el. – Am făcut observaţia c-un fir de glas, înainte să pot respira. – Linişteşte-te, acum e deja dublu sens.

– Chiar mi s-a făcut foame, ştii? – A ezitat în faţa unui semafor roşu, dar, până la urmă, a frânat, în călduroasele şi entuziastele mele aplauze-n gând. – Ajungem imediat, dacă nu mă pierd.

N-am profitat de ocazie să-i spun că unchiul Maurici şi-a petrecut ultimul an de viaţă la balamuc, nici că-l iubisem în ciuda a tot ce se-ntâmplase, nici c-a fost singurul om din familie, cu excepţia mamei, cu care-avusesem lungi şi zăbavnice discuţii. Nu ştiam dacă i-aş putea povesti, vreodată, aşa-ceva Júliei.

Când mi-am dat seama despre ce-i vorba, Júlia parca deja, după ureche, pe esplanada din faţa restaurantului. Cum, cu limba scoasă, era ocupată să buşească maşina din faţă, cât mai uşor posibil, nu şi-a dat seama c-am amuţit.

– Ăsta-i restaurantul?

– Mhî. – Suspin de uşurare. – Ce părere ai?

– Premiu-ntâi la parcare. Ăsta-i restaurantul?

– Ţi-am spus că da.

Am preferat să tac. Când am coborât din maşină, picioarele-mi tremurau. Era încă multă lumină, erau încă zile de vară. N-am putut evita să nu-mi pironesc ochii pe mălin; crescuse mult, îl ţineau ultradichisit. M-am apropiat, dar nu m-am priceput să aud cuvintele pe care mi le adresase în ultima lui lungă scrisoare unchiul Maurici. Ceasul solar era pe zidul cu trandafir, inutil, fără soare, fără trandafir, şi-un fir de vânt, rămas ostatic în mesteceni, îi legăna blând. Aparent, toate erau la locul lor.

– Ei, ce zici? – Cu braţu-ntins, Júlia arăta spre clădire, ca un pescar spre bibanul de mare, tocmai prins. Ce să-i fi spus? Căci iubita mea, Júlia, m-adusese chiar la casa mea, casa Gensana, casa în care m-am născut şi-n care-am crescut, şi-am plâns, şi-am visat. La casa din care fugisem când venise ceasul. Erau câţiva ani de când mama se pomenise că i se pune-n vedere s-o părăsească, nu mai era a ei şi se cam dărâmase cerul pe toţi, nu fusese de-ajuns

că, atunci când tata plecase-n papuci, ne lăsase stăpâni pe datorii, pe debite şi ranchiune, acum rămâneam, brusc, şi fără amintiri. Atunci se căţărase unchiul Maurici în trandafir. Casa Gensana, o mie şapte sute nouăzeci şi nouă, o mie nouă sute nouăzeci şi cinci. Încă puţin şi-mplineam două veacuri de viaţă atestată. Mă simt ca Martin cel Bun*. Aici odihneşte din delăsarea mea casa Gensana, convertită într-un restaurant grotesc care, ca să fie batjocura şi mai mare, se numeşte Stejarul Roşu, artistic scris.

– Ia cheile, Miquel.

– Îîî? – M-am întors din visuri cu greu şi-am luat-o după ea. Trei trepte, palier şi iar două trepte. Lipite pe geamurile de la intrare, abţibilduri de Visa, MasterCard şi American Expres făceau totul mult mai penibil. Un bărbat ieşit din neant, c-un zâmbet de *maître*, ne-a spus „Bun-venit!" în casa mea.

– Avem rezervată o masă – a zis ea, parcă de-a casei.

– Nu!… – am corectat-o-ngrozit.

– Da… – liniştită şi pedagogică, cu zâmbetul ei dezarmant. Şi spre *maître*: – Pe numele Miquel Gensana.

Mi-a făcut cu ochiul: veşnic atentă la detalii practice. Şi, câteva clipe, deşi eram unde eram, m-am gândit de ce nu te-apuci s-o iubeşti şi tararam-tararam cât cuprinde. Dar e-atât de greu, cu-atâtea-n cap; începând, evident, cu Teresa, dar continuând cu senzaţia de laşitate şi frică pe care ultimul telefon al glasului răguşit o redeşteptase şi-o dezlănţuise.

– Ce-i cu tine? Nu-ţi place locul?

Nu m-am obosit să-i răspund, fiindcă *maître*, c-un gest energic, semnala că expediţia spre masă începe. În timp ce înaintam după el, în slalom printre mesele încă goale pe care le instalaseră în salonul meu, în sufrageria mea, oh, în biblioteca mea, toate legate obscen între ele, Júlia mi-a şoptit la ureche, i-am simţit răsuflarea fremătândă, am cerut un colţ magic, Miquel: lângă un havuz c-un susur delicios.

Era o insultă cum nu se mai poate să le treacă prin cap să instaleze havuzu ăla sinistru în colţul bibliotecii unde-ntotdeauna fusese pianul unchiului Maurici, lângă cărţile vechi ale străbunicului Maur, poetul. Mă pregăteam să-l insult dur pe *maître*, dar n-am apucat, căci l-am văzut, ultramanierat, cum îi trăgea Júliei scaunul, c-o plecăciune scurtă, ignorându-mă olimpian. Şi-a plecat, probabil să-şi ia ajutoare. N-am fost pe fază.

– Nu-ţi place locul, Miquel?

– Cum nu, sigur că-mi place.

– Că faci o mutră... Au nişte fripturi divine.

– Trebuie deci gustate.

Şi ne-am pus pe studiat meniul. Ea-şi dădea interes pentru amândoi, căci mie mi-a atras atenţia, imediat, stejarul pe post de logo al restaurantului, stufos, imitaţie, în intenţie, a unei gravuri vechi. M-a dus cu gândul la marele stejar genealogic al familiei Gensana, de pe genunchii bunicii Amèlia, acasă, sau ai unchiului Maurici, la balamuc, şi el, cu mâna sigură încă, arătându-mi locul ce-i revenea mătuşii Carlota, adevărata lui mamă, cea care trăise povestea aia atât de romantică; sau bunicului Maur, poetul. Sau străbunicii Josefina... Şi promisiunea lui de-a întocmi Adevăratul şi Necunoscutul Arbore Genealogic al Familiei.

– Drăguţ meniul ăsta, nu?

– Da... – Am aruncat o privire pe felurile de mâncare. – Văd că e din toate câte puţin.

– Friptură.

– Îîî?

– Aici e musai să mănânci friptură.

Nu-mi aduceam-aminte să fi fost obligat acasă, la mine, să mănânc ceva, ca la evrei sau ca-n post. De-asta mi-a scăpat un zâmbet greu de-nţeles. Ea a luat-o ca reticenţă de *gourmet* nepriceput şi-a-ntins un deget, c-un aer sever:

– Friptură.

– De-acord, friptură.

Din câte reieşea din meniu, idioţii de la restaurant voiau să-l facă local la modă pentru lumea „*cool*", ca Júlia şi insuportabilii ei prieteni. În ciuda stupidului nume.

Şi eu, victima: ce altceva aveam de făcut decât să-mi las amintirile să-mi treacă prin faţa ochilor? Ce altceva aveam de făcut decât să-mi zic, oh, de-ar fi fost altfel viaţa, de-am putea prevede ce-o să fie dincolo de acte şi de decizii... de-am putea repeta partida, de-am putea face un *replay* la *ralenti*, s-analizăm unde-am greşit, unde-a-nceput s-o ia câş... Luciditatea necruţătoare ar fi, poate, un chin insuportabil. Sau rampă spre cinism.

– Poate-i mai bine mai minte-ngustă.

– Ce? – Júlia mă privea de parc-aş fi fost nebun.

– Iartă-mă... Ăăă...

– Da... – Şi-a lăsat ochii-n jos; şi i-a aţintit iar pe mine. Ochii Júliei sunt foarte frumoşi. – Te simţi bine?

– Perfect – am fantazat, în timp ce-mi lipeam în palme, pe faţă, un zâmbet lipsit de griji. Júlia mă observa, îngrijorată. A vrut să spună ceva, dar până la urmă a ales să tacă. Mi-a picat bine, căci în clipele-alea aveam în cap firul ce mă purta spre moartea lui Bolós şi mi-era imposibil să aflu în ce moment ar fi trebuit să acţionez altfel ca să nu mă trezesc acum c-o moarte pe cap şi mă gândeam la gândul din cimitir şi la chipul distrus al Mariei, văduva lui Bolós, şi la senzaţia de greaţă de mine, până-a venit la mine Rovira şi-am vorbit despre mii de alte lucruri. Dar, în sinea mea, era mustrarea de cuget că-s laş, căci eu ştiam, eu ştiu, de ce rău a murit Bolós. O ştim, probabil, doar asasinul şi eu. Şi poate şi-o-nchipui şi Ochi Albaştri. Şi eu, ascuns după ochelarii fumurii pân-a venit Rovira şi m-a-mpins să vorbesc de femei, unica lui temă de conversaţie de când şi-a pus sutana-n cui, acum o sută de ani.

– O să iau *filet mignon* – decretă Júlia, lăsându-mă-n plata Domnului. Părea mulţumită de decizia ei. – Tu?

Eu, în clipele-alea, ajungeam la concluzia că, în cei patruzeci şi opt de ani de viaţă pe care-i purtam, nu reuşisem cu nici un chip să scap de-un soi de vinovăţie instituţională şi cronică. Fără să iau în calcul prosopul ud şi becul de

douăşcinci. Îmi petrecusem viaţa deschizând şi-nchizând etape şi veşnic, pentru sufletul, meu soldul era negativ. Şi în Dumnezeu, erau secole de când nu mai credeam.

– Ş-acum vrei să-ţi vorbesc de Bolós.

– Da; dar mai întâi meniul.

– Eşti grăbită?

– Nu, deloc.

– Dar să vorbesc de Bolós înseamnă să vorbesc de mine.

– Bun. Din perioada când eraţi cel mai legaţi.

M-am uitat fără chef la meniu. Îi puteam eu spune Júliei toată povestea?

– Nu-s în apele mele.

Acum Júlia mă privea de parcă-avea de gând să mă certe. M-a speriat, căci nu mă-nspăimântă nimic mai mult decât o femeie supărată.

– Ţi-alegi o friptură ca lumea, da?! – Şi foarte jignită: Nici eu nu-s în apele mele, dar fac faţă.

– Tu nu erai prietenă cu Bolós.

A pus meniul pe masă şi m-a fixat cu privirea ei de cărbune.

– Eşti în stare să iei cina cu mine? Eşti în stare să m-ajuţi să fac articolul despre prietenul tău?

– Evident. Eu…

– Evident. Tu. – Acum era Júlia de la slujbă, născută să comande, dar relegată-ntr-un rang inferior mie. – Mi-am spart creierii să găsesc un loc fain, am rezervat masă, mi-am dat peste cap agenda…

Nu ştiam că fusese-aşa greu. Aşa că m-am apucat să privesc meniul conştiincios, ca plodul pe care privirea aspră a-nvăţătorului e pe punctul să-l zăpăcească. Júlia tăcea, am impresia iritată, şi totul din cauza lipsei mele de energie.

– O să iau cod.

– Dar… – Acum protestul era sfântă indignare. Părea Ioana d'Arc: Tocmai ţi-am spus c-aici ce-au bun e friptura.

– Atunci friptură. Asta e: friptură! – I-am repetat-o c-un zâmbet dedicat lui *maître*, de câteva secunde ivit de sub o majolică, pregătit cu carnetul şi-o figură sceptică, adresată integral mie.

– Ce fel de friptură, domnule?

– Nu ştiu… – Ce-o fi: Asta cu două sosuri. Aţi notat ce vrea doamna?

– Da, domnule. De ceva timp.

Am găsit comentariul insuportabil.

Negocierea a fost dură. Dar am reuşit să ne-alcătuim un meniu rezonabil şi, mai ales, pe gustul Júliei. Când *maître*, după ce şi-a notat indicaţiile (puţin prăjită, fără sare, fără ceapă-n salata *à la Montpensier*), a plecat cu carnetul lui, îmi aducea-aminte, nu ştiu de ce, de-un tip care dă amenzi, ochii Júliei m-au luat cu asalt:

– Hei: unde ţi-e capul? Îmi spui?

– Dat peste cap agenda! Te dai mare!

– Hai, nu te mai preface. La ce te gândeşti?

Cum îmi venea să plâng, m-am pus pe râs. Şi, traversând deşertul mesei, am ciupit-o pe Júlia de obraz. Júlia, deşteaptă, energică, cu privire şi ochi de cărbune, cu pielea proaspătă, tânără, jignitor de tânără; marea mea necunoscută, căci niciodată nu vorbisem cu ea ceva profund; de bună seamă fiindcă n-avea cum să-nţeleagă că eu trăiesc din licăre de nehotărâre, că sunt cu douăzeci de ani mai mare ca ea, dar nemăsurat de bătrân, că sunt capabil să fiu atacat şi rănit de nostalgie şi remuşcare, şi că gândul morţii mi se instalase ca o patină uşoară pe creier. Şi-asta-nsemna că nu mai eram tânăr. Şi toate astea erau greu de spus unei fete ca ea. Cum imposibil era să-i spun, vezi tu restaurantu-ăsta, Júlia? A fost casa mea. Aici, unde stăm, erau cărţile vechi ale unui străbunic de-al meu care era poet. Maur Gensana: ai auzit de el? Aşa-i că nu? Şi ştii că iubitul tău *maître* ne-a aşezat în biblioteca familiei?

Biblioteca era colţul magic. Şi havuzul ăsta incalificabil, în locul unde stătea pianul unchiului, e pur şi simplu o insultă la adresa puţinului bun-gust al familiei mele. Nu, nu puteam să-i spun toate astea, fiindcă n-aveam chef să mor de ruşine. Şi-a trebuit să fac ceva, să mă apăr de privirea Júliei:

– Într-o zi – mi-am pus o voce interesantă – m-am îndrăgostit.

– Aaa! – Şi-a ridicat capul c-o figură surprinsă.

– Da. Era-ntr-un magazin. Eu urcam pe scara rulantă şi ea cobora. Înaltă, blondă, superbă. Iradia frumuseţe, 'nţelegi?

– Mmm..

– Ne-am uitat unul la altul. M-a străpuns cu privirea şi i-am susţinut-o. Până la urmă-am ajuns alături.

– Şi pe urmă?

– Ne-am răsucit unul spre altul. Mă tulburase parfumul ei. Şi iar m-a străpuns cu ochii.

– Cine era? O cunosc?

Am luat o bucăţică de pâine. Am impresia că ochii-i deveneau visători.

– N-am mai văzut-o de-atunci. A fost o iubire fugară.

– De ce-mi spui asta, Miquel?

De ce? Fiindcă eram negru. Fiindcă urma să iau cina c-o fată pe care o iubeam un picuţ şi despre care ştiam că se joacă de-a v-aţi-ascunselea cu mai mulţi bărbaţi, cu care-n viaţa mea nu-ncercasem să am o discuţie personală, de confidenţe. Nu: nu putea fi vorba să sfârşim în pat. Îi spuneam povestea de dragoste, să mă mobilizez, fiindcă sunt îngrozitor de timid, fiindcă tocmai îl îngropasem pe Bolós, iar havuzul din mijlocul bibliotecii era absurd şi era aşezat unde-mi aminteam că unchiul Maurici, înainte să fie închis, îşi petrecea după-amiezele monotone privind ore-n şir cărţile, răsfoind hârtiile familiei şi trecând în revistă sfinţii din cărţi, când aveau, cântând Mompou sau Bach. Sau făcând figurine din hârtie. Fiindcă eram nervos că urma să iau cina, necunoscut şi incognito, în propria-mi casă, în cea care,

timp de şapte generaţii, fusese casa Gensana, în care trăiseră şi muriseră bunicii Toni şi Mauri şi toate străbunicile, în care s-a născut tatăl meu, în care m-am născut şi-am crescut; casa care-a fost martora celor două fugi ale mele… Fiindcă mă aflam între zidurile care făcuseră parte din viaţa mea cea mai personală şi intimă şi care-mi umpleau amintirile.

– Îţi place localul ăsta, Júlia?

– Da, mult. – Era mai liniştită. – Îl găsesc delicios.

Cu alte cuvinte, casa mea era delicioasă. Două sute de ani de viaţă de familie, de la Antoni Gensana i Pujades, fondatorul oficial al stirpei, conform arborelui genealogic, Antoni I Gensana, Întemeietorul, până la mine, de la sfârşitul veacului optsprezece până la sfârşitul veacului douăzeci, şapte generaţii de Gensana ce-mbogăţiseră casa şi istoria şi puseseră temelie pereţilor ălora, reuşiseră, după-atâtea eforturi, punctajul „delicios”. Memorabil.

– Da. Delicios mi se pare şi mie. Ştii cumva, era o casă particulară?

– Nu cred… Nu vezi că nu se poate trăi într-o casă ca asta?

– Aaa..

– Da, omule. N-or fi stafii, şi pereţii vin peste tine. Şi trebuie să fi fost un frig oribil.

Aici avea dreptate. Şi-a continuat:

– Şi dac-o fi trăit cineva, trebuie să fi fost oameni ciudaţi, semidecadenţi.

Şi-aici avea dreptate. Am lăsat-o să-şi continue declaraţia de principii.

– Ştii că-i cunosc pe proprietari?

– Da? – M-am pus în gardă. – Ce proprietari?

– Ai restaurantului. Maite Segarra, care e măritată, mă rog, era măritată, cu Manolo Setén.

– Nu-mi pică fisa.

– Da, omule. Decoratorul. Nu-mi spune că nu…

Am aprins o ţigară în timp ce mă gândeam de cine-mi vorbea. Júlia s-a repezit ca o coţofană la bricheta lui Isaac Stern.

– Ce frumoasă!

– E veche.

– Foarte frumoasă. De unde-o ai?

– Aaa, vrei să spui Setén, decoratorul?

– Vezi că-l ştii? – prinsă de temă.

– Şi ce i-a venit să se dedice bucătăriei?

– Pesemne se plictisea. Ei, face bani buni, sigur. Pfu!

M-am asigurat că Júlia pune bricheta la loc, lângă pachet.

– Deocamdată, bag seamă, e gol – am zis, ca să nu tac.

– Fiindc-am venit devreme. Dacă vrei, mai încolo, ţi-o prezint pe Maite.

Mă uitam la Júlia cum mestecă o bucăţică de pâine. Dinţişorii-ăia albi, cum aş fi vrut să-i sărut, nu doar o dată! De ce nu putea fi viaţa un asemenea miracol?

Ştiam de mult că nu e posibil nici un miracol. Ajunsesem la diverse concluzii, provizorii întotdeauna, despre viaţă şi moarte. Cum ar fi, de exemplu, că ceea ce-l deosebeşte pe om de animal, e dorinţa de eternitate, bătălia ancestrală a omenirii pentru dobândirea eternităţii imposibile. Prin diverse metode: de la fixarea chipului într-un tablou până la invenţia ceva mai sofisticată a religiilor, trecând prin obsesia pentru perpetuarea speciei şi-a operei proprii. După mine, există trei sisteme de eternizare de care ne-am servit de-a lungul istoriei: copiii, cea mai largă; religia, cea mai bine văzută; arta, cea mai subtilă. Dar ce se-ntâmplă cu unul ca mine, agnostic şi steril? Cu siguranţă, de-aceea m-atrage atât de mult muzica, făcută de unii şi interpretată de alţii; poezia, scrisă de un necunoscut, dar care-ajunge să mă emoţioneze; pictura pe care sunt incapabil s-o imit sau să o încerc. Poate de-aceea plâng când ascult

Mendelssohn şi mă-ndrept spre-o femeie să-mi curme lacrimile. Şi când îl ascult pe-al meu Alban Berg, nu-i nimeni pe lume să poată să-mi curme durerea. Şi, foarte puţini s-o-nţeleagă. Durerea mea cea mare e că nu-s nici muzician, nici pictor, nici poet, ci un simplu şi blestemat diletant, foarte sensibil, da, dar să creez, incapabil. De copil, nu fusesem nicicând bun la studii; Ramon, vărul de-al doilea, îmi dădea peste nas cu notele lui, mereu strălucite, şi la douăzeci şi patru de ani era inginer textilist şi-l ajuta deja de doi ani pe tata, să ducă de râpă fabrica. Eu, în schimb, am făcut realul, am luat bacul c-un satisfăcător amărât, am intrat la litere şi m-am înflăcărat nu de paradigme verbale sau planuri de biserici, ci de tot ce-nsemna întruniri şi mai '68 şi multe altele, şi-am rămas cu studiile la jumătate, fiindcă revoluţia era mai urgentă şi Berta mai frumoasă. Şi, când s-a sfârşit războiul şi Franco a murit în patul lui, m-am întors iar la dragoste. Căsătoria cu Gemma a durat doi ani, două luni, douăzeci şi una de zile şi treisprezece ore. Când m-am întors acasă, lângă mama mea tăcută şi tristă, şi mă-ntrebam ce-aveam de reînceput, mi-am dat seama c-aveam douăzeci şi şapte de ani şi nu mai vorbeam cu tata. Juan Crisóstomo Arriaga* a murit la douăzeci. Mă simţeam bătrân şi deloc înflăcărat. În loc să-mi iau un bilet să mă duc, să m-aleg cu nişte friguri ciudate în India, în loc să-ncep o cursă nebună după pulpiţe de prietene cu vocaţie, m-am mulţumit să-mi cumpăr abonament la Palatul Muzicii şi să-i las să trăiască pe ceilalţi, poate-s mai pricepuţi. Rândul cinci la parter, foarte bine centrat. Şi-am început să studiez cu ardoare şi să citesc şi, mai mult, să mă-ndrăgostesc de frumos. Acum, după mulţi ani, unii mă consideră un savant. E de râs, dar aşa e.

– Ce vrei să-ţi spun de Bolós?

– Diverse. Personale. De când era tânăr.

– Nu l-ai cunoscut, nu?

– Bine-nţeles că da. Mi l-ai prezentat tu. – S-a uitat în jur, parcă n-ar fi vrut să-mpărtăşească cu nimeni vorbele, m-a privit intens şi-a adăugat: – Ce simţi când îţi moare un prieten atât de prieten?

– Cum de ştii că Bolós îmi era atât de prieten?

– Ce simţi?

– Nu ştii ce simţi? – Am privit-o cu coada ochiului şi mi s-a părut foarte tânără. – Nu ţi-a murit nici unul.

– Nu. Că n-am prieteni.

– Ei!

– Da. Doar colegi foarte colegi. – Şi-n şoaptă: Sau iubiţi. Ce simţi?

M-am gândit mult. Prea mult. Când i-am răspuns, n-am privit-o în ochi, fiindcă-n clipa-aia o vedeam şi pe Teresa.

– Nimic, Júlia. Doar plângi.

„M-am născut în 1905 la Feixes, din Francesc Sicart, cetăţean al oraşului, şi din Carlota Gensana, la fel. Tatăl meu, cu o moştenire modestă, pe care-au trebuit să şi-o-mpartă-ntre ei trei fii, ceea ce i-a redus partea lui aproape la zero, nu avea ca mijloc de trai decât meseria de ceasornicar, în care, într-adevăr, era deosebit de bun. Mama mea, sora distinsului poet Maur II Gensana Divinul şi fiica deputatului Anton II Gensana Gură de Aur, era mai bogată; era frumoasă şi înţeleaptă; nu i-a fost uşor tatei să se-nsoare cu ea; iar mie nu mi-e uşor să mi-o amintesc."

Mi se pare o prea nobilă formă de-a-ncepe aceste pagini pe care le scriu acum, când tu, Miquel II Gensana Nehotărâtul meu, eşti plecat pentru câteva săptămâni în nu ştiu care din călătoriile tale. Ţi le scriu fiindcă-o să mor curând, fără tot soiul de protocoale de agonie, conform tradiţiei bărbaţilor din familia noastră. Singura minciună, din capul frazei, luată din Rousseau, se referă la meseria tatei. Restul, Miquel, o să judeci tu singur, dac-o să ai chef.

Te-ai născut la 30 aprilie, o mie nouă sute patruzeci şi şapte. Pe-atunci, în ochii mei era trasată deja dunga fină de ură, o dungă-ntinsă ca firul de undiţă, încordat şi fin, dar atât de puternic, încât, folosit cu pricepere, poate decapita. În clipele-alea eram deja Maurici Fără de Ţară, relegatul, care n-o s-ajungă la tron niciodată, cum o să ţi

se-ntâmple şi ţie. Când te-ai născut, erai blond şi-aveai ochii albaştri. Şi eu îţi vâram un deget în mâna închisă şi mi-l strângeai de parcă pe-acolo ţi s-ar fi scurs viaţa. Şi-asta mă convingea că-ţi era foarte clar că nu vrei să urmezi calea fratelui tău şi de-asta te ţineai strâns de mine. Erai al treilea Miquel din viaţa mea. Părinţii tăi ţi-au botezat fratele Miquel din remuşcare. Şi-au repetat ritualul cu tine. Numele tău e fără-ndoială singurul război câştigat de mine în familia în care mi-a fost dat să mor. Dar, ca să te boteze aşa, a fost nevoie ca marea mea iubire, niciodată stinsă, să treacă prin cea mai cruntă durere pe care-o poate-ndura o iubire.

În ziua când te-ai născut, în casa Gensana mirosea a pământ umed. Era primăvara cea mai ploioasă din secol, de care-şi aduce-aminte Feixes. Şi mirosul de pământ umed, una din cele mai vechi miresme la-ndemână pentru-o grădină, îmi îmbibă memoria şi e legat de naşterea ta. Grădina strălucea, magnifică, puţin buimacă de-atâta ploaie, dar crescând prin toţi lujerii. Tatăl tău, cum îi plac gesturile inutile, a pus să fie sădit un mălin la intrare. Nu ştia *Père* că nu-i înţelept să legi viaţa unui om de cea a unui pom. Dar, cum n-aveam cum să-l împiedic, m-am resemnat să consider mălinul parte din viaţa ta; de-aceea, chiar în noaptea când l-au sădit, am ieşit în grădină, am săpat în jurul arbustului şi, ca un nou bărbier al lui Midas, am depozitat cuvintele secretului meu de iubire, înainte să-şi ia zborul spre nori; poate de-aia mă simt acum în stare să ţi le repet. De nu cumva le-oi fi şi auzit în vreo seară mai zbuciumată, vorbindu-ţi în freamătul vântului printre frunze.

Bărbaţii familiei m-au urât totdeauna. Cu excepţia tatălui tău, care, în tinereţe, mi-a fost prieten de suflet. Femeile-n schimb totdeauna m-au respectat şi-au înţeles că singura formă de fericire, ce mi-a rămas mulţi ani, sunt Mompou, Satie şi Debussy. Şi, când eram la pian, nu-nchideau uşa cum făcea, c-o grimasă, bunicul tău Ton, Anton III Fabricantul, Dumnezeu să-l bată.

Nu vreau să-mi găsească sergent Samanta caietul mătuşii Pilar. O să-l ascund sub foiţele pentru figurine. Şi, când te-oi întoarce din absurda-ţi nu ştiu unde călătorie, ca să iei interviu nu ştiu cui, o să-l găseşti între hârtiile mele de mort.

Nu ştiu dacă-i momentul să vorbesc despre unchiul, îşi zise Miquel.

Povestea lui Miquel II Gensana are diverse momente de răscruce, marcate de femei. Până azi, când stau, aşteptând răbdător să vină careva să ne-aducă măslinele de gustare, în faţa Júliei, care vrea să mă pună să vorbesc de Bolós, şi ca să spun ceva de Bolós trebuie să vorbesc de mine şi să mă despoi până la o limită pe care niciodată nu mi-am imaginat-o, asta fiindcă-l port pe Bolós într-un colţ al inimii mele, cum îl port pe Rovira, chiar dacă viaţa ne-a despărţit şi unit capricios. Ce-ncet se mişcă cei din casa mea! Când încă era casa mea şi, mai mult, trăiam în ea, cel mai mult îmi plăcea să mă-ndepărtez de ea cât se poate, să mă prefac că acea grandioasă casă n-are nimic de-a face cu viaţa mea. Aşa se explică fugile mele. Dar, când eram elev, eram totuşi legat de ea, căci copilăria solitară a lui Miquel a fost marcată de plecările şi venirile de la şcoală acasă, de cărţile unchiului Maurici şi de visurile din capul lui. De-aceea-mi aduceam atât de bine-aminte puţinele nopţi nedormite în casa Gensana.

În autocar, făceam larma regulamentar cuvenită enervând şoferul şi-aruncând strâmbe spre părintele Romaní, care sta-n primul scaun din faţă unde, normal, după douăzeci de ani, stă ghida care, cu microfonu-n mână, explică în dreapta Sagrada Família, opera renumitului arhitect pe plan mondial Antoni Gaudí, şi turistul roşu ca racul face o poză distrată ruinelor Sagradei Família antice, pesemne de pe vremea romanilor, nu?, *my darling*? şi acest Gawdee a fost pesemne cartaginez, şi *my darling* e-n altă parte cu mintea, căci se gândeşte la o-ngheţată cu frişcă şi nu-şi aduce-aminte dacă-i Camy sau Frigo, şi ghida spunând: aici, acum douăzeci de ani, în autocarul ăsta sau în unul ca el, mai prăpădit, Miquel II Gensana Gânditorul, nedespărţiţii lui prieteni Rovira şi Bolós şi-ncă patruzeci de puştani din a şasea de liceu, de la Colegiul Iezuiţilor de pe strada Casp, se-ndreaptă spre Casa de Exerciţii Spirituale din Hostalets, fericiţi că, trei zile, nimeni, nici ăla de mate, n-o să le dea teme, n-o să-i asculte, n-o să-i ia la rost că fac hărmălaie pe coridor, fiindcă, gândiţi-vă, aceste trei zile sunt zile de meditaţie şi pentru viaţa voastră e mult mai important ce-o s-ajungeţi să hotărâţi în aceste zile, decât ce-o să studiaţi peste nu ştiu câţi ani. Şi toţi, sănătoşi să fim, că belelele

curg: trei zile vacanţă, asta contează. Şi părintele Romaní, pe drum, nu spunea-n dreapta Gawdee, îi da-ntruna cu breviarul.

Am intrat în Casa de Exerciţii pe uşa mare, îmbrâncindu-ne şi mai scăpând câte-un chiot; cei mai şmecheri în spate de tot, după autocar, fumând ultima ţigară a libertăţii şi umflându-se-n pene cu femei pe care nu le văzuseră-n viaţa lor. O călugăriţă discretă şi zâmbitoare i-a salutat pe cei doi preoţi (celălalt era părintele Valero, profesorul de religie) şi ne-a arătat nu ştiu ce. Cum am intrat în vestibulul larg, am recunoscut mirosul tipic pentru-o-asemenea casă, făcut din miros de cearşafuri curate, de levănţică, linişte, un strop de leşie şi-o difuză aromă de cafea cu malţ. Ne-au dus în camere, mamăăă, Rovira, fiecare cu camera lui, bestial. Şi Miquel a stat pe scaunul solitar din camera lui şi visa că-i călugăr. Şi la mirosul clădirii trebuia să adaugi izul atât de-asemenea celui de la etajul doi, de-acasă, tărâmul slujnicelor, de încăpere nu prea bine aerisită, curată şi ponosită. Dom Michaelus Saecundus, O.S.B., privea-n jur la ce-l aşteaptă: un pat îngust c-o pătură de culoare cafea cu lapte, vrâstată cu două dungi roşii; un crucifix la căpătâi, crucifixul lungilor lui penitenţe; o masă cu veioză, masa vastelor lui studii teologice; o chiuvetă minusculă, un dulap ros de carii, pentru haine, gresie roşie şi ciobită. Şi câte-o dală scârţâia când călcai pe ea şi-ar fi putut să-mi abată gândul de la meditaţii. Da: se simţea aici, parcă, de când lumea şi i-a făcut inima bum, fiindcă s-a gândit ce frumos ar fi să se facă preot.

Au fost trei zile dedicate cugetării, călăuziţi de-un părinte Romaní neîntrecut să rezume mult gânditele meditaţii ale Sfântului Ignaţiu; trei zile de cer, infern, păcat, generozitate, altruism, multe legume şi puţină carne şi puţine clipe de ieşit să te-alini c-o minge. Rovira nu vroia să joace fotbal, se ducea la plimbare, singur, pe drumul cu chiparoşi; iar Bolós, deşi-l pisam, juca puţin, mergea cu fumătorii într-un colţ interzis, de la spălător.

Când s-au terminat Exerciţiile Spirituale, mi-era foarte clar c-o să mă fac preot. Din multe motive: găsisem drumul, eram liniştit, bucuros să mă aflu în Adevăr şi mă vedeam obligat să arăt, umil, acest drum şi altora care, din orbire sau neşansa de-a nu se naşte aici, nu cunoşteau mesajul Fericirii şi Eu Sunt Drumul, Adevărul şi Viaţa. Mai ştiam

că, o dată hirotonisit preot, o să mă fac misionar şi-o să caut cea mai aspră şi mai îndepărtată misiune căci, ca să fii cu-adevărat generos, e nevoie s-adaugi şi-o bună doză de eroism. Şi i-au strălucit ochii şi Michaelus s-a ridicat de pe jos şi, deşi avea ochii deschişi, nu vedea nimic. Şi luându-l de mână, l-au dus în Damasc. Şi trei zile a fost fără vedere; şi n-a mâncat, nici n-a băut. Şi, dintr-un fel de timiditate instinctivă, nu i-am spus de hotărârea mea părintelui Barnades căruia, ca îndrumător spiritual, îi revenea să cerceteze adevăratele roade ale celor trei fericite zile de reculegere cu părintele Romaní.

Şi-au fost nişte ochi albaştri, de-un albastru ameţitor căci, parcă, erau largul mării, cei ce-au făcut să se clatine ferma hotărâre a lui Miquel, în care era însoţit de şase virgulă şapte la sută din colegii de clasă, mai puţin cu două procente decât în promoţia anterioară şi-asta fiindcă-ncetul cu-ncetul timpurile se fac tot mai grele şi, Doamne fereşte, să vină-o zi când.

Ochii de larg de mare erau ai unei sirene cu picioare şi-n uniformă de Lestonnac, care-avea obiceiul să-şi strângă peste sânii înmugurinzi norocoasele cărţi cu temele zilei şi purta nişte delicioase şosete şi-n plus mi se părea că mă priveşte cu simpatie. Şi-o chema Lídia. Şi mi-am zis, Doamne, fata-asta, de n-ar trebui să iau chiar acum trenul, şi multe zile-am adorat-o-n secret şi mi se tăia răsuflarea, până când, înainte ca inima să-mi plesnească, ex-misionarul Miquel i-a spus de ea lui Bolós, mare expert.

– Păi nu ştiu de care vorbeşti.

Şi-au aşteptat-o, Bolós cu ochi reci de specialist, plimbându-se, chipurile întâmplător, încolo şi-ncoace pe Pau Claris, întâmplător în faţa liceului Lestonnac, întâmplător la şase după-amiaza. Cot în burtă:

– Asta!!!

– Vin patru.

– Cea mai frumoasă!!

– Ce naiba!

– Cea cu părul lung!!

– Ce naiba, Gensana: vin două cu părul lung.

– Dar cealaltă-i ciumă.

Înainte să se-adâncească-ntr-o fructuoasă discuţie teoretică despre boli şi frumuseţea feminină, Miquel a primit semnalul destinului:

– Asta, care râde. O vezi? M-a privit, aşa-i? Ei, ce zici?

– Da… – Tăcere, meditaţie… – Da.

– Da? Cum adică, „da”? Ce zici?

– Dacă vrei să-ţi spun adevărul…

– Clar! Nu-i aşa că-i frumoasă de pică? De să-ţi tai venele?

– Nu mi se pare deloc cu stea-n frunte, Gensana.

Miquel şi Bolós nu şi-au vorbit trei zile. În toată această traversare a deşertului prieteniei, mi-am adorat iubita şi m-am ţinut după ea încercând să păşesc pe chiar locul binecuvântat de urmele paşilor ei şi suspinând în sufletul meu, în timp ce visurile de convertire-a camerunezilor din Ciad la Drumul, Adevărul şi Viaţa se spulberau în confruntarea cu proba frumuseţii şi se-nceţoşau oricât, zi de zi, în capela liceului mă chinuiam să păstrez flacăra nestinsă.

Am terminat a şasea de liceu, când la Barcelona se vorbea de desfiinţarea tramvaielor, ca să fie circulaţia mai ticsită şi să se poată contamina aerul direct de la transportul municipal. Sau poate-o făceau ca pe-o târzie penitenţă cetăţenească pentru nefericitul sfârşit al cartaginezului Gawdee. Fapt e c-am terminat a şasea de liceu fără nici o restanţă. Ramió, Camós şi Torres au repetat anul şi, la Preuniversitar (clădire separată, nu obligaţie să porţi umilitoarea uniformă de elev, libertate să fumezi pe faţă şi nu la WC ca războinicii, statut de adulţi, admiraţie neascunsă a tuturor celorlalţi ani), m-am trezit c-o matematică niţel prea dură, iar ochii fără fund de la Lestonnac aveau o culoare mai imprecisă şi, evident, ar fi fost o tâmpenie să-ţi tai venele pentru fata cu nume pe care deja nu-l mai puteam preciza şi

care, când râdea, arăta nişte dinţi prea răsfiraţi. Şi când el, Murillo, Bolós şi Rovira se duceau la fotbal mecanic în *Consell de Cent* (că-acum, acasă, acceptau să ia un tren mai târziu), problemele camerunezilor se diluau imperceptibil şi mureau brusc când se-nchidea să le rezolve pe cele de mate, mai urgente.

De-aceea, când i-au dus iar la Casa de Exerciţii, n-am mai luat-o atât de-n serios, deşi mi-am trecut onest în revistă iluziile şi ce vreau să fac în viaţă. Şi-am ajuns la concluzia minunată că, de făcut-făcut, nimic nu voiam să fac, în viaţă; şi de consacrat sufletul lui Dumnezeu, ce să mai vorbim. Şi era o fericire să mă trezesc liber de lanţurile ce-l legaseră cu două mii de ani în urmă pe Saul, căci era plin universul de ochi albaştri, negri, căprui, mierii şi verzi, adânci ca largul mării, şi-o fericire gândul că nu-i interzis să-i priveşti din raţiuni profesionale. În adâncul lui, Miquel Şovăielnicul se simţea laş că n-a vrut să fie destul de atent la chemarea Domnului şi-ntr-o clipă de slăbiciune a stat de vorbă cu părintele Romaní, între două cursuri, în birouaşul lui, şi-apoi cu Bolós, la spălător, cu interzisa ţigară.

– Dacă ai vocaţie, n-o să poţi face nimic să te-ascunzi de Domnul, fiule. Gândeşte-te la Iona.

– Dar, părinte... Cum pot să ştiu dacă-i vocaţie?

– Nu fi imbecil, Gensana; vor preoţi, să ţină prăvălia deschisă.

– De-acord, dar dacă am vocaţie?

– Chemarea Domnului e, fiule, către toţi îndreptată. Dacă n-o urmezi, nu faci nici un păcat... Dar nu eşti destul de generos când ţi-o cere.

– Dar pot să fiu un om bun, părinte; pot să am meseria mea şi să fiu bun creştin.

– Îs de groază, tu! Romaní vrea să te facă să te simţi vinovat că nu te faci călugăr.

– Nu, nu; nu mă obligă nimeni să fac ceva. Cum nu mă obligă nimeni să studiez ceva anume.

– Ce studii te-ai gândit să faci, fiule?

– Nu ştiu, părinte.

– Dar chiar să n-ai nici cea mai vagă idee!

– Uite, cine vorbeşte!

A fost, pentru mine, o foarte utilă suită de exerciţii, organizată de părintele Romaní S. J., dar condusă de Josep Maria Bolós, Prieten de Suflet, doctor în Problemele Celorlalţi, care, chiar în clipa când mă convingea că-i bine să iubeşti toate femeile din lume, îmi plângea pe umăr fiindcă-l tulburaseră nişte plete negre ca smoala, care fluturau pe strada Casp fiindcă se duceau la Jesús Maria, se numeau Maria Victòria Cendra, locuiau în strada Bruc, colţ cu Valencia, studiau flautul traversier, la Conservator, aveau şaisprezece ani jumătate şi mergeau, vara, la Viladrau. Măcar Bolós, când urmărea un ţel, punea interes şi se informa, nu ca mine, mă mulţumeam să visez zâmbete vagi care, în cel mai rău caz, nici nu-mi erau adresate. Şi zvonurile c-or să dispară tramvaiele, căci un tramvai cu remorcă poate să ducă doar trei sute de pasageri, în schimb un autobuz poate s-ajungă la nouăzeci şi petrolul va fi-ntotdeauna mai ieftin decât curentul electric, erau tot mai insistente şi era primăvară, când fetele-s mult mai frumoase, fiindcă-s în mânecă scurtă sau, c-un pic de noroc, fără mânecă, fără ciorapi sau şosete şi cu fustele mai scurtuţe, şi respiră cu mai mult elan, când pomii explodează-n mii de tonuri de verde ce-nveselesc oraşul, când începe să fie clar că-n curând vine vara şi-o dată cu vara, vacanţa şi cu vacanţa, libertatea şi ce frumoasă-i viaţa, Miquel a fost impresionat, foarte, şi Bolós, supărat, foarte, când Rovira le-a spus, aproape solemn, când se plimbau sub salcâmii de pe Diputació, c-a hotărât să se facă iezuit şi că, la mijlocul lui septembrie, o să-nceapă noviciatul. Mi-am zis, ce chestie, şi imediat mi-a venit pe limbă, ei, Rovira, drace: şi fetele? Dar ochii lui Rovira erau deasupra acestor probleme, fiindcă priveau, visători, mai departe, spre Drum, spre Adevăr şi spre Viaţă şi, în timp ce Bolós mesteca o gumă cleioasă-n tăcere, eu mă simţeam un nimic şi-l invidiam pe Rovira, eroul Rovira, fiindcă-a fost curajos şi-a ştiut să ia aminte la Chemarea Domnului. Nu ca alţii, care s-au întors acasă, la Feixes şi n-au spus mai nimic despre colegul care se făcea preot, fiindcă-n vremea-aia lupta cumplită era cu tata, căci Miquel hotărâse să nu se ducă la Politehnică, pe care cei din casa Gensana, era lege, trebuiau s-o urmeze dacă voiau s-ajungă ceva-n viaţă. Şi, din clipa-aia, relaţiile cu tata au început s-o ia câş. Şi unchiul Maurici râdea pe-nfundate, în barbă, şi se ferea să comenteze, dar ştia că Miquel al lui, al lui unic

şi cel mai iubit nepot, e-nclinat spre alt fel de studii. Şi-n casa Gensana s-a făcut pace, cu multă ranchiună din partea tatălui, dar pace. Şi mama a oftat uşurată.

În prima zi de Universitate, Miquel şi-a pus cravată şi-a luat un tren exagerat de devreme. M-am întâlnit cu Bolós chiar în faţa clădirii şi ne prefăceam amândoi că nu suntem nici un pic emoţionaţi sau nervoşi. Sigur, de-aia ne-am dus să bem o cafea la barul de vizavi şi, din când în când, trăgeam cu coada ochiului spre clădirea Literelor, parcă de frică să nu ne scape. Şi Bolós avea cravată. Am amestecat zahărul în tăcere şi Bolós a scos o pipă care m-a umplut imediat de invidie. Aşa-ceva!

– Nu ştiam că fumezi pipă.

– Mi-a plăcut totdeauna.

– Dar e nouă, nu? – Miquel era veninos şi cu cel mai bun prieten. I-a luat-o din mână şi-a cercetat-o de parcă s-ar fi priceput.

– Ei, da… Odată şi-odată trebuie început.

Lângă ei era un grup de studenţi. Fete gârlă. Şi toţi râdeau, de parcă se ştiau de secole, de parcă, să mergi la Universitate, ar fi fost cel mai normal lucru din lume. Nici un băiat n-avea cravată.

– Aşa-i că doar noi, din colegiu, am mers la Litere?

– Aha!… Bolós era ocupat să aprindă pipa. Un nor de *Amsterdamer* spectaculos îl ascundea de lume şi-l cam ameţea. Şi, după două pufăieli, pipa stinsă.

– Ţi s-a stins. – Oh, Miquel, de ce n-oi fi mai om?

– Ştiu, dă-o-n mă-sa. Ce ziceai?

– Că doar noi am mers la Litere.

– Da. Şi Rovira, nu?

– Nu, că s-a dus la noviciat.

– Da, clar, ai dreptate. Singurii. – Şi după o pufăială energică: Bietul tip, nu?

– Nu ştiu. O şti el ce face.

Rovira, foarte posibil, în clipele-alea, pe la opt jumate într-o dimineaţă de-nceput de octombrie, s-o fi blestemat şi şi-o fi repetat cine dracu' m-a pus să mă bag în rahatu-ăsta, mamă; ce naiba caut eu aici, în sutană? Sau poate primea Sfântul Sacrament al Euharistiei, cu deosebită devoţiune şi-avea până-n măduva oaselor senzaţia că-i fericit. Nici unul: nici unul din studenţii de la bar n-avea cravată.

– Toţi de la uman, minus eu, au ajuns la Drept. – Acum pipa făcea un zgomot enervant, dar scotea fum.

– Şi, de la real, doar eu merg la Litere. Ei, Bolós, ce-i sfârâitu-ăsta?

– Saliva. Tu şi cu mine, singurii ameţiţi.

Cine are dreptul la vise, e bine să şi-l exercite. Miquel Gensana îşi petrecuse mare parte din Preuniversitar navigând într-un ocean de-ndoieli; fiindcă nu era doar vorba dacă să te faci sau nu preot, misionar, să câştigi cerul şi să-l faci să câştige; mai era şi raţionala îndoială asupra celorlalte lucruri din viaţă, cum ar fi: cum să poţi să-mbrăţişezi toate fetele frumoase (la rigoare, toate fetele, căci eu ştiam că toate-s frumoase), cum să te-apuci de fumat fără să tuşeşti ca la balamuc şi să te gândeşti dacă politehnist, textilist, chimist, medic, avocat, arhitect sau etcetera. Am luat-o spre etcetera, deşi muream de frică. Dar mi-era foarte limpede că nu vreau să fiu nici politehnist, nici textilist, nici chimist, nici medic, nici avocat, nici arhitect; şi motive familiale ancestrale mă-mpiedicau să urmez sfatul ironic al unchiului Maurici, singurul din familie cu două licenţe, care-o ţinea-ntruna că, dacă vreau să fac bani, să mă fac electrician auto, Miquel, crede-mă: sus capota, jos capota, floare la ureche, n-ai treabă. Ai fi foarte bun. Dar unchiu-o zicea ca să-i înfurie pe părinţii mei şi pe bunica Amèlia. În sinea noastră, ştiam toţi că nici un Gensana nu-şi poate permite să nu facă studii universitare; e altceva dacă le termini sau dacă, pe urmă, îţi faci meseria. Şi-asta uşura lucrurile pentru Miquel, căci puteam exclude dintr-un condei linotipia, tâmplăria, condusul locomotivei şi n-aveam de

ce mă gândi nici la meseria de preot sau de jandarm. Dar cu toate aceste ajutoare, Miquel continua să trăiască un Preuniversitar plin de nelinişti, fără să ştie ce-avea să facă pe urmă. Până-ntr-o zi, când Bolós mi-a spus c-a auzit c-ar exista Facultatea de Istorie.

– Aşa, Istoria, pur şi simplu? Cum ai face arhitectura?

– Aha. – Era un aha mai sigur, fără pipă: Universitatea era încă departe.

– Păi, ar fi haios, nu? Nu crezi c-ar trebui să vedem ce şi cum?

Am făcut-o, am cerut sfaturi la colegiu, preoţii au rămas cam uimiţi că nişte băieţi zdraveni, sănătoşi şi de familie bună nu vor să se facă avocaţi sau arhitecţi; dar până la urmă ne-au informat, şi Bolós şi Miquel s-au înscris la Litere şi Filosofie şi Bolós (Josep Maria Bolós, prietenul Nepărăsibil) şi-a petrecut toată vara punându-şi prietenul, care eram eu, la curent cu secretele latinei pe care-o uitase după a patra de liceu, că, zice Domnul, buimacii se dau peste cap mai rău ca un hopa-mitică, şi-a fost o vară de *res*, *rei*, *fero*, *fes*, *ferre*, *tuli*, *latum* şi *Arma virumque caro*, *Troiae qui primus ab oris Italiam*, ca să se poată afla, în prima zi de curs, încordaţi şi-ncravataţi excesiv, în faţa clădirii de Litere a Universităţii din Barcelona, gata să-nceapă o nouă etapă consacrată studiului Istoriei Umanităţii şi-al Limbilor ei şi-al Gândirii ei, cu scopul de-a o reforma, renova şi ghida.

– Gagici gârlă, nu?

– Da. Era şi vremea.

Învăţaţi să plece la vânătoare de fete, să poată să dea de ele grămadă, îi făcea un pic agitaţi şi, mai ales, plini de speranţă.

– E cald. – Miquel s-a descheiat la nasturele de la gât şi şi-a slăbit cravata ca un prim pas. Bolós, care-ajunsese cu pipa la o-nţelegere rezonabilă, şi-a slăbit şi el, pe furiş, cravata.

– Ei? Mergem?

La orele opt, treizeci şi şapte de minute şi douăsprezece secunde, din ziua de două octombrie o mie nouă sute şaizeci şi şase, Gensana şi Bolós, cei doi bravi elevi de la Preuniversitar A, din Colegiul Iezuiţilor, care-avuseseră îndrăzneala să nu se facă avocaţi, intrau în Templul Înţelepciunii cu spaimă-n suflet, nod în gât şi cravata-n buzunar.

Ştii că la casa de nebuni, am descoperit ce sunt? – Şi ce eşti, unchiule?

– Adevăratul Maurici Fără de Ţară, Cronicar al Vântului, Inventator de Realităţi, fost muzician, fost filolog, fost unchiul tău.

– Încă eşti unchiul meu.

– Nu. Acuma-s Cronicar. Nu pot fi atâtea lucruri deodată. – Şi, parcă scuzându-se, şi-a terminat ultima bucăţică de ciocolată şi-a şoptit: Eşti ca un fiu, pentru mine.

– Mulţumesc.

– Îmi pare rău că n-am avut copii... – Unchiul s-a scufundat în amintiri şi-a rămas minute-n şir tăcut şi pe urmă s-a pus pe vorbit, cu glas monoton, şi pe zis îmi pare rău că n-am avut copii. Aproape tot atât de mult, cât m-ar fi-ngrozit să-i am. După mine, un băiat, o fată, sunt o formă biologică de continuitate, de barat pasul spre anihilare. O formă de-a construi o sonată sau un sonet. Vorbisem de asta cu taică-tu, înainte să ne-ndepărtăm: el susţinea că da, de acord, Maurici, să ai copii înseamnă să dăinui, dar procesul de descendenţă e implacabil şi-acţionează necruţător când e vorba de ştergerea urmelor. Mai ceva ca propria-ţi moarte. Poate-avea taică-tu dreptate, căci cine-şi mai aduce-aminte de culoarea preferată a mamei Amèlia? Şi nu-s decât opt-zece ani de când a murit. Sau douăzeci, treizeci, nu ştiu.

– Cinci.

– Ce?

– Cinci ani sunt de când a murit bunica Amèlia.

– Cinci... – Tăcere. Degetele fremătânde căutau ciocolată, dar n-au găsit şi-au rămas cuminţi, ascultând cum zicea unchiul şi de obsesia mamei pentru trandafirii roşii de la intrare? Da: eu mi-aduc aminte, dar amintirea o să moară cu mine. Copiii copiilor mei, de-aş avea, n-ar mai şti: aşa că, zi după zi, morţii familiei mai mor un pic până-ajung să fie un simplu nume şi vine-o clipă, când o pală de uitare îi face să dispară precum se pierde sămânţa purtată de vânt. Ce valoare are, atunci, ce se spune, că suntem un lanţ de gene ce se reproduc prin intermediul indivizilor? Să mi se demonstreze; să-ncerce să scrie o simfonie, genele-astea, care dăinuie de milioane de ani în generaţii şi de-a lungul lor. Tatăl tău... ei: cu tatăl tău e cu totul altă poveste, fiindcă-s deja o mie de ani de când a dispărut în papuci, în ploaie, după ce-a zis, ies o clipă. Şi ce-a rămas din bunicii tăi? (Şi eu i-am zis că da, mi-a rămas, unchiule, o amintire. De la cei materni, o amintire nedesluşită a locuinţei întunecoase din Eixample, ciupit în obraji, caramele pe furiş de părinţi şi nerăbdarea părinţilor la plecare; şi mătuşile Mercè şi Anna răsfăţându-i şi mărind, şi mai pe furiş, porţia de caramele). Dar părinţii bunicilor? Frânturi disparate de discuţii: nici măcar o poză. Pe străbunicul Giró îl chema Miquel, ca pe tine. Dar nu de-asta vă cheamă Miquel, pe tine şi pe fratele tău, ci din cauza unei secrete poveşti de iubire. Şi străbunica Leonor era fata unui soldat carlin pe care-l chema Jaume Gispert şi luase parte la carlinada *matinerilor*, alături de unul din oamenii lui Galceran şi-apoi şi la războiul al treilea. Şi era, se spune, înregimentat sub drapelul Pretendentului. Şi se mai spune că-n viaţa civilă era un onorabil auritor de statui şi-şi petrecea viaţa bătând cu trăsura drumuri răzleţe, între biserici şi schituri, restaurând şi repictând sfinţi, Crişti, Maici ale Domnului şi cupole de altare. Foarte bun auritor, cică. Dar nu i-am văzut niciodată chipul, nu ştiu cu cine-a fost însurat, nu ştiu dacă era stângaci sau dacă-i plăcea peştele. Dinspre partea lui taică-tu, a Gensanilor, stai mai bine, da, fiindcă e o familie cu aere de vechime şi cu patima de-a păstra toate hârtiile şi c-un unchi Maurici convertit în Cronicarul Oficial. Nu toate familiile au un unchi Maurici. Cu bune şi rele. Dinspre partea Gensanilor sunt atâtea hârtii, că pot s-ajung până la Antoni Gensana i Pujades, întemeietorul de sagă. Dar mai departe, nimic, nimic. Şi tot ce ştiu şi-ţi transmit, e fiindc-am citit în hârtii sau am ascultat pereţii casei, care vorbesc singuri; sau, poate, fiindc-am văzut

pe chipurile din galeria portretelor. Sau, poate, fiindcă mi-a povestit mama Amèlia, mama mea adoptivă, sau Cinta, era una din slujnice când am venit eu. Careva mi-a povestit despre tablourile agăţate în galerie, deasupra capelei, aveai impresia c-a fost construită cu singurul scop s-adăpostească înaintaşii. Ştii ce, Miquel? Familia noastră are clara tendinţă de-a vrea să intre în nemurire prin portrete.

Unchiul Maurici avea dreptate. Portretele din galeria portretelor..., care, când mama a vândut casa, mi-au venit împachetate cu grijă, ca o preţioasă moştenire. Nu le-am despachetat încă şi nu le-am pus în pod, fiindcă n-am. Dar mi-aduc bine-aminte, căci l-am văzut toată viaţa, chipul sever şi împerucat al lui Antoni Gensana şi-al înţepatei lui soţii, Adela Caimamí. Erau două tablouri cu-aceşti străbunici. Cel mai bun, categoric cel mai bun din colecţie, opera lui Tremulles. Mi-aduc aminte şi trăsăturile primului său născut, Maur Gensana, şi de nevasta lui, Josefina Portabella, şi de pudelul lui pe care, după cum informa eticheta aurită de pe ramă, îl chema Bonaparte. Nu erau profranţuji aceşti străbunici. Mai multă informaţie scrisă există despre fiul celor cu pudelul, un alt Antoni Gensana, străbunicul Ton, care, conform analelor unchiului Maurici, e cunoscut ca Antoni II Gură de Aur, care-şi încercase norocul în lumea încâlcită a politicii spaniole de la mijlocul veacului trecut, totdeauna de partea isabelină. Cu timpul, a dobândit o inutilă faimă de orator parlamentar. Nu şi-ar fi-nchipuit, bietul om, niciodată, că trecerea timpului (şi genele-amestecate) o s-adauge sângelui său, strict isabelin, cel mai exaltat sânge profund carlin, al unui auritor de statui, înregimentat sub drapelul Pretendentului şi duşman declarat. Şi că această unire o să dea ca presupus rod, la început de veac douăzeci, un personaj buimac, veşnic gata să se-ndrăgostească, sensibil, leneş, împătimit jucător, nestatornic şi dependent de frumos, cu numele de Maurici Fără de Ţară, care-a avut nenorocul să se ţicnească şi care-a făcut pân-acum o duzină de lei abisinieni din hârtie, pe care zice că trebuie să-i ascundă de sergent Samanta, cu furiile ei distructive. Nu şi-ar fi putut închipui nici că, la mijloc de veac douăzeci, această morganatică uniune o să dea ca rod un personaj buimac, veşnic gata să se-ndrăgostească, sensibil, leneş şi nestatornic, cu numele de Miquel Gensana i Giró, pe care-l lasă rece

visurile lui Carol al Şaselea, conte de Montemolín, şi care, dacă trece-n taxi prin faţa statuii rudei sale pe jumătate, generalul Prim, din parcul Ciutadella (învinşii secolului trecut au rămas pe vecie fără statui), nici măcar nu-şi înalţă capul să vadă câţi porumbei i se găinăţează pe cap.

Despre Antoni II Politicianul au rămas, deci, mai multe mărturii. A scandalizat jumătate de oraş Feixes când s-a-nsurat c-o fostă balerină pariziană, cu părinţi din Manresa, străbunica Margarida. Dar, pe urmă, şi-a dobândit iertarea graţie cultivării generalului Prim, pe care porumbeii încă-l respectă. Alături de prietenul lui a trăit întâmplătoare şi fugare momente de glorie. A reuşit să-şi însoare fiul, Maur, poetul, Maur II Divinul, cu nepoata generalului, străbunica Pilar. Dar n-a apucat să se aproape-ncuscrească cu generalul Prim, fiindcă lui Amadeu de Savoia i-a venit ideea s-accepte tronul Spaniei c-un an înainte de mult râvnita nuntă. Cert e că poetul Maur a avut noroc; deşi soţia lui nu făcea parte din ramura forte a familiei Prim, duci de Castillejos, nici nu era ducesă de Prim, tot ajungea şi la ei un strop de prestigiu. Dar ce-mi place mie la străbunicul Maur, nu e c-a fost rudă cu generalul de arme, ci c-a fost poet. Se pare că, în afară de scris, practica o rivalitate aprinsă care-l confrunta mai ales, şi-ntr-un fel inevitabil, aproape teluric, cu don Joan Maragall. Străbunicul Maur n-a trăit durerea să-şi vadă soţia şi pe nepoata Elvira moarte în bombardamentul absurd de la Granollers, fiindc-a murit înainte de război. De la fiul său Antoni, bunicul Ton, care s-a-nsurat cu bunica Amèlia, n-a rămas tablou, doar o poză îngălbenită, plină toată de generoasa-i mustaţă.

– Domnul l-a osândit, Miquel.

– Ce spui?

– Bunicul Ton e responsabil, în faţa Istoriei, de renunţarea la alternanţa sfântă de Antoni şi Mauri, căci şi-a botezat fiul, pe tatăl tău, Pere. – Unchiului îi zvâcnea vâna gâtului.– Asta-i cu totul altă poveste: cea cunoscută sub numele de Războiul Numelor.

– Şi pentru-o schimbare de nume îl condamni pe vecie?

– Nu. Îl condamn fiindcă-a fost pui de lele.

– A fost bunicul meu.

– Şi tatăl meu adoptiv. Dar pui de lele. Auzi?

Înainte ca unchiul să se albească şi înroşească de furie şi de ţipete, m-am grăbit să spun da, unchiule, pui de lele. Bunicul, dar pui de lele. Şi-acest arză-l focul a intervenit, deci, în Războiul Numelor făcând ca pe tatăl meu să-l cheme Pere şi nu Anton.

– Nu: trebuia să-l cheme Maur. Şi pe tine Anton.

Da. Era, într-adevăr, grav. De-aceea, bunicul Ton, ca să-şi ispăşească greşeala, încercase s-o boteze Maura pe mătuşa Elionor, dar bunica Amèlia a refuzat categoric să-şi pună fata să târască după ea, toată viaţa, un nume de om politic şi-a botezat-o Elionor, şi-a murit foarte repede, la trei-patru ani, de friguri. Şi când li s-a născut al treilea copil, tot o fată, bunicului Ton nu i-a trecut prin cap să propună s-o boteze Antonia, căci bunica era deja-n gardă. I-au zis Elvira, ea-i cea care-a murit în bombardamentul fatidic. Şi bunicii Amèlia şi bunicului Ton le-a rămas un licăr amar în privire de care n-au mai putut scăpa niciodată. Poate de-asta a făcut ce-a făcut. Şi-ncă-a fost bine că n-au trăit fuga singurului copil care le mai rămăsese; uneori moartea face gesturi cavalereşti. Dar bunica era o femeie puternică, ca Júlia. Bunicii, după război, ajunşi bătrâni, şi-au revărsat toată dragostea ce le mai rămăsese asupra singurilor nepoţi, Miquel I şi Miquel II, ultimele mlădiţe-ale neamului. Bieţii bunici, le prisosea iubirea pe care trebuiseră să şi-o-nfrâneze o dată cu moartea fiicelor, Elionor, la patru ani, de friguri, şi Elvira la douăzeci, de bombe. Bunica Amèlia, biata femeie, care-a refuzat să plece din casa Gensana şi care şi-a salvat viaţa, fiindcă n-a vrut să-şi asculte soţul şi care-a fost disperată că, fără să ştie, îşi trimisese la moarte soacra şi-o fiică. Bunica Amèlia, ultimul personaj din galeria portretelor casei Gensana. Fiindcă părinţii lui Miquel, azi una, mâine alta, nu-şi găsiseră niciodată timp să se pozeze. Şi, când s-au decis, în sfârşit, s-o facă, c-o zi înainte să plece la Francino, tata a zis, ies o clipă şi n-a mai venit. Ploua şi era doar în papuci.

Cine n-avea portret în galeria portretelor, eram eu, unchiul Maurici Fără de Ţară, Memoria Familiei, care-am trăit suferind în adâncul inimii mele de-atâtea morţi şi de-atâta durere şi care-am sfârşit nebun, fiindcă mintea mea nu poate să-ndure atâta durere-adunată. N-am nici un portret în ulei eu, care-am plâns atât de mult şi-atât de adânc moartea surorilor mele vitrege, Eli, întâi, şi, mai târziu, Elvira, o frumuseţe la optsprezece ani. Şi-acum să nu crezi, Miquel, că intru-ntr-o fază senilă, de decădere, de dorul morţilor la-ntâlnirea cu care-o să plec în curând. Întâi, fiindcă nu cred c-o să regăsesc pe cineva, fiindcă după moarte nu e nimic. Şi doi, fiindcă n-ai cum să nu vorbeşti despre morţi când te referi la familie, căci viaţa-i făcută din morţi şi-n viaţă nu e nimic mai normal decât moartea. Mi-e frică de moarte, Miquel. Dar nu pot să vorbesc de asta cu nimeni, nici cu sergent Samanta. Crede că-s nebun şi-are doar grijă să nu-mi aduci ciocolată.

– Crezi că n-o să-ţi plesnească ficatul?

– Sunt un bărbat liber, Miquel. – Scormoni prin sertarul de la noptieră. – Ia uite.

Unchiul Maurici mă privea din fotografia pe care-o văzusem mereu lângă scară, lângă portretul mătuşii Carlota, mama lui. Un unchi Maurici tânăr de tot, cu canotieră şi trabuc, c-un aer de şmecher, la fericiţii douăzeci de ani, pentru mine deja nu prea fericiţi, Miquel. Şi uite, în poză mă prefac fericit.

Am arătat spre fotografie:

– De ce n-au pus-o niciodată în galeria portretelor?

– Fiindcă, după părerea lui *papa* Anton, *Mauritius non erat dignus*. – N-a zâmbit: Uite, ăsta e Arborele Genealogic Oficial al Familiei.

– De ce-i zici Oficial?

– Fiindcă mai e unul, Adevărat, Necunoscut şi Sigur. Am de gând să ţi-l fac, de n-or să-mi tremure prea tare degetele.

Templul înţelepciunii. Această înălţătoare senzaţie a durat jumătate de oră: cât s-audă (Bolós şi Gensana cu ochii holbaţi şi cravata-n buzunar) şuşotind şirurile de studenţi, nu doar strânşi într-un spaţiu sacru, ci parcă membrii unei orchestre care, doldora de şaisprezecimi, se-aşează la locul lor, căscând, discutând dacă-s de douăş`una sau de douăş`şase de zile vacanţele şi poate, chiar, mestecând gumă înainte de-a-şi lua figură de plictisiţi şi de-a începe (violoncele şi contrabaşi) *Largo-Allegro moderato* din a Doua de Rahmaninov. Ăla de Istorie-i franchist şi-ăla de Artă, un franchist jumate. Pentru mine, latina e mizilic. Tu? Eu aştept să mă ia la Bancă şi-ntre timp ard gazu' pe-aici. Şi la Limbă? N-avem nici prof. Ba da, da-i suplinitor. Ai văzut? Întrunirea e azi, la sala unşpe. Care e unşpe? La ce oră? Nu ştiu, dar nu-s niciodată înainte de douăşpe. De unde ştii? A, repeţi anul? Tu ştii, sunt printre studenţi comunişti? Comunişti? Ei, hai! De Sindicatul Democratic ai auzit? Nu, ce e? Ce?, aveţi de gând să vă duceţi la ore, în prima zi? De ce credeţi că-s barul şi curtea? Şi impresia, pentru Miquel II Gensana Intelectualul, a fost definitivă când a văzut cel dintâi sacerdot al Templului, primul prof, nu mesteca gumă, ci căra o servietă veche din care ieşeau nişte-nsemnări îngălbenite şi şi-a-nceput prima disertaţie despre Paleoliticul Inferior, la douăzeci de minute după ce respectase incredibilul sfert academic sau de politeţe. Rezultatul a fost c-am crezut că-n viaţa mea n-o să mai visez prostii. Şi-am cunoscut-o pe Berta. Îmi căzuseră ochii pe ea la cursul de Limbă (Saussure, limbă şi vorbire, semnificant şi semnificat), c-un pardesiu roşu, ţipător, dar c-un chip de domniţă. Apoi, în curte, a dat de ea pe-o bancă, vorbea c-o prietenă, cu cărţile-n braţe, parcă-ntr-un gest de iubire, apărată şi de roşul pardesiului, şi Miquel a trecut pe lângă fete (Bolós se dusese să bea o cafea), cu inima bum-bum, şi ea (încă nu ştiam c-o cheamă Berta) a ridicat capul şi i-a zâmbit timid. De parc-aştepta să-i treacă prin faţă. A mers câţiva paşi şi-apoi, discret, s-a-ntors să verifice că nu, nu zâmbeşte oricui trece pe lângă bancă, doar mie, numai mie-mi zâmbise. Şi m-am îndrăgostit.

Ştiu, dar n-am ce face. Şi azi, la patruzeci şi mulţi ani, sunt în stare să-mi pierd minţile după un abur fugar ce se topeşte-ntr-un colţ de pasaj de metrou. Şi chiar mai rău. Dar atunci, când eram tânăr, mă-ndrăgosteam de fete. Prima (dacă lăsăm de-o parte pe Victòria Molins şi pe Lali Guiteres, când aveam doişpe şi, respectiv, paişpe ani şi eu şi vărul

Ramon le ridicam poalele şi ele râdeau indignate) a fost Berta. Lăsând de-o parte şi pe cea de la Lestonnac, o iubire veşnică de trei luni. Şi, când făceam drumul cu trenul, de-acasă la Universitate, aveam timp cât cuprinde să mă gândesc la chipul atât de drăguţ şi să-mi fie şi mai greu, fiindcă tocmai îmi aduceam la zi scrisorile de acreditare în calitatea mea de creştin, având în vedere că, la Universitate, lucrurile nu mai erau atât de clare ca la iezuiţi şi puteai fi ateu şi nu se-ntâmpla nimic. Mai mult, da bine. Miquel fusese dintotdeauna un secretos şi m-ar fi deranjat mult să ghicească Berta cum şi pentru cine-mi bătea brambura inima; la fel cum, cu excepţia lui Bolós (prietenii de suflet sunt prieteni de suflet), n-avea nimeni cum şti că eu trăiam într-o de nemărturisit casă, care mă stânjenea şi de care mi-e-acum dor, şi că făceam parte dintr-o familie cu *pedigree*; poveşti de-astea se-ntâmplă şi n-ai ce să faci. Mai trebuia adăugat şi refuzul de-a face parte, *c'est dommage*, din burghezie, ce frumos şi simplu-ar fi fost să te naşti direct în clasa muncitoare, singura cu justificare-n viaţă. Nu era timpul pentru poveşti cu case şi familii vlăguite, că timpul fuge, revoluţia trebuie făcută, că dacă stăm gură-cască o să ne moară-n pat Franco. Nu ştiu ce-ar fi zis Freud de asta.

Marele Îndrăgostit şi-a-nceput studiile remarcabil. Studia mult şi-i făceau evidentă plăcere unele cursuri. Însoţit de-un inseparabil Bolós, care pusese şi el ochii pe-o fătuţă ce-l năucea, fiindcă spunea-n gura mare că, să nu practici amorul liber, e ceva mic-burghez, a-nceput să iasă c-un grup de tovarăşi ce se trudeau să extindă influenţa Sindicatului Democratic în Universitate, la cuţite cu poliţia ce ne aştepta la ieşire, cu descoperirea-a ce-nseamnă frica, cu efortul să nu-mi tremure glasul de câte ori luam cuvântul în aglomeratele întruniri din sala unşpe. Şi-n acest grup era Berta, care-ntotdeauna tăcea, asculta mult şi mânca din ochi lumea. Şi citea Bakunin şi cărţile de la Ruedo Ibérico pe care nu ştiu cine i le dădea. În perioada-aia, am început să mă-nvăţ să ţin veşnic în buzunar o carte şi-am început să schimb lecturile clasicilor, începute sub influenţa nefastă a unchiului Maurici, cu romanele latinoamericane, care spulberau tot; şi mă simţeam copil al timpului meu, şi-mi amintesc că o dată, când mă plimbam la Universitate prin curte, am zis că, să citeşti clasicii, e un fel ipocrit de-a pierde timpul. O spuneam cu fervoare; nu-mi aduc-aminte

dac-o spuneam convins. Şi-ntr-o zi Berta, care nu mai purta pardesiul roşu, ci un hanorac mult mai practic ca să poţi fugi de poliţie, l-a dus într-un colţ din grădina Facultăţii şi eu pluteam. Dar ea, înainte să dea drumul la confidenţe şi să-mi spună, asupra ta m-am oprit şi te-am ales, iubire, şi eu, şi eu la fel, iubito, s-a oprit brusc şi-a ridicat capul să mi se uite-n ochi şi mi-a zis, vrei să m-ajuţi, Miquel? O să fie cu siguranţă prima oară când o să-i fac lui Bolós doar un rezumat al întâlnirii, schematic, fără detalii, căci eram pe punctul să-mi dobândesc intimitatea. Şi inima-mi făcea bum-bum, de parcă-ncerca să-mi iasă prin gură şi s-o îmbrăţişeze pe Berta care mă privea, de mai jos c-o palmă, drept în ochi. Rănea. Şi mie, atât de tandru, mi-era imposibil să pricep că o operă e clasică dacă rămâne mereu actuală şi e fiica tuturor timpurilor.

– Eu? Da, bine'nţeles. Cu ce pot să te-ajut? Orice vrei, Berta. Eu…

Dar ea i-a-nchis gura, c-o mână fără inele, cu miros de săpun de cocos, şi i-a zis, întâi lasă-mă să-ţi explic, nu vreau să te forţez şi eu am zâmbit şi-am stat pe-o bancă, c-o figură semeaţă, dispus s-ascult ce-o fi, şi ea mi-a explicat pe-ndelete, fără să dea nume, limitând didactic termenii colaborării. Şi Miquel a simţit frică (de fapt panică), dar n-a fost în stare să zică nu te baza pe mine în chestii de-astea, Berta. O, da, avea de gând să i-o spună, dar şi-a auzit buzele cum ziceau, bazează-te pe mine, Berta, cum să nu. Şi ea mi-a dat cheia.

Miquel, în ziua-aia fără soare, fără Bolós, foarte mişcat că Berta mă alesese pe mine, îşi oprise privirea asupra mea, unsul, Miquel II Gensana Alesul; dar şi foarte uimit, căci nu bănuiam că Berta e-atât de vârâtă în asemenea lucruri, cu-atât mai de admirat că o femeie atât de frumoasă şi de fragilă face toate astea… Şi-nspăimântat, căci nu făcusem niciodată aşa-ceva; nici nu-i zisesem, din timiditate, că, dacă rămân noaptea atât de târziu, n-o să mai am tren să mă-ntorc acasă, nici c-ar trebui să-mi anunţ părinţii, nici că fac pe mine de frică. I-am spus doar, bazează-te pe mine, Berta, ca Bogart. Şi după lintea de miercuri, la bar Aribau, am sunat acasă şi i-am spus mamei că n-o să vin noaptea-aia, n-ai grijă, rămân să-nvăţ cu Bolós; ne-am trezit c-un examen pus în ultima clipă. De latină, da. Lasă

pijamaua, mamă, o zi nu se-ntâmplă nimic. Da, sigur, mâine seară. Pa. Şi şi-a petrecut după-masa-n Biblioteca Catalunyei, luptându-se cu conceptele de infrastructură şi suprastructură, despre care proful de Istorie zicea că sunt depăşite, poveşti marxiste, şi materialismul istoric e o-nşelăciune a leninismului (şi toţi căutând în dicţionare leninism, istoric, materialism, cum, când eram plozi, căutam curvă sau boaşe şi nu găseam, fiindcă pe vremea-aia ne foloseam de Vox), dar despre care, cel de Filosofie zicea că-s evident actuale şi ne-ajuta să distingem între perspectiva lui Marx şi-a lui Weber, şi-aproape că te simţeai obligat să alegi o opţiune din cele două, căci trăiam nişte ani în care era interzisă nuanţa şi pedepsit dubiul, şi cine nu e cu mine, e împotriva mea, şi ce departe era Noul Testament şi-obiceiul de a-l cita, deşi, pe vremea-aia, mă duceam, încă, duminicile la misă şi-ascundeam asta, ca pe-un secret mic-burghez pe care-l ştia doar Bolós. Am luat cina în acelaşi bar Aribau, parcă foarte grăbit să fac rost de-un ulcer, şi-apoi mi-am plimbat încordarea pe Passeig de Gràcia şi-mi ziceam că, în ciuda fricii, Barcelona e un oraş frumos, cu felinare cum n-are Feixes, cu-atâţia oameni, cam tăcuţi, adevărat, dar oameni, şi poliţişti cu căşti care-mi aduceau aminte de Stanley, şi să pot să casc gura la afişele cu filmele de la Publi sau de la Savoy, şi să-mi zic că mâine-o să-i spun lui Bolós, poate venim şi noi. Şi, de-aş fi fost animal sălbatic, aş fi amuşinat frica, fiindcă Barcelona era aproape înţepenită sub un cearşaf de nesiguranţă şi teamă, căci, de câteva săptămâni, năvăliserăm, studenţii, pe străzi şi Eixample, ziua, era virtual ocupat de tanchetele copoilor cenuşii, de caii copoilor cenuşii, de ura copoilor cenuşii şi străzile erau un câmp de bătaie, şi noaptea, mai rău, puteau să-ţi iasă-n faţă câţiva securişti din canal şi să te-ntrebe de acte, ce faci, unde te duci, de unde vii, sau dacă Marx sau Weber.

Şi s-a făcut douăsprezece, şi Miquel a luat-o, conform indicaţiilor, spre pasajul Domingo. Da: chiar în mijlocul pasajului pustiu era o vespa hodorogită. A-ncercat cheia dată de Berta şi-a mers, şi eu tot mai uimit de capacitatea Bertei şi-o iubeam şi mai mult. Şi eu eram partizan, şi ea iubita mea camuflată. Păcat că nu mă vede în acţiune. Sau poate mai bine.

Miquel Che Gensana a mers cu motocicleta până-n strada Valencia. Urmând instrucţiunile riguros, a cotit-o pe strada Urgell şi-a făcut o tură prin faţa staţiei de autobuz ca să-şi anunţe necunoscutul tovarăş că totul e-n ordine. La a doua tură, a-ncetinit. Pe scaunul din spate-a ţâşnit o umbră şi l-a prins de mijloc. A auzit vocea Bertei, iubirea mea, care-i şoptea că n-a putut Dani să vină; febră patruj de grade, bietul băiat; dar nu contează, o facem. Şi dacă-i ţâţâise inima de teama că trebuie să facă pe curajosul, acum îi făcea bum, bam, bim, căci Berta-i încălzea urechea cu suflarea ei şi-l ţinea strâns de mijloc, ce mai putea cere zeilor. Şi Berta, de parcă şi-ar fi dat seama, şi-a lăsat delicios, delicat, capul pe umărul lui Che Gensana care conducea-ntr-o stare de beţie, de fericire, pe strada Mallorca şi-ajungând la Passeig de Gràcia ea a zis, pe urmă luăm o bere la Drugstore şi el a dat din cap că da, şi voia acum să fie deja pe urmă. A luat-o pe Pau Claris în jos şi, cum nu era circulaţie, s-au trezit una-două în faţa poliţiei din Via Laietana. Şi, ca să fie mai tulburător, sistemul automat de semaforizare al Primăriei oraşului Barcelona a decis că-n clipa-aia semaforul din faţa poliţiei să fie roşu şi s-au oprit la zece paşi de curcanul de gardă care, mitraliera-n mână, s-a uitat bănuitor la ei. Cât Miquel îşi zicea c-acum îşi dă sufletul, a auzit râsul stins al Bertei care şoptea, na, japiţa dracului, şi lui i-au trecut prin cap două lucruri: primul, că Berta partizan are gură spurcată; şi doi, că-i umilitor, fata-asta n-are niciodată frică. Şi ea a venit lângă el pe şa şi l-a-mbrăţişat, parc-ar fi fost doi îndrăgostiţi, şi-n clipa-aia poliţistul cu mitraliera nu i-a mai luat în seamă. Şi Miquel, acum, clar o să-şi dea sufletul, dar de-mbrăţişare. Verde. E verde, drace, Miquel!

Pe la Catedrală, îi era deja dor de-mbrăţişare. Dar ea era pusă pe luptă, parcă nu doar că n-avea frică, dar nici inimă, şi-i zicea, o să trebuiască să mergem separat. Şi el, oh, nu, de ce? Şi ea, fiindcă suntem singuri şi trebuie să ne mişcăm repede; e mai periculos, dar nu contează.

Au ajuns la tăcuta piaţă Sant Jaume, într-un monumental tărăboi de motocicletă. Au intrat pe strada Ferran. Parchează-aici, a zis când au ajuns la Avinyó. Când s-a aşternut liniştea iar, Miquel avea impresia că, de după un felinar, apare-o maşină de poteră şi Bertei i s-a părut la fel, fiindcă-a zis, cred că trebuia să lăsăm mai încolo

motocicleta. Şi Miquel a gemut, şi-acum?, şi ea a râs, şi i-a dat una-n spate cât i-ntindea o pungă şi zicea glumesc, drace, noaptea potera doarme.

Şi-au împărţit treaba: ea o s-o ia spre vechiul Palat al Generalităţii şi el spre Primărie. Cum n-aveau acoperire, trebuia lucrat bine, dar repede. Fără nervi, dar nu lălăit. Şi el s-a gândit, sinucidere, idiotule, cin' te-a pus să... Dar Berta, cu degetu-n sus, avertiza pentru ultima oară, dacă-auzi vreun zgomot, o iei la fugă şi uiţi de motocicletă. Poate cel mai bine-nţeleasă instrucţiune. Peste cinci minute, aici. Şi s-a topit pe-o străduţă întunecată, pe nesimţite. Miquel s-a uitat la spray perplex. Un minut jumătate nici nu m-am mişcat. S-a gândit la Berta, a admirat-o mai mult şi-a reacţionat; a luat-o din loc în goană, goană, pân-a dat de zidul lateral al Primăriei. S-a uitat în dreapta şi-n stânga. Curcanii-ar trebui să fie doar la intrarea principală. Or face ture? Or avea vârâţi în ziduri spioni? Ce să ştie el, pur kamikaze! Două minute şi jumătate şi treaba aştepta, şi eu incapabil de reacţie. Şi-a-nchipuit-o pe Berta cum scrie cu scrisul ei perfect, cu limba scoasă, fată conştiincioasă, cum ar trebălui prin casă. A dat din cap să alunge imaginea. Trei minute şi arsesem gazul. S-a chinuit să-şi aducă-aminte prima frază, legată de revendicarea amnistiei. A scos capacul spray-ului care-a căzut c-un poc-poc-poc vesel şi el voia să intre-n pământ, căci mii de poliţai îşi dădeau drumul cu paraşutele şi trăgeau cu mitralierele; nu, nimeni. A luat capacul de jos şi, când a-nceput să mânjească istoricul zid cu vopseaua libertăţii, i-a revenit energia. Acum da, era un erou. Întâi *t*, apoi *e*. Încet, dar energic. A terminat rapid. S-a uitat la ceas, mamăăă, cred că Berta-i de ore pe motocicletă. În apropiere un clopot îl acuza chiar în clipa în care da de veste că e unu şi el a fugit, fără să-i mulţumească de informaţie, spre motocicletă, spre Berta. Pe-un zid al Primăriei franchiste din Barcelona, stătea pentru toţi, la vedere, până când s-a hotărât stăpânirea să-l şteargă, un TE IUBESC ţâşnit din adâncul inimii mele înspăimântate. A fost o sinceră şi inutilă declaraţie clandestină de dragoste.

Iubiţi fraţi întru Hristos,

De mult voiam să vă trimit această misivă, dar viaţa de zi cu zi, de noviciat, nu mi-a îngăduit până acum. Azi ne bucurăm de-o „zi liberă", asta-nseamnă câteva ore, şi vreau s-o folosesc să iau legătura cu voi doi, Bolós şi Gensana, cu toată criza de melancolie pe care mi-ar putea-o trezi.

Nu ştiu dacă v-ar putea interesa ce facem la noviciat. Totul se reduce (şi se extinde!) la trăitul în rugăciuni şi sacrificiu (joia sacrificiului!) şi la pregătirea sufletului ca să devenim, dacă vrea Dumnezeu, slujitori ai Bunei-Vestiri. Noviciatul, pentru noi, e doar o perioadă de obişnuinţă cu lumea minunată care e viaţa credinciosului. Ne sculăm dimineaţa la şapte, în bătaie de clopote. Ştiţi că-mi fac duş cu apă rece, zilnic? După ce ne aranjăm, avem o oră de rugăciune, fiecare în chilia lui. Pe urmă, ne ducem cu toţii să luăm parte la marele Mister al Euharistiei. Când se termină, luăm micul dejun şi facem rânduială în chilii şi-acum suntem gata pentru cursurile de dimineaţă, de latină şi greacă. Înainte de masa de prânz, avem un timp de reculegere în singurătate şi-apoi ne ducem la refectoriu, la masă. După o plimbare de-nviorare prin parcul din jurul mănăstirii şi după o scurtă odihnă, ne-ntoarcem în sala de clasă, dar acum nu să studiem lucruri „lumeşti", ci să stăm de vorbă despre viaţa spirituală şi să ne-mbibăm de spiritul Companiei lui Isus. În unele zile avem o pauză lungă de recreere, în altele facem diverse munci de întreţinere sau ne ducem să facem catehismul în localităţile vecine. Şi, când ne-ntoarcem, după un timp de reculegere individuală, ne pregătim de cină. După cină, iar o plimbare şi, spre zece seara, suntem gata de mers la culcare, cu trupul obosit, spiritul iubitor şi dorinţe reînnoite de a-l urma cum se cuvine pe bunul Isus, zi de zi.

– Pasionant program – a zis Bolós, ridicându-şi privirea s-o-ntâlnească pe-a lui Gensana.

– Da, bietul de el. – Am oftat cu-nghiţitura de bere. – Dar am impresia că nu face băşcălie de noi.

– Nu, chiar crede.

– Foarte bine. Poate-aşa-i fericit.

– Rahat.

– De ce nu?

– Fiindcă-i spălare de creier. Nu vezi? Unde-i răzvrătitul Rovira?

– Viaţa asta poate fi o formă de răzvrătire.

– Doamne, Gensana! Nu. Totu-i bazat pe supunere şi pe vezi că te văd.

– Poate aşa-i mai comod. Nu eşti obligat să gândeşti. Nu eşti obligat să decizi.

– Asta pentru tine, că dacă trebuie să decizi ceva parc-ai intra-n durerile naşterii.

Nu mi-a plăcut deloc comentariul lui Bolós. Dar Miquel a ascuns-o c-un zâmbet şi-o altă-nghiţitură de bere. Bolós s-a-ntors la scrisoarea pe care-o primisem eu, în urmă cu câteva ore şi pe care, ca pe-o trufanda, o citeam în mirosuri de cârnaţi şi efluvii de cafea, la una din mesele din Plaça Reial, şi să nu credeţi că mi-e dor de viaţa trecută, prieteni; că veni vorba, mă uimeşte curajul vostru-n activitatea politică.

– Cine ştie ce i-oi fi spus tu – m-am răzbunat.

– Eu? Nimic. Fleacuri.

Fleacuri: mi-nchipuiam deja o scrisoare înflăcărată a lui Bolós, povestindu-i de lupta noastră zilnică cu poliţia, de descoperirea că lumea nu-i doar ce ni s-a spus, ci şi iubire. Şi că ţi-e greu prima zi, dar te-nveţi repede să ieşi şi să-ţi strigi neliniştea-n mijlocul străzii, pregătit s-auzi sirena poliţiei şi s-o iei la fugă, pancarta jos, bucuria-n suflet. Mi-o-nchipuiam, fiindcă şi eu îi scrisesem. Dar azi, stăpânindu-mi fireasca nerăbdare a tinereţii, fac toate eforturile să devin un bun preot, folositor fraţilor săi întru marea glorie a lui Dumnezeu. De ce nu veniţi într-o zi pe la mine? O duminică da, una nu, ăsta-i regimul de vizite şi-n afară de cei din familie pot veni şi prieteni.

– Ca la-nchisoare – am zis.

– Ce ştii tu!

– Poate-o să ştim curând. Ce zici? Mergem să-l vizităm?

– Mi se pare cam deprimant.

– O umbla-n sutană!

Bolós şi Gensana s-au privit în ochi. Erau încă la prima halbă. Au izbucnit în râs; Rovira-n sutană era prea mult.

– N-o să ne ţinem râsul.

– Ascultă, şi dac-o lăsăm mai încolo?

Au lăsat-o mai încolo, nu de-altceva, căci ne bucura să-l vedem pe Rovira, dar condiţia noastră, de studenţi implicaţi, nu se prea potrivea cu viaţa-aia şi nu, de-acord, mai încolo; dacă insistă; chiar aşa, dacă insistă el.

Miquel nu ştia că peste cincisprezece sau douăzeci de zile, cu gura căscată, o să contemple pe geamul trenului peisajul transfigurat şi fugar, spre-ntâlnirea cu un Rovira care nu insistase. Era-nceputul sentimentului de vinovăţie care funcţiona deja fantastic în mine; cert e că, pe-ascuns de glumele lui Bolós, m-am dus să-mi văd iubitul frate întru Hristos şi-n timp ce peisajul defila-n goană, mă gândeam că există secrete chiar şi-ntre prieteni, eu, care crezusem că Bolós e prietenul care ştie tot. Ştia tot, mai puţin vizita-aia, mai puţin zâmbetul serafic al lui Rovira care-ajunsese să vorbească mai cumpănit şi-nvăţase să păşească într-un ritm măsurat şi blând în timp ce-arăta, în dreapta şi-n stânga drumului de la mănăstire la lac, merii şi piersicii şi-n loc să vorbească de frumuseţe, îi prezenta ca pe-un dar al Creatorului. Foarte vorbăreţ, foarte încântat de noua lui viaţă, puţin mai gras şi, mai ales, senzaţia ultraneplăcută că prietenul ţi-e de cealaltă parte-a liniei.

– Care linie?

– Nu ştiu, Júlia. Linie. Nu mai era de-al nostru.

– Sau voi nu eraţi de-ai lui.

Da, evident. Rovira, preotul, Rovira, prietenul pierdut, deşi, când am plecat, abandonându-l obsesiilor lui, ne-am îmbrăţişat şi el era emoţionat. N-am observat la-ntoarcere peisajul. Toate astea nu le ştiam cu cincisprezece sau douăzeci de zile în urmă, când ne-am înţeles că de-acord, dacă el insistă o să vedem dacă ne aruncăm. Cum nu ştiam că Bolós o să facă exact la fel ca mine, dar după o lună. Cum nu ştiam nici unul, ne-am mulţumit să discutăm mai departe.

– Şi cum se descurcă, fără gagici?

– Nu spune nimic în scrisoare.

– Semn că-l arde.

– Crezi?

– Omule! Dă-ţi seama! – Siguranţa lui Bolós era uneori jignitoare. Dar n-aveam argumente să-l contrazic. – Toată ziulica să vezi doar bărbaţi cu ochii daţi peste cap; pesemne-o văd doar pe Maica Domnului. Peste tot.

– Poate c-or fi călugăriţe.

– Cum să fie călugăriţe? Tu-n ce lume trăieşti, Gensana?

Eu trăiam în Feixes, dar mereu c-un picior în Barcelona. Eu trăiam într-o perpetuă exaltare că lumea trebuie schimbată urgent şi-aveam un portret al lui Che pe uşa camerei mele şi-nlocuisem imaginea Maicii Domnului de la Montserrat, pe care-o ţinusem întotdeauna în cameră, c-o reproducere minusculă (credeam că e-n alb-negru) după *Guernica.* Eu trăiam cu capul în nori, ca Bolós, dar el ştia s-o ascundă într-un fel tăios care deruta orice observator amator şi doar pentru asta-l invidiam.

– Ai văzut-o pe Berta azi?

– Nu. Nu ştiu pe unde mişună. Am impresia că trece tot mai rar pe la Facultate. E de negăsit.

– Nu te descurajezi.

– Imposibil. Şi Rosa?

– Rosa zice *aiasta*.

– Mi-ai mai spus. Ce face?

– Ascultă, de ce nu mergem la seria de cinci duros, de la Alexis?

– Ce au?

– *Kanal.* Polonez, cred. Despre invazia nazistă.

– Sigur e bun. Cine plăteşte berea?

– Cine gustă vinul?

Şi eu şi Júlia ne-am uitat la chelnerul miraculos apărut c-o sticlă-n mână.

– Poate doamna – m-am aventurat.

Dar gestul energic al Júliei m-a făcut să mă răzgândesc. Şi pe mine şi pe chelner. M-am făcut că examinez culoarea, am clătinat fundul paharului, mi-am vârât nasul şi-am gustat. Mi-am dat ochii peste cap, conştient că toate gesturile pe care le fac au un public atent şi-ncordat. De un' să ştiu eu! Toate vinurile bune mi se par bune.

– Bun? – nerăbdătoare, Júlia.

– Cred că da.

– Cum adică, crezi? E acrişor? Are iz de plută?

– Nu, nu… Ţi-am spus că mai bine tu.

Júlia a-nchis problema c-o plecare de ochi. Şi-amândoi bărbaţii am decis că-i de bine. Îmi place această vizibilă energie a Júliei. M-atrage, fiindcă-i atât de diferită de timiditatea mea… şi mi-aduce-aminte de bunica Amèlia. Júlia ar fi putut fi perfect una din mătuşile mele.

– Clar că-i bun. Dar o să te coste şi ochii din cap.

– Îîî?

– Eşti tot pe-altă lume.

– Dacă doamna-mi permite… – M-am ridicat cu fumuri de chelner şi mi-am luat bricheta lui Stern care, din ziua când mi-o lăsase Teresa, nu mai dormise-n alt buzunar, doar într-al meu. Júlia a văzut gestul nedelicat, dar n-a zis nimic. – Mă duc să mă spăl pe mâini. Ştii unde-i toaleta?

– În fund, pe uşa-aia. Cel puţin a femeilor, pe care-o ştiu.

Avea haz să-ntrebi un străin unde-i toaleta casei tale. Aşa c-am luat-o-n direcţia unde, cu nici cinci ani în urmă, era baia de la parter. Lăsam în spate o femeie care-mi sfredelea ceafa şi cu care nu prea ştiam să mă port, care mă convocase acasă la mine, să mă pună să-i vorbesc despre cel mai bun prieten şi care, deocamdată, doar asculta, cu gura căscată, toată lumea pe care prezenţa acelor pereţi mă făcea s-o scot din mine. Şi nu-i spusesem, uite care-i treaba, Stejarul Roşu a fost casa mea.

Chelnerul tinerel mi-a arătat coridorul spre toaletă. Acolo unde fusese toaleta de la parter, pe uşă, un neobrăzat lipise o folie oribilă de metal, cu chipul unui cavaler cu aer proustian. Miquel deschise uşa un pic furios. Cum mai folosise spaţiul numita Maite Segarra! Cada, caloriferul, dulapurile – afară! Un paravan despărţea partea cu clo-urile de cea cu pisoarele, lângă fereastră, fereastra de care se folosea el să afle dacă Núria, verişoara, e-n leagăn sau încearcă să-i fure abţibildurile pe care i le pusese drept nadă. Urină abundent. I se trăgea sigur de la havuz. Acum, lângă geam era o instalaţie de săpun şi două chiuvete pentru spălat pe mâini. De ce-am ajuns să pierdem casa? De ce nu se răzvrătise? Ar fi preferat s-o ruineze pe nesimţite carii, uitarea, şobolanii, buruienile şi gândacii, nu Maite Segarra şi toţi clienţii care, zi după zi, o să-i violeze intimitatea. Am băgat o fisă în automatul de prezervative. De-afară-ajungea la mine strigătul unui bucătar cu accent de Magreb care cerea nu ştiu ce cartofi tăiaţi şi m-am gândit că viaţa e plină de greşeli şi nu ne lasă niciodată să repetăm partida; în ultimul timp, îmi tot revine gându-ăsta; dacă-mi dau ceva osteneală poate s-ajungă o măreaţă obsesie şi-o bună temă de psihiatru. Şi-ncă bine că puteam gândi toate astea, bietul Bolós nici atât, c-a murit aproape fără să ştie de ce moare. Cele mai pompoase ferparuri fuseseră-ale colegilor lui din Parlament şi cel personal al primarului. Bolós se-ndrepta ţintă spre fapte mari, de n-ar fi fost moartea. O năpastă neprevăzută.

Am ieşit din toaletă cu prezervativul în buzunar. În loc să mă-ntorc în bibliotecă, am luat-o spre uşa de-afară; cea pe care tata-o deschisese-ntr-o zi şi-adio. Acum am deschis-o eu. O păstraseră neatinsă. Departe, poate spre mare, fulgera surd. Era cam zăpuşeală-n grădina mea plină de maşini necunoscute. Mălinul, în semiîntuneric,

se-ascundea de privirea mea, ruşinat să mă-ntâlnească în asemenea împrejurări, fără să-ndrăznească măcar să spună, uite ce-i, Miquel, la urma urmei mă udă zilnic; ştiu că nu-i totuna, dar nu poţi întotdeauna s-alegi. Miquel se-ntoarse, rănit de scuzele amărâte ale mălinului, deschise uşa, ignorând ostentativ gestul de suspiciune al amicului *maître* şi rămase-n vestibul, contemplând holul amplu, cu-aceeaşi perplexitate cu care-o făcuse bunica Amèlia, în urmă cu şaptezeci şi doi de ani, când nu era încă bunică, când de-abia era mamă şi-avea un fiu adoptiv care eram eu, unchiul tău Maurici Fără de Ţară, unicul supravieţuitor veritabil al familiei Gensana, Cronicar Oficial, Nebun Dus din ziua când mi-am dat seama că-s dureri pe care nu le poţi îndura şi eu îi dam înainte cu viaţa, că vina, c-acum nu-s mort şi depăn amintirile familiei, e-a ta, Miquel, doar a ta. Şi Miquel, lângă fotoliul în care unchiul Maurici îşi frământa memoria şi scruta portretele bunicilor în casa de nebuni Bellesguard, îi zicea şi-aş face-o iar, unchiule, iar ţi-aş salva viaţa, fiindcă te iubesc. Şi unchiul se făcea ţeapăn şi zicea, chestii de-astea-ntre bărbaţi nu se spun, Miquel. Şi dacă-apuc vreodată să-ţi povestesc tot, n-o să mă mai iubeşti, poate.

Bunica Amèlia n-avea cum să-şi închipuie că uşa, pe care i-o deschidea soţul ei cu ochii strălucitori de bucurie, uşa casei, pe care aveau s-o prezinte tuturor după renovarea de către Muncunill, o s-o sfârşească împodobită în culorile ţipătoare a patru celebre cărţi de credit, să le fie mai comod salariaţilor. Clienţilor. Când a intrat în casă, Amèlia, *donya* Amèlia Eroles de Gensana, a oftat şi s-a-ntors, cu ochii umezi. Bărbatul ei era-n pragul uşii, atent mai mult la reacţia ei decât la renovarea pe care-o ştia, deja, cu ochii-nchişi.

– Îţi place? – A zis-o cu bucurie-n glas. Ea a observat şi n-a vrut să-l dezamăgească.

– Da, mult de tot, Ton… Eeee… Eeee… Parcă-i o casă nouă. Pesemne-a costat o groază de bani, Ton.

– Dovadă că-i avem. Acum să ne bucurăm de ea. Ai mei n-or să se mute până săptămâna viitoare.

– O săptămână, noi singuri? – a zis ea cu entuziasm.

(Asta-nsemna ei doi, încă iubiţii mei părinţi vitregi, eu, bietul Maurici Fără de Ţară, smuls sorţii vitrege de bunătatea tinereţii bunicilor tăi Amèlia, s-o odihnească Dumnezeu, şi Ton, scuipa-l-ar Domnu-n Infern; Pere – Pere I

Gensana Fugarul –, tatăl tău, mulţi ani cel mai bun prieten al meu din lume şi viaţă, de care, la tine-acasă, nu vrea să-şi aducă nimeni aminte, fiindcă-ntr-o zi l-a apucat frica şi s-a gândit la el; şi mătuşile tale Elionor şi Elvira, surorile mele vitrege. Şi patru servitoare. O să-ţi vorbesc într-o zi, de fetele-n casă pe care le-am cunoscut, Miquel. Ştii? Casa Gensana a fost întotdeauna prea mare pentru-atât de puţină lume.)

Unchiul Maurici era-nclinat să teoretizeze despre orice şi-avea deja un corpus considerabil; prea multe după-amiezi plicticoase trăise, iar timpul petrecut la casa de nebuni îi ascuţise inteligenţa. Una din teoriile astea, împrumutată de la principele Lampedusa (unchiul nu-şi ascundea izvoarele niciodată), spunea că o casă nu-i casă cu-adevărat, vastă, generoasă, complexă, dacă nu e destul de mare ca să aibă secrete, chiar pentru cei care stau în ea. Şi, dacă mai e şi frumoasă, devine aproape un motiv să trăieşti, să procreezi, s-o locuieşti. Şi-asta o spunea el, care niciodată nu procrease. Şi casa Gensana intra, după el, în categoria caselor cu-adevărat, căci avea atâtea şi-atâtea secrete, încât orice colţ era un capitol de altfel de lacrimi. Chiar şi restaurant devenise. Şi casa era casă cu-adevărat, cu toate că unii stăpâni ai ei, mai ales Maurii, se-ncăpăţânaseră cu bună ştiinţă s-o urâţească. Sigur, nici un Gensana care trăise-aici (cu excepţia lui Maurici) n-a fost conştient ce casă are: o văzuseră toţi de când se ştiau. De admiraţie, atât în faţa clădirii cât şi-a grădinii, rămâneau muţi mai degrabă oaspeţii, veniţi la un botez, o moarte, o vizită de politeţe, de Sfântul Maur sau de Sfântul Anton. Existau şi adepţi înflăcăraţi ai capelei în stil baroc, ultravetust, de genul străbunicului Maur, cel cu câinele Bonaparte, care ţinuse s-o urâţească cu statuete şi bibelouri oribile. Dar, lăsând decoraţia la o parte, capela, nu foarte mare, conserva un evident sentiment de nobleţe. Era de dimensiuni discrete, dar foarte bine proporţionată, şi-aici s-au cununat toţi Gensana, bărbaţi sau femei, câţi s-au cununat. Fără excepţie. Pe zidul dinspre nord, trei mari vitralii, reprezentând fiecare o scenă din Vechiul Testament, lăsau să treacă-o lumină-n culori. Zidul opus n-avea geamuri, cu excepţia uşii de la sacristie, căci dădea spre casă. Altarul, pe-un presbiteriu cu două palme mai sus, aflase năzuinţele profesionale a vreo douăzeci de preoţi care celebraseră misa şi toată gama de acte liturgice pe care le făcea lumea din Feixes. Treizeci de bănci şi un confesional (cotlon excelent când ne jucam

de-a-v-aţi ascunselea) alcătuiau mobilierul, alături de cristelniţă şi trei picturi în ulei, cu tematică hagiografică pe zidul orb. Afară, într-o clopotniţă cu volute, Antonia şi Maura, cele două mici clopote, a căror bătaie spunea că-n casa Gensana se petrece ceva *di granda*.

Dar, de ce puteau fi mai mândri cei din casa Gensana, era casa: parter, etajul unu şi etajul doi pentru personalul de serviciu. Cunoscătorii spuneau că are douăzeci şi patru de camere, între care douăsprezece dormitoare şi, fireşte, camera lui Elionor. Apoi sufragerii, două, salonul, galeria cu tablouri, biblioteca străbunicului Maur (şapte mii opt sute treizeci şi cinci de volume şi un magnific pian cu coadă), bucătăria şi locul pentru rufe şi călcătorie, spălătoarele şi curtea cu sfori. Şi-ncă ceva ce nici un musafir nu văzuse. Oricum, ce impresiona cel mai tare, era grădina: două hectare de frunziş, c-un colţ pentru iazul cu arteziană şi-o boltă acoperită de iasomie albă, care-n iulie era un deliciu, beţie de miresme. Şi-aleea magnoliilor, care ducea spre partea mai sălbatică, pădurea de castani, unde m-am sărutat şi-am devenit bărbat cu Gemma şi unde, înaintea mea, generaţii de Gensaneţei şi Gensaneţele trăiseră teribile aventuri cu monştri indescriptibili. Acum, această magnifică şi istorică grădină ajunsese o utilă parcare pentru clientela unui nu mai puţin magnific restaurant. Pe-ntuneric, cât stătuse afară, Miquel putuse să-şi facă idee cam câţi pomi tăiaseră să facă mai spaţioasă parcarea sau ca să fie mai multă lumină.

– Unchiule.

– Da.

– Casa nu mai e-a noastră. Tata…

– Ştiu. De ce crezi c-am ajuns nebun?

A luat un palmier albastru, îl făcuse cât stătusem de vorbă, l-a examinat de parcă era ceva de viaţă şi de moarte. M-a privit în ochi.

– Cu ce drept. – N-avea puterea nici să pună semnu-ntrebării.

– Era a lui, nu?

– Cu ce drept a făcut-o? – Acum da, întreba.

– Cine ştie, poate-o recuperăm – am tuşit. Zice avocatul…

Zice avocatul pe dracu', bietul Almendros, mai abătut ca noi, că trebuie să ne spună c-avem o lună la dispoziţie să ne scoatem mobila şi memoria. Dar cum mint des, Miquel a avut sfânta neobrăzare să termine fraza:

– ... c-am putea câştiga recursul. Mai avem câteva luni.

A doua tăcere a unchiului mi-a confirmat ce-mi spunea mereu Gemma: că mint fără pic de talent.

Unchiul a luat iar palmierul şi, de parcă-ar fi avut în mână o margaretă, a-nceput să-i smulgă frunzele într-un mut da, nu, da, nu, de care depindea nu atât viitorul casei noastre, căci ce spunea avocatul era lucru sigur, cât viitorul conştiinţei mele, care, deja de ani, pierdea apă prin prea multe găuri.

Sistemul, la Coseriu, nu-i atât de formal ca la Hjelmslev. Sistemul lui Coseriu e mai aproape de norma lui Hjelmslev: e partea funcţională a limbii. Astfel că definiţia unui fonem va indica trăsăturile lui distinctive. Oricum, noţiunea de normă, şi pentru Hjelmslev şi pentru Coseriu, defineşte un anumit nivel de abstracţie. Toate astea, dacă puteai merge la ore, căci zi după zi aerul era tot mai rarefiat de prezenţa cenuşie şi oprimantă a poliţiei şi studenţii ca mine, la-nceput zăbăuci, căci credeam că la Universitate te duci să-nveţi, începeau încet-încet să vadă că-s treburi mai urgente decât să stabileşti diferenţa dintre sistemul lui Hjelmslev şi-al lui Coseriu; de pildă, reîntoarcerea la democraţie; de pildă, exercitarea dreptului la autodeterminare al poporului nostru; de pildă, înlăturarea franchismului şi-a structurilor fasciste; de pildă, revoluţia. Fiindcă-ntr-o ţară c-o dictatură personalistă, fascistă, de dreapta, se-acumulează, până la urmă, condiţiile pentru un proces revoluţionar just. E clar că, fără Saussure, Hjelmslev n-ar fi ajuns atât de subtil la rădăcina problemei şi n-am vorbi azi, atât de firesc, de glosematică. Pentru o revoluţie însă, şi-asta trebuie avut în vedere, condiţiile obiective sunt date de circumstanţele socio-economice concrete ale societăţii concrete, dar ele pot fi accelerate de elita revoluţionară care devine cârma luptei din amintita societate, printr-un proces revoluţionar, pentru construirea unei societăţi definitiv drepte, după o necesară, dar scurtă, dictatură a

proletariatului. Sunt lucruri care se-nvaţă dacă-ţi ascuţi urechea, asculţi şi faci un efort să asimilezi atâta informaţie nouă. În asta a constat primul curs universitar al lui Miquel II Gensana Receptivul. În asta, şi-n urmărirea discretă a mişcărilor Bertei care, tot mai mult, perceptibil, deveneau mai misterioase şi erau zile când n-o vedea la nici un curs, în schimb, la prânz, era la bar, c-un sandvici cu brânză-n mână, stătea de vorbă-ntr-un colţ c-un personaj necunoscut, cu-atâta înflăcărare, că nici nu mă zărea şi eu ziceam în gând, mama ta, ce-i tot spui, tipule, de mi-o faci să nu mă ia-n seamă. Din noaptea-n care cei doi, Berta şi Miquel, Abelard şi Eloisa, au umplut de protest zidurile celor două clădiri importante ale autorităţilor franchiste din Barcelona, n-au mai vorbit de asta. Duseseră înapoi, în pasajul Domingo, motocicleta şi-am băut la Drugstore berea promisă. Eu eram abătut, mă ardea buza să-i spun Bertei că nu, n-am fost la înălţimea împrejurărilor. Dar nu m-a lăsat să fac nici o mărturisire, tot timpu-a vorbit de diviziunea societăţii în clase şi că acum vede mai clar lucrurile, şi viaţa-ncepe să aibă sens. Şi Miquel zicea, da, Berta, şi eşua în privirea ei energică; puţin îi păsa de analiza concretă a realităţii concrete, era ceva mai urgent, era te iubesc, Berta, te ador, sunt nebun după tine, topit, tu eşti Drumul, Adevărul şi Viaţa; tu dai sens lucrurilor şi nici nu mă bagi în seamă, căci în noaptea-aia, după Drugstore, ea s-a uitat la ceas şi, parcă reglată de mecanisme interioare, a zis, ui, sunt grăbită, şi-a pus o hârtie de-o sută pe masă, fiindcă o bună revoluţionară nu se lasă invitată de un bărbat, e un gest decadent, mic-burghez. Şi-a plecat după ce-a primit restul, nici o şansă s-o-nsoţească, afară, departe, ieşită din viaţa lui Miquel, şi cât de-mpreună-au fost când au înfruntat pericolul. Noaptea-aia, fără tren de-ntors acasă, Miquel a dormit sub o poartă şi-avea impresia că-ngheaţă inima-n el, de frig. Şi de-atunci, când se-ntâlneau la Facultate, Berta n-a scos o vorbă despre aventura lor şi el, pe lângă-nvăţat diferenţele dintre naosul în formă de cruce latină şi naosul în formă de cruce greacă şi-ntrezărit care-ar fi momentul propice pentru o revoluţie dreaptă, bântuia ca o stafie şi-avea un preocupat Bolós, care se-nfoia şi-acu-n guşă, pe lângă fătuca scundă, din Reus, c-un chip plăcut şi cu cea mai senzuală voce pe care mi-a fost dat s-o aud. Cred că Bolós se-ndrăgostise, în primul rând, de timbrul de mezzo. Şi l-am informat că suntem îndrăgostiţi amândoi de-o fantasmă. Că nu suntem buni de nimic, şi nu făcusem decât un

semestru. Nu era vorba de dificultăţile latinei, de ariditatea limbii arabe (în cazul meu) sau a elinei (în al lui Bolós), nici de duiumul de pagini şi pagini de date istorice (evident, prezentate fără o minimă rigoare revoluţionară, expresie grăitoare a istoriografiei retrograde şi fasciste, de profesorii din Universitate), nici de miile de diapozitive de opere de artă devenite, în loc de plăcere, o torturantă ameninţare. Nu, nimic din toate astea. Ci de nişte ochi, de-o voce; de-ajuns să ne facă KO. Şi-am acceptat evidenţa-ntr-o seară, la ieşirea de la Biblioteca Catalunyei, pe strada Spitalului, când ne-am hotărât să ne spunem tot şi ne-am pus pe bocit, în faţă c-o bere, cu două, cu trei. Şi Bolós şi Miquel s-au făcut criţă, chiori, chiauni. Beţie-ntre beţii, strigăt de suflete disperate, care i-a unit şi mai mult, dacă era posibil, dar i-a lăsat la fel de trişti. Şi din ziua-aia, Bolós şi eu suntem fraţi de suflet, Júlia.

Şi-n câte-o zi, Miquel se gândea că Berta nu i-a reproşat niciodată că n-a vopsit zidurile cu destulă rigoare revoluţionară; nu o dată a fost cât pe-aci să mă duc, să duc treaba la capăt, singur, dar mi-a lipsit râvna. Şi atacurile poliţiei continuau impasibile. Barcelona, pe vremea aia, era un oraş în alb-negru, melancolic, înăbuşit de mâna haină a dictatorului, şi-n ciuda frumuseţilor, că nu se puteau toate ascunde, un oraş cu privirea tristă, cu spatele-ntors mării, total nepăsător la magia ei; biata Barcelonă, în care un caporal de poliţie avea mai multă putere decât un negustor de-o viaţă pe Passeig de Gràcia. Şi-ntr-o zi, Miquel n-a mai dat de zâmbetul Bertei. L-a-ntrebat pe Bolós şi pe alţi tovarăşi; l-a-ntrebat pe responsabilul de la Sindicat şi nici el nu ştia nimic. De fapt, n-am început să disper până n-am constatat că nici la examene nu se prezenta. Dispăruse fără urmă; şi la pensiunea unde stătea, i-au zis c-a plecat de câteva săptămâni fără să spună unde şi Miquel Marlowe Gensana s-a pomenit, deodată, fără iubire. Şi Bolós, mare specialist în durerile celorlalţi, i-a zis, la urma urmei, dacă şi când o vedeai pe-aici, nu puteai s-o atingi, cap sec, nu vezi că nu era pentru tine şi-o durea-n cot? Şi eu tăceam, dar mi-aminteam de-mbrăţişarea fierbinte de pe motocicletă, în plină operaţie sinucigaşă de grafitti clandestină, iubita şi dispăruta Bertă a inimii mele.

La sfârşit de an, Universitatea din Barcelona era o oală în clocot, un bastion inocent, dar generos, al antifranchismului. Stăpânirea privea perplexă cum vlăstarele burgheziei (care se mulţumea să pareze loviturile şi, dacă

era nevoie, să şi zâmbească) se revoltă contra istoriei. Şi când a-nceput anul doi, eu şi Bolós l-am cunoscut pe Subirats. Berta, ştearsă de pe răboj, deşi memoria o reţinea încă, cu pardesiu roşu, cu hanorac, cu cărţi sau spray-uri în mână. Subirats, un tip înalt şi solid, c-un aer de mister în gesturi, care rămânea-ntotdeauna afară când începea cursul, s-a apucat, c-o infinită răbdare, s-adune cinci-şase novici, între care Bolós şi eu, şi să-i introducă-n esenţa şi tainele istoriei recente: Marx, Engels, Rosa Luxemburg, Londra, Germania, menşevici, bolşevici, tezele din aprilie, obiectiva răsturnare a guvernului Kerenski, Revoluţia, Lenin, Trotski, Armata Roşie, Stalin, Palatul de Iarnă, şi-au asistat, tulburaţi, la proiecţii clandestine pe şaisprezece milimetri cu *Octombrie, Ivan cel Groaznic, Crucişătorul Potemkin,* prelungire de lux a claselor normale de cateheză. Şi-au continuat cu speranţa în echilibrul social, necesitatea unui partid restrâns şi puternic, profesionist (teză leninistă), în opoziţie cu partidul de mase (teză social-democrată), şi cu creştinii socialismului, tovarăşii de drum, Partidul, necesitatea unei avangarde muncitoreşti, centralismul democratic (în acest moment, trei din cei şapte discipoli au intrat deja în PSUC*, între ei Miquel II Gensana Novicele, şi, ca primii creştini, a făcut-o fără festivităţi, c-o strângere de mână a responsabilului celulei, într-o ceremonie austeră în catacombe, sfântul Tarsici, sfânta Priscilla, sfântul Miquel Gensana, comunistul de sorginte creştină), rigoarea clandestinităţii, nu-i de glumit, că-i ca un război, Comisii Muncitoreşti, activitatea consecventă, nu dăm înapoi (acum, încă doi au cerut intrarea), secretul faţă de toţi cei din jur, din raţiuni de strictă securitate, fior de teamă în faţa pericolului, localizat aici, în capul pieptului, nu foarte puternic, dar persistent. Şi durerea pentru tovarăşii căzuţi. Şi tot ce-nsemna autocritică: ce s-a-ntâmplat, de ce s-a-ntâmplat, de ce n-am împiedicat; de ce n-am prevăzut... Şi mereu rezulta că eşti vinovat de tot, căci un militant nu poate lăsa garda jos, niciodată; aceeaşi senzaţie pe care mi-o vârâseră-n creier, în liceu, iezuiţii şi noi puneam pe-atunci bazele viitoarei clientele a psihiatrilor de peste zece-cincisprezece ani. Şi senzaţia că tot ce vine din Uniunea Sovietică e bun şi noi nu ne dăm seama. *Yankees, go home*. Şi prima duminică-n care, fără să-i spun lui Bolós şi să mă pun de acord cu el, nu s-a dus nici unul la misă, să vedem ce se-ntâmplă; şi-a doua zi am constatat că nu se-ntâmplă nimic; sau da, se-ntâmplă ceva foarte bun: câştigi o

grămadă de timp. Şi, după câteva nopţi, prima criză de tahicardie, m-a speriat rău. Acasă, noaptea. Bunica Amèlia dormea de câteva ore şi părinţii mei plecaseră nu ştiu pe unde; lui Pere I Viitorul Fugar deja nu-i mergea bine, dar încă mai arunca praf în ochi lumii cu fabrica, cu ajutorul vărului meu Ramon şi în prezenţa onorifică a unchiului Maurici. Şi Ramon era-n pline negocieri de căsătorie cu Lali Bros şi noaptea se vâra-n pat extenuat. Dormisem dintotdeauna singur, căci, dacă prisosea ceva-n casa Gensana, erau camerele şi-a mea era enormă, exagerată. Şi-am părăsit-o pentru un vis, Júlia.

Era întuneric, eu semiadormit într-un coşmar în care se-amestecau spaima de bastonul poliţistului isteric care-i ataca cu furie la manifestaţia de la prânz şi urletul sirenelor de poliţie, strigătele mele şi-ale lui Bolós ca să ne treacă frica, fiindcă, la manifestaţie, se duseseră doar Bolós, Miquel şi-ncă-o sută nouăzeci şi opt de proşti. (Nu-i contrarevoluţionar să-ţi fie frică.) Şi gestul disperat să m-arunc orbeşte pe prima poartă deschisă, fiindcă ştiam că mi-e şi mai frică să nu cumva să mă prindă, să mă ducă în Via Laietana şi să mă tortureze; ah, nu, asta nu: nu se vedea-n stare Miquel să-ndure durerea fizică şi sub nici o formă n-ar fi suportat s-ajungă turnător, nu, nu: asta, sigur nu. Asemenea lucruri visa, încâlcite, şi-n plus o altă nelinişte: că de-atâtea proteste nu mai învăţase de zile-n şir, că nu mai călcase-ntr-o bibliotecă, că nu se dusese la cursuri, că nu se făceau cursuri, că viitorul meu, ca istoric (să vedem ce-o să pui în oală, istoricule; nu ţi-e jenă că văru-tău, care nu mi-e nimic, o să preia fabrica?), începea să se clatine. Ca să fim exacţi, nu ştiam încă dacă viitorul, care se clătina, era al istoricului sau al filologului, al specialistului în teorie literară, al geografului sau al arabistului, astea mă atrăgeau cel mai mult în anii-ăia agitaţi şi nu făceau decât să complice ceea ce pentru mine era complicat de la bun început, adică să iau decizii. Şi-atunci, m-a trezit un răpăit de tobe îndepărtate, apropiate, neregulate, şi m-am deşteptat pe-ntuneric, lac de sudoare, cu pieptul piele de tobă care făcea tic-tac-toc-tum-tum. M-am speriat şi nu mi-a trecut prin cap decât să mă duc să-l trezesc pe Ramon, care-n zilele lucrătoare dormea acasă, ei, tu, Ramon, dormea dus. (Ramon care terminase studiile cu note bune, care-l ajuta

pe tata, unchiu-său, care vorbea cu Lali Bros, care era la un pas de-nsurătoare şi care, duminica, se ducea la meci şi care, din toate aceste motive, era de neconceput să aibă un somn uşor.)

– Ce-i cu tine?

– Nu ştiu – i-a răspuns Miquel îngrozit. Pune mâna-aici.

Şi i-a pus mâna pe piept. A tras-o-napoi de parcă i se pusese-un cârcel.

– Drace, ce-nseamnă asta?

– Nu ştiu.

– Mamăăă, mă duc să-i anunţ pe-ai tăi.

– Nu-s acasă. – Tic-tac-toc-tum-tum.

– Bunica. Unchiul.

– O să moară de frică. O să-mi treacă.

– Mamăăă! Da' ce mă-sa e? – Ramon, cu tot curriculum lui imaculat, avea gura spurcată şi-şi exaspera mama, care intra-n pământ de ruşine când da drumul la o-njurătură în faţa lui Lali Bros. S-a frecat iar la ochi şi s-a pus pe filozofat:

– Ai, drace, mă-sa pe gheaţă, paştele mă-si. E... Ia! – Acum trecea la acţiune şi-mi punea iar mâna pe piept: – Şi tu, cum te simţi?

– Mort de frică. Dar bine.

– Şi eu.

– Bine?

– Nu, mort de frică.

Magnific medic care-l linişteşte pe pacient. (Calm, domnul meu: nouă din zece rămân pe masa de operaţie; dar poate dumneata ai noroc, ce te tot vaiţi; păcat că-mi tremură mâinile.) Inima mi-a mai făcut un tuc, între tac şi toc. Ramon, după minute bune, se deştepta de tot:

– O fi tahicardie, nu?

– Bravo!

– E pe bază de nervi. Siguur. Dacă nu, ai fi dat ortu' popii. (Dacă nu-i administrăm plasmă, ne moare-nainte s-ajungă-n sala de operaţii. Ce? Şi-o spuneţi aşa liniştit? Liniştit, nu, că mata-mi strici statistica pozitivă.)

Echipa de medici a hotărât să nu spună nimic, nimănui, deocamdată, nici unchiului, care sta la etajul doi al personalului de serviciu, într-o cameră la fel de spaţioasă ca şi celelalte, dar infinit mai ordonată. Doctor Ramon Giró şi-a ajutat vărul, doctor Miquel, să se bage-n pat cu recomandări de înalt profesionalism: odihneşte-te, întinde-te, relaxează-te şi-o să-ţi treacă, băiete. Şi după diagnosticul ştiinţific: pariu pe ce vrei că-s nervii, Ramon s-a aşezat pe scaunul de lemn, cu flori incrustate, scaunul pe care se-aşezase mătuşa Carlota ca să poată muri în faţa bărbatului ei şi pe care bunica Amèlia veghease agonia lentă a mătuşicăi Elionor; de ce e-nsoţită viaţa mereu de durere?

Din nou pe-ntuneric, Miquel tot mai auzea bubuitul inimii lui şi era departe de-a se putea relaxa. După un timp auzi, ei, băiete, cum merge? şi s-a speriat.

– Bine. La fel. – Tum-tum, tic, tac, toc.

– Hai, relaxează-te. Linişteşte-te, că totul e sub control.

Peste cinci minute, am auzit sforăitul suav al vărului meu şi mi-a fost cumplit de frică să mor singur. Şi i-am invidiat din tot sufletul liniştea lui Ramon: da, de: de ce-a trebuit să intru-n rahat cu lupta politică? De ce nu puteam să trăiesc cum trăiesc toţi? (Dacă nu există o avangardă trează, masele n-au nici o reacţie.) De ce, acum doi ani, eram gata să plec să convertesc senegalezi şi-acum mă ocup cu convertirea burghezilor? Cine mă-mpinge să intru-n belele?

Inima o ţinea-ntruna cu răpăitul. M-am gândit că e improbabil s-ajung a doua zi viu şi mi-am luat rămas-bun de la mine însumi, c-o certă tristeţe. Doctorul de gardă Ramon Giró sforăia liniştit şi cu conştiinţa-mpăcată.

Miquel Gensana a supravieţuit tahicardiei. Mai exact, s-a-nvăţat cu ea, fiindcă din clipa-aia a devenit pentru el o nouă distracţie. Şi viaţa a mers înainte şi la fel lupta, eram mult mai mulţi decât vor şi spun ei şi nu mai era mult până-n mai '68. Ramon s-a-nsurat, în prezenţa celor două mulţumite familii, cu excepţia lui Miquel care, de departe, că nu voia să se bage, privea cu indubitabilă suficienţă obiceiurile atât de decadente care se repetau aşa, pur şi simplu, şi, în momentul şampaniei, i-a trântit unei verişoare cu nume incert, frumoasă şi-apetisantă, un discurs de îndoctrinare despre cum ar trebui să-ncercăm, ca să creăm o societate nouă, să ne rupem de vechile ticuri. Verişoara cea imprecisă mă detesta pesemne, căci, cu doi ani în urmă, la botezul frăţiorului ei, o convinsesem de transcendenţa fenomenului misionar.

La-nceputul anilor '70, în statul spaniol, statisticile indicau, cauza exactă nu se ştia, o formidabilă creştere a procentului de epileptici la populaţia masculină între nouăsprezece şi douăzeci şi patru de ani. Autorităţile sanitare începeau să se-ntrebe dacă nu e vorba cumva de-o epidemie. Cert e că zeci de tineri, chemaţi la armată, prezentau un impecabil palmares epileptic, dobândit, o dată ajunşi în spitalul militar, prin câteva nopţi la rând nedormite şi strategice-nghiţituri din vodca ascunsă în sticlele de colonie. Chiar dacă unii băieţi şi-au început drumul spre ciroză aşa, mulţi, cu sprijinul tehnic al unui circuit clandestin de medici, au fost declaraţi inapţi să-şi servească Patria şi-au scăpat de armată, hotărâţi să se pună în serviciul ţării, dacă-i nevoie, cu armele. Miquel, Bolós, Xandri, August Marull... Nici unul din tovarăşii lui Miquel n-a făcut armata; majoritatea, din cauza epilepsiei ce-i stigmatiza; alţii, cu grave probleme de sciatică sau de incontinenţă urinară şi foarte puţini, aceştia legal, din motive de platfus sau viziune înceţoşată a vieţii, şi-asta-ar fi putut invoca Miquel Miopul Metafizicul şi-ar fi făcut economie de câteva sute de grame de vodcă. Sau, poate, pe-atunci încă distingeam cu precizie conturul lucrurilor.

Şi, ca mulţi, am părăsit PSUC prin uşa din stânga. Au ieşit în aceeaşi zi, el şi Bolós, cu-aceeaşi înţepătură-n inimă, ca-n ziua când nu s-au mai dus la misă, dar cu paşaportul iluziilor nemărginite ale *imagination au pouvoir*, revolta-n stradă şi speranţa-n priviri. Miquel Gensana, mlădiţă a unui neam vechi care se-ntindea peste veacuri, a trăit, cu Bolós la braţ şi sub braţ c-o carte a Juliei Kristeva, şi fără să ştie unde-i putea duce, scindarea incredibilă de grupări care, din motive de tactică sau de strategie, se proclamau trotskiste, staliniste, leniniste sau maoiste; a trăit rupturi dureroase cu vechi camarazi care alegeau alte căi. Şi-au avut, amândoi, noroc să se potrivească, fiindcă în felu-ăsta puteau crede că nu se-nşală prea tare. Căci, pentru Miquel, ar fi fost de neconceput ca el şi Bolós, într-o bună zi, să se poată îndepărta. Copil. Şi-atâta scindare, favorizată de radicalismul propunerilor, a-ndreptat gruparea pe care-o aleseseră ei, sau care-i alesese pe ei, spre clandestinitatea cea mai strictă. Luni de zile, în diferite locuinţe conspirative din Barcelona, multe celule de revoluţionari tineri îşi cheltuiau energiile într-o intensă îndoctrinare (sesiuni intensive de cateheză) cu adevărurile fundamentale versiunea Trotski, Mao sau Stalin, şi-şi împietreau sufletul. E foarte dur, Júlia, ca-ntr-o aceeaşi viaţă, un om, Bolós sau eu, suflete gemene să sufere trei procese distincte de-mpietrire de suflet, la-nceput cu fraţii călugări, apoi cu Partidul şi pe urmă iar cu Partidul. Şi fiecare nou pas era o nouă apostazie, căci se desfăşura totul prin revelaţie: se făcea lumină şi vedeai Noul Drum, Noul Adevăr şi Noua Viaţă, şi-aduceai mulţumiri Domnului sau Istoriei că eşti unul din puţinii aleşi. Şi li s-a săpat o nouă cută pe chip; a celor ce se ştiu posesorii Adevărului *tout court*. A fost emoţionant, dat fiind că erau în plină luptă, dar Miquel şi Bolós au intrat în Partid. Şi mie, prin hotărârea Comitetului Central, mi-au pus numele Simon. Părintele Roca mă botezase cu nouăsprezece ani în urmă şi-mi pusese numele Miquel, Pere, Jaume şi Benet Gensana, Giró, Eroles, Sort, Prim, Gispert, Bardagí, Maldonado, Portabella, Tersol şi Caimamí[*]. Acum m-au botezat Simon. Simon, *ego te baptizo in nomine sodalium, et caellulae et centralismi democratici*, amin. Oh, ce-ar mai fi ţopăit părintele Barnades de bucurie, recunoscând, în trecerea de la Miquel la Simon, imaginea rediviva a uneia din cele două Mari Schimbări de Nume din Noul Testament. Şi Simon s-a ridicat de pe jos şi, deşi avea ochii deschişi, nu vedea nimic. Şi, luându-l de mână, l-au dus în Damasc. Şi trei zile a

fost fără vedere; şi n-a mâncat, nici n-a băut. Până a fost considerat un nou tovarăş, tovarăşul Simon. Pentru Miquel, deşi nu ştia, important era să nu rămână cumva fără cauză. Fără reţea. Începând chiar din ziua botezului (Simon, militant de bază din celula a patra a Districtului Central), o dată confirmată condiţia de luptător pentru libertate, spre binele celor dintâi creştini din Antiohia şi din Efes şi împotriva dictaturii franchiste, de militant al Partidului, am început adevărata viaţă clandestină, alături de Franklin, un alt neofit emoţionat, vechiul Bolós, care suferise aceeaşi miraculoasă transformare.

Am ajuns acasă cum ajungeam zilnic, poate ceva mai devreme, şi mi-am pregătit o geantă cu rufe; am înghesuit şi câteva cărţi de Brecht şi Evtuşenko, i-am dat la o parte pe Borges şi Pla, căci nu erau demni de împrejurări şi, cu cruzimea celor nouăsprezece ani, m-am dus să-mi sărut mama, stătea singură, unde-i acum masa numărul nouă, lângă veioză, cu ochelarii pe nas, foarte concentrată în ţesutul ciorapilor, învăluită de sunetul cald al radioului pe care-l ţinea totdeauna alături.

– Plec, mamă.

– Acum? Vii diseară la masă.

– Nu, mamă.

– Unde pleci?

– Plec.

– Asta mi-ai spus. Unde pleci?

Mama şi-a ridicat capul (ciorapul pe care-l ţesea era chiar al meu), alarmată de tonul inedit al vocii lui Miquel.

– Ce faci cu geanta-asta? Ce-i, băiete?

– Plec de-acasă, mamă.

– Dar…

– Nu-ţi face griji: totu-i bine.

– Adică, ce-nseamnă totu-i bine?

A pus lucrul în coş, dar oul de sticlă s-a rostogolit pe podea, vesel. Miquel s-a aplecat să-l prindă şi l-a pus la loc, în coş. Şi astăzi încă, după mai bine de douăzeci şi cinci de ani şi multe *whisky*-uri, mi-aduc aminte de clinchetul oului în cădere, Júlia. Dar nu i-a spus că s-a oprit exact unde-s acum picioarele chelnerului care-i profana amintirea şi Júlia a schiţat un zâmbet, şi-a tăcut mai departe, ascultând, cu mâncarea-n faţă, neatinsă.

– Miquel?

– Plec de-acasă, mamă. – Şi c-o tresărire de orgoliu: Din motive de siguranţă.

– Siguranţă? – Mama (biata mama, care n-a-nţeles nimic din viaţa mea după ce n-am mai fost copil) şi-a scos ochelarii: – Cine te urmăreşte?

– Acum, nimeni. Dar nu vreau – acum Miquel se simţea un erou – s-aveţi necazuri din cauza mea. Nu te speria.

Donya Maria Giró de Gensana, iubita mea mamă, care, am impresia, în momentele culminante din vieţile noastre a fost pe dinafară, s-a ridicat îngrozită. Şi-a prins fiul de braţe; frica tuturor mamelor vremii devenea realitate:

– Te-ai băgat în politică, băiatul meu?

– Mai bine să nu ştii nimic. (Cel puţin Bogart.)

– Te-a avertizat taică-tu. Şi-unde vrei să pleci?

– Nu pot să-ţi spun, mamă. O să primeşti din când în când veşti de la mine. Chiar n-are de ce să-ţi fie frică.

– Cu tata-ai vorbit? – Ultima speranţă, ochi înlăcrimaţi.

– Da' cum vrei să... Tata nu vrea să mă-nţeleagă. – M-am pus pe simplificat vesel: spune-i tu, mamă. Şi bunicii: poţi să-i zici că fac o călătorie.

– Dar e musai acum? Nu mai poţi s-aştepţi, să te mai gândeşti?

Miquel şi-a luat geanta de voiaj. Hai, mamă, nu-ţi face griji, nu-i nimic. Şi-a dispărut pe coridorul întunecos. Lăsase câte-o scurtă notă pe masa unchiului (Pa, unchiule, când m-oi întoarce, sigur or să fie vremuri mai bune.) şi-a

lui Ramon (Băiete: ai grijă de părinţii mei, linişteşte-i, că nu se-ntâmplă nimic.), a ieşit pe uşa de sticlă fără abţibilduri de cărţi de credit şi-a coborât scara casei Gensana ca să vâneze un vis, nu i-a dat inima ghes să se-ntoarcă, s-arunce o privire nici mălinului, nici trecutului său.

Şi-acum, mă aflam în faţa uşii pe care, prima oară, plecasem fără să privesc înapoi şi *maître* era mirat de-atâta fâţâială a clientului antipatic care nu e-n stare să stea mai mult de cinci minute cu fundul pe scaun, cu abţibildurile ruşinii sub nas. Fiindcă, vorbind de plecare, m-a năpădit deodată dragostea de mălin şi-am zis, iartă-mă, Júlia, şi m-am ridicat iar şi-afară mi s-a părut că mălinul n-are conştiinţa-ncărcată. M-am dus lângă el ca să prind, în frunziş, foşnetul secretului unchiului meu. Dar n-am auzit decât greierii şi fâşâitul indiferent, ceva mai departe, al circulaţiei din Feixes. Am oftat, fiindcă nu mai aveam setea de viaţă a lui Miquel Che Gensana şi, mai ales, fiindcă n-aveam să mai pot s-o simt niciodată căci, printre altele, mi-am pierdut inocenţa şi, în termenii unchiului Maurici, cel mult puteam aspira să fiu Miquel Martin cel Bun Gensana. E clar: mă simţeam trist. Mă-ndureram singur.

– M-a durut mai mult decât moartea părinţilor; sau a surorilor..., surorile mele vitrege. Şi-a Miquelilor mei morţi. Că tatăl tău... – Unchiul Maurici arăta stingherit. A tras aer în piept şi-apoi i-a dat drumul în vorbe cu forme tot atât de frumoase ca figurinele din hârtie. – Asta-nseamnă tristeţe şi prea puţin în plus. – Cu batista tremurândă şi-a şters de pe frunte sudoarea inexistentă. – Casa, dacă pân' la urmă se pierde, e numai pietre. – A zâmbit spre Miquel, a pus pe noptieră palmierul cu jumătate din frunze smulse şi-a luat altă figurină. – Îţi place leul ăsta abisinian?

– Mult. Odată şi-odată va trebui să mă-nveţi şi pe mine. – Miquel admira talentul unchiului de-a scoate din hârtie asemenea forme, cu degete-atât de tremurătoare.

– Mereu zici aşa. Şi balerina? – Îi străluceau ochii. Ascundea ceva. – M-am inspirat dintr-un Degas pe care l-am văzut când am fost cu taică-tu la Jeu de Paume.

– Ţi-am mai adus hârtie, unchiule.

– A fost prin anii '20. Mulţam, băiete, c-aici se vede că nu le place să fac figurine. Mai cu seamă Samantei.

– Cine-i faimoasa Samantă? N-o cunosc încă.

– Sergentul de etaj.

– Blonda?

– Blonda. Sâni ca lumea, dar… Ştii că-mi aduce-aminte de iepuraşul Tomàs?

Şi-a-nceput să-mi spună despre călătoria la Paris a doi burlaci puşi pe cucerit lumea, a trecut pe vârfuri peste viaţa de noapte, pariziană (unchiul avea, din când în când, crize de pudoare; sau aşa credeam eu înainte să-i ştiu istoria adevărată) şi, sărind de la una la alta, s-a oprit la ziua când s-a dus să trăiască în casa Gensana, ca membru de drept, înainte de renovare, chiar înainte de izbucnirea războiului. A Primului, căruia pe vremea-aia nu-i ziceam Primul, căci nu credeam c-ar mai putea fi şi-al Doilea. Şi cum bunicul Ton (Anton III Gensana Fabricantul, altfel spus Puiul de Lele) a făcut parale-n neştire, şi-asta nu-i o critică, le-a câştigat muncind ca un rob şi eu nu pot să-l critic pe papa Ton de la-nceput, căci el şi mamà Amèlia m-au cules din mizerie; sunt părinţii mei, Miquel. Dar nici nu pot să nu-l urăsc, căci m-a distrus.

– Spune-mi, ce-ai cu bunicul Ton…

Pereţii camerei au amuţit ca să poată s-audă mai bine mărturisirea unchiului Maurici. Dar el a-nghiţit în sec, şi-a recăpătat aerul şi amintirile şi-a continuat povestirea, de parcă nu l-aş fi întrerupt. Şi-atunci, bunicul Ton s-a trezit cu grava problemă c-a câştigat atâţia bani, încât trebuie să-i cheltuie pe ceva. Eu mă născusem deja, dar încă trăiam cu părinţii mei şi eram un copil fericit, care credea că viaţa-nseamnă doar să nu te opreşti din respirat şi-am o amintire atât de ştearsă despre părinţi, că uneori cred că mi i-am inventat şi m-am dus să-i caut într-o poveste cu zâne.

Fapt e că domnului Anton III Gensana, Fabrica de Bani Gârlă, bunicul tău şi tatăl adoptiv al eminentului constructor de figurine din hârtie, Maurici Fără de Ţară, i-a venit ideea să-i vorbească de visurile lui de renovare a casei arhitectului Muncunill, bun artist şi tehnician, cam vizionar, atins de magia cartaginezului Gawdee, care-şi petrecea luna august la Feixes, fiindcă pe vremea-aia se construia mult. Au stat, nu o dată, de vorbă la o cafea trăsnet,

cum la amândoi le plăcea, în grădina sălbatică a casei Gensana, care încă nu era casa mea. Ideea era să se facă o remodelare, lăsând de-o parte capela, să se-adauge un apartament, să se redistribuie spaţiul şi să se facă totul ceva mai raţional. Şi, dacă era nevoie, să se extindă, teren era cât încape. Avea idei, Antoni Gensana, iar arhitectul Muncunill n-avea nevoie decât de cineva să-i permită să-şi dea frâu fanteziei. L-ai cunoscut, Miquel? Cu mustăcioara şi urechile lui clăpăuge. Era fratele mezin al părintelui Muncunill, cel care-a scris *De Verbi Divini Incarnatione.* Ţi-aduci-aminte? Cum să-mi aduc eu aminte? Şi unchiul că, da, că bunicul Maur avea opera completă a părintelui Muncunill şi ne citea fragmente ca s-auzim cât de delicat sună verbul latin, ţi-aduci-aminte? Asta fiindcă, pentru câteva, clipe unchiul Maurici mă confundase cu tata şi mi-a trecut prin cap că, deşi unchiul mi-a zis Miquel, m-a crezut pesemne un fel de reîncarnare a iubitului Pere. Sau detestatului.

Şi-acum eram iar, clar, Miquel, căci unchiul zicea, cum îţi spuneam, Miquel, cu cine-a avut de furcă bunicul tău Ton, a fost tată-său, deloc dispus să schimbe peisajul virgilian pe care-l cântase în versurile atât de lăudate şi de-o categorie atât de ineluctabilă:

Arome de tremurător pin
Torent de'mpătimiri slobozite
Casă străbună cu arome troienite
Şi coperământ cerul senin.

– Nu l-ai avut la suflet niciodată pe străbunicul Maur.

– Tu crezi c-aş putea să am la suflet un poet căruia-i place să spună ineluctabil? – Şi scormonea, indignat, în cutia cu animale, amestecând lei abisinieni cu elefanţi minusculi şi păsări gigantice. – Dar, în fond, îl am la suflet pe poet. Mi-a fost una din victime.

De-aceea, când fiu-său i-a cerut părerea şi permisiunea să dărâme o parte a casei ca să facă una cum cereau Dumnezeu şi contul din bancă, poetul s-a opus cu tărie, mânuind ca argument imbatabil cele trei sute douăzeci şi

nouă de poeme scrise deocamdată. Antoni, care bine făcuse că păstrase pentru sine părerea despre poemele tatălui său, a trebuit să negocieze cu multă abilitate şi-a fost nevoit să facă multe concesii în privinţa planurilor, în faţa unui oripilat Muncunill care da din cap că nu, că-i spulberă-n vânt cele mai bune idei. Până la urmă, ca să-l convingă pe încăpăţânatul poet, s-a mulţumit cu patru-cinci schimbări uşor digerabile de toată lumea şi-a fost de acord să li se dea camera din faţă bunicilor. Purtat de euforia unei tot mai probabile victorii, don Antoni Gensana a improvizat un discurs care spunea ce-aş mai putea cere, eu, cel din urmă vlăstar al spiţei Gensana, decât să leg numele nostru, alăturat cândva muzicii prin mijlocirea strămoşului nostru Sorts şi înălţat astăzi graţie frumoaselor rime (gest afectuos spre tată), cu glorioasa artă a lui Lluís Muncunill, arta făcută piatră, forme şi spaţii? Şi dacă mi se-ngăduie îndrăzneala, Muncunill ne apropie şi mai mult, din motive familiale, i-ne-luc-ta-bile, de iubitul părinte Joan, autorul operei *De vera religione,* a cărui prezenţă atât de venerată a fost în această casă. Ar fi trebuit s-o spună-nainte, căci a fost argumentul hotărâtor pentru bunicul Maur, în ciuda neîncrederii pe care i-o trezeau arhitecţii tineri. Era logic ca don Maur să cedeze în faţa frumoaselor vorbe izvorâte din inimă, el care-avusese talentul să-i pice tot mură-n gură şi să poată trăi veşnic cu capu-n nori, în căutarea celui mai frumos şi eteric alexandrin.

– De capelă nu ne atingem. Şi punem încălzire centrală în toată casa. Eu plătesc tot, tată.

– Nu face metafore.

– Poftim?

– Cunoşti de unde'au purces paralele tale?

– Din fabrică.

– Îndărătnic! Şi ea, fabrica, în posesiunea cui e?

– A ta. Dar eu o fac să meargă. Aşa că banii…

– Retorică. Parale pentru casă nimenea nu pune mai mult ca mine. Ceea ce vrea să zică familia, cu banii mei.

– De-acord, familia. Cu banii tăi.

Erau ultima buclă din negociere. Toţi cei prezenţi au păstrat o linişte pioasă, cât poetul mai oscila.

– O să chibzuiesc – a decretat, ca să spună ceva. Dar toţi, din jurul măsuţei de cafea, înţeleseseră că e un răspuns pur estetic. Într-adevăr, peste două zile, bunicul Maur îi comunica fiului său plăcuta veste că-şi dă acordul pentru renovare dacă promite că n-o să taie nici un copac din grădina care-atâtea ferice şi poeticeşti versuri îi inspirase.

– S-a făcut. Muncunill, hai!

Arhitectul l-a chemat pe şeful echipei: trebuie lucrat repede, domnii n-au de gând să ţină mult casa cu maţele-afară. Au fost lunile de sarcină a soţiei lui, Amèlia, o aştepta pe Elvireta. Biata Amèlia, care tocmai dobândise un fiu adoptiv, pe mine, Maurici Fără de Ţară, mai avea agăţaţi de fustă pe Pere şi Elionor şi ieşise din Războiul Numelor fără pierderi, acum trebuia să se mute-ntr-un bloc din Feixes, în timpul lucrărilor care n-au fost atât o renovare, cât, de fapt, ridicarea unei clădiri noi. Din casa veche, în afara grădinii, a rămas doar capela. Ce babilonie, mutarea-n apartament, cămăşile unde-or fi, în cufăr, în ladă?.

Inaugurarea a fost pe treizeci aprilie din nu-mi aduc-aminte ce an, dar în timpul Primului război, c-o petrecere pe care multă lume din Feixes avea s-o ţină minte, atât de fastuoasă a fost. După ce-a deschis uşa (încă fără abţibilduri de cărţi de credit) uluitei sale soţii, bunica Amèlia, după ce i-a zis îţi place? şi-a auzit-o cum îi răspunde da, mult de tot, Ton... Eeee... Eeee... Parcă-i o casă nouă. Pesemne-a costat o groază de bani, Ton, şi el i-a răspuns dovadă că-i avem, bunicul Ton a deschis pentru-o noapte uşa noii case celor din Feixes şi-au venit nerăbdători şi pregătiţi să cârtească şi să-şi satisfacă marea curiozitate pentru grădină, deja faimoasă, şi pentru casă, cică-i foarte ciudată, de-afară, parcă-i dintr-o poveste. Şi, deşi nu se-ncălzise încă, Antoni III Gensana, Mecena, a aşezat o orchestră lângă iazul săgetat de-o familie mândră de lebede care-au lăsat înmărmurite şi cu gura căscată femeile din Feixes. Lângă aleea de eucalipţi, o pereche de indecişi şi-au pecetluit hotărârea de logodnă, pe-un fond de Berlioz sau Bizet. Şi lângă pădurea de chiparoşi, un industriaş (Rigau Comamala, văr cu Rigau de pe Fondo), rival al lui Gensana, l-a urât şi mai mult şi l-a invidiat din tot sufletul şi cu toată fierea. Şi petrecerea a avut loc în pace şi armonie.

Când a plecat ultimul invitat, toată familia a oftat uşurată, doar ei, faţă-n faţă cu casa cea nouă. Familia, în momentu-ăla, era formată din Antoni III Bogătaşul şi-o foarte tânără mamă Amèlia (Amèlia I, ţarină între femei în Feixes), pe lângă bietul Maurici cel Trist, care-ncepea deja să zâmbească şi să se simtă-acasă, chiar dacă mă minunam încă de ce nu se-ntorc tata şi mama din lunga călătorie-n cer; şi pe lângă cei trei copii ai cuplului: Pere, Elionor şi Elvira, care, la şase luni ale ei, se simţise fantastic cu doica în aripa sud a clădirii, în afara petrecerii. Şi bunicii Gensana: bunica Pilar, cu privirea ei încărcată de povestea secretă pe care-o să ţi-o spun într-o zi, mişcată şi tăcută, mai ales fiindcă noua ei cameră dădea spre-o parte-a grădinii splendidă, şi bunicul Maur II Distinsul, care chinuise nu doar un imprudent, la petrecere, indicând nemilos, de parc-ar fi fost vorba de-o via crucis, diferite locuri unde, în diferite veri, compusese cutare sau cutare poem. Şi cinci membri ai personalului de serviciu. Cei din casa Gensana, mulţumiţi, fericiţi, gata să-nceapă prima vară a bucuriei, n-aveau idee că-i aştepta, peste câţiva ani, prima iarnă a nenorocirii.

Cei patru copii, încorporată fiind, peste-un an, mătuşa ta Elvira, Tânăra, s-au deprins imediat cu iubirea de casa cea nouă şi de grădină. Casa, fiindcă le oferea imense şanse de explorare. Le plăcea să descopere, sub ordinele mele, cum eram deja mare, încăperi ciudate, ca bucătăria, sau, coborând pe scara cu balustrada de fier subţire care ducea-n tărâmul Rosei, unde se înălţau, în coşuri, rufe murdare, şi cele două spălătoare imense ce li se păreau marea pe care n-o cunoşteau încă; şi micuţa şi intima curticică, unde se-ntindeau rufele. Şi-n spatele uşii albe, călcătoria. Şi tot felul de scânduri şi rafturi pentru-adunat teancuri de rufe până le-aranja Maria sau Gracieta în diverse dulapuri din casă. Copiii-şi duceau de obicei viaţa la etajul întâi, într-o-ncăpere în care le ţinea uneori companie Maria şi se juca cu noi. Ni se da câteodată voie în salonul de la parter, unde era pianul automat; acolo-şi-avea taică-tu fotoliul în care nu sta niciodată, fiindcă era-ntotdeauna la fabrică, şi-şi omorau timpul bunicii; bunica Pilar pe sofa tricotând şi cu gândul la ale ei, multe, o să ţi le spun într-o zi, şi bunicul Maur, mişunând pe-acolo sau aşezat la biroul lui din bibliotecă, lângă pian, bodogănind goliciunea indecentă a versurilor unui anume López-Pico* şi-ameninţând c-o imprecisă zi când va să răsune iar cântul meu! Şi toate erau frumoase, fiindcă bunica ta mă asigurase că, deşi călătoria e foarte lungă, într-o

bună zi o să-mi văd iar părinţii. (Miquel a-nghiţit în sec, căci să vezi un bărbat de şaptezeci şi cinci de ani cum vorbeşte cu ochii umezi despre părinţii lui te face să-nghiţi în sec.) Pere şi eu stăteam în aceeaşi cameră. Şi Elvira şi Elionor într-una alăturată, care, cu timpul, o să ajungă a lui Miquel II Gensana Nehotărâtul.

– De ce-mi zici aşa?

– Fiindcă nu eşti niciodată sigur de ceva. Fiindcă nu ţi se pare sigur nimic.

– De unde ştii, unchiule?

– Se vede după cum îţi mişti mâinile. Şi fiindcă-ţi petreci toată ziua dând explicaţii. – Acum îşi ştergea iar inexistenta sudoare. – De ce nu te relaxezi când şi când? – Şi unchiul Maurici, când îmi spunea asta avea, şaptezeci şi cinci de ani şi eu, nu de mult, iar plecasem de-acasă, cu treizeci şi trei de ani de conştiinţă.

După câteva secunde de nehotărâre, unchiul şi-a continuat descrierea şi spunea că, mai sus, era tărâmul misterelor, unde Lluïsa, Cinta, Angeleta, Rosa, Maria şi cealaltă Maria îşi aveau camerele, lucrurile, secretele. Şi, dacă timpul şi aprobarea celor mari permiteau, puteau ieşi în grădină, în lumea imensă şi nesfârşită, însoţiţi întotdeauna de cineva, să exploreze vastul univers de copaci, alei pietruite, pâlcuri de cimişir înmiresmat sau de chiparoşi, ronduri de trandafiri sau iazul cu lebede, veşnice semne de întrebare tăcute, stăpâne pe oglinda verde, care priveau plozii cu indiferenţă orgolioasă, înainte de a-şi scufunda capu-n apă în căutarea vreunei surprize. (Şi, ca un semn brusc al decăderii treptate a casei, Miquel şi-a dat seama că el nu văzuse niciodată pe iaz, lebede.) Şi, dacă Maria nu era atentă, eu aruncam c-o piatră, poate-oi nimeri vreo lebădă. Ce frumoasă era viaţa, Pere, Miquel. Şi Pere, care voia să mă imite mereu, arunca piatra-n clipa când Maria putea să-l vadă şi primea toate mustrările. Până ce-atâta linişte a fost răsturnată de rânjetul morţii.

Nimeni nu putea să prevadă că primul preot, ce-o să apară după renovare, o să vină să cânte odihnească-se-n pace. Nici bunicul Maur, atât de-ncântat să cocheteze cu dota morţii:

Ne'nduplecată, stăruitoare, Doamna cu coasă

oasele'i învelite'n mantia'i neghinoasă
nevăzută pătrunde în încăperea durerii covârşitoare
şi suferindului palid îi prinde'ngheţata floare,

mai ales în poemele din *După-amiază* şi *În amurg,* nu şi-ar fi putut închipui. Bunica Pilar era convinsă c-a fost pedeapsa divină pentru taina ei, nu ştiu de mi-o veni să ţi-o spun vreodată, Miquel.

Biata fată fusese sănătoasă. Dar blestematele friguri au luat-o după ce-au avut timp s-o lase numai piele şi os, biet copil. Până ce a murit. Era iarnă, nu ningea, dar toţi copiii aveam la mâini degerături, căci încălzirea era rudimentară. Moartea-ntotdeauna nedreaptă a luat-o pe Elionor, noua mea soră, şi-amare lacrimi am vărsat toţi, doar Elvira, nu că n-a-nţeles aproape nimic. Din ziua-aia l-am respectat pe tatăl meu adoptiv, căci a purtat veşnic în suflet o-mpunsătură amară şi n-a-ndrăznit să-i spună soţiei lui, de frică să nu-i răsucească cuţitul în rană. Aşa cum am ajuns mai târziu să-l urăsc, Miquel. Bunica Amèlia, care nu era încă bunică, şi-a-ncordat sufletul, a plâns puţin, prea puţin, şi s-a devotat copiilor vii şi lui Maurici şi m-am gândit uneori că biata de ea ar fi vrut să schimbe moartea lui Eli cu-a mea, dar ochii ei nu mi-au spus-o nicicând: sunt închipuiri de-ale mele, Miquel. Biata bunică Amèlia nu s-a putut niciodată desprinde de imaginea-aceea-a durerii, nici când a murit la, ştiu eu?, spre nouăzeci de ani. Şi-a trăit viaţa deasupra acelei dureri. Aproape la fel de mare ca aceea pe care-a trăit-o cincisprezece ani mai târziu, căci cel mai rău lucru ce i se poate-ntâmpla unui om, Miquel, e să-i moară copilul şi poate de-asta n-am avut eu copii. Biata mamă, n-a putut să destrame imaginea chinuitoare, ea lângă fata ei şi biata Elionor suferindă, cu pofta de mâncare pierdută, răsuflând greu, ochii-albaştri aprinşi de febră, întrebând pereţii şi liniştea de ce-i e atât de rău, mamă, că eu vreau să mă simt bine, şi *donya* Amèlia, s-a ţinut tare şi-a zâmbit, o să te simţi bine, ai să vezi, Eli, şi-o să ieşi să te joci cu fraţii tăi, şi don Antoni, din uşa camerei, fără să-ndrăznească să intre, îşi trimitea gândurile pereţilor, cum, Doamne, cum e posibil aşa-ceva; cum e posibil ca o fetiţă-aşa mică s-ajungă să sufere-atâta şi eu, plin de bani, nu pot face nimic. Şi Elionor se pierdea câteva clipe, într-un acces de tuse, şi, când se liniştea, privea c-o figură-nţeleaptă, a celui ce ştie că

moartea dă târcoale, c-o întrebare, frică-n stare pură, spre fratele ei mai mare Pere, spre verişorul ei Maurici care, pironiţi sub grinda uşii de la camera în care mutaseră bolnava, fiindcă frigurile se puteau lua, o-ntrebau c-un fir de glas, cum te simţi, Eli, şi ea zicea bine, mai bine, curând o să ies la joacă. Şi Amèlia şi-ar fi dorit să moară ea-n clipa-aia de-atâta durere şi noi, la fel.

– De ce nu mi-o aduceţi pe Elvireta? – întrebase Elionor de câteva ori. Şi mama ei, care se topea-n acelaşi ritm cu bolnava, o amăgea cu povestea trăsnită a iepuraşului Tomàs, căci doctor Canyameres interzisese contactul celor mici cu bolnava. Şi, povestind, *donya* Amèlia-şi amesteca lacrimile cu lacrimile din poveste, să nu trezească bănuieli fetiţei care se ducea-ncet-încet.Şi-ntre gene-i rămânea-ntipărit pe vecie chipul chinuit,cu privirea aprinsă, al fetei scăldate-n sudori. Până când, după un atac violent de febră, s-a stins fără să ştie că moare, atentă doar la durerea de cap şi la povestea absurdă pe care mamă-sa i-o spunea despre iepuraşul Tomàs care trăieşte-n grădină şi-o să ne ducem să-l vedem într-o zi, cum te simţi mai bine, fata mea, fata mea, fata mea... Şi-a rămas lângă ea o oră, trei, o mie, aşezată pe scaunul cu flori incrustate, scaunul morţii triste, cu mânuţa ce se răcea-n mâinile ei, simţindu-se vinovată că n-a murit ea-n locul îngeraşului care nu apucase cu-adevărat să intre-n viaţă, nici să afle că moartea e cum e.

– A murit, Amèlia.

Înainte să-i audă vorbele, a simţit pe umăr mâna bărbatului ei. Şi-abia atunci şi-a-ngăduit să plângă şi să-şi amestece lacrimile cu sudoarea uscată a lui Elionor. Şi neputinţa de care o să-şi aducă toată viaţa aminte. Şi-ntregii familii ne-a rămas amintirea bolii, Miquel, pe care-o păstrez încă-aici şi-s de-atunci o sută de ani.

– Şaizeci.

– Şaizeci. Şi toată lumea a plâns. (Acum unchiului Maurici îi aluneca pe obraz o lacrimă străvezie, ce forţă au amintirile!) Toată lumea; şi slujnicile şi distribuitorul de gheaţă, cel cu mustaţă de Fu Manchu. Şi când au dus trupul rece al lui Elionor într-un sicriaş alb, casa Gensana parcă se ofilise, fiindcă, de la construcţia ei la sfârşitul anilor optsprezece, Eli era primul copil care murea-n ea. Şi de-asta, camerei în care-a zăcut şi-a murit, îi zicem camera lui

Eli, nu, Miquel? (Da, căci treizeci de ani mai târziu, când Miquel şi verii lui se jucau, stăpâni pe toate, rebotezând în taină cotloanele din casă şi din grădină – cabana neagră, lacul verde, colţul magnoliei, curtea castanului, drumul broaştei ţestoase, podul fantomei –, nu le-a trecut niciodată prin cap că încăperii mari şi luminoase, nefolosite, de deasupra terasei din spate, i s-ar putea spune altfel decât camera lui Eli.)

E clar că n-aveam cum să-mi închipui vreodată ce-o să se-ntâmple cu casa noastră şi cu camera lui Eli din care direcţiunea Stejarului Roşu o să facă un birouaş drăguţ în care să-şi primească Maite Segarra vizitele, când are. Şi-un poster de Vasarely, în culori vii, deasupra locului unde fusese patul în care pe Eli-o trecuseră sudorile morţii.

Aşa cum organizarea judicioasă a unui club de fotbal se bazează pe-un prim nucleu, al jucătorilor şi tehnicienilor, pe-un al doilea, al membrilor şi simpatizanţilor, şi-un al treilea, de conducere, numeroasele grupări clandestine care gravitau, mai aproape sau mai departe, în jurul Partidului, ca şi Partidul însuşi, erau formate dintr-un prim nucleu, al jucătorilor şi tehnicienilor, militanţi istorici, cunoscuţi, obligaţi să se exileze, şi-un al doilea nucleu, al membrilor şi simpatizanţilor, între care Bolós şi eu, care activam în semiclandestinitate, fără locuinţă legală şi obligaţi să lucrăm ca muncitori necalificaţi unde eram trimişi, ca să trăim.

– Şi nucleul de conducere?

Cei de la fotbal fumau trabuce. Cei din Partid nu puteau să fumeze, căci clandestinitatea totală îi împiedica să lucreze; dacă nu cumva aveau o afacere proprie, ca Ochi Albaştri, care administra un chioşc. În trei luni, ne-a pus să schimbăm de patru ori locuinţa: pe Amílcar, Manigua, Filip II şi Scoţia, toate-n aceeaşi zonă. Simon Proscrisul învăţase maxima evanghelică, după care trebuie să umbli prin viaţă *ligero de equipaje, casi desnudo, como los hijos de la mar*: viaţa lui era concentrată-ntr-o geantă de pânză verde-nchis, veche de tot, pe care-o etalase prima oară unchiul Maurici la sfârşitul războiului, când aştepta-nfrigurat veşti de la dragostea lui, în care-ndesam trei chiloţi, cinci cămăşi, pulovărul, pieptenele, periuţa de dinţi şi cartea (*Le moderne état capitaliste et la stratégie de la lutte armée: Group*

Baader-Meinhof). Şi azi aici, mâine dincolo, întotdeauna în funcţie de ordinul strict, concis, ce ne venea de sus, sau de cele pe care ni le dădea Ochi Albaştri.

În Amílcar şi Scoţia, s-a nimerit cu tovarăşul Franklin. Le străluceau ochii de câtă activitate îi aştepta: Simon, Xato şi Natàlia au fost trimişi să lucreze într-o fabrică de componente electrice, să-şi facă o idee, cum erau de origine burgheză, de cum trăieşte clasa muncitoare, care-i sunt orizonturile mentale, fizice, economice, intelectuale şi să-nceapă să-şi ispăşească păcatul de-a nu fi născuţi în sânul clasei muncitoare. În prima zi de fabrică, îmbrăcat în singurul lui pulovăr, lui Simon I Muncitorul, militant de bază în Celula Congresului, înscris în Partid după nefericitele divergenţe cu foştii camarazi din PSUC, când a intrat în Torbe Componentes, îi zvâcnea inima, fiindcă era conştient de saltul pe care-l face, de la o viaţă anostă şi-mburghezită la Templul Producţiei, unde Clasa Muncitoare îşi Plămădeşte Viitorul. Tovarăşului Simon mai să-i dea lacrimile. Şi i-a fost dor de Franklin cel cu cravata în buzunar; dar aşa-i viaţa clandestină, când eşti aici, când dincolo, când te cheamă Miquel Gensana, când tovarăşul Simon sau muncitorul Ricard Montero de la Torbe Componentes, cu buletinul falsificat magistral, şi-n curând putea s-o ia spre schizofrenie, ca un vulgar actor de teatru.

Dar viaţa de muncitor nu-ţi da voie să fii carne de psihiatru. Să-ncepi lucrul dimineaţa, la şapte, împiedică multe crize. Să faci o lună-ntreagă aceeaşi bobină naşte altele.

Înflăcărarea Participării (şi ispăşirii originii) într-un Templu-al Producţiei a durat puţin. Când şi-a dat seama că-n tovarăşa Natàlia, tovarăşii ei muncitori nu vedeau o colegă de clasă socială, ci doi sâni şi-un fund; când prudentele aluzii la situaţia politică, aruncate la ora mesei sau între două bobine, treceau pe lângă vecin, că nu de prospectări îi ardea, ci cum să găsească un model de televizor mai ieftin decât la magazin; că şeful (jumate muncitor, jumate vândut, nici cal nici măgar, ucigaş plătit, dar om bun, invidiat de mulţi) n-avea nici un pic de îngăduinţă în probleme de punctualitate şi l-a amendat de trei ori c-a ajuns mai târziu c-o jumătate de oră (întotdeauna din cauza unei şedinţe de

seară la celulă, care se lungise mai mult decât era prevăzut), a ajuns la concluzia că rahat şi viaţa-i ceva mai grea decât o descriu manualele.

Cu toate astea, tovarăşul Simon, care-l scosese din circulaţie pe supusul Miquel Gensana fărăca nimeni să-şi dea seama, cu excepţia celor de-acasă, a trăit c-o certă fericire instituţională; lectura lucrării *Statul şi revoluţia* l-a plictisit şi-nseninat; dar încet-încet a-nceput să-l roadă că n-om fi de râsul curcilor, aici, la făcut bobine, şi Llates e deja-n anul trei, are două articole publicate şi e tobă de contemporană. Măcar de-ar veni revoluţia. Şi-atunci m-a apucat o dorinţă nebună să ard etapele şi să-mping avangarda conştientizată (în vremea-aia, la întrunirile de celulă discutam tezele din aprilie), să ia dracului cârma, să provoace revoluţia şi fiecare la casa lui. (Primirea partizanului, cu flori şi sărutări) În fond, mă topeam de dorul gândurilor mic-burgheze şi ce greu mi-era, Doamne (aşa vine vorba), să mă concentrez şi să accept realitatea, întotdeauna mai adormită şi mai înceată ca visul. Fără să-şi fi propus, în mâinile tovarăşului Simon ajungeau toate cărţile care pătrundeau în locuinţă şi, pe lângă cele prescrise pe reţetă, a-nghiţit poezie, multă poezie, şi istorie; mult din toate, numai romane nu, că erau un gen de divertisment pur, neruşinat, de mic-burghez.

Şi la ora frugalei cine, supă la plic şi juma de cârnat, conversaţia cu Natàlia şi cu Xato nu prea varia. Uneori, la mijlocul mesei, se-ntâmpla să se facă vreun comentariu social, cum ar fi că Vila şi bărbatul ei s-au despărţit.

– Hopa! De ce?

– De un' să ştiu eu? Stai, da: în ultimul timp Jordi era foarte, nu ştiu, revizionist în viaţa de zi cu zi.

– Aha!

– Ai ţigări, Simon?

– Na.

– Mulţam. Pare-se că nu se-atingea de nimic; toată treaba trebuia ea s-o facă. Şi măcar…

– Nu fi cap sec. Nici măcar, nici nimic: treaba-n casă e pentru amândoi, nu a femeii. Sau vrei reproducerea schemelor…

– Drace, Natàlia. Vreau să zic şi-n plus…

– Păi, ai zis şi măcar.

– Voiam să zic şi-n plus, fato.

– Ţi-accept scuzele.

– Nu ţi-am cerut.

– Sunteţi amabili să… Ce ziceai de Jordi şi Vila?

– Că-n plus Jordi-ncepuse să pună foarte deviaţionist problemele ideologice: că apăra arta mic-burgheză, că…

– Şi Lenin o apăra.

– Dă-o dracu', Simon. Nu mă enerva tu acu'. Ce ziceam?

Şi Xato, vocea celulei, fiindcă avea o capacitate nelimitată de-a capta toate noutăţile lumii, îmi consuma ultima ţigară din pachet şi ne-anunţa că Jordi punea-n discuţie chiar şi politica sovietică-n Cehoslovacia, nu ştiu, sunt clar? Şi de-aia l-a lăsat Vila.

– Şi-alde Rafa? – Nici Natàlia nu ardea gazul şi eu mă-ntrebam cum dracu' se face că eu nu-mi dau seama de nimic, niciodată şi trăiesc veşnic cu capu-n nori. – Ea a făcut o prelegere discutabilă asupra importanţei tradiţiei în cultură şi Rafa a prins-o-n corzi la-ntrebări. Şi-acum adio. Vreau să spun ca pereche.

– Eu nu cred că un revoluţionar se poate-nsura.

– Ca preoţii?

– Eeee!

– Nu, are dreptate. Nu se poate-nsura. Da' să cordească, da.

Dar nu cordeam; ca preoţii. Natàlia era o tovarăşă, o respectam şi eram şi zob de oboseală şi eu nu văzusem încă o femeie goală, dar ăsta era un secret mult mai bine păstrat decât lecturile mele din Brecht, Espriu, León Felipe sau un anume Pablo Neruda.

Dar, în general, cinele de celulă erau tăcute şi scurte şi-i apăsa pe toţi trei neliniştea gândului că munca de prospectare la Torbe Componentes era inutilă, energia noastră se risipea mizerabil şi Comitetul Central începea să ia foarte-n serios că-n fabrică nu se avansează deloc şi posibilităţile oferite de alte Centre de Producţie. Dar noi nu voiam să lăsăm în plata Domnului (la fel, aşa vine vorba) o-ntreagă fabrică şi celula-n bloc cerea Comitetului Central să nu abandoneze Torbe Componentes în braţele delăsării şi inconştienţei şi Iahve i-a răspuns că, numai dacă găseşte cincizeci de muncitori conştientizaţi în toată fabrica, n-o să distrugă Sodoma. Şi tovarăşul Avraam, după-ncordate negocieri (patruzeci şi cinci de drepţi, treizeci şi cinci, douăzeci…) şi-a dat seama că răbdarea lui Iahve ajunge la capăt şi-ncepe să facă spume. Atunci a pus Iahve întrebarea hotărâtoare: câţi, credincios tovarăş, câţi muncitori conştientizaţi sunt la Torbe Componentes? Şi tovarăşul Avraam a trebuit să recunoască, amărât, că numai Lot, femeia lui şi cele două fiice; şi pe Lot îl chema Venancio Bustos, era montator şi-avea o certă tendinţă trotski, uşor de-ndreptat (mai ales că nu era rea voinţă, ci pură ignoranţă). Şi Iahve i-a zis lui Avraam: „Spune-i lui Venancio Bustos să intre-n Partid.”. Şi-aşa s-a făcut şi Iahve şi-a retras efectivele de la Torbe Componentes Eléctricos, fiindcă tezele lui Ochi Albaştri începeau să se năruie şi Comitetul Central proiecta, pe baza unei analize concrete a realităţii concrete, c-un tot mai sclerozat Franco, o strategie mai îndrăzneaţă, de atac direct, să-i aducă-aminte dictatorului şi lacheilor lui că muncitorimea e trează, gata de luptă armată.

Ochi Albaştri era un caz unic de trinomie. Adevăratul lui nume era Allen, dar tovarăşii, când nu i se adresau oficial, îi ziceau Ochi Albaştri. De numele de dinainte de război nu-şi aducea, pesemne, nici el aminte, căci lupta-n clandestinitate de secole, veşnic cu-aceeaşi figură-ncruntată, veşnic cu-aceeaşi fermitate şi cu părul puţin cărunt, veşnic văzând cum se-apropie revoluţia. El a introdus celula lui Simon şi-a lui Franklin (fericit regăsiţi) în abeceul

acţiunii directe. El i-a-nvăţat să monteze şi să demonteze o armă automată, el le-a explicat sistemele sigure de legătură şi-ntr-o zi i-a dus în Encantats, unde, cu inima strânsă, au făcut exerciţii de tragere. Dispărea şi-apărea când te-aşteptai mai puţin şi, pentru mulţi, el era capul vizibil al întregii structuri de Partid. Dar asemenea lucruri nu se puteau întreba. Simon Declasatul, care pierduse deja şase kilograme, căci destinau tot ce puteau pentru fondul Partidului, era fericit şi era trist. Trăia cu frică, mergea pândind, i-era dor de pardesiul roşu al Bertei, se uita-ntotdeauna şi-n dreapta şi-n stânga, ştia să folosească pistolul şi-alimenta tahicardia, de parc-ar fi vrut să scape de armată.

Am trăit anii ăia, târât de forţa interioară ce-ajută eroii. În felul lui, oricine se revolta era un erou. Era vremea când orice gest trebuia să aibă o motivaţie ideologică, tot aşa cum, cu un deceniu sau două în urmă, ne-nvăţaseră că totul are motivaţie religioasă. Şi lumea făcea ca toţi Rafa şi Vila, care se contraziceau pe probleme ideologice şi se certau din motive ideologice; se desfăceau perechi din motive ideologice şi se pleca de-acasă din motive ideologice; se făcea amor pe baze ideologice şi nu se mai făcea, tot pe baze ideologice.

– Am impresia că exagerezi. – Cu dinţii ei perfecţi ronţăia o măslină din cele ce ni se puseseră ca să ne-ntreţină pofta.

– Nu, Júlia, nu.

Am profitat să mănânc şi eu o măslină. Şi m-a apucat teama că forţa cuvintelor m-ar putea-mpinge să spun lucruri pe care, am impresia, Júlia nu trebuie să le ştie, cum ar fi că moartea lui Bolós n-a fost accident şi-asta-i ceva, ce-acum, doar eu ştiu; doar eu şi ucigaşul ştim. Şi de-asta n-am fost în stare s-o privesc în ochi pe soţia lui. Mi-am scos din cap gândul şi-am adoptat un ton didactic, cum îi place ei, şi-am zis, uite ce-i, Júlia, asta nu-nseamnă că Barcelona era plină de intoleranţi care mărşăluiau în acelaşi pas; ar fi o imagine prea simplistă. Dar se-ajungea până la sentimente născute din ideologie. Un asemenea comportament împingea oamenii, fatalmente, spre isterie. Aşa cum Passeig de Gràcia trăia de luni şi luni, fără jenă, cu maţele la vedere, fiindcă se hotărâse să se facă-n măruntaiele ei o

parcare, multă lume trăia cu sufletul la vedere şi se-ntreba dac-o să fie viaţa atât de cumplită, mereu şi veşnic duceam dorul locului unde se zice că oamenii-s cultivaţi, liberi, fericiţi. De-aia era obligatoriu ca lui Simon ex-Miquel să-i placă Brecht, să-l viseze pe Evtuşenko, să păstreze o tăcere prudentă în ce-l priveşte pe Maiakovski şi s-o ţină-ntruna cu Espriu şi Neruda. Lui Simon, Cititorul Revoluţionar, i-au trebuit şase-şapte ani ca să-şi dea seama că *Veinte poemas de amor* sau *Setmana Santa* sunt pur şi simplu bune. Ce mă doare rău, e dacă asta n-a-nsemnat timp pierdut; sigur e că o evoluţie atât de dramatică în viaţa unui cititor se-ntâmplă rar sau niciodată. La vremea când Miquel Gensana, ex-Simon, îşi asumase toate astea, îşi parca deja maşina în milenara parcare subterană din Passeig de Gràcia.

Să mergi s-asculţi concertul pentru vioară de Mendelssohn, în rândul trei, parter, la Palat, cântat de Stern, e o plăcere aproape la fel de indescriptibilă, cum e să priveşti în mărime naturală, la doi paşi de nas, un Van Gogh văzut doar în reproduceri. Acest gând gratuit, apărut la Torbe Componentes, cât înfăşuram a două mia bobină, a fost respins de tovarăşul Simon ca decadent. Peste câţiva ani, mi-a venit iar în cap şi-a făcut mai uşor începutul dificil al relaţiei cu Teresa.

Mult înainte să fie asta posibil, când Simon schimbase locuinţa a doua oară şi-l regăsise pe Franklin (bucuria regăsirii era puţin revoluţionară, dar inevitabilă. Şi-amândoi am ascuns-o sub un văl de dezinteres şi înfiorătoare distanţare brechtiană. De parcă n-ar fi fost personajele unei drame, de parcă nu s-ar fi aflat pe-o scenă.), noua directivă, dezbătută şi reflectată într-un document de optzeci şi şase de pagini, cerea prezenţa a şapte militanţi la un curs intensiv, la Beirut. Simon, Franklin, Xato, Cunillera şi-ncă trei militanţi au plecat în două maşini, unii spre Andorra, să cumpere unt, alţii spre Puigcerdà, la farmacia din Llívia. S-au întâlnit la Toulouse, peste două zile, de unde nişte necunoscuţi, dar foarte eficienţi, camarazi din afară i-au expediat spre Geneva şi Beirut. Deşi prima îndatorire a unui tovarăş revoluţionar e să nu se lase orbit de societatea de consum mic-burgheză, îmi zvâcnea inima când călcam prin Europa, departe de dictatură şi-mi revenea formula cultivaţi, liberi, treji şi fericiţi şi-asta mi-ar fi fost de-ajuns. Dar mistica revoluţionară trebuia păstrată cu orice preţ şi m-am făcut că nu văd Europa. Şi Beirutul iar devenea o bucurie-n

suflet: eu, umilul tovarăş din Zona Congresului, alături de iluştri revoluţionari. Şi m-am simţit mai mărunt ca oricând şi fericit, foarte fericit, într-un fel ciudat, foarte ciudat. Mai ales, fiindcă-n tovarăşul Simon, Miquel Il Gensana Ucenicul Etern, vedea Europa şi Libanul prima oară şi intuiam că tot ce dispreţuia cu înflăcărare revoluţionară tovarăşul Simon putea fi util lui Miquel.

Luna de Beirut mi-o amintesc nu pentru cunoştinţele concrete despre cum se montează şi demontează şaisprezece tipuri de puşti şi pistoale sau cum se manevrează-n esenţă două feluri de explozive (bunica Amèlia-i spusese întotdeauna, că să ştii mai mult nu face rău niciodată), ci pentru c-acolo am cunoscut frica. Şi ce chip are când o ai în suflet! La Beirut frica avea chipul unui copil cu burta despicată de-o grenadă pusă-n mijlocul drumului de Akim, cumnatu-său de şaisprezece ani, nadă pentru vărul de-al doilea, Alí, care, deşi creştin, îi trăgea clopotele unei fete din Shatilla. Frica avea şi chipul unui zid jupuit de bombardamentele israeliene şi ciuruit de explozii şi tu trecând prin zid în timp ce-auzeai oribilul pac-pac-pac-pac-pac-pac-pac-pac-pac al mitralierei care te-ochea uite-aşa, fiindcă-n ziua-aia, în strada Ploii, era de gardă Honoré Bahtil, care nu putea să-şi ţină locului degetele şi-oricum puteai fi un inamic. La Beirut, frica avea gust de moarte, de moarte fără noimă. Frica nu m-a cuprins când am învăţat să montez şi să demontez şaisprezece feluri de puşti, parapuşti şi pistoale şi să manevrez două tipuri de explozive. Asta se putea asimila. Frica-am simţit-o şi mai mult în afara Beirutului, în munţii Qurnat al-Sawda; şi-acolo-avea formă de vultur atotputernic care se-aruncă asupra guşterului lipsit de apărare, ce doarme-ntre stânci pleşuve. Guşterul era tovarăşul Simon din celula din cartierul Congresului din Barcelona, repartizat la Operativul de acţiune directă al Partidului, şi vulturul un Skyhawk A-4N israelian în misiune de pedepsire, într-o zonă, cică, de influenţă palestiniană. Asta era frica adevărată, fiindc-atunci mă-ntrebam (cum m-am întrebat peste patru ani, atârnat în trandafirul de pe faţada casei Gensana), cine dracu te-a-mpins să te vâri în încurcătură, Miquel, tembelule, idiotule, ochind cu Kalaşnikovul tău inutil spre matahala de Skyhawk care se-apropie de după munţi, drace, imbecilule, fugind disperat spre un adăpost îndoielnic pe care ţi-l putea oferi o stâncă golaşă, şi gândindu-te, ce semne i-ai putea face pilotului ca să priceapă că

tu nu eşti din războiu-ăla, drace, că tu faci doar un amărât de curs, că treci doar pe-acolo, drace. Şi iar te gândeai, cin' te-a pus să te vâri, tu, veşnic în rahat, când ai fi putut să stai comod aşezat şi documentat magistral, studiind în profunzime conflictul israelo-palestinian, în biblioteca Facultăţii sau a Catalunyei, şi să faci anul trei de Istorie şi, ca Llates, să fi publicat pân-acum două articole, boule. Şi poate-ai avea şi iubită.

– *Baissez la tête, Dieu*! – Dojana şi strigătul aparţineau lui Kamal, tutorele meu de doctorat la cursul de la Universitatea Al Fatah, atât de lipit de stâncă, de parc-ar fi fost un contur. Şi Skyhawk a trecut scuipând nişte gloanţe ca nişte bombe şi-am auzit un zzzzzuiiiiii la ureche şi-ăsta era de-a dreptul şuierul morţii, cât pe-aci să-mi vină din mâna locotenentului Samuel Goldstein, de-aceeaşi vârstă cu mine, cu care eu n-aveam nimic (oficial, da, că era o unealtă a imperialismului nord-american) şi care, sigur, n-avea nimic nici cu tovarăşul Simon, nici cu Miquel Che Gensana pe care, în grabă, îl confunda c-un guşter palestinian. Asta era frica, fiindcă-n războaie mor mult mai mulţi aşa, pur şi simplu, decât din motive ce ţin de raţiunea războiului. Şi-această foarte lungă clipă teribilă din Qurnat al-Sawda, pe care-o visez şi-acum, durase şase secunde şi jumătate. Uneori cred că omu-i un animal groaznic de prost alcătuit, căci şase secunde şi jumătate îţi pot schimonosi zâmbetul pe vecie şi, după douăzeci şi cinci de ani, încă se vede urma celor şase secunde şi jumătate.

Măslina ruşinii era-n farfurie şi ochii Júliei îmi priveau tăcerea. Erau ani de când nu mai vorbisem atât şi nu se-amestecaseră-atâta amintirile mele cu cele pe care mi le lăsase unchiul Maurici prin testament.

– Salata caldă pentru cine e?

– Pentru domnul.

Chelnerul cu gât lung a pus salatele uşurat, de parcă-ar fi rezolvat o problemă grea. Problema era însă că-nvăţăturile primite la Universitatea Al Fatah trebuiau puse-n practică. Ca un rezident oarecare, care-şi-ncepe-ntr-un spital meseria, doctor Simon s-a trezit cu pistolul la brâu, în operaţii de-acoperire la manifestaţii şi-apărând o casă din Valldoreix, unde-avea loc o imposibilă reunire între foşti tovarăşi, unii din Partid şi-alţii nişte

zăltaţi din linia mao, câţiva, dar foarte activi. Şi eu făceam pe gorila, căţărat într-un pom, şi nu mi-era frică, căci pe cerul din Valldoreix, dinspre Collserola, n-avea s-o ia razant nici un Skyhawk. A trecut un jeep al Gărzii Civile, dar din fericire nu i s-a părut nimic dubios că trei papă-lapte se joacă de-a maimuţele-n pomii dintr-o grădină.

Nu-ncetam să mă uit în ochii lui Ochi Albaştri şi să mă blestem pentru prostia mea fără speranţă. Şi să strâng în mâna udă de transpiraţie regulamentarul pistol. Şi batistele, ce ne-acopereau jumătate de faţă, aminteau vag de West Fargo & Co.

– Linişte! Nu mişcă nimini!

Personalul s-a supus mai mult din instinct decât de-altceva.

– Toată lumea decubit dorsal! – continua Ochi Albaştri să urle, cât intra în biroul directorului, deconecta alarma, ţintea politicos cu arma spre delegat şi-l punea să treacă lângă ceilalţi.

De parcă văzuseră multe filme, toţi cei prezenţi s-au culcat cu ochii-n podea. Un singur client s-a-ntins în decubit dorsal.

Gestul energic al lui Ochi Albaştri a-mpărţit comando-ul în două: Simon şi Natàlia spre casier, cu ochi plini de ură şi cu gesturi frenetice, hai, hai, hai, banii, hai; Cunillera şi nu mai ştiu cine, spre casa de bani, cu cei doi saci, şi-n mijloc, dirijorul, magnific, de-un metru nouăzeci, Ochi Albaştri, spunându-i doamnei să nu mişte şi-ndreptându-se indignat spre clientul care se supusese:

– Am zis pe burtă!

Acum s-au înţeles şi Ochi Albaştri a anunţat răspicat celor doisprezece oameni aflaţi în clipa-aia în CEC-ul din Vallcarca, că n-au de ce se teme, că-i vorba de-o spargere şi că-i verificat de forţele armate ale poporului.

– Verificat? – Tot cârcotaşul cu culcatul pe burtă.

– Adică înfăptuit – a lămurit tovarăşul Simon, c-un teanc de bani în mână şi ameţeală-n cap.

Şi i-a-ngheţat glasul fiindcă, unu, vorbise unui client (ceea ce nu se putea face în timpul unei acţiuni economice) şi, mai ales, fiindcă omul cu care vorbise era Costas, coleg de facultate, fostul iubit al Guiterei, militant PSAN, redactor la *Lupta, Tot înainte* şi *Bătălia*, cu care avusese discuţii la Facultate, întotdeauna pe probleme terminologice. Costas nu l-a recunoscut, altfel ar fi trebuit să consemneze. Simon era tot mai ameţit şi-a scos primul icnet. Dar s-a ţinut să nu verse pân-au ajuns la uşă şi-a-nceput să sune strident alarma reconectată de contrarevoluţionarul şi blestematul de-mputernicit.

În trei minute, controlaseră ce-au confiscat. Un milion două sute de mii, fantastic: nici o pierdere, nici un foc şi-acum, la Josepets, trăgând cu urechea dacă-i urmăreşte vreo sirenă şi Franklin, care-aşteptase-n maşina-n mers (un Dauphine vechi, confiscat cu trei ore-n urmă la Hospitalet chiar de el şi de Xato), zicea: e posibil să fie-aşa simplu de dat o spargere? şi-i ţâţâia fundul. Şi toţi, doar Ochi Albaştri, nu, râdeau nervoşi, de parcă se-ntorceau de la o şotie la Colapi. Şi, când au coborât din maşină să-nceapă împrăştierea, toţi banii-n mâinile lui Ochi Albaştri, acesta a zis doar: foarte bine, băieţi, *suplim*: da' să fie clar, dacă-l mai apucă pe frunu' vărsatu', la prima confiscare, ar' d-a face cu mini.

– Dar…

– Nici un dar. – Privirea lui Ochi Albaştri era tăioasă, de gheaţă. – Suntem soldaţi, Simon.

– Nu suntem obligaţi să nu ne fie frică.

– Noaptie bună, tovarăşi.

Şi era ziua. Şi-adică or să mai fie spargeri şi, după cât se vedea, celula noastră trecea la sectorul economic al Partidului. Şi lui Miquel Gensana i s-a făcut frică, fiindcă, precum la Beirut, un glonţ rătăcit îl putea omorî fără vreun interes special: chiar prin ricoşeu.

Ce-a ţinut vii aceste familii atât de-ntinse-n timp, cu-atâta *pedigree* şi-atâta mărturie picturală a scurgerii generaţiilor, a fost sigur constantul aflux de sânge nou, din afară. Şi ţi-o spun eu, Miquel, singurul vlăstar al dinastiei Gensana, care-s un veritabil Gensana şi n-am ajuns să domnesc niciodată. Poate părea paradoxal, dar familii ca a

noastră există-n măsura în care se-amestecă prin metisaj. De nu, s-ar fi stins cu indivizi prognaţi, cu privirea pierdută, lenţi în mişcări, grei de cap, c-o dâră de bale necontrolate, până la specimene ce nu merită nici să li se pună un nume, ca acele familii regale care, ca să-şi păstreze puritatea, au preferat autodegenerarea generaţională, până când vlăstarele lor, în afară de faptul c-apar în reviste cu VIP-uri, nu-s bune nici de figuri la jocul de cărţi.

– E nou, leul ăsta?

– Da. Abisinian. Nu vezi c-are blana mai mare?

– Odată şi-odată va trebui să mă-nveţi şi pe mine, unchiule.

– Mereu zici aşa.

– Da? Dar n-am deloc talent. Ar trebui să-ncepem cu bărci şi păsări.

– Şi-o pălărie-a lui Napoleon. Mi-ai mai adus hârtie?

– Da. Ţi-am pus-o pe masă. E japoneză.

– Splendid. Mi-ai mai adus ciocolată? – Acum glasul unchiului era un murmur timid.

– Bine'nţeles; n-o să-ţi lipsească, unchiule, niciodată. E-n sertar.

– Colonel Samanta nu te controlează când intri?

– Nu. Mă-ntâmpină cu simpatie… Numai să nu te-apuce diareea.

– Tinere, pe mine de ciocolată nu m-a durut niciodată burta. – Părea că vrea să-şi dezvolte declaraţia, dar pesemne c-a uitat continuarea. Unchiul şi-a lăsat capu-n jos:

– Fii drăguţ, dă-mi arborele genealogic!

Primul Antoni Gensana, întemeietorul stirpei şi-al casei (în care-acum nu mai trăia nimeni, în afară de Maite Segarra şi-al ei unsuros *maître*), s-a-nsurat spre sfârşitul veacului optsprezece cu Adela Caimamí, din părinţi mallorquini, stră-străbunica Mama, Întemeietoare a Familiei. Gensana Caimamí, Strămoşii, Ctitorii, veri primari cu Josep Ferran Sorts, ilustrul boem care cânta la chitară în saloanele din Paris sau în Palatul Potemkin din Sankt

Petersburg. Nu ştiu sigur, Miquel, îmi pun în joc prestigiul de Istoric Oficial, când afirm că acest Sorts era unul şi-acelaşi care-a avut multe de pătimit într-o poveste-ncurcată cu cele mai înalte instanţe din lumea juridică a Barcelonei. Antoni Gensana, însă, din motive ce-mi scapă, fiindcă n-am găsit nici o mărturie scrisă, şi dacă n-am găsit-o înseamnă că nu există, se-aşezase în afara localităţii Feixes, în mijlocul unei păduri a familiei lui şi-acolo-a cerut să i se ridice casa care, de-atunci, trebuia numită casa Gensana. Acolo, Tatăl şi Mama, Întemeietori, au iniţiat procesul care va culmina glorios, după două sute de ani de istorie epico-eroică, într-un magnific restaurant, c-un *maître* care ştia să-şi ia o mutră plictisită când am sugerat că poate să desfacem o sticlă de vin alb. Rece.

– Dar domnii… – Nedumerit, se uita când la unul, când la altul, ca un spectator la tenis.

– Mi-e sete şi vinul negru mi se urcă la cap.

Maître îl găsise pe vinovat. M-a privit cu obraznic dispreţ şi-a scuipat:

– Pot să vă aduc apă. Ştiţi despre ce vă vorbesc?

Până să mă ridic, să-i lipesc una drept în sprânceana-ncruntată, m-a salvat Júlia:

– O apă minerală şi-ncă o sticlă de vin. – M-a privit sever. – Acelaşi, fireşte.

A făcut un semn drăguţ cu mâna, să-i poruncească să plece. *Maître* înţelegea perfect o poruncă limpede. A plecat capul şi, când o lua din loc, i-am zis Júliei ca răzbunare:

– Treaba e că li s-a terminat vinul alb. – M-am asigurat cu coada ochiului că *maître* mă auzise. Şi-ncă cum, fiindcă şi-a muşcat limba şi-a făcut juruinţă spre-ai săi *ancêtres* că, din clipa-aia, o să se-adreseze doar lui *mademoiselle* şi-o să ignore şi mai mult, dacă era posibil, *clochardul* cu părul vâlvoi. Pe drum, a-mbrăţişat cu privirea întregul salon, atent la paisprezece, la treisprezece şi la opt, unde foarte, probabil, vor meniul cu deserturi. Şi făcea totul şi se-nfăptuia totul, total în afara istoriei salonului în care îşi încrunta el sprânceana, noapte de noapte. O istorie care, conform informaţiilor emanate de la unchiul Maurici, s-a răsfirat în ramuri viguroase de Mauri şi Antoni Gensana, c-o evidentă restrângere a uzului calendarului, însoţiţi de alţi fraţi mai anonimi (aruncaţi la coşul de gunoi al Istoriei) şi

de străbunice care reprezentau seva nouă, ca arborele familiei în ansamblu, un mare şi somptuos stejar cu coroană înaltă, să nu se veştejească cu nişte bicisnici. Vezi? După Părinţii Întemeietori, vin Maur I Gensana şi Josefina Portabella; Margarida Bardagí, căsătorită cu fiul acestora, Antoni II Gensana i Portabella. Tăcuta şi mohorâta Pilar Prim i Prat, nefericita soţie a distinsului poet don Maur II Gensana i Bardagí, concurent pe teren felibrist al oricărui poet care venea la rând, Quasi Mestre în Gai Saber (Flor Natural 1891 şi Eglantina 1896) şi fratele misterioasei, frumoasei şi tragicei Carlota Fără de Ţară Gensana, mama mea naturală, Miquel, mama pe care nu mi-o mai pot aminti decât în vise sau în dagherotipul acela. (Miquel îşi amintea că, pe vremea când casa lui era casa lui, dagherotipul mătuşii Carlota era-n galerie, deasupra palmierului care nu se mai oprea din crescut, ca omagiu) Şi pe urmă, mamà Amèlia, care-a trăit momentul de înflorire economică a textilelor, cu soţul ei, Anton III Fabricantul, detestatul meu tată adoptiv. Şi arborele se oprea la fiii mamei Amèlia, Pere I Fugarul şi cele două necunoscute mătuşi, Elionor şi Elvira. Într-o zi, ar trebui mărit, Miquel, căci lipsesc mama ta, tu şi fratele tău. De când n-ai mai văzut-o pe mamà Amèlia?

– Bunica e moartă, unchiule.

– A, da? De ce nu-l duci la mărit, Miquel? Mi-ar plăcea s-apăreţi şi voi. Cine zici c-a murit?

Nici nu s-a stins ecoul întrebării, că se şi concentrase pe-o incredibilă margaretă din hârtie. A prins-o cu degetele tremurătoare şi-a continuat cu veşnica lui poveste, acum a mamei Amèlia, mama lui vitregă, prima noră, după cinci generaţii de Antoni şi Mauri, care-a zis „Destul!" şi-a făcut să izbucnească faimosul Război al Numelor când a spus că, dac-o să aibă cândva un băiat, n-o să-l cheme Antoni (i se părea urât), nici Maur (i se părea incomod). La-nceput, şi soţul şi socrul au zâmbit cu îngăduinţă. Destul că avea grijă, biata fată, de sărăcuţul Maurici Sicart, verişorul bărbatului ei, fiul nefericitei Carlota, Cronicarul Oficial al Familiei, fantastic constructor de figurine cu degete paradoxal de tremurătoare şi rege-n ospiciul Bellesguard. Când mărimea pântecului indica data naşterii, Amèlia, când şi când, ca un ceas cu cuc, le amintea bărbaţilor casei (soacra, în această privinţă, nu părea prea îngrijorată, parcă n-o privea) că, în caz c-o să fie băiat ce poartă-n pântec, n-o să-l cheme nici Maur, nici Antoni. „Şi'ai desidera, cum, să'l cheme?", îi aruncase-ntr-o zi, faţa lui la o palmă de-a ei, ilustrul poet. (Odată, când îşi ridicase întâmplător privirea din

hexametri.) „Nu ştiu; oricum în afară de Antoni sau Maur.” „Cu putinţă nu iaste să'l cheme sau Antoni sau Maur”. Socrul îndrepta acum, nervos, creionul de rime spre ea: „Cu putinţă iaste doar Maur.” „Imposibil.” „Şi s'ar putea afla din ce pricină?” „Nu-i nume pentru un băieţel.” Cu asta şi-a jignit socrul de moarte, a-nchis discuţia şi-a ieşit din biroul poetului. Şi sfânta indignare a lui don Maur II Divinul era-ntru totul justificată căci, nu demult, în versuri puternice şi pe nedrept încă inedite, îşi retrăise frageda copilărie:

Oh, tihnită sămânţă, sămânţă de iasomie,
crescândă'ntr'al mamei pântec binecuvântat,
până'n ziua când ieşi'vei din a lui hotărnicie
să'ţi începi prin ani drumul cu pas cumpătat.
Ineluctabil destinul, pe-ale verii poteci,
dup'atâta vreme te'mpinge aste stihuri să'ncerci.

Începând din clipa-aia, socrul Maur, vizibil preocupat căci, conform principiului rotaţiei, nepotul ar fi urmat să-i poarte numele, a-nceput o intensă campanie în favoarea lui Maur, ca prim nume al primului său nepot care-o să fie nepot, nu nepoată. Bietul Maurici, cum la el Gensana venea după Sicart şi-i era doar nepot de soră, nu conta; niciodată n-am contat, Miquel, în familie. Bunicul Maur a vorbit cu soţia, *donya* Pilar, care-a dat doar tristă din cap. A vorbit cu fiu-său, care era convins că-n ultima clipă o s-o facă să se răzgândească, şi iar a vorbit cu soţia, să caute cea mai nimerită cale de convingere. Dar bunica Pilar a făcut iar, tristă, semn că nu.

– De parcă nu te'ar conturba nicidecum – a acuzat-o, iritat, poetul.

– Nu. – Şi-a vrut să se-ntoarcă la croşetat.

– Dar are mare însemnătate! – Bunicul Maur o zvârlise c-un deget în sus şi indignare-n suflet.

– Nu, Maur. – Oftat de resemnare-al bunicii care şi-a pus lucrul pe măsuţă şi şi-a scos ochelarii. – S-o lăsăm în pace. Are dreptul să-i pună ce nume vrea. E mama lui.

– Şi eu i's naş! Va să'l cheme Maur. Ineluctabil!

– Maur… – Încă-n şoaptă, cel mai bun mod de intimidare.

– Poftim?

– Amèlia e mama copilului. Să facă ea ce vrea.

– Nu! Cu'aşa ceva nu'i de jucat. E nume din familia noastră!

– Ea-şi face-acum familia ei. – Acum vocea bunicii Pilar era un murmur şi, de-aş fi ştiut, dragă Miquel, că atitudinea ei se datora motivelor cărora li se datora şi pe care, niciodată, n-o să ţi le pot spune, poate-aş fi admirat-o şi mai mult. Poate.

– Niciodată?

– Niciodată. Povestea bunicii Pilar e un capitol aparte. Şi nu mă face să vorbesc mai mult decât trebuie, eram la jumătatea Războiului Numelor şi m-ai făcut să m-abat. Ei, şi Conflictul a continuat c-un ţipăt indignat al poetului care zicea, nu, doamnă, mata te înşeli com-ple-ta-men-te! Amèlia continuă familia *mea.* Familia Gensana!

Câteva clipe, bunica Pilar şi-a concentrat răspunsul într-un zâmbet ironic, al cărui sens n-o să-l poţi afla niciodată.

– Unchiule, dacă nu poţi să spui, nu mai tot pomeni.

– Te calc pe nervi?

– Da.

– Când o să mor, o să-ţi las scris, să citeşti după ce-oi fi eu îngropat.

– S-a făcut. – Miquel Numaiurechi a pus pe noptieră soldăţelul făcut din hârtia argintie a interzisei ciocolate. – Ziceai că străbunicul Maur a zis, te'nşeli com-ple-ta-men-te.

– Tu te-nşeli, Maur. – Bunica Pilar a oftat, a aşteptat ca una din slujnice (probabil Cinta) să iasă din salon cu ceştile de cafea goale şi, pentru prima oară, s-a arătat interesată de discuţie. S-a ridicat, să nu fie în dezavantaj faţă de

soţ. A stat câteva secunde, parcă să-şi adune toate forţele ce-o lăsaseră din clipa când o măritaseră c-un poet. Acum îl privea-n ochi: – Eu n-aş fi vrut niciodată să-l cheme pe băiatul meu Antoni.

– Dar… – Acum don Maur Gensana era total perplex. – Dintotdeauna moştenitorii…

– Prostii. Nu voiam. Şi era fiul meu.

– N'ai spus nimic.

– Cum să crâcnesc! – Bunica nu părăsea tonul molcom. – Tu şi bunicul Tonet m-aţi fi mâncat de vie. Am tăcut, cum se cuvenea. – Şi-a tăcut şi-acum.

Pentru prima oară, bunicul Maur era surprins. N-ar fi crezut. Atât de firesc era ca pe oameni să-i cheme Antoni sau Maur.

– Şi ce nume ai fi dorit să'i pui lui Ton?

– Pere.

– Pere Gensana… – a declamat bunicul Maur. Sună fals.

– Şi-acum, în sufletul meu îi zic Pere.

– Ce? – Aproape o inconfesabilă infidelitate.

Şovăiala bunicului Maur a fost de scurtă durată. S-a-ntors la lucru c-o aripă rănită, căci de-acum ştia că nu se mai poate încrede-n soţie. A vorbit serios cu fiul, a consultat avocatul familiei, a făcut chiar o vizită părintelui Vicenç, preotul de la Protopopie, unde era previzibil c-o să fie botezul. Şi s-a ghemuit, ca o fiară la pânda căprioarei, în aşteptarea evenimentelor. Între timp, casa se umplea de râsul lui Maurici Fără de Ţară Sicart, fiul Carlotei, rege natural în Bellesguard, orfanul cât o şchioapă care, cu veşnicu-i zâmbet, voia să dobândească iertarea pentru că, atât de mic, şi-a pierdut deja tatăl şi mama.

A sosit ziua marii bătălii. Dimineaţa, ceaţa acoperea totul şi era foarte frig. Se-auzea doar nechezatul înfrigurat al cailor dornici să-şi grăbească ora-ntâlnirii cu moartea. Unii soldaţi sorbeau ceai cald, cu gândul la iubita părăsită la

Smolensk şi revoltaţi să moară atât de tineri. Moliciunea ceţii amorţea scrâşnetul metalic al centironului de la uniformă şi deduşca Maur Antonovici a dat instrucţiuni fiului său, Antiuşa Maurici, ca imediat ce se-ntrezăreşte sexul copilului s-alerge la starea civilă, pe-atunci încă nu la două verste de casă, şi-ncă un Maur pe lume. Dacă-i băiat. Că băiat trebuia să fie, conform doctorului Canyameres. Antoni însă, agitat, cum era vorba de prima naştere, în afară de-a lui, şi năucit şi de problemele grele apărute la fabrică (versiune istorică), n-a fost în stare de reacţii rapide. Sau, după bunica Amèlia (versiune mai demnă de crezare), nu era convins c-ar face bine să treacă peste dorinţele mamei, lipsită de apărare-n pat. Cert e că Tripla Alianţă dintre mamă (ţipete, durere, frică, elanuri...), moaşă (răceală profesională) şi bunica Pilar, care, pentru prima oară-n mulţi ani, se dovedea activă şi nu-şi pierdea zâmbetul ironic şi strălucirea din ochi, a fost suficient de abilă să ţină bunicul de vorbă, s-amenințe tatăl şi să facă să fie înregistrat nou-născutul ca Pere, Miquel, Maur şi Antoni Gensana i Eroles, văr primar cu Maurici Fără de Ţară, fiu al lui Anton şi-al Amèliei şi nepot al lui Maur şi Pilar, din partea tatălui, şi-al lui Jaume şi Matilda, din partea mamei. Şi bunica Pilar câştigase o partidă lungă şi neştiută de nimeni. Şi-o dată cu bunica, toate nurorile, toate venitele-n familia care, de cinci generaţii, avea ca prim-născuţi băieţi şi făcuse din nume un *casus belli* de sacră însemnătate. Doi ani, de-a dreptul bolnăvicios, bunicul Maur i-a spus noului moştenitor Maur. Până-ntr-o zi, când nora s-a-nfipt în faţa lui şi i-a amintit, o dată pentru totdeauna, papa, că pe băiatul ei îl cheamă Pere I Fugarul. Şi bunicul Maur a tăcut, în timp ce bunica Pilar râdea-n gând. Dumnezeule, de ce-i atât de tristă familia noastră?

Miquel a tăcut şi-a privit-o pe Júlia, care încă nu protestase că i-a povestit prea puţin de Bolós. O clipă mi-a produs panică prezenţa femeii atrăgătoare şi m-am gândit că, poate, ochii ei mă-mping să vorbesc; cu tendinţa lui estetizantă, lui Miquel nu i-a dat prin cap că, poate, vinul; dar şi-a jurat lui însuşi c-o să facă eforturi să păstreze o parte din amintiri în cel mai strict secret. Ca să nu cadă i-ne-luc-ta-bil în prăpastia ameţitoare a ochilor ălora.

– Tristă, familia ta?

Nu ştii destul, a gândit Miquel. Şi i-am zis, păi, Júlia, singurul om, pe care l-am auzit râzând, a fost unchiul Maurici, care-a făcut toată viaţa ce-a vrut, care-a trăit burlac, cu toate avantajele burlăciei şi fără nici unul din dezavantaje; care-a studiat pianul, Dreptul şi Filologia Clasică, care n-a muncit niciodată să-şi câştige traiul şi care, când i-a venit vremea să plângă, a-nnebunit şi-a scăpat. Cel puţin asta era versiunea oficială pe care-o deţinea Miquel Gensana Dezinformatul şi pe care i-a transmis-o Júliei, uluită că-i vorbesc atât despre familie; dar Miquel se pornise şi nu se mai putea opri şi, deşi sosiseră primii, erau încă la primul fel şi erau mese unde se-ajunsese deja la cafea şi la şampanie. Salata caldă era de mult rece.

– Ascultă: s-ar putea ca tu să-i cunoşti pe cei ce-au trăit în casa-asta.

– Eu? – speriat, Miquel. – De ce-ar trebui să-i cunosc?

Ştia că-i o imprudenţă. Ştia că n-ar trebui s-o facă. Dar orice om are dreptul să-şi încalce sistemul de obligaţii şi de-asta tovarăşul Simon nu şi-a anunţat tovarăşii că se duce să-şi vadă mama. Şi nici nu pricepea de ce-o face. C-o-ntârziere de-un an îşi dădea seama că plecarea lui de-acasă se-nfăptuise fără exces de explicaţii. Sigur că-i sunase de câteva ori, întotdeauna spre seară, când casa era liniştită şi tata, sigur la fabrică, şi-i răspunsese întotdeauna glasul blând, speriat, al mamei, care renunţase să ceară explicaţii dificilului fiu şi care se mulţumea să ştie că-i viu, că mănâncă bine, că nu-i e frig şi nu-l pândeşte nici un pericol. Din toate aceste minciuni, singura, care se putea cât de cât susţine, era prima. Şi, când punea receptorul în furcă, Miquel rămânea c-un gust amar, căci nu voia să-şi întristeze mama. Şi scăpa de gându-ăsta cu ideea că ceea ce face e necesar şi trebuie cineva s-o facă, şi-o să ne-ntâlnim iar, fericiţi, mulţumiţi, după revoluţie. Dar tristeţea-i dura câteva ore.

La intrarea-n grădină, nici urmă de maşina lui tata. Mălinul stătea credincios de strajă şi-ncepeau să se lase umbrele, căci, cu frigul iernii, soarele prefera să meargă la culcare mai devreme. Fiorul, când a băgat cheia-n broască, era de frig.

– Mamă?

Era doar un an de când dispăruse de-acasă şi i se păreau mii, şi se putea lăsa purtat de-un sentiment puţin revoluţionar, respectiv dor şi-amintire-a copilăriei foarte mic-burgheze, şi i s-a pus un nod în gât când a văzut uşa mare-n penumbră şi-o lumină blândă ce venea din salon.

– Mamă?

Tata a ridicat capul. Citea, aşezat în fotoliul pe care, de obicei, cosea mama. Nu i s-a clintit nici un muşchi, ceea ce-nsemna că e foarte surprins. Am ghicit asta în tremurul mustăţii.

– Te-ai lăsat de prostii şi te-ntorci acasă?

– Nu. Am venit s-o văd pe mama.

Războinicul Simon avea-n faţă figura care simboliza neînţelegerea burgheză a revoluţiei. Iar Miquel îl avea-n faţă pe tatăl cu care, în douăzeci de ani, schimbase poate vreo sută de vorbe.

– Mama. Ai venit s-o vezi pe mama.

– Nu ştiam că te găsesc.

– Adică te-ascunzi de mine.

– Tată, nu-ncepe…

– Ascultă, cocoşel: eu muncesc toată ziua ca să ţin afacerea familiei pe linia de plutire.

– Mi se pare foarte bine.

– Nu ţi se pare foarte bine. Ţi se pare oribil.

I-a aruncat o cutie de chibrituri de lângă caseta de tutun.

– Poftim. Du-te şi dă foc fabricii!

– Nu ştiu de ce trebuie să te porţi aşa.

– Nu ştii? Uite.

Tata-ncepea să spună de toate jignirile, dar Miquel, cu energie revoluţionară, i-a tăiat-o:

– Am venit s-o văd pe mama. Nu să ne certăm.

– Ce faci? – În sfârşit tata a-mpăturit ziarul şi şi-a scos ochelarii. M-a privit c-un amestec de curiozitate şi ură. – O să vii să mă implori, când te-or prinde.

– Nu implor nimic. Lupt pentru o cauză generoasă şi, dacă tu nu pricepi, nu-i vina mea.

Tata a zâmbit c-o grimasă de oboseală.

– Ţi-a ieşit bine discursul.

– Unde-i mama?

– Întoarce-te-acasă şi uităm tot.

– Ce crezi? Că tot ce fac, fac din capriciu?

– Ce faci?

– Diverse.

– Ţi-ai pus în cui studiile, ai plecat de-acasă, te joci de-a făcut politică... – A-ndreptat degetul mânios spre mine: – În casa-asta suntem fripţi de politică. Nu-ţi aduci-aminte?

– Nu. Eu trebuie să-mi trăiesc viaţa.

– Tipic. – A rămas câteva secunde cu ochii la ziarul împăturit, să mă umilească. – Îţi petreci ziua inventând lozinci?

– Fac ce-mi dictează conştiinţa. Pentru binele clasei muncitoare.

– Poveşti! – S-a ridicat şi-a venit lângă mine: – Clasa muncitoare sunt cei ce muncesc. Ca mine.

– Ei, hai!

– Tu te joci şi-ai deja vârsta când...

– Nu mă joc. Îmi risc viaţa.

– Îţi rişti viaţa? – A aruncat pe ziar ochelarii: –Trăieşti cu capu-n nori pe spinarea mea.

Miquel s-a simţit atât de jignit de comentariu, c-a-ntors spatele şi, când era-n uşă, s-a răsucit c-o umbră de teatralitate. Chiar a ridicat din sprâncene, ca un vulgar *maître*:

– Nu-ţi datorez nimic, tată.

Au fost ultimele cuvinte în multe luni. Uneori mă gândesc, de ce eu şi tata ne-am depărtat atâta, ştiind că ne-ndepărtăm şi fără să mişcăm un deget s-o rezolvăm. Miquel nu i-a spus la revedere şi tata s-a-ntors la ziarul lui, precis clocotind pe dinăuntru. Când era-n hol, capul alb al unchiului s-a ivit din bibliotecă, cu ochi curioşi:

– Băiete, ce faci? – A fost o şoaptă.

– Mama nu-i, aşa-i?

– Hai, intră.

L-a pus să intre-n bibliotecă şi l-a sărutat pe obraz, fără să-i ceară voie.

– Copile, cum îţi merge?

L-a adus lângă masă. Sub fascicolul de lumină, unchiul avea deschisă o carte de poezie. Uneori m-am gândit că, să ai un unchi care citeşte Foix şi interpretează Mompou, e un lux. Dar azi am ajuns să-nţeleg că lux era să am un unchi capabil să sărute un nepot ursuz.

– Trebuie să pleci. M-auzi?

– Dar ce e?

– Cum îţi merge, băiatul meu?

– Bine. Ce e? De ce eşti aşa speriat?

– Au venit ieri să-ntrebe de tine.

– Cine?

– Doi bărbaţi. Poliţia. Ai făcut ceva?

– Nu. Ce voiau?

– Nu ştim. Voiau să le spunem unde eşti. Pe taică-tu l-ai văzut?

– Da. Cu fundu-n sus.

– Păi, zi şi tu. Şi eu aş fi.

– Hai, unchiule, ce naiba.

– De ce voi, Miquelii, aduceţi mereu suferinţă?

În clipa-aia, n-am înţeles. Dar Miquel îşi aduce-aminte fiorii de dor, mireasma de pământ reavăn, penumbra grădinii evocate, care i s-au întipărit în suflet, acolo-n bibliotecă, cu unchiul. Trebuia să plec, totul era praf şi pulbere şi Miquel s-a simţit groaznic de obosit, ca rechinul care nu poate abandona mersul prin apă căci, dacă se-opreşte, moare. Din inima slabă-a lui Miquel, şi-mpotriva voinţei, a ieşit Simon:

– Mă duc: mai vorbim.

– Ah, nu. – Unchiul l-a strâns de braţ şi l-a pus să se-aşeze. – Aşteaptă să vină maică-ta.

– Nu. Dacă supraveghează casa?

– Nu zici că n-ai făcut nimic?

– Mă duc, unchiule; e mai bine.

– Şi ce-i spun maică-ti?

– Nimic. Mai bine să nu ştie c-am venit. Cum e?

– Tristă.

Acum, unchiul nu l-a-mpiedicat pe Miquel să se ridice. Pe terasă, în întuneric, unchiul Maurici i-a strâns mâna. Ca un scamator priceput, i-a pus două hârtii de cinci sute de pesete, c-un ultim sfat inutil:

– Nu face pe nebunul. Nu merită.

– Nu-i vreau, unchiule.

– Dacă nu-i vrei, aruncă-i.

Unchiul s-a răsucit şi-a-nchis fără zgomot uşa, nu s-a-ntors să-l mai vadă o dată pe Miquel, pentru cine ştie cât timp. Şi-a-nchipuit că unchiul nu vrea să-i vadă lacrima rebelă ce-i ajunsese deja pe obraz. N-o putuse ascunde.

Fără vreo legătură cu această escapadă mic-burgheză şi contrarevoluţionară, la nivel de sentimente, Conducerea Partidului, bolnavă de nervi fiindc-avea indicii convingătoare că nu merge ceva în chiar structura Partidului, la nivel de securitate (securitatea militantului e o preocupare de bază în stadiul prerevoluţionar, căci fără militant – avangarda clasei muncitoare care accelerează procesul revoluţionar – nu poate fi vorba de progres istoric), a redistribuit amplasarea celor patru celule ca să se apere de infiltrările depistate; şi Bolós şi eu, adică Franklin şi eu, ne-am dus în locuinţa din strada Badal, în calitate de disponibili şi membri ai detaşamentului militar. Pe strada Badal, i-am regăsit pe Xato, Cunillera şi-amintirea izului din cartierele palestiniene, de la est de Beirut şi-a vântului din Qurnat al-Sawda. Şi nişte pişcături stranii în inimă şi stomac. Lui Miquel II Robin Hood Gensana îi era frică.

Miquel observa că ochii Júliei încep să se-nceţoşeze. Probabil din cauza vinului. Ce păcat că n-o cunoscuse cu douăzeci de ani înainte, când totul era posibil! Júlia a privit cu dispreţ salata din faţă şi-a răscolit în ea cu furculiţa, ca un chirurg care ia decizia să-nchidă abdomenul, fiindcă nu-i nimic de făcut, fără chef.

– Aşa-i că i-am spus să nu pună ceapă?

– Las-o baltă!

– Nu, mă enervează. – Ochii îi străluceau acum. – Îţi spun, da, doamnă, şi-apoi fac ce vor.

A aruncat o privire furibundă spre *maître*, în clipa-aia cu spatele, ocupat cu masa *dix-sept*; norocul lui, că dacă-i vedea i s-ar fi făcut ochii *fondue*.

– Nu te-apuca să faci bâlci!

– Mi-e Maite prietenă, că de nu... – Răscolea nehotărâtă, cu furculiţa în farfurie şi s-a-nsufleţit iar: – Ei, dar pateul e delicios.

Şi unchiul i-a spus cât de greu i-a fost să ţină secretul vizitei lui pe furiş.

– Nu i-ai spus nimic…

– M-ai pus să jur. Am tăcut ca o cutră. Nu poţi să-ţi închipui ce tăcută era casa ta. Ne făceam că nu ne-aducem-aminte c-avem moştenitoru-n război şi vorbeam puţin, dar când o făceam, ni se-auzea glasul spart. Şi eu şi maică-ta nu vorbeam de tine în faţa lui taică-tu, căci pentru el erai ca şi mort. Eu, cum de-abia treceam pe la fabrică, am început să simt casa ca pe-o lespede, cât mi-era de dragă; dar mi-aduc-aminte perfect c-aş fi vrut să şterg pe vecie-anii-ăia, sigur, fiindcă nu ştiam ce ne mai era dat să trăim. Şi maică-ta, sărăcuţa, care n-avea gândul decât la tine, şi Pere, cu fiecare zi mai tăcut, fiindcă lucrurile nu mergeau prea bine la fabrică şi suferea şi el din cauza ta.

– Tata nu suferea din cauza mea.

– Ba da. Îl cunosc. Dar nu voia să recunoască. C-ai fost…

– Unchiule, n-am făcut decât ce trebuia să fac, punct.

– Pe seama altora.

– Întotdeauna se fac lucrurile pe seama altora.

– De-aia eşti din cei care produc suferinţă. Ia uite ce castelani; mi-a picat foarte bine hârtia japoneză pe care mi-ai adus-o.

– Îţi mai aduc.

– Ţi-l dăruiesc. E un trei cu şase; nu ştiu dacă există-n realitate un castel ca ăsta.

La vremea aia, după câteva vizite la spitalul de psihiatrie Bellesguard, Miquel II Gensana Nepotul avea acasă câteva zeci de lei abisinieni şi nu se hotăra s-arunce nici unul, ar fi fost un gest prea dur împotriva propriului trecut.

– De vreme ce l-ai făcut, există.

Profitând că-n clipa-aia căpitan Samanta dojenea pe coridor vreun bătrân şi n-avea cum fi-n cameră, i-am pus ciocolata în sertarul de la noptieră. Voiam să-l închid, dar el, de parcă gesturile pe care le facem n-ar exista, l-a

acoperit c-un teanc de hârtii noi, în timp ce glasul i se ducea în urmă cu ani şi zicea că, dacă s-a născut cineva ca să sufere, mama mea a fost, dar toate astea-s atât de departe, de parcă nu s-ar fi-ntâmplat niciodată.

– Când s-a născut mătuşa Carlota?

– În o mie opt sute şaptezeci şi cinci. – În asta unchiul nu şovăia. Nu o dată m-am întrebat dacă nu inventa din mers. Şi-a început să-mi spună că mama lui era sora mai mică a lui Maur II Divinul. Mult mai mică, şaptespreze ani erau între ei, aproape-i putea fi tată. Şi mi-a spus că nu-şi iubise surioara bunicul Maur, niciodată, căci, când se năştea ea, el înălţa deja alexandrini; în esenţă, invidia a marcat relaţia dintre cei doi fraţi. Şi, sigur, neliniştea pe care poetul a ţinut-o în el mulţi ani, pe care Miquel n-avea nici cum s-o-ntrezărească.

După teoria unchiului Maurici, bunicul Maur era un poet normal pentru vremea lui, capabil, fără să roşească, să zică:

Şi dacă dat ni'i fiinţa iubită s'o iubim în moarte
şi dacă ni'i dat iubirea s-o trăim pătimind
şi'ndreptându'ne spre cel mai îndepărtat departe:
moartea iubim sau murim iubind?

Şi, mai mult, s-arate ce-a făcut, cu mândrie. Dar că, pe lângă asta, se ruşina că scrie şi nu arăta nimănui, dar nici nu distrugea:

Lebădă'n ne-a'nvăluită
orgoliu de tainice ape
dintr'un sărut fugar zămislită

al zorilor cu tăcuta noapte

Se-ntreba unchiul, dacă era-n stare să descopere un sărut între zori şi noapte şi, prin asta, era-ntr-adevăr poet, de ce se-ascundea? În schimb, foarte-ncântat, îi arăta lui Maragall versurile despre moartea iubirii moarte. Incredibil. Concluzia unchiului Maurici era că străbunicul a fost o victimă a modei. Atât de victimă, că nici nu-şi dădea seama de ce Zanné sau Maragall arătau atât de puţin interes pentru versurile lui; din politeţe, cele două ilustre nume i le trimiteau înapoi fără nici un comentariu sau, uneori, cu o notă de genul, cu recunoştinţă pentru încrederea de a-mi oferi spre lectură această interesantă şi inspirată contribuţie la lirica actuală. Continuaţi neabătut pe această cale. Neîncrederea îi făcea să mintă şi străbunicul Maur continua pe calea morţii iubirii moarte şi lăsa, păcat, de-o parte săruturile secrete ale lebedelor.

Consecinţa directă a fost că literatura catalană a pierdut o voce lirică ce-ar fi putut fi interesantă, iar familia Gensana s-a-mbogăţit c-un membru acrit de eşec. E curios, filozofa unchiul Maurici mestecând o bucată din interzisa ciocolată, cum se pot acri oamenii din lucruri care nu acresc: străbunicul Maur era un om rezonabil bogat, trăia-ntr-o casă magnifică din secolul optsprezece, mereu pusă la punct cu comodităţile zilei; se bucura de respect în societate, n-avea de ce să muncească ca să trăiască, îi aranjase viitorul fiului său dăruindu-i o fabrică şi conta, deci, că urmaşii or să muncească pentru el, dar a avut darul de-a-şi căuta un motiv de nefericire: versurile lui nu trezeau entuziasm nicăieri. Şi le-amăra celorlalţi viaţa. Fiul lui (tatăl meu adoptiv, Miquel), Antoni III Fabricantul, încântat de dar, s-a lăsat de farafastâcuri şi-n loc de hemistihuri, endecasilabi şi iambi, s-a dedicat catifelei şi s-a concentrat pe urzeli, bătături, mosorele, suveici şi vopsele şi să câştige bani gârlă şi să se viziteze cu neamurile Rigau (ramura bogată), Comamala et comp. Nici el nu era fericit dar, cel puţin, făcea bani. Şi toţi trebuiau să-l suporte pe bunicul poet; şi toţi trebuiau să admită că Gensanii-s bogaţi; şi eu am trăit o copilărie de milionar, trist, că-n faţa ochilor aveam prea mulţi morţi, dar

milionar. Şi tot aşa, până la dezastrul cu fuga lui taică-tu. Şi Miquel şi-l imagina, şi nu-i venea să creadă, pe unchiul copil cu-aceiaşi ochelari groşi, cu sclipirea de ironie, aruncând cu banii în dreapta şi-n stânga.

Dar unchiul altfel ar fi vrut să fi mers lucrurile, fiindcă, la vârsta lui, mestecând pe-ascuns ciocolata pe care i-o duceam eu, încă vorbea cu dor de mama lui, singura Gensana care fusese-n stare să-nţeleagă latura romantică a existenţei. Concret, spunea asta fiindcă-n urmă cu puţin peste-o sută de ani, Miquel, o sută de ani, când Carlota Gensana i Bardagí avea şaptesprezece ani (şi distinsul ei frate avea deja un băiat de doisprezece, bunicul Anton), la treisprezece octombrie, o mie opt sute nouăzeci şi doi, a zis, da (cu ochii ei de-azur de cer) cererii solemne în căsătorie a domnului Francesc Sicart, un necunoscut fără istorie, plin de bani, care nu era ceasornicar şi era topit de privirea ei limpede. Şi, cu douăzeci de ani mai mare. Douăzeci. Adică tata a cerut-o-n căsătorie pe mama la şaptesprezece ani, ea, şi treizeci şi cinci în ochii lui negri. Şi n-a avut de-aşteptat mult răspunsul, căci mama murea de nerăbdare să plece de-acasă, să scape de văicărelile fratelui ei, moştenitorul, nenorocos fabricant de hexametri şi delapidator onest al averii. Voia să scape şi de discursurile înflăcărate ale tatălui ei (Antoni II Gensana, Gură de Aur), distins om politic care-şi aducea de lucru acasă şi, ca artiştii, trăia-n lumea lui, ignorând senin realitatea din jur. Şi-a zis, „da" Carlota, fiindcă se-ndrăgostise de dragostea blândă a bărbatului cu barbă neagră care-şi pierdea graiul în faţa ei. A zis, „da", fiindcă se simţea, în sfârşit, puternică şi utilă, ea, care fusese etichetată o inutilă de-un tată ce-şi petrecea mai multă vreme în Parlament, decât în salonul de-acasă şi-un zero total de-un frate care considera că lipsa de interes, pentru versurile lui, e semn de insensibilitate; atât de uşor e pentru femei.

Hotărât, când povestea despre familie, unchiul Maurici era-ntotdeauna de partea mamei lui, infidela. Şi-asta cu toate că, atunci când mătuşa Carlota i-a spus lui Barbăneagră, „da", mai erau opt sau zece ani până să se nască el şi nimic nu lăsa să se-ntrevadă că, peste ani, o să meargă să trăiască-n casa Gensana, adoptat de bunica Amèlia, ea mi-a fost mamă, deşi mă-ntrecea cu doar cincisprezece ani de viaţă. Pe mama adevărată mi-o amintesc doar din fotografia de pe palier. (Rochie de voal, ochi azur de cer, gest energic în privirea aţintită în depărtări, o nepublicabilă carte a

fratelui ei într-o mână fină şi străvezie.) În familie, mama-i cunoscută drept mătuşa Carlota şi Istoria o identifică drept Carlota Mult-iubita; şi n-are, în afară de mine şi de bunica Amèlia, prea mulţi adepţi în familie, fiindcă Gensanii sunt atât de britanici, că-s incapabili să-şi arate sentimentele, oricât ar fi de puternice.

– Crezi, unchiule?

– Cred. Şi cum mai cred! Suntem o familie tăcută. – Se murdărise pe degete de ciocolată şi le lingea concentrat. – Dacă ne-am fi certat mai mult între noi, poate fuga lui taică-tu ar fi putut fi evitată, Miquel.

Ce să ştie Miquel! Şi, cu siguranţă, puţin îi păsa unchiului de ce ştie Miquel. De-asta şi-a continuat povestea de iubire a mamei lui, o poveste dramatică, al cărei dramatic final l-a purtat pe fiul perechii Sicart i Gensana, pe Maurici Fără de Ţară, să trăiască-n casa domnească; la cinci anişori am devenit fiul cel mare al mamei Amèlia, care purta altu-n pântec. Un fiu nezămislit în pântecul ei, de cinci ani dintr-o dată, ca o duşcă de nenoroc.

Familia Sicart s-a aşezat într-o casă destul de modestă, din Feixes, chiar în centru. Proaspăt căsătorita, foarte tânăra Carlota Gensana, acum de Sicart, nu părea să ducă dorul nici enormei grădini cu iazul cu lebede înţepate, cu cotloane necercetate, cu petice de pădure deasă, nici celor peste o duzină şi jumătate de încăperi ale casei. Nici marii scări. Nici odăilor spaţioase din tărâmul bucătăriei, nici grijii iubitoare a Lluïsei, care-o văzuse născându-se şi care-avea să moară-n aceeaşi casă, după patruzeci de ani, record absolut de stabilitate printre cei ce-au servit în casa Gensana. Nu ducea dorul de nimic din toate astea, fiindcă era fericită, iubea şi era iubită. Şi Francesc al ei trăia zi şi noapte doar pentru năluca aceea cu trup de femeie. Trăiau amândoi, ei da, într-un fel de irepetabil miracol, fragil ca un balon de săpun. Atât de fericită era Carlota, că şi-a reluat orele de pian pe care-n casa Gensana le-abandonase ca să-i scoată din pepeni pe politicianul de taică-su şi pe umilita, tăcuta şi trista ei mamă care, deşi o Bardagí, n-avea nici un cuvânt de spus. (O, întâmplător, a avut unul, eficient, când i-a dat soţului ei ideea să-l însoare pe fiul cel mare, moştenitorul, care bântuia prin grădină scandând alexandrini, cu o fată din casa Prim, nu fiica, nepoata lui Prim. Şi după ce-a obţinut asta, *donya* Margarida a amuţit iar şi n-a mai zis, nici n-a mai făcut nimic. Când s-a măritat Carlota,

a privit totul cu o tristeţe îndepărtată, parcă din alt continent. Nici n-a râs, nici n-a plâns, cel puţin în public.) Nici bunica Amèlia, nici eu, care, Miquel, ştiu totul despre familie, n-am ştiut că femeia-aia, aparent ostracizată, trăia o viaţă intensă, sălbatică, pătimaşă, cu un bun prieten al bărbatului ei, un anume Playà, care-avea marele avantaj că era burlac şi nu era om politic. Şi, când bărbatu-său-şi striga-n Parlament aiurelile, acest Playà şi stinsa *donya* Margarida le-aduceau tuturor un amendament cu-atâta tărie, că deveneau una din cele mai înfocate perechi din istoria pasiunilor. Doar că nu e nicăieri consemnată. Şi de-aia, când a-nţeles că fata ei Carlota e-ndrăgostită de Barbăneagră, nu s-a vârât, chiar dacă era cu douăzeci de ani mai bătrân. Bărbatul ei abia de şi-a dat seama de-aranjament. S-a-mpotrivit mai mult Maur II Intransigentul, nu accepta să i se mărite sora c-un bărbat atât de-n vârstă, chiar mai mare ca el. Şi nu şi nu. Dar a trebuit s-o-nghită, căci părinţii-au binecuvântat căsătoria. În fond, împotrivirea lui Maur II Gensana Divinul era invidie pură: invidia dragostea acelui Sicart (oh, gelozia incestuoasă a fratelui) şi răspunsul hotărât al Carlotei care, la şaptesprezece ani, ar fi trebuit să cânte la pian *Album für die Jugend* sau să se dea-n leagăn, în tei, nu să se ţină de poveşti. Atitudinea distinsului poet (deja-nsurat şi deja tată, dar îndrăgostit doar de anapest şi cu infernul lui personal bine-ascuns) a ajutat-o pe Carlota să se hotărască. S-a măritat şi n-a avut copii. Dar perechea era fericită şi se părea că nu le pasă. Şi, când se-obişnuiseră toţi cu ideea nerodniciei cuplului (prea multă pasiune-i păcat şi păcatul nu duce la rodnicie, teoretizase părintele Vicenç, cel ce-avea s-ajungă protopop), după zece ani de căsătorie, poate să contrazic concurenţa, m-am născut eu, unchiul tău Maurici, de tristă amintire pentru unii. Şi părintele Vicenç, de-acum protopop, dar nu-şi număra parohiile încă, a afirmat la botez că Dumnezeu face ca iubirea să dea-ntotdeauna rod şi toată lumea a fost de acord, minus bebeluşul, atât de îngeraş, bietul, atât de micuţ, atât de boţ de carne, atât de Fără de Ţară, atât de plâns întruna, cu ochii-nchişi şi strânşi, îngeraşul meu. Şi familia Sicart se simţea de două ori fericită, căci nimeni, nici ei, nu putea presimţi viitorul cu şiragul lui de nenorociri.

Mătuşa Carlota a murit din senin, în ziua când împlinea treizeci şi patru de ani. Atât de din senin, că nici moartea nu se-aştepta. Tocmai aprobase cum să fie-mbrăcat băiatul, care eram eu, care pe-atunci o luam spre cinci anişori,

ţi-nchipui, Miquel, şi-acum am o mie, şi urcase scara să-şi anunţe soţul că micul dejun e pe masă. Duminicile, Francesc şi Carlota îşi luau micul dejun singuri, în mica sufragerie din spate, pe-ndelete, încă privindu-se-n ochi şi-ncă zâmbindu-şi după cincisprezece ani de căsătorie. Şi, ca să fie altfel decât în celelalte zile, beau ceai, nu cafea. De obicei, Francesc, care, la cei cincizeci şi cinci de ani ai lui se mândrea că e-ntr-o formă perfectă, încuia mica sufragerie cu cheia aurită, de-ndată ce punea slujnica tot ce se cuvenea pe masă. Şi, duminică de duminică, îşi dezbrăca cu iubire iubita şi, deseori, o făcea a lui. Îşi înăbuşeau strigătele cu pernele de pe canapea şi păstrau în taină taina acelui mic dejun de duminică, ceasul lor, ceasul lor, doi, şi-al nimănui altcuiva. Nici pe mine nu mă chemau, Miquel. Era ceasul marii iubiri împărtăşite, al celor doi îndrăgostiţi care se iubeau, în ciuda celor douăzeci de ani dintre ei. Ceasul lor.

Duminica-aceea, Carlota urcase să-şi anunţe soţul; şi-amândoi, de mână, el zâmbind în gând, cu gândul la surpriza Carlotei lui când o să vadă inelul cu briliant, lângă ceainicul aburind, şi lumânarea pe care-o pusese pe fată s-o aprindă şi fotografia în care Carlota, atât de frumoasă, privea spre obiectiv (el n-o ştia încă) de parc-ar fi căutat disperată o soluţie să se-agaţe de viaţă; măcar într-un fir. Au intrat în mica sufragerie a iubirilor lor. Fata plecase deja. Francesc a-ncuiat uşa, c-un gest aproape liturgic. Şi-a scos halatul, sigur s-arate că-n ziua-aceea vrea patimă dezlănţuită. Ea a-nţeles şi şi-a scos halatul şi ea. A dezbrăcat-o de străvezia cămaşă albă şi, când a văzut-o goală, a suspinat. „Te iubesc", i-a zis. Şi s-a simţit fericit. „Uite ce-i pe masă, iubito." C-un gest a invitat-o să se aşeze. S-a aşezat, goală, splendidă, pe scaunul acela de lemn, cu flori incrustate şi i-au căzut ochii pe caseta deschisă. Pe faţa briliantului flacăra lumânării răsfrângea bucurii mii. Mătuşa Carlota a deschis gura, uimită, şi el s-a simţit fericit. „Pune-ţi-l". A făcut-o: infinite sclipiri au însoţit gestul şi i-au brăzdat ochii. „Oh, Francesc..." „Să nu spui nimic... De-ai şti ce frumoasă eşti, îmbrăcată doar în inel..."

Pe urmă a urmat darul fotografiei. Era un dar mai mult pentru el. Carlota s-a privit tăcută, neliniştită, parc-ar fi şi ghicit ce urma să se-ntâmple. A alungat un gând neplăcut, a pus fotografia pe masă şi i-a zâmbit bărbatului ei care-n

clipa-aia, ea nici nu-şi dăduse seama, sta gol, aprins de dorinţă, în faţa ei. Ea, cu inelul pus, s-a ridicat, să meargă-n întâmpinarea bărbatului, care-o aştepta, tulburat, cu braţele deschise. Când a ajuns lângă Francesc, amândoi goi, cu braţele-ntinse unul spre altul, s-a oprit, şi-a privit bărbatul intens, a schiţat un surâs, parcă cerându-i iertare, şi-a murit. S-a prăbuşit la pământ, tăcută şi goală, şi i-a trebuit mult lui Francesc ca să-şi dea seama că bucuria lui, forţa vieţii lui, zăcea pe podea, c-un briliant pe deget, dar fără infinite sclipiri în ochii holbaţi. Unchiul Francesc a-nnebunit. Dar asta e, fiule, altă poveste. Şi sper că-nţelegi c-a rămas toată viaţa îndrăgostit de mama mea, pe care mi-o amintesc doar graţie fotografiei dăruite de tata, în ziua morţii.

La-nmormântarea Carlotei Gensana a venit tot Feixes. Fiindcă era o Gensana, fiindcă era o femeie tânără şi frumoasă şi fiindcă nici nu prea erau distracţii ca să-şi permită s-o piardă. Şi fiindcă, în plin noiembrie, era încă nevoie de relaxare, după-ncordarea din Săptămâna Tragică, care nenorocise muncitori şi patroni. Nu chiar toată lumea: n-a zărit nimeni vreun Rigau, nici la biserică, nici la cimitir. În primul rând, don Francesc Sicart, acum văduv, avea lângă el un îndoliat şi buimac Maurici care-ncepea să-şi plămădească supranumele de Fără de Ţară şi care nu pricepea ce s-a-ntâmplat. Privirea văduvului, pironită pe sicriu, umezită de neîncredere şi-asprită de durere, părea atât de intensă, atât de profundă, că-n orice clipă i-ar fi putut crăpa globul ochilor. Părintele Vicenç a vorbit despre resemnare, despre odihna veşnică şi despre-o zi în care-o să ne reîntâlnim toţi cu Carlota. Dar Francesc nu-l asculta. Era prea ocupat să contemple sicriul, de parcă-n felu-ăsta putea evita moartea definitivă a iubitei lui, Carlota, să contemple briliantul, lumânarea, bucuria, ea goală venind spre el şi el aşteptând-o, fericit să iubească femeia fericită, cu braţele deschise-n aşteptarea morţii.

Când o-mbrăcaseră, femeile-i scoseseră inelul cu briliant şi i-l dăduseră lui Francesc. El, cu glasul răguşit de durere, le-a zis că vrea să fie-ngropată cu el. „Dar e o minune.” Şi el a răspuns că tocmai de-aia şi nu le-a spus că i-l dăruise cu câteva clipe-nainte să moară, căci era ziua ei, nici nu le-a spus că, cei ce mor în ziua de naştere, sunt aleşi de Domnul să trăiască în amintirea celorlalţi. Aşa că femeile-au dat din umeri şi-au redat inelul degetelor, de-acum

ţepene, ale doamnei. „O avere cadou viermilor.”, a mormăit cea mai îndrăzneaţă. Şi celelalte, ca un cor grec, i-au răspuns „Aşa-i!”, resemnate să se supună capriciului de bogătaş.

Şi eu aş vrea să mor de ziua mea, Miquel, căci în felu-ăsta aş mai trăi puţin în amintire. Şi Miquel Gensana l-a privit pe furiş să se-asigure că nu glumeşte.

– Când e ziua ta?

– Douăzeci şi şapte mai.

– E-o zi bună să mori. – Miquel s-a aşezat mai bine în scaun. – Dar gândeşte-te c-o să trăieşti oricum în amintirea mea.

– Şi dac-o mierleşti tu-ntâi?

– Da, e clar.

Începând din ziua-aia nenorocită, Francesc Sicart, de cincizeci şi cinci de ani, n-a mai făcut nimic bun. Îşi petrecea după-mesele prăbuşit într-un scaun, fumând ţigară de la ţigară, dus pe gânduri, pierdut în amintiri, uitând de mine, care eram viu, bocind în tăcere, nici nu-i trecea prin cap să se gândească la mine, părăsit în mâinile slujnicelor, şi toată familia Gensana neliniştită, că-şi vedea nepoţelul lăsat de izbelişte, vrednic de milă. Bunica Amèlia a zis c-ar trebui făcut ceva cu copilul, dar stăpânul Maur II Gensana Inspiratul, care nu-şi prea iubise niciodată sora, îi răspundea mereu că timpul ineluctabil rezolvă totul, Amèlia, o să vezi; restul sunt pure figuri de stil. Şi se cufunda iar în dificila compunere a-ntinsului poem epic în lucru, din care-avea deja făcuţi vreo optzeci de alexandrini imaculaţi şi sterili.

Mama Amèlia, de frumoasă amintire, când s-a măritat şi-un an jumătate cât a stat în casă până s-o părăsească pentru renovarea lui Muncunill, n-a scăpat din vedere povestea şi şi-a-mboldit soţul să se ducă să stea de vorbă cu văduvul cu privire absentă: „Îşi neglijează copilul. E vărul tău, Toni. Şi-i doar un copilaş de cinci anişori.”. Dar Antoni Gensana nu voia să se-amestece, mai ales că nici taică-su, nici maică-sa nu păreau prea dornici să intervină. Pân-a

venit nenorocirea şi-alergăturile şi lucrurile s-au rezolvat de la sine, fără intervenţia mamei Amèlia. Nenorocirea, însă, s-a aflat picătură cu picătură, de parcă-ar fi avut cineva interes să nu-i dea drumul deodată, ca să nu-i poată fi nimănui reproşată. La-nceput (era-ntr-o luni, la prima oră), în casa Gensana s-a primit un pachet bine legat pentru Antoni Gensana şi Amèlia Eroles de Gensana, fără nici un expeditor. Au deschis, c-o anumită nerăbdare, pachetul. Înăuntru, în plicuri aşezate cu grijă, degetele curioase ale lui Antoni şi ochii speriaţi ai Amèliei, care ştia deja că nu-i de bun augur, au găsit hârtiile de bancă, indicaţii despre banii depuşi, puţinele acţiuni pe care le-avea, înscrisurile casei şi-ale terenurilor de la Obac. Şi-n ultimul plic, de ce-i era frică Amèliei: scrisoarea în care se explica de ce un pachet şi-atâta documentaţie. „Iubiţi nepoţi: nu sunt în stare să mai trăiesc nici o zi fără Carlota mea. Aveţi aici tot ce am, rânduit, să nu vă dea multă bătaie de cap. Iertaţi-mă pentru ce s-ar putea s-aveţi de-acum încolo. Doar o mare rugăminte: vă rog să-l primiţi pe fiul Carlotei şi-al meu ca pe fiul vostru. Când o să fie ceva mai mare, vă rog să-i explicaţi motivele mele; bănuiesc c-o să mă-nţeleagă şi-o să mă ierte. Adio."

Când mi-au explicat, am înţeles; dar nici pân-acum, Miquel, nu l-am putut ierta. Şi, evident, lectura i-a pus pe toţi pe jar. Antoni, disperat, Amèlia, tăcută, dar îndurerată, căci ea le spusese de luni de zile. Şi părinţii cam depăşiţi, dând din cap şi spunând, nu-nţeleg nimic, Doamne, ce vremuri ne e dat să trăim. Acasă la Francesc Sicart nu era nimeni în afară de cele două slujnice. Copilul era la călugăriţe. Şi de domnul, nici urmă. Poliţie, zarvă, căutări, interogatorii: Sicart intrase-n pământ. L-au găsit după opt zile. Alesese-un stejar puternic, sub Castellsapera, pe unul din terenurile lui. Au dat de el nişte vânători din Mura care ţineau urma unui mistreţ rănit. Le-au trebuit câteva zile să facă legătura între descoperirea macabră şi dispariţia lui Francesc Sicart, fiindcă-n asemenea chestiuni, ca şi-n altele, autorităţile nu erau prea dibace. Ce-a durut-o mai mult pe *donya* Pilar Prim de Gensana a fost că, în ciuda influenţei ei, Biserica n-a cedat şi ginerele Gensana a fost înmormântat în afara cimitirului creştin, căci de disperarea finală nu-i pasă Bisericii. Între rugi, ca un câine. De parc-ar putea câinii să moară din dragoste.

Mama Amèlia m-a luat sub ocrotirea ei. Şi n-avea decât douăzeci şi-un pic de ani, era nora casei şi soacra nu-i predase cheile încă. Din clipa aia, Maurici Sicart i Gensana, Maurici Fără de Ţară, s-a dus să trăiască în casa Gensana, ca-n casa lui. De nu l-ar fi luat!

MIŞCAREA A DOUA Allegretto (Scherzando)

Şi-a venit criza. A fost albastru. E evident că, o dată urcat pe-o trambulină, orice nouă săritură mai mare, pe care-o faci, nu-i mult diferită de cea dinainte. Acum mă cutremur când mă gândesc, cum am putut fi protagonistul acelor fapte. Cum mă cutremur şi când mă gândesc, cum acceptasem săritura anterioară, cu câţiva centimetri mai mică, adică să umblu cu pistol la mine. Şi Bolós la fel, Júlia. Ilustrul parlamentar mort în accident.

Un semn c-ai ajuns la maturitate e să accepţi că-n viaţă nu există *replay*. Că viaţa-i un joc c-o singură aruncare de zaruri. Deci: nu sunt încă matur. Şi povestea crizei îi arăta limpede lui Miquel că, după mai bine de douăzeci de ani de la faptele-acelea, nu le-a digerat încă.

Deci, Simon şi tovarăşii lui de apartament şi celulă nu puteau şti precis. Doar intuiau că s-a-ntâmplat ceva urât. Urmând instrucţiunile lui Ochi Albaştri, ca şi normele generale de securitate în caz de criză, ne-am schimbat locuinţa rapid, ne-am vârât în vizuină şi ne-am chircit aşteptând explozia bombei, rugându-ne la dumnezeul în care nu credeam, să nu explodeze niciodată bomba, doamne, doamne, când o să se termine cu viaţa-asta. Şi-au căutat, cum trebuia, persoanele de legătură şi de-acoperire. N-au răspuns jumătate, ceea ce-nsemna teribilă captură-a poliţiei. Şi circula zvonul c-a murit un tovarăş, dar era imposibil de verificat căci n-aveai cum merge la o agenţie de ştiri să-ntrebi, sunteţi amabil să-mi spuneţi, e-adevărat că, la o percheziţie-a copoilor, un tovarăş erou a sărit pe geam de la un etaj cinci, să nu fie nevoit să-şi trădeze nici un tovarăş, şi cel de la agenţie, un moment, imediat caut; un tovarăş? Şi Simon gândea că da şi voia să se convingă că nu; dar era evident că nu putea fi vorba decât de-o trădare dinăuntru. Şi-am discutat cu Bolós. Într-o noapte pe care ne-am petrecut-o fumând şi şopocăind de teamă să nu ne-audă vecinii şi nici să nu-şi închipuie Cunillera şi Xato, ceilalţi doi tovarăşi de celulă provizorie, c-am conspira; că-ntre Bolós şi Miquel era o încredere dincolo de încrederea ce trebuie să fie între doi tovarăşi şi-i lega un fel de contrarevoluţionară

prietenie aparte, periculoasă pentru viaţa conspirativă, dar foarte eficientă să supravieţuieşti psihic. De-aceea Franklin şi Simon şi-au petrecut noaptea punându-şi întrebări şi examinând semnele de-ntrebare cu lupa. Şi-am ajuns la concluzia că legăturile, care mai existau, erau la fel de derutate ca ei; şi că lovitura fusese evident zdrobitoare, ştiuseră să reteze capul, să decapiteze Partidul, lăsând bazele fără directive şi fără autori de directive. O adevărată bombă.

– Cred că trebuie să luăm iniţiativa – a oftat Simon la cinci fix. Şi m-am mirat c-am zis-o.

– Cum? – a răspuns bietul Bolós, peste cinci minute. Vrei să te duci la pârnaie să-ntrebi ce?

– Nu, dimpotrivă: am zis să luăm iniţiativa.

Da, foarte frumos. Dar imposibil s-o faci, căci nimeni nu ştia cine-ar fi putut fi trădătorul. Putea fi oricare. Ceea ce-nsemna că nu poţi avea-ncredere-n nimeni.

– Nu. Trădătorul nu poate fi decât şef. Ştia prea multe.

– Da, dar… – a răspuns Franklin.

După acest atât de solid argument al colegului meu, am petrecut jumătate de oră-n tăcere. Şi jumătate de pachet de Rumbo. Şi n-am hotărât nimic.

Dar Partidul veghea, în ciuda greutăţilor. După două nopţi de nesomn şi de-aşteptat clipă de clipă piciorul în uşă şi sub nas gurile negre de mitraliere ale poliţiei, într-o dimineaţă cenuşie s-a bătut la uşă. Ce? Ce facem? Toţi patru s-au întrebat din priviri înainte de-a hotărî că da, că trebuie făcut ceva, căci rămasul veşnic chirciţi începea să ne-amorţească şi picioarele şi sufletul; şi-am deschis. De cealaltă parte-a uşii am dat de-o tipă, doctor în filozofie la Princeton, ipotetică vânzătoare de enciclopedii, cu ochelari fumurii şi-un tic la buze. Deosebit de amabil, i-am spus că, enciclopedie, am deja una, mulţumesc; dar doctorul în filozofie s-a strecurat prin deschizătura uşii pe care eu n-o lăsasem şi era deja înăuntru şi-a zis lasă-mă să trec, Franklin; că Franklin eşti, nu?

– Nu.

– Xato?

– Nu.

– Simon?

– Tu cine eşti?

Fata şi-a scos ochelarii şi Cunillera, care-o privea prin gaura cheii de la o uşă, a recunoscut o tovarăşă pe care-o văzuse la nişte şedinţe intercelulare şi care, după vorbă, părea din Castelló. Doctorul plăsmuit ne-a informat că puţinii din Conducere, salvaţi în urma raziei, au hotărât să răspundă cu duritate şi-au luat legătura cu tovarăşii întemniţaţi, fix douăzeci şi doi, putrezesc la Model şi Wad-Ras, după cincisprezece zile în beciurile din Via Laietana. Douăzeci şi trei, dacă-l puneam la socoteală pe tovarăşul Mingo, căci tovarăşul Mingo, din Comitetul Central, fusese cel care-şi luase zborul spre libertate de frică să nu trădeze pe cineva, un erou, un erou al Partidului, al Revoluţiei şi-al Poporului, bietul tovarăş Mingo, Xavier Caràs Hernàndez, avea iubită şi făcuse teatru de amatori la Hospitalet, nu-l vom uita niciodată. Şi-o să-ţi răzbunăm moartea, jur, sfânt Mingo, tovarăş şi martir. Fata din Castelló, tovarăşa Perpinyana, ne-a informat că şapte dintre conducători fuseseră ridicaţi dintr-o şedinţă a Comitetului Central; alţi trei asigurau paza şedinţei, nişte gură-cască de neînţeles. Şi restul, din trei locuinţe conspirative pe care pusese gheara poliţia într-o jumătate de oră, mult înainte să-şi dea cineva seama ce se-ntâmplă. Şi Partidul a hotărât…

– Cum s-a putut lua legătura, cu închisoarea? (Înflăcărarea lui Simon, mereu naiv, întrebând ce niciodată nu se putea întreba.)

Perpinyana-a zâmbit; ceea ce-nsemna, da', tipule, pe ce lume trăieşti: ce crezi c-o să-ţi spun? Şi de parcă-ar fi fost un oracol, Xato, Simon, Cunillera şi Franklin au ascultat-o cu atenţie maximă, căci trebuiau să ţină minte toate instrucţiunile care se rezumau la Unu, da: ştim sigur că există un trădător; dovedit. Doi, încă nu ştim cine e. Trei, aproape sigur că trădătorul e unul din cei închişi, căci nu-şi permite să trezească bănuielile noastre.

– E-o scârbă, oricine-ar fi. Dacă-l văd, îl omor. (Cunillera)

– Patru: suntem aproape siguri că-i unul din cei trei tovarăşi care asigurau paza la Comitetul Central.

– Deci îi ştim deja numele – avansa Franklin.

– Nu. Ştim trei şi două-s în plus.

– Dar… Da, e clar.

– Cinci, cu lovitura-asta au demantelat două treimi de la vârful Partidului.

– Aşa-ceva n-ar trebui spus – am precizat sever.

– De ce? – Ochii Perpinyanei mi-au sfredelit creierul.

– Să nu se demoralizeze tovarăşii.

– Adevărul e revoluţionar.

– …

Bietul Simon, prins c-un gând puţin revoluţionar şi, foarte probabil, mic-burghez. Zece *ave maria.*

– De-acord? Deci continui: în al şaselea rând, sau şase, sau cum o fi: a fost desemnată celula voastră, a militanţilor disponibili.

Pân-aici Pepinyana aproape nu răsuflase. Acum, a deschis geanta pe care-o lăsase pe muşamaua de pe masa din sufragerie, a scos un pachet de Celtes scurte şi-a scos o ţigară. Acelaşi gând i-a fulgerat pe Xato şi Simon.

– Desemnată, pentru ce?

– Da, pentru ce? – li s-au adăugat Franklin şi Cunillera.

– Îl cunoşteaţi pe tovarăşul Mingo?

– Nu.

– Pentru ce-am fost desemnaţi? – Acum era Simon.

– Sunteţi amabili să mă lăsaţi să vorbesc? – Cât aprindea ţigara şi se-ascundea după fum, câteva clipe.

– Da, sigur.

– Am venit să vă informez că această celulă, fiind formată din tovarăşi din sectorul militar şi după toate indiciile sunteţi curaţi – s-a oprit să-şi ia un fir de tutun de pe limbă –, aţi fost desemnaţi să înfăptuiţi procesul ce va reda suflul revoluţionar tuturor tovarăşilor, şi dinăuntru şi de-afară.

– Şi-asta cu ce se mănâncă?

– Ce-avem de făcut?

– De ce-ai venit la noi înainte să ne contactezi?

Şi Bolós a ieşit din sufragerie şi s-a-ntors c-un pistol negru ca frica şi l-a pus pe masă, lângă el, ca avertizare, şi lui Simon (Dumnezeule, ce săritor de la trambulină!) i s-a părut o idee minunată. Perpinyana s-a mulţumit să zâmbească, ţigara-n gură, ochii aproape-nchişi din cauza fumului, a deschis din nou geanta şi-a scos un pistol mai mare.

– Aveţi grijă, n-avem timp de glume – a scuipat.

Dar Franklin a continuat s-o-mpungă, tipic pentru Bolós.

– De ce nu ne-ai contactat înainte?

– Ochi Albaştri e scos din circulaţie. – A zis-o cam fără chef, obosită de-atâta neîncredere de plozi. Şi cei patru tovarăşi au înţepenit şi li s-a-ntunecat mintea, de parcă le-ar fi murit un fel de tată. Au putut doar să-nghită-n sec şi să-l beştelească pe trădătorul care le făcuse atâta rău. Perpinyana s-a uitat la ceas, a oftat adânc, a strivit ce mai rămăsese din ţigară în scrumieră şi-a zis, c-un ultim fum:

– Şapte: chiar astă-seară.

S-a dus fiecare pe cont propriu. Cunillera şi Franklin s-au nimerit împreună în tramvaiul albastru şi parcă-n viaţa lor nu se văzuseră. Unul, pentru orice eventualitate, a aşteptat următorul funicular. Xato, întotdeauna atât de rezervat şi-atât de nu ştiu cum, nici Dumnezeu nu ştie cum o fi ajuns. Şi eu, ca să-mi mai alung frica, am preferat să mă duc pe

jos, cea mai imprudentă şi revoluţionară soluţie, fiindcă, nu?, ce caută un bărbat tânăr, singur, pe jos spre Tibidabo. Cert e că, după-masă la şase fix, când începea soarele să se facă roşu, văzând atât de-aproape apusul, erau toţi patru la coadă, unul după altul, ca să se urce în turnul Parcului de Distracţii care, din cauza frigului, arăta trist. La intrarea în turn, salariatul, un băiat cu părul ca mătasea porumbului, care mesteca-ntruna o gumă de te-apuca salivatul, avea nasul destul de-ngheţat. Ne-a privit cu ochi trişti şi ne-a controlat biletele. La coadă, nu fiindcă-ar fi fost lume multă, căci, dacă jos frigu-ţi tăia respiraţia, sus, în cabină, pesemne-ţi tăia şi gândurile.

Toţi patru-au urmat instrucţiunile Perpinyanei pas cu pas. N-au ştiut cum, dar când toţi patru se-aşezau în scaun, nu ştiu de unde a apărut o a cincea persoană care-a intrat cu noi şi băiatul mătase de porumb a-nchis scaunul şi ne-a condus spre cer, în clefăit de gumă. Când oamenii-ncepeau să se micşoreze, am văzut cum a cincea persoană-şi scoate căciula şi ne-arată chipul: era Ochi Albaştri, venit la lucru.

– Ameţesc – am zis. De când mă ştiu, am urât urcările.

– Atunci stai pe podea, n-avem timp de pierdut.

Şi-acolo-n mijlocul cerului, cu unică mărturie mută, nefericitul Crist cu Braţele Desfăcute, Ochi Albaştri ne-a explicat că, deocamdată, etapa chioşc şi contactele obişnuite s-au sfârşit.

– Credeam că te-au prins – a zâmbit Franklin.

– Am spus că n-avem timp de pierdut. Aţi fost aleşi să faceţi dreptate. În memoria lu' to'ar'şu Mingo. – Tonul era cam ceremonios. – La Comitet spus c-o s'fiţi mândri. – Ne-a privit în tăcere. – Mă-nşăl cumva?

Tăcere, hâc, teamă şi eu gata să vărs din cauza balansului nemilos al scaunului.

– De zece ani luptam împreună. – Glasul venea de departe, părea al Cristului cu Braţele Desfăcute. – Partidul vrea să fim demni de to'ar'şii martiri.

Toţi am tăcut, ca-ntr-un fel de rugăciune în amintirea lui Xavier Caràs Hernàndez, pe care presa-l rezolvase c-o scurtă notă ce informa despre sinuciderea unui muncitor cu tulburări pshihice de la SEAT. Şi vântul rece-a zis amin, Mingo, amin.

– Trebuie lucrat în grup: nu contează cine trage şi, mai bini, nu spuneţi niciodată la nimini. Şi Franklin, Cunillera, Xato şi Simon s-au privit pentru prima oară în noua stare de înlănţuiţi de-un secret teribil. Şi toţi patru-au zâmbit, ca s-ascundă imensa teamă ce-i învăluia. Franklin, ca să-şi dea curaj, a aprins o Rumbo şi eu, din hăul ameţelii, n-am putut să nu-mi dau în petic:

– La ce bun?

– Ne-a distrus Partidul, ne-a distrus vieţile, a trădat cauza şi revoluţia… şi l-a ucis pe Mingo.

– Un trădător e mai rău ca duşmanul. – Glasul lui Xato, pe care-l apuca din când în când teoretizatul.

– Şi-n plus, să afle copoii că nu ne jucăm.

– Vreţi să afle? – m-am îngrozit.

– Şi-ncă cum! Să dea de el ţeapăn, c-un glonţ în ceafă. Să fie ei obligaţi să ascundă realitatea. Să vorbească de sinucidere, dacă le dă mâna. În felu-ăsta luăm iniţiativa iar noi. Şi-n veci n-or să poată dovedi cine-a fost.

Scaunul şi-a-nceput încet coborârea, de parcă mătasea de porumb cu gumă de mestecat ar fi ghicit tonul conclusiv al vorbelor lui Ochi Albaştri. Nici unuia din cei cinci pasageri nu-i trecuse prin cap să privească peisajul atât de frumos al speriatei Barcelone, cu spatele-ntors mării, unde clocotea atâta dramă, unde-i erau tovarăşii-n temniţă şi-unde trădătorul respira încă. Netulburat, Ochi Albaştri a profitat de ultimele secunde ale traseului: sau Solà sau Toro sau Sevillano. Unul din ei trei. Fără nici-o-ndoială. Primul scos din pachet e omul vostru.

– Dar trebuie să fim siguri.

– De-asta n-aveţi grijă. Vreau treabă curată. O să primiţi într-o zi un nume şi-o adresă. – Ochi Albaştri nu ne privea, parcă se jena că spune ce spune. – Altceva n-aveţi de făcut. Apartamentul de-acum nu mai e sigur. – Uşoară ezitare. – După… după acţiune, vă-mprăştiaţi în alte apartamente; o să v-anunţ prin Perpinyana.

Cu cabina aproape lipită de pământ, m-am simţit mai sigur.

– Noaptie bună, copii – a zis Ochi Albaştri, semn că s-a-ncheiat conferinţa.

M-am ridicat şi c-un zâmbet de Humphrey Bogart m-am scuturat pe fund. Mătasea de porumb rupea bilete unor noi martiri. N-am putut să-i văd tristeţea din ochi, căci, mi s-a părut, îmi ocolea privirea. Când am păşit pe pământ, am oftat spre Ochi Albaştri:

– Deci, ne revine să aplicăm o critică aspră în ceafa unui tovarăş…

Careva a zâmbit, dar Ochi Albaştri m-a fulgerat cu privirea lui întunecată.

Mi-e greu să vorbesc despre lucrurile-astea, Miquel…, fiindcă mi-au marcat toată viaţa şi lucrurile-au ajuns să fie cum sunt, fiindcă eu sunt cum sunt, Miquel. Dar mi-au trebuit zeci de ani să accept că n-avea cum fi altfel. Când aveam şaişpe-şaptişpe ani, poate chiar mai mult, doar plângeam. Nu c-aş râde acum, dar, când vorbesc de asta, mi-s ochii uscaţi. Şi-apoi, vorbesc, pot să-ţi vorbesc. Taică-tu, în chestia cu femeile, era foarte… Cum să-ţi spun?

– Curvar.

– Aşa-mi venea să zic – a şoptit unchiul, rezemat strâmb de tăblia patului şi cu privirea pierdută-n amintirea a tot ce Miquel nu trebuia niciodată să ştie despre viaţa personală a tatălui său. Şi unchiul preciza că, la şaişpe-şaptişpe ani, îşi făcuse deja debutul la Manyana. Eu, în schimb, nu m-arătam grăbit. El m-a dus, făcând, cu mutra-ncruntată pe care-o avea de mic, pe versatu-n femei, în curve, şampanie, coapse. Tu n-ai apucat, Miquel, Manyana, era un bordel de lux, aşezat în drumul spre Mura, într-un loc încântător, înconjurat de copaci, plin de draperii şi de curve. Pare-se că, pe vremea părinţilor mei, ajunsese unul din cele mai renumite; dar şi-aşa, populaţia masculină din Feixes tot ajungea acolo, într-un moment sau altul din viaţă. Al meu a fost la douăzeci şi unu de ani, târât de-un entuziat Pere I Gensana, Prieten de Suflet, care voia să mă facă să mă-nfrupt cu favorurile Llúciei, care-şi zicea Lucia ca-n italiană şi era o femeie tânără, frumoasă, cu ochi negri, senzuală, păr negru, trup perfect şi-o coadă supusă şi lungă de admiratori. Mai târziu, am aflat că Lucia era fata Gironellei, nepoata unui paroh care făcuse-acolo ravagii. Era evident că Lucia dobândise frumuseţea demonică pe care-o moştenesc copiii păcatului.

– Aşează-te ca lumea, unchiule, c-o să-ţi amorţească mâna.

– Nu, stau foarte comod. Şi taci, te rog, că vreau să vorbesc. Şi Lucia era drăguţă, foarte drăguţă, recunosc.

– Maurici, doar a ta.

M-am lăsat greu: era prea femeie pentru mine; dar Pere o ţinea-ntruna că-i de comă, că poate să-mi deschidă ochii spre viaţă, că de ce-i tot arunc praf în ochi, c-o să mă-nveţe ce-i bucuria. Toate astea mi le spunea taică-tu, un mucos de şaptişpe ani. Şi Lucia îi era complice, râdeau amândoi şi-am impresia că râdeau de mine. Mi-a făcut cu ochiul şi m-a lăsat singur, javra, cu femeia năucitoare. Ce intuiam, mi-a fost în clipa-aia clar, Miquel, ce ruşine s-o spun, dar ăsta a fost unul dintre motivele pentru care m-am refugiat cu disperare în studiu, să văd dacă-s în stare să uit de mine sau, şi mai dureros, dacă-s în stare să mă schimb. Lucia s-a dezbrăcat în faţa mea şi-a-nceput să mă mângâie şi să-mi dea jos hainele, dar eu, ca o coadă de mătură.

– Mi-a spus prietenul tău că eşti foarte timid.

– Eu..., că nu...

– Nu contează, prinţe, Maurici. Lasă-mă pe mine...

– Da, dar...

O conversaţie de-o asemenea precizie n-avea cum duce prea departe. Ne-a dus în pat, era la-ndemână. Şi mi-am dat atunci seama că nu că mi-ar fi greaţă de biata Lucia, ci că nu poţi să-ncerci să-ţi apropii, să faci al tău, carne din carnea ta, ce nu te interesează, fiindcă, automat şi nedrept, îţi provoacă repulsie. Când am înţeles, m-am dat jos din pat cu ideea în sfârşit limpede şi i-am spus în şoaptă, dar ferm:

– Nu-mi plac femeile.

A rămas ţeapănă câteva clipe şi-apoi a-nceput să m-aţâţe cu mâinile, să-mi demonstreze că mint.

– Vezi? – a zis, după un minut, profund jignită. – Cum poţi să spui că nu-ţi place de mine, cu puiuţu-ăsta tare?

Lucia era jignită de eşecul puterii ei de seducţie; dar şi fiindcă s-o fi simţind un fel de reprezentantă a tuturor femeilor lumii şi nu-nţelegea cum un băiat, atât de bine făcut ca mine, să nu se ţină după ea ca un căţeluş.

– Unchiule, prima ştire.

– E cel mai prost păstrat secret din toată viaţa mea. – În sfârşit, s-a aşezat ca lumea-n pat şi Miquel s-a simţit mai liniştit. – În afară de tine, c-acum nu-mi mai pasă, au mai ştiut încă trei persoane: şi de-aş avea putere să repet crâmpeie de viaţă... n-ar fi trebuit nici ele s-o ştie.

– I-ai spus lui tata?

– Nu. Nici eu nu ştiam. Nimeni nu-mi explicase ce-nseamnă să fii homosexual. Pe-atunci se zicea fătălău, poponar, domnişoară, nu homosexual, cum ziceţi azi, între altele fiindcă era ceva de care nu vorbea, niciodată, nimeni. Eu trăiam asta, fără să ştiu c-o trăiesc. Credeam că e normal să mă tem de femei, să le simt departe. Şi m-am refugiat în Vergiliu şi în Horaţiu; familiei i se părea normal; mai ales bunicului Maur II Divinul. Lui i se părea normal. Dar ei nu ştiau că Vergiliu era o ascunzătoare ca să nu dau ochi cu femeile şi să nu bag în sperieţi superbele chipuri de bărbaţi care mă atrăgeau. Să nu povesteşti nimănui ce-ţi spun, Miquel.

– Te iubesc, unchiule. – Şi-a trecut un înger. Tăcerea ne-a-ngăduit s-auzim cum ceartă sergent Samanta un bătrân care se udase fără să ceară voie. Ca să nu se-ntristeze, Miquel a privit în ochii vii ai unchiului care-avea iar douăzeci de ani.

– Băiatul ăsta are fire de artist – a hotărât, într-o zi, străbunicul tău Maur II.

– Da?

– Da. Am putea face din el poet.

Şi m-a-nscris la Litere şi Filosofie. N-am protestat, căci mă simţeam bine pe urmele clasicilor. Şi m-am îndepărtat deocamdată de Pere, destinat să-şi ajute tatăl, pe bunicul Ton, la fabrica familiei. Şi mersul cu cărţi sub braţ m-a transformat în cineva special, căruia i se iartă că-i un pic cam bizar, şi-n nopţile vesele ale anilor charlestonului şi-ai petrecerilor, atât la Feixes, cât şi la Barcelona, orice bairam ca lumea se termina într-un pat cu chirie. Mai puţin ale mele.

– Hai, Maurici, dă-o dracu', hai cu mine.

– Te-aştept în salon, iau un ceai.

– Nu fi fătălău, urcă. Pierzi…

Tatăl tău îmi ţinea predici: îmi demonstra cât de dăunător e, pentru sănătate, traiul în abstinenţă, c-o să vină şi ziua să-mi adun minţile şi viaţa şi să mă dedic unei singure femei etcetera. Nu voiam să-i spun că femeiuştile-alea vopsite mă sperie şi mă fac să vărs. Nu-i puteam spune că inima mea tresare doar când vede un bărbat musculos încărcând căruciorul cu gheaţă, cu pieptul dezgolit, sau căţărat pe-o schelă, neras de trei zile, cu pielea bătută de vânturi… şi că visul meu e să-l văd în faţa mea gol, să-l pot mângâia. Dar nu ştiam c-asta-nseamnă să fii domnişoară; nici că asta poate fi pentru mine-o problemă. Instinctiv, singurul lucru pe care-l puteam face era s-ascund. Până m-am hotărât şi m-am dus pe ascuns la părintele Vicenç.

– De ce?

– Fiindcă-aşa se făcea. Părintele Vicenç era deja bătrâior; dar avea faimă de om înţelept şi cumpătat şi eu credeam c-ar putea să-mi explice ce-i cu mine, şi care-i cea mai bună soluţie: m-a transformat într-un plin de amar pe viaţă. Cu talent a făcut-o.

– Tu ştii ce eşti?

– Nu, părinte. Cum adică ce sunt?

– Ştii ce eşti? – şi-i tremura glasul umbrit de penumbra din confesional.

– Nu, părinte.

– Un vicios.

Era o condamnare pe viaţă. Eu, Maurici Fără de Ţară, Viciosul, am ascultat-o terorizat. Şi-am aflat, sfâşiat de durere, că mă-nrudesc cu Sodoma şi Gomora şi pedeapsa divină o să cadă asupra mea, doar dacă …

– Dacă, părinte?

– Dacă-ţi reprimi această pornire contra naturii şi te mortifici în faţa Domnului Nostru; dacă te fereşti, cât oi trăi, de orice fel de legătură carnală; şi să te duci la medic.

– La medic? Eu?

– Şi-o sută de *ave maria.*

Şi m-am dus la medic, la dr. Canyameres, care m-a ascultat cu multă atenţie, dar şi-a exprimat imediat tristeţea. Nu putea să facă nimic el, nu putea, mă-nţelegi, Maurici, nu pot să-ţi prescriu nici un medicament... Dacă nu faci tu un efort...

– Ce fel de efort?

– Păi, eu... n-aş vrea să te-mping, dar... de ce nu-ncerci c-o femeie... S-ar putea să-ţi placă.

– Am încercat.

– Şi?

– Mă neliniştesc. Nu. Nu mă simt bine. Mă sperie. E ceva mai puternic ca mine...

Graţie părintelui şi cu ajutorul inestimabil al medicului, dr. Canyameres, Maurici Fără de Ţară Viciosul, principe de Sodoma şi senior de Gomora, am trăit plângând în mine şi simţindu-mă păcătos.

După şaizeci de ani, întins în patul ospiciului, a-ndreptat degetul spre cel mai nepot al lui, l-a privit fix şi-a mărturisit, cu durere-n ochi şi glasul spart, că, după ce-a stat de vorbă cu părintele Vicenç şi cu dr. Canyameres, a-nţeles că cineva-l condamnase să nu fie-n veci fericit.

– De ce nu te-ai răzvrătit?

– Uşor de spus, azi... – A tras aer în piept şi m-a privit pe sub un zâmbet: – Sigur că m-am răzvrătit: n-am spus niciodată cele o sută de *ave maria.*

– Vrei să te odihneşti puţin, unchiule?

– Nu. La douăzeci şi doi de ani m-am îndrăgostit.

Au rămas o clipă tăcuţi. Din adâncul amintirii, a ţâşnit o nouă mărturisire:

– Îl chema Miquel, ca pe tine, Miquel. – Câteva secunde a rămas pierdut în amintirile lui. – Miquel Rossell. N-am spus nimănui.

– Nici mie nu-i nevoie să-mi spui.

– Ba e nevoie. Ai să vezi. – Şi-a-ndreptat privirea spre noptieră: – Aşa-i că vrei ciocolată?

Mestecând ciocolata cu lăcomie, unchiul Maurici i-a povestit că Miquel Rossell era un băiat de vârsta lui, ceva mai mic, angajat ţesător la Gensana.

– Ne-a fost greu să ne recunoaştem atracţia. Era dificil; era imposibil, pricepi?

– Nu-i nevoie să-mi spui.

Dar unchiul şi-a continuat, imperturbabil, monologul durerii, care-acum era al iubirii, Miquel, prima oară când un bărbat răspundea interesului din privirea mea cu interes; Miquel Rossell mânca din castron friptură rece, stătea pe podea, rezemat de peretele halei atelierelor, total indiferent la scama care produce astm. Şi unchiul a spus că el şi cu Pere îşi căutau tatăl şi s-au oprit lângă colegul lui Miquel, care le-a arătat că patronul Gensana o luase pe-acolo, spre cazan. Şi Maurici l-a privit pe Miquel în ochi şi Miquel, mestecând înainte, l-a privit şi el în ochi cu un râs franc, deconcertant. Şi-nainte să intre în hala de-apreturi, Maurici s-a-ntors şi şi-a dat seama înfiorat că băiatul vânjos îl urma. Nu i-a fost prea greu să-i spună lui Pere, te-ajung eu.

– Cum te cheamă?

– Miquel.

– Pe mine Maurici.

– Ştiu.

A râs tăcut, cum puţină lume ştie s-o facă, Miquel. Din clipa-aia-am ştiut că-l pot iubi. Şi ne-am văzut, mereu în taină, mereu ascunzând; la-nceput, şi de noi; ne făceam că nu suntem conştienţi că ne placem; până când, într-o zi,

Miquel m-a luat de mâna cu care rupsesem o creangă în pădurea din Pla de Bonaire, unde ne dusesem să culegem ciuperci; şi-am rămas un timp ochi în ochi, foarte aproape unul de altul, prea aproape, scrutându-ne scrupulele şi zvâcnetele dorinţei şi Maurici Fără de Ţară a zis primul te iubesc, Miquel... Şi după ce-a lăsat ecoul cuvintelor amintirii atât de suave să se piardă-n pereţii camerei, a povestit mai departe că Miquel i-a răspuns c-un sărut blând şi cei doi obraji prost raşi s-au zgâriat şi eu m-am gândit c-o fi posibil să am parte de fericire, ca şi ceilalţi; dar era aşa fiindcă-n clipele-alea alungam cu disperare ideea păcatului care mă sufoca de câţiva ani.

– Crezi că facem bine? – Eu, Maurici Fără de Ţară Moralistul.

– Taci şi ia-mă-n braţe. – Lui Miquel nu-i ardea de farafastâcuri. Şi de-aceea ne-am îmbrăţişat şi eu mi-am pierdut minţile şi din clipa-aia am ştiut că da, e posibil să am parte de fericire, deşi-i fericirea interzisă, de care nu-i puteam spune nici părintelui Vicenç, nici doctorului Canyameres, nici prietenului de suflet Pere I Gensana Fugarul, care-n clipa-aia se tăvălea pesemne cu două târfe deodată, spunându-şi ce frumoasă e viaţa şi păcatul se mărturiseşte şi gata. Tristeţea, Miquel, e că aceste lungi clipe de plăcere erau nişte biete minuscule insule de fericire.

Miquel, celălalt, Rossell, a fost foarte tandru şi înţelept. Mi-a arătat că puteam fi obiectul dorinţei lui; mi-a arătat mângâieri neştiute şi m-a-nvăţat să explorez un trup străin. Dimineaţa-aia n-am cules ciuperci, Miquel; ne-am cules unul pe altul şi ne-am pecetluit afecţiunea, poate iubirea, nu ştiu, cu sigiliul stânjenitor al secretului. În familia noastră au fost mulţi Gensana care-au trăit toată viaţa c-un imens secret în cârcă; nu eram decât un exemplu-n plus. Cert e că l-am iubit pe Miquel, Miquel, până când a murit.

Amurgul s-a strecurat ca un suspin în liniştea ospiciului. Până s-au întins umbrele.

– Unchiule.

– Da.

– Mă cheamă Miquel, după Miquel al tău?

– Nu. Te cheamă Miquel după fratele tău, Miquel: aşa a vrut mamă-ta. Dar pe fratele tău, da, pe el l-a chemat Miquel după Miquel. – Unchiul şi-a şters o lacrimă cu batista mototolită. – Am făcut uz de dreptul de naş ca să-mi rămână pentru totdeauna o amintire a iubirii mele. Dar ai tăi nu ştiau.

– Nu mai eraţi împreună când m-am născut?

– Murise, Miquel. De mulţi ani. L-au omorât.

– Ce? – Şi-apoi, după o tăcere plină de umbre. – Cine?

Niciodată n-am fost împreună, Miquel şi cu mine. Ne vedeam pe ascuns. Sau printre oameni, prefăcându-ne că nu suntem ce suntem unul pentru altul. El, muncitorul, eu, ruda patronului, am asistat amândoi la proclamarea Republicii Catalane, în Piaţa Sant Jaume, la Barcelona. Miquel era-nflăcărat şi s-a-nscris curând în FAI. Am bătut cu Miquel drumurile speranţei, fără să putem să ne ţinem de mână, dar uniţi de bucuria nemăsurată pe care-o trezesc visurile colective. Şi-mpreună-am călcat multe pensiuni din portul Barcelonei (mereu cât mai departe de Feixes şi de blestemul lui) şi-am luat lecţii despre gesturile de tandreţe interzise, şi-ncet-încet ne-am cunoscut trupul inexpert şi clandestinitatea iubirii ne-a transformat, Maurici, student la Limbi Clasice, şi Miquel, ţesător, categoria-a doua, într-un singur lucru.

– Cine ţi l-a ucis pe Miquel, unchiule?

Bunicul Maur II a spus, destul vieţii, la sfârşitul lui treizeci şi doi, în totală discordanţă cu poezia care se făcea pe vremea-aceea, el, care-atât de bine-o ştia şi ignora tot ce li se-ntâmpla oamenilor de lângă el. Moartea i-a fost poetică; don Maur îşi imaginase întotdeauna un final susceptibil să fie tradus în alexandrini, el rostind ultima frază (avea pregătite trei) şi-ntreaga familie-n jurul lui, dezolată, şi-un al doilea cerc mai larg, format din toţi scriitorii zilei, răvăşiţi de-o pierdere-atât de mare şi neştiind cui să treacă, după moartea lui Maur Gensana, torţa geniului. Dar nu: bunicul Maur a murit în galeria dinspre nord, aşezat în fotoliu, cu pipa-ntr-o mână şi-un caiet ţinut strâns în cealaltă. Nimeni nu ştie când a murit exact, a făcut-o singur, poate conştient c-o face şi-aduce-un omagiu Antonilor şi Maurilor

şi soţiilor lor care-l priveau cum moare din tablourile lor imobile. Nici căţelul Bonaparte n-a lătrat. L-a găsit Lluïsa, de-acum bătrână, care, cu câteva luni înainte, când se proclamase Republica, împlinise patruzeci şi şase de ani de slujbă neîntreruptă în casa Gensana. Şi biata femeie, c-un geamăt slab, a alergat prin toată casa, pân-a dat de mine în bibliotecă, pitulat după Ovidiu. Pipa a rămas pentru totdeauna în biroul bunicului poet. Masa lui de lucru, la fel. Iar caietul pe care bunicul îl ţinea strâns c-o mână, a trecut direct în mâinile mele, fiindcă unchiul tău Maurici Fără de Ţară s-a albit mai mult că-i găseşte caietu-ăla-n mână decât că-l vede mort. Bunicul Maur II Divinul, Miquel, a făcut ce-au făcut toţi bărbaţii Gensana de când istoria e istorie.

– Ce-au făcut, unchiule?

– Au murit brusc. E un blestem care ne-a urmărit mereu, n-a ratat niciodată. Şi-n ferpar, care ocupa jumătate de pagină a ziarului din Feixes şi-a tuturor din Barcelona, *donya* Pilar a pus să se tipărească *Odă către Feixes* şi *Odă grădinii mele,* compoziţii drăguţe, dovadă a înaltei valori a operei nobilului nostru poet, din nefericire, dispărut. Şi moştenitorul Anton, tatăl meu adoptiv, bunicul tău Anton, a devenit automat stăpânul Anton III Gensana Fabricantul. Şi eu trăiam, cu Vergiliu, Homer şi Miquel, visul şi spaima de infern. Cu timpul, infernul demonilor cedase locul infernului oamenilor, mai puternic, şi toate energiile ni le risipeam să nu ne lăsăm neocrotit dulcele nostru secret. Şi, după o săptămână, din mâinile notarului, a ţâşnit vestea care-a spulberat pentru totdeauna pacea-n familie şi care-a scandalizat Antonii şi Maurii şi soţiile lor din galeria tablourilor; fiindcă, în ce-am aflat de la notar, îşi au începutul nenorocirile care-au dus până la fuga tatălui tău şi, prin asta, până la tine.

Spre ghinionul meu, al nostru, la şaisprezece zile de la excursia pe Tibidabo, am primit un nume şi-o adresă.

– Cheile-s de la o casă din Valldoreix: nu-s vecini. Azi, la cinci, vă duceţi la el, îl luaţi şi-l duceţi în casă. – Pramatia de Perpinyana nu ne privea-n ochi. Se uita-n pământ. – Uite-i adresa. La Valldoreix l-aşteaptă un comitet de primire care-o să vă dea noi instrucţiuni.

Cei patru condamnaţi n-au suflat. Perpinyana, de parcă le făcea o mare favoare, şi-a pironit privirea-n perete:

– Partidul vă dă asigurări că n-o să ştie nimeni în sarcina cui a fost Toro. Şi îşi exprimă recunoştinţa pentru forţa voastră revoluţionară.

– Dar…

– Noroc. Mult noroc, tovarăşi.

Toro. Tovarăşul Toro. Cinci ani de luptă. Prima promoţie de absolvenţi ai Universităţii din Beirut: Cum Laude în explozive. Ideolog de ultimă sciziune. Stalinist până-n măduva oaselor; chiar prea. În Comitetul Central de trei luni. De ce, de ce, fost tovarăşe Toro, de ce? Nu ştiai că Mingo era om bun, c-avea iubită şi viitor?

A fost simplu, dar neplăcut. Fostul tovarăş Toro nu se-aştepta la o reacţie-atât de rapidă. Poate nu se-aştepta la nici o reacţie. Când Simon şi Xato l-au pus să se urce-n maşina condusă de Franklin, i-a dispărut floarea de zâmbet cu care-i primise şi-au început să i se tulbure ochii de spaimă. În maşină a lucit un pistol, poate-al lui Cunillera, mai nervos. Toro-i da-ntruna, ce faceţi, tovarăşi, unde mă duceţi, ce-i asta, şi foştii tovarăşi nici un cuvânt, muţi, morţi, nici o referire la Mingo, cum li se spusese, de parcă toată povestea nu ne interesa deloc, fără ură, eu cu ochii pe geam, să nu izbucnesc în plâns şi blestemând ziua când m-am vârât în zugrăvelile Bertei şi-n tot ce-a venit după aia, şi spunându-mi, nu e posibil, nu e posibil să iau parte la uciderea unui om, şi-o altă voce gravă, ca a lui Ochi Albaştri, îmi spunea, *de profundis*, Toro e un porc trădător asasin a vândut cauza duşmanului. Şi-aşa, tot frământatul drum spre Valldoreix. Trei bărbaţi cu mască şi-au asumat sarcina să-l facă să deşerte sacul până la fund. (De ce, ce informaţii ai dat, de ce, cât timp, de ce, Toro, de ce, cui, persoana de legătură. De ce, Toro? Ai fost un infiltrat de la-nceput? Ai? Eşti copoi? Copoi făcut muncitor? Ce ţi-au promis, ai?) Şi trei-patru ore a negat tot, şi evidenţele, spunând că se-nşală, că el era bun prieten cu tovarăşul Mingo, că-i o greşeală. Dar, cum sistemele de interogatorii clandestine n-aveau timp de poveşti, a-nceput repede să dea din el şi să toarne gogoşi: c-a făcut-o fiindcă are o verişoară bolnavă şi trebuie să-i plătească spitalizarea; că niciodată n-a spus nimic important şi nu-nţelege cum de-au ajuns să-i ridice. C-are familie (evident), că depinde de ea (fals). Şi numele copoiului de legătură. Şi-aproape absoluta securitate, n-are complici în

Partid. Între timp, alde Xato, Simon, Franklin şi Cunillera, ca-n cele mai clasice filme cu bandiţi şi sticleţi, jucau cărţi într-o altă cameră plină de fum şi se chinuiau să se gândească la Mingo. Mai puţin tovarăşul Simon, care citea-ntr-un colţ şi ceilalţi se uitau la el urât, că la capitolu-ăsta stă bine. Dar toţi patru-aşteptând ordinele cu stomacul ghem, dar cum să mărturisească?, că-i periculos să te simţi laş într-un moment ca ăsta. Nimeni din Partid, afară de Ochi Albaştri, nu ştie exact cine sunt.

– Şi Perpinyana –a zis Miquel II Gensana Gorila, ridicându-şi ochii din carte. Ceilalţi s-au uitat la el ca la o stafie şi el a tuşit. – Iertare, gândeam cu voce tare.

– Şi Josep Maria gândea cu vocea tare – a amintit, destul de timid, Júlia.

– Care Josep Maria?

– Bolós.

– De unde ştii?

– Ţi-am mai spus că l-am cunoscut. – Pe farfuria ei mai rămăsese doar ceapa. – Puţin.

Sigur era că nu interesa pe nimeni din cine-i format plutonul de execuţie. În plus, doar pe doi din cei patru aleşi cădea greul, aşa că restul de doi tovarăşi n-or să ştie precis care din cei doi ghinionişti a apăsat pe trăgaci. Xato, Simon, Cunillera şi Franklin, ghinionştii de la tombola din noiembrie, campionii criticii-n ceafă.

Cât a durat interogatoriul, au decis, după ce, privind în grădină, şi-au pus problema, că, având în vedere că nu-i nici un voluntar, or să trebuiască să tragă la sorţi. Şi Franklin a făcut patru bastonaşe de mărimi diferite şi i le-a dat lui Xato. Decis: cel mai scurt. Simon mai să ameţească de bucurie când a văzut că al lui e lung. Cunillera..., scurt. Franklin..., potrivit. Lui Xato i-a rămas cel mai scurt. Cunillera şi Xato, fericiţii câştigători ai unei călătorii în Caraibe pentru două persoane. Execuţie prealabilă a unui fost tovarăş. Şi s-a deschis deasupra mea cerul, n-o să fiu autorul material al unui asasinat, oricât ar fi de justificat, şi i-am mulţumit lui Dumnezeu care nu exista şi m-am uitat pe furiş la Bolós, şi el aducea mulţumiri divinităţilor lui. De-o mie de ori mai bine să scapi de-un cadavru, decât să-l transformi

într-un cadavru pe Toro. De-o mie de ori mai bine s-aştepţi, decât să intri-năuntru. De-o mie de ori. Şi Cunillera, şi Xato, albi ca varul.

Când Comitetul de Primire şi Interogatoriu a plecat discret, după ce i-a avertizat că-ntr-o oră să nu mai fie nimeni acolo şi cheile sub preş, Cunillera şi Xato s-au ridicat. Simon le-a oferit câte-o Rumbo, parcă ultima, cea din urmă ţigară a unor condamnaţi la moarte. Au supt-o cu lăcomie, de parcă-ntr-adevăr şi-ar fi aşteptat execuţia. Ca să-i ajute să digere momentul, un curajos Franklin le-a spus să nu vă tremure mâna, tovarăşi: e un vierme trădător doar; gândiţi-vă la Mingo. Şi Cunillera l-a privit cu ură, i-a aruncat la picioare ţigara aprinsă şi i-a scuipat, dacă ţi-e aşa clar de ce nu te duci tu, măgarule. Eu nici nu-l cunoşteam pe Mingo. Dar Xato l-a luat de braţ şi l-a dus spre camerele din spate.

Franklin şi Simon, ca pe jar încolo şi-ncoace, parcă-aşteptam veşti de la moaşă, nu-ndrăzneam să ne uităm unul la altul, nu-ndrăzneam să privim în grădina umedă, doar să se termine-o dată, şi sigur cu gândul că n-am crezut în viaţa noastră că-i atât de greu să ţii un pistol. Şi-am auzit împuşcătura. Dumnezeule. Două. Două împuşcături, una după alta, înăbuşite. Critica-n ceafa bietului Toro, odios trădător al cauzei. Şi-oftatul lui Bolós şi-al meu, aşteptând s-auzim plânsul copilului.

Xato şi Cunillera s-au întors, pistoalele-n teacă, imposibil de ştiut cine. Cel Mai Teribil Secret îl deţineau doar doi Tovarăşi Eroi. Şi nici Bolós, nici eu n-am vrut să-i privim în faţă. Dar le-am ghicit un chef nebun să se-mbete. Şi tovarăşul Mingo se putea odihni-n pace.

– E rândul vostru – a zis Xato. Şi-a zâmbit, scăpat de-acum de tot. Cunillera n-a zis nimic. S-au topit amândoi în întunericul din grădină. Atunci, mi-am dat seama că lăsasem uşa spre grădină deschisă tot timpul şi-n casă e foarte frig.

– Hai – a zis Franklin.

E mai rău. Simon credea că acum e mai rău. Visul sinistru că ai de ascuns un cadavru. Întâi, să fii nevoit să dai ochi cu Toro mort, Toro, viu cu câteva clipe-n urmă, speriat, în maşină, şi-acum plin de sânge şi mut. Apoi, să-l atingi şi să-l târăşti la maşină, să-l faci să dispară, oh, ce oroare! Şi Bolós şi el (Franklin şi Simon, uniţi de soartă din ziua Primei Comuniuni până-n ziua Primei lor Execuţii) s-au ridicat, n-au zis, mulţumim tovarăşi pentru serviciul făcut, şi-au luat-o, cu inima strânsă, prin coridorul din dreapta ca să dea de-un cadavru. O veioză-ntr-un colţ, c-un bec amărât de douăşcinci, lumina prost camera de lângă bucătărie. În mijlocul camerei, pe podea, mâinile legate la spate, un scaun răsturnat, Toro, trădătorul, şi-o şuviţă de sânge ieşea dintr-o găurice prin care, cu câteva clipe-n urmă, îi ieşise viaţa.

– S-au gândit la toate. – Franklin îmi arăta un prosop lângă cap. Simon a zâmbit trist. Când să-i înfăşoare capu-n prosop, să nu picure sânge, s-a-ntâmplat ce nu trebuia să se-ntâmple niciodată. Lui Franklin, aplecat peste bietul odios Toro, i-a-ngheţat în gât ţipătul. Toro şi-a mişcat capul, a deschis ochii şi-a scos un geamăt.

– Mama voastră de japiţe!... – Ţipase-n el, ţipăt de-ăla care face atâta rău sufletului. Dar era îngrozit. – Japiţe de doi bani, nu l-au lichidat.

Şi-am ieşit ca din puşcă din cameră, urmat de Franklin, încălcând contrarevoluţionar cele mai elementare norme de siguranţă ale clandestinităţii. Şi-ajuns în strada pustie, cu bietul Bolós după mine, gâfâind, răsuflarea nor decupat în lumina lâncedă a singurului felinar de pe stradă, am auzit cum trece netulburat trenul, am auzit tăcerea veveriţelor deja adormite şi nici urmă de puii de lele care-şi lăsaseră treaba pe jumătate făcută. Da, sigur, puteam s-o iau la goană pe străzile nelocuite şi umede, s-ajung la gară, să m-apropii de Sant Cugat şi să strig, să-i proclam pe Xato şi Cunillera tovarăşi răi, c-au ucis doar pe jumătate un trădător şi ne-au lăsat cu treaba neterminată şi-acum pe noi doi, pe prietenul meu de-o viaţă, Bolós, şi pe mine, care trăsesem cel mai lung pai, pe noi pica să-l omorâm pe trădător iar; da, puteam să fac aşa. Sau puteam să-i zic lui Bolós, hai de-aici şi să-l lăsăm pe Toro cu agonia lui, cu singurătatea lui, şi pe stăpânii casei cu un cadavru. Sau...

– Miquel, pierdem timpul. Lasă gărgăunii!

– Sunt sau nu pui de lele?

– Pesemne-au făcut pe ei de frică, mai rău ca noi.

– Ce facem? Aşteptăm să moară?

– Nu. Ar fi oribil. Nu. Ar putea să dureze ore. Şi să se chinuie.

– Ar trebui făcut ca la animale.

– Taci naibii!

Am tăcut amândoi. Am scos câte-o ţigară şi-am amestecat fumul cu aburul răsuflării. Şi Toro, înăuntru, pe moarte. Era foarte greu să te gândeşti la Mingo. Rumbo mirosea şi-avea gust de rumeguş. N-am mai fumat de-atunci Rumbo, dar cele câteva fumuri m-au liniştit.

– Va trebui să tragem la sorţi, Miquel.

– De-acord.

Miquel şi Bolós jucând de-a ghicitelea, inocent, în mijlocul unei străzi necunoscute: stânga dreapta; unu doi trei. Dar era-n joc, cine-o să tragă lovitura de graţie. Cine-o să reprezinte escadronul. Unu, doi, trei: i-a căzut locotenentului Franklin şi-n timp ce dispera şi se-albea, sublocotenentul Simon îşi spunea ce baftă am, în viaţa mea n-o să mă mai plâng.

– Bietul Josep Maria.

– Da.

Şi s-au întors în tăcere, conştienţi că ei doi ştiu că, cine-o să-l omoare de fapt pe Toro, o să fie el, Bolós, prietenul meu de suflet, şi, când au intrat în camera de lângă bucătărie, Toro privea cu disperare spre uşă şi ei avuseseră slaba speranţă c-o fi murit, dar nu, a clipit din ochi şi-a-ngăimat ceva, dar mi s-au umplut ochii de lacrimi şi-am mai apucat să-i văd pe-ai lui Bolós, şi-am întors spatele, şi-am auzit împuşcătura locotenentului, una singură,

seacă, definitivă, şi, când plutonierul major Simon s-a dus să-i acopere lui Toro faţa ca să-l transporte, a constatat că locotenentului Bolós îi fusese milă şi-i deschisese gura să-i trimită glonţul, ca pe-o sfântă cuminecătură, direct în minte.

N-avea ce să mai vină mai neplăcut. Au vârât cadavrul răsucit în portbagajul maşinii. Şi când l-au lăsat, în noaptea neagră, la rampa de gunoi de la Granollers, cu speranţa să-l găsească repede cineva şi copoii să-nceapă să se frământe şi să priceapă că nu te joci cu Partidul, au simţit în suflet un gol, bietul Toro, singur, mort, în gunoaie.

Drumul până la atelierul din Guinardó, unde urmau să schimbe roţile şi să spele maşina, l-au făcut în tăcere şi mie nu mi-a ieşit din cap niciodată trupul mort din trei critici în ceafă, tremurânde, nehotărâte, care-l lăsaseră ţeapăn, însoţit doar de frig, de stele şi de şobolani. Am ţinut-o-n mine şi mi-a făcut rău, Júlia.

– Căpitan Samanta zice c-o păcăleşti.

– Eu? Abia de-o zăresc când vin.

– Zice că mi-aduci pe furiş ciocolată – a insistat unchiul.

– Închipuiri! – a răspuns Miquel, în timp ce-i punea două-n sertar, sub hârtia galbenă, japoneză, pentru lei abisinieni.

– Asta-i spun şi eu. Dar ea…

– Te-a durut cumva zilele-astea burta?

– Nu, nimic, normal. Sergentul e cea mai deşteaptă din tot ospiciul.

– Sanatoriul.

Unchiul Maurici n-a catadicsit să facă scrimă cu Miquel. Până n-a terminat de mestecat prima tabletă de ciocolată, n-a mai avut chef să deschidă gura. A luat o foiţă de hârtie şi-a rămas cu privirea pierdută, în timp ce degetele, singure, cu dexteritatea pe care unchiul o avea-n comun cu orbii, începeau să-ndoiască hârtia şi să facă un fantastic şi surprinzător babuin c-un fund umflat. Şi, când l-a terminat, degetele l-au dat la o parte, pe noptieră, parcă

nu-i acordau nici o importanţă, căci viaţa lui în clipa-aia era concentrată nu pe amintirea, ci pe realitatea morţii unchiului său Maur II Divinul. Şi-o lacrimă a alunecat pe cearşaf.

– Eu l-am omorât, eu mi-am omorât unchiul.

– Ei, hai! – Dar lacrima era de-adevărat. Miquel arăta spre babuin: – Maimuţa-asta e… E fantastică, unchiule.

– L-am omorât. A murit fiindc-a citit caietul.

– Ce era-n caiet?

– O poveste. Gânduri…

Acum, unchiul mototolea cu degetele crispate hârtia care-ncepuse să ia forme de cai şi-a abandonat-o pe cearşaf. Pentru Miquel a devenit un ghemotoc anonim, îi aducea-n minte sclavii lui Michelangelo, miraculos iviţi din piatră, strigând şi revendicând o formă ca să poată trăi.

– Dar nu de-aici trebuie să-ncep s-o spun.

– Dacă nu vrei, nu discutăm, unchiule.

– Bine'nţeles că vreau. – Şi c-un gest energic. – Ia loc.

Degetele s-au apucat să facă alt babuin: să nu rămână maimuţa singură. Şi-a-nceput să vorbească despre surpriza de care-a avut parte familia, când notarul Tutusaus le-a citit testamentul străbunicului Maur II Gensana Divinul. Testamentul în sine era o preţiozitate literară, în care străbunicul divaga pe lângă acte stabilind cât de minunată-i grădina şi măreţia poeziei pe care-acel *locus amoenus* i-o inspirase. Şi se cita pe sine spunând, doar umbra pădurii de castani / mai umbroasă'i ca tine, umbră a teilor, şi provocând primul căscat fiului său, Ton, nevoit să-şi lase treaba să vină la notar, şi cu moartea, veghea, înmormântarea, şi-acum asta, avusese o săptămână excesivă; şi-şi scotea pe furiş ceasul să calculeze, mai are timp s-ajungă la birou sau aterizează direct la cazinou. Dar a-nţepenit, cu ceasul lângă jiletcă, fiindcă-n clipa-aia notarul Tutusaus spunea că străbunicul tău Maur II Divinul, date fiind circumstanţele extraordinare de care tocmai a luat cunoştinţă, a făcut o modificare în testament şi-această

modificare era confirmată de prezenţa lui etcetera etcetera, şi se putea observa că notarului îi tremură glasul, şi prin acea dispoziţie le anula pe toate celelalte care-ar veni în contradicţie cu cea nouă care, pe scurt, spunea că las moştenitor universal al tuturor bunurilor mele, pământuri, case, grădină şi casa strămoşească şi fabrica pe care o administrează şi pe care să o administreze în continuare don Antoni Gensana y Eroles, precum şi versantul de munte de până la Navarcles şi banii lichizi pe care'n acest moment îi am depozitaţi în bancă, iubitului meu nepot don Maurici Sicart y Gensana, Maurici Fără de Ţară, fiul preaiubitei mele surori Carlota. Şi bunicul Anton, fiul poetului, a deschis şi-a-nchis gura, ca mrenele din iazul grădinii care, de-acum, nu mai era a lui. Dezmoştenit. De ce? Şi fabrica? De ce? Şi, din clipa-aia, dată fiind privirea pe care mi-a aruncat-o bunicul tău, Ton, am înţeles c-am un duşman foarte aproape de mine. Dar cel mai rău mi-a părut, Miquel, că taică-tu, până şi taică-tu, s-a uitat la mine urât, şi el credea pesemne că singurul mod legitim de-a moşteni bunurile casei Gensana e succesiunea în linie bărbătească. Doi duşmani în casă. Şi străbunica Pilar şi bunica Amèlia, tăcute, mute, evident perplexe, căci era imposibil de-nţeles. Şi privirile bărbaţilor m-au hotărât să jur că n-o să mă mişc în viaţa mea din casă, e a mea. Mi-o dăruise un poet.

– Nu. E a mea, Maurici. Moral e a mea. – Mă ţintuia cu degetul, mânios. – Dă-mi-o-napoi.

Lui papa Ton îi tremura mustaţa. Şi peste cinşpe zile, tot îşi mai făcea cruci; tot îşi mai deschidea şi-nchidea gura ca mreana, de stupoare; aceeaşi stupoare pe care-o trăiam şi eu, deşi amestecată c-o frică imensă de ciudata mea putere.

A tăcut. Părea că vrea să se-ntoarcă la capul de cal, dar degetele nu l-au luat în seamă. Şi c-un glas lugubru, unchiul Maurici-a adăugat, am jurat că n-o să mă mişc în viaţa mea din casă, Miquel, căci e a mea. Şi-am mai jurat că, fiind a mea, pot s-o folosesc cum cred. Până-am înnebunit şi m-aţi adus să fac gărzi cu sergentul. Şi-aşa a rezumat cincizeci de ani de istorie în care era cuprinsă întreaga viaţă a lui Miquel. Şi-amândoi au tăcut, atâta tăcere, c-au perceput ecoul îndepărtat al capătului tăcerii.

– De ce-ai zis că l-ai omorât tu?

Unchiul s-a uitat la Miquel parcă-ntors dintr-o călătorie epuizantă. A luat capul de cal şi, agitat, l-a desfăcut: avea din nou, în faţă, o foaie galbenă, plină de cute fără sens şi misterioase, care-n urmă cu câteva clipe voiau să fie cal. Şi-atunci a zis că străbunicul meu n-ar fi trebuit să citească aia niciodată. Nu-l ascunsesem bine ca pân-atunci. A fost vina mea. Şi din câte-am văzut pe urmă, unchiul meu, străbunicul tău, l-a găsit pe masa mea de lucru. A avut timp, până s-apară cineva, să citească-n caiet, să fie disperat, să cheme notarul, să schimbe testamentul, să se-aşeze în galeria portretelor cu caietul în mână, să fie şi mai disperat şi să moară.

A tăcut, auzind ordinele aspre ale sergentului Samanta sau ale vreunuia din ienicerii ei. L-a privit pe Miquel în ochi şi-a zis, cu ochii-n ochii lui, că, sigur, ca să-mi sting ecoul mustrărilor de conştiinţă, i-am cerut bunicului tău, Ton, să rămână în casa mea: el, familia lui, ranchiuna lui. Atunci a-nceput să umble prin Feixes zvonul c-aş fi cartofor şi c-am început să pierd averi la bacara. A fost ceea ce e cunoscut în Istorie drept Prima mea Mare Decepţie.

Lunile de după împlinirea răzbunării au fost, şi pentru Simon şi pentru Franklin, pline ochi. Vreun suflet simţitor din Partid s-a dat peste cap ca eroii, cei patru, să fie nu doar împrăştiaţi, ci şi ocupaţi, să nu-i împingă păcatul să gândească prea mult şi-asta să le facă rău şi să le altereze militantismul. Tovarăşul Simon a luat parte, după ce-a schimbat de trei ori locuinţa, la zeci de şedinţe de noi celule unde se aduceau, pe lângă aspre autocritici pentru prostul mers al Partidului, modificări la linia ideologică. Li s-a dedicat trup şi suflet şi s-a convertit într-un fel de, acum da, apostol al păgânilor, predicând Evanghelia noii ortodoxii şi-ar fi trebuit să-şi schimbe numele de Simon în Saul. Şi Mingo îi era protomartirul.

Erau vremuri câineşti: ultima sciziune revizionistă lăsase Partidul ciur; dar lui Miquel nu-i părea rău, se ştia în posesia adevărului, era unul din cei zece drepţi, pe care Iahve-i cerea lui Lot. Ce linişte, să se ştie unul din cei zece! Între timp, Franco, cu gura căscată, începea să-şi lase balele de aterosclerotic şi semna-ntr-o veselie condamnări, inutile şi crude, la moarte, căci cine-i născut ucigaş, ucigaş moare. Şi ţara aştepta, cu înfrigurare, atacul de cord sau imposibilul kamikaze şi-şi amintea încă de muţenia în cazul Puig Antich. Şi, curios, preocupările lui Simon se

concentrau pe problema crucială dacă, în etapa prerevoluţionară, avangarda muncitorească trebuie să colaboreze cu intelectualii şi cu creştinii sau nu. Linia revizionistă zicea că da şi Simon, Apostolul Păgânilor, zicea că nu. Că avangarda muncitorească trebuie să exercite o dură dictatură a proletariatului spre-a înfăptui o dată revoluţia socialistă şi Venirea Comunismului, cum predica Isus. Şi-ncă ceva, mai albastru: ce atitudine trebuia luată faţă de foştii tovarăşi din PSUC, revizionişti contrarevoluţionari care-şi conduceau când aşa, când aşa, barca şi colaborau cu partidele clandestine ale burgheziei. Şi-aici punctele de vedere erau şi mai împărţite şi noua veche gardă a Partidului opina că cei din PSUC sunt mai răi ca burghezii, căci sunt trădători. Şi Miquel II Gensana, Apostolul Ortodoxiei, s-a simţit brusc (într-o zi, când ţinea la universitate un discurs, în faţa unui public de cinci oameni, în sala unşpe) teribil de obosit şi-n gând, în pofida conştiinţei lui, a fost nevoit să admită că aşteaptă prilejul să zică „Adio arme!". De n-ar fi fost Berta, tovarăşa Pepa, la-nchisoare, de când o trădase blestematul de Toro! Şi vechea conducere a Partidului, cu condamnări la-nchisoare de opt şi zece ani, încerca să redreseze situaţia, în timp ce diareile hemoragice îşi împlineau misiunea revoluţionară în trupul dictatorului. Şi totu-a-nceput să se mişte-n Partid; un du-te-vino frenetic de militanţi, unii cu privirea-n sus, alţii cu ea-n pământ. În momentele-acelea, Pinochet se-ntorcea în Chile de la înmormântarea lui Franco, tovarăşul Simon n-avusese nici banii, nici ocazia să cumpere şampanie ca să serbeze ca lumea civilizată şi, în mod miraculos, Spania se trezea monarhistă de când se ştia. Atunci, Partidul a stabilit că, o dată cu schimbarea, trebuie revenit la PSUC, căci Partidul se dizolvă. Mulţi militanţi spuneau amin şi voiau să uite cum îi huleau, în urmă cu doar câteva luni, pe fraţii revizionişti din PSUC. Cei ce nu vedeam limpede, cei ce spuneam, ca s-ajungem să luăm parte la nişte alegeri, nu era nevoie nici să tragem cu puşca, nici să ucidem, nu era nevoie nici de Beirut, nici de beculeţe de douăşcinci, nici de prosop îmbibat cu sângele lui Toro, am fost invitaţi să facem parte din proiectul Equus. Cu pistolul la voi, vă rugăm. Şi eu, care nu-mi doream decât să sfârşesc cu războiul, să mă-ntorc acasă şi să mă-nscriu într-o asociaţie de veterani, să stau într-un balansoar şi să-mi aduc aminte de micile bătălii, am spus că mă-nscriu în

proiectul Equus şi-n adâncul inimii-mi ziceam, parc-ai fi Antigona sau, mai degrabă, Oedip, incapabil să te revolţi împotriva destinului tău de revoluţionar.

Când ieşea din pensiunea madrilenă, în care-şi petrecuse noaptea, Miquel Gensana privea-n faţa lui, la Puerta del Sol, şirul de maşini negre, lucioase, decapotabile, pline de zâmbete şi de rockefelleri, fabiole şi noii regi. Oamenii, pe margini, cu gura pân' la urechi şi bucuria-n ochi (după neconsolatele lacrimi pentru moartea odiosului) că au din nou familie regală. Şi eu, la doi paşi de noul rege, c-o carte-n mână şi cu pistolu-n cealaltă. M-a umflat râsul şi-am pornit, trist, dezamăgit, plin de speranţă şi derutat spre gura metroului, să iau parte la şedinţa Equus din Puente Vallecas.

Întâlnirea, proiectul, eu mi-l imaginasem ca pe-o nedorită, neviabilă relansare a acţiunilor, în căutarea tot mai îndepărtatei revoluţii, s-a transformat într-o teribil de curioasă cvasiacademică manifestare: într-o spaţioasă sufragerie de bloc, aproape goală, c-o măsuţă de plastic şi-un instabil scaun de bucătărie pentru mine, în faţa unei mese lungi, la care Ochi Albaştri şi trei membri necunoscuţi din Comitetul Central mi-au mulţumit pentru eforturile depuse în lupta revoluţionară, mi-au făcut cunoscut că, având în vedere dizolvarea definitivă a Partidului în PSUC şi-a acestuia în PCE* şi având în vedere refuzul meu de-a urma acest proces, din clipa aia nu mai am nici o obligaţie faţă de Partid, cum nici Partidul nu mai are nici o legătură cu mine sau obligaţie. M-au pus să jur că niciodată, în nici o împrejurare, n-o să divulg secretele pe care-ajunsesem, ca militant, să le aflu şi că niciodată, în nici o împrejurare, n-o să-mi trădez nici un fost tovarăş, tot aşa cum Partidul n-o să divulge nici una din acţiunile mele de militant. Bănuiesc că se refereau la moartea lui Toro şi la studiile mele-n Liban. E prima oară când vorbesc de asta cu cineva, Júlia.

Pe de-o parte, Miquel Robin Hood II Gensana a simţit o uşurare imensă la gândul că nu trebuie să mai poarte niciodată povara grea a clandestinităţii; dar pe fostul tovarăş Simon l-au trecut sudori reci la gândul că-şi pusese-n joc viaţa şi luptase împotriva unei întregi structuri de putere dictatorială, clar; dar mai ales că luptase împotriva lui însuşi ca să creadă-n tot ce-avusese de trăit. Şi să creadă cu-nflăcărare revoluţionară. Miquel şi Simon s-au privit în suflet:

– Şi-acum ce fac, cu viaţa mea?

Mi-a ieşit pur şi simplu, cu ochii-n ochii lui Ochi Albaştri, pe-un ton de nemulţumire şi de reproş, căci nu poţi schimba schemele de pe-o zi pe alta. Dar omul cu mustaţă bogată, care părea cel mai şef, cu nişte ochi veşnic lăcrimoşi, a dat uşor din mână: nu suntem aici să facem mese rotunde.

– Pistolul, te rog. Dă-l înapoi tovarăşului Pablo.

Am făcut ce mi s-a cerut şi nu mi-am luat ochii de pe Ochi Albaştri:

– Ei?

Pentru prima oară-n mulţi ani, Ochi Albaştri a ocolit întrebarea şi se uita în tavan, în timp ce tovarăşul Pablo îmi întindea un plic cu o cantitate notabilă, dar sfrijită, de bani, ca să fac faţă primelor săptămâni ale reintrării mele în lumea celor care nu încetaseră să râdă, să facă dragoste, să se plimbe, să-şi ascundă capul sub aripă, să facă teze de doctorat, să se ducă la film, să meargă pe stradă fără să tragă cu ochiul spre ipoteticul urmăritor.

Cu banii de la camaradul Pablo, am făcut plinul vespei ce mă purtase la Madrid şi-am luat-o înapoi spre Barcelona, ca Miquel II Gensana Eliberatul de Întreaga Grea Povară Mai Puţin cea a Amintirii. Am cântat, la şaizeci pe oră, am râs, am plâns şi-am înfruntat cu privirea poliţiştii de circulaţie, fiindcă-acum, chiar dacă mă opreau, nu mai aveam de ce tremura c-ar putea să-mi descopere pistolu-n buzunar şi frica-n suflet.

Miquel a avut la-ndemână şase sute de kilometri ca să-şi rumege acţiunile viitoare. Nu voia, pentru nimic în lume, să se-ntoarcă acasă: ar fi fost o formă de-a recunoaşte că se-nşelase; şi-ar fi trebuit să suporte privirea mută, triumfătoare, a tatălui şi, poate, gesturile de milă ale unchiului Maurici; dar, mai ales, ar fi trebuit să îndure tăcerea mamei: asta, într-adevăr, îl speria. La Monegros îşi schimbase a treia oară părerea; dar, până la Fraga, nu şi-a zis că, la urma urmei... Dar nu: mai avea o sută patruzeci de kilometri să se-ndoiască şi, asta-i, s-a hotărât şi, sculându-se, s-a dus la tatăl său. Şi-ncă departe fiind el, l-a văzut tatăl său şi i s-a făcut milă şi, alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a

sărutat. Şi i-a zis fiul: Tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Şi a zis tatăl către slugile sale: Aduceţi degrabă haina cea mai bună şi-l îmbrăcaţi, şi daţi inel în mâna lui şi încălţăminte în picioarele lui; şi aduceţi viţelul cel îngrăşat, înjunghiaţi-l şi, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat. Şi au început să se veselească.

– Pot să v-aduc friptura?

Maître privea nerăbdător salata lui Miquel, abia începută. Miquel s-a-ntors la realitate şi-a privit farfuria. *Maître* şi-a lansat sprânceana şi l-a acuzat:

– Cumva nu v-a plăcut salata?

– Nu, dacă…

Şi-a pus pe salată tacâmurile c-un gest vinovat. Júlia l-a privit înţelegătoare şi-a făcut un semn către *maître*. Acesta a pocnit din degete şi-un chelner a venit să ia farfuriile.

– Poate mănânci, nu mai vorbi atât, Miquel.

– Nu mă pot opri din vorbit. De-o viaţă nu vorbesc. – I-a privit zâmbetul şi s-a-ntrebat până unde-o să fie-n stare să-i povestească. În clipa aia, chelnerul a sosit cu cele două fripturi, după cum se părea, foarte nerăbdătoare. Sprânceana-ntinsă-a lui *maître*, care, în spatele chelnerului, era hotărât să nu le dea pace să mănânce în linişte, i-a-ntrebat dacă mai vor vin şi-au zis da, şi vin, şi motive să stăm aici mult, căci de-un veac n-am venit, Júlia. Şi-apoi, m-ai adus aici să-ţi vorbesc de Bolós şi poftim.

Au fost îndeplinite toate condiţiile de care se temea Miquel II Gensana Fiul Risipitor: vărul Ramon, la telefon, de la fabrică, l-a-ntrebat dac-a terminat de dat lumea pe brazdă şi şi-a-ncheiat comentariul c-un hohot oribil. Núria a zis bună, ce bine că eşti iar acasă, la tine, şi-a tăcut fără să facă aluzie la scrisoarea triumfală pe care i-o trimisese el, când îşi lua zborul pe drumul clandestinităţii şi-al gloriei. Şi l-a invitat să meargă cu ea-n vizită, să-i cunoască nepotul. Tată-său l-a privit c-o tăcere batjocoritoare şi n-a scos (şcolit de mamă) nici un cuvânt de reproş. Le-a spus pe toate

cu ochii şi c-un suspin de satisfacţie. Şi s-a-ntors la fabrică, fiindcă el, da, muncea. Unchiul l-a privit din bibliotecă, ridicându-şi capul din cărţi, şi-a dat drumul la multă durere între el şi nepotul lui favorit, Miquelul inimii lui, întors acasă. Şi da: cea mai grea a fost tăcerea mamei. Poate ca s-o-mblânzească sau poate ca penitenţă, Miquel şi-a petrecut după-masa în fotoliul de lângă fotoliul mamei, lângă radioul enorm pe care-l văzusem toată viaţa lângă peretele din spatele Júliei, ascultându-i tăcerea în timp ce ea ţesea şi tot ţesea ciorapi şi cosea tivuri de pantaloni, c-o muzică slabă care se-mprăştia până unde-ajungea rotocolul luminii de bec. Şi-n tăcere şi-au spus, vezi, mamă: da, fiule, nu trebuie să-mi dai amănunte, sunt mulţumită că eşti aici, viu şi-ntreg; m-am gândit, mamă, la tine, dar era contrarevoluţionar, putea să mă blocheze; înţeleg, sau nu, nu-nţeleg, dar accept, principalul e că te-ai întors şi ce te gândeşti să faci? Nu ştiu, mamă; cred că vreau să studiez, dar nu ştiu ce. Am nevoie de câteva zile să mă gândesc, să văd dacă vreau să-mi reiau studiile de Istorie sau dacă vreau altceva, mamă. Şi din biblioteca întredeschisă, a ajuns la mine sunetul lin din *Música callada* şi-am înţeles că unchiul îmi spunea-n felul lui, bun-venit. Mama a-nchis radioul să mă lase s-ascult Mompou şi rupea cu dinţii un fir de aţă, ochelarii pe nas, şi zicea-n ea, ia-ţi cât timp ai nevoie şi nu lua-n seamă că taică-tu pufneşte, că acum, în viaţa ta e un moment foarte important, Miquel, rătăcitorul meu fiu.

– Taică-tu e foarte neliniştit, nu merge fabrica. – Acum, după două ore de tăcere, mama-l privea-n ochi şi-şi lăsa lucrul în poală. – Închid toţi şi-i e teamă c-o să fie şi el obligat să-nchidă.

– Ce-i, Ramon nu-l ajută cum trebuie?

– Nu-i vorba de asta. Se vorbeşte de criză mondială. Nu-s bani de înnoit utilajele. Textilele dispar, băiete.

– Dar umblăm îmbrăcaţi. Asta n-am înţeles niciodată.

De-ar fi fost numai asta ce nu-nţelegeam în viaţă... Cert e că m-am apucat să sap cu discreţie în cotidianul vieţii de-acasă şi mi-am reluat în forţă lecturile, şi-acum le venise rândul lui Todorov şi lui Barthes. Tata era plecat toată ziua, mama mă privea de departe şi se-nduioşa şi eu mă plimbam prin grădină singur, solitar, burlac, regăsind iazul fără lebede şi colţul castanilor, făcând planuri de viitor, sunând prieteni surprinşi să afle că-s încă viu, evitând pagina

din cartea de telefon cu numărul lui Bolós şi retrăgându-mă-n bibliotecă cu unchiul, care deja-mi spusese secretul pe care doar eu şi el îl ştiam, anume că pe el îl cheamă, definitiv, pentru Istorie, Maurici Fără de Ţară, şi gurile rele începeau să spună că se scrânteşte. Şi mi-arăta retuşurile pe care voia să le-aducă arborelui genealogic al familiei şi-o bătea la cap pe mama că trebuie să-şi facă poze pentru peretele cu portrete din galeria nord. Şi m-am hotărât să schimb Istoria cu Filologia; aşa, fiindc-am citit trei poeme de Foix şi-am descoperit că arta-i un fenomen în care poţi intra fără să ceri voie şi să rămâi fără să fii obligat să-ţi justifici mişcările. Eram prea fraged ca să ştiu că există critici. Eram prea tânăr ca să-mi dau seama că sunt în căutarea unei căi de salvare.

M-am întors la Universitate prin uşa din dos; ca să n-avem Templu, nici măcar orele nu se făceau în clădirea din Piaţa Universităţii, ci-n nişte clădiri împrăştiate haotic, de-o parte şi alta a Bulevardului Diagonal, care, cu puţină bunăvoinţă şi imaginaţie, începeau să fie cunoscute drept Campus. La ieşirea de la un curs cu Ricard Salvat am cunoscut-o pe Gemma. Muşca dintr-un *croissant* şi mi-au rămas ochii pe gropiţele din obrajii ei. Berta era foarte departe. Şi, deşi acum mi se pare imposibil, şi Teresa era foarte departe. Cum nu mai trebuia să m-ascund, Miquel Gensana a luat parte la liturghia prescrisă de semnele timpului şi şi-a lăsat barbă.

Familia noastră e o mare faţadă cu mari ferestre împodobite cu draperii pe care lumea e musai s-o admire. Unul din lucrurile evitate de toţi Gensana, generaţii de-a rândul, a fost scandalul. Timp de două sute de ani am murdărit multe rufe, dar le-am spălat întotdeauna în încăperea unde-i spălătorul. Întotdeauna, Miquel. Doar taică-tu a încălcat această regulă sfântă. Nici în epoca străbunicului Anton II Hrisostomul Gensana care spunea minuni în public şi nu-şi da seama de coarnele ce-l ornau, n-a ieşit la iveală nimic. Şi eu, Maurici Proprietarul, sunt fiu al acestui neam care se teme de scandal ca de ciumă. De-aia, pe vremea când viaţa mă-mbogăţise peste măsură, trăiam iubirea cu Miquel Rossell pe-ascuns şi nu mă înspăimânta nimic mai mult decât c-ar putea afla cineva că-s un invertit vicios şi-i invidiam pe efebii greci, ce-şi trăiau fără temeri iubirea, la lumină. Taică-tu renunţase să mă bată la cap cu dusul la voluptăţi, dar nu fiindcă bănuia ceva, ci fiindcă sfârşitul neaşteptat al testamentului poetului îl rănise profund. S-au terminat

glumele, confidenţele, halbele de bere sau trabucurile fumate-n doi şi Pere I Fugarul a devenit o privire suspicioasă şi tăcută. Evident că nimic nu s-a schimbat în viaţa noastră când am ajuns eu stăpânul: în afară de notar, nimeni din afara familiei nu ştia secretul care ne acrea şi eu nu călcam în continuare prin fabrică, mă dedicam Plauţilor şi Horaţiilor, în continuare, cu bani în buzunar fără să fiu obligat să fac socoteli. M-am străduit să-l atrag pe Miquel al meu spre pariurile de la Canodrom şi l-am introdus în grupuri semiclandestine unde se jucau la cărţi mulţi bani. Şi-i dădeam bani, să-i piardă senin. Până-ntr-o zi, când m-a luat de guler şi, în loc să mă sărute, m-a ameninţat că dac-o ţin înainte cu obiceiurile astea murdare, mă părăseşte. Şi-am părăsit jocurile. Din iubire.

Cel mai singur mă simţeam acasă, căci nu-l puteam invita pe Miquel. Practic, vorbeam doar cu pianul şi bunica Pilar şi mama Amèlia veneau şi se-aşezau tăcute-n bibliotecă şi bănuiesc c-aveau în cap o sută de întrebări pe care nu ştiau cum să le rezolve; şi mie, când mă uitam la bunica Pilar, îmi venea să mă pun pe plâns. Au fost ani de tăcere în casa Gensana, de parcă întreaga familie-ar fi-ntors spatele fierberii pe care istoria o provoca în restul ţării, în acei ani '30 plini de speranţă. Vezi, Miquel? Acum o să fac o colivie pentru maimuţe.

A mea a fost vina: de mai multe zile eu şi Miquel nu ne putusem vedea şi l-am chemat urgent, un pic din capriciu. Era vară şi era plăcut să te plimbi noaptea. Îl băgasem pe-ascuns, prin poarta din gardul împletit, de lângă pădurea de castani. Şi ne-am iubit ca două mici fiare-nsetate, şi-n clipa când să mă posede, o lumină sălbatică a căzut deodată pe noi. L-am auzit pe bunicul tău înjurând şi Miquel, deşi cu sexul pe picior de război, a sărit ca fulgerul gardul, gol, şi-a dispărut. N-am aflat niciodată cum a făcut s-ajungă acasă. Ce-mi amintesc e că înjurăturile tatălui meu adoptiv au dobândit format de blestem şi că m-a scuipat în ochi, şi mi-a zis degenerat, porc, femeiuşcă. Dar nu mi-a identificat iubitul şi, cu toată ruşinea mea, am fost reconfortat. M-am simţit atunci fără apărare, gol, în faţa omului care-mi era tată, care mă ura fiindcă tatăl lui îmi dăduse tot. Şi-am observat o umbră în spatele lui, dar n-am aflat niciodată dacă era acolo şi Pere sau totu-i o scornească a inimii mele. Înainte să pot deschide gura, bunicul tău m-a lăsat cu dezolarea mea pe-ntuneric. Chiar în noaptea-aia, un general care-avea s-o sfârşească-n pat sclerotic, se

ridica în nordul Africii împotriva guvernului legitim. Dar eu am plâns pentru alte lucruri, ghemuit în pădurea de castani, strângând inutil la piept hainele lui Miquel. Am plâns mult, cel mai preţios secret al meu căzuse-n mâinile omului care-mi putea face cel mai mult rău.

A doua zi, rebeliunea fascistă era un fapt împlinit. Şi bunicul, o dată asigurat că Pere n-o să fie mobilizat, s-a-nchis cu mine-n bibliotecă. În biblioteca mea. Cu un document foarte titirisit şi c-un ordin.

– Semnează.

– Ce e?

Era doar cedarea proprietăţii asupra fabricii. Că, dacă n-o fac, o să afle tot Feixes că-s un fătălău vicios. Şi-a subliniat că ştie cine mi-e complicele. L-am privit în ochi şi mi-am zis: mişcare de poker.

– Nu-mi ştii iubitul.

– Iubit? Iubit se spune? Porcule! Sigur că ştiu.

– Nici nu-mi trece prin cap să semnez. Fă ce vrei.

Bunicul tău, Toni, s-a dus la telefonul din bibliotecă, a format numărul şi-a cerut redacţia ziarului *Vocea.* Mişcare de poker? Era furibund şi mi-am dat seama că e-n stare de-orice. Şi mie, pe vremea-aia, mi-era ruşine că sunt cum sunt. Am luat tocul şi bunicul tău a pus receptorul în furcă. Azi cred că da, că era o mişcare de poker, căci nici bunicul tău nu dorea scandal. Am semnat din cauza lui Miquel; de fabrică puţin îmi păsa. Fapt e că a revenit în mâinile lui în felu-ăsta, atât de simplu, Miquel. Şi eu m-am simţit murdar, mizerabil. N-am plâns pentru fabrică, fiindcă-n viaţa mea n-am urmărit bogăţii, chiar dacă se-ncăpăţânaseră să-mi stea la-ndemână. Am plâns din nou peste două zile, când Miquel mi-a comunicat că certurile dintre burghezi îl lasă rece, dar că tatăl meu adoptiv mi-a făcut o măgărie şi că-ntr-o zi el o să mă răzbune. Şi că pleacă pe front. Atunci, toată povara singurătăţii şi tot dezastrul s-au prăbuşit peste mine. Şi taică-tu tăcea şi mă ocolea. Nu-l învinovăţesc: avea doar douăzeci şi doi de ani şi eram în război. Nu-l învinovăţesc, dar asta a fost pentru mine a Doua Mare Decepţie.

– La ce te uiţi?

– La nimic. Mă gândeam. – Miquel studia imensul biftec şi se-ntreba din ce parte să-nceapă atacul.

– De-atâta vorbit, cred că ţi s-a răcit. – Tonul dojenitor al Júliei mi-l amintea pe-al mamei. Sau pe-al bunicii Amèlia.

– Poate vorbeşti puţin tu? – Era moale, da, cuţitul intra-n el fără probleme.

– Nu te-am mai auzit pân-acum spunând atâtea lucruri, Miquel.

– Nici eu.

– Te inspiră restaurantul.

Am tăcut. Bucata tăiată arăta bine. Înainte s-o duc la gură, i-am zâmbit Júliei.

– Nu. Mi se pare urât.

– Ba da. Restaurantul ăsta te face să vorbeşti. Nu cumva-i ştii pe cei care-au stat aici?

– Ţi-am mai spus că nu, Júlia. – Carnea era-ntr-adevăr rece.

– Sau oi fi stat chiar tu? – Şi-a rotit mâinile într-un delicios semn de-ntrebare care-ngloba casa, trecutul ei, pe cei ce-au stat în ea şi iluzia c-aş fi fost unul din ei. – Ei?

– Ce Dumnezeu, fato…

Miquel a dat un pumn în masă, înregistrat imediat de *maître*, care şi-a şi lansat sprânceana, deşi atent la capriciile celor de la nouăsprezece. (Trei burlace singure, dotate cu tot ce trebuie ca să aparţină unui select club de bridge.)

– Ce te-a apucat?

Miquel a zâmbit ca să ceară iertare şi şi-a-ntins mâna peste deşertul mesei, pân-a dat de mâna Júliei, care lua furculiţa. Câteva secunde de punere a mâinilor, liturgică, dar eficace; un fel de-a-i cere iertare prin lovitură, prin violenţă, prin nerăbdare, şi-un zâmbet amar, ascuns, fiindcă eram sigur că nu-nţelege blândeţea gestului meu.

– Ei, Miquel?

Nu. Nu-nţelesese. Dar aşa era firea Júliei şi-mi plăcea şi asta. Am oftat.

– S-a răcit carnea.

– Le spun să ţi-o-ncălzească?

– Nu, nu... Or să mă mai taxeze şi pentru...

– Ei, hai. – Şi cât a zis asta, s-a ridicat, mi-a luat farfuria, a bătut din palme şi *maître*, era foarte departe, a aterizat la picioarele ei. Toate astea cât eu am avut timp să deschid gura, să zic doar, nu-i nevoie, Júlia, realmente. Júlia e o dulceaţă de fată.

În timp ce-ncercau să vadă ce-ar putea face cu biftecul meu, ea şi-a lipit mâinile, a zâmbit şi m-a rugat să continui.

– Dar nu ştiu totul despre Bolós.

– Tu ştii mai mult ca oricine. Mai mult ca nevastă-sa chiar.

Eu ştiam doar că am crescut cu Bolós, am trăit cu el îndoielile, curiozitatea pentru femeile inaccesibile, iar Franklin şi Simon visul, frica, lacrimile. Bietul Bolós, care se-ndrăgostise de-un nor, ca şi mine. Bietul Bolós, care-ar fi putut face ca răzbunarea să cadă pe mine, nu pe el. Dar n-a făcut-o, poate fiindcă mi-a fost mai prieten decât i-am fost eu. Din cei trei nedespărţiţi prieteni nu mai rămăsese nimic, căci în epoca celor trei muşchetari, când toată lumea era a lor, Rovira a hotărât că se face călugăr şi Bolós şi eu ne-am simţit stânjeniţi când l-am auzit, mă fac iezuit, intru vara-asta la noviciat. Şi Miquel şi Bolós, înscrişi acum la Templul Ştiinţei, nu-ndrăzneau să se uite unul la altul, fiindcă aveau impresia că tocmai pierd un prieten, că le moare-n braţe, că la optişpe ani se duce să se-nmormânteze de viu, c-are tupeul să facă ce mie-mi trecuse prin cap de trei ori. Şi n-am îndrăznit să-i spun, nu te duce, Rovira, ce dracu', nici n-am vrut să-l întreb, ei, şi femeile?

Şi Rovira, de la Preuniversitar B, a intrat la noviciat pe douăzeci şi doi septembrie. Ne-am luat amândoi rămas-bun de la el, în Gara de Nord. Erau o grămadă de rubedenii, de-ale lui Rovira şi de-ale altor nebuni care-l însoţeau în aventura-aia. Şi Bolós şi Gensana au rămas în planul doi, tăcuţi, zâmbitori pe-afară, încercând să-i prindă lui Rovira privirea, privindu-l cum îi sărută pe toţi, brambura, şi făcea pe grozavul, javra, şi-a venit la ei să le strângă mâna şi nu i-a privit în ochi, şi Miquel ştia că-i gata să plângă, şi-a putut doar să-i spună, să fii fericit, Rovira, şi el, ţanţoş, a zis, mulţumesc, Gensana: la fel îţi doresc; o să ne scriem, nu? şi Miquel a zis, cum să nu, fără să ştie că minte. Şi Bolós i-a tras lui Rovira una-n spate şi-atât l-a dus capul să spună, mulţam, Rovira, că ne laşi drum liber să cucerim toate fetele, şi Rovira a râs prea tare, şi s-a dus, şi-ncă nu se uitase în ochii lor, să-şi îmbrăţişeze părinţii, căci trenul pufnea de nerăbdare, şi mama lui care-a făcut gările, şi despărţirile care-ţi lasă un nod în gât.

De-aceea, când, după doisprezece ani, la câteva luni după ce Rovira-şi atârnase sutana-n cui după doi ani de noviciat, încă doi de pregătire umanistă, trei ani de filosofie şi-alţi câţiva de profesorat, când era pe punctul să se-apuce de Teologia cu care-şi încheie lungile studii iezuiţii, s-au reîntâlnit toţi trei, fiindcă Rovira avea imposibila dorinţă să reia ceva părăsit. M-am gândit mult înainte să spun da, cum pesemne-a făcut şi Bolós, căci Franklin şi Simon, de când cu proiectul Equus, nu se mai văzuseră şi se evitaseră, poate de jenă, poate de teamă că regăsirea o să le-aducă-n faţă amintirea lui Toro. Şi-acum Rovira, cu inocenţă, le cerea să se-ntâlnească toţi trei, de parcă doisprezece ani n-ar fi o-ntreagă viaţă; şi-atât a insistat, c-am făcut-o toţi trei, în prag de treizeci de ani, Bolós deja însurat cu Maria, eu cu ochii la gropiţele delicioase din obrajii Gemmei. Şi ce greu e să reiei nimic în jurul unei mese şi, mai ales, să se-ntâlnească trei priviri, căci de vorbit, slavă Domnului, cu vinul se dezleagă limba; dar contactul privirilor e mai dur, fiindcă-i prea direct, prea evident, parc-ar fi ochii, muzică.

Ne-am întâlnit într-un restaurant singuratic din Barcelona şi n-aveam în noi senzaţia că marea-i aproape, ci doar neliniştea că ne regăsim trei iluştri perdanţi. Rovira îşi procurase rapid uniforma vremii: barbă, păr lung, *ducados* în

gură: ca Bolós şi ca mine. Şi ne-a spus că da, că fusese o perioadă dură, dar că-nvăţase multe, că-nvăţase să se regăsească pe sine însuşi; că-nvăţase să preţuiască tăcerea, trecerea timpului, singurătatea.

– Da, Rovira; şi femeile? – Mereu delicat, Bolós.

Rovira s-a gândit înainte de a răspunde. De parc-ar fi reflectat la multiplele nuanţe ale unei întrebări cu răspuns imposibil. A dat din cap:

– Groaznic. Vă asigur. Am suferit ani şi ani de singurătate. Încă sufăr. – Şi-aproape pe nerăsuflate: E inuman: nu se poate trăi fără o femeie. Mă-ndrăgosteam de statuile Maicii Domnului din capelă; făceam ore-n şir sport ca s-alung ispita.

– Nasol, nu?

– Nu nasol. Groaznic. Am lăsat sutana din cauza femeilor.

– A femeilor sau a unei femei?

Rovira ne-a privit în ochi prima oară. După doisprezece ani.

– A femeilor. Şi-a unei femei.

– Începe să devină interesant – a râs Bolós aprinzându-şi ţigara. (Pipa rămăsese departe de tot.)

– M-am îndrăgostit de-o fată… Ei: sunt îndrăgostit de-o fată…

– Fantastic!… amândoi, în cor.

– Nu, nu… E greu de povestit.

– Hai, omule! – l-am încurajat. – Toţi ne-am îndrăgostit o dată. – Şi-am adăugat o minciună: – E plăcut.

– Dar pentru mine e groaznic; gândeşte-te, nu-s nici patru ani de când purtam sutană şi… Ce naiba, sunt jumate preot, dă-o-ncolo!

– Dar ţi se scoală ca la toată lumea.

– Problema nu e că ţi se scoală, Gensana!

– Care-i?

– Că-ţi plesneşte inima. E foarte greu de controlat.

– Ei, şi ce-ai păţit?

Că s-a-ndrăgostit de-o catihetă din Verneda, că se gândea la ea zi şi noapte, că stătea toată săptămâna pe jar, aşteptând sâmbăta, ziua când mergea la Verneda să convertească ţigănuşi şi străzile murdare şi înnoroiate aveau mireasmă de trandafir, fiindcă pe-acolo mergea Montserrat, care întruchipa bucuria şi era simpatică, şi zâmbea mereu, şi-avea nişte dinţi albi-albi şi nişte ochi de-o culoare indefinită, şi-n câte-o sâmbătă, oh, Dumnezeule, îi dăruia o scurtă plimbare, timp în care (el în sutană, ea-n haine simple, dar, credeţi-mă, e-atât de frumoasă!) vorbeau puţin, dar vorbeau despre visuri, despre ce-or să facă şi despre ce n-or să mai facă, şi când ajungeau la staţia de autobuz el aştepta să vină-ntâi al ei, şi-şi strângeau mâinile, şi se priveau în ochi, şi ea zâmbea, şi-ntr-o zi el i-a strâns un pic mai mult mâna, doar o secundă, credeţi-mă, şi ea l-a privit uimită şi s-a urcat în autobuz fără să spună la revedere, şi el şi-a petrecut săptămâna plângând, închipuiţi-vă, trebuia să m-asculte la *Soliloquia,* şi eu plângeam ca prostul şi nu puteam să spun nimănui. Groaznic. Şi-o ţinea-n plâns, fiindcă era nefericit şi când a venit sâmbăta părea că-i imposibil să-i ajungă autobuzul în cartier, că-i bătea inima în asemenea hal că nu pricepea cum de drumu-şi urmează atât de liniştit curbele, şi Miquel înţelegea toate astea fiindcă, deşi urmărea gropiţele din obrajii Gemmei, amintirea Bertei şi-a iubirii lui clandestine ţâşnea brusc; mai ales când Berta devenise Pepa; mai ales când o avusese atât de aproape şi se topise literalmente de dragoste; şi toate astea nu i le putuse povesti lui Bolós, fiindcă-n acele vremuri eroice nu mai era Bolós, ci Franklin, şi Partidul nu-ngăduia ca asemenea chestiuni mic-burgheze să tulbure munca vreunui tovarăş. Dar cel mai rău pentru bietul Rovira a fost că Montserrat n-a mai apărut. N-a dat nici o explicaţie, n-a lăsat nimic scris, n-a dat nici un semn de viaţă, nici un telefon, nici un indiciu. A dispărut. Niciodată.

– Şi n-ai mai văzut-o?

– Groaznic, băiete. Cine are tutun?

– Niciodată. O fi ghicit că era motiv de suferinţă şi…

– Ca lumea, nu?
– Ce?
– Că-i o tipă bună. Dac-a făcut-o ca să nu te facă să suferi…
– Rahat, să nu mă facă să sufăr. Aşa m-a făcut să sufăr.
– Poate are iubit.
– Nu. Îi ştiu toată viaţa.
– Du-te-acasă la ea.
– Nu ştiu unde stă. Relaţia noastră era una de sâmbăta. Ştiam c-o să ne vedem şi nu ne mai trebuia nimic…
– Ai, Rovira, Rovira… Iubire platonică.
– Un drac, iubire platonică.

De fapt, Rovira se hotărâse să ceară dezlegarea şi să-şi lase sutana pentru ea, pentru Montserrat cea cu zâmbet ceresc, căci nu se vedea-n stare să rămână senin departe de ea. Pe egumenii lui cererea nu-i mirase şi-a mers totul destul de repede, şi Rovira a părăsit Compania lui Isus disperat, îndrăgostit şi trist, gata să bată străzile Barcelonei strigând, Montserrat, Montserrat. A lăsat prieteni în Ordin şi-afară nu mai avea prieteni, căci doişpe ani sunt doişpe ani. Dar cum n-o ştia, i-a convocat la Barceloneta ca să-şi poată plânge iubirea şi să poată spune, mi-a văzut-o cineva pe Montserrat? Şi ei ce-i puteau spune, dacă parcurseseră o altă istorie plină de fiori de iubire şi moarte, într-o organizaţie care, tot aşa, interzicea iubirea între tovarăşi necăsătoriţi sau nepereche, pedepsea adulterul şi păstra o morală rigidă spre binele luptei şi-al revoluţiei, după ce provoca-n toţi şi-n fiecare dintre militanţi o analiză concretă a realităţii concrete. *Ad Majorem Dei Gloriam*.

Dar Rovira nu-şi dădea seama de stinghereala lui Franklin şi-a lui Simon şi-şi plângea suferinţa din dragoste. Nu-şi dădea seama că eu şi Bolós nu ne mai făceam confidenţe de ani de zile, deşi părtaşi la o Taină Teribilă. Sau poate

tocmai de-aia. Şi Rovira îi da-ntruna să-i spunem ce-am făcut din ziua-aia, din Gara de Nord, când el a pornit spre visul lui.

– Ucis oameni. – Am zis-o, privindu-l pentru prima oară în ochi pe Bolós. El şi-a stins ţigara şi-a zis, suflând fumul:

– Chiar aşa: ucis oameni.

– Ei, hai! Nu vreţi să spuneţi?

Bolós i-a spus foarte interesanta lui poveste, mie necunoscută: c-a intrat într-un birou de avocatură, că vorbeşte c-o colegă de muncă şi că, sigur, o să intre-n politică, şi eu l-am privit uluit şi-am zis, tu, Bolós? şi el, aproape jignit, ce-i, ce te miri atât? Şi eu, omule, fiindcă... credeam că eşti sătul. Vorbeşte-n numele tău, mi-a răspuns aspru şi Rovira era-n afara jocului, cu ochii la o partidă de tenis cu reguli noi. Şi cum asta putea să ne ducă la o altă discuţie, am făcut ce-am făcut să ne-ntoarcem iar la iubirile lui Rovira şi i-am zis că toţi mergem prin viaţă cam derutaţi, Rovira.

– Vorbeşte-n numele tău. – Răspunsul lui Bolós foarte sec.

– Deci tu şi eu, Rovira, mergem prin viaţă derutaţi. Asta-i.

Bolós şi-a băut berea şi-a decis să mă ignore. A-ntins degetul spre Rovira şi s-a pus pe teoretizat, cea mai bună soluţie ca să evite să vorbească de el şi de mine. Miquel a intrat în joc şi, câteva minute, au făcut teoria imposibilităţii fizice şi metafizice a prieteniei dintre bărbat şi femeie. Fiindcă (apărător Miquel, specialist în temă) cu mult înainte să ţi se scoale, inima te-a-mpins deja s-o priveşti altfel. Şi studiosul Bolós (master în *friendship* la Yale) adăuga că specific prieteniei e afecţiunea generoasă, care n-aşteaptă nimic în schimb, cu-atât mai puţin răsplată sexuală. Şi Miquel, cam ameţit de bere, îl lămurea pe Rovira că iubirea adevărată, neegoistă, este iubirea dintre prieteni. Celălalt, tararam-tararam. Şi că un bărbat şi-o femeie pot să-ncerce să fie prieteni, dar ajung pân' la urmă pe neobservate la dragoste (*Herr* Michael Gensana, *doktor in Freundschaft* la Heidelberg), căci oamenii-s slabi de înger, Rovira.

Şi-ntotdeauna se-ndrăgosteşte bărbatul. Şi Bolós: ei, hai, nici aşa! De multe ori femeii i se aprind călcâiele: ţi-o spun din experienţă. Asta a spus-o doar să impresioneze auditoriul.

Dar Rovira era prea trist ca să ia-n seamă atâtea nuanţe şi, profitând de-o clipă în care şi Bolós şi Miquel erau cu halba la gură, a dat drumul unei fraze umile, de-nvăţăcel, de ucenic:

– Şi dacă se-ndrăgostesc amândoi?

– Formidabil. – *Herr doktor* Michael Gensana se ştergea pe barbă, de bere, c-un şerveţel. – E-nceputul unei fantastice poveşti de iubire.

– Atenţie! – Bolós veşnic exigent. – Cumva te referi la tine?

– Da. Sunt sigur că şi Montserrat mă iubeşte. Altfel n-ar fi fugit de mine.

– Ştii ceva? N-o căuta.

– De ce? O iubesc.

– E o idioată. Nu merită.

– A dispărut spre binele meu. Fiindcă mă iubeşte. E generoasă.

– Dacă te-ar fi iubit (Bolós era un mare teoretician al iubirii altora), te-ar fi scos chiar ea din mănăstire sau cum îi zice.

– Nu bate câmpii. Are principii.

– Tu nu?

– Eu sunt îndrăgostit. – I-a privit timid şi-a acceptat ţigara pe care i-o oferea Miquel. – Chiar dacă am renunţat la sutană, sunt credincios.

– N-o să te ţină mult, Rovira.

– De ce zici că Bolós era un mare teoretician al iubirii altora?

– De-aia. Fiindcă-aşa era, Júlia.

Maître mi-a adus biftecul, ceva mai închis la culoare, şi din priviri mi-a zis *allez-y, monsieur lambin*.

Îl usturau ochii de praful de cărbune imperceptibil din fumul locomotivei, dar nu voia să-nchidă geamul; îi intraseră-n sânge atât de tare deprinderile clandestinităţii, încât i se părea normal să suporte, ca să rămână neobservat; de parcă să te mişti, să zâmbeşti (ca doamna tânără în rochie cafenie, urcată la Balenyà, care zâmbea unui copil ce scâncea-n scutece, ea cu buzele vopsite-ntr-un roşu aprins şi cu liniştea aşternută pe chip, şi zicea, ajungem acum acasă, Anna, şi-o să-l vezi pe tata, şi fata nu mai plângea, parcă-şi înţelegea mama), să-nchizi geamul să nu mai intre fumul ar însemna gesturi primejdioase; dar era-n pericol de moarte. De-aceea a clipit doar din ochi şi şi-a umplut timpul plăsmuind posibila poveste a mamei şi-a fiicei, şi-a zâmbetului, căci, deşi războiul se terminase doar de câţiva ani, existau oameni care-ndrăzneau să-ncerce să râdă, timid, de parc-ar fi încălcat normele de doliu cuvenit ţării după înfrângere. Era posibil. Cum mai erau încă minute bune până s-ajungă trenul în Gara Franţa, le-a folosit să picotească puţin, după ce s-a asigurat că-i totul sub control.

Copoii, care urmăreau cu ochi şi mustăţi de dihor, lumea ce cobora din trenul de Puigcerdà, n-au auzit cum îi bubuie inima lui Rossell când a trecut pe lângă ei, prefăcându-se disperat că-i împreună cu doamna cu zâmbetul şi cu copilul, cu fiica. Şi, când inspectorul cu păr alb şi ochelari fumurii, acum la douăzeci de metri, a schiţat un gest de neîncredere în Rossell şi el s-a şi văzut cu două gloanţe-n cap, lângă peron, c-o miime de secundă înainte să se-arunce sub tren să-ncerce să scape printre linii, ca şobolanii, a văzut cum femeia, fără să-şi piardă zâmbetul, îi pune-n braţe fata şi-i zice, hai, tati, ţine-o puţin pe Anna, că-i grea, şi i se-agaţă de braţ, şi merge-nainte spre inspectorul bănuitor şi-acum un pic derutat… Şi-au trecut prin faţa lui, şi ea-i zicea c-un glas cristalin, de ţinut toată viaţa minte (păcat că-i mai rămânea atât de puţină), că diseară la masă o s-avem peşte, că ne-a adus Tonet macrou.

– Bine. Îmi place macroul.

Inspectorul rămânea-n urmă şi-i străpungea lui Rossell ceafa, dar atenţia i-a fost atrasă de colegul care, c-un cot, îi arăta spre alt bărbat singuratic, care-şi târa obida pe trotuar, precis cu gândul la cum să facă să se descurce până la jumătatea lunii.

Au ieşit din Gara Franţa-n tăcere şi, ajunşi în stradă, amestecaţi cu huruitul taxiurilor şi tramvaielor, femeia, discret, s-a-ntors în sfârşit şi-a privit peste umărul lui Rossell.

– Ei, acum sunteţi drăguţ să-mi daţi copilul?

Rossell a făcut-o şi, nu ştia cum, i-au ţâşnit două lacrimi grele, căci îşi dăduse seama că nu e singur şi-atâtea griji nu erau degeaba.

– Vă mulţumesc mult. N-o să uit niciodată.

– Nici eu. Mi-a fost groaznic de frică.

– Vreţi să vă conduc undeva?

– Cred că-i mai bine să vă-ndepărtaţi de-aici. – Buzele femeii erau foarte frumoase. – Şi-apoi, locuiesc aproape de tot, vizavi.

Rossell şi-a permis să ciupească uşor de obraji fata: „Pa, fata mea, Anna", se-auzi că-i spune. Şi, printre lacrimile ce transformau femeia într-o imagine nedesluşită, a adăugat, ca dovadă de iubire: „N-am avut de cinci ani familie.". Şi-a dispărut, în fugă, să nu vadă chipul femeii şi s-a urcat în tramvaiul care-n clipa-aia pornea c-un geamăt leneş, spre centru.

Tramvaiul nu era gol, dar a găsit un loc. Şi-a ridicat gulerul hainei şi s-a apucat să privească strada, cea mai bună soluţie să nu-şi arate faţa vreunui copoi care-ar fi mers cu acelaşi tramvai. Cât de cenuşie era Barcelona lui o mie nouă sute patruzeci şi doi... Părea toată o închisoare sordidă. Oamenii mergeau grăbiţi, nu se priveau, cu capul uşor plecat, de parc-ar fi fost frig, şi nu era. Şi-a adus iar aminte de femeia cu buze roşii din tren şi i-a trimis un sărut cu gândul. Mai era jumătate de oră. A calculat că da, c-o s-ajungă la timp, să moară.

La Arcul de Triumf, Miquel Rossell a coborât din tramvai şi-a luat-o pe strada Trafalgar, din prudenţă, să poată să vadă dacă se-ntâmplă ceva ciudat la locu-ntâlnirii. N-a observat nimic. Nici nu era specialist. Era doar un ţesător, de categoria a doua, care se-nscrisese în FAI, muncise mult în primul an, făcuse războiul pe frontul din Osca, fugise cu-a douăzeci şi doua, un grup de faişti şi de membri PSUC, care-i ducea dorul lui Maurici, care intrase-n unităţile de partizani, care trăia-n Franţa lui Pétain, cu inima cât un purice şi care-acum fusese trimis la Barcelona să reia legătura cu tovarăşii din interior. Anume cu Saborit. Îi aducea instrucţiuni scrise. Cifrate, dar scrise. Lângă inimă, care-i bătea bezmetic, acum, când ajungea-n faţă la cinema Borràs şi vedea că nu, nu se-ntâmplă nimic ciudat în jurul lui, că totu-i în ordine.

Casiera nu s-a oprit din tricotat când i-a plătit biletul. Nici nu l-a privit. Pătruns în întunericul sălii, s-a aşezat unde era stabilit. În stânga lui, mogâldeaţa lui Saborit, a mormăit, parcă nemulţumită de întârziere, şi Rossell şi-a zis, Saborit ăsta n-o să se schimbe-n veci. Şi şi-a dus mâna la inimă să scoată hârtiile ce-l frigeau. Totul a fost rapid: Saborit s-a-ntors spre el şi i-a prins ceva la-ncheietura stângii. Ceva. Nişte cătuşe. S-a-ncordat, a ţâşnit înapoi, în rândul gol din spate, cu cătuşe cu tot, înghiţindu-şi o-njurătură. Pe-ntuneric, orientându-se doar după lumina roşie, a luat-o spre toaletă (ocolind culoarul aglomerat de la intrare) şi-a gândit, oh, nu, asta-nseamnă că l-au găbjit pe Saborit, rahat, nu, şi-ajuns la toaletă a ezitat doar două secunde: cele şase foi cu instrucţiuni, rupte-n patru, au ajuns în WC. Şi el, pe geam, a sărit în strada Jonqueres şi-a luat-o la fugă ca disperatul, atât de disperat, că nu-şi dădea seama că fuge chiar spre cazarma poliţiei. Dar n-a apucat să se gândească, căci prima împuşcătură, care l-a doborât, i-a pătruns în clipa-aia în rinichiul stâng. Pe-a doua, care l-a ucis, nici n-a auzit-o: era deja la pământ, cu mâna stângă împodobită c-o umilitoare brăţară. Sunt sigur că ultimele gânduri i-au fost la mine. Şi poate la doamna cu buze roşii.

– Poftim, o batistă, unchiule.

– Vreo patruzeci de ani de-atunci şi-ncă-mi vine să plâng. – Şi-a suflat zgomotos nasul. – Bietul Miquel, pierdut în Pirinei, luptând, şi eu acasă, pierdut între cărţi. La vremea-aia traduceam *Eneida,* cântam obsesiv *Les adieux,* Opus 81 a, înţelegi? şi-i duceam dorul lui Miquel al meu, şi visam că-n câteva luni o să ne putem regăsi. Nu-mi închipuiam c-o să intre în grupurile de partizani. – Şi-a suflat iar nasul. – Clar că ştiindu-l cum e... – A oftat din adâncul amintirii. – Miquel al meu putea muri doar dacă-l trăda cineva, ca eroii mei clasici.

Au tăcut, o tăcere lungă. Până când Miquel, care nu plânsese, n-a mai putut.

– Ştii cine l-a trădat?

– Da.

– Cine?

– Cineva care, eliminându-l pe Miquel al meu, omora un partizan şi-ngropa un scandal de familie.

– Cine?

– Bunicul tău, Toni.

– Ei hai!

– Da. Avea multe motive s-o facă. Şi Pere l-a ajutat.

– Tata?

– Taică-tu. A fost a Treia Mare Decepţie. Şi din ziua-aia îmi urăsc tatăl adoptiv şi umbra lui. Atunci am hotărât să joc la cărţi casa Gensana.

– Ce?

– La poker. – A privit pieziş, ocolindu-i lui Miquel ochii. – Ştiu că-i jurasem lui Miquel al meu să nu mai joc nici un sfanţ ca să transform în minciună rahatul de adevăr care spunea că Maurici Sicart are buzunarele găurite de joc. – Şi, mai liniştit, după o tăcere: – Iertare, adevărul.

– Am impresia că n-am înţeles.

– Ai înţeles. Joc casa Gensana. Casa şi grădina.

– Casa Gensana-i a ta?

– Da.

– Nu cred.

Comerma-şi scurgea paharul de lichior şi trăgea din trabuc lacom. În timpu-ăsta Maurici Proprietarul întindea pe masa rotundă a Cazinoului Amos titlurile de proprietate pe numele unui anume Maurici Sicart i Gensana, pseudonimul obişnuit al lui Maurici Fără de Ţară, în probleme de acte. Comerma a netezit cu palma hârtiile şi, din piatra inelului de pe degetul lui, ţâşneau scânteieri, pe care le-am luat de bun augur, şi dacă te scandalizează că unchiul-bunic al tău, om cult şi sensibil, e căzut în patima jocului, o să-ţi spun că m-am lăsat de mult şi-acum n-am chef să pun la bătaie nici o girafă din astea, cu căpitanul. Şi Comerma se uita la mine, în scânteierea inelului, trăgând din trabuc. Şi-şi zicea ce clapă-o vrea să-mi tragă Sicartul dracului, n-am încredere.

– N-ai încredere, nu?

– Da, omule, cum să nu… Dar…

– Vreau să ştiu doar ce mizăor să pună restul.

– Omule… Eu, acum…

– Eu pun o proprietate care face bani grei. – Atunci am acceptat trabucul pe care înainte îl refuzasem. – Poţi s-aranjezi o masă?

– De cel mult patru.

– Îmi convine. Dacă-s solvabili.

– Lasă-mi o săptămână.

– De ce ţi-ai jucat casa, dacă era viaţa ta? – Miquel, ca un cal de hârtie, ieşea din străfundul poveştii, uluit.

– Aşa deci – a zis Comerma: –De ce-o joci?

Am zâmbit şi m-am mulţumit să trag din trabuc şi să suflu fumul. E clar că-mi plăcea casa; era viaţa mea şi tot ce-aveam, de vreme ce fabrica mi se topise. Şi era a mea prin hotărârea neaşteptată a unui poet care mi-o pusese-n mâini, mie, unicul veritabil Gensana, unicul care ştia să aprecieze ce-nseamnă o casă încărcată de istorie, cu capelă şi clopote ce băteau la marile evenimente de familie şi cu cotloane secrete, şi generaţii întregi născute, şi moarte-n ea. O casă ca asta n-are preţ. De-aia-am jucat-o. Nu din disperare; nu fiindcă-aş fi-nceput o partidă-n forţă şi la limita banilor mei, şi m-ar fi năucit trei optari, şi-aş fi cerut orbeşte credit, oferind întâi maşina tatălui meu, apoi acţiunile la Pearson şi la sfârşit, fiindcă treiul însuma o inocentă pereche de doiuri, şi casa contra averii unui alt nenorocit ca mine. Nu, n-a fost nimic de genu-ăsta. A fost ceva gândit, calculat, la rece. Voiam să fac rău celor ce mă dispreţuiau în asemenea hal, care fuseseră-n stare să-mi ucidă iubirea aproape încătuşată, în mijlocul străzii Jonqueres cu două gloanţe-ncărcate cu dispreţ. Căci, când am aflat de moartea lui Miquel, am făcut două jurăminte, Miquel: unu, c-o să-i dispreţuiesc toată viaţa, şi doi, c-o să le-ntorc răul făcut. Şi, din cauza primului jurământ, îmi joc casa: fiindcă-mi dispreţuiesc tatăl vitreg, Anton III Gensana Fabricantul şi, chiar dac-o spun cu lacrimi în ochi, pe fiul lui, Pere I Fugarul, vechi Prieten de Suflet, devenit umbra tatălui său, devenit cel mai prudent om care, când s-a sfârşit războiul, s-a-nscris în Falangă, căci cel mai important lucru era să păstreze fabrica, ajunsă iar a lui, cu orice preţ. Deci: la preţul unei jerbe de scântei, mi-am jucat casa înnebunit s-o pierd şi imaginându-mi ziua când un car de la mutări o s-ajungă-n grădină, lângă intrare, o să-i deschidă mama Amèlia şi-or să-i spună, doamnă, doar dumneavoastră plecaţi sau şi mobilele, şi-o să se işte zarvă, o să trebuiască să-l sune urgent pe Anton la Fabrică şi, cu puţin noroc, el o să facă infarct. Şi Pere-n spatele lui, speriat, fără să-ndrăznească să mi se uite-n ochi. Era un plan perfect, minus răul pe care i-l puteam face mamei Amèlia. Era perfect fiindcă-n felu-ăsta n-aveam cum să mă mai văd supus şantajului murdar al lui papa, care-o să găsească totul gata când hamalii-or să-i încarce biroul în car.

– Ca să văd ce simţi – l-am minţit pe Comerma, în timp ce adunam şi-mpătuream titlurile de proprietate şi mi le vâram în buzunar. – Sunt jucător, Comerma.

– Ştii că datoriile de joc sunt sfinte.

– Drept cine mă iei?

Oricum, am pus o serie de condiţii care mă apărau. Eu voiam doar să-l văd scos din casă pe bunicul tău. Restul erau detalii.

– Oricum, nu-nţeleg cum erai aşa sigur că tata şi bunicul ţi l-au trădat pe Miquel.

– O să-ţi spun într-o zi. – S-a vârât în pat. – Dacă mi-ai mai adus ciocolată, mai vorbesc.

Miquel a scos una cu optzeci la sută cacao, din cele care încă trebuiau cumpărate-n Andorra. Ca să serbeze c-avea în sfârşit o slujbă stabilă, făcuse o călătorie consumistă-n Andorra: conştiinţa lui postrevoluţionară suportase destul de bine; se-ntorsese-ncărcat cu ciocolată pentru unchiul, brânză pentru mama şi discuri şi peisaj pentru sufletul lui. Unchiul, ronţăind o tabletă, şi-a continuat povestea spunând, eram doctorul Vilalta, pianist şi patolog din Feixes care pusese gaj biblioteca unchiului său, după trifoi şi bijuterii; un fabricant din Manresa c-un tic agasant; un jucător profesionist din Barcelona; şi eu. M-am întrebat imediat care din ăia trei vulturi o să se ducă-n casa mea. Comerma, foarte agitat, a făcut prezentările, i-a informat pe toţi ce fel de partidă propuneam eu, ceilalţi au oferit părţi din avere, am fost de-acord toţi, Comerma s-a uitat la ceas, şi-a luat comisionul şi ne-a lăsat singuri în fumul de ţigară al lui Vilalta şi-al celui din Manresa. Încăperea, fără ferestre, clandestină, ascunsă, era colţul interzis unde treceau dintr-o mână-n alta averile celor din Feixes care nu se puteau abţine să nu-şi pună-n joc sudoarea. Am făcut două sau trei runde, tatonând stilul de joc al celorlalţi şi nu mi-am dat seama că jucătorul din Barcelona nu-şi aprinsese încă nici o amărâtă de ţigară. Atunci am zis că, în clipa când vor, pun la bătaie grădina. S-a făcut tăcere şi-am pus-o. Ceilalţi s-au privit pe furiş şi n-au spus nimic. Jucătorul profesionist, probabil cu mai multă experienţă ca doctorul, şi-a vârât mâna-n buzunar şi-n loc de teancul de bani a scos insigna.

– Poliţia – a zis.

Şi mi-am dat seama că Vilalta şi cel din Manresa şi-au lăsat ochii-n jos să nu dea de-ai mei. Să nu te-ncrezi niciodată într-un jucător care nu fumează, Miquel: am învăţat prea târziu. Pe urmă, am aflat că javra de Comerma discutase decizia mea cu papa şi papa născocise stratagema aia, ca să mă-nveţe minte. Cert e că mi-am salutat politicos tovarăşii de masă, m-am ridicat, m-am lăsat încătuşat, m-am simţit mai aproape de Miquel al meu şi-am stat la pârnaie şase zile, fără să vină nimeni să mă interogheze, nici să mă deranjeze, nici să se intereseze de mine. A fost o umilire. Fiindcă, după săptămâna-aia, papa Anton a venit să mă scoată. N-a scos o vorbă tot drumul de-ntoarcere; şi nici n-a existat vreun denunţ de joc ilegal; nimic. Îmi dăduseră doar o lecţie, că nu te joci cu averea familiei. De-aceea, când am ajuns acasă, după ce-am sărutat-o-n tăcere pe mama Amèlia, m-am închis cu Chopin în bibliotecă, aşteptând să apară papa. A aşteptat şase preludii până s-o facă, însoţit de Pere. Au închis uşa, au tras zăvorul şi, după mutrele lor, am înţeles că-s pe punctul să mă ucidă. M-am prefăcut că termin preludiul şi credeam c-arăt liniştit. Când am părăsit, cu regret, ultima notă, papa Ton şi-a dres glasul, a tras aer şi nu l-am lăsat să vorbească:

– Aveţi o săptămână la dispoziţie ca să plecaţi din casa mea.

– Eşti nebun, fiule.

– Nu-mi spune fiule. Vreau să plecaţi.

– Nu.

– E casa mea.

– Şi-a noastră. E-a familiei. – Şi-a venit, ameninţător, lângă mine. – Dacă te lăsăm aici singur, rezişti câteva zile şi cine ştie unde-o s-ajungi.

Am vrut să fac pe cinicul şi-am argumentat că, ţinând cont că-i a mea, pot să fac orice-mi screme biloiul. Atunci a-nceput papa Anton să ţipe şi să spună tâmpenii despre procesul de inabilitare prin tulburarea facultăţilor mintale. Când a terminat, m-am uitat la Pere, care sta de-o parte şi nu ne privea, şi i-am dat drumul rar, în şoaptă:

– Asasinilor.

– Ce-ai zis?

– Nu vreau asasini în casă. Plecaţi.

Papa Ton a zâmbit, a zis, război vrei, război o să ai, şi eu am început să pierd partida. De-atunci o tot pierd, Miquel.

– Dacă ne dai afară, te denunţăm ca nebun – a zis.

– Şi eu vă denunţ ca… Aveam de gând să spun ca turnătorii lui Miquel, dar imediat mi-am dat seama că-n anul o mie nouă sute patruzeci şi doi nu puteam acuza pe nimeni c-a turnat un partizan. A trebuit să tac.

– Foarte bine, Maurici. – Acum papa voia să termine. – Dacă mai insinuezi că mama ta trebuie să plece…

– Ea poate să rămână.

– Dac-o să mai insinuezi că trebuie să plecăm din casa noastră, o să-mprăştii zvonul că eşti un fătălău amărât, că le-o tragi camionagiilor pe la spate.

Aşa a zis, Miquel: că le-o trag camionagiilor pe la spate. Sigur că-ncercam câte ceva, dar mereu cu discreţie şi niciodată cu camionagii, că şi-aşa au fundul distrus de slujbă. Iartă-mă.

– *Tu quoque*, Petrus?

Mi-a ieşit ca lui Caesar. Dar taică-tu, în loc să se distanţeze de papa, a lăsat capu-n jos şi şi-a aprins o ţigară pretextând indiferenţă. A fost A Patra Mare Decepţie. Începând din clipa-aia, în casă nu mai puteam conta decât pe mama Amèlia. Şi-am tăcut, i-am reacceptat şi-am început să mă interesez de păpuşile din hârtie, am impresia că, fiindcă-n timp ce căutam forme cu degetele, mă concentram destul şi nu-mi aminteam de umilinţa prezenţei tatălui meu vitreg în casa mea. N-am mai încercat să-i ameninţ, căci mi-era frică să mă gândesc c-o să se afle-n Feixes viaţa mea personală. Şi voiam, mai ales, să păstrez, în cea mai scumpă dintre amintirile mele intime, memoria lui Miquel Rossell. O dată trecută nebunia jocului, mi-am jurat că, deşi mi-e plină de duşmani casa, fie ce-o fi, n-o să plec din ea niciodată: o pusesem destul în pericol şi n-o s-o părăsesc până la moarte.

Unchiul a tăcut, trist. Îşi plângea casa, iubirea, cele două mame şi pe Miquel Rossell; plângea fiindc-acum se vedea-mpins să nu moară-n casă, în ciuda jurământului. Miquel simţea că-i vine să se transforme-n superman. Dar a optat să-i scoată din cap unchiului gândul trist.

– Tot nu-nţeleg cum eşti aşa sigur că bunicul Ton l-a denunţat pe Miquel al tău.

A zâmbit, obosit. Şi-atunci i-a spus că, după ce s-a sfârşit războiul civil, tatăl lui vitreg a recuperat fabrica pe care i-o luase Miquel. Mie puţin îmi păsa, căci n-o doream nici când am primit-o ca moştenire şi, când papa mi-a furat-o prin mijloace necurate, mi-a luat de pe cap o povară. Ei, şi papa a pus-o la punct, ajutat de învingători. Prea-trădătorul n-a cerut nimănui socoteală pentru moartea mamei şi-a fiicei; nimănui. Dimpotrivă, l-a pus pe Pere să se-nscrie-n Falangă, cu mine n-a-ncercat niciodată, din cauza mutrei mele acre şi fiindcă, la vârsta pe care-o aveam, nu mă mai putea obliga nimic. A pregătit strategia luni de zile. Spre sfârşitul războiului, când văzuse că vin vremuri grele, i-a băgat lui taică-tu-n cap c-ar trebui să dezerteze. Şi, când a fost momentul, nu i-a dat voie să plece cu resturile armatei republicane. Zicea că-s deja destui morţi în familie şi-ncerca morţiş să uite că avioanele lui Franco i-au ucis fiica şi mama. Pere, prietenul meu de suflet, a venit după mine la comandamentul armatei, încă în uniformă, când împachetam documente şi le-ncărcam în camioane. M-a pus să las ce făceam şi-am ieşit pe uşa principală, cu două pachete şi le-am lăsat lângă camion. Am luat-o-n sus, pe Rambla, aşteptând să strige careva, stai, dar comandamentele erau prea ocupate să dea atenţie la doi dezertori de ultimă clipă. Într-o casă de curve, din strada Sant Pau, avea o valiză cu haine civile. Cinci zile am stat ascunşi în podul casei din Horta, a rudelor mamei tale, ne-au primit c-o anumită răceală, dar n-au zis nimic. Cred că acolo a cunoscut-o taică-tu pe Maria. Eu aşteptam întoarcerea lui Miquel al meu, care nu-mi mai scrisese de două luni. Ascunşi la Horta, am scăpat de lagărele de concentrare şi de exil sau de întoarcerea cu urechea marcată. Când a fost clar că nu vine nici un militar după noi în casa Gensana, ne-am întors acasă şi-ascultam radio, şi eu îmi făceam cruci când îl auzeam pe bunicul Ton spunând în gura mare că să vină-ai lui Franco, c-avem nevoie de ordine. Şi mama lui şi fiica lui erau calde încă în gândul tuturor. Şi mama Amèlia

tăcea, parcă-nţelegea că-i foarte greu să suferi cu demnitate. Cu siguranţă şi pentru asta, pentru modul în care bunicul tău a-ncetat să-i urască pe asasinii fiicei lui, căci nu voia să i se-atingă de fabrică, l-am dispreţuit pe papa. Şi nu s-au atins. Mai degrabă au revopsit-o, căci după câteva luni făcea material pentru uniformele companiei de tramvaie din Barcelona, pânza-aia căcănie, culoarea anilor patruzeci, care ne umplea viaţa când mergeam cu trenul la Barcelona. Şi, curând, fabrica s-a pus pe picioare, şi bunicul Ton ierta prea curând asasinii şi-şi îngroşa contul curent. Nu te uita aşa la mine, Miquel. Nu c-ar fi fost rău să se-mbogăţească: ci c-a uitat prea curând atâta moarte.

Şi-ntr-o zi bunicul Ton, care nu era încă bunicul Ton, ci domnul Ton Gensana, ne-a pus la zid pe mine şi pe Pere şi-a dat drumul la glonţ, că noi ce-avem de gând să facem cu viaţa noastră. Şi Pere, care până atunci se lălăise, în ceva cursuri de textile la Şcoala din Feixes, a zis pe-un ton resemnat că, dacă doreşte, o să intre la fabrică să-l ajute. Şi din ziua-aia Pere I Gensana a-nceput să-şi ajute tatăl la fabrică.

– Şi tu, Maurici?

– Nu ştiu, papa... Aş vrea să studiez mai departe. Şi-apoi, nu-i treaba ta.

– Vrei să-i dai înainte cu latina şi chestii de-astea?

– Da. Şi pianul.

De fapt, singurul lucru, pe care-l aşteptam eu, era scrisoarea lui Miquel. Dar asta n-o puteam spune. Îmi doream doar ca pericolul care-l pândea să-nceteze şi să poată veni la mine. Când au intrat nemţii-n Franţa, pentru mine s-a scufundat lumea.

– Nu crezi că nu-i de vârsta ta să nu faci nimic? Treizeci de ani?

– Treizeci şi cinci, papa. Şi studiez mai departe.

– Lasă-l să studieze. – Glasul binecuvântat al mamei Amèlia.

– Dac-ar fi femeie, treacă-meargă. O să vii la fabrică.

– M-am pregătit pentru altceva în viaţă.

Papa s-a abţinut să mă acuze de fătălău, fiindcă era mama de faţă. A zis doar, a, da? Cum ar fi?

– Studiul, cercetarea… Vorbeam să nu tac, căci mă gândeam numai la Miquel.

– La fabrică. Mâine.

– Nici să nu te gândeşti. E-a ta. Mi-ai luat-o.

– Nu vreau pierde-vară acasă.

– E casa mea, papa. Adu-ţi aminte. – Şi-am zâmbit. Cred c-aş fi putut să-mi păstrez zâmbetul.

Ca să evite s-ajungem să ne scoatem unul altuia ochii, mama a adus pacea şi-a decis că pot să merg unele zile la fabrică, să fac ceva lucrări de birou, dar cu libertate de mişcare etcetera. Cum venea de la mama, mi s-a părut că-i bine şi-am început să mă duc câteva ore la fabrică, să umplu cu cifre registre şi la douăsprezece veneam acasă, mă-nchideam în bibliotecă şi-mi pregăteam teza de doctorat pe care n-am ajuns s-o susţin niciodată, din dispreţ pentru toţi. Şi cântam mult Chopin, foarte decadent eu tot. Şi mă gândeam la Miquel. Până-ntr-o zi când la birourile casei Gensana a venit unul din vânătorii-ăia siniştri, cu trenci şi-un carnet în mână şi-a-ntrebat de numitul Miquel Rossell, ţesător, categoria-a doua.

– Cum să nu, sigur că-l cunoaştem! Nu? – Şi ne-a privit aşteptând cum să nu-ul nostru. E derbedeul care mi-a confiscat fabrica. Un mizerabil din FAI.

– Unde e? – Tipul cu trenci dădea foile carnetului cu degete nervoase, pătate de nicotină.

Nu, numitul Miquel Rossell dispăruse de pe hartă la sfârşitul războiului şi eu m-am făcut atât de alb, că m-am gândit c-o să vadă poliţistul cum îmi ţâşneşte durerea prin piele. Bunicul Ton a fost avertizat că, dacă aflăm ceva, datoria noastră de buni spanioli e să-l denunţăm imediat stăpânirii. Au tăcut toţi, căci era a treia oară când soseau pe neaşteptate, ciripeau un nume şi-l luau pe respectiv spre adio, pe veci. Dar bunicului Ton îi străluceau iar ochii.

Noaptea, acasă, cântam *Fêtes lointaines* de Mompou şi plângeam şi-mi spuneam că primele măsuri din prima din cele şase *pièces pour piano* erau strigătul meu disperat spre Miquel să se-ntoarcă din Franţa. Mă simţeam ca

Penelopa şi pânza pe care-o ţeseam erau notele-acelea. Nu ştii ce greu e s-aştepţi, Miquel. E nevoie aproape de puterea unei femei ca să reuşeşti. Atunci a intrat bunicul tău Ton în bibliotecă şi mi-a zis, Maurici, ce-i cu acest Rossell din FAI? Şi eu m-am albit mai rău ca varul. Şi-a trebuit să mi-o repete, cu variaţiuni:

– Ce e-ntre tine şi-acest Rossell? – fluturând scrisoarea: – E ăla care ţi-o trage pe la spate, fătălău de rahat? Ei? E ăla care-a vrut să ne-o tragă la toată familia?

Nu eram obligat să-i dau explicaţii. Şi nu i-am dat. Dar bunicul Ton mi-a fluturat în faţă scrisoarea pe care-o aşteptam de luni întregi şi pe care Miquel, pe cât de nerăbdător, pe-atât de imprudent, mi-o trimisese şi-n adâncul inimii mele m-am simţit profund trădat. Nu l-am iertat niciodată că mi-a dat scrisoarea deschisă. Miquel îmi scria relativ distant, parcă şi-ar fi dat seama că era posibil să pună careva gheara pe ea. Nu era trecut nici un expeditor; dar îmi spunea că ne-am putea întâlni după Bobotează, c-are de gând să vină să mă vadă. L-au omorât pe şapte ianuarie.

– Asta nu-nseamnă c-a fost amestecat bunicul Ton. – Miquel Gensana se făcea, fără să vrea, avocatul bunicului său.

– Ba chiar înseamnă! Mi-a scuipat-o-n faţă că pe neţăsălatu-ăla de anarhist or să-l prindă înainte s-ajungă la douăzeci de paşi de mine şi că el o să se dea peste cap să fie aşa. Şi eu eram disperat, căci nu puteam face nimic, nu puteam să-i anunţ nici prietenii, nu ştiam cine sunt. Câteva zile am bătut barurile unde mergeau de obicei cei din FAI în timpul războiului, dar se schimbase totul, era imposibil să-ntrebi un necunoscut ei, camarade, îmi caut iubitul; n-ai fost cumva-n FAI?, căci puteai să dai de-un copoi. A fost sinistru, Miquel. De-atunci mă gândesc la biata bunică Pilar, care şi-a iubit atât de mult fiul, ca pe-un zălog al iubirii imposibile. Putea să-şi închipuie ea că acest fiu o s-ajungă atât de fără suflet?

– Nu putem fi răspunzători pentru cei ce nu ţin de noi – a meditat cu glas tare Miquel Darwin Gensana, în timp ce muşca din ciocolata unchiului. – Cât ar fi ei de urmaşi ai noştri. – Unchiul l-a privit în tăcere şi Miquel a şovăit înainte

de-a continua: – Nimeni n-ar mai fi liniştit sufleteşte. Eu aş fi vinovat pentru Hitler. – Ai dreptate. – A rupt o bucăţică de ciocolată şi-a privit în jur, temător parcă, nu cumva kapo Samanta să iasă brusc de sub pat. – Probabil ai dreptate.

– De ce n-ai plecat de-acasă?

– Din casa mea? Niciodată. Şi, cum am fost obligat să-i îndur prezenţa, am hotărât că-i destul de mare casa Gensana ca să cuprindă oameni certaţi. Şi nu voiam să părăsesc biblioteca, nici amintirea mamei... Şi-n plus, eram unicul Gensana de-adevărat, cu nimic din Gensana de-adevărat; deşi ştiam că-s şi Maurici Fără de Ţară. Şi Pere s-a-nsurat cu Maria şi după puţin timp s-a născut fratele tău şi Pere m-a lăsat să-l botez Miquel. A fost ultima favoare pe care mi-a făcut-o taică-tu.

Prima noapte dormită singur, fără Gemma, îmi făceam cruci. Trăisem împreună un an, şapte luni, douăsprezece zile şi jumătate, dar mi se părea o viaţă. Închisesem fără zgomot uşa, strângând furios valiza cu rufe-aruncate-n goană. O luasem pe scări, să nu dau la lift de vreun vecin şi să-mi zică, ei, băiete, în călătorie?, şi eu să fiu nevoit să răspund, nu, plec, plec pur şi simplu de-acasă, m-am certat cu nevasta, şi celălalt să zică, mamă, la voi, tineretul, repede fuse şi se duse, nu? şi Miquel ar trebui să se apere, că de la-nceput n-a mers; n-a-nceput cum trebuie. Să nu crezi, nu, c-a fost un infern; nici n-au fost motive ideologice. Nici că familia ei sau a mea s-ar fi vârât între noi, nu; nici că eu aş fi un satir şi ea sloi. Nu, Doamne! În pat mergea *comme ci, comme ça*, n-aveam a ne plânge. Nici nu-i vorba de coarne, sunt destul de pârlit ca să-mi mai ardă de aventuri şi ce vrei să-ţi spun, mi-ajungea Gemma, asta trebuie spus. Gemma? Ei! După cât am ajuns s-o cunosc, mi se pare de necrezut. Ce? Că bărbatul e ultimul care... Hai, hai. Dacă-ţi spun că nu-i asta; şi dacă mă-nşela, salut, nu de-asta ne-am despărţit. Dacă nu vrei, nu-ţi spun. Şi cum vecinul ar zice ba da, spune, Miquel ar trebui să-i spună ce i-o veni-ntâi în minte, căci nu se despărţeau din cauza unui anume lucru; erau atâtea şi mărunte şi mari... El ar rezuma, de parc-ar vorbi despre cel de bază, spunând, păi, uite, Gemma-i o tipă... nu ştiu, vrea să fac eu totul în casă.. Că-i feministă, cică. Şi vecinul, asta-i de comă, băiete: şi eu sunt feminist, ştii? Şi el ar trebui să răspundă, da' ce crezi? şi eu sunt. Dar nici să mă spetesc. Şi la gătit sunt zero;

dar zero. Şi nu vreau să calc. Aaaa, o să zică el: motive pur casnice: îmi pare rău, băiete. Fiindcă de-ar fi fost vorba să se dea-n bărci pe furiş, te-ai consola că vorba-aia, asta e, i-aţi gândul, mă-nţelegi, Miquel? Şi-ar mai fi putut continua, căci ascensorul era lent rău, ascultă, Miquel, n-aţi putea-ncerca s-o rezolvaţi? Dar dacă nu-ţi mai merge la inimă, asta-i! Nu, omule, da-mi pare rău...; că faceţi o pereche frumoasă, zău. Şi Miquel ar trebui să precizeze că problema e că ne certam zilnic, puţin şi-a venit un moment când ne-am dat amândoi drumul la gură şi ce-i zis e bun zis. Şi vecinul, bărbat sensibil (duminica-ncearcă să facă versuri închis în birou), l-ar bate pe spate şi-ar spune, ei, tu: vorbele le ia vântul. Şi-ar ieşi din lift, ar ţine uşa deschisă să ies şi eu cu valiza şi durerea mea, şi-ar adăuga mai gândeşte-te, băiete, să nu te căieşti mai târziu. Şi mie mi-ar fi plăcut mai mult s-aud, o dată cu palma pe spate, un ce chestie, tu: s-a sfârşit, nu? păi, bucură-te de viaţă, că azi eşti, mâine nu; vrei să-ţi prezint o bruneţică... Dar nu.

De fapt, când ajunsesem la trei (Gemma şi Miquel locuiau la şase), mă căiam deja. Făcusem o tâmpenie. Dar mă privise cu-atâta furie când îmi spusese că nu mai vrea să mă vadă, că, cu nici un chip, nu voiam să mai rabd umilinţa să mă-ntorc şi să-i cer iertare şi s-aştept s-o facă şi ea. Şi dacă n-o face? E-n stare. Când mă privea cu ochii plini de dispreţ şi gropile din obraji ţepene, care-o făceau şi mai odioasă... Oh, nu e-n stare, sigur.

Aşa că Miquel Iar Despărţitul n-a luat în seamă căinţa de la trei şi-am coborât înainte scara şi-acum mă gândeam ce-o să zică familia. Mama, cumplit, groaznic. Ce-ar fi zis bunica Amèlia dacă trăia? Tata o să pufnească şi-o să se-ntoarcă la fabrică. Ramon o să pleoscăie din limbă şi-o să spună: păi, nu zic eu că Miquel n-are leac, o să fie mereu copil; e de-ăia care nu se maturizează; şi-are treizeci de ani, nu?, şi studiile abia la jumate; nu, dacă-ţi spun...; şi-n funcţie de partener, Ramon ar mai putea să ridice un deget şi să sublinieze drept comentariu final, şi noroc că nu-s la mijloc copii, mă-nţelegi, nu? Doar Núria o să se uite la mine, trist şi-o să mă sărute. Şi familia Gemmei? Ultramulţumită, în sfârşit vine-napoi fata, a scăpat de vânătoru-ăla de zestre care-o ameţise; da, fată, linişteşte-te, odihneşte-te, uită, să nu mai vorbim. Ne ocupăm noi de tot. Doar nu eşti...?

Ce greţos, am zis când am ajuns la parter cu valiza-n mână. Când îmi trecea prin cap să-mi spun că n-o să mai văd holu-ăla niciodată, am zis, oh, nu, căci chiar în clipa-aia intra vecinul feminist de care voisem să scap la lift, în plus, periculos, însoţit de doamna lui (era din cei care ziceau doamna mea) şi cu chef de vorbă. Cum l-au ghicit pe-ntuneric, ea a aprins blestemata de lumină şi el a arătat spre valiză:

– Ei, băiete? În călătorie?

– Da… Plec la… la New York.

– Oh, New York, Fifth Avenue, Greenwich Village, Tiffany etcetera. Ce te invidiez, băiete. Multe zile?

Miquel pusese mâna pe clanţă, hotărât să dispară rapid, şi-am fantazat:

– Nu ştiu; o să dureze ceva, e o treabă delicată.

– Ce invidie – a minţit fără pic de entuziasm doamna. Între timp scosese scrisorile din cutie.

– Ei, la revedere, că-ntârzii.

– La revedere, băiete, şi drum bun! Ia uite: scrisoare de la Puigcerdà. – Şi nimănui nu i-a dat prin cap că la ora-aia, seara, nu a plecat niciodată vreun avion spre New York.

Miquel Gensana Despărţitul de Deja Destul de Mult Timp s-a trezit în mijlocul străzii, singur, cu valiza disperării acuzându-l că-i dezertor. (Nu exista soluţie: el trebuia să plece, căci apartamentul îl plătiseră practic părinţii Gemmei şi n-aveau rost dezbateri teritoriale dinainte pierdute.) Singur, în mijlocul străzii, în buza nopţii, fără absolut nimic de făcut şi fără să ştie unde să meargă, şi cu marea problemă să nu ştie ce-i de făcut ca să găseşti o pensiune în Barcelona, dacă trăieşti în Barcelona. Înainte să facă un pas, şi-a pipăit buzunarul să vadă dacă şi-a luat portmoneul. M-am îndepărtat prudent de casă (geamul închis, perdelele trase, sufrageria în întuneric, dar poate Gemma spionând) şi m-am uitat la ceas. Ca să rumeg strategia pe îndelete, m-am vârât într-un bar. Acolo a-nceput tot.

– Înecat necazu-n pahar? Mă-nşăl?

Miquel s-a-ntors cam înceţoşat, dar fulgerat de-o amintire bine ascunsă şi foarte vie. Deasupra lui, nişte ochi zâmbitori, lăcrimoşi, înţesaţi de capilare roşii, îl priveau curioşi. Glasul spart a stăruit:

– Ei, Simon?

Mi-au trebuit câteva secunde să mă situez. A fost ca o-nţepătură:

– Ochi Albaştri! – am strigat.

– Mă cheamă Garcia – s-a grăbit Ochi Albaştri să lămurească.

– Pe mine Miquel – a răspuns imediat fostul tovarăş Simon. Şi-a mimat un entuziasm pe care nu-l simţea: – Ce faci?

– Rându-ăsta-l plătesc eu. – A făcut semn spre chelnerul cu sprâncene groase. – Mie două degetuţe de JeBe. Cu fără gheaţă. – Mi-a zâmbit şi mi-a tras un cot în ficat: – Ei, şi tu?

Am tăcut şi ne-am zâmbit. Ce dracu' să-i spui după-atâţia ani şi, în plus, chiar în ziua când ai plecat de-acasă... Ochi Albaştri şi-a dres glasul:

– E că nu mă-nşăl? E că eşti trist?

Miquel a luat noul whisky şi-a tras repede o-nghiţitură. Lichidul l-a ars pe dinăuntru şi i-a produs o ultraneplăcută senzaţie de aciditate-n stomac. De-asta era vorba: de atins un grad adecvat de beţie ca să dau ochii cu scârba de noapte.

– N-ai grijă, băiete, nu mi-a spus viaţa ta nimini. Am ghicit. – Nu ştiu de unde-a scos un pachet de ţigări şi mi-a oferit una. Cât o aprindea, învăluit în fum, a continuat interogatoriul: – Care-i broblema?

– N-am nici o problemă, eu.

– Femeile, nu?

După trei whisky-uri nu-şi povestiseră încă viaţa. Nici n-or să şi-o povestească, ce să le povesteşti tovarăşilor de cauză, când ai rămas fără cauză şi-au trecut cinci ani? Şi-apoi, eu aveam în cap altă încurcătură. Concret, cât

mă-mbătam, mă gândeam la mama, mă gândeam dacă să mă duc acasă şi să-i spun, ne-am despărţit, mamă: ai un colţişor? Şi privirea scrutătoare şi tăcută a mamei, întrebându-mă fără vorbe, făcută din reproşuri şi din durere pentru fiul împrăştiat, care creştea din greşeală-n greşeală, băiete, un colţişor..., de ce zici aşa, când problema e c-avem atâtea camere goale, Miquel?

– N-am nevoie de compătimirea cuiva. – I-a dat drumul, căci nu voia să intre pe terenul confidenţelor cu Ochi Albaştri. Nu, oricât îl apreciam. Şi dacă s-ar duce la un prieten?

– Aşa te vreau. *Voilà*..., băieţaş. – Ochi Albaştri a plescăit din limbă. – Bărbat: durerea-n tine.

Dar ce prieten? Nu-şi putea-nchipui nici unul pentru-o asemenea favoare. Oh, n-avea prieteni; ca toată lumea. O pensiune: soluţia era o pensiune. Şi-atunci mi-a trecut prin cap să mă gândesc la Bolós. Dar nu-l mai văzusem de-o veşnicie, de la alegerile locale. Parc-ar fi fost divorţaţi.

– Ştii vreo pensiune prin apropiere?

– Prima noapte e grea.

– Ce-i? Se vede? Din ce?

Ochi Albaştri-a zâmbit şi mi-a zis că experienţa o capeţi din viaţă, tu eşti cocoşel, Simon, da' mie mi-au ruginit balamalele, am luat-o pe coajă de peste cincizeci de ori. A scos o bancnotă din buzunar, m-a-mpiedicat, c-o altă directă-n ficat, să plătesc, şi s-a-nţeles cu chelnerul care tot sprâncene groase avea. Şi eu, cu valiza pe jos, semidrogat de whisky şi de-n viaţa mea nu mai vreau să te văd al Gemmei.

– Hai cu mine.

Împleticit, ameţit, neputincios, Miquel şi-a petrecut prima noapte în pensiunea pe care-o conducea Ochi Albaştri, în strada Consell de Cent. Nu era o minune, dar omul era mândru, căci, de când îşi pierduse chioşcul, o dusese greu şi, cât o fi fost el de cadru-n Partid, când s-a făcut lichidarea, a rămas sărac fript, ca toţi. Mi-a spus că s-a combinat cu stăpâna pensiunii, una Lídia, şi-acum avea slujbă şi-un aşternut cald. Că n-avea de ce să se plângă, spunea unui tot

mai ameţit tovarăş Simon, pe drumul spre Eden. Şi lui Miquel, în loc să-i răspundă cu-aceeaşi încredere, nu i-a trecut prin cap decât să-ntrebe, ce dracu-i Edenu-ăsta, Ochi Albaştri?

– Garcia. Numele pensiunii. Pensiunea Eden. O să găseşti alta, femeie, crede-mă.

Câteva clipe Miquel a crezut că ochii lui Ochi Albaştri-s în stare să facă radiografii ale sufletului.

C-o bunăvoinţă maternă şi ignorând privirea-nghеţată a Lídiei, care-i cerea bărbatului ei pe loc explicaţii, Ochi Albaştri i-a făcut lui Miquel o cafea fiere, m-a dezbrăcat, m-a pus să vărs în WC toată amărăciunea din mine, m-a obligat să-nghit apă cu lămâie, m-a băgat sub duş, m-a şters cu blândeţe şi m-a vârât în pat. Toate astea cu Miquel plângând şi spunând tâmpenii pe tema vax, pe ce pun mâna se duce de râpă, cu treisprezece-paisprezece variaţiuni.

– Aşa-ceva n-aş face nici pentru tine – am auzit că-i spunea Lídia lui Ochi Albaştri. – Cine-i tipu-ăsta?

– Un preten.

– Foarte prieten pesemne.

– Din război. A dus-o destul de câineşte.

Şi Lídia n-a mai bombănit.

Cu toate-ngrijirile lui Ochi Albaştri (acu' poţi să verşi, Simon, că războiul s-a term'nat), am petrecut o noapte de groază şi, când m-am trezit, intrat bine în dimineaţa de-a doua zi, mă durea capul în asemenea hal, că părea imposibil. În primul rând, nu ştiam unde sunt şi ce-i cu mine. Mi-era butie capul şi-orice zgomot din Eden îmi răsuna-n el ca un clopot. Şi limba, cârpă. Încet-încet, în butie mi-au revenit gândurile şi-am refăcut situaţia. Noua mea situaţie. Calculam ce e mai convenabil, să mă bag iar sub duş sau să m-arunc direct pe fereastră, când am auzit glasul cunoscut al lui Ochi Albaştri care mă invita să mă reintegrez în viaţă.

Lui Miquel i-au mai trebuit două zile până să se poarte ca oamenii. Timp în care-a stat închis, fumând interminabile Ducados ce-i ajutau spiritul să putrezească şi câţiva litri de bere pe care mi i-a acordat Ochi Albaştri cu condiţia să nu pun în gură strop de tărie. Şi Miquel se gândea ore-n şir de ce-o fi imposibil s-o iei înapoi, s-o-ncepi de

la capăt, curat, şi să-ncerci s-o faci bine, căci nu contează că viaţa nu te lasă să faci încercări etice, doar începutul contează; căci cronometrul merge şi regulamentul e necruţător. Şi dă-i cu bere, cea mai practică cale de-abrutizare. În zilele-alea-a luat neinspirata şi gratuita hotărâre să nu-şi termine studiile pe care le reluase când o cunoscuse pe Gemma şi să-şi vâre-n fund ăia, formele verbale rizotonice. A luat-o ca pe-un fel de răzbunare pe Gemma, de parcă-ar fi avut cum să-i pese ei.

La Eden, am aflat că nici o iubire nu rezistă absenţei iubirii; şi că, cu toate astea, moartea unei iubiri, oricât de-aşteptată şi dorită ar fi această moarte, lasă un gol inexplicabil, ca o mutilare. Şi, cum nu vrei să mergi şontâc prin viaţă, o să-ncerci sigur s-o înlocuieşti. Uneori, cu ură. Uneori, cu tristeţe. Mulţi reuşim să facem, din viaţa noastră sentimentală, un splendid dezastru.

După câteva zile de vărsat mult şi mâncat prea puţin, tot nu vorbisem cu Ochi Albaştri, nici nu-i oferisem vreo explicaţie a purtării mele. Am pierdut câteva kilograme: câteva mii de grame de nelinişte ce şi-au luat zborul sub formă de energie inefabilă spre partea din univers, unde-ajung suspinele născute din durerile sufletului. Şi-ncă puţin şi făceam un ulcer. Când am plecat de la Eden, Ochi Albaştri nici nu-mi ceruse vreo explicaţie, nici nu mă grăbise, nici nu-mi ceruse nimic în schimbul infinitei răbdări. Miquel II Gensana Capgreu, mai uşurat, dar cu durere-n ceafă, n-a reuşit să-i convingă măcar să plătească zilele care... L-au scos afară Lídia (ei, ce-ai crezut!) şi Ochi Albaştri (noaptie bună, şi-n umbră, nu-ş dacă-s clar, Simon), până să-i convingă. Aproape n-a avut timp să le mulţumească. Dar s-a gândit, noroc că pe lume, din când în când, există Lídii şi Ochi Albaştri, chiar dacă, să poţi vorbi cu el, ai uneori nevoie de-un dicţionar Ochi Albaştri-Catalan, Catalan-Ochi Albaştri. Şi Miquel, după ce-a analizat, s-a hotărât să se-ntoarcă-n casa Gensana, s-o văd pe mama şi să mă gândesc ce-aş putea face. Şi-a simţit a doua oară, în el, parabola fiului rătăcitor şi şi-a zis, sunt lucruri care n-or să se schimbe-n veci şi eu în veci n-o să pot să fiu un om normal, fără probleme, c-un zâmbet de-adevărat.

– De ce nu rămâi acasă?

Miquel a evitat ochii mamei şi nu şi-a propus să-i dea explicaţii tatălui, care-n zilele-alea stătea aproape numai la fabrică. Înţelegeam că mama-ncearcă cu disperare să umple atâtea ziduri, atâţia pereţi, atâtea coridoare şi camere cu mai multă viaţă decât putea da ea, doamna Angeleta, care venea să coasă cu ora, şi stafia tatei. Şi biata Remei, singura slujnică rămasă-n casa, care-ncepea să se boţească şi singurul om din casă care se folosea de televizorul mare, greoi, cenuşiu, plicticos, pe care don Pere insistase să-l pună-n salon, doar fiindcă aşa se cădea.

– Şi unchiul, ce face?

– Bine. Rămâi acasă, băiete.

Dar cu ochii-mi spunea sunt singură, lui taică-tu i-e gândul doar la datorii, vărul tău Ramon vrea să lichideze fabrica; prost, cu preţ mic, înainte să cadă pe noi, dar nu mai poate nici asta; sunt obosită, casa-i pentru mine prea mare, ce n-aş da să plec, într-un bloc din Feixes, în centru, alaltăieri au venit să evalueze biblioteca străbunicului Maur, o firmă de investiţii se interesează de preţul casei, nu folosim nici a cincea parte din ea, în pod n-am mai urcat de ani… Şi unchiul Maurici nu vrea s-o vândă pentru nimic în lume. Când îi zic, tace ca mortul.

– Fiindcă vreau să stau la Barcelona. – M-am simţit o canalie, când am spus-o. Dar aşa era.

– E foarte aproape. Şi-acum fac autostrada. Poţi să te duci zilnic… Sau cu trenul, cum făceai când erai la şcoală.

– Mamă…

După o tăcere, mama a repetat, ca un suspin:

– O să trebuiască să vindem casa. O să trebuiască să-l convingem pe unchiul.

– Tata ce zice?

– El zice că trebuia pân-acum vândută: să umplem găurile.

– N-o faceţi. Atât mai aveţi.

– E mai comod la bloc. – A zâmbit obosită. – Aici parcă-i un cămin de bătrâni.

– Să n-o vândă. Tu eşti învăţată cu grădină. Cum ai să faci să-ngrijeşti flori?

– Ghivece.

– Nu crezi nici tu. Hai, mamă... – O să rămân o săptămână... Şi putem să lăsăm camera mea pregătită. O să vin din când în când.

– Vorbe.

Un oftat şi tăcere. Lângă ea, neatins, un fular, sigur pentru Roger, băiatul lui Ramon. Şi-atunci, marea-ntrebare pe care noi doi o tot amânasem.

– Şi tu, Miquel?

E imposibil, la treizeci de ani, după-atâta timp de nestat acasă, să-ţi faci confidentă mama. Era imposibil să-i explice de ce-a rupt-o cu Gemma, de ce s-a hotărât să renunţe la studii, de ce era la al cincilea whisky din zi, de ce-ncepea să-şi petreacă ore şi ore făcând poeme pe care, apoi, le rupea disperat; de ce-ncepuse să fie pasionat de stagiunile de la Palatul Muzicii, ca să fugă de Gemma şi de ce plângea prea des în anonimatul scaunului, contemplând salturile flautului sau geamătul adânc al violoncelului...; de ce voia să renunţe să mai predea, că nu-i făcea nici o plăcere să se-ntâlnească cu Gemma la slujbă şi un etcetera cumplit de lung. Toate astea, să i le spună?

– Mă descurc, mamă... Dar am nevoie să stau singur şi să mă gândesc.

– Aici poţi să stai singur.

– Mamă... Vreau să stau la Barcelona. Singur.

Acea primă noapte a întoarcerii fiului risipitor mi-am petrecut-o aproape de veghe. Cinasem cu mama, cu unchiul şi cu Remei, tăcuţi, cele două femei cu gesturi abia mijite, de parcă s-ar fi temut să nu spargă vreun geam din discuţia care nu reuşea să se-nchege, fiindcă înţelegeau că-i foarte greu să le vorbesc despre cioburile căsniciei mele. Unchiul tăcea cu ochii-n farfurie. Iar tata mânca în oraş, ca să nu dea ochii cu mine. Şi-apoi, atât de repede, nici doi ani însuraţi, au spus ei că fata-aia nu-i de el. Şi-acum cu Molinii ce facem, când dăm nas în nas pe stradă? Că suntem încă

rude, nu? Oare să nu mă duc pe la ei? Atunci unchiu-a vorbit şi-a zis, lasă-i pe Molini în pace, Maria. Nu asta-i problema. Ceea ce-nsemna că problema-i Miquel II, nepotul preferat şi unic. Şi Remei servea masa cu ochii holbaţi, de parc-ar fi vrut să se ia la întrecere cu viitoarea sprânceană întinsă, a unui viitor *maître* care-o să bântuie printre pereţii ăia, ignorând atâta suferinţă şi cu gesturi profesionale, foarte asemenea alor ei. Ce groaznic e viitorul!

– Băiete… – Cocoloaşe nervoase de firimituri de pâine cu vârful degetelor. – E definitiv, despărţirea?

– Nu-mi face plăcere să vorbesc, mamă. – Şi Remei se ridica să ducă, chipurile, ceva în bucătărie.

– Dar, băiatul meu… Dacă eu n-am grijă de tine…

– Sunt destul de mare. – Şi c-un ton ultrasec:

– Mulţumesc.

Mama n-a-ndrăznit să-ncalce ordinul. Îi era frică să-ntindă coarda prea tare, să nu se rupă şi bietul Miquel să plece de-acasă. Aşa că cina a continuat în tăcere, întreruptă doar de pocnetul unui geam prost închis, în vânt.

– Tata, la ce oră vine?

Ajuns în cameră, sus, Miquel a deschis geamul şi şi-a aprins o ţigară. Grădina era-n întuneric, dar a ghicit coroana mălinului. Vântul împrăştiase puţinii nori şi-o salbă de stele păreau că-mi spun bun-venit, ele, da, fericite de-ntoarcerea mea. Mi-am dat seama că nu mai ridicasem capul să privesc cerul, noaptea, de opt ani. Exact de când plecasem de-acasă, să fac revoluţia şi mama scăpase oul de sticlă cu care-mi ţesea ciorapii. Luasem trenul, echipat cu sacoşa plină şi cu iluziile mele revoluţionare, jurându-mi solemn că n-o să mă-ntorc acasă până nu-i gata Treaba. Atunci, bucuria misiunii făcea din mine un bărbat energic şi dotat pentru acţiune. Am dat dovezi în ziua când, la o demonstraţie cu metalurgiştii, am cocoşat c-o lovitură de pumn un copoi care ţinea morţiş să-nhaţe un militant al Partidului, un cadru important, cum am aflat pe urmă. Sigur c-a fost un act eroic, dar, în ce-l privea pe Miquel, a fost total inconştient: i-a-nfipt pumnu-n mutră, fiindcă făcea pe el de frică, voia s-o ia la fugă şi curcanu-i bara trecerea. Tovarăşul, ca şi mine, a luat-o la goană şi-am putut s-aud, îngrozit, împuşcături în spatele meu, ceea ce mi-a dat la

picioare noi aripi. Cert e că-n fişa mea se-nregistra o faptă eroică. Dar lucrurile nu mergeau bine, căci poliţia era obsedată de ceea ce numea grupuri minoritare, adică noi şi cinci-şase alte organizaţii, care păstram aprinsă torţa luptei, armată, dacă era nevoie, acum când PSUC era vlăguit şi celelalte forţe, dacă existau, doar ele ştiau. Cam în vremea-aia, la cinci-şase luni de când stam în locuinţa celulei mele, mi s-a dat pistolul. Am dormit cu pistolul trei ani, eu!

Dar viaţa lui Miquel Che Gensana trebuia să fie şi mai complicată; nu-i era de-ajuns războiul: mai trebuia să dea de-altceva, pentru mine mai de nerezolvat: durerea de suflet. Cinci-şase arestări dezmembraseră schema Partidului în zona Congresului şi-au trebuit reorganizate celulele. A patra şi-a cincea s-au contopit, ceea ce mi-a permis să-l regăsesc pe Franklin Bolós. Dar, spre deruta mea, ne-a venit şi un nou tovarăş şef: o tovarăşă. Tovarăşa Pepa. Şi Miquel a trebuit să-nghită-n sec mult şi să-şi spună inimii să-nceteze cu bum, bam, puf, fiindcă, de când dispăruse de la Facultate, n-o mai văzuse, pe Berta, Pepa, tovarăşa Pepa, Berta, care abandonase de mult pardesiul roşu de la-nceputurile Universităţii, Berta picturilor mele pentru libertate, pe zidurile Primăriei din Barcelona. Oh, nu, Berta cu mine în acelaşi apartament sau aproape, şi ea la fel de energică, poate şi mai mult, vedea-n faţa ei doar obiectivul concret, parcă incapabilă să se-ndrăgostească sau să-i treacă prin cap că s-ar putea-ndrăgosti, Berta, Berta. Şi legătura sentimentală, dintre doi tovarăşi necăsătoriţi, e interzisă; e o greşeală contrarevoluţionară să amâni munca de militant pentru probleme pur personale şi particulare. Şi, mai ales, privirea Bertei era tăioasă ca gheaţa şi eu să mă topesc. De-asta, când am salutat-o, rămaşi singuri o clipă (bum, bam, puf), am vrut să fac pe pe-mine-mă-lasă-rece.

– Ar fi putut să-ţi dea un nume mai puţin caraghios, Berta.

– O să fii totdeauna un mic-burghez, tovarăşe Simon.

Şi m-am topit. Stelele clipeau încă pe cerul din faţa geamului casei Gensana şi eu terminasem prima ţigară. Berta fusese legată de război, da, dar fusese prima mea mare, unidirecţională iubire. De ce omenirea-şi petrece viaţa îndrăgostindu-se de cine nu trebuie să se-ndrăgostească? N-aveam scrumieră în cameră şi, cum n-aveam chef să

bântui prin casă şi să mă străpungă privirea mamei sau a unchiului, am hotărât să-mi fac una din cartonul unei cutii de pantofi, de sub masă. Cutia pantofilor mei de nuntă. Câte mi se-ntâmplaseră, mie, un nevolnic. Şi n-am mai văzut-o niciodată, pe Berta, când s-a sfârşit totul şi Franco-a murit în pat. Am părăsit locuinţele clandestine, am trăit câteva luni derutat, am fost victima operaţiunii Equus şi m-am întors acasă, c-un oftat de uşurare din partea mamei, tata aproape că nu mi-a vorbit, şi Miquel Gensana Războinicul la Odihnă a hotărât să se-ntoarcă la Universitate cu Bolós, să-şi reia studiile făcute praf pentru cauză. Şi tata-şi cocea deja fuga. Şi-am cunoscut-o pe Gemma. O chema Gemma Molins şi-avea nişte gropiţe-n obraji care-i făceau un chip drăguţ foc, să-l tot săruţi. Era la cursul nostru şi m-am aprins, şi l-am lăsat pe Bolós să-şi piardă capul pentru-o Maria, o bruneţică, una care mie nu-mi spunea chiar nimic. Şi Gemma era simpatică, foarte veselă, mai mică cu doi sau trei ani ca mine, studioasă, şi-i plăcea de mine. Ea mi-a redat interesul, trezit de unchiul, pentru muzică. Gemma m-a dus la primele concerte şi m-am aprins rapid, căci aveam nevoie de lucruri profunde, cum era deja mult de când rămăsesem fără cauză şi nu suportam golul din inimă. Şi viaţa era digerabilă, fiindcă, deşi uneori, noaptea, mă trezeam asudat şi ţipând, căci îmi apăreau în vise Mingo şi Toro, Toro şi schimonoseala lui oribilă, şi prosopul, oh, tot, încet-încet aceste vise îngrozitoare se-ndepărtau şi mi se liniştea sufletul. Câteodată-mi aduceam aminte de Berta şi mă gândeam, Berta, ce s-o fi-ntâmplat cu Berta, cu tovarăşa Pepa. Cred că, de câteva ori, am plâns. Dar era suportabil, fiindcă, tot mai mult, o aveam în faţă şi-alături pe Gemma. Şi m-a iniţiat iar în muzică, da, şi Miquel Derutatul a hotărât să schimbe Istoria cu Limba şi Literatura, fiindcă descoperea puterea de-nfiorare a poeziei şi-n timp ce Gemma-nvăţa ca buldozerul, el visa şi se prezenta la examene şi după-amiază preda la o şcoală, patru ore, ca să-şi plătească studiile. Şi lumea-ncepea să fie destul de digerabilă. Şi i-am descoperit pe Vinyoli, Palau i Fabre, Artaud şi Rimbaud, pe cel mai obscur Gongora, care m-a dus spre Cernuda şi Guillén, şi pe Ausiàs March. Şi mă plimbam prin grădina aristocratică, dar decrepită, a casei, şi-n faţa iazului fără lebede şi plin tot de lintiţă, Miquel recita în gura mare*: Allá, allá lejos; Donde habite el olvido, En los vastos jardines sin aurora; Donde yo sólo sea Memoria de una piedra sepultada entre ortigas Sobre la qual el viento escapa a sus*

insomnios, predicator al noii religii a poeziei şi, ştiind că nimeni nu putea să-l audă, poate vreun cintezoi distrat doar, zicea *Per molt amar ma vida és en dubte* şi *Qui sinó foll, demana si m'enyor essent absent d'aquella qui em fa viure?*, şi-l enerva că nu se simte-ndrăgostit nebuneşte de Gemma şi e-n schimb incapabil s-alunge imaginea, tot mai vagă, dar misterios puternică, a pardesiului roşu al Bertei, imagine pierdută-n ceaţă, şi, când se simţea prea trist de toate cele, se ducea şi-asculta cu smerenie *Das Musikalische Opfer* la pick-up-ul casei, în versiunea lui Karl Richter şi strigam către Dumnezeul în care nu credeam, de ce nu mi-a dat har de muzician sau poet, şi mă simţeam un nimic şi, când îi povesteam Gemmei, da din cap alarmată şi-mi zicea cu foarte mult tact, dar, Miquel, nu mai e cazul, la vârsta ta, să fii cu capu-n nori, şi el răspundea că pierduse mulţi ani să se afle-n treabă şi-acum trebuie să recupereze timpul pierdut. Şi chiar în noaptea-aia se-apuca să-l citească-n franceză pe Proust şi se simţea mai mărunt ca oricând, cum e posibil să faci să simtă cineva toate astea, doar cu nişte cuvinte-nşirate unul după altul, şi-ajungea, ca sfântul lui, la aceeaşi concluzie înflăcărată şi proclama, ce e ca arta!, în grădină, lângă amintirea lebedelor. Şi imnul meu avea iz de blasfemie.

La al doilea chiştoc, mi s-a confirmat randamentul fantastic al scrumierei mele de campanie. Am luat un scaun şi l-am pus în faţa ferestrei, tot cu gândul la Gemma, la cât de studioasă era. Puţinele ore pe care le petreceau împreună, ea avea-ntotdeauna în mâini o carte şi el îşi umplea mâinile cu mâinile ei. Întotdeauna. I-am sugerat, într-o zi, să vină cu mine acasă, după examene (înainte, nu, că Gemma era de neclintit). Şi-a acceptat. Nu c-aş fi vrut s-o prezint părinţilor mei; îmi făcea plăcere să-mi cunoască grădina şi casa. Mi-a cunoscut părinţii, nu le-am spus că-ntr-un fel eram împreună, ne-au lăsat singuri. Gemma a fost încântată de casa atât de seniorială şi eu am dezamăgit-o înşirându-i umezeala, locurile prin care intră frigul, puţina lumină. Şi grădina a cucerit-o, ce minune, Miquel, aşa-ceva nu-i posibil, în plin secol douăzeci! şi-ajutaţi de euforia acelor descoperiri, am mers în fundul grădinii, în colţul castanilor, şi şi-au trecut în revistă vieţile şi trupurile, o bucurie, Gemma era o fată încântătoare. Şi nu mai era fecioară.

– De ce faci figura-asta, Miquel?

– Nu fac nici figura-asta, nici alta... Dar... m-a surprins.

Se-mbrăcaseră nu din pricina vorbelor, ci a răcorii; dar erau tot sub castani, unde unchiul Maurici Fără de Ţară făcuse lucruri inconfesabile sau don Pere I Fugarul trecuse-n revistă, de sus până jos, atâtea cunoştinţe. Şi unde multe vlăstare din neam făcuseră lucruri tainice cu trupul lor şi-al amicelor. Dac-ar vorbi castanii!

– Bine, dar şi eu ştiu c-ai fost cu alte femei şi nu mă deranjează deloc.

Miquel a smuls un fir de iarbă şi-a-nceput să-l mestece. A zâmbit şi s-a rezemat oftând de castan:

– N-am fost niciodată cu nici o femeie.

– Nu... – Era un „nu" sceptic, incredul şi puţin crud, anii şaptezeci.

– Azi am văzut, pentru prima oară, o femeie goală.

– Nu... – Şi mai incredul şi mai ani şaptezeci.

– Azi am văzut, pentru prima oară, o păsărică-n direct.

După declaraţia de principii, au rămas o vreme tăcuţi. Nu puţină, căci erau amândoi prea stângaci ca să ştie să rezolve situaţia c-un viraj, o tumbă şi gata. Şi Miquel a fost de-o mie de ori gata să zică, aş vrea să ştiu cu ce băiat te-ai mai culcat, Gemma, dar n-a-ndrăznit, îi era frică să nu-mi răspundă, nu te priveşte. Sau, şi mai rău, să spună, n-a fost unul, dragă Miquel, au fost trei-patru şi de mai multe ori fiecare, şi mă apăsa gândul că ea ştie un secret pe care eu n-o să-l ştiu niciodată, şi-asta-ncepea să-mi facă rău la suflet, şi mă durea şi mai mult că, deşi luasem lecţii (sfârşit de ani şaizeci, amor liber, Berkeley, *yankees go home*, Marcuse) şi mi-era foarte limpede că gelozia e un defect strict mic-burghez şi decadent, când îi venea rândul, Miquel, Teoreticianul Radical, era gelos ca orice alt cetăţean. Foarte gelos.

– Nu cred că n-ai mai fost cu nici o femeie.

– Şi de ce n-ar putea fi aşa?

– Ce-ai făcut pân-acum? Lucru manual?

– Doamne, Gemma…

Cum să-i explic că problema n-avea legătură cu cocoşelul, ci cu sufletul. Cum să-i explic c-am fost emoţionat când am văzut-o-n faţa mea, goală, şi-am iubit-o cu duioşie, şi m-am simţit iubit de fata cu gropiţe delicioase-n obraji, care-mi cerea să n-o pătrund încă, ne mai jucăm un pic, şi eu chinuindu-mă, Dumnezeule, să nu ejaculez înainte de vreme, căci toată aşteptarea din lume se concentra-n clipa-aia, sub castanii grădinii, ce clipă emoţionantă. Am fost destul de laş să nu zic, şi dacă rămâi însărcinată? şi m-am gândit că ştie ea ce face.

– Nici curve? Niciodată?

– Niciodată. Şi nu-s vreo bâzdâganie rară, Gemma. Am avut de făcut alte lucruri.

Râsul dulce al Gemmei doar a speriat cintezoiul; Miquel, şi ruşinat şi orbit de fata care-acum se dovedea dezgheţată, nu s-a supărat. Mă alarma doar gelozia mea sau, poate, imaginaţia mea. Lăsând la o parte că spusesem o mică minciună, fiindcă, dacă tehnic vorbind nu fusesem c-o fată, goală văzusem şi… dar în clipa-aia nu mă-nduram să-i spun ceva despre Berta şi despre ziua când, după şedinţa de celulă cu tovarăşii dintr-a şasea, ea hotărâse să rămână-n apartamentul în care sta Miquel, că nu se simţea bine şi eu i-am spus poţi folosi patul meu, Berta, Pepa; tovarăşa Pepa. Şi ea mi-a mulţumit sec şi mi-a-ntors spatele, şi eu, tovarăşul Simon, în bucătărie, pregăteam pentru amândoi o supă la plic, şi câteva clipe mi-am spus, ce chestie, parc-am fi soţ şi soţie, şi-am dat din cap, şi mi-am scos din minte gândul mic-burghez.

– Îţi pare cumva rău că n-am mai fost cu nici o femeie, Gemma?

Ea i-a luat mâna şi i-a sărutat-o, aproape cu reverenţă.

– Nu fi prost – mi-a zis. Şi parcă ghicindu-mi gândurile negre: – Să nu-ţi pară rău că eu… S-a-ntâmplat cu mult timp în urmă, c-un băiat cu care nu m-am mai întâlnit. – Vântul se juca cu frunzişul castanului, parcă asista, foarte interesat, la discuţie. – Şi n-o să mă mai întâlnesc niciodată.

– Nu contează – am minţit. – Fiecare face ce vrea cu trecutul lui.

M-am simţit ca un erou. Un erou pe care-l bufnea plânsul.

Fapt e că, după-ntâmplarea de sub castan, Miquel a-nceput s-o iubească pe Gemma şi-a-nceput s-o aibă mai mult în cap, de parcă, încet-încet, ar fi început o îndrăgostire ciudat de târzie şi lentă. Am învăţat, fără s-ajung să-nţeleg, şi că zicala, că părul femeii te leagă mai strâns ca o funie, e o mare minciună, fiindcă părul, părul-păr, mă lega mai puţin ca un zâmbet, o privire sau o amintire; şi că, aşa cum o lua viaţa, un regulat ca lumea dă mai puţine dureri de inimă decât un sentiment adânc, la distanţă. Eram însă încă prea tânăr ca s-o-nţeleg, fiindcă Miquel Gensana II Castul avea doar douăzeci şi opt de ani, vârsta la care angelicul Schubert, bolnav de sifilis, făcuse Triourile, nouăzeci la sută din lieduri (inclusiv *Die Schöne Müllerin und auch Die Winterreise)*, toate quartetele, cele şapte mise şi toate simfoniile minus cea Mare.

– Eram sigură c-o să-nţelegi, Miquel.

Se-amestecă c-o lingură şi se-aşteaptă să dea iar în clocot. Se lasă la foc mic. Aburul supei i-a adus aminte de cinele de-altădată şi s-a simţit foarte sigur în bucătărie, la zece, prost număraţi, paşi de Berta. Şi graţie supei la plic, *Avecrem*, i s-a făcut foame şi se lăsa purtat de gândul mic-burghez, parc-am fi însuraţi. Şi-n cele zece minute de fiert la foc mic, cu oala semiacoperită, nu s-a mişcat din bucătărie, atent la cel mai mic zgomot ce i-ar fi ajuns din cameră. Dar Berta adormise pesemne. Da, nu arăta deloc bine în timpul şedinţei, o dată nu fumase, ea care… Simon a umplut o farfurie cu supă aburindă şi-a dus-o-n cameră. Era-ntuneric.

– Berta? – am zis. – Adică, Pepa?

– Mmm.

Miquel a lăsat pe podea farfuria şi-a aprins lumina. Berta se dezbrăcase. Era doar în maiou şi-n chiloţi. Avea ochii deschişi, dar nu ştiu dacă mă vedea. Şi sudoarea începea să-mbibe cearşaful.

– Ai febră?

– Mmm.

– Mă duc la farmacie. Trebuie să-ţi scad febra.

Am dat peste farfuria cu supă, am înjurat mormăit podeaua murdară şi-am coborât să caut o farmacie cu program permanent, cu douăzeci şi cinci de pesete în buzunar. Îndepărtat, dinspre pasajul Maragall, mi-a ajuns geamătul unui tramvai de noapte. Am avut noroc, normal era de-aşteptat măcar un sfert de oră. Farmacistului, care-l privea, la ora-aia, cam bănuitor, mai să-i zic, uite ce-i, n-am bani, dar mi-e iubita pe patul de moarte, cu febră şi vreau s-o vindec, dar n-am bani, şi-o cheamă Berta, dar i se zice Pepa, ca mie, mă cheamă Miquel, dar mi se spune Simon, ştiţi?, lupta clandestină, da: oh, doamne, sigur că nu stăm locului! Nu-i nici o joacă; Berta-i magnifică, are stofă de comandant, cât e de mititică, şi-azi am văzut-o goală; mă rog, aproape goală şi de-asta-s plin de emoţie şi sunt în stare să fac turul lumii ca să găsesc o porţie de chinină, s-o scap de friguri, mă-nţelegi dumneata, Livingstone? Nu crede că-s agitat că nu ştiu cum să cer prezervative căci, cu toate c-am douăştrei de ani, nu mi-a trecut prin cap că-n ocazii ca asta trebuie să fiu pregătit; abia de-am văzut o dată; şi, Berta, Pepa, şi eu, nimic; zău, nimic. Suntem doar tovarăşi.

Farmacistul rămăsese cu-aceeaşi privire bănuitoare în faţa exploratorului mut, cu cască colonială, tocmai sosit din pădure.

– Cât costă o cutie de aspirine?

– Douăzeci şi trei.

Răsuflă. Eram salvaţi. E clar că nici gând de prezervative. Dar, cel puţin, se putea-ntoarce prin pădure-n fugă, cu-ncărcătura lui preţioasă de sulfamide, să lupte cu lepra din tabără. Şi-mi mai rămâneau şi două pesete.

– Şi-o cutie de Juanola mentolate, vă rog.

Ajuns acasă, din hol, am auzit zgomot în cameră.

Lumina era aprinsă şi Berta, acum doar în chiloţi (chiloţi roz, c-o floricică de dantelă albă, mi-o aduc aminte şi azi), se zbuciuma sub cărţile căzute pe ea, de-atâta dat din mâini, Lukacs era pe-un sân şi Arnold Hauser îi strivea

burta şi-am dat la o parte biblioteca mea clandestină, şi jur c-am privit-o doar câteva clipe, căci mă gândeam trebuie chemat medicul; dar cum s-o fac fără să trezesc bănuieli?

– Berta, Pepa, linişteşte-te, sunt eu.

Am pipăit-o pe frunte, ardea încă, şi era toată udă de transpiraţie, am şters-o cu duioşie pe gât şi pe piept, şi ea mă lăsa s-o fac, aproape inconştientă. Din când în când, deschidea gura uscată, parcă-i era sete, şi Miquel, speriat rău, în drum spre bucătărie, am răsturnat farfuria de supă încă pe jos, am repetat înjurătura şi-am dizolvat două pastile într-un deget de apă, şi i-am dus bolnavei, Berta, Berta, trebuie să iei asta, hai. Oh, Simon I Stanley îi da doctoria tovarăşei grav bolnave, muşcată de-o viperă, şi-n gura peşterii fiarele-şi aşteptau rândul. Şi Pepa, întotdeauna disciplinată, a luat-o, c-o strâmbătură, că n-a zis nimeni c-ar avea chinina gust bun. Pe urmă i-am dat apă. Când am terminat, ea se-agita încă şi zicea totul e sub control, tovarăşe, nu vă fie frică, nu ştie nimeni. Simon nu ştia dacă vorbeşte cu el sau delirează şi l-a luat de mâini, ochii ieşiţi din orbite, gura iar uscată şi cu greu el i-a umezit c-un prosop buzele, Berta, Berta, cum te simţi, Berta, şi fata aiura-ntruna şi se zbătea cu furia febrei şi zicea, mi-e cald, mi-e cald, şi-nainte să poată face Simon ceva, tovarăşa Pepa, şefa celulei, şefa cu agitaţia şi propaganda în Comitetul de Cartier, militantă din prima zi, veterană strictă în pura ortodoxie-a Partidului, şi-a scos chiloţii în faţa unui năucit Michel Le Voyeur, căci îi era cald. Încă-i era. Şi-a-nceput să-şi smulgă haine imaginare, şi Miquel, câteva clipe, a uitat că tovarăşa lui e bolnavă, şi s-a apucat s-o contemple cu smerenie, de sus în jos, de jos în sus, până-n ultimul colţişor al trupşorului atât de mic, dar atât de energic, şi-o iubea şi mai clandestin. Nu ştiu, aspirinele sau ce, dar, spre uşurarea mea, după un sfert de oră Pepa a-ncetat să se zvârcolească şi-a-nceput să respire normal. A deschis ochii. A zâmbit, am impresia fiindc-a dat de privirea mea speriată.

– Ce-am păţit? – A-ntrebat cum întreabă cineva dac-a plouat cât dormea.

– Ai febră. Nu ţi-e bine.

– Nu. Am epilepsie. Nu-i prima dată când fac de-asta febră.

– Dar…

– Linişteşte-te, Simon, nu mai revine.

– Ascultă. Cred că…

– Mulţumesc, Simon.

S-a răsucit, în pat, goală, inconştientă de goliciunea ei, cumplit de obosită, poate obosită şi de tot repetat acelaşi anunţ în diverse locuri şi Miquel a stat pe pat, şi-a zis, adică n-ar trebui să te duci la doctor, Berta, Pepa?

– Da, când se termină revoluţia.

Când se termină revoluţia. Biata Berta, Pepa inimii mele, pe care te iubesc de la distanţă şi-mi eşti alături goală, şi nu te pot atinge, şefă de Comitet de Cartier, de-aş fi avut energie destulă, te-aş fi luat de urechi şi te-aş fi dus valvârtej la doctor, uite, doctore, o exploratoare revoluţionară epileptică; fă-mi-o cum era înainte de revoluţie. Dar Miquel n-a făcut-o şi-aşa a rămas cu Berta, oh, drace, rahat, Dumnezeule, de ce nu ne dăm seama de lucruri atunci când trebuie şi nu când nu mai e nimic de făcut? Porcăria-i că viaţa merge-ntr-un singur sens. În plus, nu ştiu cum fac, dar femeile vieţii mele trăiesc în capul meu, Berta e una din ele, departe de Teresa, dar una din ele, şi-asta o văd limpede-acum, când stau în faţa Júliei, ai vârsta pe care-o avea Berta, care se cuibărise-n pat şi-mi zicea, va trebui să m-ajuţi, Simon, şi Miquel, ce vrei să fac, Pepa? Îi ieşise aproape din cap că Berta-i aproape goală. Ce aproape! Goală-goluţă.

– Trebuie să-mi fac duş, să dau jos toată porcăria.

Şi-a atins sânii c-o mână, c-un îndepărtat gest de lascivitate, *sancta Berta in pectore insudato. Sancta Iosepha*.

– Dar trebuie să m-ajuţi, că nu mă ţin pe picioare.

Lui Simon, revoluţionarul, mai era puţin până să dorm cu pistolul, câteva luni mai erau până să mă scoată din celulele normale ca să mă pună-n Grupul de Acţiune Directă, mi s-a părut prea de tot, s-o am alături pe Berenice

goală, dar mă simţeam cât se poate de bine, cu pişcături în stânga sufletului. Sigur am stofă de masochist. Sancta Iosepha m-a privit în ochi şi mi-a zis, poţi, Simon, Miquel?

– O, sigur… Dar nu crezi c-ar trebui să ne ducem la doctor?

– Hai, taci şi-ajută-mă.

Am ridicat-o-n picioare şi, pe post de cârjă şi de Sfânt Cristofor, am dus-o la baie. Când să iasă pe uşă, Miquel Neîndemânaticul iar a dat peste farfuria de supă.

– Ce-i asta? – Tovarăşa (tot mai mult Pepa şi tot mai puţin Berta), deşi despuiată, începea să reia controlul.

– Nimic. O farfurie goală. – Am spus-o de parcă, să ţii farfurii de supă în faţa uşii de la dormitor, ar fi fost cea mai normală practică revoluţionară din lume.

Miquel şi-a-mbăiat tovarăşa, a săpunit-o, a sprijinit-o duios, a limpezit-o, a-ntrebat-o de-o sută de mii de ori dacă se simte bine, s-a udat leoarcă şi-a şters-o cu prosopul, parc-ar fi fost o fetiţă de câţiva ani şi nu o fată scundă, misterioasă, cu sâni magnifici, cu şolduri rotunde şi-un pubis negru, exotic, şi ea, firesc (sancta Berta), s-a lăsat ocrotită, nu s-a simţit umilită. Când îi ştergeam părul, eu tot tulburat, s-a agăţat de prosop, de parcă din clipa-aia se sfârşise cu goliciunea ei de om slab şi mi-a zis, Miquel, mulţumesc mult, pentru tot ce-ai făcut pentru mine; n-o să uit niciodată. Şi eu tuc-tom-tum, paf, să fac infarct. Am reuşit să zâmbesc ca Bogart şi-am ieşit din baie spunând, ştii deja, Berta, oricând ai nevoie; pe dinăuntru plângeam ca un imbecil şi, la un moment dat, m-am gândit suntem la-nceputul unei lungi prietenii imposibile, fiindcă ea e femeie şi eu bărbat şi, când e sexul la mijloc, se complică prietenia, şi-ntre bărbat şi femeie sexul e-ntotdeauna la mijloc. Oh, marele teoretician al conceptului de prietenie, Miquel Sigmundfreud, care se-ntorcea-n bucătărie cu inima tulburată şi deschidea alt plic de supă, să-l amestece cu ce rămăsese din primul, în minte doar cu trupul atât de frumos redevenit inaccesibil şi devenit obiect de dor, şi eu ce fac acum. Şi-atunci şi-a dat seama de excitaţia care-l potopea de-un timp, şi-a-nceput să se masturbeze, cu ochii la apa care-ncepea să dea-n clocot trist, abătut; când a auzit zgomotul ce venea din baie, a lăsat-o baltă, căci luatul la labă

era ceva puţin revoluţionar. Dar mi-a rămas tulburarea şi de-asta, când, sub castanii grădinii, incredibila Gemma mi-a arătat tainele ei şi-a râs cu râsul ei dulce, gropiţele-n obraji, i-am spus că n-am fost în viaţa mea c-o femeie, nici n-am văzut vreuna. Râsu-mi făcuse rău şi m-am forţat să-mi înghit toată gelozia din lume. Am lansat marea proclamaţie:

– Sunt foarte mulţumit că tu ai fost prima.

Fără-ndoială, sărutul din clipa-aia sub castanii grădinii a fost cel mai dulce din viaţa lor în doi. Împreună-au trăit prima experienţă a votului. Gemma, la cei aproape treizeci de ani, votăm prima oară; şi-amândoi am făcut-o c-o devoţiune liturgică. Ne căsătorisem de câteva luni, în bucuria stinsă a familiei mele şi făţişa neîncredere a familiei Gemmei, care mă socotea un vânător de zestre fără viitor. N-aveau dreptate cu vânătoarea de zestre, eu urmăream gropiţele din obrajii Gemmei, nu contul curent al familiei; dar cu viitorul au nimerit-o.

La Universitate, tot mai toropită, mai plină de oameni pe care-i lăsa totul rece sau rapid convertiţi în tineretul partidelor din arcul instituţional, lui Miquel Gensana îi mai rămânea doar să se plimbe prin curte, căci pe filologi îi lăsaseră în vechea clădire. Şi, din când în când, se gândea la Toro şi simţea un început de durere, că atâtea energii pierdute-n primejdii, închisori şi moarte ajung să se întrupeze în nişte partide politice a căror primă grijă era propria subzistenţă, de parc-ar fi fost un scop în sine. Căci oamenilor, când dau de şansa să aibă puterea, le zvâcneşte de emoţie pulsul şi, c-un dribling al inimii, uită visele şi vor doar să vâneze puterea. E dur, Gemma, dar aşa e.

– Tu veşnic cu capu-n nori. Avem iarăşi democraţie.

– Am luptat pentru ceva mai profund. Şi, poftim, am fost bucuros să votez.

– Să-mi povesteşti, într-o zi, anii clandestini.

– Da.

Era greu de spus. Dezbaterea era, dacă ruptură sau reformă. Dar nu dezbatere-n stradă, dezbatere în partide. Şi, ca-ntotdeauna, a câştigat prudenţa. Şi visele se-ndepărtau şi-acel ceva, pentru care Berta, Franklin, Simon, Toro Iuda, Ochi Albaştri, Mingo Protomartirul şi mii de alţi tovarăşi luptaseră, se transforma-ntr-o iluzie aproape copilărească.

La câteva luni de la căsătorie, când aveau aproape întregul apartament din Guinardó mobilat, într-o zi, când asculta *Quatuor pour la Fin du Temps,* uimit de sonoritatea mesianică a mişcării a doua, Miquel n-a putut să nu-şi spună că-n lume sunt la-ndemână nenumărate experienţe ale frumosului şi el trăise, de bună voie, departe de ele, ca un călugăr, blestemând decadenţa estetică mic-burgheză. Şi i-a trecut prin cap, cum de e omul aşa limitat şi nu e-n stare să facă sinteza tuturor intereselor. Şi-atunci telefonul i-a scrijelit gândul.

– Gensana, sunt Rovira.

– Doamne, băiete, ce faci? – Fără pic de entuziasm, Miquel.

– Eh.

– Aha. Şi?

– Păi, uite. Ascultă, nu deranjez?

– Ei, asta-i! Nu. Ei, ce, ce mai zici?

– Păi, să vezi, nimic.

– Aha.

– Ascultă, mi-ar face plăcere să stau de vorbă cu tine. Şi cu Bolós.

O, nu! Am o pornire bolnăvicioasă să m-afund în trecut. Şi-n clipa-aia eram deja. Rovira mai lipsea să mă pună să fac exerciţii de-ntoarcere la ce trăisem. Nu se putea. Nu.

– Ui, am o mie pe cap.

– Nu contează. Când îţi pică bine.

– Păi… Cu Bolós ai vorbit?

– Da.

– Şi ce zice.

– Că-n ziua când spui tu.

Tipic pentru Bolós: s-arunce pe mine răspunderea. Nu: eram nedrept, în Clipa Teribilă el a apăsat pe trăgaci, în gura lui Toro Iuda trădătorul, nu i-a trecut prin minte să zică, fă-o tu, Simon, c-am o mie pe cap.

– Aaa. Păi, să vedem… Săptămâna ce vine, poate-mi găsesc un locşor în agendă.

Tipic pentru Gensana: să cedeze la prima presiune, că nu-s în stare să tratez cu nimeni, să-nfrunt alte intenţii; am mare talent să mă adaptez la ce-mi cer alţii; într-atât, încât să mint în chestia cu găsit locşor săptămâna ce vine, fiindcă, dacă-avea Miquel Gensana ceva, avea locşoare-n agendă, îşi petrecea ziua studiind sursele modernismului literar catalan, Chrétien de Troyes, Jordi de Sant Jordi şi baronul de Maldà. Şi-ascultând muzică şi mergând la concerte, savant ghidat de Gemma, şi dând nişte ore de latină, şi citind şi refuzând să accepte televizor, în ciuda indignării făţişe a părinţilor Gemmei, era darul lor şi nu pricepeau ce-atâta-ncăpăţânare. Şi era şi color! Cert e că-i rămâneau multe ceasuri goale. Gemma a făcut mutre, dar el s-a dus, fără nici un chef, la distracţie cu prietenii.

Un vânt rece mătura pasajul solitar de la Escullera şi i-a obligat să-şi ridice gulerul de la hanorac. Doar valurile spărgeau tăcerea, până ce Bolós, după-a treia ţigară, a mormăit, cine-a-avut geniala idee s-aleagă locu-ăsta atât de practic pentru-o discuţie. Următoarea frază legată au izvodit-o în damful confortabil al unei taverne necunoscute din Pasajul Maritim, cu vedere spre mare. În faţa inevitabilei halbe de bere, Rovira ne-a spus că simte nevoia să stea de vorbă cu cineva, că altfel plesneşte, şi că noi suntem duhovnicii lui particulari şi ne roagă să-l ascultăm, şi eu dă-i cu bere ca să-mi ascund stingherea la.

– Nu ţi-a ieşit din cap fata-aia.

– Nu mi-a ieşit din cap Montserrat. Nu-mi mai iese. Ea mi-a deschis ochii spre o nouă dimensiune a implicării. De-aici îmi vine criza existenţială, că nu mă pot realiza fiindcă ea, piesa fundamentală-a proiectului, a dispărut din viaţa mea. Dar nu şi din cap.

– Până la urmă dispare, întotdeauna. – Gensana, la prima-nghiţitură.

– Montserrat, nu. E de-aşa natură că nu, îţi rămâne prinsă-n obsesie şi nu te mai lasă să trăieşti.

– Nu, Rovira: eşti om ca toţi oamenii. O să dispară. – Herr Doktor Bolós.

Miquel Gensana privea spre plajă. Valurile, la fel de cenuşii ca ei trei, şi-a simţit că-l doare să fie ca un val trecător, făcut doar de vântul de-afară. S-a uitat la Rovira, prima oară cu simpatie:

– Şi dacă nu merge, o să te-nveţi să trăieşti cu ea-n gând.

– Pân-atunci mor.

– Atunci mori.

Au tăcut. N-ar fi trebuit, evident, s-o spună, da-l enerva că face din problema lui, problemă unică. Dacă s-ar apuca el să vorbească de Berta! Dac-ar începe să-i povestească cum trăise când se-ndrăgostise... Şi-ncă bine că-n clipele-alea Miquel n-avea nici cea mai vagă idee de povestea care-o să-l marcheze pe viaţă şi care nu-ncepuse încă nici să-ncolţească, fiindcă nu ştia nici de existenţa Teresei, nici de vioara ei.

Două halbe de bere mai târziu, ochii, uşor înceţoşaţi, ai lui Rovira s-au pus pe plâns. Bolós şi Gensana, prieteni de suflet, care nu-şi mai împărtăşeau fiinţa lăuntrică de ani de zile, s-au simţit stingheriţi în faţa lacrimilor lui Rovira, care, cu anii de paranteză în mânăstire, congelase timpul şi-acum revenea cu pretenţia unui stil de prietenie care, pentru ceilalţi doi, se dusese o dată cu asprimile timpului. Poate dacă-ar fi fost femei, ei trei. Dar cum nu erau, pica foarte bine să ţii în mâini o halbă de bere. Era bună şi să poţi să te uiţi într-o parte. Şi să-ncerci să te-mbeţi când Rovira le-a mărturisit, cu glas spart, cum, ca să-ncerce să şi-o scoată din cap pe Montserrat, se-ndopase cu curve o săptămână, el, care nu se culcase niciodată cu o femeie, care-avea în faţa obsesiei lui imaginea purităţii virginale a lui Montserrat.

– Şi? – Mai comunicativ Herr doktor Bolós.

– Şi mi-a plăcut. Unele-s foarte drăguţe. Şi dacă-nchizi ochii inimii, ţi-nchipui că-i femeia pe care-o iubeşti, parc-ar fi o reprezentaţie brechtiană, mă-nţelegeţi? şi... Parc-ar fi o interpretare pe scena vieţii, tu fiind conştient că joci, dar că-n fond eşti acolo, fiindcă eşti în căutarea unui imposibil... Nu ştiu dacă-s clar. Dar funcţionează. Şi pe urmă...

– Ce?

– Păi, pe urmă, tot plângi. Dar ţi-ai petrecut bine câteva clipe... Dă-mi un Ducados.

– Cordeşti mult?

– Da. Vreau să m-aduc la zi.

– Să nu-mi spui c-atunci, când erai călugăr, nu făceai tu, acolo, câte-o escapadă micuţă.

Rovira i-a aruncat o privire de parcă i-ar fi vorbit din amvon. I-a ieşit un ton solemn:

– Nici prin cap nu mi-a dat. Am părăsit Ordinul la fel de virgin cum am intrat.

– Dar se spune că...

– Minciuni. Acum cordesc, să mă ridic la-nălţimea voastră.

– Nu-ţi face probleme – i-a scăpat lui Gensana.

– Adică?

– Nimic.

– Adică el nu şi-o trage, Rovira!

– Omule, nu...

– Nu contează. După ce-ţi trece ţicneala, te descurci. O să-ţi treacă şi ţie, Rovira.

– Nu ştiu. Reflecţiile mele mă fac să descopăr că dimensiunea umană a individului e biologică... – A deschis nişte ochi obsedaţi doar de ecoul cuvintelor lui. Barba, pletele şi mustaţa-i enormă, umezită de bere, îi dădeau un uşor aer

de Rasputin. – Şi, de-aceea, toate expresiile la nivel de afect trebuie să aibă o componentă fizică spre a le contextualiza în parametri corecţi.

– Ce-ai spus? – a-ntrebat herr Doktor.

– Adică, la cordit, că vine sfârşitul lumii – a lămurit Gensana înainte să se cufunde-n adâncul imprecis al halbei.

– Adică – a intervenit cel interesat – am de gând s-o fac cu toate femeile din Barcelona, la nivel de cordit, singura cale s-o uit pe Montserrat. Acum din priviri îi ţâşneau scântei. – Şi dacă-mi rămâne timp, îmi iau licenţa-n latină.

Au tăcut, parc-ar fi fost necesar s-aştepte o vreme. Miquel s-a pus iar pe privit valurile dincolo de Pasaj şi i s-au părut mai cenuşii ca oricând. Îi venea să urle, să spună *où sont les neiges d'antan* şi să se simtă-nsoţit, în nemulţumirea-i irevocabilă, de ceilalţi doi prieteni nemulţumiţi care, la vârsta lor, încă făceau spasme, ca el, la răspântia derutaţilor. Dar n-a-ndrăznit s-o facă şi-a-nclinat spre distanţă:

– În sfârşit, unul care ştie ce vrea să facă din viaţa lui.

Tâmpenia-asta i-a costat încă cinci minute de tăcere. Bolós a mai cerut un rând; toţi, pe rând, s-au dus să facă pipi şi-au putut să verifice cât de tare îi afecta alcoolul ascuns în bere.

Când s-au aflat iar pe scaune (valurile o ţineau înainte, în spatele geamurilor), Bolós s-a apucat să vorbească pe-un ton pe care Miquel nu-l ştia. Le-a spus că el, cu cei treizeci de ani în cârcă, se considera o persoană cam derutată, dar acum, cum, în sfârşit, îşi găsise o slujbă care-i deschidea….

– Unde lucrezi?

– Într-un birou de avocaţi.

– Dar tu nu…

– Eu nu. Am făcut două cursuri şi-un sfert la Istorie. N-am nici o idee de Drept, dar am cultură. Şi cum vă spuneam, mi se deschid ochii.

– În ce sens? – Miquel întreba în ideea că, dacă tot am început-o, ce mai contează.

– În sensul că sunt dator să-mi urmez angajamentul.

– Care angajament?

– Politic.

Gensana l-a săgetat pe ascuns cu privirea. Ce-nsemna asta? Să se-ntoarcă la... Nu, Franklin, nu... Nu vezi că etapa-asta trebuie-nmormântată ca să putem uita moartea şi...

– Şi ce-nseamnă politic? – întreba Rovira, cu şi mai multă bere-n el.

– Am de gând să mă prezint la primele alegeri locale democratice.

– Hopa!

– Pentru ce partid?

– Socialist.

– Dar Bolós..., tu...

– Îţi pare rău, Gensana?

– Rău, nu. Dar noi am luptat pentru...

– Şi-acum stăm. Mai bine ne mişcăm, cum o fi. Chiar şi prea încet. Dar nu vreau să stau.

– Asta trebuie să fi fost în '79 – a calculat Júlia notând ceva pe-o hârtie, nu ştiu de unde scoasă.

– Nu ştiu. Nu ştiu dacă-ţi povestesc în ordine. Dar aşa e; exact, că eu mă simţeam val cenuşiu de mare şi Bolós cu siguranţă la fel, şi că pe Gensana cuvintele lui herr Doktor l-au străbătut parcă topite-n plumb. Se gândise la asta de multe ori, dar niciodată nu-l atrăsese să se-mbarce-ntr-un ordin, în proiectele mic-burgheze ale vieţii parlamentare.

– Eşti un revizionist, Bolós.

– Şi tu un imobilist. Stai cu braţele-ncrucişate şi-o să vezi dacă viaţa ta are justificare.

– Intri-n politică să te justifici!

– Să mă salvez.

– Eu mă salvez regulând, Bolós. – Grigori Efimovici Rovirov Rasputin, pe mustăţi cu spumă de bere.

– Ferice de tine.

– Iar eu… am de gând s-o iau de la zero… – Gensana n-avusese de gând s-o spună, dar se simţea obligat. Şi nu ştia cum: Am încercat cu activitatea politică şi-s sătul.

– De ce?

– Nu-mi face plăcere să vorbim de asta, acum, Rovira…

– Şi ce vrei să faci? – Tonul lui Franklin ascundea o indubitabilă acuzaţie.

– Nu ştiu. Citesc poezie…

– Eu te-am întrebat ce vrei să faci.

– Asta: citesc poezie. Mă duc la concerte cu Gemma şi-nţeleg muzica…

– E bine, omule – îl anima Rovira. Asta nu face rău niciodată. Dar ce te gândeşti să faci?

– Estet decadent. – Tonul lui herr Doktor Franklin era definitiv, gata cu conversaţia, noapte bună. Dar Gensana nu l-a crezut; a ghicit câteva licăriri de teamă sau poate de invidie.

– Te invidia – a confirmat Júlia, cât termina vinul din pahar, cu ochii la sticlă.

– Mi-ar face plăcere să fiu artist.

– Ce fel de artist?

– Nu ştiu. Caut. Prost e că nu ştiu să fac nimic. Nu ştiu să cânt la nici un instrument, nu ştiu să compun, nu ştiu să scriu… Dar operele de artă îmi lărgesc viaţa. Arta este…

– E-atât de mult de făcut pentru construirea democraţiei şi tu… cu capu-n nori.

Invidie era. Bolós îl invidia. Dar el se simţea sleit, alegea un drum ciudat, nebănuit înainte, şi imposibil pentru aptitudinile lui. Miquel II Gensana Picatul din Lună mereu greşea când era vorba de ales visele. Femei imposibile, ca

Teresa, ca Gemma, ca Berta... Şi amintirea acestor femei... Şi-n faţa Júliei, Miquel avea în ochi lacrimi şi lacrimile se varsă în inimă, chiar dacă fac atât de rău; dar nu vreau să mă vadă plângând Júlia, deşi-mi deşert în faţa ei inima, nu ne cunoaştem destul ca s-o las să-mi vadă lacrimile dinăuntru. Am impresia că e prima oară când plâng pentru Gemma, senin. Ce-o fi făcând, cu cine-o trăi, cu cine s-o culca, de câtă fericire-o avea parte? Pe Berta nu mai am cum, dar pe Gemma aş vrea s-o-ntreb.

Am observat că scrumiera făcută din cutia pantofilor era plină ochi; nu mai aveam tutun, iar credincioasele stele făcuseră o plimbare pe cer, spre apus, însoţindu-mi perplexitatea. Dincolo de grădina casei Gensana am auzit o cucuvea. Sigur la râu.

Nu ştiu dacă era speranţa c-o să găsească-o ţigară-ntr-o casă-n care nu fuma nimeni, dar Miquel Gensana a decis să iasă din cameră şi, încet, a luat-o spre galeria portretelor. Atâta suferinţă, atâta tulburare şi nici nu bănuia c-o s-o cunoască-n curând pe Teresa.

Antoni III Gensana Trădătorul n-a ştiut niciodată de ce l-a dezmoştenit tatăl lui, poet. N-a ştiut niciodată ce-ascunse motive l-au făcut s-ajungă să mă urască şi să instaureze, în casa mea, ura necurmată.

– Tu le ştii, unchiule?

Unchiul s-a aplecat peste balustradă. Era o după-amiază atât de blândă, că ieşiseră pe terasă la aer. Degetele unchiului se mişcau nelinişte, parcă jinduitoare de-o hârtie japoneză ca s-o transforme-n căluţ de mare.

– Vina că bunicul tău a-nceput să mă urască, literatura o poartă.

Miquel îşi zisese de multe ori că unchiul Maurici era mai puţin nebun decât era oficial declarat; dar în ziua-aia i-a trecut prin cap că, poate, nebunia lui e indiscutabilă. De-aia a lăsat, delicat, să treacă tăcerea.

– Istoria o cunoaşte drept povestea bunicii Pilar – a zis după multă vreme unchiul. Această gesta a fost cauza tulburării mele şi-a nebuniei.

Miquel n-a îndrăznit să protesteze; nici unchiul nu i-a dat timp s-o facă, căci a-nceput imediat să spună cum a aflat Miquel al meu că tatăl meu adoptiv mi-a luat fabrica printr-un şantaj atât de murdar, a jurat c-o să se răzbune. A fost singura dată când Miquel şi eu ne-am certat. Eu nu voiam tevatură; dacă mi-era scris să fiu iar Fără de Ţară, trebuia să accept şi gata, Miquel; dar Miquel voia să pună lucrurile la ceea ce credea el că e locul lor.

– Jur, Maurici; fabrica o să fie a ta, iar.

N-a putut să-şi împlinească jurământul, fiindcă-a plecat pe front. Dar peste câteva luni, s-a-ntors strălucitor şi semeţ, cu batista la gât, ochii scânteietori, în fruntea unui pluton FAI, s-a prezentat la fabrică şi i-a comunicat tatălui meu adoptiv că fabrica aparţine poporului şi că, dacă doreşte, îi stă la dispoziţie un loc de ţesător. Puţin a lipsit să moară bunicul tău de furie. Precis, de-aceea n-a simţit atâta durere ca soţia lui, când au venit morţile care-aveau să vină; căci, când a văzut cum merg lucrurile, şi-a trimis mama, pe străbunica ta Pilar, şi fata, Elvira, departe de Feixes şi de atmosfera lui apăsătoare. Şi-a trimis mama şi fiica la moarte, parc-ar fi avut grabă să le facă să se-ntâlnească cu Elionor, biata lui fiică moartă de friguri, în urmă c-o mie de ani. Biata mama Amèlia n-a putut îndura şi-a trăit veşnic cu inima sfâşiată. Într-o zi, cu ani în urmă, îmi spusese că mai crud decât moartea fetiţei ei Eli, în prag de febră şi veac, e că trec anii şi, împotriva voinţei ei crâncene, aştern pe durere o patină de melancolie şi-o alta, şi-o alta şi, pe nesimţite, resemnarea o tot îndepărtează pe micuţa Eli, încât, după zece-cincisprezece ani, ea nu mai plânge şi ştie că Eli-i mai moartă, fiindcă nu mai trezeşte nici durere; şi inimii ei de mamă i se părea cumplit de nedrept. N-a discutat niciodată asta cu papa Ton, să nu-i trezească aceeaşi durere şi fiindcă el îşi găsise demult refugiu în fabrică şi durerea i se alina şi topea în metri şi metri de pânză. Papa a dat toată vina noilor morţi pe FAI şi pe Miquel al meu, nu pe avioanele lui Franco. Pe-atunci, nu ştia că ofiţerul faist era chiar bărbatul pe care-l pusese pe fugă, în întunericul pădurii de castani a iubirilor noastre. Aşa se mişcă istoria, prin fobii şi slăbiciuni individuale.

– Nu-s de acord, unchiule.

– Fiindcă eşti marxist.

– Nici nu ştiu ce sunt.

– Când priveşti lumea, n-o să-ncetezi niciodată să fii marxist. – Şi şi-a reluat firul. – Nici Miquel al meu nu era de acord, deşi era anarhist. Zicea că-i o viziune reacţionară asupra Istoriei. Ce să ştie el, un biet ţesător categoria-a doua.

Şi, când au telefonat de la primăria din Granollers să-ntrebe de familia celor două femei moarte, am supravieţuit înţepăturii din inimă, doar ignorând plânsul mamei Amèlia şi imensa-i durere şi muţenia încleştată a lui papa Ton, care-şi aducea probabil aminte şi de moartea, cu mulţi ani în urmă, a celeilalte fetiţe şi-o suprapunea peste-a iubitei Elvira, aflată la-nceputul dragostei ei c-un băiat din casa Arumí…

– Vezi cât îl iubeai pe bunicul Ton?

– Vax. Dar a suferit, asta da.

Şi când făceam pe şoferul părinţilor mei adoptivi, câteva clipe a fost cât pe-aci să explodeze bomba reproşurilor, bomba de ce trebuia să le trimiţi la Granollers, Ton, şi-am blestemat destinul care, cu râsul lui hidos de hermafrodit, subţire şi capricios, ne umplea de durere. Şi trebuia să fac eforturi imense să pot să văd, printre lacrimi, gropile din şosea. Şi, când acasă s-a instalat liniştea cimitirului, n-am fost în stare să mă uit cum mama Amèlia începe să strângă lucrurile soacrei, c-un nod în gât şi pe-ale fetei ei, cu ochii făcuţi plâns de ploaie. Căci, a doua oară în viaţă, biata Amèlia trebuia să adune lucrurile unei fiice moarte şi să decidă ce-ar putea face cu ele. Ea ar fi trebuit s-ajungă nebună, nu eu. Dar mama Amèlia a fost totdeauna o femeie puternică. Ca soacra ei, bunica Pilar, *donya* Pilar Prim de Gensana, Preatăcuta, care ştiuse să-şi ţină-n taină taina, şi asta-i deja povestea străbunicii tale Pilar, care-n Istorie, până acum, era cunoscută doar prin nefireasca ei intervenţie la izbucnirea Războiului Numelor. Atunci, Pilar Prim de Gensana, trezită din somnolenţa-i misterioasă de când luase de bărbat un poet, i-a ţinut partea norei, binecuvântata Amèlia, şi-a informat un perplex Maur II Gensana Magistralul, că ea crede că povestea cu Maurii şi Antonii e o bazaconie. Şi-a tăcut iar, pentru totdeauna, cu privirea pierdută-n tăcerea secretului ei.

Se lăsase măritată cu bunicul Maur, în primul rând fiindcă asta-i era datoria; nu protestase când mama ei îi adusese la cunoştinţă decizia tatălui, fiindcă, lăsând la o parte că n-avea alte opţiuni la-ndemână (bărbatul care-o ispitise plecase, fără explicaţii prea multe, la Havana), era şi-un pic curioasă să vadă cum e să trăieşti lângă un poet din neam bogat. Când s-a lămurit (după două luni jumătate de-ndurat discursuri înflăcărate din partea socrului, Antoni II Gensana Hrisostom, declamaţii din partea soţului, Maur II Gensana Divinul, lecţii din partea soacrei şi obligaţia de recunoştinţă eternă pentru şase sonete inspirate de ea, care-i fuseseră dedicate), a hotărât c-a greşit, că viaţa-n casa-aia bătea spre insuportabil, şi-a reluat dialogul cu un Pere Rigau întors cu capul plecat din Cuba, după ce-ncercase să pună pe roate o flotă şi se ruinase c-o viteză de necrezut. Pere Rigau, din ramura Rigau săracă, văr cu distanţii şi-nţepaţii Rigau cu Fabrica de Textile, una din cele mai bogate familii din Feixes. Rănit în orgoliu, şi-n patrimoniu, Pere Rigau, după doi ani de absenţă, descoperise descumpănit că fata, căreia-i da târcoale înainte de aventura-n Antile, era măritată şi el, la douăzeci şi şapte de ani, sărac lipit. Ceea ce l-a decis să-şi caute alinare în tot felul de locuri neindicate, care nu l-au scăpat de necaz şi i-au sporit frământarea. A devenit cel mai asiduu client al Casei Manyana şi şi-a băgat în cap să treacă prin braţele lui (ca un vulgar Rovira, şi-a zis Miquel) toate femeile din bordel, c-o-nfrigurare care-l împingea direct spre infarct, dacă-o oportună usturime la inghinal nu l-ar fi ajutat să renunţe la acel sistem de uitare şi să facă un efort sincer să se-nsenineze. A schimbat tactica. Câteva săptămâni, atent ca lumea din Feixes, în general, şi Pilar Prim, în special, să-şi dea seama, a-mpresurat-o şi s-a logodit repede cu fata Colomer (Colomerii-ăia cu bumbacul, din Calea Fondo, să ne-nţelegem). Când s-au căsătorit, în marea bucurie a ramurii sărace Rigau şi-n scânteierea de neîncredere a Colomerilor, Pere Rigau purta deja-n plămâni stigmatul ignorat al morţii. Şi soarta, când i-a văzut pe-ndrăgostiţii de-odinioară, căsătoriţi cu alţii, a dat drumul râsului ăla respingător şi s-a pus pe treabă. Luni de zile nu s-a-ntâmplat nimic. Cele două familii, Gensana şi Rigau, îşi duceau viaţa, aparent, fără probleme. Până când şi Pere Rigau şi Pilar de Gensana au acceptat că singurul motiv veritabil al elanului lor nemăsurat pentru dus la biserică era să li se-ntâlnească ochii, calculat, şi să se-ntrebe, cu firul inexistent al privirii,

dacă şi celălalt simte la fel. Până când într-o zi, frecarea privirilor a produs atâtea scântei în umbra din pronaos, încât, la ieşirea din „Sfântul Duh”, au făcut prima imprudenţă şi-n faţa respectivilor soţi, ea a invitat familia Rigau la o cafea. După aia, totul a mers pe roate. Cea dintâi întâlnire-n public a adus-o pe cea dintâi clandestină. A fost când cele două familii se plimbau în jurul iazului din grădină, după prăjituri şi cafea, şi don Maur se-ntreţinea în faţa a două lebede indiferente, cu urâta şi proasta (după părerea *donyei* Gensana) doamnă Rigau şi-i recita, pe nerăsuflate, un sonet şi-o sextină dedicate scânteierilor iazului casei Gensana, la ora amurgului. Şi doamna Rigau (sensibilă şi inteligentă, după don Maur) aproba încântată, cu ochii închişi. A fost singura clipă când au putut fi singuri.

– Nici acum nu-mi vine să cred.

– Ce?

– Că te-ai măritat. Că m-am însurat.

– *Scânteieri de culori străvezii;/de apă tremurândă şovăială…*

– Ai plecat fără să spui o vorbă.

– Trebuia să-ncerc. Iartă-mă, Pilar.

– Ai distrus tot.

– Nu.

– *Locuitori ai lacului în a serii urzeală/cu lăcaşul în undele azurii.* Cu imaginea asta mă refer la lebede.

– Ce frumos! Cum ziceţi că le spuneţi?

– Locuitori ai lacului, cu lăcaşul în undele azurii. Adică au lăcaşul, casa, în apă.

– E clar: fiindcă acolo trăiesc, nu? – Suspin adânc al doamnei Rigau. – Ce frumoasă e poezia!

– Nu mi-ai cerut părerea.

– Ţi-am scris o scrisoare din Havana.

– Marea scuză. M-ai rănit.

– Pentru tine-am făcut-o. Ca să pot să-ţi ofer…

–*… grăindu'i aerului de'amurg.* Ăsta e sonetul. Şi-acum, sextina, Natalia. Dacă, fireşte, nu vă obosesc prea tare.

– Cum puteţi spune asta! Sunt emoţionată. N-am cunoscut niciodată un poet în carne şi oase. Oh!

– Care va să zică, sextina aşa sună.

– Când ne putem vedea, să vorbim liniştiţi?

– Niciodată. S-a terminat. Tu ai hotărât pentru amândoi.

– Pilar… Vreau să-ţi povestesc pe-ndelete, să nu fiu obligat să vorbesc în şoaptă.

– Niciodată.

– Pilar, iubita…

– Soţul meu pleacă-n călătorie, săptămâna ce vine.

Zis şi făcut. După prima-ntâlnire clandestină, amorul a mers strună. Primele zile-au fost c-un Pere tot milioane de scuze şi de rugăminţi de iertare. Următoarele, tăceri nesfârşite şi mărturisire că da, mi-a fost gândul numai la tine, Pere, Pilar. Şi-n al treilea bloc de-ntâlniri, deja stimulul câte unui timid contact fizic (sărutări, strângeri de mână, suspine lungi, lungi tăceri). A-nceput apoi faza geloziei pe soţi (când mă gândesc că se vâră-n patul tău…) şi lacrimile ei, fiindcă situaţia era enervantă. Până ce-au hotărât să devină amanţi şi-n cugete le-a revenit liniştea. Dusă de-un sinucigaş impuls, străbunica Pilar a-nceput un jurnal în care nota, spre informarea ta, Miquel, şi-a mea, şi-a câtorva puţini şi trişti aleşi, amănuntele acelei relaţii graţie căreia eşti tu, acum, în faţa mea, cu faţa-asta de peşte opărit, cu gura căscată şi-o umbră de-ndoială în suflet. Şi unchiul Maurici a scos de sub scaun faimosul caiet cu coperţi negre, c-o doză de nerăbdare, de parc-ar fi trecut ceva timp de când aştepta clipa-aia. I l-a-ntins lui Miquel fără vorbe.

Miquel a dat prima foaie. Scrisul bunicii Pilar era ordonat, înghesuit, cu un nu-ştiu-ce puţin feminin şi-o energie nepotrivită cu imaginea de femeie ştearsă, pe care vocile din familie i-o transmiseseră. A-nceput să citească-n picioare, în timp ce unchiul aştepta nerăbdător o reacţie.

20 martie 1886

Cu mână tremurândă încep să scriu aceste rânduri secrete, menite-a fi văzute, citite şi recitite numai de mine. Nu ştiu de ce-o fac. Nu din vreo dorinţă de risc, ci fiindcă, dacă n-aş scrie, m-aş simţi cea mai nenorocită dintre femei. Viaţa mi-e foarte tristă, fiindcă, acolo unde-aş putea găsi iubirea, fericirea, alinarea, mi-e interzisă intrarea. Am hotărât cu iubitul meu să-nlăturăm bariera impusă de oameni. Dar am mai hotărât şi că nimeni, nici din familiile noastre, nici din Feixes, să nu afle nimic. Dragostea noastră-i profundă şi, ca atare, secretă. O dragoste imposibilă şi, ca atare, profundă. Dumnezeule! Cât mă face să sufăr situaţia asta. M-am îndoit multe zile dacă să fac pasul sau, mai bine zis, dacă să accept să continui pasul început. Oricât îmi da ghes inima, n-am discutat nimic cu părintele Vicenç. Deşi duhovnicul meu, de când m-am măritat, nu-i un preot cu destulă experienţă. Prea tânăr şi inexpert, şi-am ghicit la el o gravă necunoaştere a inimii de femeie. Sigur e că nu m-ar fi înţeles, m-ar fi condamnat, m-ar fi-mpins să abandonez pentru totdeauna nebunia asta. Nu sunt o femeie cu studii, dar am ceva minte şi-mi dau seama că-i imposibil să-nvingi pornirile inimii când sunt atât de puternice. După ore şi ore de discuţii, iubitul meu m-a făcut să văd limpede că o dragoste, atât de profundă, nu poate fi păcat; că o iubire, atât de adâncă, trebuie păstrată şi hrănită. E sigur: amândoi am greşit; ar fi trebuit să ne căsătorim. Am făcut o greşeală şi-acum plătim, deşi nu suntem vinovaţi. Am vorbit mult cu iubitul meu; foarte mult. Dar trebuie încă s-o-ntorc pe toate feţele singură, când mă plimb prin grădină sau închisă-n cameră, când soţul meu e plecat. Sunt clipe când cel mai greu, o dată acceptată această atât de grea situaţie, e să fii obligată să păstrezi pentru tine sentimentele, ştiind că pot trece zile multe, prea multe, până să-l pot vedea iar, să-mi dezleg inima în faţa lui. De-asta am ajuns la concluzia să-mi deşert suferinţele în aceste pagini intime. Nici dragul meu nu ştie. E taina mea. Azi, iubitul meu m-a sărutat cum n-a făcut-o nimeni niciodată. Dac-ar fi vrut, m-ar fi făcut a lui. Sunt însetată de iubire. Când am ajuns acasă, la casa magnifică în care trăiesc, şi mi-am găsit

soţul aşezat în birou, citind în tihnă o carte din bibliotecă..., m-am simţit nesfârşit de tristă şi-am ajuns să cred că-s o femeie rea şi perversă.

– Mă laşi să-l iau acasă, unchiule?

– Sub nici o formă. E-al meu. – A oftat şi-a privit peisajul. – Poţi să-l citeşti aici; am la-ndemână tot timpul din lume.

Primele pagini ale jurnalului erau o declaraţie de intenţii şi îndoieli şi, mai ales, o idee fixă de-a justifica nişte acte pe care morala pietrificată a străbunicii Pilar trebuie să le fi condamnat aspru.

– Cât o fi suferit, biata femeie!

– Clar. – Unchiul a luat caietul şi şi-a plimbat privirile peste litere fără să le citească. – Când l-am... citit prima oară, m-am simţit total identificat cu ea: mătuşa Pilar trăise aceeaşi poveste clandestină pe care-o trăiam eu cu Miquel... Puterea cuvintelor ne făcea, parcă, o singură fiinţă-n durere.

– Scria destul de bine, străbunica.

– Ţi-aduci aminte figura ei?

– Unchiule! Când m-am născut, era moartă de zece ani.

– Da? – Câteva clipe a şovăit, derutat. – Atunci ţi-aduci-aminte portretul din galerie.

Oho, sigur că-şi amintea Miquel chipul străbunicii din tabloul pe care-l văzuse toată viaţa: o femeie zveltă, discretă, cu ochi visători care, acum ştiam, erau şi rebeli: obstinata şi rebela tăcere a străbunicii avea un motiv profund. În pictură, era o femeie de douăzeci şi ceva de ani, când deja-şi asumase viaţa dublă pe care-i fusese atât de greu s-o înceapă. De-aceea pictorul (Rafael Colàs, din Manresa) avusese de furcă să-i poată reda undele de mister în privire. Străbunica Pilar, tânără, avea părul negru, dar nişte ochi pe care, acum ştiam, trebuie să-i definesc azurii, profunzi, misterioşi, tainici, trişti, rebeli, extraordinari.

4 mai 1886

Am plâns mult. De mai multe zile, soţul meu e îngrijorat de tristeţea mea, nu ştie de unde vine. Şi văd că nu-ndrăzneşte să mă întrebe şi caută să uite cu versurile lui, poate fiindcă se teme să ştie ce mi se-ntâmplă. Azi am plâns de bucurie şi de durere. De durere, că-s obligată să-mi trăiesc iubirea în taină. De bucurie, fiindcă am hotărât să nu mai întorc situaţia pe toate feţele. O accept. Nu e un păcat să iubeşti. Şi, dacă împrejurările au făcut să fiu nevoită să-mi trăiesc pe ascuns iubirea, asta e. Să nu mă judece nimeni, fiindcă ştiu că fac bine. Nu m-am hotărît încă să mă duc să mă spovedesc. Poate n-o s-o fac niciodată. Nu ştiu. Oricum, părerile iubitului meu m-ajută să fiu tare. El crede din tot sufletul că nu păcătuim; că nu-i nevoie să mă spovedesc; că preoţii, dacă află, doar or să-ncurce lucrurile cu regulamentele lor absurde care nu iau în seamă inima omului. Cred că mă convinge. Dar... cum o să mă duc la împărtăşanie? E sigur că nu păcătuiesc? Pot să mă duc oricând să mă spovedesc într-un loc unde nu mă cunosc. Ideea păcatului mă îngrozeşte. Şi ideea să-mi pierd iubitul, la fel. Oh, Doamne, cât sunt de nefericită!

30 mai 1886

Astăzi, ca să mai uit de durere şi de tristeţe şi să descopăr un strop de veselie în inima mea, soţul mi-a dăruit un impresionant pian cu coadă. L-au pus în bibliotecă şi-am plâns şi mai mult, mult mai mult, căci sunt o nefericită. Soţul meu începe să-mi spună că poate-ar trebui să mă duc la doctor. O, de-ar şti că boala mea n-are leac medical!

– Spune, tu, Miquel, nu c-ar fi fost palpitant să trăieşti cu femeia-asta? Eu am trăit treizeci de ani lângă ea şi n-am bănuit nici cea mai mică urmă de pasiune şi, dacă nu te superi, să intrăm înăuntru, că mă ia frigul.

– Suntem în februarie, unchiule.

– Te grăbeşti?

– Nu, deloc. Se poate fuma înăuntru?

– Încearcă. Dacă auzim ţipete, înseamnă că nu.

În casa Gensana se acceptase din prima clipă, ca normal, că noua noră avea clara tendinţă să iasă din casă sub orişice scuză. Îi plăcea să se ocupe ea personal de achiziţia de ziare şi-o-nsoţea deseori pe Rosa, când se dedica acestei probleme. Mai mult, avea un profund simţ al vizitelor şi-ntotdeauna găsea un moment sau altul să treacă pe la prietene sau să meargă să-şi vadă mama care locuia la capătul celălalt al oraşului. Dar sistemul de întâlniri dintre cei doi amanţi era cât se poate de ingenios şi de inventiv. Lui Miquel îi aducea aminte de stilul primejdioaselor lui întâlniri din clandestinitate, cu toate mişcările de precauţie, de fiară încercuită, care le însoţeau. (La trei fix, un tur prin faţă, la Terminus. Atenţie să nu fie nici o mişcare ciudată. Peste jumătate de oră, al doilea tur. Primul contact vizual cu mesajul. Al treilea tur peste douăzeci de minute. Întâlnirea, peste trei sferturi de oră, la Bar Campeón, pe Pau Claris. Zece minute, fără vorbe-n plus, transmitere de informaţie şi urare de baftă tovarăşului. Pleci primul tu, eu mai rămân câteva minute. Nu lua metroul.) Uneori era o-ntâlnire scurtă: ea ieşea la plimbare-n grădină şi, parcă fără chef, o lua spre păduricea de castani. Acolo, ghemuită lângă poarta de lemn, aştepta s-audă zgomotul trăsurii lui Pere, de cealaltă parte a zidului. Şi, când ajungea, deschidea rapid şi se urca în berlina pe care-o conducea el şi Pere mâna încet, încet, animalul s-o ia pe drumul solitar, spre Boada şi mult înainte s-ajungă, îl punea s-o ia înapoi. Profitau de fiecare minut, de fiecare secundă a întâlnirii, ca să-şi spună că se iubesc, să-şi fortifice iubirea, să evite să facă prea multe planuri, fiindcă era imposibil. Şi, mai ales, să stabilească viitoarea întâlnire, mereu în alt loc, niciodată de două ori în acelaşi fel. Până când, într-o zi, Pere a făcut rost de cheile unei camere izolate, dintr-o casă semiabandonată, proprietate a unei bătrâne aproape ruinate, surdă şi interesată numai de banii pe care-i lăsa cavalerul, de fiecare dată în schimbul muţeniei ei absolute. Acolo lucrurile-au luat o întorsătură mai pătimaşă, Miquel. Ui, sigur că-i interzis fumatul, că vine toată o furie.

– Îmi pare rău.

– Nu-i nimic. Acum ştim. – A ascuns rapid ciocolata pe care-o scosese. – Ai văzut ce minune de sâni la sergentul meu?

22 iunie 1886

Azi m-am culcat cu el şi nu mi-e ruşine să scriu. Aş fi, în schimb, stânjenită să povestesc ce se-ntâmplă-ntre mine şi soţul meu. Sau, mai bine zis, puţinul care se-ntâmplă. E un bărbat deloc pasionat, capabil să ia lucrurile aşa cum sunt şi cu puţine nevoi pornite din inimă, i-ajunge poezia pesemne. Se uită de departe la mine, că-s tristă. Dar atât. Bănuiesc că s-o-ntreba uneori care-i pricina acestei tristeţi, dar preferă s-o descopere-n versuri. Am consumat, sigur, căsătoria; dar foarte puţin, aproape în trecere, şi, am impresia, în ce-l priveşte, doar să asigure descendenţa care, deocamdată, nu vine. Foarte probabil că sunt sterilă, după cum mi-a comentat doctorul Canyameres; dar, dacă pe soţul meu asta îl preocupă, pe mine mă lasă indiferentă. Şi prefer să se-apropie cât mai rar de mine, căci mi-e tot mai greu să mă prefac şi-o să se-ntrebe-ntr-o bună zi, de ce atâta răceală. Nu mă iubeşte; nu-l iubesc. Dar tocmai indiferenţa asta face ca viaţa noastră să nu fie un infern. Cel puţin, deocamdată.

Dar nu voiam să vorbesc despre soţ, ci despre iubit. Azi am făcut dragoste. Azi m-am simţit îmbrăţişată de braţe puternice, credincioase şi iubitoare. Azi am putut să-mi culc capul pe-un piept care de-abia mai poate să ţină o inimă zbuciumată. Azi l-am putut lăsa să-mi descopere trupul şi-am simţit o nesfârşită plăcere să mă ştiu contemplată. Şi el mi-a spus că sunt frumuseţea întruchipată şi m-a lăsat să-l văd şi… Sunt lucruri pe care nici în jurnal nu le pot păstra. M-am simţit cea mai fericită şi mai sigură femeie din lume. L-am avut în mine pe iubitul meu şi m-am simţit o femeie întreagă. De ce oare atâtea cuvinte frumoase pe care mi le spunea soţul, când eram logodiţi, nu mi-au trezit fiorul pe care-l simt când îmi vorbeşte iubitul? Sunt fericită, fiindcă taina ne e mereu mai intensă. „Sunt fericită" am zis? Da, am

scris. Dar şi cât sunt de nenorocită! Peste patru zile ne vedem din nou în acelaşi loc şi-o să-i cer să mă facă a lui din nou. Sunt fericită. Nu ştiu cine mă strigă. La ora-nserării, când umbrele fac nedesluşite lucrurile din casa Gensana, mă simt mai sigură să umblu prin coridoarele ei. Mă duc să văd ce vor. Trebuie să dau dispoziţii pentru cina de mâine: soţul meu l-a invitat pe iubitul meu şi pe-a lui plicticoasă nevastă. A fost decizia lui, nu l-am contrazis, fiindcă, deşi mi-e groază că ne-am putea trăda, doar la gândul că va fi lângă mine, c-o să-l pot vedea, sunt emoţionată. A fluierat o privighetoare. Şi canarilor din galerie nu le mai tace gura, parc-ar fi zorii zilei.

Am petrecut la pian o vreme, poate-o să fiu mâine-n stare să cânt ceva. Dar degetele nu-mi alunecă atât de lin ca pe vremea când eram fată. Fără-ndoială, de vină-i iubirea.

– Nu ştiu, dar avea graţie, când scria.

– Istoria e nedreaptă – a răspuns sec. N-aş spune vreodată că femeia tăcută avea mai mult talent decât soţul ei.

– De ce te pui la adăpost?

– Hai să ieşim şi-o să poţi să fumezi liniştit.

– Dar, unchiule, nu mă deranjează.

– Afară nu-i lume. Ia caietul.

Cina, după câte-a povestit în detaliu bunica Pilar, a fost interesantă. Ea nici nu şi-a dat seama de firul general al discuţiei. De două ori s-a pătat, a greşit când a dat ordine slujnicelor (să pună vin până sus în cupe, s-aducă prăjiturile netăiate) şi n-a-ndrăznit să-şi ridice privirea spre dragul ei decât pe furiş, cu gândul că stupida-aia de Natalia, care-i era nevastă, o să-şi dea seama de tulburarea ei. El însă, om de lume, s-a prefăcut la perfecţie, a râs, a insistat să asculte ultima creaţie a lui Maur II Versificatorul din Feixes şi s-a purtat respectuos cu socrii (străstrăbunicul Antoni II

Gensana, Zoon Politikon, pensionat fiindcă-şi pierduse vocea, şi stră-străbunica Margarida) în aşa fel, că toată lumea a rămas încântată de-al său *savoir-faire*.

– Ce-a fost cu tine?

– Cu mine? De ce vorbeşti aşa?

Don Maur Gensana îşi scotea bretelele şi-şi descheia gulerul apretat care-l chinuia groaznic. Înainte să se ducă să-şi pună la loc rezemătoarea mustăţii, trecuse prin budoarul lui Pilar şi-i pusese-ntrebarea. Ea, plină de spaimă că după-ntrebare-o să vină-acuzaţia, a zâmbit imaginii soţului ei reflectate-n oglindă.

– De ce vorbeşti aşa?

– Erai absentă. – A-ntins spre ea degetul autoritar: Uite ce-i, Pilar. Dacă oamenii pe care-i invit eu nu-ţi sunt pe plac… – a făcut o pauză să-şi facă mai impozantă sentinţa – eşti datoare să faci un efort şi să te porţi cum se cuvine, nu mai eşti un copil.

– Dar eu…

– Nimic. Când a plecat, domnul Rigau comenta că poate nu te-ai simţit prea bine.

– Aşa ţi-a zis? – înspăimântată, bunica.

– Da. Ţi se pare ciudat că-s şi oameni educaţi pe lume?

Ca să scape de un răspuns, *donya* Pilar se freca pe faţă cu vată, c-o figură care s-arate că plăcutul Rigau şi simpatica lui doamnă o lăsau total rece. Şi asta povestea, biata fată, în jurnalul ei. Şi da: după câte vedea Miquel, cu mai mult talent decât celebrul ei soţ.

30 decembrie 1886

Nu sunt sterilă. Dumnezeule, nu ştiu ce-o să fac acum. Aştept un copil de la dragul meu şi sunt îngrozită că nu doar că nu-mi pare rău, dar sunt mândră. Într-atât mi-am schimbat gândirea? Atâta influenţă-au avut ideile noi ale

dragului meu? Nu ştiu, dar nu mă mai gândesc la infern cu spaima de care-mi amintesc, de-acum câţiva ani. El îmi spune că devin tot mai liberă, încet-încet. Eu însă mă gândesc deseori la focul veşnic.

Sunt însărcinată cu dragul meu. Nu cu soţul, fiindcă de multe… În sfârşit, fiindcă ştiu. Doctorul Canyameres mi-a confirmat azi bănuiala. I-am cerut doctorului ca, deocamdată, să păstreze cu stricteţe secretul, c-aş vrea să-i dau eu plăcuta veste soţului meu.

– E vreo problemă, doamna Gensana?

– Nu…

– Dar soţul dumneavoastră n-aşteaptă decât o veste ca asta.

– Da, domnule. Dar vă rog să…

– Dimpotrivă, cred c-ar trebui să-i spun chiar acum.

A trebuit să apelez la obligaţia secretului profesional fiindcă, din motive cu care el n-are nimic de-a face, vreau să aştept câteva zile până să-i spun soţului meu.

Doctorul Canyameres era un tip agasant şi-un imbecil – a zis unchiul cu privirea spre seara rece. L-am cunoscut când era hodorog, total inutil.

10 ianuarie 1887

Am stat mult de vorbă cu bărbatul meu, pe-ndelete, despre copilul pe care-l port în pântec. E nebun de bucurie, zice că nu-l deranjează să fugă cu mine-n America, fără să stea pe gânduri. Câteva clipe, am studiat posibilitatea-asta, dar nu mă-ncumet. Nu vreau să fac rău nimănui şi mai bine să sufăr eu puţin, să accept limitele acestei situaţii incomode şi s-aştept să vină vremuri mai bune. Dar el insistă, insistă mult, zice că n-avem altă ieşire. Nu ştiu…

Adineauri, în timp ce scriam, mi-am petrecut o vreme, multă vreme, gândindu-mă, imaginându-mi ce s-ar întâmpla cu mine dac-am face ce-mi spune iubitul meu. Ce complicaţie, da, dar ce senzaţie de fericire, eu şi el, singuri pe un vapor, spre viitor. M-am forţat să mă gândesc la soţul meu şi chiar şi la nevasta iubitului meu. Şi-am descoperit ceva ce m-a-nspăimântat: gândindu-mă la vapor, la o lume nouă şi diferită, mi-am dat seama că n-o să-mi fie dor de părinţi, nici de familia soţului meu, nici de casa mare în care trăiesc, nici măcar de viaţa comodă pe care-o duc. A trebuit, înspăimântată, să recunosc c-o să-mi fie dor doar de râsul Carlotei. Şi de pian. Şi m-am simţit foarte, foarte, egoistă. Dar intensitatea iubirii face toate astea tolerabile.

12 ianuarie 1887

Nu ştiu ce să fac. N-am nici o idee. În curând, sarcina o să fie vizibilă. Am luat o hotărâre pe care mă doare s-o iau, dar nu vreau să fie copilul pe care-l port, victima nehotărârilor mele. Nu i-am vorbit iubitului meu, căci n-am nici un drept să-l fac să sufere. Vreau deocamdată ca soţul meu să creadă că-i copilul lui. În felul ăsta, am la dispoziţie câteva zile să mă gândesc în linişte.

Pere e trist. Dar e tot mai convins că trebuie să fugim. Şi eu. Dar mă-nspăimântă că nu-s în stare să-mi fie dor de nimic.

13 ianuarie 1887

Se pare că am oprit lovitura. M-am culcat cu soţul meu, cum era nevoie, şi, de-acum, n-o să-mi fie greu să-i dau vestea. Asta-n caz că impertinentul de doctor Canyameres nu mi-o ia înainte. Nu-s deloc sigură de ce fac. Deloc. Dacă lăsăm timpul să treacă, copilul meu va fi un Gensana şi n-o să-şi cunoască tatăl adevărat, niciodată. Nedreptatea asta mă revoltă. Eu şi Pere ar trebui să fim mai curajoşi, ca să-nfruntăm realitatea: cu cât trec zilele, o să ne fie mai greu. Fără-ndoială, înclinăm spre fugă.

Aş vrea să cer cuiva sfatul,dar nu ştiu cui. Mi-ar plăcea să nu fie Carlota o copilă, să mi-o pot face confidentă. Carlota a-nceput să ia ore de pian şi e bună. Nu cred că-i decent să mă gândesc la fugă.

17 ianuarie 1887

Nu mi-e teamă de fugă. Nu fugim. Plecăm să ne căutăm viitorul.

17 februarie 1887

Azi, soţul meu i-a dedicat copilului un poem. Aseară, când ne pregăteam de culcare, i-am spus că-s însărcinată. La-nceput, bietul om, nu reuşea să-nţeleagă (parcă aşa-ceva ar fi din altă lume), dar încet-încet a prins ideea. Şi, la sfârşit, părea chiar mulţumit. De dimineaţă, cum m-am sculat, a venit radios, fericit, încântat, cu poemul gata. E frumos, dar mă face să sufăr, fiindcă se-ntemeiază pe ignorarea realităţii. M-am cutremurat când mi-a citit versurile „mlădiţă din sângele meu/rod de falnic copac…”. *Bietul meu soţ, de-ar şti adevărul! Bietul meu soţ, cum nu mă face să sufăr năpasta lui!*

28 februarie 1887

Sunt foarte derutată. O dată cu primele vărsături şi-ameţeli, observ la soţul meu o anumită indiferenţă, de parcă, tot ce se-ntâmplă, n-ar avea nici o legătură cu el. De parc-ar bănui ceva. Sau, poate, nu-i decât o altă manifestare a firii lui reci? Am stat de vorbă cu dragul meu şi mi-a zis că mai bine, că-n felul ăsta n-o să mă simt aşa vinovată şi dacă-„şi” ignoră copilul atât de repede, eu trebuie să mă simt mai eliberată. Dar mie mi-e teamă ca nu cumva această indiferenţă să vină din bănuială. Ar fi oribil. Trebuie să plecăm înainte să se-ntâmple-aşa-ceva.

Cu alte cuvinte, băiete, străbunicul Maur II Gensana Divinul nu ştia, deocamdată, că-n realitate era Maur II Gensana Încornoratul sau Cerbul, biologic cel din urmă Gensana al ramurii principale şi cauză pasivă a apariţiei noii descendenţe a Gensanilor care, începând cu fiul lui, Anton III Gensana Bastardul, sau Fiul Iubirii, va deveni ramura bordă, fără nici o legătură genetică cu precedenţii Gensana.

– Cu alte cuvinte, eu nu-s un Gensana, ci un Rigau.

– Îţi pare rău?

– Nu. Dacă-i sigur… – I-a fost greu să gândească aşa, lui, lui Miquel Progresistul, dar a reuşit să smulgă cu forcepsul: Dacă-i sigur… sunt mulţumit c-a fost aşa, căci de-aş fi cu-adevărat strănepot al bunicului Maur, aş fi altul.

– Da. Şi taică-tu şi bunică-tu. Toţi aţi fi alţii. Eu, însă, aş fi acelaşi.

– Cu alte cuvinte, unicul Gensana adevărat, care-a mai rămas, eşti tu.

– Da: Maurici Fără de Ţară Legitimul, fiul Carlotei, fiul unei Alte Mari Iubiri. Dar nu mi-a folosit la nimic.

– Acum, chiar c-o s-aprind o ţigară. De ce n-au fugit, unchiule?

Când era-n trei luni, au fixat fuga. Spre sfârşitul primăverii. El a făcut o călătorie rapidă să-şi pună toate afacerile în mâinile unui avocat de încredere. A reluat legătura cu negustorii cubanezi pe care-i cunoscuse când fusese acolo şi-a pregătit, cât a putut de bine, planul fugii. I-a explicat tot, până la ultimul amănunt, străbunicii Pilar. I-a spus până şi unde ţine toată documentaţia noii sale vieţi şi biletele pentru vaporul ce urma să-i poarte spre salvare. De-un amănunt n-a ţinut cont, bietul Rigau, nu i-a trecut prin cap că moartea nu-ntreabă. Cu cincisprezece zile-nainte de ziua fixată, când *donya* Pilar redactase de mii de ori scrisoarea care zicea, dragă Maur, nu cu gând să-ţi fac rău, ci ca să găsesc fericirea care alături de tine mi-e interzisă, nu ştiu dac-o să poţi să mă ierţi, eu ţi-am iertat indiferenţa, încearcă să nu fii prea nedrept când mă judeci, nu-ţi face griji pentru copilul meu, al meu şi-al omului cu care-ncepând de-acum voi trăi, nu al tău, să nu-ţi dea prin cap să faci ceva să ni-l iei, fiindcă tatăl lui şi cu mine ne

vom lupta pe viaţă şi pe moarte să-l ţinem cu noi; când *donya* Pilar Fugara îşi făcuse valiza şi-o ţinea ascunsă în cel mai adânc dulap, Pere n-a venit la-ntâlnire. Două, trei zile, nici o veste. Până ce, disperată, a trimis una din servitoare, probabil pe Fina, să-i invite la o gustare pe domnii Rigau şi doamna i-a spus că soţul ei e-n pat, cu febră mare. A fost rapid. Ziua când clopotele bisericii au făcut dong şi-apoi dung, bătaia de morţi, *donya* Pilar, nenorocoasa, a ştiut ce-nseamnă singurătatea totală, căci n-a putut sta alături de cel iubit, nu l-a putut mângâia, nu l-a putut veghea, nici înveli-n giulgiu, fiindcă, mai ales, nu a putut să-l plângă. Toate iluziile ei, legate de-un fir încordat, uşor de rupt, fuseseră şterse de moarte. Toate. Şi-n toată nenorocirea încă-avusese noroc, cei doi amanţi nu vorbiseră nimănui de decizia lor. Şi-ncepând din ziua-aia, *donya* Pilar a tăcut şi n-a mai trăit decât pentru fiul ei, încă în pântec. La-nceput i-a fost frică de clipa când o să descopere Natalia hârtiile amantului ei şi iminenţa fugii cu o necunoscută; dar, cum au trecut zilele fără să se-audă alte ţipete decât cele fireşti la o moarte, nu s-a mai gândit. Şi, ca să poată să-şi crească rodul iubirii ei, l-a făcut prin tăcere un Gensana, fiu de poet. A tăcut. Şi-n adâncul inimii ei, pe fiu l-a chemat totdeauna Pere, adică pe bunicul Ton, în adâncul inimii străbunicii tale, îl chema Pere. Străbunica Pilar e omul cel mai singur pe care l-am cunoscut vreodată; dar ne-a-nşelat pe toţi, fiindcă-a convertit singurătatea-n tăcere şi, eventual, în ore şi ore în faţa pianului.

– De-aia n-a distrus caietul.

– Îîî? – Afirmaţia lui Miquel îl luase pe unchiul Maurici prin surprindere. – Da, clar; de-aia. – Şi, de parc-ar fi vrut să ascundă o tulburare ciudată, a arătat într-un punct cu mândrie: – Uite, aici apar eu.

11 noiembrie 1914

Bietul Maurici, băiatul Carlotei, rodul unei iubiri pătimaşe, e ultimul Gensana adevărat din familia Gensana. N-au folosit la nimic nici portretele, nici altoiurile. Ceilalţi Gensana, cât sunt ei de Gensana, sunt Rigau, urmaşi ai iubitului meu Pere, le-a lăsat sămânţa, dar numele n-a putut să li-l dea. Fiul meu, Pere, căruia-i spun toţi Tonet, e fiul lui Pere

Rigau şi-are-aceiaşi ochi. Nepotul meu, Pere, e nepotul lui Pere Rigau. Şi-i seamănă. Eu, fără s-o urmăresc, am schimbat lucrurile într-un mod atât de brutal, că e mult mai bine să nu se bage niciodată de seamă cât sunt de răvăşite.

27 august 1932

Soţul meu a murit. A murit fiindcă-a citit acest caiet. Ştiu că şi-a petrecut ani căutându-l, căci ştia că-ntre el şi mine sălăşluieşte misterul. Şi-a descoperit totul, după cincizeci de ani, când credeam că i-a trecut nebunia. Bietul Maur. Nu l-am iubit niciodată. L-am respectat, dar nu l-am iubit. Şi nu pot spune că i-am fost infidelă.

20 septembrie 1932

Maurici a descoperit caietul; i-o citesc în priviri. Ştiu c-o să tacă.

Sunt ultimele cuvinte scrise-n caiet. Mai departe, multe foi albe, aşteptând în zadar să le dea cineva formă şi viaţă, c-o poveste făcută din vorbe sau, poate, cu-ndoituri rafinate, să le transforme-n făpturi ale unui parc zoologic fantastic. Ce păcat că străbunica Pilar n-a putut să-şi completeze caietul cu nota care să zică, strănepotul meu, Miquel, e strănepotul lui Pere Rigau şi-i seamănă, căci, cu zece ani înainte să te naşti tu, a murit în bombardamentul din Granollers, îmbrăţişându-şi nepoata, Elvira, care era nepoata lui Pere Rigau şi-i semăna.

Unchiul plângea în timp ce se-ntorcea în camera lui, strângând în mâini caietul. S-a-ntors spre mine şi-a zis sfidător:

– Să mai spună cineva că n-are literatura putere. – Mi-a arătat o altă hârtie îndoită în patru: – Uite cum s-a schimbat arborele familiei noastre.

Cu degete tremurânde, a despăturit hârtia şi mi-a arătat al Doilea Arbore Genealogic al familiei; Adevăratul, Necunoscutul şi Neîndoielnicul.

– Unchiule…
– Ce? – A schiţat un gest de apărare, în timp ce-mpăturea cu grijă cel de-al Doilea Arbore.
– O să lipsesc câteva săptămâni.
– Trebuie înrămat, Miquel. – Şi-ntorcându-se la realitate: – N-o să mai vii la mine?
– Bine-nţeles c-o să vin. Când mă-ntorc.
– Unde te duci?
– Să fac un interviu. E noua mea slujbă.
– Şi cu mine faci interviu.
– Nu-i acelaşi lucru, unchiule. Cu un scriitor.
– Şi eu sunt scriitor. Cu cine te-ntâlneşti?
– C-un anume Amis.
– E foarte bătrân.
– Nu. Noile generaţii engleze.
– Aha. Deci e altul. O fi vreun fiu. Sau nepot. – Şi de parcă i-aş fi stricat planurile: O să lipseşti multe zile?
– Cincisprezece, cel mult. Pot să iau cu mine caietul bunicii?
– Nu. Să nu-ntârzii, că vreau să mor.

Şi totul s-a petrecut cum era scris. Într-o zi, o vinere ploioasă de toamnă, puţin după masa de prânz, a bătut cineva la uşă. Tata, n-o făcea niciodată, s-a dus să deschidă. De parcă-aşteptase bătaia-aia. Sau poate că nu; cert e că s-a dus. Pe urmă, noi am tot reconstituit, cu mama, abătută, şi unchiul, ultranervos.

Eu moţăiam citind Borges şi lingându-mi rănile despărţirii de Gemma şi-n casă domnea liniştea după-amiezii spartă doar de tic-tacul ceasului din vestibul şi de vreun trosnet misterios al lemnului centenar. Din bucătărie, mi-ajungeau, amorţite, zgomotele lui Remei şi mama, ca-ntotdeauna când urma să se-ntâmple ceva important în familie, cosea sau ţesea ciorapi în fotoliu, învăluită-n muzica blândă a radioului ei, aici, lângă peretele din spatele Júliei.

– Ce frig o fi afară.

Tata, care răsfoia cu ochi neatenţi ziarul, s-a uitat la ceas. De parcă asta ar fi fost un răspuns, mama a continuat.

– Nu te duci azi la fabrică? – Şi-n faţa tăcerii lui: Ei, Pere?

– Poate da. Mai târziu. – Pauză de dat pagina. De ce?

– Nu, aşa… Nu te-am văzut de mult aşa liniştit, la ora-asta.

Tata s-a concentrat pe cine ştie ce ştire. Miquel trăia aceste mişcări ca pe-o muzică de fond la *Aleph* şi făcea eforturi să nu se gândească la Gemma. Atunci s-a auzit bătaia în uşă.

– Mă duc eu.

Tata a lăsat ziarul deschis la ştiri externe, ochelarii deasupra, şi-a luat-o spre vestibul târşâindu-şi papucii.

– Ce ploaie – a zis mama, ieşind din muzica ei.

Mai târziu, când am reconstituit totul, am stabilit că tata vorbea cu cineva şi ne-a zis, ies o clipă şi mama a zis, pe ploaia-asta? Şi că Miquel a dat pagina, căci nu era prea atent. Şi-au trecut câteva minute, cinci, zece, şi-atunci mama s-a ridicat să se ducă-n bucătărie şi, când a trecut prin dreptul uşii, a găsit-o deschisă şi ploaia, în ciuda terasei ocrotitoare, stropea podeaua.

– Pere?

Şi m-a strigat, un pic mirată. Miquel şi-a scos nasu-n terasă. Maşina lui tata stătea-n ploaie, indiferentă. Şi nici urmă de tata, nici de altcineva. Şi-atunci am zis eu, „Tată?” şi, sub umbrela cea mare, am bătut grădina; şi-o teamă

ciudată şi cam literară m-a făcut să mă-ndrept spre iaz, dar n-am dat de nici un cadavru. L-am căutat prin toată casa şi, după ce-am terminat, ne-am regăsit în salon şi mama-a rămas cu ochii, perplexă, pe ochelarii bărbatului ei, aşezaţi pe ziar, în tihnă. Şi pe mine-a-nceput să mă doară sufletul când am observat că mama-ncepe să-ntrebe cu privirea pereţii.

– Unchiul unde e?

– Nu ştiu. A plecat după ce-am mâncat.

– Ştiai ceva, că tata are de mers în vreun loc?

– Nu.

Şi mama a sunat la Cameră şi-acolo, pe domnul Gensana nu-l văzuseră de mai multe zile; cine-l caută? Nu ştiau nimic nici la fabrică; lăsase vorbă că n-o să mai vină după-amiază, doamna Gensana. Şi-amândoi ne gândeam că poate-ar trebui anunţată poliţia, dar nu îndrăzneam s-o spunem, să nu-l speriem pe celălalt şi dintr-o vagă teamă de ridicol.

Unchiul Maurici s-a-ntors la o oră după ce-a stat ploaia şi-ncepea să se lase-nserarea. A ascultat în tăcere spaimele mamei şi-a scuturat nişte inexistente picături de pe impermeabil, şi s-a aşezat tăcut, în fotoliu.

– Ţi-a spus ceva ţie, Maurici?

– Nu. Ştii doar că...

Şi n-a terminat de spus, ca să n-o rănească pe mama; dar ar fi spus, ştii doar că nu prea ne vorbim, el şi eu. Şi-atunci am reconstituit faptele. Unchiului îi tremurau mâinile când ne-ntreba, tu unde erai, şi n-a ieşit nimeni să vadă cu cine vorbea, şi tu ce făceai, şi cum de ştiţi că stătea de vorbă cu cineva, şi nu i-aţi auzit glasul lui cineva, ăla? Şi s-a-nchis în camera lui, poate să-ncerce să ghicească misterul dispariţiei.

Mama a sunat la poliţie după miezul nopţii, când era evident că totu-i foarte ciudat şi inexplicabil. Ieşise-n papuci, în plină ploaie, în cămaşă, fără ochelari, şi-n mijlocul grădinii se topise.

Zilele şi săptămânile următoare au fost foarte stranii. Liniştea a domnit peste casa Gensana şi demersurile poliţiei au fost teribil de ineficace. Mama, noapte de noapte, aştepta mută, un telefon, un hei, sunt în Brazilia, staţi liniştiţi, sunt bine; sau un miraculos glas de dincolo de mormânt să-i spună că-n infern e groaznic de cald. Dar nimic. Între timp, unchiul Maurici, bătuse toate cotloanele etajului doi, petrecea ore-ntregi închis în bibliotecă şi făcea interminabile sesiuni la pianul bunicii Pilar, cu teancuri de nocturne, cu Chopin şi Mompou, cu romanţe fără cuvinte de Schumann şi Mendelssohn, de parcă-n felu-ăsta-şi găsea-ndreptăţire să nu stea de vorbă cu nimeni din casă. Poliţia l-a interogat, ca şi pe noi, de două-trei ori şi, de fiecare dată, ieşise profund tulburat şi tremurând vizibil, bietul unchi Maurici, că nu-nţelegea cum de cel ce-i fusese prieten şi duşman de suflet, vărul lui, lângă care trăise mereu, devenise deodată un proscris fără scrupule, un laş care-a dat bir cu fugiţii fără s-anunţe. Sunt lucruri, în viaţă, care nu se fac, Pere Fugarule. Pe-atunci, pentru mine, unchiul era încă un mare necunoscut, o umbră prietenoasă care trăia-n casă, cam pe spinarea altora, nu vrea să iasă-n faţă, stăpân pe bibliotecă şi pe pian, al cărui capac îl umplea c-un parc zoologic nespus de viu, făcut din hârtii adunate din toată casa, ronţăind ciocolată-n neştire, mereu absent la ceasul marilor hotărâri şi foarte binevoitor cu copiii. Anii-n care Ramon şi sora lui trăiseră-n casa Gensana, anii copilăriei lui Miquel, singurul adult, căruia-i puteau cere să-şi piardă timpul cu fanteziile lor, fusese unchiul.

Lucrurile s-au mai schimbat când, după câteva zile de derută, s-a descoperit că secretara departamentului de vânzări din fabrică dispăruse şi ea, în aceeaşi zi cu don Pere. Asta a adâncit rana mamei, care, de la derută, a trecut la umilinţă profundă. Gensanii au strâns din dinţi şi s-au făcut că n-aud zvonurile care umblau prin Feixes, despre pramatia de Pere Gensana, văzut la Paris c-o franţuzoaică, prostituată, la Frankfurt într-un cartier de bordele şi la Milano ieşind dintr-un cinema porno, cu două doamne exagerat de hlizite şi oxigenate. Toate-ntr-o singură săptămână. Oficial, dar în şoaptă, poliţia a ajuns la concluzia că, cel mai probabil, don Pere Gensana fugise cu secretara dispărută, America de Sud sigur, şi ia-l de unde nu-i.

Într-o zi, când Remei le lăsase pregătită cafeaua şi plecase la cumpărături, mama şi fiul îşi luau în tăcere micul dejun în bucătărie, el chinuindu-se să nu se gândească la Gemma şi ea să şi-l scoată din cap pe Pere.

– Tata-i o hahaleră.

Când lua o-nghiţitură de cafea cu lapte, Miquel a simţit cum mama se face ţeapănă, se-ncarcă de electricitate şi pune delicat ceaşca pe farfurioară.

– Să nu-ţi judeci tatăl, Miquel. – Şi-a adăugat cu glas răguşit: Să nu judeci pe nimeni, dacă nu eşti în pielea lui.

– Dar ne-a făcut rău. Ţi-a făcut rău.

– Da.

– Şi stai aşa liniştită.

– Nu. Dar nu vreau să-l judeci.

Era greu să nu judeci omul care, în faţa iminentului faliment al fabricii, hotărâse să pună sistematic deoparte, câteva luni, nişte zeci de milioane, să tacă, să trateze cu Mariona Crespi (Erau dinainte-mpreună? Era o amantă statornică? Tata avea amante?), să tacă, să-şi zăpăcească nepotul, Ramon, care, previzibil, îi era succesor la fabrică, şi să fugă cât îl ţineau picioarele, să nu-l prindă valul exploziv al prăbuşirii afacerii pe care-o pusese pe roate tată-său, bunicul Ton III Bastardul. Se simţea vinovat de eşec? Sau poate chiar era mulţumit c-a rezistat zece ani furtunilor în care fuseseră-nchise douăzeci şi şapte de fabrici numai în Feixes?

– Nu ştiu de ce nu pot să-l judec.

– Ţi-ai făcut viaţa ta, ai făcut greşelile tale. Da sau nu?

Am luat o gură de cafea cu lapte, în loc să zic, da, mamă, multe.

– Şi nu te-a interesat fabrica niciodată.

Era prima oară, când mama îl acuza de ceva. Până-atunci, suportase întotdeauna năzbâtiile romantice ale fiului; dar îi venise ceasul să şi primească.

– Am avut noroc cu Ramon.

– Nu-s obligat să…

– Ştiu. Dar tu ai trăit întotdeauna la marginea casei. Nu te plânge.

A trebuit să tac. Şi mama, într-un fel de gest elegant, nu i-a spus cât se zbate Ramon să lichideze la cel mai mic preţ, să vândă prost, să facă faţă falimentului şi nerăbdării creditorilor, şi să ţină interminabile conciliabule cu mama şi unchiul, tot mai pierdut în angoasele lui, despre dacă-i fezabil să vândă pământ, ca să-i poată plăti pe cei mai aprigi. Până ce, când s-au liniştit, după multe luni de dureri de cap, familiei îi mai rămăsese, în proprietate, doar casa în care trăiau şi grădina din jur. Toată splendoarea Gensanilor, Mauri şi Antoni, trecuse definitiv în istorie. Dar se vede că nu fusese de-ajuns, fiindcă, după ceva linişte, a apărut Ramon, deprimat, şi ne-a anunţat că n-are cum face faţă unei plăţi urgente. Mama, după ce-a tras cu ochiul la unchiul, a şoptit:

– Ipotechează casa, Ramon. Terenul face mult.

– Nu pot.

– De ce?

– Este ipotecată deja. Şi sub sechestru. – Şi-a ascuns faţa-n mâini ca să ne-anunţe: A făcut-o pe ascuns unchiul.

Unchiul s-a ridicat palid, surprins. S-a uitat la Ramon, incredul. A zis nu, asta nu; s-a uitat la Maria şi s-a prăbuşit în fotoliu, mut. Mama, c-un fir de glas:

– Ce-nseamnă sechestru?

– Or să v-o ia, mătuşă.

A doua zi, ziua când au venit după unchiul, la casa Gensana, era un frig nefiresc pentru micuţa vară a Sfântului Martin. Mult înainte de micul dejun, de fapt, cu soarele nedecis încă să iasă din cauza frigului, toţi, minus Remei care robotea prin bucătărie, erau încă în pat. Din pat, am auzit un hohot de râs şi-un pocnet de oblon în perete, dar n-am

dat atenţie. Remei ne-a spus pe urmă că-şi făcea o cafea şi se-apucase să pregătească şi pentru domni cafetiera. A auzit pocnetul şi s-a gândit, i-auzi, un oblon, îl izbeşte vântul. Şi, după un timp, s-a uitat în grădină, prin geamul bucătăriei şi şi-a zis, da' nu e vânt. Şi aroma cafelei i-a zburat gândul. Apoi, totul a fost foarte rapid şi-ncâlcit. Când şi-a dat seama de ce se-ntâmplă şi trezea-n ţipete restul casei, unchiul Maurici era căţărat pe pervazul ferestrei lui, la etajul doi, şi făcea tot posibilul să se-agaţe de trandafir (trandafirul căţărător, cu ramuri groase, care, la-nceputul verii, oferea zeci de trandafiri roşii şi parfumaţi şi care-ncepea de lângă uşa mare şi, orgolios, se-ntindea pe zidul din dreapta: trandafirul pe care mama a pus să-l planteze când s-a născut Miquel I şi care i-a supravieţuit atâţia ani). Se vede că-şi pusese-n cap să coboare-n grădină pe trandafir şi nu ţinuse seamă de ghimpi (unchiul Maurici nu-şi aducea aminte de Schubert) şi fiecare zgârietură de roză, roză, roşie floare, se convertea-n vaiet de durere, însoţit de-un hohot de râs ciudat, aproape demonic. În nici cinci minute, halate, papuci, dârdâit, moţăit, mama, Remei şi Miquel erau în faţa zidului, îngroziţi, cu ochii la unchiul semispânzurat, în pijama, ţipând, înţepându-se şi privind în jos, de parc-ar fi calculat saltul (oh, nu, unchiule, te faci zob în grădină, nu) şi nimeni nu ştia ce să facă, şi Miquel a luat-o la fugă spre casă, urlând de parc-ar fi fost la Qurnat al-Sawda şi cu degetul spre mama şi spre Remei, saltele, nişte saltele!, şi sunaţi la zero nouă doi!, a-nghiţit stejarul balustradei, urcând treptele din trei în trei şi strigând, nu, unchiule, nu, dă-o-ncolo, doamne, şi când a ajuns la camera unchiului a-mpins clanţa şi s-a trezit cu fruntea-n uşă, căci nu cedase. Câteva clipe i s-a părut că-i totul pierdut, dar a reacţionat imediat, unchiule, nemernicule, nu sări, stai. Şi jos, cu lacrimi uscate în ochi, mama, înspăimântată, ce ai, eşti trist, Maurici?, de ce?, ce-ţi lipseşte?, ce te doare?, şi unchiul gemea agăţat prin minune de-o creangă groasă şi fără ghimpi şi zicând, vin acum, Miquel, vin acum, şi mama, Miquel, Miquel? Miquel, pe tine te strigă! şi erau doar câteva săptămâni de când Pere I Fugarul dispăruse. Şi, dacă mama lui Miquel şi ei toţi ar fi ştiut ce-nseamnă vin acum, Miquel, vin acum, poate l-ar fi lăsat să se-arunce liniştit spre pace, căci e foarte greu, imposibil, să trăieşti într-un iad ca iadul unchiului Maurici, într-un iad pe care doar el îl ştia, nici eu, nici mama nu bănuiam. Între timp, Miquel, deşelat de-atâta dat c-un umăr în uşă, încerca şi cu celălalt şi strângea din

dinţi de durere, şi bâiguia, sunaţi la Ramon, să vină Ramon, şi-atunci a cedat uşa c-un trosnet ce-amintea de-un os spart, şi ţipetele lui Remei umpleau acum toate colţurile casei Gensana, şi galeria cu portretele străbunicilor, şi palmierul de sub portretul Carlotei a tremurat înduioşat, de parcă nefericita Carlota ar fi suferit pentru fiul ei care-acum se scrântea la cap. Cert e că s-a deschis uşa şi Miquel s-a aplecat pe fereastră. N-ajungea la unchiul. A tras aer în piept, a tras cu ochiul să vadă dacă-n grădină sunt mii de saltele şi maşini de patrulă.

– Unchiule. – A-ntins braţul, parcă i-ar fi oferit ajutor. Era frig.

– Stai pe loc, săr.

I-a trecut prin cap să-l întrebe de ce, dar i s-a părut ridicol.

– Stau pe loc. Dar întinde braţul, poate mă prinzi.

– De ce vrei să te prind?

– Ca să… Ca să putem coborî împreună.

– Bună idee. – Şi-a scos un ţipăt: Mama lui de trandafir, înţeapă. – Unchiul înjurând, imagine insolită.

Şi-atunci, Miquel a văzut mulţi stropi de sânge pe pijamaua unchiului şi, în ciuda frigului, a-nceput să asude de spaimă. A văzut că, jos, mama şi Remei întinseseră o saltea şi-a gândit, zadarnic, oricâte saltele-ar pune, şi-ăia de la poliţie nu mai vin.

– Nu te mişca.

– Da, dar vino. E frumoasă priveliştea. Văd iazul şi lebedele.

– Nu mai sunt de mult lebede.

– Da' eu le văd.

– A, da? Vreau şi eu să le văd.

Şi s-a căţărat pe pervaz, şi mama, se vede că se-ntorcea după ce-a sunat la poliţie, a-ngheţat, nu, nu, Miquel, te omori, şi gându-ăsta îi sfâşia inima, şi ea n-ar rezista, şi mai c-a zis, lasă-l, Miquel, să se omoare dacă vrea; nu vezi

c-a-nnebunit? Şi e bătrân, tu eşti tânăr. Dar n-a zis. A zis doar, nu, nu, nu... Şi Remei era îngrozită şi se ducea şi venea cu perne, de pat, de scaune, cu saltele mici, în fugă, şi ea-şi zicea c-a-nnebunit; şi ce nu ştia nimeni, era că unchiul nu-nnebunise, ci atâta i se ticsise tristeţea că-i înfundase canalele de gândit liber; era doar tristeţe, căci îşi dăduse seama că-i imposibil de dat înapoi şi, ce-ai făcut în viaţă, făcut rămâne, şi-ţi mai rămâne, cu ceva noroc, doar remuşcarea. Şi Miquel se-nţepase în prima creangă de trandafir şi-a gândit, ăsta nu-i trandafir, ăsta-i rug.

– Se stă bine-aici, unchiule.

– Da. Vezi lebedele?

– Sigur! – A zis-o cu nasul turtit de piatra din zid. Ce lebede frumoase!

– Te iubesc, Miquel.

Miquel nu ştia încă de ce i-o spune şi de-asta n-a luat-o-n seamă. Şi-a gândit iar ce gândise la Qurnat al-Sawda, când druzul cu ochi dementi, care ţipa mai tare ca bubuitul de mortiere, îl ţintuia cu gaura neagră a Kalaşnikovului, oh, Dumnezeule, cine m-a pus să mă vâr, idiot ce eşti, mamă, atârnat într-un trandafir la cinci metri de-o să-mi zboare creierii când alunec. Ai, muchia scării de la intrare, mamă, drept deasupra ei, idiotul de mine, salvez lumea, încerc să salvez insalvabilul. Bravo ţie, Miquel!

– Stăm puţin aici, unchiule?

– Da. Ui, m-am înţepat! – Şi-a făcut o mişcare bruscă, care i-a sfâşiat un crac de la pijama şi i-a lăsat o dâră fină, de mină subţire, dar roşie, pe pulpa albă ca laptele. Cred că săr. Vii, Miquel?

Gardieni, ambulanţă, lumini intermitente, unchiul; totul s-a topit în ceaţă, pe drumul spre Urgenţă. Peste două zile, îl internau, aparent liniştit, în sanatoriul Bellesguard. Atunci au început vizitele lui Miquel. Atunci am început să-l cunosc pe unchiul şi dedesubturile familiei pe care toţi se chinuiseră să le-ascundă, pentru totdeauna. Atunci mi-am dat seama că unchiul Maurici nu era nebun, ci avea prea multă memorie.

– M-a sunat mama la Oxford. Terminasem treaba cu Martin Amis, chiar după-amiaza-aia.

– A fost primul tău interviu, nu?

– Da. Primul. Acum l-aş face total altfel. – Miquel a ridicat o mână. Nu voia să-i rupă Júlia firul. Cel mai mult m-a durut că, la sosirea mea, unchiul era deja la morgă. O tăcută Samanta i-a dat servieta plină de lucruri inutile a unchiului. C-un ţipăt mut de durere a observat că-i aruncaseră la gunoi toţi leii abisinieni. În servietă era caietul cu coperţi negre al bunicii Pilar. Nu l-am văzut pe unchiul murind. A murit singur, fără Miquel al lui, fără mine, fără casa lui. Nu cred c-o să mi-o poată ierta vreodată. Erau atunci două luni de când părăsisem casa Gensana. Deocamdată ne instalasem, mama cu mine, într-un apartament în Feixes şi eu lucram deja la *Revista.* Bolós mi-a dat slujba. El începuse să urce în ierarhia Partidului Socialist şi se-ndepărta de modul meu atât de puţin practic de-a-nţelege viaţa. Dar eram încă prieteni; se gândea încă la mine şi mi-a găsit de lucru, bietul Bolós.

– El te-a dus la *Revista,* nu?

– Da. Fusese printre iniţiatorii ei.

Júlia nu ştia. Arunca priviri furişe spre farfuria mea, în care rămăsese o bucată incredibil de mare de carne.

– Deci eşti la *Revista* din '80.

– Da. Anul când l-am internat pe unchiul şi când a murit.

– Ştii ceva, Miquel?

– Nu.

– Tot ce-mi povesteşti tu, parcă s-ar fi petrecut în casa-asta, aşa mi-nchipui.

– Ăsta-i restaurant.

– Înţelegi tu.

– Nu. Nu-nţeleg.

– Aşa-i că-i casa ta?

– Ţi-am mai spus că nu, Júlia.

Şi ca să spargă stinghereala minciunii, Miquel a-nceput să vorbească de Gemma, căci pentru mine era prea puţin de când mă despărţisem de ea şi credeam că prăbuşirea mea e pur provizorie. De-aceea aveam atât de acută latura melancolică şi-orice nu-mi plăcea, în loc să mă enerveze, mă-ntrista. Şi mama a-nceput să strecoare, că toate vieţile se pot reface şi la cină, dacă eram acasă, îmi spunea blând, dar stăruitor, să-mi caut o femeie, să-mi fac o familie, să mă gândesc că viaţa merge-nainte, ca şi lumea... Şi Miquel tăcea sau devia discuţia, şi-ntreba de unchiul, şi când putem să-ncepem să ne ducem să-l vizităm, şi mama lăsa ochii-n jos şi rezista tentaţiei de-a gândi, de ce-a trebuit să moară Miquel celălalt, dacă-acest Miquel, fiu al meu, pare că n-are nici un chef de viaţă? Ca să fug de-acasă şi de privirea mamei, m-am îndreptat spre viaţa pe care-o-nvăţasem cu Gemma şi spre care mă-mpinsese unchiul vorbindu-mi de Mendelssohn şi Ausiàs March, parcă-n trecere, cu ochi strălucitori. Am apărut, cam fantasmagoric, la toate vernisajele din lunile-acelea şi-n toate sălile de concert unde puteam să m-afund în muzică, să-mi amorţească frământarea. Nu luasem în calcul fantasma Gemmei, o recunoşteam în râsul, în gesturile, în privirea oricărei femei care privea un tablou sau asista la concert. M-am ghiftuit de-atât simulat, că-i cunosc pe cei care mă salutau şi nu ştiam de ce, de-atâta zâmbit unor chipuri necunoscute care, se pare, mă ştiau şi se mirau poate că nu mă văd cu Gemma; de-atâta privit pe furiş fata dispărută după coloana de la cafeneaua Palatului Muzicii, fiindcă mi se păruse că-i Gemma; de-atât băut whisky şi-ntrebându-mă, dac-aş fi-n stare să fac faţă cu demnitate primei întâlniri întâmplătoare cu Gemma; de-atât ascultat Schumann şi Scriabin, Messiaen şi Lutoslawski şi gândit, ce noroc pe cei ce ştiu face frumuseţea, c-a lor e împărăţia fericirii.

– Nu te-am văzut de-un veac, Gensana. Ia.

– Păi da. Am fost plecat. Nu, mulţumesc, m-am lăsat.

– Călătorie?

– Nu, ici-colo, pac-pac.

– L-ai văzut vreodată-n direct?

– Pe cine, pe Stern?

– Îhî.

– Nu. – Şi dacă-apare Gemma c-un tip? Aş fi gelos? I-aş zice, bună, Gemma, cum merge, şi ea, ei, Miquel, ţi-l prezint pe Ricky, e american. Mi-ar face rău, sigur.

– Se pare că-i ceva super. Cic-o să iasă la bisuri cu *El cant dels ocells*. – Cot de ştiutor. Omagiu lui Casals, ştii?

Mi-am zis în gând, mi-e egal şi m-am mulţumit să zâmbesc. Eu pe Gemma o căutam, ca să pot s-o evit. Eram surprins de durerea provocată de despărţire. Oricât de rod al iritării fusese; oricât o-njurasem, când plecasem de-acasă, pe poama de nevastă-mea, acum mi-era dor, fiindcă orice iubire pierdută lasă un gol, chiar de-ai vrut să pierzi această iubire. Şi golul te face să nu fii întreg, oricât încerci să-ţi pui în ordine creierul şi să cauţi rupturii justificare logică. Şi toată ziua, în ciuda a ce se-ntâmplase cu tata, cu Gemma-n cap, fiindcă-n fond suntem fiii obsesiilor noastre, şi cu evidenţa că, după Gemma, nu mai sunt acelaşi: sunt Miquel II Gensana Mutilatul şi dat fiind că Miquel avea, ca unchiul, memorie, renunţarea la Gemma îl împingea să tânjească după tot ce-n ea iubise ca unic şi lumea era un mare ocean în care Miquel era naufragiat în iubire şi-asta durea, şi-am impresia că viitorul n-are nici un sens, Júlia. Şi gongul ne anunţa că Isaac Stern e gata să apară pe scenă, cu zâmbetul lui, cu burta lui şi cu-al lui Guarnieri divin.

Eram la vernisaj ca să stabilesc un interviu cu Vidal-Fornells, în caz c-aş fi putut să m-apropii, înconjurat cum era de doamne entuziasmate. Şi-am auzit în spatele meu un glas, hei, Gensana, bobocule, şi m-am întors zâmbitor, în sfârşit, cineva cunoscut, şi mi-a-ngheţat zâmbetul, fiindcă n-aveam nici o idee cine-i bărbatul gras, scund, tânăr şi imbecil care mă ia cu bobocule. Nu mi-a mai dat voie să avansez, s-a pus pe turuit despre trio Rimsky şi m-am întristat, o tristeţe cam literară, căci eram conştient de-ntristarea mea şi-mi plăcea, şi i-am zis interlocutorului meu

că-mi pare rău că vorbeşte în termeni de competiţie despre muzicieni care nu vor decât să facă artă. Îi tratează ca pe nişte cai de curse şi eu nu…

– Într-o anumită măsură şi sunt – mi-a tăiat-o necunoscutul, paharul de whisky în mână, privirea-n treacăt, lipsită de interes, spre un tablou de Vidal-Fornells.

– Sunt muzicieni – am zis, parc-aş fi propovăduit Evanghelia împărăţiei lui Dumnezeu.

– Sunt interpreţi care vor carieră. – Înghiţitură de whisky. Ar trebui să se-aşeze pe pistă şi s-aştepte pistolul de start.

– Arta-i deasupra competiţiilor şi rivalităţilor.

– Arta, poate, dar inima omului…

Nu-mi făcea plăcere să vorbesc de toate astea şi de-aceea-am cerut şi eu un pahar de whisky, să mă apăr. Primul din lunga sută pe care le-am înghiţit până-am putut să vorbesc cu Teresa. Şi-am luat o-nghiţitură interminabilă, provocatoare, de parcă-n felu-ăsta-aş fi vrut să-mi pun interlocutorul în gardă, fiindcă eram obosit de optat veşnic pentru postura cea mai idealistă şi mai cu neputinţă, şi n-aveam chef să devin apostolul purităţii artei. Dar mă-nfuria s-aud că se vorbeşte despre muzicieni ca despre animale de cursă. Miquel a tras cu ochiul în jur, încrezător şi bănuitor, doamne, poate dă nas în nas şi cu Gemma.

– Toţi plătim tribut inimii, crede-mă, Gensana. – Înghiţitură. Artist pur nu există. Tu crezi că Vidal-Fornells e artist pur?

– Omule…

– Stai să-ţi spun – a insistat necunoscutul care se oferise generos să-i deschidă ochii în faţa realităţii. Vidal-Fornells pictează bine, are incontestabil originalitate…

– După mine, originalitatea…

– Taci, lasă-mă să termin, Gensana.

Aş fi vrut să spun că, după mine, originalitatea e cel mult o valoare adăugată, nu intrinsecă. Dar a trebuit să se conformeze c-un dat din umeri în timp ce necunoscutul (cu cine seamănă, doamne?) îl îndoctrina mai departe.

– Are tehnică, sensibilitate etc.

– Etcetera. – Dacă-apare Gemma cu chef de harţă? Nu o dată visase că vine la el şi-i ordonă, hai, Miquel, să fim iar împreună, şi el, ca răspuns, începea să plângă şi-l trezeau gemetele proprii. De ce se mai gândea la ea?

– Da: etcetera. Ştii ce vreau să zic. – Acum arăta spre pictor, care, cu ochii aprinşi de whisky şi de elogii, le zâmbea doamnelor, coloanelor verzi şi superbului palmier din colţ, la fel cu cel pe care-l avea mama în biblioteca casei Gensana. Dar să ştii, amice Gensana, că Vidal-Fornells n-aşteaptă decât vorbe de laudă şi felicitări; nu-l interesează dacă-s sincere sau ipocrite, nici dacă, cine le spune, ştie ce spune sau zice-aşa, să nu tacă. Şi-n al doilea rând calculează posibilii cumpărători la vernisaj şi cât e expoziţia. Şi se plânge, după caz, că preţul pus de impresar e prea mic sau prea mare. – Privire triumfătoare. Dar poţi să fii sigur că nu se gândeşte la artă.

– Când picta, se gândea – a obiectat Miquel care, câteva clipe, fusese convins că femeia care sta-n faţa lui, cu spatele, face un gest pe care, până atunci, îl crezuse patrimoniul Gemmei.

– S-o crezi tu. Trăia, anticipat, ziua de azi.

– Nu ştiu. Cred că-i o abordare prea cinică.

– Oh… Nu inventez. Aşa e viaţa.

Şi-atunci necunoscutul (liceu?, facultate?, Partid?, război?, de ce-i amintea chipul cinicului care-l cunoaşte-aşa bine şi-i zice amice Gensana?) a cârmit-o spre muzică şi-a zis, de pildă, Trio Rimsky.

– Nu-i ştiu.

– Ar trebui să-i ştii, Gensana. – Era un ordin.

Şi s-a lansat într-un sofisticat calcul al şanselor sportive ale formaţiei. Şi probleme, de exemplu cei doi Moliner.

– Şi violonista n-are defecte?

– Omule, e Teresa Planella.

– Aaa.

– Pe marţi, Gensana. Poţi să-i vezi în direct. Salutări de la Gemma.

– Ascultă, iartă-mă că te-ntreb, dar… cum te cheamă? De unde te ştiu?

Dar cunoscutul o pornise glonţ şi deja era-n faţa bufetului, să ia o nouă doză şi câte ceva de ciugulit şi-ncepea, pe nerăsuflate, o discuţie despre viitorul real al şcolilor publice de *belle-arte* c-o femeie superbă care, până-n clipa-aia, mâncase din ochi tablourile. De parc-ar fi interesat-o. Am plecat singur, căci nu mai cunoşteam pe nimeni. Salutări de la Gemma, mi-a zis? Şi m-am trezit:

– De la Gemma?

Am luat-o la fugă-napoi, am intrat în galerie. Necunoscutul nu mai era. Şi nu m-am mai gândit la discuţia cu Vidal-Fornells.

Da: destinul, cel cu râs subţirel de soprano, el m-a pus să privesc programul Casei Elizalde. Concertul prin care mi s-a deschis ferestruica nebănuită spre cele mai uimitoare, mai fericite, mai triste clipe pe care-n viaţa mea le-am trăit şi pe care n-o să le mai pot trăi niciodată. Brahms, Schubert şi Şostakovici cu necunoscutul Trio Rimsky. Şi-un crâmpei din viitorul meu în mâinile fericirii fugare.

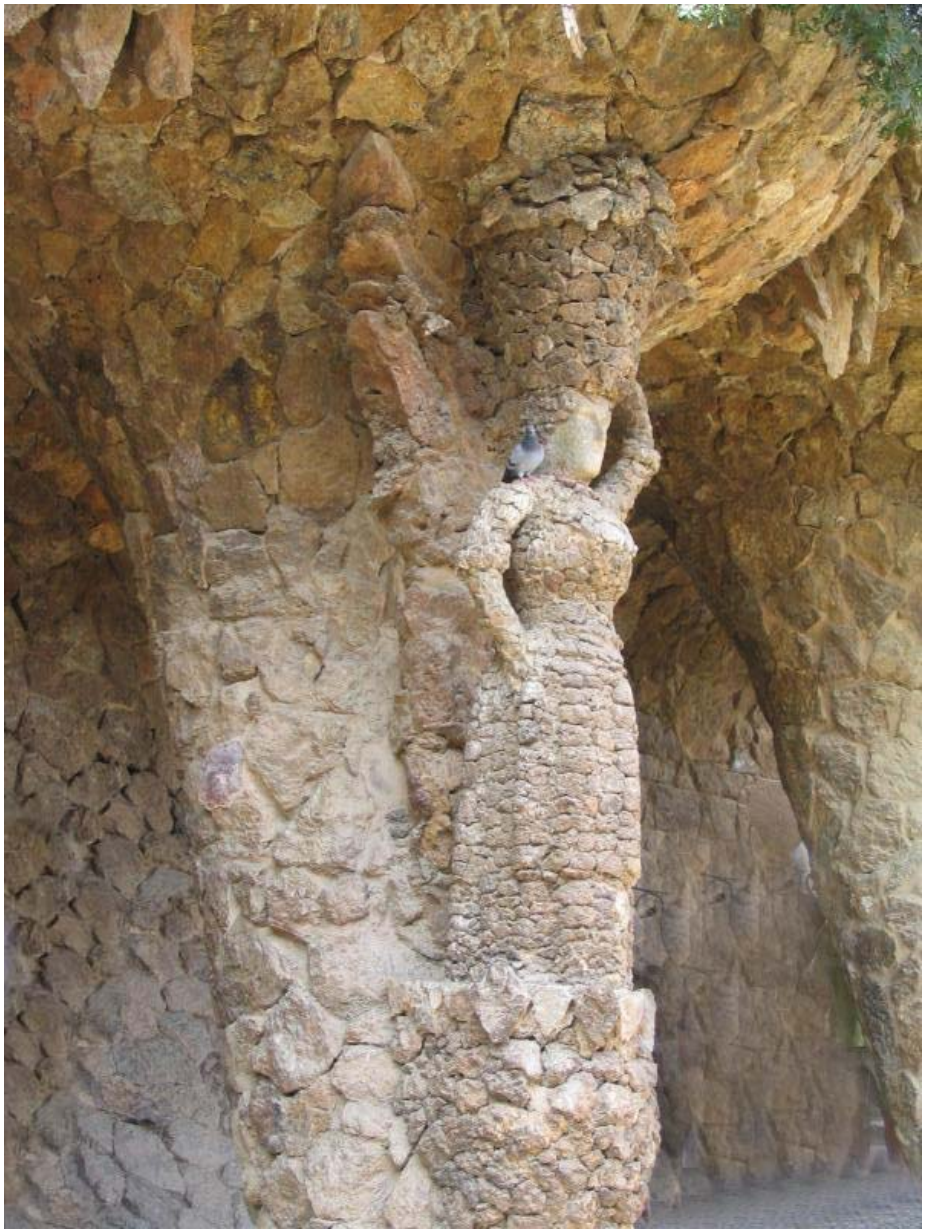

PARTEA A DOUA: ÎN MEMORIA UNUI ÎNGER

MIŞCAREA A TREIA Allegro (Cadenza)

„M-am născut în 1905, la Feixes, din Francesc Sicart, cetăţean al oraşului, şi din Carlota Gensana, la fel. Tatăl meu, cu o moştenire modestă, pe care trebuiseră să şi-o-mpartă-ntre ei, trei fii, ceea ce i-a redus partea lui aproape la zero, nu avea ca mijloc de trai decât meseria de ceasornicar, în care, într-adevăr, era deosebit de bun. Mama mea, sora distinsului poet Maur II Gensana Divinul şi fiica deputatului Anton II Gensana Gură de Aur, era mai bogată; era frumoasă şi înţeleaptă; nu i-a fost uşor tatei să se-nsoare cu ea; iar mie nu mi-e uşor să mi-o amintesc."

Mi se pare o prea nobilă formă de-a-ncepe aceste pagini pe care le scriu acum, când tu, Miquel II Gensana Nehotărâtul meu, eşti plecat pentru câteva săptămâni în nu ştiu care din călătoriile tale. Ţi le scriu fiindcă-o să mor curând, fără tot soiul de protocoale de agonie, conform tradiţiei bărbaţilor din familia noastră. Singura minciună, din capul frazei, luată din Rousseau, se referă la meseria tatei. Restul, Miquel, o să judeci tu singur, dac-o să ai chef.

Te-ai născut la 30 aprilie o mie nouă sute patruzeci şi şapte. Pe-atunci, în ochii mei era deja trasată dunga fină de ură, o dungă-ntinsă ca firul de undiţă, încordat şi fin, dar atât de puternic, încât, folosit cu pricepere, poate decapita. În clipele-alea eram deja Maurici Fără de Ţară, renegatul, care n-o s-ajungă la tron niciodată, cum o să ţi se-ntâmple şi ţie. Când te-ai născut, erai blond şi-aveai ochii albaştri. Şi eu îţi vâram un deget în mâna-nchisă şi mi-l strângeai de parcă pe-acolo ţi s-ar fi scurs viaţa. Şi-asta mă convingea că-ţi e foarte clar că nu vrei să urmezi calea fratelui tău şi de-asta te ţii strâns de mine. Erai al treilea Miquel din viaţa mea. Părinţii tăi ţi-au botezat fratele Miquel, din remuşcare. Şi-au repetat ritualul cu tine. Numele tău e, fără-ndoială, singurul război câştigat de mine în familia în

care mi-a fost dat să mor. Dar, ca să te boteze aşa, a fost nevoie ca marea mea iubire, niciodată stinsă, să treacă prin cea mai cruntă durere pe care-o poate-ndura o iubire.

În ziua când te-ai născut, în casa Gensana mirosea a pământ umed. Era primăvara cea mai ploioasă din secol, de care-şi aduce-aminte Feixes. Şi mirosul de pământ umed, una din cele mai vechi miresme la-ndemână pentru-o grădină, îmi îmbibă memoria şi e legat de naşterea ta. Grădina strălucea, magnifică, puţin buimacă de-atâta ploaie, dar crescând prin toţi lujerii. Tatăl tău, cum îi plac gesturile inutile, a pus să fie sădit un mălin lângă poarta casei. Nu ştia Pere că nu-i înţelept să legi viaţa unui om de-a unui pom. Dar, cum n-aveam cum să-l împiedic, m-am resemnat să consider mălinul parte din viaţa ta; de-aceea, chiar în noaptea când l-au sădit, am ieşit în grădină, am săpat în jurul arbustului şi, ca un nou bărbier al lui Midas, am îngropat acolo cuvintele secretului meu de iubire, înainte să-şi ia zborul spre nori; poate de-aia, acum, mă simt în stare să ţi le repet. De nu cumva le-oi fi şi auzit în vreo seară zbuciumată, vorbindu-ţi în freamătul vântului printre frunze.

Bărbaţii familiei m-au urât totdeauna. Cu excepţia tatălui tău, care, în tinereţe, mi-a fost prieten de suflet. Femeile-n schimb totdeauna m-au respectat şi-au înţeles că singura formă de fericire, ce mi-a rămas mulţi ani, sunt Mompou, Satie şi Debussy. Şi, când eram la pian, nu-nchideau uşa cum făcea, c-o grimasă, bunicul tău, Ton, Anton III Fabricantul, Dumnezeu să-l bată.

Nu vreau să-mi găsească sergent Samanta caietul mătuşii Pilar. O să-l ascund sub foiţele pentru figurine. Şi, când te-oi întoarce din absurda-ţi nu ştiu unde călătorie, ca să iei interviu nu ştiu cui, o să-l găseşti între hârtiile mele, de mort. Şi Miquel şi-a zis, poate că da, pot să spun totul, despre unchiul.

Îmi imaginez totul. Eu, Maurici Fără de Ţară, puşlamaua care-a dat familia peste cap, îmi dorm somnul veşnic în panteonul familial al Gensanilor, unde mi-e locul şi-unde-n ultima vreme nu se mai îngropau Gensani adevăraţi. Şi-n cimitir, lângă preotul pălit de somn, iubitul meu Miquel II Gensana Ascultătorul Marii Istorii a Familiei şi Păstrătorul Secretelor Ei. Şi sigur, nimeni altcineva, în afară de mama ta, care-o să fie tristă. Poate sergent Samanta, de n-o avea la

ospiciu prea multă treabă, să se-ndure să piardă câteva minute. Şi, poate, Ramon şi Núria, cu speranţa c-o să le pice vreo firimitură de moştenire, parcă n-ar şti că Maurici Fără de Ţară nu lasă-n urmă decât tristeţi şi dureri: nici o fâşie de pământ, nici un crâmpei de zid dintr-o casă, nici un lucru care să nu se afle în cele trei cutii care sunt pentru tine, Moştenitorul Universal al meu. *Requiescat in pace, Mauritius*. Şi-o să facă semnul crucii, despicând aerul, şi-o să ofteze gândind, cine-o fi amărâtul ăsta, care-a strâns doar două persoane şi-un sergent la înmormântarea lui. Şi-un glas de dincolo de mormânt îi va spune că-s eu, Maurici Fără de Ţară Sicart i Gensana, fiul lui Francesc şi-al Carlotei, morţi din iubire, şi fiu de-al doilea al lui Anton I Rigau i Prim Bastardul, greşit cunoscut ca Anton III Gensana i Prim Fabricantul, Domnul să-l bată şi veşnic să-l pedepsească, şi-al mamei Amèlia, binecuvântată fie-i privirea blândă.

– Rudele? – a-ntrebat părintele, c-un aer absent. M-am uitat în jur să-i zic, ce e tont sau ce? Şi-am zis, ce doriţi, fiindcă mama era terminată. Se şi vedea că suntem rudele, cu Ramon şi Núria câţiva paşi mai în spate, sergentul de gardă spre colţul străzii, poate mirată că cineva atât de nebun e-ngropat într-un panteon atât de luxos, se vede că lui tata nu-i venise ideea să-l vândă, când a fugit. Şi-n spatele sergentului, câţiva cocliţi din Feixes, cunoştinţe vechi de-ale unchiului: nici doisprezece, deşi, conform previziunilor lui, n-ar fi trebuit să fie nici unul.

Miquel şi-a luat rămas-bun de la unchiul în numele tuturor şi-n gând şi-a făcut propria rugăciune care zicea, odihneşte-te-n pace, unchiule Maurici, unchiul meu preferat şi unic, care m-ai învăţat să deosebesc fagotul de oboi şi mi-ai ţinut teorii, în care n-am crezut niciodată, despre supremaţia lui Wagner în faţa lui Brahms, cu argumente care, azi, mă fac să şi râd. Şi mi-ai spus cine-a fost Plutarh şi de ce Plotin nu era Platon, dar amândoi se-ntâlneau în Unul la care-ajungea Foix sute de ani mai târziu. Şi, mai târziu, mi-ai arătat magia ablativului absolut şi secretul aoristului. Şi-acum mă gândesc c-ai fost o universitate tu singur şi eu unic student înscris, care-a irosit lamentabil cunoştinţele tale, fiindcă m-am dus în războiul meu, căci n-am ştiut să-mpac Nebunia cu Raţiunea. Mă gândesc uneori că şi-acum irosesc, fiindcă-mi dau seama că ştiu lucruri pe care le ţin adânc în mine şi nu ştiu când le-am deprins şi sigur c-atunci, când cântai preludiul numărul şapte de Chopin şi-apoi îmi spuneai, şi-acum fii atent cum se poate face

muzică pe muzică şi treceai la variaţiunile lui Mompou. Ai fost un unchi imposibil. Şi-acum, c-ai înnebunit şi-ai murit, mă laşi, prin testament, legatar al caietului cu coperţi negre pe care-o să m-apuc să-l citesc de cum ajung acasă. Amin.

– Dacă sunteţi amabili... – zâmbet profesional – cred că mai e o înmormântare-n zonă.

Anul '40 era de-o culoare pământie, plămădită din gri şi tăcere. Bărbaţii încă purtau pălărie, dar nu canotiera de sărbătoare şi zâmbet, ci pălăria de fetru gri, cu panglică neagră care se asorta cu dunga neagră de la ciorapii femeilor. Şi toţi aveau în minte prezenţa morţii, cu panglica de doliu pe mâneca stângă de la sacouri şi pardesie. Lumea, în '40, umbla cu capul plecat şi poveştile de iubire trebuiau săvârşite ascunzând bucuria între pereţi groşi, de case cu becuri de douăşcinci care luminau prost muşamalele de pe mesele pline de firimituri. Ţara toată era o muşama mare, cu floricele moarte, înnegrite de beculeţe Osram. Doar porumbeii din Barcelona o duceau bine, că-şi făceau cuiburi sub streşinile de pe Eixample şi-şi puteau lua zborul indiferenţi la paşii funebri ai indivizilor cu trenciuri negre şi ură pe chip care căutau comunişti, masoni, separatişti şi evrei. Şi toţi eram evrei, separatişti, masoni, comunişti şi roşii, Miquel. Şi la Feixes, în Piaţa Veche, la fel stăteau lucrurile, doar că-n mic. Fiindcă toţi eram osândiţi să fim trişti. Şi, puţinii care vorbeau cu glas tare, erau ori cei ce purtau cizme ca să strivească ori cei ce se lăsau striviţi c-un zâmbet şi se şi ofereau.

După tot ce ţi-am povestit despre războiul deschis între mine şi tatăl meu vitreg, o dată cu umilinţa din ziua când m-am decis să joc casa drept răzbunare, a venit a Patra Mare Decepţie. Decepţiile acestei istorii, Miquel, mi le-a produs, toate, tatăl tău, cel mai bun prieten al meu până când a-nceput să acumuleze decepţii. Bunicul tău nu m-a dezamăgit niciodată, fiindcă mereu s-a purtat cum m-aşteptam să se poarte. Eu am Şase Decepţii, aşa cum Dvorak are Nouă Simfonii, ca Beethoven, şi-aşa cum Mahler are zece şi Mendelssohn cinci. Dar cazul meu se-apropie mai mult de-al lui Schubert, căci contează bruioanele simfoniei în Re? Numărul 7 e numărul 8? De-aceea-i Neterminata? Simfonia Gmunden-Gastein e numărul opt, adică, numărul 9 în Do, cunoscută ca Marea Decepţie? Vreau să zic Marea

Simfonie? Şi spun că se-aseamănă cazul meu cu-al lui Schubert, fiindcă istoricii îmi atribuie Şase Mari Decepţii; s-ar putea însă obiecta că Simfoniile, adică Decepţiile, a Patra şi-a Cincea, sunt aceeaşi Decepţie. Eu, ca propriul biograf, îmi permit să le disting. A Patra a început cu povestea de la Cazinou şi-a Cincea-n ziua când bunicul tău m-a-ncolţit iar, după povestea de la Cazinou. Citeam Ovidiu-n bibliotecă, dimineaţa, spre zece. Eram la *Posse pati volui, nec me tentasse negabo:/vicit Amor. Sed vos, per ego haec loca plena timoris*, când m-am trezit peste povestea atât de frumoasă, c-o pagină dactilo, şi-am auzit glasul bunicului tău care-mi zicea, semnează-aici. Şi punea-ntr-un punct degetul, să nu-ncapă dubii.

– Nu. Ce e?

– Semnează-am spus.

– Ce e?

– Renunţarea de bună voie la casă.

– Ce? – Chiar nu-mi venea să cred, Miquel. Dumneata ai înnebunit?

– Foarte bine: dacă nu-i de bună voie – acum se-aşezase în faţa mea –, o să fie impusă de raportul medical care-o să te declare delapidator şi dereglat de joc. – A-mpuns iar hârtia cu degetul. Semnează-aici.

Am luat hârtia, de parc-aş fi vrut s-o examinez, dar n-am catadicsit să citesc nici un cuvânt din ruşinea-aia.

– Fătălău de rahat.

– Ce-ai spus?

– Fătălău de rahat.

– Papa…

– Să nu-mi mai spui papa, niciodată. Dacă nu semnezi ce-ţi cer.

Se pot certa doi oameni mai mult? Da, clar: se pot omorî. Dar, am impresia, între el şi mine era un val de ură atât de brutal şi-un dispreţ atât de profund, că n-avea nici un rost să ne omorâm. Şi lucrurile-au mers rapid, căci, după două, zile mi s-a luat totul. Cu certificat medical.

Atunci l-am luat pe tatăl tău şi i-am zis, Pere, trebuie să m-ajuţi. Dar el era tot mai îndepărtat de mine şi bănuiesc că-ncepea să mă dispreţuiască, stârnit de taică-su. Când i-am spus ce tocmai mi se făcuse, s-a făcut roşu, mai era încă-n stare să se ruşineze. Dar n-a vrut să-şi înfrunte tatăl; era slab, Pere, şi pe mine m-a jignit mult că, nici în numele vechii noastre prietenii, n-a mişcat un deget. Asta a fost a Cincea Mare Simfonie. Cu timpul, am învăţat că există oameni puternici şi oameni mai slabi şi trebuie să le ceri oamenilor, ca să nu te dezamăgească, doar cât pot da. Am învăţat prea târziu. Dar am reuşit să-i smulg, lângă iazul cu lebede, Marele Jurământ care suna aş, jură-mi, Pere Gensana, că, atunci când o să primeşti casa asta ca moştenire, o să mă laşi să trăiesc în ea până la moarte şi că n-o s-o vinzi niciodată, şi-o s-o treci mai departe copiilor tăi, să fie pentru totdeauna casa familiei noastre.

– Îţi jur, Maurici.

Am luat o decizie egoistă. Dar când nu sunt egoiste deciziile umane? Cu câtă viaţă aveam, ajunsesem la concluzia că a trăi înseamnă a vrea constant să te salvezi şi mişcările disperate spre a evita moartea pot presupune o lovitură dată aproapelui care crede-n tine; sau unei persoane iubite. Sunt convulsiile disperate ale celui ce se îneacă şi nu ştie să-noate, şi dă cu disperare din mâini să păstreze contactul cu aerul poluat care-i dă viaţa. Da, Miquel era egoist; dar ce putea face, acasă, dacă nu să se lase să moară? De-aceea şi-a luat inima-n dinţi şi i-a spus mamei, plec, mamă, pentru-a doua oară-n istorie; am găsit un apartament la Barcelona. Şi ştiam c-o las singură, cu durerea după fuga ruşinoasă a soţului, cu unchiul Maurici abia îngropat în fastuosul mausoleu lăsat, de Fugar, moştenire.

– Veşnic pleci de-acasă, Miquel.

Nu vorbele mamei erau cel mai rău, ci privirea cu care le-a însoţit: o privire care zicea, Miquel, fiu iubit în care-am pus toate speranţele mele de fericire, tu n-o să fii continuarea mea biologică, fiindcă n-o să ai niciodată copii, fiindcă nu eşti în stare să-ţi asumi răspunderea să-ntemeiezi o familie, şi nu ţi-o spun fiindcă mariajul cu Gemma s-a sfârşit prost, ci fiindcă te cunosc, Miquel: tu n-o să fii niciodată în stare să dai sens continuităţii familiei şi-o să mai murim, şi mai mult, toţi, din cauza sterilităţii tale. Şi nu ştiu de ce, dar îmi pare foarte rău, fiule. Cum mi-a părut rău când am văzut că n-ai vrut să ştii nimic de afacerea familiei şi i-ai întors spatele tatălui tău care-ar fi fost fericit să te aibă alături. Poate n-ar fi fugit; poate-aţi fi reuşit să găsiţi o soluţie încetării de plăţi; poate taică-tu n-ar fi-ndrăznit să intre-n datorii până-n gât, de ruşinea ta. Dar tu ai dezertat, când te-ai aruncat în stradă, împotriva voinţei mele, împotriva voinţei tuturor, să-ţi duci războiul cu Franco. Împotriva voinţei mele, fiule, deşi eram bucuroasă să văd că ai un ideal generos. Şi-aşa-ceva nu se poate spune de toţi; şi cred că, şi la unchiul tău Maurici, am ghicit bucurie că ai curaj să fii luptător. Şi-mi vine uneori gândul teribil, ce-ar fi fost, Miquel, dacă n-ar fi murit Miquel; poate c-ar fi ştiut să-şi dirijeze tatăl; poate c-ar fi ştiut să-mi dăruiască nepoţi şi ne-ar fi făcut să mai trăim câteva generaţii. Poate-i un gând cumplit de nedrept, căci singurul Miquel din faţa mea, care-mi spune că pleacă de-acasă, e Miquel cel viu şi e Miquel care m-aduce la disperare.

Pentru Miquel era foarte greu să reziste unei priviri cu-atâtea argumente şi-atâtea răni sufleteşti. S-a mulţumit s-o sărute, căci n-ajunsese încă să ştie să le spună oamenilor că-i iubeşte; poate n-am învăţat niciodată. Şi nu i-am spus c-o iubesc, nici că-ntr-o zi o să fiu la câţiva paşi de Teresa, în faţă la Ritz. Dar asta, Miquel n-avea pe-atunci cum s-o ştie. De-aceea s-a mulţumit să-i fie foarte milă de mama, c-o să rămână singură cu Remei şi i-a promis c-o să se ducă s-o vadă săptămânal, dar că-acum trebuie să stea singur, acum c-a găsit o slujbă care-i place, acum că s-a lăsat de fumat, acum că-ncepe o viaţă nouă. Nu-i putea spune nici că se refugiase lunile-acelea-n casa Gensana nu ca să-i lingă ea rănile sufletului, ci fiindcă-avea nevoie de-un adăpost, departe de Gemma; de-o certitudine că, în timp ce inima i se zbate între te iubesc încă şi cât e de stupidă, n-o să dea de ea la vreun colţ de stradă şi n-o să-i plesnească

inima de emoţie. Şi tata complicase lucrurile cu neaşteptata şi teatrala lui fugă. Nici unchiul nu s-a lăsat mai prejos, cu nu mai puţină teatralitate. Şi totul era mai dureros pentru mama. Şi-n după-amiaza din preziua plecării, când avea deja geamantanele pregătite, unul lângă altul în cameră, am ieşit fără să suflu o vorbă şi m-am dus la cimitirul din Feixes, şi-am stat o vreme, şi mi-am trecut în revistă morţii, de parcă nu m-aş fi instalat la Barcelona, ci-aş fi-nceput o călătorie fără întoarcere, în pădurile de la marginea lumii şi-a istoriei. Dar am făcut-o: am vizitat pe ascuns panteonul familial şi-n mod ciudat n-a dat de mormântul tatălui său, de parcă faptul că fugise de-acasă l-ar fi făcut definitiv mort. În faţă, mormântul proaspăt al unchiului. Dar nu se-aştepta Miquel să dea, pentru prima oară conştient, peste mormântul propriu: pe zidul din stânga al micii capele erau lespezile Gensanilor morţi mici, nevinovaţi, şi-alături de-al mătuşicăi Eli era mormântul meu, mormântul care spunea Miquel Gensana i Giró, 1942-1946, şi mi-a zvâcnit inima, căci, pentru prima oară, eram conştient de existenţa fratelui meu, care murise ca să nu trebuiască să mă cunoască şi mi-a trecut numele cu care-l botezase unchiul Maurici. Şi-am aflat, încă o dată, că viaţa-i o nedreptate care durează toţi anii cât cineva trăieşte, căci eu eram hoţul locului fratelui meu pe care n-am apucat să-l cunosc şi mi s-a părut foarte crud ca părinţii să-l şteargă din memoria familiei, extirpându-i numele şi dându-mi-l mie, fiindcă din clipa aia a trăit doar în piatra rece, bietul meu frate pe care nu l-am cunoscut niciodată. El a fost schiţa, Miquel I Gensana Pionierul, şi eu textul incomplet. Şi Miquel II Gensana Uzurpatorul s-a simţit cumplit de trist.

Noaptea, după ce-am aşteptat răbdător să se vâre-n pat mama, am dat o ultimă raită prin galeria portretelor, căci ştiam că n-o să mă mai bucur niciodată de cotloanele casei. Şi-am făcut o tură nocturnă prin grădina mea dragă şi m-am jucat cu fantoma fratelui meu, Miquel, şi cu prietenii pe care mi-i aduceau părinţii, fiindcă-i cam speria că fac parte dintr-o familie puţin propulsată spre procreaţie necontrolată şi le părea puţin rău că au un singur fiu, singur şi pierdut în atâta casă. Am plecat dis-de-dimineaţă, singur, fără să-ntorc capul.

Apartamentul din Guinardó era mic şi-nsorit. Nici o scrumieră în toată casa: aer pur de oraş, prin ferestre; viaţă nouă. Atunci, pentru mine, era un semn de viitor, de luat totul de la-nceput, de pornit de la zero; şi-aceste senzaţii nu

lăsau loc dorului după o casă mare şi spaţioasă care-ar fi făcut fericiţi mii de oameni, dar pe care eram pe punctul s-o pierdem. Cum mi se-ntâmpla-ntotdeauna când luam o decizie, Miquel a avut senzaţia că face o gravă greşeală abandonând-o pe mama. Dar a decis să-nceapă să trăiască singur cu vinovăţia.

– Muie scurtă, un miar, băiatu'.

– Miar ce, pesete sau duros?

– Drăgălaş, nu?... Două mii.

– Nu.

– În maşină. Ţac-pac.

– Nu.

Miquel s-a smuls din loc. Îi tremura amintirea. Ieşise din colivie după o săptămână de lamentat de singurătatea tembelă, după şapte zile de stat închis în apartamentul din Guinardó, fără putere să-şi pună cărţile-n rafturi, căutându-l întruna pe Conrad, sigur e la fundul geamantanului ăsta, blestemându-şi lenea, bând whisky, gândindu-se ce-o face tata-n Brazilia, ce-o face unchiu-n mormânt, ce-o gândi mama, singură cu Remei.

– Un supt, o mie. Şaijnouă, cinci, tot tacâmul zece.

A simţit un damf neplăcut şi-a făcut doar un gest de adio, cu mâna, înainte să pornească motorul. Ce tot mai caută? Ce-aşteaptă? Reducerile din ianuarie? Prinţesa vrăjită? Pe Gemma, spunându-i trei mii un supt, iartă-mă, Miquel, întrec măsura, mai încercăm?

Nu-şi putea asuma nefericirea părinţilor. Nu putea pleca în pădure să-şi caute tatăl, să-i spună, întoarce-te la nevasta ta. Nici mamei nu-i putea spune de ce plângi, mamă, dacă viaţa se termină la şaptezeci-optzeci de ani. Nimeni n-ajunge la o sută douăzeci, mamă, linişteşte-te. Fiindcă să fi rămas cu ea, în casa Gensana, ar fi-nsemnat să ţină vii toate rănile suferinţei şi nu putea să-şi permită luxul să se prăbuşească în momentul ăla. Şi-ntr-o zi, Banca şi-a

aruncat o privire, ei, ce-o mai fi pe-aici pe birou, şi-a dat de ipoteca pe casa Gensana; şi Banca a zis, ia uite, asta-i la Feixes, palatu-ăla care face toate paralele. Şi-a câştigat recursul.

– Mă dau afară din casă, băiete. Mă mai lasă o lună.

– Vino la Barcelona. Am o cameră care…

– Nu. Tu vrei să stai singur. Şi nu vreau s-o las pe Remei.

– Închiriem un apartament în Feixes. Mă ocup eu, mamă…

– Ce bătaie de cap, câtă hârţogărie…

Le-a rezolvat-o Almendros, coleg de şcoală şi bine orientat avocat, care-nvăţase când trebuia, nu se-ncurcase-n aventuri politice stranii, se-nsurase când în stradă se arunca cu pietre, lucrase pentru alţii şi, de doi ani, avea birou propriu în Feixes şi-ncepea să facă-n viteză bani, vota Convergència, făcea ultraviolete şi-şi calcula pe-ndelete intrarea-n Partid.

– Trei mii suptul.

– De ce aşa scump?

– Ce fac eu, nu mai vezi. – Îşi vâra capul pe geam. Parfum aţâţător, ochi albaştri şi gropiţe-n obraji ca Gemma.

– Urcă. Hai.

Până la hotel, tot cu mâna pe ambalajul lui; fato, conduc, şi ea, c-un zâmbet ce-i aducea aminte de zâmbetul Bertei şi se gândea că femeia-asta misterioasă parcă rezumă toate femeile.

– Cum te cheamă?

– Michèle.

– *Ma belle*.

– Ce?

– Şi ce faci? Cu ce te ocupi?

– Eşti tembel sau ce?

– Nu m-atinge până nu…

– Nu-ţi place procedura?

– Procedura vă interesează. Doamna – şi Almendros arăta cu eleganţă spre mama – nu mai e proprietara casei, fiindcă Banca pune-n execuţie ipoteca. În momentu-ăsta-ncep cursele contra cronometru.

– Eu pot şi să mor. – Din câte-mi aduc aminte, şi dacă mint, Dumnezeu să mă ierte, mama era prima oară ironică în stilul unchiului. Am iubit-o mai mult. Almendros nu s-a prins. A răspuns, puţin derutat:

– Da, evident. Dacă-mi permiteţi să spun aşa.

– Dar o bancă… Pentru ce le trebuie casa? Să facă o sucursală? – Miquel, încercând să pătrundă în lumea dură a economiei pentru adulţi.

– De ce nu? – Ciocănituri de nerăbdare în cristalul mesei. Cel mai sigur e c-or s-o vândă la terţi.

– Adică, fac negoţ cu casa noastră.

– Nu mai e a voastră, Gensana, dacă-mi permiţi.

Miquel s-a abţinut să-i spună fostului coleg de şcoală că nu, că amintirile, că tot ce-ai trăit, bla-bla.

S-a mulţumit să-şi aprindă o ţigară.

– Nu te lăsaseşi? – a sărit mama, tot mamă şi-n faţa dezastrului. – Miquel s-a făcut că n-aude:

– Pot face apartamente?

– Nu ştiu. – După ton, minge scoasă-n afara terenului.

– Pot fi-mpiedicaţi s-o facă?

– Nu ştiu, doamnă. Asta-ar putea-o face doar primăria. Din câte ştiu însă, n-au schimbat destinaţia zonei.

– Asta ce-nseamnă?

– Că da, pot face apartamente.

Au tăcut. Infinită durere pentru cele două veacuri de casa Gensana. Dar tata nu le lăsase alternativă. Infinită durere.

– Te grăbeşti?

– Dacă nu durează mai mult de-o oră, deloc.

Era frumoasă, înaltă, privire nobilă, voce de catifea moale, şi Miquel se-ntreba, de ce-o trebui o astfel de fată să se facă prostituată?

– Te dezbraci?

– Tu-ntâi.

Şi-acum îl învăluia cu parfumul ei. Era… Poate-i posibil să-nchidă ochii şi să-şi închipuie că viaţa-i doar camera anonimă de hotel, unde o femeie magnifică îi scoate hainele, se lasă-n jos şi-ncepe să-i mângâie penisul şi el îi mângâie părul, oftează şi vede cum i-l ia, blând, în gură, Dumnezeule şi ce face, Dumnezeule. Şi-oprit şi cerut să se dezbrace şi ea, şaijnouă sau tot, hotărăşte-te, băieţaş.

– Dar, fato, ce contează. Termină cu…

– Nu, că nu vreau să am pe urmă probleme. Tot – cinşpe mii.

Şi penisul lui Miquel, indiferent la aspectele comerciale ale cazului, începea o tristă coborâre.

– Supt, complet, tot. Vreau tot.

– Douăjdămii şi-o să fii mulţumit. – A zis-o cu vocea-aia răguşită care te-nnebunea.

– De-acord. Dezbracă-te.

La belle Michèle şi-a scos bluza. Nu purta sutien. I-am prins sânii cum făceam cu Gemma şi, câteva clipe, mi s-a părut că nu sunt atât de singur. În cazu-ăsta, dac-or să facă apartamente, mama ta are dreptul să cumpere unul.

– Da, fiule. E cea mai bună soluţie.

Aveam senzaţia de final de epocă, un gât de pâlnie-ngust prin care se scurg cinci generaţii Gensana, politicieni, fabricanţi, poeţi, amanţi, egoişti, generoşi, toţi cu sălaşul în casa pe care-o curtau duzine de cumpărători avizi să facă din ea apartamente, dispuşi să se-arunce asupra Băncii când va face prima ofertă: era cel mai bine cotat teren din Feixes. Casa Gensana cu grădinile ei, un teren ultravaloros care n-ajungea nici să stingă datoriile Fugarului şi-a cărui pierdere ne obliga s-o luăm de la zero şi să uităm tot. Tot, şi chiloţii, Michèle.

A zâmbit viclean, s-a postat în faţa lui Miquel, a zis, tu ai vrut-o şi i-a prezentat un orgolios membru care-ncepea să se-nvioreze.

– Ei! Dar…

Michèle şi-a prins membrul şi l-a trecut peste pulpele lui Miquel, să-l facă şi mai tare.

– Hai.

– Dar… Nu, dac-aş…

– Nu-mi spune că nu te-ai prins…

Uşoara lovitură a penisului Michèlei pe pulpa lui Miquel a fost ca o izbitură-n orgoliul lui. Sânii, refugiu; râsul Bertei, gropiţele-n obraji, prospeţimea feminină a parfumului… Toate făcute praf de membrul dur care n-avea de gând să renunţe cu una cu două.

– Îmbracă-te.

– Iartă-mă, puiule: care-i diferenţa?

– Îmbracă-te.

– Totu-i să te simţi bine, nu, scumpi?

Şi vocea voalată a Michèlei suna acum ca un sarcasm gros, în toată vanitatea lui. Douăjdămii de pesete tacâmul tot, douăjdămii surpriză totală. Când parfumul aţâţător al Michèlei traversa uşa camerei, Miquel s-a simţit mult prea singur. Îngrozitor de singur.

– Michèle!!

Michèle n-apucase să-nchidă uşa. S-a-ntors c-un zâmbet ascuns de învingător. S-a postat în faţa clientului, hotărâtă să-l facă să-i simtă puterea. Lui Miquel îi tremura mâna când o-ntindea spre Michèle, în semn de înfrângere:

– Dă-mi o ţigară, te rog.

Şi anii adăugau ani vieţii mele, şi-am învăţat să trăiesc cu rana deschisă şi să convertesc amintirea Gemmei într-o grimasă ironică. Încercarea de lovitură de stat a lui Tejero m-a prins la sfârşitul unui prânz cu Bolós. Acum, când îmi spusese că se pregăteşte să intre, fără probleme, în politica locală şi să-nceapă o lungă carieră publică, acum, când îi mărturiseam că-s ceva mai echilibrat şi munca la *Revista* îmi place, şi-mi încep rubrica de interviuri (martor steril al creaţiei altora), tricornurile lui Tejero ne-au retezat frazele, Bolós, va trebui să te cheme iar Franklin, mama ei de viaţă. Şi Simon, urechea lipită de tranzistor, n-asculta cum mănâncă Barça bătaie, ci cordoanele de poliţie din jurul Cortesurilor şi veştile negre ce soseau din Valencia, şi senzaţia sumbră că trebuie să-ncepem din nou, să pornim de la zero, cum de-atâtea ori a trebuit s-o fac, fiindcă viaţa-nseamnă să porneşti mereu de la zero. Şi tovarăşul Franklin i-a spus că se duce la sediul Partidului, să vadă mai clar ce-i de făcut, dacă-i de pregătit periuţa de dinţi şi de gândit la Perpignan sau de-aruncat în guerilă, în Corredor sau Montnegre. Simon s-a dus acasă, pe jos, plângând mut, calculând dacă-n geanta de sport intră un schimb şi două-trei cărţi, cum e mai bine de trecut frontiera şi-ntrebându-i pe zei de ce n-o fi putut să se nască-n Suedia.

Dar a revenit liniştea şi s-a lăsat ca o ceaţă subţire şi tovarăşul Simon a scos, de sub pat, geanta de sport şi-a pus schimbul la loc în dulap. La urma urmei, la Stockholm n-aveau lumina Mediteranei; dar ce greu ne era nouă s-aveam parte de ea! Sigur, de-asta i-a fost uşor să spună da, chemării lui Rovira (la şapte-n Plaça Reial, uite c-ajunge la modă, fără Bolós, că el e un raţionalist), care, şi erau şase-şapte ani de la şoc, încă-şi plângea dragostea imposibilă pentru virginala Montserrat. Întotdeauna e cineva mai nenorocit. Un porumbel cenuşiu ciugulea lângă masa lor.

– E ultraobositor. Dar măcar nu dorm singur cel puţin trei zile pe săptămână.

– Trai, neneacă! – Am zis-o cu invidie: mereu m-a atras explorarea gratuită, deşi n-am ajuns s-o practic.

– Râvnesc monogamia.

– Ce? Dar e mai amuzant să guşti…

– Un drac! – Rovira îşi răsucea c-un gest obsedant vârful mustăţilor. Începutul e-ntotdeauna plăcut. – După o-nghiţitură lungă de bere, Rovira l-a privit cu tristeţe. Nu. Nici începutul, dac-o faci doar să ţi-o ştergi din minte pe Montserrat.

– Termină cu prostiile: e amuzant să agăţi. Chiar dac-o faci ca să uiţi.

– Ajungi să te deteşti şi s-o deteşti pe tipa pe post de batistă, să-ţi ştergi ochii.

– Mi se pare palpitant începutul de aventură.

– Eşti teoretician.

– Ai zis c-o s-o faci cu mii.

– Şi-am de gând s-o fac: dar plângând.

– De ce n-o laşi baltă?

– N-am încotro. Dacă nu, apare fantasma.

– A lui Montserrat?

– Da.

– Eşti într-o doagă.

– Da. De-asta cordesc. Tu nu?

Miquel II Castul şi-a-nghiţit răspunsul în grandioasa halbă de bere. Michèle, *ma belle*. Rovira a rămas cu privirea pe-un porumbel arogant, în zbor razant după cel cenuşiu care-acum se dovedea porumbiţă, şi-a zâmbit.

– Ştii, Miquel? De multe ori când agăţi, când…

– Când stabileşti opţiuni sexuale cu o colegă. – Miquel făcea cu ochiul. Aşa ai fi zis acum cinci ani.

– Aşa, ia-mă-n şfichi!

Şi-au aprins amândoi eterna ţigară şi Rovira a hotărât să facă abstracţie de ironie, fiindcă voia să spună că, de câte ori începe o aventură sentimentală, doar când se uită-n ochii femeii, ştie că-n clipa-ntâlnirii s-a şi produs ruptura. Nu-i dureros, Miquel, căci o ştim amândoi: amândoi ştim c-o să vină acasă, o să se prefacă uimită de-atâtea cărţi la un loc, o să mă-ntrebe dacă stau singur, o să se relaxeze că nu vede urme de altă femeie şi-o să ceară un păhărel din care n-o să guste. Şi-o să ne cordim, c-un iz de ceva maşinal, Miquel.

– Fiindcă sunteţi inhibaţi?

– Nu. De oboseală. De lene. E sigur că nici ea, nici eu n-o să ne mai căutăm. Sunt cordeli singulare, nu lasă amintiri.

– Dar, na, te descurci.

– Nu; e ultraobositor. Trebuie să cauţi iar, alta. Să iei procesul de seducţie de la capăt: să fii atent dacă-l începe altcineva cu tine... Şi nu-ţi dai seama că-n viaţă sunt alte lucruri, că-ţi petreci ziua doar cu gândul dacă la noapte-o faci sau nu. Şi-ntr-o zi, o repeţi cu tipa: două, trei nopţi... Până când, sau ea sau tu, vă daţi seama că drumu-i periculos, vă poate-mpinge spre-un fel de rutină prematrimonială. Sau, şi mai rău, poţi să-ncepi să te-ndrăgosteşti şi-ţi spune c-are bărbat şi nu; şi-o fetiţă drăguţă. Şi-atunci... nu ştiu cum să spun, dar e foarte trist.

Rovira voia să spună că, atunci când se-ntâmplă, femeia dispare din viaţa lui şi el e iar singur, şi-i arde un şut unei cutii goale pe strada muiată de furtunul măturătorilor, ca-ntr-un afiş.

– Dar nu pricep de ce predici împotriva promiscuităţii pe care-o practici.

– Dar e ultraobositor. Zilnic cordeşti în altă parte. Altă femeie.

– Mi-ai mai spus.

– Dacă eşti rapid, când i-ai aflat gusturile, ţi-a şi fugit printre degete. Şi iar de la capăt. E frustrant. Obositor.

– Ţi-am spus că mi-ai spus, Rovira.

– Epuizant: trăieşti în totală dezordine. Dezordine materială, spirituală, de viaţă, de agendă, de orar şi de suflet. Şi fiindcă viaţa ta e lipsită de colţul pe care-l avem toţi acasă, unde-ţi întâlneşti periodic gândurile, chiar dacă sporadic.

Au tăcut. Porumbelul încă-i dădea târcoale porumbiţei care se dovedea dificilă. Uguitul le-a ţinut companie o vreme, cât ei goleau halba. Miquel a tras concluziile:

– Şi-ai vrea deci s-o rezolvi prin monogamie.

– Da, dar nu pot.

– De ce?

– Fiindcă m-aş însura doar cu Montserrat.

– Uit-o. Nu ştii unde e.

– O să ştiu. Între timp…

– De ce nu te retragi în singurătate, o vreme, să meditezi puţin?… Montserrat. Poblet, schituri pierdute, case ţărăneşti.

– Nu pot renunţa la cordit. Mă realizez cordind.

– Şi-n zilele când n-ai noroc şi te-ntorci singur acasă?

– Mi-o iau la labă.

Porumbelul şi porumbiţa şi-au luat zborul, scandalizaţi. Şi-o dată cu ei, jumătate de stol din porumbeii care ciuguleau şi pătau Plaça Reial. Miquel s-a simţit infinit abătut, văicărelile lui Rovira îi făcuseră capul butie. Şi-a promis o mie de ani să nu-i mai vorbească. Şi, ca s-arate mai clar că-n felu-ăsta face-n viaţă o cotitură hotărâtoare, şi-a ras barba.

– Tu ai purtat barbă? – Júlia l-a oprit cu o mână poruncitoare pe *maître* care ne-aducea meniul de dulciuri.

– Toţi purtam barbă.

– Şi Josep Maria?

– Şi. Cred că mai am şi-acum vreo fotografie.

– Mi-ar face plăcere s-o văd.

Abia atunci a acceptat meniul. Am fost atât de-ncântat că l-a făcut pe *maître* s-o ia peste nas, că i-am dedicat un zâmbet şăgalnic. Evident, din dorinţa de răzbunare că nu s-a dat doi paşi mai încolo şi, când eu îi spuneam Júliei că n-am habar ce-i aia *mousse*, el stătea-n faţa noastră, gata să ia comanda şi-a intervenit în discuţie.

– Am mai auzit, clar, dar…

– Păi Josep Maria, la asta…

– Era un gourmet, da. Eu abia de ştiu că *mousse* e un dulce.

Şi *maître*-şi ridica şi mai sus, un miracol aproape, sprânceana dispreţului său şi spunea cu ultracivilizate cuvinte otrăvite, poate domnul preferă un suc de portocale: ştiţi despre ce vă vorbesc?

Sunt, fiule, un caz aparte, căci, în calitate de generaţie-a doua, ar fi trebuit să mă-nscriu în partea a doua a axiomei ce spune că prima generaţie creează din nimic, a doua dă impuls şi dezvoltă şi-a treia bea tot în whisky. Dar cum eu sunt Maurici Fără de Ţară, n-aveam nici o obligaţie faţă de Istorie şi mi-am putut consacra toată viaţa s-o studiez din unghiurile care m-au interesat. Şi, cum am făcut ce-am vrut, trebuie să-i aduc mulţumiri lui Francesc Sicart, tatăl meu, care-a murit din iubire pentru iubita lui, Carlota, pe care nu mi-o mai amintesc, fiindc-au trecut pentru mine ani prea mulţi şi fiindcă prezenţa mamei Amèlia m-a făcut să-i duc dorul fără durere. Adică, de la tata-am primit capacitatea cumplită de-a muri din iubire. Şi, deşi nu-i exact, nici o fabrică. Şi-s mulţumit, fiindcă-n felu-ăsta n-am păţit ce-a păţit tăică-tău, care-a văzut cum fabrica i se duce de râpă, tocmai fiindcă criza petrolului nu se pricepe la axiomele care spun că generaţia a doua e cea ce dezvoltă. Ce-i sigur, e că tu, generaţia a treia, ignori olimpian fabrica, debitele şi… Bine lucrat, fiule. Câteodată-mi vine să cred că eşti mai mult fiul meu decât al lui Pere, căci Pere n-a reuşit să te-nveţe cum se fac mosorelele, care-s cele mai folosite suveici, în ce constă invenţia lui

Jacquard; nici clasele de pânzeturi, după fibră, elasticitate, grosime. Nici vopseaua şi secretele ei. Nu te-a putut învăţa nimic din toate astea căci, când putea s-o facă, tu ai plecat la războiul tău şi, când te-ai întors, era prea târziu, uciseseşi prea mult. Ai ucis, Miquel? Şi te-am luat în primire eu şi te-am învăţat să recunoşti o sonată barocă, una clasică, diferenţa dintre Nocturna lui John Field şi-a lui Chopin şi de ce Quevedo e un artist ca de Chirico. Şi-s mândru. Am reuşit să fac din tine un perfect inutil, fiul meu, Miquel Gensana Fără de Ţară.

Ştiu c-atunci, când voi termina de mărturisit tot, mă vei urî. Dar nu vreau să pierd ocazia care mi se iveşte.

Tu eşti al doilea Miquel din familie, al treilea din inima mea, Miquel. De-asta te-am luat sub oblăduirea mea şi-ţi citeam Kipling când ne plimbam printre castani sau stam lângă iaz, privind cea din urmă familie de lebede ce l-a locuit. N-ai căscat niciodată: veşnic, cu ochii tăi mari, azurii, păreai că vrei să ceri alte şi alte poveşti. De-aceea ţi le-ofer acum, pe toate, acum când nu-mi mai pasă.

Când a murit bunicul tău, Ton, la Congresul Euharistic din Barcelona, m-am bucurat mult, Dumnezeu să mă ierte. Şi-asta a răcit şi mai mult relaţiile mele cu taică-tu. Bunicul tău a murit într-o şedinţă de lucru-n biroul lui, cu toţii şefii de secţie. A murit la el în birou, unde trăise înconjurat de contabili cu cozoroc şi secretare tăcute şi-n care zgomotul războaielor de ţesut ajungea atât de-amorţit, că parcă venea din altă lume. În acea binecuvântată zi, ţinea o predică pe probleme de productivitate. A ridicat un deget să spună că i-a avertizat de-atâtea ori, domnii mei, şi-a murit. Am mica speranţă că umila mea persoană se află printre cauzele morţii.

N-am vrut să mă duc la-nmormântarea lui papa, dacă nu-s lăsat să scuip pe mormântul lui. Atunci am avut prima ceartă dură cu taică-tu, Miquel. E de-nţeles şi nu-i reproşez. Mama Amèlia nu s-a supărat, s-a-ntristat. Şi eu am trăit înainte, în afara fabricii, cum ai ştiut s-o faci şi tu. Fiindcă-n familia noastră au fost mereu vizionari, ca mama mea, Carlota, ca bunicul Maur II Divinul, ca Anton II Hrisostomul. Sau ca tine şi ca mine. Şi, lângă ei, au fost cei cu picioarele pe pământ, ca bunicul tău, Ton, sau ca taică-tu.

Trebuie să-ţi mărturisesc însă că, peste câteva zile, am vizitat panteonul nostru şi-am scuipat pe mormântul celui care niciodată n-a vrut să-mi fie tată. Şi, chiar dacă te scandalizează povestea asta, ţi-o spun, fiindcă vreau să scrii tot ce ţi-am spus, fiule, Miquel, tot ce ţi-am spus şi-o să-ţi spun până-n ziua morţii. Te rog: ăsta-i modul meu de-a putea-nşela moartea, pietrificat în cuvintele pe care ţi le spun şi pe care-o să le scrii cândva. Fiindcă sunt dintre cei care cred că există metode eficiente de-a face posibil *le dur désir de durer*.

PARTEA ÎNTÂI
Adagio în mi bemol M, Op. post. 148 D.897
„Notturno” Franz SCHUBERT
Durată aproximativă: 10'30”
Trio în mi m, Op. 67 Dmitri ŞOSTAKOVICI
Andante
Allegro con brio
Largo
Allegretto
Durată aproximativă: 23'
PARTEA A DOUA
Trio nr. 1 în si M, Op. 8 Johannes BRAHMS
Allegro con brio
Scherzo. Allegro molto
Adagio

Allegro
Durată aproximativă: 40'
Trio Rimsky
Vioară: M. Teresa Planella
Violoncel: Joan Moliner
Pian: Sergi Moliner

Era un program bun. Şi dificil de interpretat. Când îşi ocupa locul în rândul întâi, lângă previzibile rude de interpreţi, era scandalizat că sala e jumătate goală. *Trio* de Şostakovici e dificil. Mai erau cinci minute şi lumea continua fără grabă să intre, vorbind, râzând, fără respectul pios pe care şi-l impunea el, când intra-n orice templu al muzicii. Miquel Gensana mereu intra-n câte-un templu de ceva. I-ar fi plăcut mai mult să oficieze în ceremonie, cu un violoncel între picioare sau cu fervoarea că el a scris muzica. Dar trebuia să se mulţumească să stea-n rândul întâi şi să asculte cu lăcomie. A binecuvântat-o pe Gemma, mereu mai departe de gândul lui, şi pe unchiul Maurici, că-i vârâseră-n cap patima pentru muzică, şi i-a blestemat căci, cu morbu-n el, îl revolta că nu e-n stare să treacă de rândul întâi.

S-a-ntors să vadă dacă... Nu: nici un chip cunoscut. În faţa lui, pianul aştepta cu gura deschisă şi, la un pas de scaunele goale, pupitrele acoperite cu partituri. Trei minute, dacă-s punctuali. Tuse. Un domn, după mustaţă c-o figură de derutat, s-a aşezat lângă Miquel şi-a-nceput să studieze programul. Era prima oară când îl vedeam pe Armand. Tuse. Comentarii cu voce prea tare. Miquel s-a-ntors iar: sala era practic plină.

S-a lăsat liniştea când o fiinţă misterioasă a modificat luminile-n sală. Rămânea luminată doar scena. Şi-au intrat, precipitaţi, impozanţi, cei trei muzicieni. Erau chiar în faţa lui. Înalţi, tineri, zei, puternici, violoncelistul mângâindu-şi delicat instrumentul, pianistul, un pas mai în spate şi Teresa, cu vioara ei. Am rămas imediat cu ochii pe ochii ce dispăreau când se-nclina să salute şi pe decolteul care ieşea atunci la iveală. Trei muzicieni, trei oameni care

dobândiseră fericirea, aşa vedeam lucrurile. Toţi trei zâmbeau cu o siguranţă care, am ştiut mai târziu, era simulată. Cu mişcări rapide, grăbiţi parcă să termine şi să plece toţi la o *pizza*, s-au aşezat, şi-au potrivit scaunele, au respirat adânc şi pianistul le-a oferit colegilor un foarte discret *la,* preluat de vioară. Apoi de violoncel. Toţi, stins. Fata era foarte frumoasă. Violoncelul a aruncat o privire timidă spre public, ea şi-a culcat vioara lângă surâs şi-n clipa-aia s-au pornit privirile, electrice, intense, strălucitoare. Şi liniştea s-a făcut eterică şi-a început să apară Schubert. La-nceput, primele două măsuri de pian şi, imediat, sosite din adâncimile vieţii, *mi bemolul* violoncelului şi *solul* viorii, *pianissimo,* ambele până la *si bemolul* viorii care urcă spre *do,* cu o curmare blândă şi viguroasă a violoncelului, şi *re*, şi coborârea şi prinderea întregii idei şi-ajuns ca la-nceput de frază, ca la-nceput de „Notturno", dar mai sus, mai om şi gândind, Dumnezeule, cum e posibilă atâta frumuseţe. În clipele-alea (durată aproximativă: 55") mă-ndrăgostisem deja de Teresa. Definitiv. Şi *pizzicato*-urile erau serbările orchestrale ale nunţii noastre, sentimente de fericire inexplicabilă, purtate de-o vioară magică. Şi m-a cuprins indignarea, fiindcă m-am întrebat ce caută cei doi idioţi, cel cu violoncelul şi cel de la pian, atât de aproape de iubita mea. Mai mult, când au făcut trecerea spre *mi major*, Molinerul cu violoncelul a privit-o c-o intensitate sălbatică şi ea i-a răspuns c-o privire intensă şi fierbinte. Miquel Othello Gensana s-a uitat cu dispreţ la tinerii care-şi mâncau violonista din ochi şi care trăiau împreună cu ea, o treime mai jos, o aventură intimissimă în faţa a o sută cincizeci de spectatori. Şi Miquel, nu doar gelos, a simţit şi-o imensă invidie pe Schubert, de ce-a fost capabil!, şi-o cumplită invidie că el nu-i în stare să exprime muzica, precum cei trei aleşi. Pe măsură ce mişcarea de trio înainta, s-a-ntrebat iar, cum o făcea des în ultimul timp, dacă frântura de viaţă, trăită de el până-acum, avea vreo valoare, dacă-i fusese de folos la ceva, dacă-l salvase, dacă-l justificase. S-a simţit mizerabil.

Schubert a fost foarte scurt. Prea. Zece minute de fericire. Dar, pentru mine, o călătorie direct în adâncurile naturii umane, fără pretexte, cum îmi producea muzica întotdeauna, în avantaj faţă de pictură şi poezie. Suavul acord final, cu câteva ondulări de pian ce nu-i ştirbeau însă solemnitatea, invita la linişte respectuoasă; cerea o amintire de-a dreptul religioasă a sunetelor care, răspândite prin sală, erau încă-n auzul şi-n memoria celor prezenţi, îmbibate-n

pereţi, draperii şi mulurile din tavan... Miquel şi-ar mai fi dorit câteva secunde, să lase inimii timp să suspine şi să realizeze că-n clipa-aia trăieşte o fericire. Dar oamenilor nu le ardea de poveşti şi-au început să aplaude cu-nflăcărare, şi-au spart în ţăndări infime, atmosfera magică pe care o crease-n el Schubert. Poate aplaudau aşa tare, fiindcă-şi dăduseră seama că sentimentele le erau afectate şi-i implorau prin nesfârşite aplauze. Miquel n-a aplaudat. Cu obrajii-n pumni, rămas pe scaun, îi privea pe cei trei cum zâmbesc şi salută. A rămas cu ochii pe dinţii albi ai violonistei şi s-a-ncredinţat că da, e foarte frumoasă.

Linişte. Armonicele imposibile ale viorii deschizând trioul lui Şostakovici. Ale viorii? Violoncelul le scoate! Întotdeauna crezusem că-s ale viorii!... Ăsta-i farmecul, să-i vezi pe muzicieni cântând: ca şi cum ai contempla altarul din Pergam, la Pergamonmuseum, nu-n diapozitiv. Şi de-aş fi Şostakovici, ar fi ca şi cum aş fi în Pergam şi m-aş transforma-n Eumenes însuşi. Ce blânde, ce aspre, armonicele! Şi gravele pianului, de veghe la distanţă. Uite, acum le reia pianul şi coarda rămâne, discret, de fond. Şi-atenţia lui Miquel n-a scăzut nici la *Allegro,* nici la *Largo,* superb, o altă redescoperire, sau la *Allegretto* final. Preafericit Şostakovici!

Când a obosit publicul să-i preamărească pe muzicieni şi-a-nceput să se liniştească, Miquel nu s-a clintit din scaunul lui din rândul întâi, coatele pe braţul fotoliului, obrajii-n pumni. Absorbit, pierdut, gândind, ce-o face-acum? Poate-şi răcoreşte faţa şi gâtul, îşi pune un strop de colonie. Şi machiajul? În faţa celor doi? Fiecare-n cabina lui? Poate cei trei nu se-nţeleg, poate trăiesc în discordie, nu se-nghit, se urăsc. Miquel refuza gândul că muzicienii cântă de multe ori, fiindcă asta le e meseria şi creează frumuseţe în timp ce plânge inima-n ei; sau, în cel mai rău caz, cască. Sau poate, muzicienii, îngeri fericiţi în contact veşnic cu frumuseţea, sunt nervoşi, şi violoncelistul, în cabină, o bombăne pe Teresa Planella, e-a treia oară când intri în contratimp, mă calci pe nervi, şi Teresa Planella răspunde, ia mai du-te naibii, şi-n timpu-ăsta pianistul îşi termină ţigara, se ridică, îşi aranjează manşetele şi zice, hai, copii, e timpul. Sau poate că-n răgazul dintre frumuseţea lui Schubert şi-a lui Şostakovici şi-nainte de cea a lui Brahms, au negociat, că n-au încă reprezentant, dacă li se dă chiar acum cec-ul promis sau mai trebuie s-aştepte o săptămână, şi

Teresa, vedeţi?, aşa păţeşti dacă eşti de bună credinţă, suntem nişte neputincioşi, şi impresarul zicând, oh, eu am vrut să vă avertizez, dar n-am dat de voi nicicum şi violoncelistul, că totu-i la noi organizat brambura, şi-arată cu degetul spre impresar, şi zice, e-o porcărie ce ne faceţi: ce vreţi, să nu ieşim în partea-doua?, şi pianistul îşi termină ţigara, se ridică, îşi aranjează manşetele şi zice, hai, copii, e timpul.

Şi Miquel, care nu s-a clintit nici să respire, i-a văzut ieşind, zâmbitori, cu privirea strălucitoare şi, când salutau, i-au părut din nou nişte zei, categoric departe de problemele cec-ului, şi-a aşteptat să se-aşeze, să se-aranjeze, să-şi potrivească unghiul pupitrului şi, c-o scurtă dulce privire, Teresa Planella să ceară *la* şi să-nceapă ritualul acordajului. Mi-am ţinut răsuflarea, vioară şi violoncel au rămas nemişcate, arcuşul în jos, amândoi cu privirea spre infinit, concentraţi, şi pianistul, puţin aplecat peste clape, a-nchis ochii, a lăsat să treacă cinci delicioase secunde, timp în care Miquel şi-a amintit imperfect ce-o să vină, şi-a-nceput, *piano*, *espressivo*, acel ceva atât de ştiut, da, dar atât de Brahms, şi imediat violoncelul a luat-o după pian.

În acest magic punct, Teresa se-alătura violoncelului.

Şi toţi trei reluau dialogul pe care-ntr-o zi l-a fixat Brahms şi care, după o sută de ani lungi, se repetă la fel, dar mereu altfel, fiindcă altfel e viaţa celui ce spune şi-a celui ce-ascultă. Când concertul s-a terminat, Miquel n-a-ndrăznit să se ducă la muzicieni (înconjuraţi de prieteni), să zâmbească, să dea ochi cu violonista (înconjurată de pămpălăi), să-şi pună un zâmbet larg şi să-i spună, hei, mă cheamă Miquel II Gensana Derutatul şi tocmai m-am îndrăgostit nebuneşte de tine. Dar i-a aşteptat la ieşire şi i-a salutat, pe fiecare în parte, ca să-i felicite. Ea nici nu şi-a dat seama de devoţiunea lui. I-a consacrat o privire de trei secunde şi-un foarte scurt zâmbet de politeţe, în timp ce privea-n jur, căutând vizibil pe cineva care s-a dovedit a fi stăpânul mustăţii ce se-aşezase alături de mine. Niciodată nu mai fusese atât de aproape de fericire. Şi nu ştia.

Te-ai născut într-un treizeci de aprilie şi-am crezut că tu o să fii Mesia şi-am lăsat-o pe mama ta, dintr-un sentiment uşor explicabil, să-ţi pună numele fratelui tău, bietul Miquel care-a durat atât de puţin în viaţă, Miquel

Gensana Vremelnicul, ucis de-o meningită. Şi mă gândesc uneori cum de-s în stare pereţii casei noastre să-ndure atâta moarte şi-atâtea dureri, şi-atât de puţine bucurii, căci am impresia că fericire-fericire s-a trăit puţin, în casa Gensana. Erai menit să fii un copil singuratic, într-o casă prea mare pentru-atât de puţine chiote. Noroc cu Núria şi Ramon... Cum familia mamei tale era din Barcelona, erau încântaţi să ne viziteze la Feixes, li se părea pădure-pădure. Şi fratele mamei tale ne-a lăsat veri întregi copiii şi chiotele lor binecuvântare cerească erau pentru casă, pentru părinţii tăi, pentru bunici, pentru Remei şi Angeleta şi pentru mine, fiindcă-atunci păream o familie normală. În ciuda trădării bunicului Ton. Deşi eu şi el pe coridoare ne evitam şi nu ne priveam la masă; deşi mama Amèlia suferea de-atâta ură între tată şi fiul vitreg. Şi eu mă simţeam mai Fără de Ţară, căci cunoşteam toate secretele familiei şi ştiam că-s unicul Gensana legitim. Da, da, nu râde: ştiu că asta are importanţa pe care vrei să i-o dai. Dar, pentru mine, dobândea tot mai multă, din clipa când bunicul tău, Ton, mă relegase şi mă ignora, fiindcă eram fătălău şi fiindcă mă consacram latinei, nu pânzei. Dorinţa de răzbunare, care mă sufoca, mă-mpingea când şi când să fac paşi greşiţi, ca atunci când am hotărât să joc casa la poker. Ştiu că asta n-o s-o-nţelegi niciodată, tu, căruia i-am vorbit veşnic de dragostea mea pentru casă. Dar omul, uneori, ca să se simtă curat, să se ştie justificat, acţionează împotriva a ceea ce iubeşte mai mult, de parcă purificatorul catarsis ar fi preludiul fericirii. De parcă ne-ar fi interzise plăcerea şi fericirea. Precis, că mai mult de-asta, din acest soi de masochism cu care ne-a impregnat până-n măduva oaselor catolicismul. Evident, mi-ai putea spune, şi cu conceptul de păcat ce fac. Dar nu uita, moştenitor al meu, că, prin condamnarea-i eternă, părintele Vicenç mi-a smuls pentru totdeauna simţul păcatului, aşa cum e-nţeles de catolici. M-am dus în continuare la misă şi-am făcut ce se cuvine făcut, mai ales când eşti preşedinte de Cerc Artistic, cum eram eu, în '47. Dar n-aveam sentimentul păcatului pe care ni-l cere Biserica, căci aş fi înnebunit. Un iubit valencian, de câteva săptămâni foarte stranii, zicea că păcatul cocoşelului, râsul Domnului. Domnul precis râdea, dar părintele Vicenç se-ncrunta. De-aia m-am învăţat să-mi fac în conştiinţă compartimente etanşe. Ca să pot supravieţui. Nu-ţi cer să mă

justifici, nu-ţi cer nici să-nţelegi tot ce-am făcut în viaţă. Nu-ţi cer decât să m-asculţi şi, când termini caietul ăsta, să faci un mic efort, să nu mă urăşti. Gândeşte-te că toate astea nu le-am putut spune nimănui, niciodată.

– Maria Teresa Planella.

– Cine-o caută?

Na! Cine-o caută; cine vrea să dea-n viaţa ei buzna; cine-i atât de prost să nu priceapă că, dacă un glas bărbătesc ia receptorul şi zice cine-o caută, ai scrântit-o, băiete.

– Miquel Gensana.

– …

– Nu, nu mă cunoaşte.

– Din păcate, nu poate vorbi. Fiţi amabil şi spuneţi-mi ce să-i transmit.

Cum să nu, Glas Bărbătesc! Să-i spui că mi-am dat seama că trebuie să găsesc soluţia la o situaţie care mă macină de câteva luni, de când am văzut-o şi-auzit-o pentru prima oară. Să-i spui că-s atât de îndrăgostit de ea, că n-am mai putut rezista; şi, fii atent, Glasule: vorbesc serios. Mai am puţin şi fac treizeci şi şase de ani şi, cum poţi să-ţi dai seama, la vârsta asta, cu-aşa ceva nu te joci. Şi singurul lucru pe care-l cer, e s-o am în faţă pe femeia-asta, să-i spun. O să mă-nţeleagă sigur; n-o să-mi răspundă sigur.

– Da… E vorba de-un interviu.

– Aaa… – Precauţie şi interes din partea Glasului: Ce fel de interviu?

– Pentru *Revista.*

– Scuzaţi?

– Pentru revista *Revista.*

– Cum aţi spus?

N-am eu căderea, dar totdeauna-am crezut că e idiot să numeşti o revistă *Revista*. Chiar i-am comentat lui Duran când m-a angajat; dar s-a mulţumit să se uite la mine c-o privire care spunea, prostu-ăsta crede că dacă-i prietenul lui Bolós are *carte blanche* să bată lumea la cap, şi-a uitat de mine şi şi-a văzut de treabă. Aşa c-am continuat să lucrez, ca toată lumea, la revista *Revista.* La-nceput corector şi, după câteva luni, redactor. Aveam, cu Lali, un birou lângă geamul care dădea spre curtea interioară, din care-mi ajungeau duzini de idei de meniu şi-o tuse persistentă a unui bătrân care părea înlănţuit într-o cameră ca a mea.

– *Revista.* E numele unei reviste de cultură: artă, cinema, muzică, literatură, lucruri de-astea.

– Aaa, *Revista.* Da, da! *Revista,* da.

Păi eu ce-i tot spusesem, Glas Bărbătesc?

– Da, domnule.

– Cu coperţi maronii, nu?

– Magenta.

– Da, aşa. Şi ziceţi, un interviu?

Mamă… E pesemne gelos cât încape. O barieră enormă, în drum spre Planella.

– Da. O rubrică nouă, numită „În adâncuri", înţelegeţi? Vrem s-apară-aici nume ca Moravia, Steiner, Magris, Claret, Bassani, Victòria dels Àngels, Richter… De exemplu. – Mă miram şi eu de capacitatea mea de improvizare. La aşa-ceva ne gândim; dar conducerea e interesată să-nceapă cu Teresa Planella.

Cert, lista de personalităţi care-mi venise pe buze lucrase, căci tonul vocii era un pic schimbat.

– Cine-i Steiner?

I-am explicat în sistem Digest, căci nu voiam să mă abată de la subiect. Cu dinţii şi unghiile m-am întors la nucleul discuţiei şi-am repetat, încă-o dată, colegii de listă ai Teresei Planella. Glasul s-a arătat iarăşi interesat.

– Îmi puteţi repeta numele dumneavoastră?

Miquel II Escrocul Inventator, Redactor la *Revista* Miraculos Transformat în Intervievator al Unei Secţiuni Inexistente Gensana. La dispoziţia dumneavoastră.

– Duran, mi-a venit o idee.

– Mmm.

– Duran: un interviu cu Planella.

– Nu facem interviuri. Cu cine-ai zis?

– Teresa Planella. – Miquel a spus-o pe tonul, cine nu ştie cine-i Planella, n-am ce discuta, salut.

– *Connais pas*.

– Doamne, Duran, violonista! Omule, e-acum la Varşovia, cu Kubelik, fac un concert Saint-Saëns! Al treilea.

– Tu le ai cu muzica.

– Oi, nu, cât de cât.

– Da' le ai, nu?

Nu-s Schubert, nici Perlmann. Un biet diletant cu scaun fix la Palat şi vreo treizeci de audiţii pe an. Duran, pentru mine muzica de cameră e esenţa, ştii? Quartetul de coarde, trio cu pian, quintetul. În muzică, e ce e poezia-n literatură: esenţă fără argument, baza, nucleul.

– Aşa: cât de cât.

– Atunci poate faci ceva traduceri… Ştii engleza?

– *Oui*.

– Ceva articole…

– Dar, Duran. Îţi vorbesc de-o rubrică nouă: interviu cu o mare personalitate culturală. Unu pe număr. Dar unul şi-unul.

– A, da? Cum ar fi?

– Păi Moravia, Steiner, Magris, Claret, Bassani, Victòria dels Àngels, Richter.

– Cine-i Steiner?

– Te interesează ideea? Se poate numi „În adâncuri”.

– N-avem bani pentru-aşa-ceva.

– Planella ar fi de acord cu interviul. – Eroare. Lipsă de cunoaştere psihologică din partea lui Miquel.

– A, aha… Deci faci după capul tău şi mie-mi vii cu treaba făcută, nu, Gensana?

– Omule, ce Dumnezeu, Duran! – Ce-ţi spun? – N-am cum să-ţi prezint un proiect plin de bune intenţii. Ţi-aduc un interviu sigur. Şi nu te costă o avere, că stă aici.

– Şi pe urmă, Moravia, Bassani *and company*.

– Se pot face mai multe sau mai puţine. Dar ne-ar da prestigiu.

– Nu-i rea ideea. Pentru-nceput cu Planella, n-ar fi rău… Şi cine crezi c-ar putea să se ocupe de rubrică?

Duran are-n el ceva de cutră. Dacă face vreun comentariu, asta e fiindcă-ntr-adevăr aşa gândeşte. Miquel a apărat ideea cu dinţii, mai ales că i se-ntorcea stomacul la gândul că s-ar da cine ştie cui, din birou, interviul cu Planella.

– Sunt omul ideal.

– Nu. Pe tine te vreau la muzică.

– Planella e muzică. E violonistă. Te-ai prins? Vioară, Paganini, portativ, do, re, mi…

Era şi mai rău să-i faci jocul.

– Tu – la muzică; nu se discută.

– Pot să le fac pe-amândouă.

– Tu?

– Nici un ban în plus.

– S-a făcut.

Zicea el, Miquel, că-n fond, Duran e cutră. Dar a ieşit din biroul directorului cu sarcina glorioasă de-a proiecta noua rubrică de interviuri care, normal, n-o să se numească „În adâncuri”, un titlu mai mult decât previzibil pentru o rubrică de interviuri.Şi nerăbdarea de-a lua legătura cu Planella începea să-l coste, scump, muncă dublă la acelaşi preţ.

Avea ochii de culoarea mierii de rozmarin, părul drept, sârmos, negru. Dinţii albi, robuşti, abăteau atenţia de la nişte prea subţiri, dar foarte expresive, buze.

– Eu o să iau un ceai. Tu?

Şi le mişca cu multă graţie; cu-aceeaşi graţie cu care se mişca, de parcă viaţa-ar fi fost o prelungire a scenei, sau, mai bine, a viorii ei. La colţul buzelor, câteva cute lăsate de ani dădeau chipului fermitate. Miquel a zăbovit câteva secunde până să spună că şi el vrea un ceai, ca ea; cu lapte, ca ea. Cu ea, toată viaţa, pentru ea. Pămpălăul nu vrea nimic; s-a uitat doar la ceas şi-a pocnit din degete:

– Cum l-ai conceput?

Miquel s-a uitat la pămpălău, care, c-un gest sec a luat hârtiile mele sacre şi şi-a aruncat ochii pe ele. Stupid, prost crescut. Le-a pus la loc şi Miquel a avut impresia că-ntrezăreşte un contact al privirilor în care pămpălău-i spune Teresei c-ar putea fi un interviu bun şi ea-i răspunde, de-acord, intră-n adâncuri. Toate astea fără o vorbă. Dumnezeule, cum se-nţeleg ăştia doi! Pămpălăul s-a ridicat, a sărutat-o pe gură, scurt, da, pe gura Teresei, şi mi-a făcut un gest vag, de rămas-bun. Când a-ntors spatele, părea total prins de-ale lui. Şi-n faţa mea, Teresa Planella şi viitorul nostru.

– Îţi controlează tot? – am zis, arătând cu capul spre unde dispăruse pămpălăul.

A fost un început dezastruos, fatal, oribil. Şi Miquel cu dorinţa teribilă de-a rebobina şi de-a lua-o de la-nceput.

– Întrebarea-i din interviu?

Bună palmă. Colţurile buzelor schiţau un gest de veghe şi m-am simţit mic, mic, şi nu ştiam cum s-o dreg. Băiatul cu ceaiurile a fost un soi de salvare, să-mi ascund tulburarea şi să mă concentrez pe prima parte a discuţiei, cu răspunsul la întrebarea care se pare că-i dădea deja aripi.

– Nu ştiu. N-am privit muzica niciodată ca pe-o evadare.

– Dar ca pe ce?

– Ca pe ceea ce e: un mod de-a trăi.

Un mod de-a trăi. Toată invidia de pe pământ. De ce nu sunt ca Teresa, să pot să-i spun unui papagal oarecare că muzica e un mod de-a trăi şi gata. Teresa Planella a făcut referiri la marele repertoriu romantic: s-a oprit la Beethoven, Mendelssohn şi Ceaikovski, ca la marile pietre de hotar pentru solişti; a revendicat concertul de Schumann, s-a plâns că Schubert n-a scris nici unul, a trecut, ciudat, peste cele cinci concerte de Mozart şi mi-a vorbit cu emoţie de concertul pentru două viori de Bach. L-a cântat cu Marco Fiori, la Torroella şi la Barcelona, şi vorbea-n aşa fel, că mi s-a părut că-şi aminteşte mai mult de Fiori decât de muzica în re minor a lui Bach. Şi şi-a aprins o ţigară subţire, şi eu aş fi vrut să fiu filtru de Camel, ca să mă plimb pe lângă dinţii-ăia. Şi mi i-a trecut în revistă pe Wieniawski, Vieuxtemps, Saint-Saëns, Max Bruch, Elgar şi Sibelius.

– Ai un repertoriu fantastic de amplu.

– Nu fac altceva, doar studiez. Acum sunt vârâtă-n al doilea de Bartók şi-n Martinu. Şi vreau să-ncerc să-l pătrund în profunzime pe-al lui Alban Berg. Şi cânt în trio, fiindcă nu-mi pot scoate din gând muzica de cameră.

– Te invidiez.

– Muzica are marele avantaj că-i nesfârşită. Ca arta.

Mi-a spus că-şi lărgeşte repertoriul dincolo de angajamente şi că Armand i-a obţinut acum…

– Armand?

– Da... – Şi-a făcut cu capul spre absenţa pămpălăului cu mustaţă, adică era de la sine-nţeles că Armand e Armand.

Amant? Reprezentant? Soţ? Pămpălău, deocamdată. Îi obţinuse concertul de Saint-Saëns, cu Daniel Barenboim şi Orchestra Simfonică din Paris. Şi, probabil, înregistrarea.

– Fantastic, nu? – s-a bucurat Miquel.

– Da. Fantastic e că există muzica asta.

– Te invidiez.

– Mi-o spui a doua oară.

– Înseamnă că-i adevărat. – Am luat o gură de ceai, să nu se vadă. Muream de poftă să-i iau un Camel, dar nu-ndrăzneam să cer. Sunt sigur că-mi străluceau ochii de-nflăcărare. – Şi muzica de cameră? Cânţi numai în trio?

M-a ţinut jumătate de oră în nori. Nu mai ţineam seama de întrebări. Mă lăsam purtat de ce-mi spunea ea şi mi-am dat seama că-i cel mai bun mod de-a face un interviu cu viaţă. Îmi notam, căci n-aveam încredere c-o să poată caseta capta nuanţele pe care le descopeream eu în ce spunea despre Messiaen.

– Mi-a plăcut mult trio de Ceaikovski, când aţi cântat la Casa Elizalde.

– Ai fost?

În rândul întâi şi nici măcar nu-şi dăduse seama! Îndrăgostit fulgerător şi nici măcar nu-şi aducea aminte de mine... Şi Miquel care-şi făcuse iluzii că ea cântase doar pentru el.

– Pregăteam interviul. – I-a ieşit ca o scuză, dar ei i-a plăcut. Chiar a mărturisit că de mult nu i s-a mai luat un interviu atât de, nu ştiu cum să spun. Şi inima i-a zvâcnit, bietul Miquel Cardiopatul.

Câţi ani ai, Armand ţi-e amant, îţi intră-n pat Molinerii, mă găseşti măcar acceptabil, ai fi-n stare să te gândeşti la mine, eşti fericită.

– Cânţi mult în străinătate.

– Am intrat în angrenajul concertelor şi nu pot să zic nu. Nu cred în mistica lui Glenn Gould; îmi place concertul în direct. Sunt mai degrabă refractară la imprimări, ca Celibidache. Fără s-ajung la extremele lui.

A spus-o ca pe-o profesiune de credinţă şi-a zâmbit timid, ca să-şi ceară iertare c-a vorbit de doi mari maeştri, de parcă s-ar fi comparat cu ei.

– Mai ai ce-nvăţa?

– Cum să nu! Muzică, multă. Şi vioară. Sunt mulţi, foarte mulţi, mai buni ca mine, eu încă…

– Vrei s-ajungi *number one*?

A doua eroare a interviului. Câteva clipe, parc-aş fi vorbit despre WTA cu Graf şi Navratilova şi Teresei Planella nu i-a plăcut. Miquel a dres-o, înfundându-se şi mai mult în mâl.

– Pot să-ţi iau una?

Un gest elegant care-nsemna da. Teresa a scos la iveală o brichetă de modă veche, cu benzină. Am privit-o curios, dar discret.

– Un dar de la Isaac Stern.

– Dumnezeule! Şi-am venerat-o-n tăcere până s-o pun iar la dispoziţia Teresei Planella.

Ai copii, ai fost măritată vreodată sau combinată. Chiar îţi controlează Armand viaţa, cum pare. Îţi dai seama că te iubesc nebuneşte.

– Cum ştii atâta muzică, te-ai gândit vreodată să compui?

M-a privit în ochi, cu ochii ei de miere de rozmarin. Era fără-ndoială prima-ntrebare ce pătrundea adânc într-o dorinţă secretă a Teresei Planella. Ceea ce-nsemna că, până-n clipa-aia, nimic dintr-un interviu extraordinar.

– Tu nu te-ai simţit niciodată… frustrat? – Contraataca şi, pentru prima oară, m-a privit cu atenţie.

– Da. În multe privinţe. Da. Mi-ar plăcea să cunosc muzica la fel ca tine, să scriu ca îngerii, să pictez ca zeii. Şi singurul lucru, pe care-l pot, deocamdată, face, e să pun întrebări unui om care n-are de ce să se simtă frustrat, fiindcă are tot.

– Nu-i adevărat.

Eşti deprimată? Vrei ca eu… Nu-ţi ajunge Armand?

– Cu muzica pe care-o ştii tu, n-ai cum să fii nefericită.

– Lumea are o imagine falsă despre artişti.

– Un interpret e artist? – I-a scăpat, deşi-ndepărta discuţia de lumea personală în care intrase.

– Normal. Şi cine-ascultă, e.

– Deci şi eu sunt artist.

– Sigur. Când asculţi muzică, închizi cercul care începe în capul compozitorului.

– Mulţumesc. Dar nu mă face fericit.

– Fericirea nu depinde de…

În clipa-aia, Teresa Planella şi-a dat sigur seama c-a căzut în cursă. A tăcut brusc, s-a simţit şi ea tulburată. I-a aruncat lui Miquel o privire care putea fi de respect. A lăsat să treacă câteva clipe pe care le-a dedicat ceaiului şi folosirii brichetei. Miquel a ajutat-o:

– Cum l-ai cunoscut?

– I-am fost elevă la Juilliard, un curs.

– Şi?

–Un om… foarte… foarte cumsecade. – Surprinzător, Teresa uitase de casetă, de interviu, de mine şi de ceai, şi-a spart scutul de apărare. Aş spune că-i un om bun. E profesorul meu. De viaţă.

– Ce vrei să spui cu asta? – Relaţie amoroasă între maestrul bătrân şi eleva tânără?… *Tu quoque*, Stern?

– M-a învăţat că, lucrul cel mai important pentru muzician, nu e muzica.

–…

– Nu mă privi aşa. N-am înţeles asta decât la sfârşitul cursului. – În şoaptă, a scăpat o intimitate pe care, după tonul cu care-o spunea, n-o spunea prea des. Mă consideră o discipolă preferată. Şi-acum, după şase-şapte ani de la curs. Ne-am întâlnit întâmplător de Crăciun, la Frankfurt. A venit să m-asculte, îmi tremura arcuşul. La sfârşit, mi-a spus că… – Planella s-a răzgândit. Ascultă, asta n-are nici o legătură cu interviul. N-o pune.

– Lasă-mă să decid eu. – Şi ca să nu-i mai vină idei năstruşnice: Poate fi atât de bun, cineva atât de tânăr?

– Nu-s nici atât de bună, nici atât de tânără. – Dar nu i-a spus vârsta.

Interviul a durat o lungă oră. Miquel observa că Teresa Planella dă tot din ea şi, câteva clipe, şi-a zis că el e pshihanalistul. Dar nu se putea nega că, în ciuda erorilor interviului, Planella se simţea bine. Spre sfârşitul orei a-ndrăznit s-o întrebe, privind-o în ochii de miere, întrebarea care-i ardea buzele de la-nceput şi pe care, din pudoare, o tot amâna la infinit:

– Eşti fericită?

Teresa Planella l-a privit adânc, s-a şters pe buze c-un şerveţel de hârtie şi-a-nchis casetofonul. Când a făcut-o, mâna ei a atins-o uşor pe-a lui Miquel Gensana.

Amouroux, Armengol, Arrufat, Ayats, Ballester, Batallé, Carreras, Codina, Colomer, Comerma, Ecayola, Ferrer, Gensana, Gómez Farré, Marcet Nebot, Marcet Rius, Marcet Soler, Pujol, Puig, Ramió, Reguant. Aşa s-ar putea rezuma cele mai notabile nume din Feixes, reprezentate la nivel de urmaşi în ultimul curs de gimnaziu şi-n căutare de loc adecvat pentru vlăstarele lor, în vederea intrării-n liceu.

V-aţi născut, Miquel, toate aceste vlăstare, în '47. La mijlocul anilor '50, mi se publicase un mic tratat (pe vremea-aia-i ziceam *Tractatus*) despre Carner, Riba şi Foix şi prestigiul lui Maurici Fără de Ţară creştea în cercurile intelectuale şi clandestine din ţară. Inima mi-era încă sfâşiată de trădarea falsului meu tată şi refugiul în muzică era

singurul meu act de revoltă. Când şi când, mă duceam la mormântul tatălui adoptiv să-l afurisesc şi mă simţeam ceva mai bine. Şi toate blestemele biblice, menite celor ce scuipă pe mormântul părinţilor, cădeau asupra mea şi-asupra urmaşilor mei, până-n al şaptelea neam. Dă-ţi seama cât sunt de nenorocit, nu ştiu decât mormântul mamei mele, Carlota, al tatălui şi-al iubitului meu nu ştiu unde sunt. Tata a fost condamnat să-şi trăiască moartea în afara zidurilor cimitirului, fiindcă şi-a asumat curajul să fie laş şi-a hotărât să moară din dragoste. Şi Gensanilor nu le-a păsat de rămăşiţele lui. Când s-a remodelat cimitirul, mormântul i-a dispărut. Iar Miquel al meu a murit cu creierii zdrobiţi, într-un zid al Casei de Modă din strada Jonqueres, şi oasele-i sunt amestecate-n mormanul de oase al zecilor de nefericiţi anonimi, împuşcaţi în Camp de la Bota, într-o groapă comună, pe care mi-a fost imposibil s-o identific. Ca un vulgar Mozart. Şi-mi făcea plăcere să fiu privit de familii ca Puig, Codina, Marcet, Reguant, ca un erudit de valoare, şi-aveam uşa deschisă la cele mai distinse întruniri ale Cercului. Atât îmi mai rămăsese. Pe-atunci aş fi considerat un dezastru să ştie lumea că Maurici Sicart i Gensana era Maurici Fără de Ţară şi Maurici Fără de Dragoste, moştenitor universal al unei averi la care s-a văzut obligat să renunţe, fiindcă tatăl lui adoptiv îl ameninţase c-o să-mprăştie zvonul că nu se-nsoară, fiindcă nu uită o mare iubire şi pe-această iubire o cheamă Miquel, şi că nu se duce la curve ca lumea bună, fiindcă sunt un bărbat din lumea proastă. Mi-am înghiţit în tăcere nefericirea şi-am râs când a murit bunicul tău, Ton. Şi-a Cincea mea Mare Simfonie a fost tatăl tău, care-ar fi putut pune lucrurile la locul lor şi n-a făcut nici un gest. Şi-a păstrat pur şi simplu tot, nu m-a-ntrebat nici măcar dacă vreau să lucrez în fabrica al cărei proprietar fusesem câteva luni. N-am aflat dacă Pere ştia de şantajul la care m-a supus taică-su, fiindcă el şi eu, de lucrurile-astea, n-am vorbit niciodată. Fusesem atât de prieteni şi-o invizibilă linie s-a aşternut între noi de-atunci, din anul când s-a născut Miquel II, şi-asta ţi-o spun ca să ştii c-aşa se-ntâmplă uneori cu prietenii, că se creează distanţe pe care nu le-ai fi bănuit vreodată posibile. Bine-ar fi să nu ţi se-ntâmple, Miquel II, coleg cu Comerma, Ayats, Ballester, care-ai început să creşti în puf şi-ai ajuns curând victima voinţei de-a-ţi căuta o educaţie deosebită de a părinţilor tăi, ce nu-şi dădeau seama că eu ţi-o ofeream gratis şi, în plus, cu dragoste.

De-aceea, ignorând plimbările noastre prin pădure sau prin galeria portretelor, unde-ţi vorbeam de misterele vieţii, Pere Gensana, blând contrazis de soţie, între multele posibilităţi de şcolarizare din care lumea bogată din Feixes (Amouroux, Armengol, Arrufat, Ayats, Ballester, Batallé, Carreras, Codina, Colomer, Comerma, Ecayola, Ferrer, Gensana, Gómez Farré, Marcet Nebot, Marcet Rius, Marcet Soler, Pujol, Puig, Ramió, Reguant) alegea pentru fiii ei, a ales una incomodă, dar de-un cert *pedigree*. Să-l ducă la Barcelona, într-o şcoală de mai mare prestigiu decât cele mai prestigioase din Feixes. Unii (Comerma, Batallé, Ballester, Marcet Rius, Gómez Farré) optaseră pentru internate îndepărtate, care confereau familiei un aer şi mai important. Gensanii au ales însă o soluţie medie: semiinternat la iezuiţii din strada Casp, din Barcelona. Nu ştiu ce rezultate-a dat instrucţia acestor mlădiţe menite să facă durabilă industria din Feixes, dar, dacă-avem în vedere situaţia actuală a acestei industrii, educaţia lor a fost un eşec total.

– Oricum, mi se pare o exagerare – a zis Júlia cu ochii la *mousse* pe care chelnerul i-o pusese-n faţă.

– Exagerare, ce?

– Criza textilelor. Am înţeles că n-a fost din vina producătorilor.

Unchiul Maurici era un istoric romantic. Şi-apoi, mai erau lucruri pe care n-avea cum să le ştie. E-adevărat c-am făcut liceul la iezuiţi; acolo i-am cunoscut pe Bolós şi Rovira, şi-alţi colegi ca Masferrer şi Coll. Şi-am crescut în înţelepciune până-n ziua intrării la Universitate şi totul s-a petrecut cum s-a petrecut. Dar Puig, Ramió, Ferrer, Ayats, Ballester, Carreras, gemenii Codina, mezinul Colomer şi Reguant au dus-o ceva mai rău, căci, chiar dacă unchiul credea că-i bine informat, toţi cei de care vorbeşte el erau mai mici ca Miquel şi-au dus o viaţă puţin altfel: sigur c-aveau buzunarele doldora; sigur că n-aveau nevoie să pună osul la treabă şi de-aceea n-aveau nevoie să facă studiile pe care le-ncepuseră toţi, obligaţi de taţi. Cert e că majoritatea s-a consacrat vegetării. Şi, cu excepţia celor ce-au intrat în război, ca mine, sau a celor care-au decis să facă voiaje iniţiatice, cu rinichii bine protejaţi, ceilalţi, fără excepţie, s-au înfundat în complexul de-a nu trăi nici o epică aptă să-i salveze din anonimat şi s-au îndreptat spre whisky sau gin, s-arate, cu pricepere şi consecvenţă, că scriu poeme sau că-s experţi în decoraţiuni de interior şi să invite amicele la

fumat o ţigăruşă cu marijuana. Fraţii lor mai mici au păţit-o şi mai rău, c-au prins priza de praf alb şi-nţepatul cu reţetele bucuriei eterne; cei ce n-au murit, sunt epave. Cei mai inteligenţi din generaţia mea s-au consacrat epicii sportului. Ei duc astăzi o viaţă sănătoasă, înconjurată de vitrine cu cupe şi amintiri. Miquel II Gensana Cititorul Memoriilor Unchiului e unul din cei ce-a rămas aşa şi-aşa, alcoolizat pe jumătate, cu amintiri devenite taine, cu părţi din viaţă pe care-aş vrea să le şterg, chiar de-au fost de zece minute, şi cu datoria de-a merge-nainte, adică, a accepta că să trăieşti, înseamnă să-nveţi să porţi crâmpeiul de viaţă nedorită şi consecinţele lui până la moarte.

– Şi Josep Maria?

– Care Josep Maria?

– Bolós.

– Nu l-aş pune-n această categorie. Bolós era din Barcelona.

– Ei şi? Pesemne peste tot…

– Bolós era din cei ce-au vrut să-şi găsească salvarea-n politică.

– Nu fi stupid. – Avea-n glas ranchiună? Nu s-a salvat. E mort.

– Lasă-mă să gust din *mousse*, Júlia.

Singura bucurie rămasă, vânatul. Singura bucurie era s-o pândesc, să mă ţin după ea, să-i ştiu viaţa, să-i înţeleg arta, să mă minunez, să mă mir de-atâta frumos şi să consider că restul (*Revista* şi lumea care se-nvârte pe-acolo) e pentru mine absolut secundar. Din fericire pentru riscul meu de infarct, stabilisem cu Teresa să-i dau două exemplare din numărul cu interviul.

– Niciodată nu ies bine-n poze.

– Cum nu? – scandalizat, Miquel.

– Uite, ce grimasă!

– Eşti superbă.

Îi ţâşnise din inimă şi ea şi-a dat seama. A tăcut o vreme şi-a mai cerut o cafea. Şi şi-a aprins prima ţigară, şi eu voiam iar să fiu filtrul care-i atingea buzele. În tăcere, a parcurs interviul, iar Miquel aştepta, temător şi nerăbdător, să pronunţe verdictul. Dar, când a terminat lectura pe diagonală, a-nchis doar revista şi-a zâmbit.

– Cine urmează?

– Sigur Lluís Claret. Dacă nu, George Steiner. Cum ţi s-a părut?

– Cine e Steiner?

– Un critic literar. A scris romane. Dacă nu, Magris. Crezi c-a ieşit bine?

– O să-l citesc pe-ndelete, acasă.

Pasul următor era să plătesc cafelele, să zâmbesc, să-i strâng mâna, să-i dau o carte de vizită pe care n-o aveam şi care-ntr-o bună zi trebuia făcută, să zic la revedere şi să plec fără să-ntorc capul. Dar Miquel, în loc să urmeze glasul Raţiunii, a mai cerut o cafea şi-a riscat o dorinţă imposibilă în clipa când lua ţigara care făcea cât zece.

– Mi-ar face o mare plăcere să te văd cum lucrezi acasă.

– Nu-i deloc interesant. Important e recitalul, concertul.

– Ştiu ce spun. Se văd alte dimensiuni ale artistului.

– Alte dimensiuni? Îmi plac bomboanele cu lichior. – A zâmbit şi nu ştiam ce gândeşte, cu zâmbetul ăla. – Dar interviul s-a terminat!

N-am răspuns, însemna să mă dau prea mult de gol. După un timp, a vorbit ea, îi plăcuse că nu i-am cerut să fac interviul în studio, în faţa lucrurilor ei, cum fac toţi.

– Nu vrei să vin acasă la tine. – Am acceptat cu sportivitate. Final de etapă, salut. Noapte bună, Miquel Gensana; ia-o pe-alt drum. *Au revoir, mon espoir*.

– Hai. Nu-i prea departe.

S-a ridicat şi inima mea după ea, fără să-mi treacă prin cap, cine plăteşte cafelele, ochii ieşiţi din orbite, simulând că totu-i cel mai normal lucru din lume, n-a reacţionat până n-a văzut că ea pune nişte bani pe masă.

– Nu, plătesc eu.

– Altă dată – a zis.

Câteodată, în viaţa oamenilor, apar oaze de fericire pură, plăpânde, vremelnice, imprevizibile... Dar care, în clipele cât sunt vii, justifică toată existenţa. Atât de colosal fericit se simţea Miquel când, puţin în urma Teresei, o-nsoţea spre apartamentul ei, în care tipul cu mustaţă stupidă pesemne-o aştepta, în papuci, şi când o să mă vadă cu ea o să facă o mutră, ce tot îţi dă târcoale pămpălău-ăsta.

Casa Teresei era un apartament spaţios, în centrul Barcelonei, cu lumină difuză şi tavan înalt, decorat cu graţie, c-o sală de muzică izolată fonic, total, dominată de-un pian cu coadă, un dulap plin cu viori, aparatură de înaltă fidelitate, un birou mare, plin de partituri marcate, şi-o bibliotecă-n care era, la prima privire, multă poezie. Şi nici urmă de tip cu mustaţă stupidă, care să-ntrebe din ochi, ce tot îţi dă târcoale pămpălău-ăsta. Miquel II Gensana, Păşitor în Temple, a răsuflat adânc, cu respect.

– Ce-i? – A zis-o când şi-a dat seama de muţenia mea.

– Foarte frumos. Mă bucur că pot să văd, acum, când te cunosc un pic.

– Nu mă cunoşti deloc.

A desfăcut braţele ca să se refere la sală.

– Aici îmi petrec viaţa, când nu-s plecată în călătorie.

Miquel s-a apropiat de masă şi-a aruncat o privire discretă spre partiturile risipite. A-ntrebat-o din ochi. Ea, nesigură:

– Concertul lui Berg. Îl studiez. Aş vrea, într-o zi...

– Şi…?

– E teribil de dificil.

M-a văzut răsfoind o partitură voluminoasă, c-un aer perplex.

– Nu: asta-i orchestra. Partitura viorii-i asta.

Era deschisă chiar la mişcarea a treia. La-nceput de pagină scria *Allegro 69, ma sempre rubato, frei wie eine Kadenz*.

– Îl ştii?

– Da.

– Ce-i cu tine?

– Prostii… Nu, nu, mă gândeam… nu, e, parc-aş fi crezut că ...doar pe disc sunt concertele.

– Adică?

– Să vezi o partitură, e cum ai contempla tabloul original. – Miquel, cam ruşinat, s-a uitat în dreapta şi-n stânga, de parcă-i lipsea ceva. – Şi partenerul tău?

– Mi-e sete. Vrei ceva de băut? Bere? Apă?

– Bere, te rog. Cânţi şi la pian?

Dar Teresa nu m-auzea, ieşise din cameră şi camera era perfect izolată. În clipa-aia, Miquel a luat-o drept un răspuns civilizat, la o-ntrebare nepotrivită. A luat ştima viorii din concertul lui Alban Berg. Când s-a-ntors cu două pahare, a profitat că priveam concertul, ca să-mi povestească cum Alban Berg l-a-ncheiat cu patru luni înainte de moarte şi cum, deşi era deja bolnav, e greu de crezut să fi fost conştient şi sigur că moare, dar cu toate astea e considerat ca propriul său requiem, deşi el credea că face un alt requiem, al lui Manon Gropius. Şi includerea, aici, vezi? do, re susţinut, fa, includerea acestei teme din Bach e tot o referire la moarte. A luat din dulap o vioară şi-a cântat tema coralului de Bach, cu ochii închişi, de parcă-n faţa muzicii trebuia să facă abstracţie de mine, dar, după un timp,

Miquel Gensana a înţeles că, pentru prima oară în viaţa ei, Teresa Planella cânta exclusiv pentru el, aşa cum multe femei fac dragoste cu ochii închişi. Şi-n timp ce tema lui Bach vibra, auzeam, în adâncuri, fagoţii şi-oboii care-o-nsoţeau. Teresa a oprit arcuşul şi-a deschis ochii, c-un licăr de speranţă:

– Ştii să cânţi la pian?

– Dumnezeule…

– Asta ce-nseamnă: da sau nu?

– Dac-aş şti să cânt la pian, aş fi fericit.

– Am impresia c-amesteci lucrurile.

– Ei, hai: cu vioara şi cu muzica ta e imposibil să poţi fi tristă.

Câteva clipe Teresa n-a ştiut dacă Miquel vorbeşte serios. A rămas cu gura deschisă, încercând să descifreze tonul glumeţ în spusele bărbatului cu ochi trişti. Nu l-a găsit. A pus vioara-n dulap şi-a luat o gură de suc de portocale. A arătat cu capul spre partitură:

– Premiera a fost la Barcelona, în 1936, când Berg murise.

– Ce… – Nu ştiam ce să zic. – A terminat la timp, nu?

– Trebuia să fie cu Anton Webern, dar era încă prea afectat de moartea prietenului şi… Te plictisesc?

– Pentru Dumnezeu, Teresa!… Spune…

S-a ridicat, să scape de-o uşoară stânjeneală. Sigur îşi da seama că bărbatul făcea ochii prea mari în faţa ei şi-asta o făcea să se simtă neliniştită.

– Când o să-l termini de studiat?

– Oh…, spre sfârşitul iernii. Am altele care… Vrei să vii la un recital al nostru, sâmbătă?

Miquel Gensana a rămas cu gura căscată. Era imposibil şi totuşi femeia-aia nu-l respingea, nici nu-l credea o furnică, ea, o zeiţă! A deschis gura ca să-i răspundă că da, da, locul şi ora, voi fi-n primul rând, voi fi-n primul rând adorându-vă. Adorându-te. A-nghiţit în sec şi-a-nchis iar gura. Ca s-o deschidă şi să-i scape:

– Şi bărbatu-ăla, nu stă aici?

– Care bărbat?

– Cu mustaţă.

– Aaa, Armand... – A zâmbit, zâmbetul putea însemna mii de lucruri. – E doar managerul meu. – L-a privit în ochi: – *Opus 100* de Schubert. Vii la recital?

Ai plecat de lângă mine, Miquel, căci voi, tinerii, nu vă apreciaţi părinţii. Nici părinţii spirituali. Până nu-s morţi. Cu tine n-o să se-ntâmple, căci ce-am de gând să-ţi spun, sigur o să te facă să mă renegi. Indiferent ce-o să simţi pentru mine sau contra mea, să nu arzi niciodată caietul ăsta: e singura mea legătură cu amintirea. A venit acum timpul să-ţi vorbesc despre ziua devenită a Şasea şi Ultima Simfonie a catalogului meu. Sau, mai exact, noaptea. Era rece, geroasă. Veneam de la premiera unei piese de Bartra, cu spiritul înălţat şi, cum era destul de târziu, m-am strecurat în casă, tiptil. Am găsit balustrada pe pipăite şi-am început să urc din memorie scara, cu calmul pe care mi-l impunea vârsta. După câteva trepte, am zărit o fâşie de lumină. Venea din bibliotecă. M-am dat înapoi. Da: o dungă subţire de lumină sub uşă. La ora-asta? Poate Miquel se-apuca din nou de citit şi nu mai sta doar cu gândul la Gemma? Nu mi-aş fi-nchipuit niciodată c-o să-mi văd vărul, pe tatăl tău, prăbuşit peste masa din biroul meu, icnind mut. Câteva clipe am avut dubii, ce e mai bine: să-nchid uşor şi să-i scrutez mâine privirea sau s-o iau de-a dreptul să-i spun, ei, Pere, ce naiba ai? De mulţi ani eu şi Pere ne-ndepărtasem. Mai ales de la a Patra Mare Simfonie. Nu ştiam ce să fac şi m-am lăsat în voia instinctului:

– Ei, Pere, ce naiba ai?

Se vede că nu m-auzise, fiindcă plângea înainte, aplecat peste masă. Ca să vezi cum stau lucrurile: mă impresionează să văd bărbaţi plângând şi lacrimile-alea m-au făcut să uit pe moment diferendele dintre noi. M-am decis să-l ating uşor pe spate, ei, Pere, băiete, ce ai?

Don Pere Gensana Fugarul şi-a ridicat, tulburat, capul. Abia-abia şi-a reprimat un ultim suspin şi şi-a căutat batista. Întreruperea-l speriase. Şi poate-l deranjase.

– Nimic.

– Pe dracu', nimic. – M-am dus să m-aşez în fotoliul din faţa biroului, fotoliul meu de lectură. Ca să fac ceva, m-am apucat să umplu o pipă din cele pe care le ţineam pe masă. – Dacă nu vrei să-mi spui, nu-mi spune. Dar dacă pot să te-ajut…

– Nu poţi să m-ajuţi.

– Cum o cheamă.

– Bine-ar fi să fie o poveste de inimă.

– Hopa… Deci e ceva serios.

– Sunt ruinat. Nu pot să-nnoiesc utilajele, nu pot să fac faţă concurenţei cu Lozano.

– Asta o spui de mult.

– Dar am ajuns la capăt.

– Ce te gândeşti să faci?

– Să fug.

– Eşti o hahaleră.

– Da. Şi-o să m-ajuţi tu să scap de toate.

– S-o crezi tu.

– O să m-ajuţi. În numele vechii noastre prietenii.

– Doamne, Pere. Cum adică să fugi?
– Fug.
– Singur?
– E singura şansă să mă salvez. Am un colţişor şi…
– Singur?
– Da. Nu.
– Cu cine?
– Cu Mariona.
– Blondina de la vânzări?
– Da.
– Şi Maria?
– Îmi pare rău, dar…
– Şi fiul tău..
– Să-i fie de bine! E mare şi n-a vrut să m-ajute niciodată.
Nu mă urî, Miquel, aşa a spus tatăl tău.
– Uite ce-i, Pere. Acum nici eu nu te-ajut.
– Ba da, o s-o faci.
– S-o crezi tu!

Şi-a venit a Şasea Mare Decepţie. Pere a ridicat capul, ochii de-acum uscaţi, şi-a pus ochelarii şi m-a privit c-o privire rece, dură, de diamant brut, şi mi s-a părut că-s ochii lui taică-su, ai blestematului meu tată adoptiv. Mi-au trecut prin cap multe. Am auzit cum la „Sfântul Duh" bătea de două şi, dacă s-ar fi apucat cineva să se plimbe prin grădina Gensana, învelit în răceala zorilor ce nu-şi sloboziseră încă lumina, ar fi văzut palele de lumină ieşite prin

fereastra bibliotecii de unde condusese fabrica Antoni II Gensana Bastardul, unde Maur II Gensana Încornoratul îşi scrisese cele mai proaste sonete sau unde Antoni II Gensana Hrisostomul îşi redactase cele mai înfocate şi inutile discursuri ca să-i facă să caşte pe deputaţi. Ce nu şi-ar fi-nchipuit niciodată acest ipotetic şi congelat musafir nocturn al grădinii Gensana, e că-n clipele-alea Pere I îşi broda supranumele de Fugarul (pentru unii istorici şi Trădătorul); el, moştenitorul bastard, dar oficial, al trunchiului familial, cerea ajutor unicului element din familie, Maurici Fără de Ţară, care, ca fiu al Carlotei Multiubita, ducea-n spate pe deloc veritabilii Gensana. Privirea: privirea dură şi rece-a lui Pere:

– Am zis c-o să m-ajuţi.

– Vrei să mă şantezi, ca taică-tu?

Nu mi-a confirmat. M-a privit doar şi ochii lui mi-au spus, ei da, aş fi-n stare, la ananghie, să te-ameninţ c-o să răspândesc zvonul că preşedintele pe viaţă al Cercului e un fătălău depravat etcetera. Şi, cum i-am ghicit privirea, am comis slăbiciunea să-i ies în întâmpinare, să evit să cadă atât de jos al tău tată. Când se-ngâna ziua cu noaptea, i-am spus, răguşit, o să te-ajut, Pere. În numele vechii noastre prietenii. De-aceea, tatăl tău nu m-a şantajat: m-am şantajat eu, singur-singurel.

– Mulţumesc, Maurici.

– Cu o condiţie.

– Da?

– Să rămâi fidel Marelui Jurământ.

A trebuit să-i aduc aminte că-n urmă cu ani îmi jurase solemn că, orice s-ar întâmpla, o să lase casa pe numele tău, ca niciodată să nu se piardă. Nu m-am priceput să-nţeleg şovăirea de-o juma' de secundă înainte de a-mi răspunde. După câteva zile am aflat că-n clipa când reînnoia Marele Jurământ, casa era amanetată de câteva zile. De-aia, acum, când îţi scriu, încă-mi răsună-n minte vorbele lui Pere I Sperjurul. A zis îţi jur, Maurici; pe vechea noastră prietenie. Îţi jur, Miquel; aşa a zis tatăl tău.

Şi, de-atunci, unchiul tău Maurici Înşelatul a făcut lucruri foarte puţin onorabile. Ne-am întrebat, nu?, de-atâtea ori cu cine-a vorbit taică-tu în după-masa dispariţiei? Cu mine. V-am păcălit pe toţi, şi poliţia. Tot eu i-am luat biletele pe alte nume. L-am ajutat în diverse treburi cu acte false şi-am tăcut, tăcut, tăcut în faţa disperării mamei tale. Şi-n faţa tăcerii tale. Bănuiesc că de-aia mi-a explodat creierul. Câteodată, cred c-am fost totdeauna nebun. Câteodată, nu ştiu dacă laşitatea de-atunci m-a-mpins s-ajung nebun sau a Şasea Simfonie şi Sperjurul. În caz că-s nebun.

Şi totul s-a petrecut cum era scris. Am făcut pe şoferul tăcut, după o săptămână de pregătiri juridice şi logistice. O săptămână oribilă, căci ştiam că de-acum încolo n-o să mai pot s-o privesc în ochi pe Maria. În drum spre aeroport, în timp ce Pere I Neruşinatul îşi schimba papucii cu pantofii şi-şi punea restul hainelor pe care le-avea pregătite, l-am ţinut numai în insulte. I-am zis, deşi Mariona era o prezenţă mută, vorbeşte măcar cu Maria.

– Nu.

– Scrie-i.

– O să vedem.

Asta-nsemna nu. Aproape la fel de laş ca mine, tatăl tău, Miquel. Şi m-a pus să jur că-n viaţa mea n-o să spun ce-ţi spun acum şi că, de-aceea, locul, unde-o să meargă să stea, o să rămână-ntotdeauna-n mister. Şi-am jurat, în schimbul Jurământului său. Până-am ajuns în parcarea aeroportului.

– Hai, ajută-mă.

– Nu. Descurcaţi-vă. N-aveţi nevoie de mine.

Pere I Gensana Bicisnicul m-a bătut tandru pe umăr. N-o mai făcuse de-o sută de ani.

– N-o să uit niciodată ce-ai făcut pentru mine – mi-a spus.

– Nici eu.

Două, trei, patru secunde de tăcere, în care-am revăzut toţii anii de când ne cunoşteam. Şi mi-a trecut prin cap ideea sinistră că toate nenorocirile familiei, de la o vreme, veneau din iubirea clandestină şi pasionată a străbunicii Pilar

cu Pere Rigau Indianul. Sau, mai exact, din proasta idee de-a scrie jurnalul pasiunii. Cred că ideea-asta m-a dus la nebunie.

– La revedere şi mulţumesc pentru tot, Maurici. Şi iartă-mi măgăria. N-aveam altă…

– Du-te.

Brusc, şi fără să privească-n urmă, cum trebuie făcute asemenea lucruri, cum face sergent Samanta când îmi smulge leucoplastul, Pere s-a dat jos din maşină. N-am întors capul şi n-am zis nimic, căci nu voiam să vadă Mariona că plâng. Santarem 1012. São Paulo. BRAZILIA.

Erau câteva săptămâni de când Miquel frecventa cercul Teresei. La slujbă se observa că-i puţin absent şi Júlia, cu mult fler în asemenea lucruri, a insinuat chiar, nu o dată, că Gensana e-ndrăgostit. Strict vorbind, nu eram îndrăgostit, eram pierdut, legat de mâini, gata să-mi tai venele. Un psihiatru ar fi vorbit de dependenţă excesivă. Eu îi ziceam simplu, plutit în nori. Am ascultat din nou Trio Rimsky, am fost degeaba gelos pe cei doi Molineri, mi i-a prezentat şi-apoi Miquel şi Teresa s-au dus să ia cina-mpreună şi ea i-a spus că luna viitoare are două concerte la Paris şi-am întrebat-o dacă pot merge.

– Şi serviciul?

– Pot merge? – Şi ca un plod: O să fiu cuminte.

– E cu mine Armand – a zâmbit.

– Armand? Mustăciosul?

– Mustăciosul. – Mi-a zâmbit: Ce-i cu tine, Miquel?

– Presupun că-s gelos pe…

Prost. Ca să fii gelos şi să mai vrei să ai şi dreptate, sunt necesare bazele unei înţelegeri anterioare care, între Teresa şi mine, nu fuseseră niciodată puse. Am zâmbit, ca s-arăt că vreau să schimb subiectul.

– Gelos pe ce? – Acum ea era interesată de temă.

– Iartă-mă: nu voiam să spun asta. Tu ai viaţa ta.

– Şi tu, pe-a ta.

Enormă minciună. Miquel Gensana, pe-atunci, era un bărbat singur, îşi petrecea ziua citind, ascultând muzică, bătând expoziţiile, tot mai sensibil la frumosul artistic şi tot mai vulnerabil, şi c-o mamă care se stingea. Şi nimeni altcineva, exceptând cazul c-ar fi vrut să facă vreo referire la taică-su. Şi-n afară de asta, lucra la revista *Revista* şi-avea ca sarcină să scoată în evidenţă creaţia altora. Şi-asta făcea din mine Marele Pizmaş.

– Mi-ai spus că... Nu, nu contează.

– Nu, spune.

– Mi-ai spus că Armand e doar managerul tău.

Teresa a zâmbit iar. Miquel nu i-a observat o picătură de sudoare pe buza de sus. Cu zâmbetul încă pe buze, m-a privit în ochi.

– Armand a fost partenerul meu timp de... Mă rog, destul de mult.

Păi! Ce credeai, îndrăgostit imbecil, intrat până-n gât în rahat, că fata-asta se păstrase fecioară pentru tine? Nu, Gemma, mă lasă rece că te-ai culcat cu douăjdămii de tipi, zău.

– Iartă-mă... N-am nici un drept să-ţi cer explicaţii, Teresa...

– Mulţumesc.

În clipa-aia, la masa de-alături s-a aşezat cineva şi ne-am simţit un pic stânjeniţi. Ne-am făcut că nu observăm.

– Aţi... rupt-o de mult?

– Dar nu mi-ai spus chiar acum că n-ai nici un drept să...

– Da, da. Iertare, Teresa. Dar... Nimic, n-am spus nimic.

– Cinci luni.

– Aha.

– Da. Am terminat-o. Dar a rămas managerul meu.

– De ce?

– Fiindcă-i foarte bun.

Era ceva murdar să smulgă informaţii de la fata care-l privea, mereu zâmbind, dar un pic de departe. Şi-am ales să-i povestesc viaţa mea, tot ce se putea povesti din ea. Câteodată, cred încă, să vorbeşti despre tine, înseamnă să faci curat înăuntrul tău. Problema e când acolo-s mulţi Toro care te-obligă să treci sub tăcere unele scene.

– Cu mine nu le-ai trecut sub tăcere. – Júlia a chemat chelnerul şi mi-a zâmbit. – Ei?

– Poate fiindcă te iubesc.

– Sau fiindcă eşti disperat.

Doamne, Júlia!

Au cerut cafea şi Miquel a avut o extrem de utilă dezbatere despre armagnac şi cognac, c-un *maître* indignat de sfânta ignoranţă a lui *monsieur* de la *dix-huit*. Până la urmă au luat un Torres cinci. Şi Miquel i-a vorbit Teresei despre Gemma, despre muncă, despre viaţă. Şi ea-l asculta cu mult interes. Apoi a condus-o acasă, a visat-o, s-au întâlnit iar şi, după patru-cinci zile, în tăcere, în mijlocul Pieţei Catalunya, şi-au dat seama că se-ntâlnesc. Şi el i-a cerut să se ducă s-o vadă lucrând, însă n-a cedat. Dar i-a oferit să meargă la Paris.

– Şi Armand?

– Ce tot ai cu Armand?

Era prea bătrân să-nţeleagă asemenea lucruri. Ea era o femeie tânără, crescută altfel, sigur cu mai multă experienţă în relaţii şi-un curriculum plin de căderi care-i bătuciseră pielea şi-o ajutaseră să facă uz de metoda compartimentului etanş şi, când zicea Armand mi-a fost partener, iar acum mi-e doar manager, nu doar că probabil nu minţea, dar, în plus, contactul profesional cu Armand nu-i producea nici o zguduire sentimentală. Cu totul invers decât i se-ntâmpla lui Miquel. Şi Miquel s-a dus la Paris cu Teresa şi cu Armand, după ce-a clădit un munte de subterfugii în

faţa lui Duran: la Paris, o să-i ia interviu lui Lluís Claret şi cheltuielile de călătorie juma-juma, *Revista* şi el; dar asta-nsemna o săptămână de necălcat la redacţie.

– Are haz, să te duci la Paris să vorbeşti cu Claret.

– Dacă nu dă niciodată pe-acasă.

– Bine, Gensana… – Faţă de suferind de ficat. – Şi pozele?

– Le fac eu.

– Vax. Eşti afon.

Era finalul demersului, trebuia să improvizeze: Parisul merita o poză.

– Nu, nu: vreau să zic c-am la-ndemână un fotograf.

– Cine e?

– Un anume Armand. Foarte bun.

– Armand şi mai cum?

– Armand Armand. Nu-l ştii?

– Nu.

– E bun. Nu-ţi face probleme.

– Cu tine mi-e dat să-mi fac veşnic probleme, Gensana.

Şi mie. Cu mine, o să-mi fie dat veşnic să pătimesc, dar asta e. N-am comentat cu Duran, fiindcă tocmai îmi da aprobarea c-un gest plictisit al mâinii, dând de-nţeles că are de lucru şi întrevederea s-a terminat. Duran, întotdeauna dând de-nţeles că-i scoţi o măsea când îi ceri ceva, dar, până la urmă, spunea da, fiindcă-n câţiva ani, de când îl vedea lucrând, ajunsese la concluzia că Miquel e cel mai bun. Cel mai bun să se lase orbit de munca altora. Şi-aşa am plecat la Paris, însoţit de excelentul fotograf Armand Armand, fost amant al iubitei mele Teresa, căreia încă nu-i spusesem c-o iubesc.

Claret a fost deosebit de amabil; eu, destul de confuz, nu i-am luat un interviu memorabil. Dar am învăţat multă muzică în cele trei ore cât am stat împreună. Şi-apoi, a simţit dorinţa s-o audă pe Planella pe viu, n-o mai văzuse de când avea cozi.

Teresa a cântat concertul numărul trei de Saint-Saëns. La Paris. Teresa era-n stare să cânte Arenski sau Ceaikovski, la Sankt Petersburg şi s-o creadă lumea rusoaică. Saint-Saëns, la Paris, da. Şi-a făcut-o teribil de bine. Până şi Barenboim şi-a-mblânzit chipul, în timp ce-o privea, bătaia încremenită, ochii strălucitori, şi eu mă simţeam cel mai gelos bărbat din lume, fără scăpare, căci toţi o admirau pe femeia-asta, toţi o doreau şi eu sunt o cârpă, cel mult o perdea din camera ei. Şi la Claret, oricât ascundea, am văzut aceeaşi privire.

– O cunoşti personal? – m-a-ntrebat, când i-am spus la sfârşit că mă duc s-o salut.

Sunt dragostea ei ideală, dar încă n-o ştie.

– Păi... I-am luat un interviu şi...

– E-adevărat, evident... – A arătat cu capul spre uşa cabinei de care ne-apropiam. – E foarte bună. Şi încă mai poate să facă progrese.

Teresa a rămas înmărmurită să-l vadă pe Claret că... M-a privit cu recunoştinţă şi mie mi-era clar că Parisul merită un Claret dacă Teresa-ţi răspunde cu-atâta gentileţe. Eram fericit. Îmi lipsea doar un pic de curaj să-i spun, Teresa, iubito, te iubesc nebuneşte, eşti lumina vieţii mele, tu eşti drumul, adevărul şi viaţa, nu pleca, nu rupe cu mine că noi, tu şi eu, n-am început să trăim. Dar e imposibil să mă iubeşti. Şi-n timp ce Armand Armand ne pisa cu aluzii la agenda Teresei şi la angajamentele următoare şi Claret, Teresa, Barenboim şi-o tinerică drăguţă încercau să vorbească despre muzică, mi-am adus aminte ceva oribil:

– Pozele!

S-au uitat la mine şi m-am făcut roşu ca racul.

– Trebuie să fac nişte poze.

Barenboim a-ndreptat spre mine un soi de trabuc pe care-l molfăise-ntruna.

– Nu vreau poze.

Miquel l-a privit şi l-a privit pe Claret derutat:

– Ca să-nsoţească interviul lui… – Şi-a arătat timid spre el.

Demersul pe lângă Armand Armand, fotograf la *Grande Écurie du Rois*, a fost ultraabil; i-a adus aminte de frumuseţea celor pe care le făcuse pentru un *book* cu Planella şi i-a proptit, cu un zâmbet, un aparat în mâini: un fleac, patru-cinci poze, cu violoncelul.

– Nu-l am aici.

– Atunci, privind pe fereastră, gânditor.

– Are cineva bomboane cu lichior?

Inima mea sfâşiată între datoria de-a mă-ntoarce la Barcelona cu poze ca lumea, cu Claret, şi-obligaţia de-a-lua-o ca fulgerul spre cea mai apropiată cofetărie. Lui Miquel i s-a repetat tahicardia din timpul războiului.

După o oră, cu Moët încă proaspăt, buzele fermecătoare ale Teresei mişcându-se şi-nvăluind a patra sau a cincea bomboană, ea, Barenboim şi Claret s-au scufundat c-o uşurinţă jignitoare în concertul lui Alban Berg, pe care primii doi urmau să-l cânte la sfârşitul verii şi Miquel a aflat că acest concert nu era doar propriul recviem al lui Berg, nici doar descrierea suferinţei, a morţii şi transfigurării lui Manon Gropius, ci o veritabilă Carte a femeilor.

– Ce bune! Cu cognac, nu? – Teresa.

– Armagnac – a precizat cineva de parcă-ar fi ştiut viitorul.

Şi Miquel nu ştia că melodia din Carinthia trimite la Mizzi, o primă iubire, şi la fiica lor. Şi că prezenţa numerologică a lui Hannah se centra pe numărul zece şi că Berg era însurat şi-avea nevastă şi m-am gândit, ce grandioasă carte-a femeilor a scris Berg cu soţia, fiica de departe, Mizzi, Hannah, Manon, Berta, Gemma şi Teresa, şi

cum de-i concertul dedicat unui singur Engel şi nu tuturor îngerilor din viaţa lui. Dar m-am simţit solidar cu Alban Berg Divinul şi indignat că-n timp ce eu dau cu capu-n zidul sterilităţii, el găsise calea să transforme suferinţa în artă.

– Ideea se-asemănă mult cu *Moarte şi transfigurare* de Strauss.

Nu ştiu cine-a spus. Poate eu. Barenboim, după ce-a consultat c-o privire rapidă fata superbă şi tăcută care se mlădia lângă el, ne-a promis o cină la Procope, la concertul lui Berg.

– Ador stridiile – a zis Planella.– Şi-atunci eu voiam să fiu perlă.

Ce-şi aducea-ntr-adevăr aminte Miquel era că, atunci când intrau în hotel, el gândea de-ar fi posibil, Teresa, noaptea-asta, şi Armand Armand i s-a proptit în faţă şi i-a dat înapoi aparatul.

– Presupun că le developezi tu.

– Cum să nu. Mulţumesc. – Miquel arăta spre aparat. – Ascultă, care-i numele tău de familie?

– Poch – a răspuns Armand Armand.

– Aha.

– Şi? – Júlia se juca cu ceaşca de cafea.

– Ce şi?

– Tu şi Teresa.

Voia să ştie dac-am făcut dragoste. Júlia voia să ştie dacă la Paris şi tot restul. Miquel a rămas un timp pierdut, a luat o gură de armagnac Torres cinci şi s-a gândit la Teresa invitându-l la ea-n cameră peste-o jumătate de oră şi el tulburat, fiindcă nu credea c-o să se poată-ntâmpla vreodată şi-a zis, da, sigur, Teresa, şi după fix o jumătate de oră era-n faţa ei şi-au făcut dragoste, da, mult, şi el s-a simţit atât de contopit cu femeia atât de fantastică, încât a uitat să-i spună c-o iubeşte şi n-am mai iubit pe nimeni atât de intens ca pe Teresa.

– Păi... Eu şi Teresa... Normal.

Nu-i uşor de spus, Miquel dragă, dar e greu să-i judeci pe alţii. Căci avem întotdeauna tendinţa să tragem spuza pe turta noastră. În acest sens, mama ta a fost exemplară, niciodată n-am auzit-o criticându-ţi tatăl, c-a fugit. A durut-o, s-a simţit umilită, dar nu l-a criticat niciodată, după câte ştiu eu, nici în faţa ta. Eu nu pot urma un atât de fantastic exemplu, căci Pere, deşi mi-a fost mulţi ani un mare prieten, e protagonistul celor Şase Mari Decepţii. Cu nebunia mea, am reuşit să păstrez un soi de tăcere care-ar putea denota o atitudine morală nobilă. Dar n-a fost aşa: tatălui tău îi datorez şase decepţii şi de-aia-ţi spun acum câteva lucruri care nu vreau să rămână în uitare totală. Ştiu că Pere şi tu n-aţi avut o relaţie fantastică. Că el n-a-nţeles niciodată că şi tu fugi fără să-i spui ce şi cum. Familie de fugari! Şi n-a-nghiţit niciodată că nu i-ai fost alături, la fabrică, şi-a trebuit să se bazeze pe nepot, pe Ramon. Asta, dacă vrei, explică distanţa care s-a creat între voi.

Deci: părinţii tăi trăiau de mult în tăcere, aproape că nu vorbeau între ei. Mama ta bănuia cauzele, dar n-a-ndrăznit să aibă nici o reacţie şi nu ştiu de ce, nici acum, ea, o femeie curajoasă. Cert e că taică-tu era combinat cu Mariona de mult şi-nainte-o făcuse cu alte vreo două. Când au fugit, era-nsărcinată. Ai un frate, Miquel, în Brazilia.

Şi-n ziua când Miquel parcurgea rândurile unchiului, a murit mama. Singură, în apartamentul din Feixes. Fără Miquelii ei. Avea şi ea, precum unchiul, Miquelii ei, originalul şi copia, schiţa şi textul definitiv. A murit fără ei, fără cel ce-i fusese bărbat, fără casă şi fără unchiul căruia atâta-i plăcea să vorbească de morţi.

Şi Miquel s-a simţit plin de amărăciune, fiindcă era convins că nu-i făcuse mamei lui nici o bucurie, în toată viaţa; şi ea nu se plânsese, căci avea tăria femeilor. Şi nu şi-a putut ierta c-a murit singură, doar cu amintirea a tot ce pierduse. Şi-n drumul inevitabil prin cimitir, Miquel s-a gândit şi eu am început, unchiule, să-mi număr morţii şi-ajung la concluzia că nu înţeleg de ce există viaţă dacă trebuie să se piardă totul o dată cu moartea şi mi s-a părut că-s ca fetele de la birou care fac eforturi titanice să nu se îndrăgostească, să evite astfel lovitura dezamăgirii. Poate-atunci i-a venit ideea că singura formă de-a accepta viaţa, ce i-a fost dat s-o trăiască, e să rămână senin în faţa evidenţei îngrozitoare a morţii. Da: şi-n plus, era îndrăgostit. Biata mama, n-apucase să afle că-s îndrăgostit.

Aştept de ore.

– Vezi să nu putrezeşti.

– Trebuie s-ajung acolo,Júlia, ce dracu',ţi-am mai spus!Paharul de plastic,cu zaţ de cafea,a luat-o drept spre coş.

– Dacă nu răspund, n-am cum să inventez convorbirea.

– Să fi stabilit că suni tu.

– Am făcut ce-am putut.

– Nu, madam. – Miquel, furios, pumn în masă. – Nu se lasă clientului iniţiativa.

– Ascultă, copile!

– Nu. E elementar. Dacă nu-i e clar totul, uită. – Şi-a pocnit fruntea cu două degete. – Pricepi?

Júlia şi-a luat hârtiile cu care umbla veşnic în mână când trecea de la o masă la alta şi s-a-ntors, învăluită în ţârâit de telefon, în colţul ei, vizibil îmbufnată. Jignită. Şi-acum, ce-avea de făcut, Miquel? Să-i ceară scuze? S-o trimită la dracu'? A căutat din ochi ţigările, a luat receptorul şi-a făcut număr de interior: 12.

– Da.

– Hai, nu te-mbufna.

– Du-te şi te culcă!

Şi-a-nchis. Miquel a oftat. Şi-acum? Să uite? Să se gândească la Teresa? La articolul care trebuia scris pentru rubrica de muzică, până mâine la zece? Sau cel mai bine să se ducă la masa Júliei şi s-o plesnească de faţă cu toţi, pentru impertinenţă? A tras doar sertarul să ia ţigările. Cum împărţea biroul cu Lali, nu ştia niciodată unde-i sunt lucrurile. Nu le-a găsit şi şi-a zis, uite-aşa fumez mai puţin. Dar în timpu-ăsta, drumul, ce urma să-l poarte spre Lawrence Durrell, depindea de-un telefon care, se pare, n-o să se dea-n veci. Şi-atunci a sunat telefonul.

– Miquel, pentru tine.

– Cine e?

– Nu mi-a spus.

– Ţi-am spus de mii de ori că…

– Ştiu, dar m-a luat repede… – Linişte. Era clar pentru toţi din birou că Miquel Gensana, steaua gazetăriei culturale, azi e cu fundu-n sus. Şi vocea lui Lali, acră: – Vorbeşti sau nu?

– Da, sigur… Alo.

– Ei, băiete, Bolós.

– Ei, ce faci. – N-a fost în stare să pună entuziasm. – Cum merge politica. – Nu punea nici semnu-ntrebării.

– Bine. N-avem de ce ne plânge. Cu gândul la generale.

– Veşnic aveţi în cap alegerile.

– Nu te băga, tombateră. Luăm prânzu-mpreună?

La Agut, şi plătea strălucitul deputat; nu era rău. Câtva timp, Miquel nu s-a mai gândit la Durrell. Discuţia o lua-n toate direcţiile şi Miquel nu pricepea exact ce vrea Bolós, sigur voia ceva anume. Până la cafea a ţinut-o-n elogii la adresa prestigiului şi-a solidităţii muncii prietenului. Sunt la fel de mândru ca tine, Miquel.

– Eu nu-s mândru.

– De ce?

– Uf! E greu de… – L-a privit în faţă. – Ştii ceva? Aş fi vrut să fiu eu poetul intervievat, romancierul recenzat, muzicianul analizat. Şi trebuie să mă mulţumesc să privesc totul de-afară.

– Tu faci activitate intelectuală de profunzime. – Cu degetul spre el decretând. – Artistul exprimă doar sentimente.

Ce să-i fi spus dacă dragul de Franklin era tufă-n probleme de artă?

– Nu-i chiar aşa, Bolós. Criticul poate fi erudit; savant, dacă vrei. – L-a privit disperat. – Dar nu-i creator.

– Ai chef să-ncurci iţele. Şi tu faci artă.

– Nu, Bolós.

– Scrii al dracu' de bine. Şi-apropii arta de noi, muritorii.

Cum nu mai bea vin de-o lună să dea jos burta, Bolós a-nchinat cu paharul cu apă. Miquel i-a răspuns c-un zâmbet şi-a ridicat paharul cu vin.

– Când se uită-n spate, criticul vede umbra eunucului.

– Îîî?

– Cine-ar vrea să fie critic, dac-ar putea fi scriitor?

– Omule…

– A spus-o Steiner.

– Cine-i Steiner?

– Un critic. Un mare critic. Aş vrea să-i iau, odată, un interviu.

– Omule, eu… Nu mă pricep, dar… – Şi-a terminat apa dintr-o-nghiţitură.

– De ce m-ai invitat?

– Mă-ngrijorează Rovira.

Deci, în alt fel, cei trei prieteni erau din nou împreună. Cum o să fie din nou peste zece ani, la cimitir, Júlia. Bolós mi-a spus că Rovira e tot mai dus, în căutarea lui Montserrat ideală, şi luase nişte blenoragii colosale, dar nu voia să rămână-n şomaj sexual. Dac-o ţine-aşa, o să ia sida.

– Ei, hai, e măricel. – A golit paharul. – Când ai vorbit cu el?

– Noaptea-asta. Şi nu vorbeşte decât de regulat.

– Cu slujba cum îi merge?

– Bine. Dar cred că-l lasă rece: n-are vagin.

– Tu crezi că Montserrat asta… – Miquel a dat din cap să-şi alunge un gând absurd. – Nu, nimic.

– Ce voiai să spui?

– Nu, nimic.

– Ba da. Mă interesează. Rovira e prietenul meu şi-a ajuns un dezastru.

– Nu, mă gândeam dacă... – A ridicat capul. – E şi prietenul meu.

– Ştiu. – A pocnit din degete să-l îndemne să continue şi-un chelner a ţâşnit de după-o coloană. – Ce ziceai?

– Domnii doresc...

– Nu, mulţumesc. Eu...

– Încă puţin vin?

– Nu, nu, chiar nu... Ne simţim bine.

Chelnerul a plecat să se-ascundă iar, c-un aer ofensat. Bolós a repetat gestul să stăruie că vrea un răspuns. Chelnerul şi-a scos capul de după coloană, dar şi-a reprimat impulsul.

– Că de mult mă gândesc dacă-a existat vreodată Montserrat asta.

– Hopa! Vrei să spui că Rovira e ţăcănit?

– Nu ştiu...

– Cine-i asta?

M-am întors. Júlia venea spre mine, cu directa deja pregătită, c-o hârtie-n mână. Era serioasă şi nu mă privea-n faţă.

– Bună. Au sunat de la Marsilia. Durrell vrea să stea de vorbă cu tine. – Asta-nsemna, ce mama dracului, când m-apuc de ceva, o fac ca lumea.

– Bolós, un prieten. Júlia. Colegă de serviciu.

– Încântat.

Înainte s-apuce Miquel s-o-ntrebe cum de-ai ştiut că-s aici, Júlia dispăruse, cam ţeapănă, să demonstreze că nu i-a trecut supărarea.

– Frumoasă, nu?

– Ascultă, Bolós, trebuie să te las. – A fluturat hârtia adusă de Júlia drept scuză pentru graba lui bruscă. – Am de gând… – am coborât vocea să păstrez secretul şi să-i dau veştii mai multă greutate – să pun mâna pe Lawrence Durrell.

– Mamăăă! – Surprins, admirativ.

– Urează-mi noroc.

Bolós nu s-a clintit. Părea mai degrabă iritat de sfârşitul atât de brusc al mesei. A făcut un gest spre Miquel, cu ceaşca de cafea. Şi, cât se ştergea pe buze cu şerveţelul:

– Cum o cheamă pe fata care-a venit?

– Júlia.

– E superbă. De unde-ai scos-o?

Am obţinut repede legătura. Foarte repede. În cinci minute erau fixate călătoria şi interviul.

– Vezi? – Júlia, la birou, fără masca de supărată. Mi-a făcut plăcere să văd c-o interesează proiectele mele şi-am luat-o spre masa mea, ocupată de Lali: eram chemat, după cât se părea urgent, la telefon.

– Nu te supăra, Lali. Trebuia să fiu deja plecat.– Şi-n receptor: Alo?

– Miquel? Tu eşti?

– Teresa. – Am coborât vocea. Graba, nervii, s-au topit toate. Júlia mă privea de la masa ei, am impresia c-un pic de ciudă, se pare că ochilor ei nu le scăpa nimic. – Ce doreşti?

Era prima oară când Teresa-l suna la serviciu. La serviciu sau unde-o fi: era prima oară când Teresa-l suna-n viaţă. Ca şi cum conta normal pe el. De parcă, s-o urmez la două-trei recitaluri, s-o-nsoţesc la Paris, s-o ascult

interpretând Saint-Säens, c-un zâmbet de bucurie pe buze, s-ajut ca Barenboim şi Claret să rămână uimiţi, de parcă noaptea de la hotel, de parcă toate ar fi consolidat treptat ceea ce pentru mine era inevitabil.

– Ce treburi ai azi?

Un car: să termin de citit *Quintetul din Avignon,* să-mi revăd însemnările despre *Quartet* şi să le completez, să refac planul interviului cu Durrell, să iau legătura cu Magris, să-i citesc cartea pe care-o ţin pe noptieră şi să-ncep să mă gândesc la primele linii de bază ale interviului cu el care, sigur, o să fie complex. Dementă.

– Absolut nimic. Sunt liber. De ce?

– Aş vrea să te văd.

Şi eu aş vrea să te văd, Teresa, iubito. Era ştiinţific demonstrabil, cu datele-n mână, că-n clipa-aia Miquel Gensana era bărbatul cel mai fericit din lume. În picioare, în faţa mesei lui ocupate de Lali, întorcându-i spatele Júliei care-i străpungea probabil ceafa, în timp ce se prefăcea că-i până peste cap concentrată pe ilustraţia de la pagina trei.

– Când vrei.

– Vin să te iau?

– Ştii unde?

– Da.

– Dacă vrei, eu…

– Vin să te iau.

A-nchis. Am rămas câteva minute statuie, cu receptorul în mână, până când Lali, fără o vorbă, mi l-a luat, că avea nevoie. M-am întors. Cea mai bună dovadă că Júlia sta cu ochii pe mine era că, în clipa când m-am răsucit, era ultraadâncită în treabă. Miquel şi-a strâns hârtiile, fotocopiile cu Durrell şi Magris, a zis *au revoir, je m'en vais à la gloire*, şi-a aruncat fularul în sus să i se-nfăşoare pe gât şi-a ieşit în hol să-şi aştepte iubirea. Duran tocmai intra, punând universu-n mişcare, cu brânciul lui.

– Nu ziceai că pe fotograf îl cheamă Armand Armand?

Iubită Teresa, aş vrea să-ţi sărut umbra, să fiu mereu lângă tine, să nu trebuiască s-ascult niciodată *Novelletten* ale destinului meu, să te văd goală, să te-mbrăţişez, să simt că mă iubeşti, să facem la nesfârşit dragoste, să-ţi ascult glasul, al tău şi-al viorii tale. Asta e fericirea.

Deocamdată Miquel nu se vedea-n stare să-i spună aceste evidenţe Teresei. Au vorbit despre proiectele ei; i-a cerut chiar părerea dac-ar trebui să includă câteva bisuri anume la Valencia (el a zis da) şi l-a rugat s-o-nsoţească acasă, că vrea să-i asculte progresele în concertul lui Alban Berg. Teresa se simţea singură. Ea, care-avea la dispoziţie tot, se simţea singură. Au băut limonadă, el i-a ascultat progresele şi i-a-ntors pagina, deşi ea aproape ştia mişcarea întâi pe de rost. Şi lui i se părea că-l ascultă pe Heifetz, Dumnezeule, cum poate avea atâta intuiţie muzicală o femeie de douăzeci şi nu ştiu câţi ani?

– Câţi ani ai, Teresa?

– Treizeci şi doi.

– Eu, treizeci şi şapte.

– Ştiam.

– Nu ţi-am spus niciodată.

– Cum ţi s-a părut?

– Eşti foarte sigură. Îl interiorizezi mult.

– Când ating coardele, îl simt ca pe-un recviem.

Eu, când o ating, simt că-mi curge viaţa prin vine. O fac uşor, cu vârful degetelor, cu smerenie, atingerea mâinilor, contactul şovăielnic cu un obraz… şi, dacă am un pic de curaj, chiar acum îi spun c-o iubesc. Era de necrezut pentru mine c-am petrecut o noapte la Paris. De bună seamă, fiindcă eu, cu Teresa, o luam întotdeauna de la-nceput.

– Trebuie să-ţi spun ceva, Teresa.

Teresa a pus vioara-n dulap şi s-a-ntors. Avea în ochi întrebarea şi Miquel a-nceput să navigheze:

– Că…

Deci: e un bărbat de onorabil prestigiu în munca lui. Are o vârstă care nu poate fi considerată înaintată. E corect îmbrăcat. Se comportă civilizat şi gentil. De ce, atunci, Miquel Mutul, nu eşti în stare să-i spui un lucru atât de simplu. Fiindcă Miquel împingea până la exagerare admiraţia pentru oameni, atât de mult, că-l puteau chiar orbi. Şi-atâta admiraţie îl micşora. Cel puţin e una din teoriile pe care le susţin despre capacitatea mea înnăscută de paralizie în faţa unor ochi frumoşi.

– Că… mă bucur mult că-s prieten cu tine.

Teresa a venit lângă mine. Îi făcuse plăcere s-audă ce-i spusesem. Mi-a prins capul, m-a tras încet spre ea şi mi-a dat un sărut pe care nici azi, Dumnezeule, nu l-am uitat, Júlia.

Júlia a luat ultima gură de cafea şi, după freamătul buzelor, am înţeles că mai vrea. Am pocnit din degete după *maître*, dar şi-a făcut apariţia un chelner şi i-am făcut semn, încă două cafele.

– Nu, eu nu, că…

– N-avem nici o grabă. – I-am spus chelnerului că da, două, şi mi-am dat seama că Júliei nu-i ardea de cafele, ci de ce-i povestea Miquel.

– Nu te opri. Mai spune-mi. Spune-mi tot.

– Nu ştiu mai mult despre Bolós. Ţi-am spus c-a fost prietenul meu de suflet, dar avea unghere din care eu lipseam.

– Al femeilor.

– Şi-al politicii, că eu sunt tombateră, aşa zicea.

– Sau dezertor.

– Am eu singur destule motive de insultă.

A râs stingherită. Şi eu. Deşi chipul Júliei mi-aducea prea mult aminte de slujbă, am râs amândoi şi eu mă gândeam că Júlia-i o femeie frumoasă, inteligentă, cam ţâfnoasă, şi eu mă simţeam un pic, nedesluşit şi ilogic, proprietarul ei de-o grămadă de ani; poate fiindcă, de când intrase-n redacţie, fusese repartizată pe lângă mine şi-mi revenise s-o-ndrum. De-aceea Miquel a-nclinat spre un ton între simpatic şi patern:

– Nu ştiu ce să-ţi mai spun de Bolós.

– Mi-ai spus deja.

– Nu ţi-am spus mai nimic. Am vorbit despre mine.

– Îţi zic că mi-ai spus. – A oftat, puţin obosită. – Destul ca să fac articolul.

– Am senzaţia că nimic din ce-am spus n-o să poţi pune.

– Nu contează. Mă interesa şi să-l cunosc mai bine.

– Îţi lipseşte?

– Eram prieteni, ţi-am spus.

– Prieteni? Nu ştiam că vă vedeaţi…

– Ei…

Câteva clipe a şovăit; nu ştia dacă-i poate spune sau nu. S-a jucat un timp cu ceaşca de cafea, o răzuia cu unghia, de parc-ar fi vrut s-ascundă o mică ciobitură. Nu ştia dacă-i înţelept să-i spună, uite ce-i, Júlia: n-a murit. A fost ucis.

Când tocmai îşi da drumul la gură, s-a oprit, la timp. Toată frica, pe care-o ducea-n el de cinci zile, l-a năpădit deodată, ca o izbitură. Primul telefon îl primise cu cinci zile-n urmă. Mesaj pe robot. Glasul lui Bolós, nu ştia de ce, puţin tulburat, îi recita mesajul urgent, în şoaptă, parcă dornic să nu-l mai asculte nimeni: „Sunt Franklin, Simon. Ai grijă, Simon, careva ne vânează. Pe tine şi pe mine. De-adevărat. Răspunde-mi, auzi?, răspunde-mi. Dacă m-auzi, ia

receptorul, Simon." Dar Simon nu putea să ia receptorul, căci în clipa-aia era la *Revista* şi răspundea la telefon lui *signore* Bassani, care-i confirma c-a primit exemplarul din revista *Revista,* cu interviul şi-a fost plăcut impresionat de cât de bine-i cunoaşte el opera şi Miquel îşi zicea-n gând, asta-ar trebui s-audă Duran, şi Bassani mai cerea două-trei exemplare şi originalul interviului în franceză şi, mama ei de viaţă!, *signore* Bassani, că nu mai ştiu cum s-o-ntorc să potrivesc datele interviului cu András Schiff, că muzicienii circulă ca rândunicile şi nu-i chip de găsit o zi liberă, şi suntem pe punctul s-o lăsăm baltă sau să programăm interviul la Berlin, c-acolo-o să aibă libere două zile. Şi, când o să-i propun lui Duran, o să-mi spună, da' tu ce crezi, Gensana, eşti sonat sau ce, mă crezi bătut în cap? Caută-ţi altul, e plină lumea de muzicieni. Ia-i interviu lui Serrat, moaş'ta pe gheaţă! Sau lui Carreras, pricepi? Sigur că i-aş spune ceva, să nu tac. Sigur, *signore* Bassani, textul în franceză, *ça y est*. Aşa că era imposibil să poată Miquel s-audă strigătul de frică al lui Franklin Bolós Prieten de Suflet. După o după-masă barbară, obţinuse de la un ultrasceptic Duran să stea de vorbă cu Schiff, la Berlin, dar trebuia să mă descurc singur cu fotograful, ca-ntotdeauna, şi vrea o poză cu amândoi, la Poarta Brandenburg, spre Unter den Linden sau spre Tiergarten, cum vrei. Păcat c-au dărâmat zidul. Nici vorbă de clădirea Filarmonicii, c-aici n-o ştie nimeni. Să vadă şi cei mai distraţi cititori pe ce dau banii. Da, domnule Duran. Poarta Brandenburg. Şi, când s-a-ntors acasă, după ce s-a uşurat pe-ndelete, şi-a luat o bere rece cu Couperin ca fundal şi chipul stăruitor al Teresei, c-o mijire de zâmbet; Teresa regăsită, de la Londra, Teresa care-l durea cel mai tare, Doamne. Şi-atunci a băgat de seamă că lumina de la robot clipeşte, a sunat cineva, şi i-a dat drumul, şi-a auzit, sunt Franklin, Simon. Ai grijă, Simon, careva ne vânează. Pe tine şi pe mine. De-adevărat. Răspunde-mi, auzi?, răspunde-mi. Dacă m-auzi, ia receptorul, Simon. Şi-apoi tăcere, un oftat şi zgomot de telefon pus în furcă. Era glasul lui Bolós, evident. Sunase-acum două ore.

– Bolós?

– Da.

– Sunt Gensana.

– Ai, Gensana, oh! – Senzaţie de uşurare la celălalt capăt al firului. – Ai grijă, m-auzi?

– Poţi să-mi spui ce se-ntâmplă?

Câteva clipe de şovăială. Mi-am închipuit că Bolós e atent să nu-l audă nimeni din casă. A continuat în şoaptă.

– Hai să ne-ntâlnim.

Ce lene, la jumătatea berii. Şi-asta numai din cauza obsesiilor lui Franklin.

– Adică…

– Simon, îţi jur, nu glumesc. Peste-o oră, la turn.

Şi-a-nchis. A-nchis! Bolós în postura de romancier! Bolós dornic să-l imite pe Orson Wells! O-ntâlnire pe turn, pe Tibidabo, parc-ar fi Praterul din Viena! Ca pe timpuri! Am izbucnit în râs. Dar, în loc s-o iau spre duş, m-am încălţat, resemnat, mi-am terminat berea şi-am intrat iar în traficul incomod de la opt seara.

Miquel a ajuns punctual, exact după-o oră, la picioarele turnului. Băiatul de la intrare n-avea părul ca mătasea porumbului şi nici nu mesteca gumă. Era o fată brunetă şi zgârcită la vorbă şi nici nu era coadă prea mare ca să merite să ameţească-n cabină. S-a gândit că n-o să-i fie prea greu să-l convingă pe Bolós că, dacă vrea să vorbească-n taină, nu-i nevoie să-l facă să verse, că pot vorbi aşezaţi în tihnă pe-un scaun de metal de la mirador, c-o-ngheţată de ciocolată-n mână. După jumătate de oră de aşteptat, a-nceput să-i blagoslovească oasele lui Bolós şi lipsa lui de punctualitate. După o oră de aşteptare, i-au venit ceva gânduri ciudate, dar vagi. Şi, la zece seara, cu cerul practic negru, s-a hotărât să-l sune să vadă ce dracu' face. Şi, dintr-un soi de precauţie, a zis, bună, Maria, sunt Gensana.

– Da. Vrei să vorbeşti cu Josep Maria?

– Da. Ce faceţi?

– Bine. Nu-i acasă. Şi tu, cum merge?

– Bine, merge. Când se-ntoarce?

– Nu ştiu. A zis că iese puţin, dar nu s-a-ntors încă.

– Ştii unde s-a dus?

– Nu. – Senzaţie de alertă. – De ce?

– Nu, nu. Să-mi fac o idee de... de... Ştii ceva? O să-l sun mâine.

– Cum vrei.

– Nici n-am nimic urgent. Hai, te-am pupat.

– Pa, Miquel.

La ora-nchiderii parcului de distracţii, când fata brunetă-şi lua geanta şi se-alătura altor câtorva colegi, când Miquel începea să simtă un gol în burtă, de foame, nici urmă de Bolós şi de frica lui. A şovăit ce să facă, să termine de bodogănit pe tembelul de fost prieten sau să se ducă la programul de noapte, la cinema Casablanca. Dar s-a-ntors acasă, spunându-şi că trebuie să se-apuce de schiţat interviul cu Schiff şi să-şi treacă-n revistă discurile cu el. Ajuns acasă, cele două-trei idei pe care le-avea-n legătură cu Schiff s-au topit, fiindcă-l aştepta alt mesaj.

„Tovarăşe Simon. Acum e rândul tău." Atât spunea mesajul al doilea. Şi glasul răguşit mi-era complet necunoscut. Cum adică „acum?". Şi-a aprins o ţigară şi s-a dus în balcon. „Acum." Adică Bolós deja... S-a uitat la ceas: imposibil s-o sune pe Maria, să-i zică, ei, fato, Josep Maria s-a-ntors? Întreg?, mulţumit? A, nu s-a-ntors? Fii atentă: pesemne l-a lichidat careva, stai liniştită, chestii din război. A intrat înăuntru. Câteva clipe i se păruse că, acolo-n balcon, oferea prea uşor cui ar fi vrut... Nu: era imposibil, să se-apuce cineva, la mijlocul lui nouă sute nouăzeci şi cinci... N-avea cum se duce la poliţie, fiindcă ori e vorba de-o glumă ori e de-adevărat. Dacă-i de-adevărat, nebunul de ucigaş o să spună poliţiei că el nu vrea decât să răzbune moartea fratelui, nepotului, tatălui, bunicului, mort de-o implacabilă critică-n ceafă. Şi comisarul Molina o să se-ntoarcă spre mine şi-o zică, domnule Gensana, dumneata eşti un ucigaş?, şi eu o să trebuiască să spun, tehnic vorbind, nu, dar... acum, c-o spuneţi, nu m-am gândit niciodată c-am putea vorbi de-un asasinat; am privit-o întotdeauna ca pe-o moarte de trădător. Şi mustrarea de cuget m-a-nsoţit totdeauna, aşa încât eu sunt astăzi eu şi căinţa mea de-o moarte necesară. N-am apăsat pe trăgaci, comisare, dar am

şters, c-un prosop murdar, sângele care picura pe podea şi, dacă vrei să ştii, comisare, n-am avut conştiinţa păcatului în clipa-aia. Acum însă e altceva: acum nu mă lasă să trăiesc; repet întruna că actele mele mă vor însoţi toată viaţa. Actele mele şi omisiunile mele. Şi, cine nu-i dispus să trăiască în inconştienţă, e obligat să înveţe să-şi accepte povara trecutului. Şi comisarul Molina o să-şi răsucească mustaţa, perplex, şi, ca să-şi ascundă deruta, o să-şi ia o figură de sociolog şi istoric psihanalist, o s-arate spre mine cu degetul, o să surâdă ca-n filmele de TV americane şi-o să-mi zică, dă-mi voie să-ţi spun ceva, Mike: dumneata, care-ai primit o educaţie creştină îngrijită, profundă şi intelectual adecvată, vii acum şi-mi spui c-ai fost în stare să ucizi? Dumneata, o persoană sensibilă din lumea artei, vii şi-mi spui c-ai pus mâna pe-un pistol şi pam? Şi eu o să spun nu, comisare Moulaina, nu-i aşa. Şi el ar răspunde: atunci cum? Şi eu, cum sunt foarte slab, o s-ajung să spun marea minciună, plângând şi strigând: Bolós! Franklin a tras, fiindcă japiţele de Xato şi Cunillera l-au lăsat pe jumătate viu, japiţele! Şi eu, doar în acest puseu de frică, voi şi denunţa trei tovarăşi şi voi deveni încă un trădător, demn de-a fi criticat în ceafă. Sau în inimă: critica mea, în inimă, tovarăşi. Ţintiţi bine-n inimă: nu mi-a funcţionat niciodată ca lumea şi-mi bubuie, şi-mi scapă prea mult de sub control, tovarăşi.

Deci nu se putea duce la poliţie să mărturisească. Nici să-l sune pe Bolós, la unu noaptea. Fără să ştie exact ce face, s-a uitat în cartea de telefon, la numerele serviciilor de urgenţă, dar n-a-ndrăznit... Şi dacă?...

Dacă asasinul există, o să-i fie uşor, fiindcă-am decis să nu mă ascund când am ieşit în stradă, la patru fără un sfert dimineaţa. Taximetristul prost ras? Cel cu maşina-aia de muzeu, care descarcă la Engràcia peşte? Am zis în gând, dacă e să tragi, trage. Şi-am intrat în maşină. Când să răsucesc cheia în contact, am strâns din dinţi. Explozia ar trebui să facă praf tot şi eu, precum Carrero Blanco, să mă-ntorc din nou în balcon, dar făcut ţăndări. Motorul a-nceput însă să toarcă liniştit şi m-am gândit, ce cumplit e să aştepţi ca cineva să... Şi m-am concentrat pe bietul Bolós. N-aveam cum să intru-n parcare şi să verific dacă-i e maşina acolo. M-am mulţumit să fac traseul de la Font d'en Fargues, de lângă casa lui, până la baza turnului de pe Tibidabo, mi-nchipuiam că pe-acolo-a luat-o, încet, aşteptând să văd, la orice colţ, cordonul cu roşu şi alb al unui echipaj de poliţie şi maşina lui Bolós făcută *emmenthal*. Prea multe filme.

Când se-ncadra pe banda de Arrabassada, şi-a zis că poate totu-i o glumă proastă, făcută chiar de Xato sau Cunillera şi, ca să sărbătorească, şi-a aprins o ţigară. Atunci a văzut luminile-albastre, la ieşirea din curbă. O maşină, două, un poliţist care dirija slaba circulaţie de la ora-aia, pe Arrabassada. O maşină, două, de poliţie. Poate comisarul Moulaina dând ordine. Şi din câte-am putut să ghicesc, ceva căzut în râpă, şi m-am gândit, asasin ticălos, asasin ticălos, şi-mi tremurau mâinile-n aşa hal pe volan, c-a trebuit să trag pe dreapta, chiar în mijlocul Curbei Paella, cu inima iar în stare de tahicardie, ca pe timpuri. Şi, după un sfert de oră de veghe, Miquel s-a-ntors acasă, cu nesiguranţa-n suflet, aşteptând să vadă dacă spune ceva vreun ziar la atât de puţine ore sau dacă-l sună cumva vreun prieten şi-i spune, îl ştii pe Bolos? Auzi că.

N-a dormit. N-a-ndrăznit s-o sune pe Maria. Şi dimineaţa, la nouă, când teoretic trebuia să se-apuce de interviul cu András Schiff, a sunat Pep Comes de la *Revista* şi-a zis, hei, Gensana. Îl ştii pe Bolós? Auzi că.

La ceai, la micul dejun, după o noapte sinistră, ştirile de la radio, în programul lui Bassas, au confirmat că Josep Maria Bolós, deputat în Parlamentul Catalunyei, e mort, victimă a unui tragic şi surprinzător accident de circulaţie care-a avut loc în zori, pe artera de Arrabassada. Şi lui Miquel i s-au amestecat lacrimile cu ceaiul, fiindcă-l plângea pe Bolós, prietenul care-i fusese alături o mie de ani, de-aproape sau mai de departe, dar care nu-ncetase să-i fie prieten, căci, dacă nu, de ce-acopereau lacrimile alte sentimente puternice, cum ar fi să ştiu ce mi se poate-ntâmpla mie-acum dacă glasul mesajului al doilea era real, nu visat. A fost ucis şi nu pot să mă duc să spun la poliţie. Bolós, prietenul meu.

La cimitir, m-am ascuns după ochelarii fumurii şi, deşi oficial prietenul de suflet al lui Bolós, am cedat locul prietenilor recenţi, colegii recenţi de Partid recent, autorităţile ce voiau să omagieze un om politic de-atâta viitor, în viitorul lui. Şi, foarte departe, Maria, mută, nu-mi cerea explicaţii cum de-am sunat chiar în clipa când, pesemne, Bolós

murea? Şi-a fost accidentul într-adevăr accident? N-am putut să-mi scot ochelarii, fiindcă eram convins că nu, n-a fost accident, ceea ce probabil ştiam doar bietul Bolós şi eu. Şi, bineînţeles, ucigaşul. Şi-n mod ciudat, nu mi-a fost deloc frică, în ciuda ameninţării glasului răguşit care zicea, tovarăşe Simon, acum e rândul tău. Şi dinspre mare venea un vânt cald. De unde urmărea ceremonia Miquel, discursurile prietenilor oficiali ai deputatului de-abia se-auzeau şi discursul meu era doar, de ce-ai murit Bolós, Franklin, că încă nu-ţi venise rândul. Şi-atunci am simţit o prezenţă-n ceafă şi-am întors capul. N-am dat cu ochii de-ntinderea necuprinsă a mării care-ajungea la picioarele muntelui Montjuïc, ci de anacronica barbă care privea-n faţă, cu ochii-n lacrimi. În clipa-aia prezenţa lui Rovira mă deranja şi doar am făcut o grimasă care-nsemna, salut, Rovira, nu-mi vorbi, lasă-mă-n pace, ne mai vedem.

– De-acord – a zis Rovira. Şi m-a luat de braţ şi m-a dus pe aleea care urca, cu morminte în dreapta şi marea imensă în stânga, şi-a-nceput să vorbească de soartă şi de hazardul accidentelor de circulaţie şi de sensul prieteniei.

– Vreau să fiu singur, Rovira.

– Bietul Bolós e singur. Ca o piatră, singur.

M-a privit pe furiş, să vadă efectul citatului. Rovira, veşnic cu douăzeci şi cinci de ani mai târziu. Şi-am simţit o nespusă tandreţe pentru bărbatul cu barbă şi scurtă de postav şi singur, ca o piatră, singur. Şi-am decis să nu-i spun secretul morţii prietenului nostru; secretul pe care-l ştiam de dimineaţă, când glasul răguşit, care-ncepea să-mi devină familiar, iar intrase-n contact cu robotul meu, la şase fără un sfert, şi eu m-am trezit, şi semiadormit i-am tăiat monologul. Pe glasul răguşit nu l-a deranjat să stea de vorbă cu mine, chiar semiadormit cum eram.

– Ştii ce-am făcut, domnule Simon Gensana?

– Nu. Ce?

– L-am lichidat pe-ăla cu cartea mai mare. Tu ai tras un opt de tobă şi Franklin Bolós zecele de valet.

Prima oară-n viaţă, am luat o ţigară atât de devreme şi-am fumat-o-n tăcere, în timp ce glasul îmi respecta spaima.

– Mai eşti treaz?

– Cine eşti?

Glasul răguşit a vorbit înainte de parcă-ntre ei n-ar fi existat o tăcere lungă.

– De fapt, era cât p-aci să te lichidez pe tine.

Acum chiar că mi-era frică.

– M-auzi?

– …

– ….

– Dda. Cine eşti? De ce-o faci?

– Ştii de ce nu te-am lichidat?

– …

– Fiindcă n-ai fost la locul potrivit, în momentul potrivit. Şi-atunci mi-a venit ideea cu cărţile.

– O să mă duc la poliţie.

– Hai, du-te!

– Nu mă sperii.

– Ascultă, Simon: nu-s paranoic. M-am răzbunat, punct. Tu ştii că moartea prietenului tău nu-i accident. Să nu-ţi închipui că mor de drag să stau de vorbă cu tine.

– Dar… Bolós… Franklin… – Miquel s-a uitat în jur, dar nici una din cărţile de pe pereţi nu s-a clintit să-l ajute. – El nu… El n-a omorât pe nimeni.

– Aaa, nu…

– Da. Eu am…

Glasul răguşit a izbucnit în râs şi-n plin râs, brusc, scurt, a-nchis telefonul. Miquel nu s-a-ntors în pat. Şi-a petrecut câteva ore privind pereţii şi plângându-şi-l pe Franklin Bolós, pe care, peste câteva ore, aveau să-l înmormânteze pe Montjuïc.

Când am ajuns acasă şi-am putut, în sfârşit, să-mi scot ochelarii fumurii, am găsit al treilea mesaj pe robot: „Miquel, trebuie să ne vedem urgent. Invită-mă mâine la cină, neapărat. Avem de discutat despre Josep Maria Bolós. Vin să te iau la opt. Dacă nu poţi… O să poţi, da?". Şi Miquel s-a gândit că sigur, poate, n-are nici o obligaţie, niciodată n-avea nici o obligaţie. Eventual n-o să poată dacă se-ntâmplă să-l lichideze cineva până vineri seara, la opt. Júlia: ce-o vrea cu Bolós? Ce-o şti, Júlia?

Miquel zâmbea, cu ochii la Júlia. Încă se făcea că se joacă, răzuind cu unghia farfurioara. Sunt lucruri pe care nu le poţi spune unei femei. Cum nu-i poţi spune nici că iei masa într-un restaurant care e casa ta. De-aceea Miquel a repetat comentariul:

– Nu ştiam că v-aţi mai văzut, tu şi Bolós.

Júlia m-a privit din străfundul vieţii ei şi-atunci Saul iar a căzut de pe cal, tot în partea-aia, dar acum grotesc, cu dinţii-n asfaltul drumului spre Damasc, şi-a zis nu, derutat.

– Ba da, ne-am văzut – m-a contrazis. Bolós al tău şi cu mine eram amanţi.

Miquel, ca Toma, cu gura căscată, necredincios, dornic să pună degetul, mâna până la cot, în rană.

– De când?

– Din ziua când ne-ai făcut cunoştinţă. – A zâmbit, Júlia? – De zece ani.

Bolós, un prieten. Júlia. Colegă de serviciu. E superbă, Miquel. De unde-ai scos-o?

Bolós, japiţă, care-mi povesteai toate visele tale, care-ai renunţat într-o zi s-o faci, fiindcă strâmbam din nas când vorbeai de Partidul Socialist, fiindcă eram încă mahmur de război şi de şuviţa de sânge, şi de prosop, şi credeam că politica e un morman de gunoi putred. Japiţa japiţelor, Bolós, atât ne-am iubit şi niciodată n-am ajuns să ne spunem ce era-n inima noastră, căci bărbaţii, cu excepţia lui Rovira, sunt totdeauna exagerat de pudici în probleme

sentimentale şi se prefac că viaţa se trăieşte fără inimă şi urcă-n nori căutând teorii, să nu fie obligaţi să spună, acum câteva zile am cunoscut o fată care mi-a tăiat răsuflarea şi nu ştiu ce să fac, c-o iubesc pe Maria. Îţi dai seama, Bolós?: eu ţi-am prezentat fata, fecioară fragilă, de douăzeci de ani, care-mi aparţinea opt ore pe zi şi pe care n-am îndrăznit s-o ating. Mamăăă, Franklin, m-ai trădat, mi-ai regulat zece ani colaboratoarea şi nici unul din voi nu mi-aţi spus nimic; mi-aţi ascuns-o. Şi Miquel s-a simţit ridicol şi-ncornorat, ca don Maur II Gensana Încoronatul de Fantezia Unchiului Maurici, fiindcă-avea nedesluşit dreptul primei nopţi asupra Júliei. Şi Maria, Bolós? I-ai fost necredincios Mariei? Multă tranca-fleanca la etica socialistă, dar când e vorba de frichi-frichi... Iartă-mă, Franklin, sunt de groază. Dar mă oftic, că de două-trei ori am vrut s-o duc pe Júlia-n pat. Şi-ai murit pe ascuns de Maria şi pe-ascuns de prietenul tău. Şi-acum amanta ta şi cu mine îţi fabricăm un necrolog fals, fără nici unul din secretele importante pentru tine în viaţă, fără motivul pentru care-ai murit, fără frica din cele din urmă ceasuri, când mi-ai dat întâlnire la turn şi n-ai venit.

– Ştiam – am zâmbit. – Îmi spusese.

Atunci am băgat de seamă că Júlia plânge-n tăcere şi vrea să rupă durerea, ascunsă până-n clipa-aia, c-un zâmbet zadarnic. Au trebuit să lase să treacă secunde, multe, mii de secunde, până când durerea Juliei s-a aşezat; şi lui Miquel i-a fost ruşine, când şi-a dat seama că s-a gândit doar la el, când Júlia a spus, eu şi Bolós al tău am fost amanţi, şi nici o clipă nu i-a trecut prin cap să se gândească la Júlia, la puterea ei de iubire, la viaţa ei personală care se vede că nu era atât de împrăştiată cum credeam eu, la dreptul ei să se simtă nefericită. Şi m-am gândit că-i ridicol să-mi tot depăn jalea în faţa femeii puternice care, deşi foarte tânără, avea rana-n suflet deschisă şi-mi da marea lecţie de-a nu face dramă din tragedia ei. Am sugerat că poate plecăm.

– Nu crezi, Júlia? – Am mângâiat-o pe mână, pentru prima oară cu multă afecţiune.

– Nu.. – Hotărâtă ca bunica Amèlia. – Am venit să vorbim de Josep Maria şi-o să vorbim de Josep Maria.

– De ce nu i-ai zis lui Duran să facă articolul el?

– Vreau să-l fac eu. Ca pe-un fel de omagiu.

– Mi se pare că tu ştii mai mult decât mine despre Bolós. Miquel a spus-o derutat, abătut.

– Tu ştii ce nu ştiu eu. Era foarte închis. – Şi-a şters cu furie o lacrimă nedorită. – Vorbeşte, spune, Miquel. Nu contează. Vorbeşte despre tine. – Şi, după o tăcere. – Te rog…

– Bine. Dar am ajuns la un moment din viaţa mea când totu-i Teresa.

– Vorbeşte-mi de Teresa. – Îşi ştergea cu batista rimelul şi zâmbea fals. – Vorbeşte-mi de ce-o fi. Te rog, Miquel: să nu taci acum.

– Bună, tată.

– Alo?

– Sunt Miquel.

– Miquel?

Tăcere-ndepărtată şi-o răsuflare tăiată. De ce-ai dispărut aşa, de ce nu i-ai spus nimic mamei, de ce nu ne-ai dat nici o explicaţie, de ce-am încetat să existăm pentru tine? De ce altă familie?

– Tată?

– Da. Ce doreşti?

– Am un frate?

– De ce-ai sunat? – Schimb de inflexiune-n glas. – De unde ai numărul?

– Unchiul Maurici a murit acum… Când tu… Chiar în anul în care-ai plecat.

Iar tăcere de mile şi mile de mare între tata şi mine. Între tata şi-un trecut care, pentru el, nu mai exista, sigur. De la celălalt capăt al lumii, i-a ajuns glasul uşor răguşit.

– Ştiu. Mi-a părut foarte rău.

– De ce n-ai vrut să laşi nici o pistă, tată?

– E un examen de conştiinţă?

– Mama a murit joi.

Acum tăcerea tăia. Aveam impresia că tata încearcă să-şi domine gâfâitul, să nu lase să i se simtă emoţiile, ca-ntotdeauna.

– Săraca – a zis glasul şi mai răguşit.

Terchea-berchea: săraca. M-a apucat o furie uriaşă:

– Ai un nepot. Îl cheamă Maurici şi-ţi seamănă.

Şi Miquel II Gensana, Inventatorul de Realităţi, a-nchis fără să-i spună lui tata că unchiul Maurici-i scrisese o scrisoare interminabilă într-un caiet cu coperţi negre; fără să-i spună că, deşi-i lăsase-n fundul gol, s-au descurcat; fără să-i spună că mama-a murit singură, însingurată şi tristă, fără Miquelii ei, încă-ntrebându-se de ce mi-a făcut Pere asta.

Cu telefonul încă în mână, a simţit că îl năpădesc, deodată, toate morţile pe care le trăise-n familie, care-i lăsaseră un gust amar, dincolo de amărăciunea proprie inexplicabilului morţii. Sigur, la moartea bunicului Ton era prea mic ca să şi-o aducă aminte. Morţile celor dragi l-au luat prin surprindere, departe, vârât în alte lucruri, şi-i amărâseră conştiinţa. Când nu ştia încă de proiectul Equus şi Simon, Apostolul Păgânilor, era un stindard al avangardei revoluţionare, familia n-a putut să-l anunţe de moartea bunicii Amèlia. A aflat peste două zile, când a citit un ferpar în care se informa că nu se primesc coroane şi nici nu se fac invitaţii personale. Familia n-a putut să-l anunţe, fiindcă n-aveau cum lua legătura cu el; fiindcă el schimba locuinţa, cărţile, pistolul şi cele trei rânduri de lenjerie din cinşpe-n cinşpe zile. Nimeni n-a putut, Júlia, să m-anunţe. Nimeni. Şi m-am simţit foarte rău, să ameţesc, când am citit ferparul în *La Vanguardia,* mestecând un croissant, într-un bar cu miros de ulei rânced. *Donya* Amèlia Eroles, văduva lui Anton Gensana, a dobândit pacea eternă după ce-a trebuit să suporte un soţ ursuz şi acrit de excesul de imaginaţie al unui fiu adoptiv pe care l-au luat ca pe copilul lor, cum se spune, la-nceput de secol; *Donya* Amèlia, mama Amèlia, bunica

Amèlia, Multiubita, cea cu Privirea Blândă, care-a ştiut să reziste morţii celor două fiice şi-a primului ei nepot fără să se prăbuşească, care s-a stins ca o candelă fără ulei, într-o dimineaţă de noiembrie, înconjurată de fiul ei adoptiv, de fiul ei biologic, de nora ei şi de scandaloasa absenţă a singurului nepot, care făcea rânduială-n lume c-un pistol în geanta de sport şi căruia nimeni nu putea să-i trimită un mesaj cifrat, Simon, ţi-a murit bunica, a murit la optzeci şi cinci de ani, cu lumânare, spovedită, împărtăşită cu Preacuratele Taine. Iubiţii ei fii, Pere I Fugarul şi Maria Tăcuta; Maurici Fără de Ţară; nepotul, Simon Ereticul şi-ntreaga familie vă roagă s-o pomeniţi în rugăciunile voastre. Atunci a făcut tatăl lui cruce şi-a tras linie: dacă nu vrea să vină la-nmormântarea bunicii lui, a mamei mele, n-are suflet. Şi Miquel n-a fost la-nmormântare. S-a dus la cimitir, a doua zi, într-o miercuri ceţoasă, cu gustul de croissant încă-n gură. Şi-apoi a trecut pe-acasă, sfidând toate normele de securitate pe care le predica învăţăceilor. A dat de-un văl de reproş în privirile unchiului şi-ale mamei; tata era la fabrică. Şi-n inima lui Miquel, rana căinţei.

Şi, când a reuşit să refacă legătura cu unchiul Maurici, hermafroditul capricios l-a trimis la un interviu, când la *Revista* nu se făceau încă sistematic interviuri, cu Martin Amis, fiindcă unchiul trebuia să moară. Şi moartea mamei l-a prins departe de patul de suferinţă, că mama era slăbită şi, mai ales, nu mai vrea să continue şi-a murit singură, în apartamentul din Feixes, în timp ce el vâna, în Barcelona, un vis. Concret, sta-nchis în casă şi scria un eseu despre Foix. Când moare cineva, nu sunt unde trebuie, Júlia: şi-asta doare. De-aceea, când am pus telefonul în furcă, nu i-am dat drumul până nu i-am urat tatei o bună doză de căinţă, fiindc-a ratat moartea mamei. Ştiu că nu-s perfect, Júlia.

Şi-ajung la sfârşitul acestei lucrări a tenebrelor, iubite Miquel. Mi se termină foile caietului cu coperţi negre şi mi se termină viaţa. Când o să termin de scris partea cea mai neagră a spovedaniei, o să fie noapte. O voi petrece de veghe, cu lumina stinsă, să nu mă certe sergentul. Şi mâine, cu soarele deja la orizont, înainte să ies din cameră să mă duc la searbădul mic dejun zilnic, o să fac ce-au făcut toţi bărbaţii din familia noastră: o să m-aşez cu faţa spre peisaj şi-o să mor dintr-o dată.

Trebuie să-ţi mărturisesc că eu sunt, cum o s-ajungi să fii tu: un bărbat speriat de eşecul unei vieţi fără mlădieri. Oamenii nu mi-au dat voie să iubesc cum voiam; m-au relegat într-un rol foarte, nu ştiu dacă să zic, feminin, să văd totul şi să sufăr din casă. Mai profund, ca femeile. Şi-au justificat-o spunând că-s mână spartă, că-mi fug banii din mâini din cauza patimii pentru ruletă şi poker. E-adevărat c-am pierdut mulţi, provocând hazardul; e-adevărat c-am fost, ceea ce numesc medicii, un jucător înveterat. Dar la fel de-adevărat e că toţi m-au crezut inofensiv, fiindc-am ştiut să mă refugiez în cărţi şi-n pian.

Aici au greşit, Miquel. Fiindcă eu singur, în spatele cărţilor şi-al pianului, am făcut mai mult rău ca detestatul meu tată vitreg. Spun cronicile c-am înnebunit când ţi-a fugit tatăl. Aşa a fost. Dar sâmburele nebuniei a-ncolţit în mine din clipa când am înţeles că n-o să pot să am niciodată o viaţă normală alături de dragostea mea. Şi disperarea m-a-mpins să construiesc o veritabilă operă de artă, să mă izbăvească; am găsit vechea formulă a alchimiei care dă sens aprigului *désir de durer* ce-a obsedat atât de mult latura mea faustică. Ştii cum am reuşit? Ştii care-i opera? Frumoasa poveste-a iubirii străbunicii tale, Pilar Prim de Gensana, Miquel. N-am cunoscut-o niciodată destul ca să-i pot afla gândurile; n-am găsit niciodată vreun caiet cu coperţi negre scris de ea, când se simţea deprimată. Pilar cea pasionată şi tristă e-a mea, Miquel; marea creaţie a mea. Eu i-am inventat iubirea c-un anost industriaş din cercul de prieteni al familiei. Nu i-a fost niciodată necredincioasă bărbatului ei, distinsul poet Maur II Divinul, zis, greşit şi nedrept, Încornoratul.

Am scris frumoasa poveste în două nopţi inspirate şi-am plâns amar că vorbele de pe hârtie nu acoperă realitatea. Dar m-am consolat cu gândul că, aşa cum opera de artă intervine-n viaţă din prima clipă a existenţei ei, tot aşa au intervenit aceste hârtii în viaţa personajelor mele, membrii familiei mele, între ei tu, astfel încât toţi Gensanii sunt creaţii ale mele. Un joc? Nu ştiu. Dacă da, un joc teribil, căci nu cunoşteam axioma conform căreia arta e adevăr şi-n artă e adevărul artei care e deseori mai puternică decât viaţa. Pentru orice eventualitate, am ascuns caietul

neterminat, scris cu caligrafie de femeie şi-ntr-un inexact stil feminin, între nişte volume de drept canonic pe care, eram convins, n-o să le răsfoiască nimeni. Dar uite că le-a răsfoit într-o zi poetul şi-a dat de caiet. Să fi grăbit descoperirea caietului moartea lui Maur II Divinul? Cert e că, prin reacţia lui reală, a conferit veridicitate falsei istorii. Evident, era singurul care-o putea face: era un poet învăţat să trăiască cu capu-n nori şi nu i-a fost deloc greu să ţină mai mult seama de nişte cuvinte de pe-o hârtie, care erau o minciună, dar reprezentau un adevăr literar, decât de realitatea trăită atâţia ani, alături de străbunica ta. Aşa-s artiştii, Miquel: adevărul lor e lumea pe care-o plăsmuiesc. De-aceea-i atât de greu de trăit c-un poet. Frumoasa istorie nu era adevăr real, dar reacţia Divinului, da: el a dat crezare caietului, l-a făcut real, iar pe mine m-a făcut etern. Reacţiile lui ulterioare (chemarea notarului, modificarea testamentului, vizita în galeria portretelor şi moartea) au fost adevărate cu-adevărat. Şi foarte literare. Mi-l imaginez citind caietul oripilat, aşezat la biroul din bibliotecă. Şi-s convins că mai mult l-a durut nu infidelitatea soţiei, ci evidenţa că urmaşii lui (*Oh, tihnită sămânţă, sămânţă de iasomie / încolţindă'ntr'al mamei pântec binecuvântat)* nu-s ai lui, ci ai mizerabilului de Pere Rigau.

Şi reacţiile născute din reacţia autentică a Poetului pe nedrept numit, în cronicile mele anterioare, Maur II Capdebou Gensana, au fost şi ele autentice. Mai ales ura bunicului tău, Ton, tatăl meu vitreg. În acele momente, eu, care treceam de la Maurici Fără de Ţară la Maurici a Toate Stăpânitor, prin puterea pe care mi-o conferea cuvântul, am hotărât să pun temei pe reacţiile adevărate: prin Cuvânt, în el şi cu el, deveneam unicul autentic Gensana, ca fiu al multiubitei Carlota. Şi toţi ceilalţi, coborâţi din vlăstarul nelegitim care era bunicul Ton; mi-a făcut plăcere să-l convertesc, pentru Istorie, în Anton III Gensana Bastardul având în vedere că reacţiile lui la aflarea modificării de testament au fost ale unui bastard, încercând să-mi facă tot ce putea fi mai rău ca să recupereze ce Arta-i răpise. Şi, dacă reacţia autentică a tatălui meu adoptiv Anton III Pe-al Cărui Mormânt Am Scuipat a fost de bastard, de bastard a fost şi cea a tatălui tău, Pere I Fugarul. Şi ea m-a durut şi de-aceea a indicat-o Istoricul drept cauza celor Şase Mari

Simfonii. Căci Pere-a moştenit stilul patern şi m-a obligat să vă trădez ajutându-l să fugă. Asta m-a dus la nebunie. Şi, dac-au fost clipe când am fost mândru de creaţia mea literară, au fost şi clipe de suferinţă, fiindcă, ucenic vrăjitor, nu mi-am imaginat niciodată nefastele urmări ale puterii Cuvântului. Nu ţi s-a-ntâmplat, niciodată-n viaţă, Miquel, ca actele să-ţi depăşească intenţiile?

(Şi Miquel a gândit, da, Toro, da. Şi Júlia asculta fără să i se clintească un muşchi pe faţă.)

Acesta-i motivul pentru care, în sanatoriu, am vrut să-ţi fac această mărturisire, prin vorbă, când puteai veni; prin scris, acum că nu eşti aici şi-am să mor: să ştii cum am fost eu; să nu crezi că urile, pe care le-ai văzut impregnate în pereţii casei şi de care nu ţi-a povestit nimeni, au fost toate vina celor ce urau şi fiindcă-aşa, sper, o să trăiesc în memoria ta. De ce nu scrii totul, Miquel? O să trăiesc şi mai mult prin noi cuvinte.

Se cuvine, şi-aşa e drept, să revin la Arborele Original, cel Biologic, la fel de Adevărat ca acela Autentic Adevărat, născut din Literatură. O să observi, dragul meu, că-s o serie de înaintaşi care nu intră-n Cronica mea. Istoria, precum Arta, selectează materialul. Mă roade doar gândul că poate un Miquel Galceran i Gensana sau o Mercè Gensana ne-ar fi furnizat o istorie mai pasionantă. Limitele mele umane or să-i lase aruncaţi de Istorie, poate pe nedrept, în afara Istoriei şi, astfel, în afara memoriei durabile. Cum poţi vedea, mie mi-a şi trecut termenul de garanţie.

Şi eu mi-am permis să adaug câteva mici precizări în căsuţa mea, Júlia.

Soarele s-a ascuns şi cerul a-nceput prea repede să se-ntunece. M-am amuzat câteva minute construind pentru tine un leu abisinian. Hârtie irosită, cea japoneză rămasă, fiindcă, sunt sigur, căpitanul o s-o utilizeze ca hârtie igienică. Şi-acum îmi închei spovedania, o dată cu ultima pagină din caiet.

Te iubesc, Miquel II Gensana, Moştenitorul meu Universal. Chiar dacă tu n-ai să-mi poţi ierta atâtea adevăruri şi-atâtea reacţii autentice care, probabil, sunt cauza pentru care-ai rămas fără tată şi fără casă.

Află că mi-am petrecut viaţa înmormântând oameni. O dată cu moartea mea, o să-ncepi s-o faci şi tu, Miquel: să-i îngropi pe-ai tăi, e semn că nu mai eşti tânăr; căci viaţa-i făcută din cioporul de morţi ai familiei: al morţilor tăi, care, cu fiece moarte, te lasă încă puţin şi-ncă puţin, tot mai mult, în intemperii. Şi, când ai s-ajungi bătrân, o să afli şi tu că totul, în cugetul unui bătrân, e trecut. Şi, trecut fiind, în clipa când mi-l amintesc, nu contează ce durată-a ajuns să aibă. Trecutul meu e pur act, căci a devenit o pală de amintire care soseşte punctual, unică şi globală. Nici nu durează, nici nu se poate repeta. Viaţa mea, Miquel, acum că mă aflu pe malul râului negru, e un imens aorist.

„Aici se încheie lucrarea tenebrelor în care m-am îngropat mai mult de şaptezeci de ani fără să fie posibil, în ciuda a tot ce m-a dus capul să fac, să-i străpung întunericul înspăimântător."

Jean-Jacques Maurice Sans Terre

MIŞCAREA A PATRA Adagio (Choral: es ist Genug!)

Eu n-am fost, Júlia. În ziua premierei concertului pentru vioară şi orchestră al lui Alban Berg, cu Teresa Planella la vioară şi Daniel Barenboim în faţa Orchestrei Simfonice din Paris, eu vorbeam despre *Mountolive* cu Lawrence Durrell. Nu mă plâng, căci Durrell m-a impresionat profund. Mi-a povestit, pe urmă, că n-au putut merge la Procope să mănânce stridii, căci Armand luase bilete pentru Sant Sebastian fără să ia-n seamă că interpreţii sunt oameni şi câteodată e necesar şi obligatoriu să mănânce stridii şi să stea pur şi simplu, lângă Barenboim, o încântătoare fată tăcută şi Armand cu agenda deschisă, căutând itinerarii şi făcând socoteli. Nici azi nu-nţeleg cum de nu se revolta Teresa contra tiraniei fostului ei amant. Am pierdut şi trio de Ceaikovski pe care trio Rimsky l-a făcut la Sankt Petersburg şi la Saragosa. N-am reuşit să-l aud niciodată cântat de Teresa. Şi m-ar fi bucurat mult, fiindcă, după cât se

pare, Ceaikovski detesta formaţia de trio cu pian şi-a acceptat să scrie doar unul, fermecător, fiindcă angelica lui protectoare a pus picioru-n prag şi l-a obligat.

E-aproape imposibil să găseşti echilibru-n viaţă. În momentele-acelea Teresa era în plenitudinea forţelor ei, îşi consolida un repertoriu amplu şi, c-o indiferenţă exasperantă, îşi punea viaţa, mişcările, problemele în mâinile lui Armand, care-o trata rece, doar în scăpărări de agendă, o făcea să-i aducă mulţi bani şi n-o lăsa să răsufle. Şi Miquel Penelopa Gensana aştepta acasă, un telefon cu, Miquel, tocmai am ajuns, sunt la aeroport. Şi până să vină telefonul, ţesea şi destrăma şalul fidelităţii, în timp ce compunea studiul pe care, sigur, nu l-ai citit, despre poezia lui Vinyoli.

– L-am citit.

– Şi?

– Bine.

– Bine. Două luni de muncă, bine. Şi Espriu ni s-a dus printre degete într-o zi, când Teresa cânta la Palma, eram cu ea. Mi-a părut rău că nu pot să fiu la înmormântarea poetului în cimitirul lui.

– Ţie-ţi pare-ntotdeauna rău de tot ce nu faci.

– Da.

– De ce nu te uiţi la ce faci?

– Şi Teresa-mi zicea la fel. Sunt un nemulţumit. În privinţa asta, Bolós era mai deştept, ştia să fie prin ce făcea.

– Nici Josep Maria nu era fericit.

– Poveşti. Bolós ştia să se simtă bine şi-ntotdeauna vorbea despre ce face. Ar merge bine acest ton optimist în articolul tău.

– Se prefăcea.

– Fato, îl cunosc.

Júlia s-a aşezat bine în scaun.

– Ţi-am mai spus că te invidia.

– Pe mine?

Fabulos! Bolós să-l invidieze pe Miquel Nemulţumitul; invidia un bărbat care-ncepea să trăiască în preajma Teresei Planella ca un păMpălău, aşteptându-i opririle, aşteptându-i sosirile, îndrăgostindu-se de muzica ei, de vocea ei, de răbdarea ei…

– Nu ştiu despre ce vorbiţi, prietenii, când vă-ntâlniţi.

– Despre tot.

Ei, despre tot. Nici el nu-mi spusese povestea cu Júlia, nici temerile, nici îndoielile, pe care i le putea provoca, nici bucuriile pe care i le putea trezi. Rahat, despre tot. Despre nimic nu stau de vorbă prietenii. Până-a venit prima confruntare cu Teresa. Îl chemasem pe Armand, la mine acasă, să-i spun s-o lase să răsufle, să se gândească din când în când că Teresa-i un om. Ce-ai de gând, s-ajungi milionar pe seama ei?

– Nu fi imbecil, Miquel.

– Caută-ţi altul să-l storci.

Armand a pus berea pe masă şi mi-a zâmbit:

– E un ordin?

– Ia-o cum vrei.

– Atunci o iau de parcă nu mi-ai fi spus-o. Nu-i treaba ta.

– Ba e treaba mea: întinzi prea mult coarda şi-ntr-o zi fata asta o să clacheze.

– Nu pricepi.

Armand m-a privit într-un fel că parcă şovăia între să mă trimită la dracu' sau să-i fie milă de mine, să-mi pună o mână pe umăr şi să-mi facă puţină pedagogie. A optat pentru-a doua:

– Tu ştii cum e viaţa unui interpret de elită?

Clar că ştia, Miquel. Veşnic studiind, veşnic călătorind, arta-n vârful degetelor, fericire chiar, să cunoşti lumea, să cunoşti oameni care te-mbogăţesc, să-l cunoşti pe Miquel Gensana, nu că ţi-ar fi de mare folos, da', na; să trăieşti tot timpul senzaţia că munca ta e admirată şi coroborată cu aplauze *de facto et in situ*. Îţi imaginezi, Júlia, să termini o critică la *Istoria soldatului* şi, când scrii ultimul cuvânt, toţi cititorii *Revistei* să-nceapă s-aplaude? Ce senzaţie, Dumnezeule! Şi orizontul imens, în adâncul privirii ei nobile de interpret de elită.

Armand mi-a pus o mână pe umăr şi pe-un ton părintesc, putea să şi-l păstreze, mi-a spus, nu, Gensana, nu-i chiar aşa.

– Ascultă, o cunosc pe Teresa şi ştiu cum trăieşte. – Miquel era indignat.

Zâmbetul lui Armand era puţin ironic; suficient de ironic ca să m-ajute să-ncep să-l urăsc. Cu-acelaşi ton părintesc, Armand mi-a spus că viaţa unui artist de elită, ca Teresa, se bazează pe-o copilărie şi-o adolescenţă altfel decât ale celorlalţi muritori; când fetele de vârsta ei săreau coarda, ea făcea kilometri de-arcuş pe coarde, consuma kilograme şi kilograme de răşină, disperată că nu reuşeşte o finisare perfectă, o dată cu schimbarea poziţiei, disperată că sunetul nu se menţine niciodată regulat, disperată c-o dor mâinile, bărbia, gâtul, spatele şi sufletul, că nu poate să se ducă să sară coarda cu Beatriu, Montserrat şi Mila. Şi-apoi, mai măricică, era obligată să uite de orele delicioase de la ieşirea din şcoală, de plimbat încolo şi-ncoace cu cea mai bună prietenă, sporovăind despre vise şi despre privirea băieţilor; chiar de-ar fi căscat puţin gura, oricum n-avea cea mai bună prietenă; viaţa ei se scurgea, după ce ieşea de la şcoală, în aulele Conservatorului, sub privirea atentă a lui Trullàs sau Marçal, nu cele mai bune prietene, ci excepţionali profesori de vioară şi, respectiv, muzică de cameră. Şi-apoi, angoasa s-audă, fata-asta e foarte bună, trebuie să facem ceva cu ea. Şi ea, pentru orice eventualitate, iar dă-i şi fă kilometri şi kilometri de-arcuş pe coarde. Când i-a venit ciclul, prima oară, a prins-o-n nişte exerciţii cumplite din Joachim care-i distrugeau degetele. Maică-sa nici măcar n-avusese timp s-o informeze-nainte, că era ocupată să traseze-n minte voiajele viitoare ale genialei ei fiice. Şi lumea se purta cu ea, cum te porţi c-un geniu şi, pe zi ce trecea, lumea din preajma ei zâmbea. Şi ea trebuia să facă exerciţii

disperate de dans, ca să fie cu picioarele pe pământ şi să-şi spună că toţi zâmbesc fiindcă n-au parte de ore şi de kilometri de-arcuş pe coarde. În locul lor, şi eu aş zâmbi. Şi-a-nvăţat să nu-i trimită la dracu' pe domnul sau doamna cu aer simpatic de care dai la orice recital şi care-i spuneau, ce n-aş da eu, fetiţo, să cânt măcar pe jumătate ca tine de bine. Ea se abţinea; într-o zi n-a mai putut însă şi i-a zis domnului cu figură simpatică, dumneata eşti un mincinos, nu eşti în stare să dai nici atât ca s-ajungi să cânţi la vioară pe jumătate ca mine. Şi domnul se-albea, îi îngheţa zâmbetul şi-ncepea să se bâlbâie şi se uita să vadă dac-auzise mama Teresei, şi-i lipea una. Dar Teresa-şi arunca furioasă o coadă şi-şi continua demonstraţia: ştii dumneata, domnule cu aer simpatic, ce-am dat eu ca s-ajung să cânt, cum cânt? Mii şi mii de ore din viaţă. Ca să faci asta trebuie să iubeşti mult muzica. Şi dumneata, cu zâmbetul dumitale idiot, nu cred că poţi să-nţelegi sau că eşti în stare de vreun efort. Şi domnului simpatic îi pica zâmbetul îngheţat la pământ şi i se făcea ţăndări.

– Ascultă, Armand, eu…

– Nu, acum m-asculţi tu pe mine.

Şi cum a mai trebuit să-l ascult!, Júlia, fiindc-a-nceput să-mi precizeze, vine curând etapa dubiilor: când ai cincisprezece-şaptesprezece ani şi-ncepi să te-ntrebi dacă fac bine, dacă are sens viaţa aşa. N-ajungeam tot aici, dacă nu mă chinuiam în halu-ăsta? Dar mamei Teresei îi era foarte limpede că fiica ei poate s-ajungă sus de tot.

– Şi tatăl? De ce nu zici nimic de tată?

– Ascultă… – Armand m-a privit c-un aer grav. – Despre ce vorbiţi, tu şi Teresa?

– Poftim?

După un timp de tăcere zgrunţuroasă, Armand a decis că nu merită să mai scormone şi-n partea-asta şi s-a şters pe buze c-un şerveţel de hârtie, cât zicea, şi-atunci a venit timpul să plece-n străinătate şi-a stat la Budapesta câteva luni, să-nveţe cu Konty arta arcuşului şi să se-mbibe de incredibila calitate a coardelor în ţara-aia şi să se simtă singură, cumplit de singură… ţi-a povestit?

– Nu.

– Atunci nu pot s-o fac nici eu. Şi pe urmă, la Juilliard School, la New York. Şi mereu singură sufleteşte şi kilometri, alţi kilometri de-arcuş pe coarde. Cred că-n momentul ăla Teresa era o violonistă excepţională, foarte dotată şi capabilă să asimileze marele repertoriu. Atunci a dorit să se dedice muzicii de cameră.

– Tu eşti muzician?

– Nu. – M-a privit c-o evidentă tristeţe. – Dar am cunoscut-o. – Şi de-atunci m-am ocupat de treburile ei şi-am urmat-o-n fiecare din bucurii şi eşecuri şi ştiu unde vrea s-ajungă, şi cunosc momentele când e pe punctul să se frângă, căci muzicienii, în spatele zâmbetului lor sigur, suferă ca patinatorii pe gheaţă, când fac filigrane cu trupul, cu zâmbetul pe buze dar aştepând panicaţi ca tripla piruetă să-i facă să cadă, umiliţi. E o viaţă prea dură pentru o fiinţă umană. Mai ales orele dinaintea concertului. Tracul. Teresa trece prin momente de trac, de spaimă, de groază, de vrut s-o ia la fugă. Dar totdeauna iese pe scenă zâmbind. Vreau doar să ştii că, după nişte ani, tracul prezintă factura.

– Atunci de ce…

– Aşteaptă, că n-am terminat.

Nu: nu terminase. C-un zâmbet rece, Armand mi-a cerut şi mi-a poruncit să nu mă vâr în viaţa profesională a Teresei. Am senzaţia c-ar fi vrut să mă implore să nu mă vâr în viaţa ei sentimentală. Dar n-a-ndrăznit s-o facă.

– Armand o iubea încă – a decretat Júlia.

– Nu ştiu – am minţit. Şi ca să rotunjesc minciuna: Nu mi-a trecut niciodată prin cap.

Când am cunoscut-o, Teresa stăpânea deja ceea ce numea Armand, de parc-ar fi fost unchiul Maurici, Marele Repertoriu. Interpretase Beethoven, Mendelssohn, Ceaikovski, Brahms, Schumann şi Saint-Saëns. Şi-l încerca pe Sibelius. Şi-a avut premiera cu Berg. Şi lumea de pe orbita internaţională începea s-o respecte. Şi-a venit ziua când…

– Nu vorbeşti decât despre zile de neuitat.

– Teresa a fost ani de neuitat, Júlia. Teresa... – A corectat. – Ziua când ne-am hotărât... Gândeşte-te: tu ştii că înălţimea mă panichează.

Júlia n-a răspuns, se uita la Miquel cum ia o gură de armagnac Torres cinci şi eu m-am văzut obligat să continui:

– Ne-am făcut declaraţii de dragoste, pe Tibidabo, sus.

– Ei! Declaraţii?

– Da. Şi nu mi-am dat seama nici de vânt, nici de balansul scaunului.

– Dar aşa-ceva nu se face.

– Ce nu se face?

– Asta, declaraţii.

Teresa l-a privit din adâncul privirii ei nobile de interpret de elită, în care orizontul etcetera şi mi-a zis, mă iubeşti şi eu, ştii că te iubesc. Şi ea, Paşte mieluşeii Mei. Şi iarăşi i-a zis, Simon, fiul lui Pere Fugarul, mă iubeşti? Şi Miquel, da, ştii că te iubesc. Şi ea: Paşte oile Mele. Şi-a treia oară, fiul lui Pere Fugarul s-a-ntristat că-l întreabă a treia oară şi, după ce i-a răspuns la fel, ea s-a-nălţat şi i-a spus, urmează-mă. Şi Miquel a urmat-o până la moarte. Au fost cele mai fericite zile din viaţa mea, Júlia, zile de plinătate. Până la patruzeci de ani nu mi-am dat seama că ceea ce justifică oamenii e iubirea şi că aprigul *désir de durer* se poate împlini prin iubire, căci ea îţi dă veşnicie.

– Nu ştiu. Foarte poetic.

Nu fusese-atât de poetic cum povestea. Fiindcă-n mijlocul bucuriei ţâşnea-ntotdeauna figura lui Toro sângerând din cauza unei trădări şi-n adâncul conştiinţei lui cineva spunea, dar cum e posibil, Miquel Călăul Gensana, ca tu, atât de sensibil... Şi-ntr-o zi a vorbit cu Bolós. După douăzeci de ani de la critica-n ceafă, Simon şi Franklin s-au reunit să facă terapie de grup şi s-au întrebat, cum ai trăit şi la-nceput o ţineau întruna cu nespusul nimic, ne-am făcut datoria, eram ca soldaţii. Şi-aveam de răzbunat moartea bietului tovarăş Mingo. Nu: eram soldaţi şi doar executam ordinele, nu ne poate judeca nimeni şi tranca-fleanca-n felu-ăsta. Dar, după a doua halbă de bere, Bolós a spus că nici până-acum

n-a putut uita clipa când i-a pus ţeava-n gură, fiindcă japiţele de Xato şi Cunillera nu-şi făcuseră treaba ca lumea şi că visează şi-acum, dar n-a spus la nimeni.

– Mie nu mi-a spus niciodată nimic. – Júlia se-ntorcea din visarea ei.

– N-a spus nimănui. Există totdeauna fapte pe care nu putem să le ştergem şi care devin supliciul memoriei noastre. Şi care nu pot s-apară în necroloage, Júlia.

– Crezi în păcat?

– Nu ştiu.

– Doamne, Miquel. Dar tu nu eşti credincios.

– N-are nimic de-a face. Ţi-am spus doar c-am talentul să mă simt vinovat.

Júlia a luat o firimitură de pâine scăpată de măturatul minuţios al chelnerului şi-o frământa între degete. – Şi Bolós trăia torturat de amintirea lui Toro. – A aruncat firimitura spre neobositul havuz. – Dar eu nu ştiam că-i de vină amintirea lui Toro. – L-a privit pe Miquel cu curaj: – Doare când omul pe care-l iubeşti nu-ţi spune tot.

– E imposibil să-ţi spui toată fiinţa.

E foarte curios, trio de Ceaikovski. L-a făcut la comandă, fiindcă baroana von Meck a insistat mult, mult, să aibă unul. Şi Ceaikovski, când a acceptat să-l facă, a ales tema cu variaţiuni. Vezi? Şi Teresa, pe podea, în colţ, lângă dulapul cu viori, a-nceput să cânte tema, perfect, nici pic deranjată de poziţia incomodă. Şi eu gândeam, Júlia, cânţi la vioară atât de bine, c-ai putea şi-n somn.

– Ai zis Júlia.

– Poftim?

– Ai zis Júlia, cânţi atât de bine…

– Iartă-mă, sunt obosit. Dacă vrei…

– Nu, te rog…

A zis-o ca pe-un bocet. Miquel a ridicat degetul, cu ochii spre chelner, fiindcă *maître* îi conducea pe cei de la treisprezece, pesemne-i dăduseră un bacşiş gras, având în vedere ce zâmbet avea.

A treia cafea. Júlia nu mai vrea. N-o să dorm la noapte. Miquel oricum n-o să doarmă, şi fără cafea, căci în câteva ore îşi jupuise viaţa de piele. Şi-asta trezeşte mai mult decât cafeaua. Şi eu eram fericit, c-ajunsesem consilier muzical al Teresei şi ea-mi mărturisea îndoielile, dacă mai e actual concertul lui Wieniawski şi eu îi spuneam, da, că romanticii din eşalonul doi mă pasionează şi-o puneam să citească Vieuxtemps şi ea mă credea. Şi-a introdus concertul de Wieniawski în repertoriu. Graţie mie. Dar nu mă consulta-n nimic legat de agenda ei. Atunci se-nchidea cu Armand şi mă făcea să mă mistui de gelozie. Cei mai fericiţi ani, da. Şi eu locuiam la mine, dar ziua mi-o petreceam la Teresa şi, de multe ori, rămâneam peste noapte şi-o auzeam dimineaţa, foarte devreme, când începea să-şi facă exerciţiile pe bicicletă. În viaţa mea nu văzusem pe cineva mai sever organizat decât Teresa. Treptat-treptat, am impresia că nici unul nu şi-a dat seama, am început să las la ea când o haină, când o carte, un disc, aşa că, deşi nu locuiam acolo, în casa Teresei mă simţeam mai bine ca acasă. Până n-au răsunat *Novelletten,* n-am fost conştient de câte lucruri ajunsesem să duc.

– Ai vorbit şi-nainte de ele. Ce-s?

– Ce-s ce?

– *Novelletten.*

Sunt un ansamblu de lucruri amuzante, poveşti cu Egmont, scene de familie, taţi... o căsătorie. Într-un cuvânt, exuberante. *Novelletten*, povestioare, mici ştiri, mici dovezi de iubire pentru tine, Clara. Opt dovezi de iubire care mă poartă-n extaz. În prima, *Markirt und kräftig,* e un joc de schimb de tonalităţi şi-n trio, fie în fa major fie, pe urmă, magic, contrastant, în la major, apare forţa melodiilor lui Schubert. Schumann nu obosea să repete că Bach, Beethoven şi Schubert sunt paradisul şi modul meu de-a o spune e să fac melodii tot atât de frumoase ca acestea sau ca aceea din *Intermezzo* dintr-a doua, *Äusserst rasch und mit Bravour,* care-i parcă o nocturnă de Field sau Chopin pitulată-ntre

focuri de artificii. *Etwas langsamer, durchaus zart*. Veşnic suavă, Clara mea, Teresa mea. Şi Schumann, când a stat câteva luni în Viena, împins de refuzul vehement al tatălui Clarei de-a-i lăsa pe îndrăgostiţi să se vadă, s-a dus la Währinger, să pună o floare pe mormântul lui Beethoven şi-al lui Schubert, aproape alăturate. Şi-aşa, cum Robert Schumann îi admira pe Schubert şi pe Clara, te admir eu pe tine, Teresa. Fiindcă ţi-ai oprit privirea asupra mea şi-ai putut să găseşti ceva la mine, fiindcă m-ai lăsat să intru, tiptil, pe vârfuri, în viaţa ta şi-ai vrut să intri-ntr-a mea şi-asta aproape fără cuvinte, ca nişte *Lieder ohne Worte*, doar cu muzica gestului. Oh, ce frumos e acest *Intermezzo,* cât de aproape de fericire mă poartă. Şi-au trecut zile, săptămâni, luni, fericirea se prelungea, tu şi eu, iubita mea, cu gândul unul la altul şi Armand cu gândul la mişcările tale, cu o rigoare care mie mi se părea crudă, ţi-am şi spus-o; şi ţie ţi se părea necesară, mi-ai şi spus-o. Şi-a venit săptămâna când ţi-ai luat vacanţă şi-am decis să nu luăm nici taxi, nici tren, nici avion, să ne-nchidem la tine-n casă, cu multe sticle de vin alb care-atât îţi plăcea şi să ne lăsăm duşi de muzică dacă dorim şi de lene. Şi-ntr-o zi ai rămas în faţa mea goală şi-ai zis, eu sunt Robert şi tu eşti Clara şi pe-această Idee o să-mi clădesc Fericirea. Pentru-a treia oară în viaţă-am fost învestit c-un nume sacru, Miquel, Simon şi Clara I Neofitul, Ereticul recidivist. Şi mi-ai cerut să rămân şi eu gol şi sala ta de muzică a devenit cerul. Te-ai aşezat pe capacul pianului, goală, şi-am ridicat cupele cu vin de Rin. În tăcere, fără cuvinte, ne spuneam că viaţa-i bună cu noi. Şi Miquel Gensana era euforic de şuvoiul neprevăzut de fericire. Aveai de gând să-i spui, puţin ascuns după cupă, cât de mult o iubeşti. Tocmai voiai să i-o spui, dar în clipa-aia ea s-a dat jos de pe pian, c-o idee.

– Muzică. Să sărbătorim.

Şi-atunci a-nceput să răsune *Markirt und kräftig* şi sunetul pianului lui Adolf Pla era suavisim. Şi Miquel şi Teresa s-au prins de mână şi mimau că dansează, goi, c-o cupă-n mână, ascultând micile noutăţi, îmbrăţişaţi, el cu ea, ea cu el. Şi ea a spus că se duce la bucătărie să ia sticla, că mai vrea.

Şi când eram singur a sunat telefonul, *Novelletten* îşi urmau drumul şi-am răspuns, am zis, alo şi l-am auzit pe Armand vreau să vorbesc cu Teresa, e urgent, şi eu, nu poate, că-i în vacanţă.

– Vreau să ştiu ce răspuns le dau celor de la Alte Oper din Frankfurt. Şi trebuie să discutăm despre Londra.

– Uite, ce-i, băiete, pe Teresa o doare capul. Şi e-n vacanţă.

Da. Aşa a zis Miquel. Miquel, în ciuda avertismentelor, a zis, nu poate vorbi, c-o doare rău capul şi e-n vacanţă.

– Dacă nu le dau azi răspunsul, anulează angajamentul.

– Sun-o mâine.

Şi-a-nchis. Miquel II Gensana Miopul a-nchis, enervat de vocea bine timbrată a imbecilului de Armand.

– A sunat, aşa-i? – a zis Teresa când se-ntorcea cu sticla-n mână.

– Da, pămpălău-ăla de…

– Care pămpălău? – Tonul Teresei se schimbase brusc; se pusese-n gardă. – Ei, care pămpălău?

– Nu, omule… – Şi eu am zâmbit, zâmbet din ăla care doar caută complicitatea celuilalt. Dar cum Teresa era prea serioasă, Miquel şi-a zis, ai feştelit-o, amice. Teresa a pus pe podea vinul şi s-a aşezat în faţa lui Miquel, goală, picioarele puţin depărtate, c-o parte din faţă ascunsă de plete.

– Armand.

– De ce nu mi l-ai dat?

– I-am zis să sune mai târziu. Mâine.

– Dar ce vrea?

– Nu, ceva cu Frankfurt… – Alt zâmbet stupid. – I-am zis că eşti în vacanţă. A, şi că te doare rău capul.

– Pe mine?

– Şi că să sune mâine.

Şi-atunci Teresa a venit lângă mine, frumoasă, iubită, goală şi mi-a pus un deget în piept, parcă nici nu vedea că-s gol, şi mi-a spus cu dispreţ că n-am nici un drept să m-amestec în munca ei, doar ea şi managerul pot decide dacă da sau nu sau dacă amână decizia. Înţelegi? Şi dacă nu ştim să stăm fiecare la locul lui, e inutil, e inutil să.

Miquel a-nţeles, resemnat, că miracolul în care trăia de câteva zile, tocmai plesnise ca o băşică.

– Pot să-l sun chiar acum şi…

M-a privit astfel, c-am înţeles că singura cale demnă e retragerea. În tăcere, cu lacrimi în ochi, muşcându-mi buzele, m-am dus în cameră să-mi pun hainele. *Novelletten* se sfârşeau în clipa-aia şi, dinspre sala de muzică, venea doar tăcerea. M-am întors îmbrăcat. Înainte să pun mâna pe clanţă şi să salut, am auzit vioara Teresei. A doua Fugă de Bach. Am deschis fără zgomot. În mijlocul sălii, Teresa, tot goală, cu ochii închişi, cu obrazul culcat delicat pe vioară, gestul care mă umplea pe mine de gelozie… şi total străină la orice altceva în afară de muzică. Picioarele uşor depărtate. Teresa iubită. În şoaptă, de frică să nu întrerup dialogul viorii cu Teresa, am spus, plec, Teresa. N-a deschis ochii, nu i-a şovăit nici o notă şi n-a făcut nici un gest care s-arate c-ar fi primit mesajul. Miquel a mai contemplat-o cu lăcomie o clipă, cât îşi zicea, sictir, sictir, nu ştiai, dobitocule, că era un miracol imposibil, c-atârna de-un fir, că trebuia să te pui în gardă, dumnezeule?

Ea cu spatele, a privit-o iar, cu şi mai multă iubire. Nu era un capriciu; era munca ei şi eu mă purtasem ca un idiot perfect. Punct. A zâmbit trist, aducându-şi aminte că-n ziua-aia n-apucase să-i spună c-o iubeşte. A-nchis uşor uşa. *Novelletten*, opt piese pentru pian scrise de Schumann, într-un moment de maximă euforie, când Clara-i spusese, da, *Novelletten* pe care, îi spusese el Clarei, voise să le numească *Wiecketten*, dar nu prea suna bine, slujiseră la-nmormântarea iubirii pe care-ncepusem s-o clădim Teresa şi eu. Şi Bach, şi Schumann, şi versiunea ei, n-o s-o mai pot asculta niciodată, a concertului al doilea de Bartók la care-ncepea să lucreze, şi interpretarea, se spunea extraordinară, a concertului lui Alban Berg, s-au dus. Şi-o dată cu ele, a dispărut din viaţa mea Teresa iubită. Aşa. Deodată, Júlia. Ca o moarte.

Săptămânile ce-au urmat am încercat de multe ori s-ajung la Teresa. Dar, ori era plecată, ori nu voia nici să vorbească cu mine. Atât era de absolută şi categorică; din puţinul pe care-l ştiam despre ea, era principala ei apărare în faţa vieţii.

Miquel nu putea să şi-o scoată din cap, îi era imposibil, nici pe Teresa, nici săptămânile de fericire senină care trebuiau să-i poarte spre un fel de uniune, de acord reciproc a două spirite. N-o să poată uita niciodată că, atunci când urma să se-ntâmple, s-a ivit alarma. Şi alarma, pentru Teresa, spunea: fii atentă, Miquel Gensana, cu tot prestigiul lui, e un prost, nu ştie să facă distincţie între profesional şi particular, le-amestecă; şi nu-şi dă seama că, pentru mine, profesionalul e esenţial şi inviolabil. Ca particularul. Şi, când cineva produce scurtcircuite, sau îşi schimbă poziţia, ca Armand, sau pleacă, precum Miquel. Ce păcat, dar aşa mi-e viaţa.

Pentru mine, primele zile au fost de muţenie şi stupoare. Nu făcuse prea mare caz femeia-aia? Meritam eu... Un soi de orgoliu-al meu foarte ascuns m-a obligat să iau o anumită distanţă şi s-aştept să mă sune ea şi să-mi spună, zău Miquel, cred c-am fost cam prea-prea, dar asta e, cu munca mea nu se joacă nimeni. Şi eu, zâmbitor, să sorb gânditor ultimul strop de cafea, să zâmbesc trist şi să spun, da, poate-ai fost prea-prea, dar nici eu n-am procedat elegant. Şi să propun un generos armistiţiu pe care ea să-l accepte şi să ne scufundăm iarăşi în fericire, amin. Dar n-a sunat, cu toată perplexitatea mea de-această tăcere. N-a sunat, nu mi-a lăsat nimic scris, n-a făcut nici un pas. Şi treceau săptămânile. Aşa că Miquel a trebuit să se mişte şi-a hotărât să-nceapă să lupte să-şi recupereze visul. Singurul răspuns a fost un bilet scris în grabă, în care Teresa-mi spunea, nu te mai ţine după mine, nu mă mai tulbura. M-aşteaptă trei angajamente extrem de importante şi tu mă destabilizezi. Nu-mi mai scrie, nu mă mai suna, ieşi din viaţa mea, uită-mă; n-a fost să fie. La revedere. T.

Exagerată. Divă. Pentru-un fleac, o criză cât casa. Aşa-s în sinea lor divele: capricioase şi orgolioase. Şi-apoi, de când ne cunoscusem şi până-n ziua cu *Novelletten,* nici pic de tandreţe. Minciună: întotdeauna a fost tandră cu mine. Povestea-i că divele nu ştiu ce vor; le interesează doar să strălucească în meserie şi toţi din jurul lor, doar sclavii meseriei. Vax. Eu, Miquel II Gensana Destabilizatorul, contez cât coarda re a viorii Teresei. Cu alte cuvinte, mă utiliza, se folosea de mine; Teresa e egoistă. Teresa, la urma urmei, nici nu-i prea frumoasă, cu pletele-alea, şi vânătaia de la vioară, pe gât, să-ţi amintească veşnic hei, sunt o mare violonistă, ia să vedem, ce vin îmi comanzi, că, dacă nu e de

Rin, pffu! Şi rochiile cu paiete şi sandalele argintii, de prost gust. Şi toată ziua-i dă-ntruna cu muzica, literatura, arta. Am fost eu în stare să mă-ndrăgostesc de maldăru-asta de defecte, Bolós?

La al treilea whisky, Bolós m-a privit în ochi şi mi-a zis, Miquel, n-ajunge ca Rovira: îţi jur, o să-ţi treacă durerea.

– Niciodată. Imposibil. – Gură de whisky. – Vreau s-o recâştig.

– Ştii că-i imposibil.

– De ce-ar fi?

– Tocmai mi-ai spus.

Miquel l-a privit de parcă Bolós ar fi fost vinovat de-atâta chin.

– Rahat.

– Atunci vorbeşte-i!

– Dacă nu vrea!

– Lasă să treacă un timp.

– Nu pot. E ca şi cum n-aş putea respira. Pe bune, nu pot.

– Atunci bea.

Bolós, binecuvântat Franklin, mereu alături la greu. Şi japiţă cât încape, încurcat cu tine şi n-a scos o vorbă.

– Ţi-a spus de… de povestea cu mine şi cu Teresa?

– Nu. Nu-mi vorbea niciodată de secretele altora. Cu-atât mai puţin de-ale tale.

Bolós, compartimente etanşe. Nu trebuia să mori. Nu ştiu de ce-mi vărs acum inima pe femeia aproape necunoscută pe care-o am lângă mine de ani şi care are o privire de cărbune, în care mă pot pierde. Sigur, fiindcă nu ştiu când anume a-nceput să mi se facă ferfeniţă viaţa.

– Nu-ţi vorbesc deloc de Bolós, Júlia.

Şi pentru-a doua oară, Júlia i-a zis, te rog, Miquel, vorbeşte, îmi spui atâtea despre Bolós, nici nu poţi să-ţi închipui.

– Nu-i sigur.

– Tu şi Bolós eraţi din acelaşi aluat.

A zis-o cu ochii ei cei mai negri. Şi Bolós, deşi m-a sfătuit să mă-mbăt, mi-a luat paharul din faţă, m-a pus să mă scol şi m-a alergat două ceasuri în sus şi-n jos, pe Rambla, parcă ne-am fi ţinut după o fată de la Lestonnac, dar, am impresia, mult mai preocupat de echilibrul meu.

– M-a pus chiar să fac vacanţa cu familia lui.

– Asta ştiam. – S-a uitat în jur, parcă după *maître*. – Dar nu ştiam c-a fost din cauza crizei.

– Cerem nota?

– Stai!… – s-a speriat ea. Îi ţâşnise din inimă şi Miquel s-a simţit mândru de interesul Júliei. I-a plăcut şi mai mult să constate cum *maître*-şi tot ridică sprânceana, calculând când s-or căra nesuferiţii de la *dix-huit*. Povestea e că Miquel, cu toată cârja lui Bolós, a plâns amarnic trei zile şi trei nopţi şi-i era imposibil să-şi ia gândul de la Teresa, ce-o fi făcând, ce rochie şi-o fi pus azi, poate aia drăguţă cu paiete? şi ce probleme are, oh, de-acum trebuie să fi terminat studiul la al doilea de Bartók şi-al lui Berg, mereu mai consolidat, căci Teresa, atât de îndepărtată, atât de zeiţă, avea o parte umană: muncea inuman. Şi-am ajuns la concluzia că-i prea greu să trăieşti aşa. M-a salvat, sigur, telefonul rece, scurt, al Júliei care m-avertiza că la *Revista* i-au apucat pandaliile şi Duran face spume c-am lăsat baltă tot. Şi m-am întors la slujbă hotărât să mă concentrez pe noile interviuri. M-a salvat la mustaţă telefonul Júliei, Júlia. Dar din ziua-aia, privirea lui Miquel a fost veşnic tristă. Şi zilele-mpingeau săptămânile şi-acestea lunile şi căldura a alungat frigul. Şi-ntr-o zi, la aproape un an de la Trecerea Prin Deşertul Iubirii, m-am dus acasă. Ştii? Lucruri din alea pe care le faci fără să te gândeşti. Să-i regăsesc pe mama şi pe unchiul Maurici şi, poate, ceva din propriul meu ecou.

– Da' n-o vânduseră?

– Da. Era singură.

– Ca o piatră.

Îmi place ironia Júliei. Dar m-a durut sufletul să văd mălinul cum creşte netuns şi sălbatic şi cum trandafirul, pe care-alunecase unchiul Maurici, se-ntindea brambura, nedumerit că nu fusese tăiat. Şi obloanele trase vegheau să nu cumva să scape spre nori secretele celor cinci-şase generaţii care plânseseră-acolo.

– Mă rog – a răspuns Miquel .– La urma urmei, o casă-i o piatră.

– Nu era vorba c-or să se facă apartamente?

– Nu. Era părăsit totul. Probabil, casa singură îşi tot urca preţul pentru-o viitoare vânzare. Ca vinurile.

Miquel nu s-a putut abţine să nu se uite cu ură la havuzul nedemn.

– Am impresia că, de când am pierdut-o, am început să mă-ndrăgostesc.

– Nu te-nţeleg.

– De casă.

Ce se-ntâmpla, era că Miquel ajunsese să înţeleagă că un semn al maturităţii e să ştii să te legi de lucruri şi cu puţină iubire. Suferi mai mult, căci luciditatea te duce la scepticism, mai ales când îţi dai seama că viaţa, cu timpul, trece-n moarte. Şi dragostea, cu timpul, trece-n singurătate şi-n dorul de-acest sentiment atât de smintit, violent, iraţional, care pare atât de aidoma fericirii.

– Poate că totuşi mai beau o cafea, Miquel.

În toamna ce-a urmat, în viaţa mea şi-a făcut loc haosul. Petrecusem o vară letargică, dedicată cititului şi uitării sistematice a Teresei. Miquel nu s-a-mbătat, s-a dus, singur, la Salzburg, s-asculte muzică, a citit opera completă a lui Steiner, în vederea interviului din octombrie, şi-a pus-o pe Júlia să-nceapă primii paşi ca să intre-n contact cu cei din preajma lui Salman Rushdie. Aparent, începeam să mă simt bine cu mine. De Teresa nu ştiam absolut nimic. Se topise integral pentru mine, cum, integral, îmi fusese prezenţă un timp. Bănuiam că face şi-acum trio cu Molinerii, călătoreşte

ca solistă şi-l consultă pe Armand şi ce culoare să aibă ciorapii pe care-o să şi-i pună la concertul de la Madrid. O epocă de fericire desăvârşită, sfărâmată de-o mişcare greşită, mi-arăta cât de plăpândă e soarta omului. Lui Bolós, cu care m-am mai văzut de câteva ori, nu i-am mai vorbit de iubirea mea şi el s-a purtat de parcă, de subiectul ăsta, nu se-atinseseră niciodată. Şi Rovira, nu ştiu, mi-era tot mai lehamite să-l aud plângându-mi neputincios pe umăr. E ştiut, un bărbat plânge greu; dar şi când se hotărăşte s-o facă, pierde orice măsură, ochii-i devin bureţi, iar prietenii, liman consacrat integral lui.

Ultima săptămână din septembrie e pentru mine, estet decadent şi însingurat, care-am făcut din amintire o vitamină pentru trăit mai departe, de-o semnificaţie specială, căci, la diferenţă de şapte zile, e sfântul unchiului Maurici şi sfântul meu. Chiar în săptămâna-asta Miquel a luat avionul spre Londra. Trebuia să rămână câteva după-mese la Cambridge pentru interviu şi-avea de gând, de la Londra, să facă demersuri pe lângă etericele cohorte ale lui Rushdie, căci primele contacte-i dăduseră speranţe c-ar putea sta de vorbă cu omul prigonit de fiii deşertului. Interviul cu Steiner mi-a dat o senzaţie de tihnă. M-am simţit bine, chiar şi-n momentele, rare, când tăceam şi nici unuia dintre noi nu i-a trecut prin cap să le umple cu vorbe, ca să rupă tăcerea. Steiner vorbeşte mult, gesticulează puţin, îşi retrage argumentele ca apoi să le scoată iar la iveală, îmbogăţite, şi produce tot timpul concepte. Aproape că m-am simţit fericit, dacă-avem în vedere că, pe planul intelectului, bucuria e mai imprecisă, dar nu atât de efemeră ca aceea sentimentală. După orele de la Cambridge, şi cu promisiunea unei noi reprize la Londra, peste două zile, unde voia să-mi arate nişte articole despre problema evreiască, m-am închis în hotel să pun în ordine materialul cât mi-era încă proaspăt şi să stau de pază la telefon, pentru cazul în care oamenii lui Rushdie şi-ar aduce aminte de mine. Şi-un telefon de la Júlia (Júlia a devenit specialistă în telefoane date vieţii mele) care-mi confirma că Duran plăteşte cele trei-patru zile de pază la telefon, pentru cauza pierdută a lui Rushdie. Mulţumesc, Júlia, tu, bine? Şi ea: da, fantastic; tu? Şi eu: fantastic. Hai, pa. Pa, frumoaso.

Hotelurile de categorie mijlocie, din toată lumea, seamănă teribil cu casele ţărăneşti. Lumina ce vine din aplicele de pe perete e gândită exclusiv să nu bâjbâi. Dacă vrei să vezi, apar problemele. Iar dacă vrei cumva să citeşti, mai bine renunţi de la bun început. Dar, cum oricum trebuia să stau de pază lângă unicul telefon de care dispuneam în Londra, mi-am cumpărat o veioză şi-un bec de şaizeci şi mi-am imaginat că noptiera, în al cărei sertar stă biblia, e formidabilă pentru-ntins hârtii şi scris. Şi orele-au început iar să treacă în tihna de la Cambridge. Şi-a venit telefonul. Cum m-aşteptam, nu-mi spuneau nici da, nici nu, mă sunau să m-anunţe că mâine sau poimâine, or să-mi spună dacă da sau nu. Şi dacă da, să fiu gata într-un minut, c-or să treacă să mă ia imediat după ce-au sunat şi dacă nu, salut. M-am simţit ca poporul evreu sărbătorind Paştele în picioare, pe picior de plecare în căutarea făgăduinţei necunoscute. Şi-atunci au început lucrurile să se accelereze. Doar seara urma să cinez (plătea Duran) cu Steiner. La prânz mă săturasem de refăcut paragrafe şi de-ascultat casete: mi-am dăruit după-amiaza şi m-am întrebat ce mi-ar plăcea mai mult, să merg la Piccadilly Circus, să-mi cumpăr discuri sau să merg la film. Sau un musical? Cum mă-ntrebam toate astea, cât treceam prin faţa recepţiei, mi-au căzut ochii pe nişte prospecte de la Purcell Room: omagiu lui Art Collemann. Chiar cu Art Collemann Quartet. Art Collemann pe viu. Miquel a zâmbit.

Când se-ndrepta spre complexul celor trei auditorii de pe malul Tamisei, n-a putut evita gândul la Teresa. Fusese-acolo de două ori cu ea (şi cu Armand). La Royal Festival Hall. Şi de ambele dăţi, ea spectatoare, lângă mine, într-o parte, şi Armand, în cealaltă. Teresa, iar mă gândesc la tine, şi te-ngropasem sub munca mea; ţi s-o fi făcut oare şi ţie dor de mine? Dar clarinetul lui Art Collemann merita efortul. Dacă găsea bilete.

A găsit, după comentariile celor de la coadă, nu mai erau multe. S-a prelins imediat din zona caselor de bilete, nu voia să se vadă nevoit să spună, nu vreunui întârziat disperat, şi-a luat-o spre holul unde, cele două dăţi când venise cu Teresa (şi cu Armand), stătuseră la un ceai. A găsit o masă goală, lângă lifturi şi lângă terasa care dădea spre Tamisa şi s-a simţit rezonabil cu el.

Teresa, chiar la masa asta, îi spunea că tracul dinaintea unui concert e ceva de care n-o să poată să scape. Niciodată. Şi Armand tăcea, cu ochii în altă parte. Ea ştia că, oricâţi ani i s-ar aduna-n faţă, nervii, ca-n prima zi. De-aceea, şi el o trăise şi suferise, cu cinci-şase zile înainte de-un concert ca solistă, se-nchide cu programul în casă şi repetă bolnăvicios pasajele care-i ieşiseră perfect, cu pretenţia zadarnică să le depăşească. Şi el se-mbolnăvea, fiindcă-n clipele-alea, lăsând la o parte că nu voia să ştie de el, îşi dădea seama că Teresa se-ndepărtează de muzică şi se-apropie de nebunie. O gură de ceai, gânduri triste, Teresa încă-n inima mea. Atunci a zărit, pe-un scaun, programul de mână.

Purcell Room, Art Collemann, Queen Elizabeth Hall, nimic. Royal Festival Hall, John Kickox şi orchestra din Liverpool. Prima parte, *Les Hébrides* şi concertul pentru vioară şi orchestră de Alban Berg. La vioară, Teresa Planella. N-a citit restul. A ţâşnit din scaun, a abandonat ceaiul şi-a coborât la casă, plin de speranţă, cu gândul doar la memoria unui înger, *dem Andenken eines Engels*.

Când, transpirând ca un disperat, fugea pe Hungerford Bridge spre Charing Cross, îşi spunea că nu face bine, că-ncearcă să intre din nou într-o viaţă din care fusese-alungat. Eu şi Teresa, în aceeaşi clădire şi inima mea nu-şi dăduse seama... La-ntoarcerea în auditorii, asudat, inima cât pe-aci să-mi plesnească, luasem deja o decizie. I-a fost greu să fie luat în seamă. A trebuit să explice şi să mintă-n engleză: că-i văr primar cu Teresa Planil. la şi că-i o problemă de viaţă şi moarte. Şi, miraculos, şeful de la paza cabinelor i-a luat pachetul, cu promisiunea că-n cinci minute ajunge-n mâinile lui miss Planil. la. Şi i-a făcut lui Miquel cu ochiul. Perfect: nu-l crezuse. Şi, ca să fie filmul complet, falsul văr primar i-a strecurat o hârtie de cinci lire. Capul mătase de porumb de la pază a acceptat-o c-o grimasă foarte britanică.

– Cinci minute – i-am amintit.

– În trei minute e-n mâinile ei.

Asta era mai greu, căci Teresa avea obiceiul să se-nchidă-n cabină şi să-şi repete-n gând concertul, şi să se calmeze, să-şi facă mâna, degetele, şi să-şi înveţe vioara cu temperatura din jur, şi iar degetele, şi să se plimbe-ncolo şi-ncoace ca o leoaică, întrebându-se, cui i-o fi dat prin cap să se facă solistă, ce bine s-ar fi simţit în rândul trei, la vioara-a doua. *Bye-bye* Art Collemann.

Concertul a început c-o punctualitate milimetrică cu *Les Hébrides.* Miquel era aşezat lateral, deasupra scenei, că nu găsise nici un locşor la parter. Mendelssohn, Berg, Mahler, Kickox şi Planella umpleau grandioasa sală de la Royal. Bun, Mendelssohn a fost bun. Dar nu mai avea răbdare, voia s-ajungă la felul doi. După aplauze, a intrat din nou John Kickox. Acum o flanca, galant, pe Teresa. Minunată. Rochia verde. Îi marca talia şi şoldurile. Minunată. N-am aplaudat, eram dus, cu ochii pe îngerul memoriei mele, şi nu suferam, eram calm, pe punctul să-i smulg un secret Teresei, căci acum (superbă, cu câtă eleganţă salută) puteam să constat că-n acest an de Traversare a Deşertului Singurătăţii muncise cum muncea-ntotdeauna. Delicat, s-a-ntors spre concertino şi-a scos un *la* uşor. I-a răspuns, din adâncuri, oboiul şi ea s-a retras în sine, totul era bine. Mişcări discrete, materiale, necesare, care ne-aduc aminte că nu suntem zei şi că muzica, până una alta, se face cu instrumente, nu cu forţa spiritului. Teresa a aruncat o privire spre Kickox, acesta a plecat capul c-o uşoară reverenţă politicoasă şi m-am simţit gelos. Aplauzele încetaseră şi toţi aşteptau, nu ştiu dacă la fel de lacom ca mine, tema arpegiului. A-nceput orchestra şi Teresa i s-a alăturat. Vioara suna fantastic de bine şi, în dialog cu orchestra, a-nceput să se-nalţe în efortul arpegiilor până-n câmpia unde, întâi vântul, apoi vioara, se simţeau ca acasă. Teresa era în sufletul concertului, scotea lamentaţiile lui Berg, disperate şi premonitorii. Şi interpreta totul ca pe propria-i suferinţă. Şi eu mă ţineam strâns de balustradă, cu ochii doar la mişcările ei, de parc-am fi fost doar noi doi, singuri, în Royal, de parcă eu şi ea puteam contempla îngerul fantomatic, micuţa Manon. Manon Gropius, Mizzi, Hannah, Alban Berg, Teresa Planella şi Miquel Gensana Căutătorul de Aur. Şi, când a-nceput *Allegro* din partea a doua, Miquel a simţit acut că Teresa cântă doar pentru el. Şi, când a sosit mişcarea a patra, coralul,

Es ist genug al lui Bach, Miquel voia să creadă că ea nu pe Dumnezeu îl imploră, ci-i spune lui, lui Miquel, s-asculte, că gata, ajunge!: *es ist genug, Michael; es ist genug*. Părea că orchestra e de-acord şi Michael Enzian, ca răspuns, a şoptit, *es ist genug*, *Therese, es ist genug*, şi doamna de-alături, indignată de-atâta lipsă de sensibilitate, i-a aruncat o privire ucigătoare.

Au încheiat cu coda în care vioara ia-n stăpânire toată încărcătura poetică a concertului şi, treptat, cu strame din coralul lui Bach, se-nalţă magic, sus, sus, reconvertind coralul în arpegiul iniţial, rezumând toată viaţa concertului, ca viziunile muribunzilor când, se spune, le trece toată viaţa prin faţa ochilor în câteva clipe, până-a ajuns la *solul* normal, imposibil, pe care Teresa l-a păstrat extraordinar de sonor, fără şovăieli, perfect, în timp ce orchestra se desfoia-n reverenţe, acum coarda, acum vântul, şi amândouă-ajungeau la un nemărginit acord final... Teresa, arcuită pe cea dintâi, făcând să răsune încă sunetul atât de acut, de parcă arcul i-ar fi fost infinit de lung. Şi Teresa şi-orchestra-au ajuns la ultimele două măsuri şi *solul* viorii s-a transformat într-un fluture alb care-a ţâşnit în zbor şovăielnic şi pe care doar eu am putut să-l văd. Şi totul s-a-mplinit cum a vrut Berg şi-au făcut Kickox şi Teresa mea dragă. În cele două secunde de linişte în semn de respect, Teresa şi Kickox s-au privit fericiţi, recunoscători unul altuia, Dumnezeule, cum e posibil, şi, poate, nu pe deplin conştienţi că un concert atât de frumos e un statornic gând despre moarte. Şi publicul a început să aplaude. Toţi, numai Miquel, nu, că n-avea putere. Acum îşi dădea seama că plânge, privind cum Teresa îşi arcuieşte spatele, lipită de vioară, şi aplauzele nu conteneau.

A trebuit să iasă de câteva ori să mulţumească şi, cu mâinile lipite, i-a rugat să nu-i ceară bis. Publicul a-nţeles şi, curios, a continuat să aplaude. Fusese, într-adevăr, fantastică şi John Kickox, deloc gelos pe succesul colegei, tot mai insista să vină din nou pe scenă, şi Miquel s-a gândit că Armand s-o gândi că extraordinara interpretare de la Londra o să-i deschidă o duzină de noi contracte magnifice în toată lumea şi ieşirea răsunătoare pe piaţa discografică a multinaţionalelor. Teresa a trebuit să revină să salute. Dar acum avea-n mână un obiect pe care Miquel l-a recunoscut imediat: cutia de bomboane cu lichior. A clătinat-o spre public, c-un soi de disperare-n mişcări, parc-ar fi spus, ştiu

că eşti aici, Miquel, aş vrea să stau de vorbă cu tine, *Miquel, es ist genug*, vino! Şi s-au sfârşit aplauzele, începea pauza şi privirile lor nu se-ntâlniseră. Nu m-am mişcat minute din scaun, gândindu-mă disperat la tot ce trăisem şi ascultasem şi la-ntâmplarea de-a fi găsit-o. Şi-nainte să-nceapă cele dintâi măsuri din Mahler, coborâsem deja scările, ieşisem din clădire, spre hotel, spre departe de gândul meu. Şi Teresa, în cabină, aştepta fluturele alb.

La hotel l-aştepta o notă de la Steiner care amâna pentru mâine cina, să-l sune. Dar când l-a sunat, n-a răspuns. Miquel, idiotule, trebuia să te duci la cabine, văr primar! M-o fi aşteptând şi eu am luat-o la fugă, ca tata. A luat valiza şi-a aruncat-o pe pat. Am îndesat furios toate lucrurile şi-am zis cu glas tare, parcă jucam un rol pentru cineva, pentru vreun zeu, dacă tot am luat-o la fugă, fugă să fie. Şi, cu inima bandajată-n leucoplast, Miquel s-a dus la Heathrow cu gândul să pună, imediat, maximum de distanţă între Teresa şi mine. Dar, când să intre la controlul corporal, am întors spatele, parcă speriat să trec prin acest artificiu cu inima zob. Un taxi l-a-ntors la Londra şi-n acelaşi hotel (mister Ginseina, *sorry*, aţi pierdut avionul?) n-a lăsat telefonul din mână până n-a dat de cineva care să poată să-i dea un indiciu unde se cazase Teresa. După o jumătate de pachet de Camel, glasul ei a zis, *hello*?

– Miss Planil. la?

– *Speaking*.

– Sunt eu.

Tăcere. Respiraţia ei. Respiraţia lor.

– Miquel?

– *Speaking*.

– Unde eşti?

S-au întâlnit la Marble Arch, peste o jumătate de oră. Ea lăsase nerezolvate câteva telefoane şi alte probleme, spre disperarea lui Armand care voia să fie aranjat tot, înainte să părăsească ea Londra.

Au stat pe-o bancă, cu faţa spre Hyde Park. Ea, c-un zâmbet timid. El, cu inima gata să-mi iasă, aproape-l durea, şi bum-bumul inimii se-ntâlnea cu zgomotul circulaţiei de pe Oxford Street.

– Ce faci... a zis unul din ei. Şi celălalt a răspuns, hmm, bine, mă descurc. Şi, când soarele se-nroşea spre apus, bum-bumul şi zâmbetul s-au contopit pe bancă. De-un an nu se văzuseră, de la *Novelletten,* şi-acum le venea greu să spună, de ce mi-ai trimis bomboanele, ce faci la Londra, eşti bine?, ţi-e dor de mine? m-ai iertat? eu sunt... De ce n-ai venit să mă vezi în cabină? Oh, am fugit, că nu vreau să... Ei, hai, de ce m-ai sunat totuşi, şi el nu ştia ce să zică, fiindcă nu ştia de ce-o făcuse. Soarele se-nroşise de-atâta stat la apus şi-acum începea să fugă.

– Mă bucur că te văd.

– Şi eu. la uite ce soare.

– Da. Ce roşu!

Au început să se plimbe pe Oxford Street, mână-n mână, timid, până la urmă reuşind să-şi spună ce făcuseră până-n ziua-aia, cum le mersese, cât de dor le fusese, cât se urâseră, a fost o prostie. Dar trecuseră luni şi poate se-ncrucişaseră vieţi cu vieţile lor şi-asta nu-i uşor de recunoscut. Dar eu şi Teresa ne ţineam de mână pe Oxford Street. I-am cumpărat un buchet de flori necunoscute, în una din numeroasele florării de pe stradă. Şi, la un colţ, ne-am aşezat undeva să bem un ceai şi lui i-a adus aminte de ceaiul pe care-l luase cu câteva ore-n urmă, înainte să-nceapă concertul, şi nu, mi se pare imposibil.

– Imposibil, ce?

– Că ne-am întâlnit, că vorbim. – I-am luat mâna şi i-am sărutat-o. Un gest îndrăzneţ. – Azi ai fost extraordinară. Ştii că s-a-nregistrat?

– Mulţumesc. – Şi c-un gest de dezinteres. – Nu ştiu. Da.

Eram gata să-i spun c-o iubesc, dar n-am îndrăznit s-o fac. Din timiditate, fiindcă nu ştiam dacă o mişcare greşită n-ar putea sfărâma clipa magică. Am tăcut, deşi, uneori, strălucirea din ochii ei părea că mă-ndeamnă s-o

spun. S-au plimbat iar şi, fără să-şi dea seama, s-au apucat să vorbească despre ce-are de făcut fiecare. Ea, câteva concerte, luna-asta, şi el, în afara poveştii cu Rushdie, să pună la punct interviul cu Steiner.

– Cu cine?

– Te invit la cină. Bine?

Printre efluviile de *curry* din restaurantul indian, Miquel a-ndrăznit să schiţeze planuri pentru-a doua zi, ce zici, Teresa?

– Nu.

– Câte zile mai stai?

– Plec mâine la Praga.

– Dar concertul e... peste douăzeci de zile mi-ai spus, nu?

– Da, dar plec cu maşina. C-o prietenă.

– Cu maşina? Astea-s toane!

– Nu: îmi face mare plăcere. Armand o să meargă direct la Praga, cu vioara. Şi eu, în vacanţă.

– Păi... De ce nu mai stai câteva zile la Londra? Am putea... – Nu ştiam exact ce-am putea. – Eu mai rămân nişte zile.

– Nu se poate, Miquel. E deja stabilit.

– Stai.

L-a privit într-un fel care i-a amintit vag de privirea de la *Novelletten.* A răsuflat adânc şi-a spus, foarte calmă.

– Ţi-am spus că-i deja stabilit. E-nchiriată maşina, traseul făcut. Vino să m-asculţi la Praga.

– N-o să pot. Nici n-am bani.

Teresa, drept răspuns, a scos din geantă o hartă a Europei. Era marcat pe ea traseul, cu zilele de sosire în diferite locuri: Paris, Strasbourg, Frankfurt, Praha... Foarte bucuroasă, nu fusese niciodată la Praga. Dar pentru mine nu era nici o bucurie, călătoria-aia mă-ndepărta din nou de Teresa, acum, când era posibil să...

– Hai, Teresa.

– Poate ne vedem când mă-ntorc. Pe douăzeci şi opt sunt la Barcelona.

Teresa nu se schimbase: viaţa-i era marcată de agenda pe care i-o ţinea Armandul dracului. Şi-atât de fericită cu planificările ei. Zâmbea mulţumită, când împăturea harta.

– E ultimul tău cuvânt? – Miquel puţin jignit de-ncăpăţânarea femeii, dar nu voia s-o arate.

– Da, ţi-am mai spus că n-am cum schimba.

Au mai stat de vorbă mult încă, făcând eforturi să slăbească-ncordarea scrimei. A revenit calmul blând şi, încet-încet, Miquel era gata să-i spună, te iubesc, Teresa, n-am încetat să te iubesc niciodată. Dar n-a vrut să spună, de frică să nu forţeze prea tare norocul întâlnirii şi fiindcă, în adânc, încăpăţânarea cu călătoria aiurea la Praga mă lovea. Am vorbit de multe. Nici ea nu mi-a spus că mă iubeşte, dar cred că era pe punctul s-o spună şi nu ştiu ce-a reţinut-o. Când chelnerul i-a lăsat singuri, cu nota achitată, el şi-a potrivit scaunul şi şi-a aprins o ţigară.

– Vrei cafea?

– Nu. Niciodată seara. Şi-apoi, cea de-aici e oribilă. Şi-s grăbită, Miquel, mâine plecăm dimineaţa.

Primii paşi pe Arlington Street i-au făcut în tăcere. Eu mă-ntrebam ce-i mai important pentru femeia-asta: eu, Praga, vioara, muzica, ea? Am văzut clar că eram prost situat în clasament. Trebuie insistat. Şi gândul cu clasamentul m-a bosumflat. De-aceea, când ea a zis, vorbim despre tot când mă întorc, n-a răspuns. La intersecţia cu Piccadilly, o sută de iarzi înainte de Ritz, s-a oprit.

– Mă duc la hotelul meu – am zis, aproape fără să-mi dau seama ce spun. Cred c-am zis-o din răzbunare, ca pedeapsă pentru-atâta maşină, atâta hartă şi-atâtea naiba să le ia!

– Bine. O să-ţi scriu de la Praga.

– Drum bun, Teresa.

– Mulţumesc.

S-au sărutat pe obraz. Afectuoşi şi distanţi: încrezători şi bănuitori. Ceva rar, electric, de…

– Când te-ntorci la Barcelona, mă suni?

– Da.

– Sigur?

– Da, Miquel. Ţi-am spus că da.

Teresa a băgat mâna-n geantă. Cu privirea-i de miere, mi-a oferit zălogul promisiunii ei:

– Poftim. – Mi-a dăruit bricheta lui Isaac Stern. Bricheta asta, Júlia.

– Să te sun eu? – Bricheta-n mână.

– Nu. O fac eu. Îţi jur. – S-au gândit amândoi la brichetă.

Deodată, mi-a dat un sărut rapid şi furiş pe buze. Un sărut care m-a mişcat. Am ascuns-o, nu ştiu de ce. Poate fiindcă, într-un fel sau altul, trebuia să m-arăt supărat de capriciul cu călătoria.

– Pa, Teresa.

Teresa s-a-ndreptat spre hotel şi eu, n-am aşteptat s-o văd plecând, sigur din certitudinea că-n douăzeci de zile ne vedem, am întors spatele spunându-mi că bine fac să m-arăt un pic aspru cu femeia care-mi umple viaţa şi mă ameţeşte. Era un gest frumos, să pleci fără să te-ntorci: cum făcusem şi-alte dăţi în viaţă. Şi, ca să fie complet, am aprins bricheta de câteva ori. Zălogul meu. Dar, după treizeci de paşi, m-am simţit un idiot perfect. Pusese vreo piedică-n calea viitoarelor noastre-ntâlniri? Nu. Nu fusese mulţumită că l-a regăsit? Da. Nu-i mulţumise-n o mie de feluri pentru cutia de bomboane cu lichior? Da. Nu-i ascultase cu infinită răbdare comentariul la interpretarea ei? Da. Da, cu infinită răbdare şi cu umilinţa pe care atâta i-o admiram. Nu-mi dăduse-un sărut (rapid şi furiş) pe buze, de

rămas-bun? Da. Şi eu o ţinusem întruna, întruna, nu te duce la Praga, mai stai două zile, nu te duce, hai, Teresa. Eşti idiot, Miquel, Simon, Clara.

Miquel s-a-ntors şi-a luat-o la fugă. Teresa era deja în faţa intrării scăldate-n lumini a hotelului Ritz, silueta i se contura-n umbră. Miquel a străbătut în fugă jumătate din drumul spre ea. Şi s-a oprit, să-şi tragă sufletul. Nu voia s-ajungă-n faţa ei gâfâind şi să-i spună fără suflare că da, te iubesc, Teresa, te iubesc mult de tot. Dar cât eu îmi trăgeam sufletul, Teresa s-a răsucit şi-a rămas nemişcată. Lumina ce venea de la Ritz îi lumina jumătate de chip şi mi s-a părut frumoasă, doamne cât de frumoasă, ca-ntr-un La Tour, ca-ntr-un Caravaggio. Teresa zâmbea şi eu am rămas mut. (Ce fac, îi strig te iubesc, Teresa? Mă mai apropii şi-i spun la ureche?) Au fost două secunde, amândoi nemişcaţi, şi-a fost o eternitate, ca aceea trăită faţă-n faţă cu Skyhawk A-4N al locotenentului Samuel Goldstein, înainte să mă las jos ca să ies din bătaia împuşcăturilor lui. O eternitate de puţine secunde, care mi-a marcat toată viaţa. Eternitatea din faţa hotelului Ritz m-a marcat, probabil, mult mai mult decât cea din munţii Qurnat-al-Sawda. Înainte să-mi fac indecizia ţăndări, Teresa, încă puţin răsucită, mi-a zâmbit din nou şi m-am gândit c-o să fiu ridicol acolo, în faţa portarului simandicos care ne privea, să-i spun, te iubesc, din toată inima mea şi cu toate puterile mele, iubită Teresa, şi recunosc că m-am enervat degeaba de povestea cu Praga. Şi-atunci mi-a trecut prin cap c-o să-i spun c-o iubesc când vine de la Praga. Ideea m-a paralizat. M-am mulţumit, dublu eunuc, să-i zâmbesc. Da, ştiu, am observat o lungă şovăire înainte să se hotărască Teresa să-ntoarcă spatele şi să intre-n hotel. Şi-am văzut cum dispare, din nou, din viaţa mea, înghiţită de-atâta inutilă lumină.

Era la *Revista,* furibund că Duran îi respinge două facturi de masă la Londra şi el îi spunea, gesticulând cum n-o făcea niciodată, ce-ai fi vrut, să mă hrănesc cu apa din râu?, şi Duran dând din cap că nu, zâmbitor, cu ochii pe facturile din faţa lui.

– Nu-mi place să abuzezi de mine.

– Am impresia că noi doi ar trebui să vorbim.

M-am aşezat, dispus să-mi las slujba şi să plec să-mi caut viaţa oriunde. Sunt sigur că-n gestul curajos al aruncării slujbei pe geam, juca un rol posibilitatea plauzibilă a reluării relaţiei cu Teresa. Îmi dădea putere, mă făcea mai curajos.

– Ce?

– N-ai încredere-n mine?

– Nu.

– Nu-ţi place ce fac?

– Da.

– Şi-atunci?

– Nu-mi mai aduce nimeni asemenea cheltuieli umflate.

– Te-anunţ că-s muritor şi marcescent, Duran.

– Ce?

– Că mănânc la prânz şi seara.

– Da' nu la Maharihi, de patru furculiţe, şi cu cineva! – Mi-a zâmbit ironic. – Ştii ce-i aia *pizza quattro staggioni* ? Ai idee?

Mi se părea umilitor s-ajungă cina cu Teresa motiv de discuţie la slujbă; dar nu eram dispus să cedez nici o palmă. Duran a luat factura şi m-a privit în ochi.

– Cine-a fost a doua persoană?

– Steiner.

Ceea ce demonstra că Miquel Gensana i Giró nu era doar muritor şi marcescent, nu era nici om perfect. C-are secrete, ca orice om, şi minte, ca orice om. Dar, cu nici un chip, nu voia s-amestece fiinţa sacră şi dătătoare de speranţe a Teresei în chestiuni de serviciu. Am arătat spre hârtia în litigiu:

– Am stat cinci zile la Londra, am făcut un interviu foarte bun, am pus pe picioare altul, şi pui în discuţie o factură de cincizeci de lire?

– Şaiştrei.

– Dă-o-ncoace.

I-am smuls hârtia, renunţând la toate intenţiile de apărare eroică. Mi-am luat o figură de martir.

– Plătesc eu prânzul cu Steiner. – Şi-am plecat din birou, sperând, c-un soi de inocenţă, că-n felu-ăsta o să-i trezesc cât de cât remuşcări. Pe masa mea m-aştepta telefonul.

– Cine-ai zis că e?

– N-am înţeles. – Lali mi-a dat receptorul şi s-a ridicat să mă lase singur cât vorbesc. – Vorbeşte ciudat.

– Nu te clinti, femeie.

Ea a făcut un gest să nu-mi fac probleme, se duce la o cafea. Din fund, de la masa ei, Júlia mi-a aruncat o privire fioroasă.

– Alo!

Presupun că marile momente din viaţa unui om sosesc în împrejurări ce n-ar putea fi considerate niciodată măreţe, nici apte de-a trece direct, fără machiaj, în vreun manual de istorie. Vestea predării armatei celui de-al Treilea Reich unchiul Maurici a primit-o în podul casei Gensana plângând, cu gândul la Miquel al lui. L-au alertat ţipetele lui Remei. După cum Gaston Laforgue a aflat, prin hohotele de râs din vecini, că Dreyfuss a fost condamnat la moarte pentru înaltă trădare. Miquel II Gensana, după o discuţie neplăcută, meschină, în biroul lui Duran, în timp ce-o privea

distrat pe Júlia, în picioare, făcând echilibristică să scoată din pachet o ţigară cu o singură mână, a auzit glasul ciudat şi puţin dogit al lui Armand care-i zicea, Miquel, tu eşti?

– Da. Cine eşti?

– Teresa e moartă.

Nu cred c-am înţeles pe loc. Dar mi-a ameţit sufletul. Ţigara mi s-a frânt în mâini şi-am zis, ce spui, pentru Dumnezeu, ce spui, nu ţipam, dar aveam sânge-n glas, şi Armand mi-a repetat, Teresa e moartă, şi-am văzut fluturele în zbor, obosit, cum se lasă pe calorifer şi rămâne-acolo, nemişcat. Teresa, raţiunea vieţii mele. Se pare că dimineaţa, devreme, un camion încă adormit a intrat pe cealaltă bandă. Ele mergeau pe dreapta, liniştite, presupun că vorbind despre muzică sau cine ştie ce, cu ochelarii de soare, gustând libertatea, Thelma şi Louise, geamul deschis, să intre vântul, şi moartea le-a barat trecerea pe-o şosea boemiană, la cincizeci şi şapte de kilometri de Praga. Şi m-am văzut cum îmi pun mâna liberă-n cap, fără-ndoială să fac să-mi intre-n minte ideea atât de cumplită, şi Armand, cu glas monoton şi trist, îmi zicea că Teresa-i spusese c-o să se-ntâlnească, probabil, iar cu tine şi de-asta te-am sunat că-nseamnă că v-aţi văzut în ultimul timp şi... Bietul Armand era distrus şi eu, cu ochii bureţi, m-am gândit biata Teresa, n-a fost lăsată să vadă măcar podul Carol sau cartierul evreiesc. Sărăcuţa, n-a văzut Vyšerhad sau strada Neruda. Şi, când am închis telefonul, cred că nu mai era mult şi mă prăbuşeam. M-am aşezat pe scaun şi Júlia, cum n-o vedeam, nu mă scăpa din ochi. Şi-n clipa aia, Miquel şi-a acoperit faţa cu mâinile, fiindcă i-a trecut prin minte un gând cumplit, gândul că n-o să-l mai părăsească niciodată-n viaţă. Un gând ticsit de durere, Teresa iubită: n-am vrut să-ţi spun că te iubesc; ai murit fără s-ajung să-ţi spun; ai murit fără s-ajungi să afli marele meu adevăr, adevărul că-n ciuda a tot ce se-ntâmplase, pentru mine, cel mai important lucru era dragostea pentru tine. Nu ştiu dac-o să pot rezista, Teresa. Ai murit şi n-ai auzit-o. Înţelegi, Júlia?

Am ţinut să-i ajut pe Armand şi pe fratele Teresei în toate operaţiile pentru repatrierea trupurilor: pe-al prietenei ei l-au îmbarcat spre Londra. Am fost la consulatul ceh, am fost şi la Praga, detestata şi inutila Pragă, atât de frumoasă,

atât de tandră, atât de iubită, să-nsoţesc sicriul şi-am început să-nţeleg multiplele dimensiuni ale durerii spre care te poartă imposibilitatea de-a înţelege moartea. Am avut putere s-o contemplu, lângă un zăvorât şi perplex Armand, palidă, nemişcată, c-o expresie aproape surprinsă, până ce lacrimile au înceţoşat imaginea şi-a dispărut pentru totdeauna din privirea mea şi din viaţa mea. Fals: o port în minte şi-n suflet şi mă-ntreb de ce-i atât de sinistră nemişcarea morţii, Teresa, că nu mai poţi s-atingi vioara, nici să cânţi, îţi ieşea din inimă muzica. Şi-am asistat, ca un mecanism insensibil, la toate ceremoniile absurde de rămas-bun şi lacrimi, dintr-un colţ, în spatele Molinerilor muţi, fiindcă, la urma urmei, ce-i eram eu? Miquel a ascultat discursuri de directori generali din domeniu care-i făceau panegiricul ilustrei interprete, că ne-a părăsit pe neaşteptate, că nu mai era o tânără promisiune, ci o solidă realitate, că devenise ambasadoarea patriei noastre, că moartea ne-a smuls un viitor splendid prin moartea Teresei Planella, că departamentul nostru studiază posibilitatea de-a institui un premiu de interpretare care să-i poarte numele, că etcetera. Şi-n gândul meu, da, da, spuneţi înainte, discursul meu e altul, că mă iubea, c-o iubeam peste fire, că ne-mpăcasem, că-ntre noi era o-nţelegere până-n cele mai mici gesturi, şi-asta, deşi nu stăteam împreună, că povestea noastră de dragoste a fost profundă, că o adoram, că trăia muzica de parcă-i ieşea din carne, că m-a-nvăţat să iubesc muzica de cameră, ca pe unul din cele mai preţioase daruri pe care le-a primit Omenirea şi, mai ales, că n-am vrut să-ţi spun, te iubesc în faţă la Ritz, la Piccadilly. C-un gest rapid de mână, Miquel a cerut nota lui *maître* şi şi-a ascuns o lacrimă. Şi-ai murit fără s-auzi declaraţia mea de dragoste, Teresa. De-atunci, şi-a trecut timp, încerc, dar nu reuşesc, să trăiesc mai departe cu această durere vie în gând.

De-aceea nici ameninţarea glasului răguşit nu mă sperie, fiindcă vine o clipă când îţi dai seama că, o dată cu moartea, doar mori. Şi-atunci nu-ţi mai e frică; dar asta n-o să-ţi spun niciodată, Júlia, căci pentru tine, pentru Maria, pentru fata lui Bolós şi pentru Partidul lui, moartea lui a fost, şi-o să fie întotdeauna, un nefericit accident.

Miquel Gensana a trebuit să-şi pună ochelarii de citit facturi. Oribil, acasă, la el, te ardeau la pungă ca hoţii. S-a făcut că-l lasă rece factura şi şi-a scos din buzunar portmoneul. *Maître, du coté de la claire fontaine*, îi observa mişcările. Am deschis portmoneul să scot cartea de credit, să fac onorul abţibildurilor care dezonorau intrarea, dar, pe farfurioara cu factura, a căzut prezervativul pe care-l cumpărasem în toaleta casei mele. Miquel a ridicat ochii, jenat: Júlia şi *maître* îşi dăduseră seama perfect. Ea şi-a permis să zâmbească şi Miquel a gândit, ce-nseamnă zâmbetu-ăsta, ce-i, Júlia, îl înjuri pe tipul care-şi permite să creadă că, după cină, se lasă cu sarabandă şi gigă sau te bucuri că-i calea bătută să te poţi folosi de Miquel ca substitut pentru Bolós al tău care, nu mi-a trecut niciodată prin cap, era mai mult al tău decât al meu? Ce crede *maître,* mă doare-n cot.

– E groaznic de scump, nu? – A arătat scurt spre *maître* care se-ndepărta c-un aer de copil mulţumit şi cu cartea de credit.

– Indecent de scump. Dacă şi-ar scoate capul fantomele celor care-au trăit aici…

– Miquel.

– Da.

– A fost casa ta, nu?

– Nu, de ce?

– Atunci ceva asemănător. Din câte mi-ai povestit…

– Nu. – Miquel a privit nervos spre havuzul impostor. – N-am fi pus niciodată aşa-ceva-n casa noastră. – Şi-a râs nervos.

– Atunci i-ai cunoscut pe cei care-au stat aici. Asta sigur.

– Mă-ntrebi a treia oară… – Îngrijorat, Miquel. – Nu ştiu cine-au fost, Júlia.

Atunci a cântat un cocoş şi Simon Petru şi-a amintit cuvintele Domnului, şi-a plâns amar, căci cu tăgăduiala-aia îşi mai ştergea din viaţă ceva, morţii din memoria lui. Dar după ce-şi deşertase inima mesei, ochilor Júliei, avea nevoie să se-agaţe de-o parte rămasă neîmpărtăşită. Miquel Gensana era din nou Simon.

– Da, tu eşti ca Josep Maria.

– Bolós?

Franklin va fi-ntotdeauna Bolós, oricât l-ar boteza altfel amantele lui.

– Bolós. Dar el era mai vesel. – A zâmbit trist. – Ştia să râdă.

– Cred că da. Dar eu a trebuit să sufăr pentru moartea lui.

– Şi eu.

– Ştiu, Júlia.

– Tu de ce nu râzi niciodată?

Dar despre ce-am vorbit pân-acum, Júlia, a gândit Miquel. Şi-a profitat că *maître* s-a-ntors cu chitanţa, să simuleze că n-a auzit. Au tăcut, Miquel a semnat. Şi şi-a păstrat pixul, şi-a fost strigat, public, de *maître* care-l invita să mai vină. C-un zâmbet ostentativ, nu i-am lăsat nici un sfanţ bacşiş. Să-l ia dracu' !

– Ce ţi-am spus, o să-ţi folosească pentru articol?

– Nu.

– Fantastic! Am vorbit prea mult de mine şi nimic de Bolós.

– Ştii că nu de-asta. – A luat din pachet ultima ţigară. – Sunt obosită, Miquel. Bolós al tău mi-a murit şi mie.

– Sunt sigur că au la Partid date biografice absolut publicabile. – I-am aprins ţigara şi mi-am păstrat, liturgic, bricheta lui Stern, ea mă lega de viaţă.

– Şi-o să fac un articol ca toate care-or s-apară zilele-astea. – A oftat, suflând fumul.

– Da. Mergem?

Acum casa mea era plină. Arăta bine. Chiar în mijlocul sălii, la una din mese, era aşezat un bărbat leit unchiul Maurici şi Miquel a avut impresia, când a trecut pe lângă el, că-i face cu ochiul. Câteva clipe încă, să contemple cele două secole de Mauri şi Antoni, Amelii, Pilar, Marii şi Carlote din casa plină de tristeţi şi dorinţe, care-şi aveau sfârşitul

în Miquel II Gensana Drumul cu Sens Unic sau Fundătura sau Finalul de Epocă sau Piezişul. Ultima creangă retezată, cu-a cărei moarte o să moară tot pomul, tot stejarul, până la Anton I Întemeietorul. O să rămână, ca amintire, stejarul din logoul restaurantului. Amin.

– Mergem?

Am luat-o de braţ, de parc-am fi fost soţi. Au ieşit. Lumina galbenă, care cădea palid peste parcare, lăsa-n întuneric restul grădinii mele. Mi-a fost greu să nu-i spun Júliei că asta-i grădina mea, asta-i casa mea şi-o bucată din viaţa mea. Dar trebuia să trăiesc c-un secret, ca să mă simt cât de cât liber.

– Mi-am pierdut credinţa în raţiune,mi-a mai rămas doar sentimentul-a zis Miquel, ca rezumat.-Şi mă simt steril.

– Nu eşti eunuc, Miquel.

– A, nu?

– Cel mult, renegat. Toată generaţia ta aţi trăit în apostazii.

– Foarte frumos, dar nu cred. – Şi s-a frecat pe frunte cu mâna, parcă trezit dintr-un vis.

– Ce facem? – a zis ea. El a privit-o, surprins. Se gândea la prezervativ?

– Nu ştiu. – Şi i-am întins cheile maşinii şi-ale vieţii mele.

Miquel Gensana i Giró a răsuflat adânc, să-şi înăbuşe un plâns straniu care, ţâşnit din adâncul cel mai adânc al memoriei, începea să-i sugrume inima. În dreapta, în întuneric, mălinul bine tuns, cu secretele unchiului Maurici îngropate la picioarele lui, îl veghea cu atenţie, poate cu dragoste. Nu se putea zări nici un fluture alb. Când Júlia i-a deschis uşa, Miquel a urcat în maşină şi nu s-a-ntors să privească, pentru ultima oară, casa, cum făcuse mereu când fugise din casa Gensana pentru totdeauna. Şi-atunci, a simţit un dor nespus de tot.

Matadepera, 1991-1996

ELISABETA LĂSCONI: UN SPLENDID CONCERT ROMANESC

Romanul *Umbra eunucului* este a doua carte a lui Jaume Cabré, tradusă în româneşte, după *Excelenţă*, în colecţia „Biblioteca de cultură catalană" iniţiată şi coordonată de Jana Balacciu Matei, într-un ambiţios proiect al Editurii Meronia. Graţie acestei iniţiative, am citit în limba română marile prozatoare care au făurit romanul modern catalan al secolului XX (*Singurătate* de Víctor Català, *Piaţa Diamantului* şi *Oglinda spartă* de Mercè Rodoreda), dar şi autori şi cărţi din ultimele decenii – Blai Bonet, Pere Calders, sau de azi – Ramon Solsona, Carme Riera.

Cine răsfoieşte cartea, are mai multe surprize, va găsi paragrafe întretăiate cu portative, iar pe unele pagini cresc arbori… genealogici. Însăşi structura cărţii are o organizare muzicală, bazată pe faimosul *Concert* al lui Alban Berg, preschimbat de soartă într-un misterios recviem. Jaume Cabré împinge epica spre altă graniţă, prea puţin încercată sau forţată de la Marcel Proust, cu binecunoscuta Sonată a lui Vinteuil din *În căutarea timpului pierdut*.

Polifonia îi îngăduie autorului translaţii fluide între conversaţii şi întâlniri, timpuri şi locuri, pentru că temele se reiau şi se nuanţează, cresc în intensitate ori îşi pierd forţa insesizabil. Registrele stilistice, dar şi codurile culturale şi literare se schimbă atât de firesc, încât cititorul nici nu simte că alunecă dintr-un roman în altul. Sunt mai multe romane topite în această vastă arhitectură muzicală, unul mai interesant decât altul, ele relatează aventuri al căror suspans se păstrează chiar până în final.

Prezentul narativ al romanului îl realizează conversaţia lui Miquel, primul personaj principal al cărţii, cu Júlia, care lucra la aceeaşi publicaţie (cu titlul absurd *Revista*) cu el. Confesiunea provocată de Júlia are ca punct de pornire un accident în care a murit Bolós, prietenul de-o viaţă al lui Miquel, şi se transformă într-o amplă retrospectivă a micii

istorii personale, dar şi a Marii Istorii trăite de lumea catalană în anii dictaturii franchiste şi, apoi, în perioada imediat următoare.

Ar fi, aşadar, un *Bildungsroman* având în centrul său pe Miquel Gensana, cu şirul de prefaceri prin care trece, dar evoluţia lui se împleteşte strâns cu a prietenilor săi, Bolós şi Rovira. Există aşadar un joc al simultaneităţii, fiindcă viaţa lui nu se poate separa de a celorlalţi doi, Miquel formează puntea, liantul care coagulează trioul. Există şi un joc al succesiunii, fiindcă Miquel trăieşte trei iubiri şi, pe rând, cele trei femei, Berta, Gemma şi Teresa, îşi pun amprenta asupra lui, îi hotărăsc, într-un anume fel, destinul.

Conversaţia cu Júlia se întretaie cu un şir de alte dialoguri şi confesiuni în care Miquel a avut rolul de ascultător al unchiului său Maurici; de aici se poate reconstitui cel de-al doilea *Bildungsroman*, tot atât de sinuos şi complicat, parte a unei impresionante *saga* a casei Gensana, cu tot ce înseamnă ea: minunata grădină şi construcţia refăcută de un discipol al lui Gaudí, succesiunea generaţiilor care ajung să compună un bogat arbore genealogic.

Saga casei Gensana din Feixes, oraş aflat aproape de Barcelona, urcă din 1799 până aproape de aniversarea a 200 de ani, adică până în 1995, urmărind şapte generaţii care par să îşi încheie linia directă şi secundară prin Miquel şi unchiul său Maurici, nici unul dornic să aibă urmaşi. Dezvăluirile succesive îi dovedesc lui Miquel permanenţa celor două istorii: una vizibilă şi publică, alta păstrată ascunsă de orice privire.

Singur unchiul Maurici ştie prea bine ambele istorii, cea oficială şi cea secretă, şi, când nepotul său iubit se dovedeşte şi un urmaş în spirit, acceptă să povestească. Şi atunci înţelege Miquel dedesubturile pe care toată familia se străduise să le ascundă pentru totdeauna şi îşi dă seama că memoria, prea încărcată de poverile atâtor taine, l-a dus pe Maurici la nebunie.

Neamul Gensana se încheie cu cei doi, prin care filiaţia spirituală şi afinităţile domină vocea sângelui. Şi unchi şi nepot au vocaţia artei şi Maurici îi face lui Miquel educaţia artistică de timpuriu, învăţându-l să deosebească o sonată barocă de una clasică şi îl familiarizează cu poezia lui Quevedo şi pictura lui de Chirico. Dialogurile purtate cu Maurici îi

dovedesc lui Miquel ce putere imensă, inimaginabilă, are arta, cum reuşeşte să schimbe destinele individuale şi istoria unei întregi familii.

În ultimă instanţă, romanul se transformă într-o meditaţie gravă, pe alocuri ludică, despre creaţie, despre vocaţia artistică şi incertitudinile ei. Câteva coincidenţe: Miquel, personajul, are aceeaşi dată a naşterii, 30 aprilie 1947, ca şi Jaume Cabré; Miquel este unul din cele trei sau patru nume primite şi de Jaume Cabré la botez, potrivit tradiţiei catolice; îl pasionează muzica şi concertele, ca şi pe Jaume Cabré.

Coincidenţele în lanţ provoacă tentaţia altei lecturi: aventura lui Miquel trasează meandrele biografiei interioare a autorului, iar căutările şi pasiunile personajului ajung să compună un autoportret care dezvăluie peisajul lăuntric al fiinţei, poate nu atât ce a trăit în real cât în imaginar scriitorul, poate nu ce s-a întâmplat cu adevărat, ci altceva, ce-ar fi putut sau ar fi vrut să i se întâmple. Şi, nu în ultimul rând, în *Umbra eunucului* se află şi istoria formării unui romancier ca şi a construirii romanului.

Un roman plurivalent ca problematică, postmodern prin complexitatea planurilor şi a vocilor narative, prin diversitatea formulelor: conversaţii acaparate de monologuri, confesiuni funcţionând ca nişte casete sau rame pentru poveşti de iubire din timpuri trecute, jurnalul cu ambiguitatea autenticităţii, metaliteratura creată prin comentarii asupra interviurilor realizate sau plănuite cu Lawrence Durrell, Giorgio Bassani ori Salman Rushdie şi, mai ales, prin pasajele dedicate muzicii.

Prietenii şi iubiri

Miquel are două vocaţii constant împlinite: fidelitate în prietenie şi eşec în iubire. Ele curg paralel în viaţa lui. Cei trei prieteni ilustrează un mod de-a trăi cu toată fiinţa, un soi de nevoie a dăruirii depline faţă de o cauză. Colegiul iezuit, în care învaţă, îşi pune definitiv amprenta asupra lor. Miquel simte primul tentaţia devotamentului religios, în

zilele şi nopţile petrecute în Casa de Exerciţii Spirituale (mijloc sigur de a-i obliga pe liceeni la introspecţie, la analiza propriilor aspiraţii).

Miquel renunţă la preoţie, dar Rovira alege noviciatul în mănăstire, pregătindu-se să fie călugăr. Este o formă de răzvrătire din partea lui, crede Miquel. Singur Bolós îşi păstrează detaşarea şi judecăţile lui sunt tranşante: viaţa monahală pare mai degrabă o spălare de creier, fiindcă nu eşti obligat să gândeşti, nu eşti obligat să decizi. Constată amândoi, după intrarea în celula de partid, că îi aşteaptă o ordine similară. Miquel şi Bolós se feresc să rămână într-o ordine religioasă, dar ajung sub autoritatea partidului.

Îndoctrinarea ideologică seamănă cu propovăduirea credinţei, există cărţile revoluţiei ca lectură obligatorie, de citit precum evangheliile, dar, şi cărţi interzise (romanul, spre exemplu, un gen de divertisment pur, neruşinat de mic-burghez). Un revoluţionar nu se poate căsători, aidoma preoţilor. Cauza revoluţionară îşi are apostolii, martirii dar şi trădătorii ei. Nici una nu este scutită de riscul greşelii fie că se cheamă erezie sau deviaţionism, fie fanatism ori devoţiune împinsă la absurd.

Politologii şi istoricii au făcut mereu comparaţia între ideologia comunistă, sistemul ei de propagandă, ierarhia de partid şi transformarea creştinismului în dogmă, ordinea religioasă, cu instituţiile şi regulile ei. Corespondenţa este folosită de scriitor ca un registru stilistic unificator, de aici şi semnificaţia numelor cu trimitere la apostoli şi martiri creştini, de aici abundenţa termenilor biblici.

Jaume Cabré exploatează posibilităţile combinatorii între cei trei actanţi şi cele două căi, creştinismul şi revoluţia. Fiecare parcurge un drum: Rovira alege mănăstirea, dar apoi o părăseşte, renunţă la viaţa monahală; Miquel ar alege preoţia, abandonează şi se îndreaptă spre „Templul Ştiinţei”, ca apoi să se dedice, mai mulţi ani, partidului şi luptei împotriva dictaturii; Bolós refuză de la început calea credinţei şi, chiar după despărţirea acceptată reciproc de partid, alege o carieră politică.

Bolós, cel mai puţin complicat şi cel mai clar construit dintre cei trei prieteni, moare într-un accident de maşină, despre care Miquel ştie că este un asasinat, răzbunarea ce vine târziu pentru pedeapsa aplicată, din ordinul partidului, unui trădător, de cei doi prieteni care, atunci, acţionau clandestin, cu numele de Simon şi Franklin. Amintirile despre Bolós, secretele acestuia, atât de târziu descoperite, prilejuiesc cel mai frumos elogiu al prieteniei printr-o suită de invective pline de tandreţe.

Prietenia nu îi aduce lui Miquel eşecurile pe care le încearcă în iubire. Prietenii rămân ca o constantă în adolescenţă şi tinereţe, femeile se schimbă şi îl schimbă. Fiecare din cele trei iubite are o influenţă fundamentală în viaţa lui. Într-un anume fel, ele îi hotărăsc calea pe care se îndreaptă şi, pe rând, îl învaţă altceva ca mod de viaţă şi de cunoaştere, dar şi ca stil de a rata, de a eşua.

Berta, de care se îndrăgosteşte în facultate, îl determină să participe la o misiune, apoi datorită ei intră în partid şi se implică tot mai mult în lupta revoluţionară. Într-un fel, Berta îl manipulează ca să-l câştige pentru cauză, fiindcă nu primeşte de la ea nici un semn de afecţiune. Toată această perioadă a angajării sale politice, mai ales lupta în clandestinitate, cu toate riscurile ei, are ca spirit tutelar figura Bertei pe care o pierde, fără să îi fi aparţinut cu adevărat, vreodată.

Pe Gemma o cunoaşte după despărţirea de politică şi de partid, când revine la studiile universitare. Gemma îl îndreaptă spre muzică, cu ea trăieşte prima experienţă erotică, dar şi experienţa căsătoriei. Datorită ei regăseşte bucuria lecturii şi miracolul muzicii; fără să vrea ori să ştie, Gemma îl redă lui însuşi. Despărţirea de Gemma are şi un rol benefic, obligat acum să se autocunoască şi să afle despre sine, cine este şi ce doreşte cu adevărat.

Marea iubire a lui Miquel este Teresa. Prin ea îşi probează toate pasiunile şi tot ea îl face să-şi vadă frica, slăbiciunea, vanitatea stupidă. Şi, fără să fie întrebată, Teresa, care a atins deja pragul virtuozităţii ca violonistă, dă răspuns tuturor întrebărilor despre preţul plătit de cel hărăzit cu o înzestrare ieşită din comun. Nu doar muncă şi

renunţări, nu doar izolarea la propriu şi la figurat de lume, ci şi perpetua căutare a perfecţiunii în interpretare, tracul dinaintea fiecărui concert şi nebunia pândind mereu, pe aproape.

Şi suita celor trei eşecuri în iubire şi sentimentul de vinovăţie, că nici măcar n-a fost în stare să-i spună Teresei cât de mult o iubeşte, au un contrapunct în prezenţa Júliei. Ea este cea care îl obligă la o lungă spovedanie, asumându-şi dublul rol, de duhovnic şi psihanalist, spovedanie care îl eliberează, în sfârşit, de trecut. Júlia ar putea promite o nouă iubire, ce l-ar împăca, în sfârşit, cu sine şi l-ar întregi.

Istoriile de dragoste îi vor aduce aminte cititorului de trilogia lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, şi de cele patru femei care marchează etapele cele mai importante din viaţa lui Victor Petrini. În definitiv, amândouă romanele înfăţişează destinele unor tineri intelectuali pe care istoria şi viaţa încearcă în multe moduri, şi dintre cele mai perfide, să îi distrugă, în anii cumpliţi ai unor dictaturi.

În căutarea noii religii

În *Umbra eunucului,* se vede clar de ce războiul civil şi franchismul îi obsedează pe scriitorii spanioli şi mai ales pe cei catalani, indiferent de generaţia căreia îi aparţin. Tinerii din familii bune, abia ieşiţi din colegiul iezuit, devin oameni de stânga şi revoluţionari. Lor li se pare că istoria nu aşteaptă şi că evenimentele trebuie grăbite: „Nu era timp pentru poveşti cu case şi familii vlăguite, că timpul fuge, trebuie făcută revoluţia, că dacă stăm gură-cască o să ne moară-n pat Franco.”. Spre această epocă, deja intrată în cărţile de istorie, se întoarce şi acest roman.

Catalunya a resimţit şi mai dur dictatura, cum o dovedeşte mărturisirea lui Jaume Cabré, din „Câteva cuvinte despre literatura catalană”, cu care se deschide versiunea românească a romanului *Excelenţă*. Scriitorul, născut în 1947, la Barcelona, mărturiseşte că el însuşi a studiat în perioada când limba vorbită acasă era interzisă oficial, iar

folosirea ei în şcoală era sancţionată. Noaptea franchismului a fost mai apăsătoare pentru catalanii rămaşi fără limba şi cultura ce le confereau identitate.

Până şi Barcelona s-a schimbat: un oraş în alb-negru, melancolic, ce nu-şi putea ascunde frumuseţea, dar avea privirea tristă şi nu-i mai păsa de magia mării. Iar Universitatea din Barcelona ajunge un bastion al antifranchismului, tineri ca Miquel şi Bolós prind gustul libertăţii şi al aventurii, se angajează în mişcarea de pregătire a revoluţiei, intră în partidul comunist, acceptă intrarea în clandestinitate, fac cursuri de pregătire militară la Beirut.

Nu întâmplător, toate etapele parcurse de cei doi prieteni sunt descrise într-un registru religios. Partidul este Jahve, descoperirea ideologiei comuniste seamănă cu revelaţiile trăite de marile spirite religioase ca experienţe mistice, şi ei, revoluţionarii convinşi de adevărul absolut al revelaţiei, ajung apostolii noii religii. Botezul în noua credinţă îl indică schimbarea numelor: Miquel devine Simon, iar Bolós – Franklin.

Cauza căreia i se dedică cere însă sacrificii şi iată-i pe cei doi prieteni renunţând la viaţa studenţească pentru a intra în lupta clandestină, angajându-se într-o fabrică spre a predica ei înşişi, aidoma apostolilor, noua credinţă. Scenariul sacrificiului şi al devoţiunii faţă de Domnul are diferite variante, cel al lui Avraam gata să-şi ofere fiul ca jertfă, dar şi cel al trădării lui Iuda, al primilor martiri.

Simon şi Franklin şi încă doi tovarăşi de încredere primesc misiunea să-l pedepsească pe Toro, trădătorul, din cauza căruia mai mulţi militanţi importanţi ai partidului au ajuns în închisoare, iar unul, „tovarăşul Mingo", s-a sinucis. Act justiţiar sau crimă la ordin? Întrebarea şi ezitările transpar din greutatea cu care pedepsirea vinovatului este dusă la capăt, prin tragere la sorţi, din disperarea celor doi prieteni când constată că au rămas doar ei cu un Toro încă viu şi cel căruia îi revine înfăptuirea este Franklin.

Romanul descrie peisajul politic al stângii înainte şi după moartea lui Franco, apariţia unor facţiuni (leninişti, trostkişti, stalinişti, maoişti etc.), sistemul de alianţe şi fuziuni când se apropie ieşirea din clandestinitate, dar mai ales

felul în care partidul nu lasă loc pentru multe opţiuni şi cei ce vor să fie consecvenţi cu ei înşişi, ajung să iasă din rânduri, prin angajament de păstrare a secretelor ce îi leagă şi cu predarea pistolului.

Dar oameni ca Miquel (cel botezat în numele cauzei Simon), şi Bolós, numit Franklin, au dedicat partidului şi luptei ani buni din viaţa lor, s-au înstrăinat de familie, au renunţat şi la mersul firesc al vieţii lor, la acea vârstă: studii universitare, alegerea unei cariere, iubirea la lumina zilei ca privilegiu al tinereţii. În schimbul acestei devoţiuni, se aleg cu o întârziere de ani, căutându-şi vocaţia şi drumul.

Miquel şi prietenul său Bolós aleg angajarea în partidul comunist, din convingerea celor tineri că nu pot accepta să trăiască acceptând starea de lucruri ca părinţii lor, văd în revoluţie şansa unei înnoiri, o nouă naştere. O fac din patriotism, niciodată clamat ori declarat patetic, din convingerea că altă cale nu există. Şi chiar mai târziu, în 1981, la câţiva ani după moartea lui Franco, când democraţia şi monarhia se confruntă cu tentativa unei lovituri militare, cei doi prieteni sunt gata să ia lupta de la capăt.

Întrebarea lui Miquel şi comentariul său intră în rezonanţă cu interogaţiile românilor privind geopolitica şi destinele individuale şi colective, hotărâte de aşezarea pe hartă, la graniţele marilor imperii. Miquel îi întreabă pe zei de ce n-a putut să se nască în Suedia şi îşi răspunde singur cu autoironie: „La urma urmei, la Stockholm n-aveau lumina Mediteranei; dar ce greu ne era nouă s-avem parte de ea!”.

Casa şi Cronicarul ei

Aventura politică şi erotică se petrece la Barcelona în ultimii ani ai dictaturii şi în cele două decenii ce urmează. Acestui plan epic, prozatorul îi contrapune istoria fabuloasei case Gensana din Feixes, care dă cărţii un farmec aparte şi aminteşte de marea proză artistică *fin-de-siècle*, a lui Lampedusa, cu fraza din *Ghepardull*, în care prinţul Salieri enunţă că, un palat căruia i se ştie numărul de încăperi, nu se mai poate numi palat.

Şi parafraza subtilă a autorului catalan nuanţează: „o casă nu-i casă cu-adevărat, vastă, generoasă, complexă, dacă nu e destul de mare ca să aibă secrete chiar şi pentru cei care locuiesc în ea, iar casa Gensana avea atât de multe secrete, încât, în orice colţ, se-ascundeau alte şi alte lacrimi". Ca şi grădina cu bolta ei de iasomie, cu partea sălbatică a pădurii de castani care ocrotea primele sărutări şi primele iubiri.

Pentru Maurici şi Miquel, grădina şi casa au geografii diferite. Unchiul cunoaşte bine vastul univers de copaci, pâlcurile de cimişir înmiresmat şi de chiparoşi, rondurile de trandafiri şi iazul cu lebede alunecând pe oglinda apei. Nepotul hălăduieşte, copil fiind, în alt paradis, descoperă pe rând cabana neagră şi lacul verde, colţul magnoliei, curtea castanului, drumul broaştei ţestoase şi podul fantomei. Păzitorii locului sunt trandafirii agăţători de pe zid şi mălinul sădit la poartă de Pere Gensana, tatăl lui Miquel.

Casa Gensana, renovată de un arhitect din şcoala lui Gaudí, atinge apogeul şi apoi cunoaşte declinul, iar semnul ce-l anunţă este întâia moarte a unui copil, căreia îi urmează în curând alte şi alte morţi. Poate de aceea Miquel se grăbeşte să fugă de-aici, caută acţiunea care să-l scoată din scufundarea lentă a familiei şi a unui întreg stil de viaţă. Iar unchiul Maurici, proclamat din proprie voinţă „Cronicar Oficial" al casei Gensana, îşi hotărăşte o ciudată plecare, căţărându-se pe tulpina trandafirului, act ce îl duce la sanatoriul Bellesguard; alege nebunia ca singura cale a plecării inevitabile.

Şi, vizitându-şi unchiul la sanatoriu, Miquel ascultă istoria iubirii fericite a părinţilor acestuia, Francesc şi Carlota, povestea unui înaintaş, Anton Gensana, care a făcut carieră politică, ciudăţeniile străbunicului său, Maur Gensana, cel cu veleităţi artistice, a fiului acestuia, şi a străbunicii Pilar, a bunicului Ton şi apoi a tatălui său, Pere. Află lucruri necunoscute: alternanţa de Mauri şi Antoni în ramurile familiei, Războiul Numelor, tăria femeilor.

Biografia lui Maurici cel Fără de Ţară aduce în lumină un subiect sensibil şi azi, dar într-o Spanie a anilor '30, de-a dreptul incendiar: drama homosexualităţii. El parcurge în adolescenţă un traseu dureros, până înţelege de ce nu îl atrăgeau femeile, escapadele amoroase propuse de vărul său, Pere. Învaţă să se accepte pe sine, apoi se confruntă cu

reacţia preotului şi a doctorului, cu dispreţul şi scârba celui ce îi fusese tată adoptiv, cu prudenţa lui Pere. El, Maurici, are o singură iubire şi în memoria acelui Miquel, care moare în războiul civil, le dă nepoţilor săi acest nume.

Maurici are pasiunea artei fie că este muzică, fie literatură. Când a pierdut tot ce se putea pierde în viaţă, i-au rămas, ca suprem lux, Debussy, Satie, Mompou. Şi el este Cronicarul neamului Gensana, şi transferă toată istoria orală, din depozitul memoriei, asupra lui Miquel, cu dorinţa explicită ca el să o scrie. Alcătuieşte arborele genealogic al familiei Gensana, în trei variante, şi îl lasă şi pe acesta moştenire nepotului.

Şi tot Maurici se joacă de-a literatura, scriind un jurnal pe care îl atribuie străbunicii Pilar, soţia poetului Maur Gensana: povestea unui adulter trăit ca mare iubire, planul unei evadări pe alt continent, eşuat din cauza morţii neaşteptate a bărbatului. Jurnalul este găsit de Maur Gensana şi citit ca autentic, iar dovada trădării îl face să-şi schimbe testamentul, dar îi provoacă şi moartea.

Şi iată că „ucenicul vrăjitor" descoperă puterea ficţiunii şi a cuvântului, felul cum se insinuează în real şi capătă autenticitate şi, mai ales, forţa ei uriaşă de distrugere. De la acest jurnal porneşte o reacţie în lanţ, o mişcare centrifugă, tot mai accelerată de ieşire din cercul ocrotitor, având ca efect ultim destrămarea casei Gensana, stingerea fără urmaşi a unui neam.

Jurnalul dovedeşte funcţia de identificare şi compensare a ficţiunii şi ciudata autonomie care o înstrăinează complet de cel ce a zămislit-o. Maurici îi vorbeşte nepotului despre jurnalul din caietul cu coperţi negre. În povestea lui Pilar se află propria iubire clandestină pentru un bărbat.

În alt fel, acest jurnal alcătuieşte „o casetă narativă" care dezvăluie alt secret: ficţiunea se naşte din partea obscură a fiinţei ca joc al Animei, exprimă natura feminină a scriitorului, mai accentuată sau nu, dar întotdeauna prezentă. La Flaubert, ea se numea Madame Bovary, la G. Călinescu, al nostru – Otilia. La Jaume Cabré, este o făptură cu toate ambiguităţile vizibile, inocentă şi demonică în acelaşi timp.

Muzica mai presus de toate

Jaume Cabré alege pentru romanul său o organizare a materiei epice într-o structură muzicală. „Tiparul" îl constituie *Concertul pentru vioară şi orchestră* al lui Alban Berg, despre care şi discută Miquel şi Teresa. Succinta prezentare, făcută de violonistă, îl pregăteşte pe Miquel pentru revelaţia cea mare a muzicii şi formează o insolită *mise en abyme*, aproape obligatorie în proza postmodernă.

Scris „În memoria unui înger", la moartea unei tinere de 18 ani, Manon, fiica Almei Mahler şi a arhitectului Gropius, *Concertul...* lui Alban Berg realizează o sinteză genială între dodecafonism şi tonalitate, un dublu recviem, pentru frumuseţea angelică hărăzită morţii şi profeţie a propriului sfârşit pe care creatorul îl celebra din partea cea mai adâncă a fiinţei sale.

Romancierul catalan a transferat în naraţiune structura acestui cântec sfâşietor de iubire şi moarte. Cele două mari părţi ale *Concertului...* se regăsesc în cele două mari părţi ale romanului: „Secretul aoristului" şi „În memoria unui înger", fiecare divizată în alte două părţi componente, marcate clar în cheie muzicală. De altfel, structura muzicală transpare la nivelul „celular" al epicii, în enunţuri şi sintagme.

Fiecare ipostază din evoluţia lui Maurici ori Miquel îşi are mica frază: Maurici Fără de Ţară Viciosul, principe de Sodoma şi senior de Gomora ca un cod muzical pentru drama homosexualităţii condamnate; Miquel Nehotărâtul sau Miquel Eliberatul de Întreaga Grea Povară Mai Puţin, cea a Amintirii sau Miquel Teoreticianul Radical şi Gelos, Miquel Gensana Picatul din Lună desemnează stadiile parcurse de Miquel în aventurile sale existenţiale.

Vechiul procedeu al epitetului homeric şi exerciţiu mnemotehnic, prin care se fixa o trăsătură esenţială a unui erou sau zeu în epopeile antice, este reînviat de Jaume Cabré în spirit postmodern, ludic şi ingenios. Autorul îi conferă altă finalitate stilistică prin inversarea funcţiei originare, fiindcă multele epitete etichetează mai ales schimbările personajelor, faţetele noi, pe rând scoase la lumină de întâmplările vieţii.

O analiză atentă şi avizată ar demonstra, probabil, perfecta corespondenţă între concert şi roman, între părţile mari cu mişcările din prima parte (*Andante* şi *Allegretto*) şi evocarea trecutului imediat al lui Miquel şi cel îndepărtat al lui Maurici; între a doua parte, cu schimbarea ritmului muzical şi narativ, de la *Allegro* la *Adagio*, cu tonalitatea tot mai sumbră, întreruptă de mici luminişuri (coralul de Bach încorporat de Berg, ca referinţă ingenioasă la trecut, transformată în dublă referinţă de prozator).

Unul din personaje foloseşte o definiţie semnificativă: „... un concert atât de frumos e un statornic gând despre moarte", definiţie care lămureşte alegerea acestei formule muzicale pentru arhitectura cărţii, fiindcă istoriile din *Umbra eunucului* se pot citi ca sumă de eşecuri şi călătorii spre tărâmul morţii. *Bildungsromanul* arată un şir de ratări ale lui Miquel, de la angajarea politică încheiată ca un soi de abandon reciproc, când iese din partid, până la cele trei iubiri sfârşite din ce în ce mai dureros.

Saga casei Gensana se încheie şi ea cu dispariţia neamului, Maurici moare nebun şi fără urmaşi, Miquel va avea parte de altfel de urmaşi, în spirit, iar tatăl său, Pere, care a părăsit ţara, va întemeia, probabil în Brazilia, altă casă, altă familie. Fluturele alb din final, ce palpită nevăzut, simbolizează mai curând zborul sufletului decât reînvierea, este o graţioasă imagine a stingerii, o vagă promisiune a unei posibile metamorfoze.

Cum poate dăinui fiinţa umană, confruntată cu ratarea şi sfârşitul? În primele pagini ale cărţii, Miquel îi vorbeşte Júliei despre trei sisteme de eternizare folosite de oameni de-a lungul istoriei: copiii, calea cea mai largă; religia, cea mai bine văzută; arta, cea mai subtilă. Or, această carte se poate citi şi ca o pledoarie pentru artă, pentru muzică şi literatură care ne pot salva de uitare şi de noi înşine.

Se află, în conversaţiile purtate între cei doi, unchi şi nepot, între Miquel şi Teresa ori Bolós, mai multe observaţii despre creaţie şi creatori, despre cei ce se împărtăşesc din actul creator, interpreţii şi criticii. Este citată interogaţia retorică a lui George Steiner, plină de amărăciune („Cine-ar vrea să fie critic dac-ar putea fi scriitor?") şi, tot atât de

amară, declaraţia lui Miquel despre jurnalismul său cultural: „aş fi vrut să fiu eu poetul intervievat, romancierul recenzat, muzicianul analizat”.

Miezul romanului, ca problematică, se află într-un enunţ concis ce indică simbolismul titlului: „Când se uită-n spate, criticul vede umbra eunucului.”. Şi iarăşi asocierea cu G. Călinescu este, cumva, inevitabilă, fiindcă acesta formulase încă din perioada interbelică un paradox fericit al criticului care trebuie să rateze cât mai multe genuri ca să poată fi un critic bun, un critic adevărat.

Jaume Cabré împinge mai departe, la extrem, ideea lui Mircea Eliade despre omul ca părtaş la creaţie, sugerând prin cei doi Gensana drama cu adevărat profundă: impasul omului ca spirit creator la care duc experienţele colective trăite de individ şi mulţimi, de popoare şi state în secolul al XX-lea. Ea, istoria modernă a distrus ceva esenţial în fiinţa umană, a declanşat un proces de sterilizare care îi dă omului măsura neputinţei sale.

Cu *Umbra eunucului*, prozatorul catalan forţează limitele romanescului, recurge la cea mai impalpabilă şi inefabilă dintre arte, muzica, singura adecvată pentru a transpune fluiditatea vieţii interioare, evanescenţa meditaţiei despre devenirea fiinţei şi hăţişurile întunecate ale istoriei, despre iubire şi moarte şi, mai ales, despre miracolul creaţiei în pofida atâtor neputinţe şi incertitudini.